

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

गण्डकी प्रदेश कास्की जिल्लाको पोखरा महानगरपालिका वार्ड नम्बर ३० मा निर्माणका लागि प्रस्तावित पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजना प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव अध्ययन (EIA) प्रतिवेदनमा राय सुझावको लागि आह्वान गरिएको

सार्वजनिक सूचना

आदर्श समाज

प्रथम पटक प्रकाशित मिति २०८२/११/११

शाब्दिक दैनिक

नेपाल संवत् ११४६ सिल्लागा चतुर्दशी

प्रस्तावक श्री पोखरा विश्वविद्यालय कास्की पोखराले गण्डकी प्रदेश कास्की जिल्लाको पोखरा महानगरपालिका वार्ड नम्बर ३० मा निर्माणका लागि प्रस्तावित पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजना प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन पेश गरेको छ।

प्रस्ताव अनुसार प्रस्तावित आयोजनाले पोखरा विश्वविद्यालयको स्वामित्वमा रहेको पोखरा महानगरपालिका वार्ड नम्बर ३० मा कूल १,०७,४९४.५७ वर्गमिटर क्षेत्रफलमध्ये जम्मा १५,५१०.४२ वर्गमिटर Built up area मा स्कुल अफ इन्जिनियरिङ्ग, स्कुल अफ म्यानेजमेन्ट र स्कुल अफ डेभलपमेन्ट एण्ड सोसल इन्जिनियरिङ्गका लागि तीनवटा भवन निर्माण हुने प्रत्येक भवनमा बेसमेन्ट र भुईतला बाहेक ५ तल्ला रहनेछन् भने सवारी पार्किङ्गको लागि १,४९४ वर्गमिटर क्षेत्रफल प्रस्ताव गरिएको छ साथै खुला क्षेत्र ३९,९७२.५६ वर्गमिटर र हरियाली क्षेत्र ९,५३४.७ वर्गमिटर छुट्याइएको छ भने दैनिक रूपमा ६३,५०० लिटर खानेपानी आवश्यक पर्ने भनि प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ।

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ९ को उपनियम (६) बमोजिम प्रस्तावित वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा राय सुझाव सङ्कलन गर्नको लागि राष्ट्रिय स्तरको दैनिक पत्रिकामा सूचना प्रकाशन तथा वन तथा वातावरण मन्त्रालयको Web Site : www.mofe.gov.np मा समेत सार्वजनिक गरिएको छ। यस प्रतिवेदनमा सरोकारवालाको उपयुक्त राय सुझाव प्राप्त भएमा यस मन्त्रालयले उक्त प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागि स्वीकृति दिने क्रममा त्यस्ता राय सुझावहरूलाई समेत ध्यानमा राखिनेछ। उक्त प्रतिवेदन सम्बन्धमा सर्वसाधारण व्यक्ति वा संस्थाको कुनै राय सुझाव भए यो सूचना प्रथम पटक प्रकाशन भएको मितिले सात (७) दिनभित्र आफ्नो राय सुझाव सम्बन्धित प्रस्तावकलाई वा निम्न ठेगानामा पठाई दिनु हुन यसै सूचनाद्वारा आह्वान गरिन्छ।

प्रतिवेदन अध्ययन वा उतार गर्न सकिने स्थानहरू:

श्री शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, सिंहदरवार, काठमाडौं। श्री वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रको पुस्तकालय, बबरमहल, काठमाडौं। श्री नेपाल राष्ट्रिय पुस्तकालय, हरिहर भवन, ललितपुर। श्री त्रिभुवन विश्वविद्यालय, केन्द्रिय पुस्तकालय, कीर्तिपुर, काठमाडौं। श्री पुस्तकालय, संसद सचिवालय, सिंहदरवार, काठमाडौं। श्री आदिवासी तथा जनजाति महासंघ नेपाल, कुसुन्ती, ललितपुर। (फोन नं. ०१५५५५४५४/४४१५३७६)। श्री जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, पोखरा, कास्की। श्री पोखरा महानगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, पोखरा, कास्की।

राय सुझाव पठाउने ठेगाना

वन तथा वातावरण मन्त्रालय, वातावरण प्रभाव अध्ययन शाखा, सिंहदरवार, काठमाण्डौ।

फो.नं. ०१-४२११५६७, ४२११६३८ फ्याक्स नं. ०१-४२११८६८ Email:-info@mofe.gov.np

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको
वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको
(मस्यौदा) प्रतिवेदन

पोखरा महानगरपालिका, कास्की जिल्ला, गण्डकी प्रदेश

पेस गरिएको निकाय
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

मार्फत
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

प्रस्तावक
पोखरा विश्वविद्यालय
पोखरा महानगरपालिका ३०, कास्की
फोन: ०६१-५०४०४६
इमेल: puits@pu.edu.np, info@pu.edu.np

पुष, २०८२

कार्यकारी सारांश

पृष्ठभूमि

शिक्षा दिगो विकासको धरातल हो । शिक्षाको विकासले सामाजिक तथा आर्थिक विकासको मार्ग निर्देशन गर्दछ । देशको समग्र विकासमा शिक्षाको विकास अनिवार्य मानिन्छ । शिक्षा हासिल गरे रोजगारीको अनेकौं अवसर प्राप्त हुने गर्दछ जसले मानिसको जीवनशैलीलाई उकास्नुका साथै जनताको आयस्तर बढाई समग्र देशकै विकासको मार्ग चित्र कोर्दछ । संसारका हरेक विकसित मुलुकले जनता माझ शिक्षालाई सर्वसुलभ बनाएकै कारण आज अनेकौं नयाँ र आश्चर्यजनक सफलता हात पारेका छन् । नेपालमा पनि शिक्षाको क्षेत्र अरू क्षेत्रभन्दा बढी प्राथमिकतामा परिरहेको सर्वविदित नै छ । नेपालमा शिक्षा प्राप्ति भनेको जनताको आधारभूत अधिकारभित्र पर्दछ । सरकारले जनतामाझ शिक्षाको पहुँच पुऱ्याई समग्र देशकै साक्षरताको प्रतिशत बढाउने प्रयत्न गरिरहेको छ ।

पोखरा विश्वविद्यालय, कास्की, गण्डकी प्रदेशद्वारा प्रस्तावित पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजना पोखरा महानगरपालिका, वडा नं. ३०, कास्की जिल्लामा अवस्थित गगनगौडा, मुसेटुँडामा निर्माण कार्य अघि बढाउने योजना बनाएको छ । यस विश्वविद्यालयमा स्नातक तथा स्नातकोत्तर तहका विभिन्न कार्यक्रम जस्तै इन्जिनियरिङ, व्यवस्थापन र सामाजिक इन्जिनियरिङसम्बन्धी कक्षाको सञ्चालन गर्ने गुरुयोजना रहेको छ ।

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना

नाम: पोखरा विश्वविद्यालय

ठेगाना: पोखरा महानगरपालिका-३०, कास्की

फोन नं.: ०६१-५०४०४६

इमेल: puits@pu.edu.np, info@pu.edu.np

प्रस्तावको सान्दर्भिकता र उद्देश्य

कास्की जिल्लामा गुणस्तरीय प्राविधिक शिक्षा तथा सीप सिकाउने शिक्षण संस्था भएता पनि केही संकायमा गुणस्तरीय शिक्षा पाउनको निम्ति यस जिल्लाका विद्यार्थीलाई काठमाडौं लगायत अरू जिल्लामा जानुपर्ने वा स्थानान्तरण गर्नुपर्ने अवस्था रही आएको छ । यस्तो अवस्थामा यस विश्वविद्यालयको सञ्चालनले विद्यार्थीहरूले गुणस्तरीय शिक्षा पायक पर्ने ठाउँमा पाउने अवसर मिलेछ र शिक्षाको लागि अरू जिल्ला जानुपर्ने बाध्यता हटाउने छ । प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्ने यस गुरुयोजनाका कारण सीपको विकास हुनेछ । तसर्थ देशको खस्कँदो शैक्षिक गुणस्तरलाई बलियो बनाउने उद्देश्यका साथ यो परियोजना अगाडि बढाइएको छ ।

वातावरण संरक्षण नियमावलीको परिच्छेद २ “वातावरणीय अध्ययन” को नियम ४ अन्तर्गत क्षेत्र निर्धारण गर्नुपर्नेमा उल्लेख भएअनुरूप प्रस्तावकले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नुअघि वातावरण संरक्षण ऐनको दफा ५ “क्षेत्र निर्धारण तथा कार्यसूची” को उपदफा (१)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

बमोजिम कुनै प्रस्तावको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नुपूर्व सम्बन्धित निकायबाट क्षेत्र निर्धारण र कार्यसूची स्वीकृत गरिएको छ । प्रस्ताव भवन निर्माणसम्बन्धी परियोजनामा आधारित छ भने यस प्रस्तावको सञ्चालन क्रममा झन्डै २,०३२ जना विद्यार्थीलाई विभिन्न कार्यक्रमअन्तर्गत शिक्षा प्रदान गर्नेछ । यसरी देशको समग्र शिक्षा क्षेत्रलाई नै यस परियोजनाले सहयोग पुऱ्याउने प्रक्षेपण गरिएको छ । त्यस्तै सञ्चालन क्रममा ३११ जना जनशक्तिलाई अस्थायी रूपमा रोजगारी दिलाउने तथा झन्डै १५० जनालाई स्थायी रूपमै रोजगारी प्रदान गर्ने छ ।

तर्कसङ्गत

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची ३ को वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने प्रस्तावको खण्ड (ज) अन्तर्गत आवास, भवन तथा बस्ती विकास र सहरी विकास क्षेत्रको देहाय (२) अनुसार “१०००० वर्गमिटर क्षेत्रफलभन्दा बढीको Built up area वा floor area भएको आवासीय, व्यावसायिक वा आवासीय र व्यावसायिक दुवै प्रकृति भएको संयुक्त भवन निर्माण गर्ने” प्रस्तावको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएको छ । पोखरा विश्वविद्यालयले आफ्नो भौतिक संरचना निर्माण आयोजना १५५१०.४२ वर्गमिटर क्षेत्रफलमा निर्माण गर्न लागेको हुनाले यस प्रस्तावको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

तालिका (क): वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अन्तर्गतको आयोजनाको विवरण

वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रावधान	परियोजनाको अवस्थिति
अनुसूची ३ (ज)-२	Builtup Area >१०००० वर्गमिटर क्षेत्रफल	१५५१०.४२ वर्गमिटर

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्य

अध्ययनको मूल उद्देश्य वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नु हो । साधारण उद्देश्य यस प्रकार छन् :

- परियोजना स्थलको हालको वातावरणलाई लिखित/कागजी रूपमा डकुमेन्ट गर्ने ।
- सम्भावित वातावरणीय जोखिमको पहिचान गरी त्यसको न्यूनीकरणको विधि पहिल्याएर वातावरणमा कम क्षति पुग्ने बारे प्रस्ताव गर्ने ।
- मूल्याङ्कन योजना तयार गर्ने ।
- निर्णय लिने निकायलाई वातावरणीय क्लियरेन्सका विषयमा सल्लाह दिने ।
- कुनै अनिश्चित पक्ष जुन वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन तयार गर्ने बखत समेट्न नसकिने वा थप वातावरणीय मूल्याङ्कन आवश्यक पर्ने सम्भावनाको पहिचान गर्ने ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कनको विषयमा राष्ट्रियस्तरको दैनिक पत्रिकामा सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरी सरोकारवालाको टिप्पणी, सुझाव सङ्कलन गर्ने ।
- निर्णय प्रक्रियामा नागरिक स्तरबाट आएका राय, सुझाव एवं मुद्दालाई सम्बोधन गर्ने ।
- पहिचान भएका विभिन्न विकल्पको जाँच गरी अनुकूल विकल्प छनोट गर्ने ।
- परियोजना निर्माणले वातावरणमा पार्न सक्ने नकारात्मक साथै सकारात्मक प्रभाव दुवैको अनुमान गर्ने ।
- सम्बन्धित निकायहरूसँगको समन्वयबाट क्षति न्यूनीकरणका साथै सुधार हुनसक्ने विषयको पहिचान गर्ने ।
- वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनलाई सरोकारवाला निकायबाट पाइएको टिप्पणी तथा सुझावलाई समेत समावेश गरी वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार तयार पारी नेपाल सरकारका निर्णयकर्तालाई सजिलो पार्नु हो ।

अध्ययन विधि

यस प्रस्ताव क्षेत्रको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको अध्ययन गर्दा वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ मा व्यवस्था भएका प्रक्रिया गृह अध्ययन, स्थलगत अध्ययन, सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, छलफल तथा सार्वजनिक सुनुवाइ र सिफारिसपत्रको सङ्कलन अनुसरण गरी यस अध्ययन प्रतिवेदन तयार पारिएको छ ।

विद्यमान वातावरणीय अवस्था

भौतिक वातावरण

प्रस्तावित आयोजना कास्की जिल्ला, गण्डकी प्रदेशको पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३०, गगनगौडा, मुसेटुंडामा पर्दछ । भूगर्भशास्त्रीय दृष्टिकोणबाट अध्ययन गर्दा प्रस्तावित क्षेत्र Lesser Himalayan zone क्षेत्रअन्तर्गत रहेको पाइन्छ । यस क्षेत्र वरिपरि मेन सेन्ट्रल थ्रष्ट (Main Central Thrust) र Higher Himalayan Zone को क्रिस्टलाइन ढुङ्गाले घेरेको छ । आयोजना स्थल समुद्री सतहदेखि ६७९ मिटर उचाइमा रहेको छ । आयोजना स्थल २८.१२९०८६° उत्तरी अक्षांश र ८४.०८०१०३° पूर्वी देशान्तरमा अवस्थित रहेको छ । आयोजना स्थलमा Residual Soil रहेको छ जुन थोरै Colluvial छ । यस क्षेत्र Residual ले बनेको छ जसको मुनि धेरै अथवा मध्यम Withered Metamorphic Rock Phyllite र Schist with Metasandstone मिसिएको छ । यस क्षेत्रका ढुङ्गा तेस्रो समूहमा पर्दछ जसको मध्यदेखि न्यून Lithological Slide Potential हुने गर्दछ ।

यस क्षेत्र मध्यदेखि ठूला भौतिक पूर्वाधार तथा भवन बनाउनको निमित्त उपयुक्त छ । आयोजना स्थलको वार्षिक औसत वर्षा ३१७२.१ मिलिमिटर परेको रेकर्ड छ भने अधिकतम औसत तापक्रम २७.५६ डिग्री र न्यूनतम औसत तापक्रम १६.३ डिग्री सेल्सियस रहेको छ । आयोजना निर्माण क्षेत्र वरपर बस्ती विकास भैरहेको देख्न सकिन्छ । माटोको वर्गीकरणको आधारमा Peak Ground Acceleration पुनरावृत्तिको मानले आयोजना स्थल उच्च भूकम्पीय

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन जोखिममा रहेको देखिन्छ । आयोजना सञ्चालन हुने स्थलको मध्य भागको उत्तरदेखि दक्षिणतर्फ घोटघोते खोला बग्दछ भने पश्चिममा सेती नदी (उत्तरदेखि दक्षिणतर्फ) बग्दछ ।

जैविक वातावरण

प्रस्तावित आयोजना निर्माण हुने १०.७५ हेक्टर क्षेत्रफलमा निजी वनको क्षेत्रफल ५.६४३ हेक्टर रहेको छ । यहाँ पाइने प्रमुख वनस्पतिका प्रकारमध्ये चिलाउने खयर (*Senegalia catechu*), सिमल (*Bombax ceiba*), सिसौ (*Dalbergia sissoo*), साल (*Shorea robusta*), चिलाउने (*Schima wallichii*), वयर (*Ziziphus mauritiana*) नै सबैभन्दा धेरै पाइने प्रजाति हुन् । त्यस्तै थोरै पाइने घाँस प्रजातिमा सिरू घाँस (*Imperata cylindrica*), दुबो (*Cynodon dactylon*), निलो गन्ने (*Ageratina adhenaphora*), कुरो (*Bidens pilosa*), बाबियो (*Eulaliopsis binata*), खैर (*Senegalia catechu*), तितेपाते (*Artemisia vulgaris*), सजीवन (*Jatropha curcas*), वनमारा (*Mikania micrantha*) पर्दछन् ।

धेरै पाइने वन्यजन्तुमा स्याल (*Canis aureus*), न्याउरीमुसा (*Herpestes auro-punctatus*), वन विरालो (*Felis chaus*), चितुवा (*Panthera pardus*), मृग (*Muntiacus vaginalis*), सालक (*Manis crassicaudata*), बाँदर (*Maccaca mulatta*), खरायो (*Oryctolagus cuniculus*), मुसा (*Rattus sps*) आदि स्तनधारी जनावर यस क्षेत्रमा पाइन्छन् भने परेवा (*Columba livia*), ढुकुर (*Streptopelia tranquebarica*), काग (*Corvus splendens*), लामपुच्छे (*Urocissa erythrorhyncha*), सुगा (*Psittacula krameri*), चिल (*Aquila nipalensis*) जस्ता चरा परियोजना स्थल वरपर पाइन्छन् । आयोजना क्षेत्र वरपर पाइने प्रमुख सरिसृप छेपारो (*Hemidactylus frenatu*) र पानी भ्यागुता (*Rana tigrina*) हुन् ।

सामाजिक-आर्थिक वातावरण

यस प्रस्तावको प्रभावित क्षेत्रमा (पोखरा महानगरपालिका) मुख्यतया पहाडी ब्राह्मण जातिको बसोबास रहेको छ भने अन्य जातजातिमा क्षेत्री, गुरुड, मगर, विश्वकर्मा, तामाड, नेवार आदि रहेका छन् । यस क्षेत्रमा मनाइने प्रमुख चाडपर्वमा दसैं, तिहार, साउने/माघे संक्रान्ति, मकर संक्रान्ति, रामनवमी, महाशिवरात्रि, हरितालिका तीज, श्रीपञ्चमी, श्रीकृष्ण जन्माष्टमी, विवाह पञ्चमी, होली, चैते दसैं, मातातीर्थ औंसी, अक्षय तृतीया, हरिशयनी-हरिबोधनी एकादशी, नागपञ्चमी, रक्षाबन्धन, जनैपूर्णिमा, कुशे औंसी, बालाचतुर्दशी, कोजाग्रत पूर्णिमा, स्वस्थानी पूर्णिमा आदि रहेका छन् ।

विकल्प विश्लेषण

परियोजना क्षेत्र पोखरा महानगरपालिका, वडा नं. ३०, कास्की जिल्लामा रहेको गगनगौडा, मुसेटुँडामा अवस्थित छ । हालको परियोजना क्षेत्र राम्रो सहरी सडक सञ्जाल र सार्वजनिक यातायातको सुविधाले कोर सहरीबाट नजिकै रहेको छ । जसका कारण भौतिक र सामाजिक सुविधाको पहुँच सजिलो छ । वैकल्पिक तालिका (सम्भावित ट्राफिक जाम र रातको समयमा

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन चर्को ध्वनिले पार्न सक्ने प्रभावलाई रोक्न निर्माणको काम बिहान र दिउँसो गरिने) र प्रक्रिया (ठोस फोहोरलाई पुनर्प्रयोग (रियुज) र प्राङ्गारिक मललाई कम्पोस्टिङ गरिने) अपनाइनेछ ।

सकारात्मक प्रभाव

- गुणस्तरीय शिक्षा प्राप्तपछि समग्र जिल्लाकै शैक्षिक अवस्थामा सुधार हुनेछ ।
- विद्यार्थी, शिक्षकवर्ग, प्रशासन क्षेत्र लगायत विश्वविद्यालयमा रोजगारी पाएका अन्य वर्गको नियमित आवतजावतको आवश्यकता पूर्ति गर्न खुलेका व्यापार व्यवसायले गर्दा स्थानीय अर्थतन्त्रको सुधार हुनेछ ।
- गुणस्तरीय शिक्षाको ग्रहणले विद्यार्थीले भविष्यमा क्षमता अनुसारको रोजगारी प्राप्त गरी आत्मनिर्भर हुने क्षमतामा वृद्धि हुनेछ ।
- शिक्षा नै विकासको मूल आधार भएकाले विश्वविद्यालयको स्थापनापछि समाजको पनि स्वतः विकास हुँदै जानेछ ।
- शैक्षिक भवनको स्थापनापछि स्थायी तथा अस्थायी रोजगारीका अवसर प्राप्त हुनेछन् ।
- शैक्षिक भवनको स्थापनापछि अन्य सुविधा पनि थपिनेछन् जसले गर्दा जग्गा जमिनको भाउ पनि बढ्नेछ ।
- स्थानीयलाई निर्माण कार्यमा संलग्न गरी सीप अनुसारको रोजगारी मिल्नेछ भने सञ्चालनको क्रममा समेत स्थायी तथा अस्थायी रोजगारीको अवसर प्राप्त हुनेछ ।
- निर्माण कार्यमा संलग्न भएका कामदारको सीपको उल्लेख्य विकास हुनेछ ।
- मानिसहरूको स्थानान्तरणको कारणले सार्वजनिक यातायात, पर्यटकीय तथा सांस्कृतिक महत्त्वका स्थान वरपरका व्यापार व्यवसाय तथा जिल्ला सदरमुकामसम्मको आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुने देखिन्छ ।
- फुर्सदको मौकामा विद्यार्थी तथा शिक्षक नजिकका पर्यटकीय तथा धार्मिक स्थलसम्म पुग्ने छन् । यस्तो कार्यले त्यस क्षेत्रको प्रचारप्रसारमा योगदान हुनेछ र पर्यटन विकासमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने छ ।

नकारात्मक प्रभाव

- भौतिक संरचना निर्माणको निम्ति त्यस ठाउँमा रहेको निजी वनका रूख काट्नुपर्ने छ ।
- भवन निर्माणका लागि जग्गाको उपयोगले निर्माण क्षेत्रलाई स्थायी रूपमै बिल्टअप एरियामा परिणत गरिदिने छ ।
- निर्माणको क्रममा दुर्घटनाका कारण सुरक्षा जोखिम हुनेछ ।
- भवन निर्माणका क्रममा परियोजना क्षेत्रमा रहेका सबै वनस्पति हटाइने छन् जसले पर्यावरणमा नकारात्मक असर पुर्याउँछ ।
- निर्माण कार्यको निम्ति रूख कटान र जमिनको सतह मिलान गर्दा वन क्षेत्रमा बसोबास गर्ने वन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गीमा असर पर्नेछ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- कामदारले आयोजना क्षेत्रको वरपर रहेको वन क्षेत्रमा पाइने वन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गी तर्साउने तथा चोरी सिकारी गर्न सक्ने देखिन्छ ।
- परियोजना निर्माण तथा सञ्चालनको क्रममा बढ्दो इन्धनको मागलाई पूर्ति गर्न परियोजना आसपासका वनबाट अवैध वन पैदावारको प्रयोग गर्ने देखिन्छ ।
- निर्माणको चरणमा निर्माण सामग्री बोकेका र अन्य सवारीसाधनका नियमित ओहोरदोहोरले परियोजना स्थल वरपर धुलो उड्ने र हानीकारक ग्यास CO_x , SO_x , NO_x आदिको उत्सर्जनले वायु प्रदूषण गराउने छ ।
- ठोस फोहोरको कमजोर व्यवस्थापनले परियोजना क्षेत्रमा दुर्गन्ध फैलिने जोखिम बढ्ने छ जसले स्वास्थ्यमा समेत असर पुर्याउँछ ।
- पक्की सडक, भवन र पार्किङ क्षेत्र बढ्ने भएकाले आकाशेपानी जमिनमुनि रिचार्ज हुन सक्ने सम्भावना घट्छ जसको कारण जमिनको सतहमा पानीको मात्रा बढ्न जान्छ भने जमिन मुनिको पानी चाहिँ सुक्न सक्ने छ ।
- राजमार्गको बाटो हुँदै नियमित सवारीसाधन र हिँडाईको माध्यमले विश्वविद्यालयमा ओहोरदोहोर गर्दा दुर्घटनाको धेरै जोखिम पनि बढ्छ ।
- हाल निजी वन रहेको क्षेत्रमा रूखको कटान गरी भौतिक संरचनाको निर्माणले प्राकृतिक सौन्दर्यतामा हास आउने छ ।
- सरसफाइमा पर्याप्त ध्यान नदिँदा कामदारलाई विभिन्न रोग झाडापखाला, मलेरिया, टाइफाइड, जन्डिस, हेपटाइटिस बी, कोभिड-१९ आदिको सङ्क्रमण हुनसक्छ ।

प्रभाव न्यूनीकरणका उपाय

सकारात्मक प्रभाव बढाउने उपाय

- ठेकेदारलाई स्थानीयवासीको सीप, ज्ञान र योग्यताका आधारमा परियोजना निर्माणका लागि प्राथमिकतामा राख्न अनुरोध गरिनुपर्ने ।
- ठेकेदारले निर्माण कार्यमा अदक्ष जनशक्तिको सीप र ज्ञान वृद्धि गराउने पूर्ण जिम्मेवारी लिनुपर्ने ।
- शैक्षिक अवस्थामा सुधार ल्याउनको निम्ति सैद्धान्तिक तथा व्यावहारिक ज्ञानले भरिपूर्ण प्राध्याप लाई रोजगारी दिइनुपर्ने ।
- विश्वविद्यालय नजिकै स्थानीयलाई व्यावसाय खोली आर्थिक लाभ उठाउनको निम्ति प्रोत्साहन गर्न अभिमुखीकरण कार्यक्रम चलाउनुपर्ने ।
- विद्यार्थीको पढाइ अन्त्य भएपछि इन्टर्नसीपको पर्याप्त व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- विद्यार्थीलाई स्वदेशमै जीवनयापन गर्न सजिलो पार्ने उद्देश्यले विश्वविद्यालयले रोजगारीको सुनिश्चितता गर्नुपर्ने ।
- विश्वविद्यालयले बाहिरी दुनियाँमा आफ्नो प्रतिष्ठा कायम राख्नुपर्ने ।
- भएका सार्वजनिक सेवाको स्तरोन्नति गर्नुको साथै नयाँ सेवाको विस्तारको निम्ति विश्वविद्यालयको प्रशासन शाखाले भूमिका निर्वाह गर्नुपर्ने ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- सरकारी मापदण्ड र हालको डिजाइनअनुसार प्रस्तावकर्ताले हरित क्षेत्र निर्माण गर्नुपर्ने
- प्रस्तावकर्ताले विभिन्न प्रजातिका बोटबिरुवा हरित क्षेत्रमा रोप्नुपर्ने ।

नकारात्मक प्रभाव घटाउने उपाय

- कामदार/मजदुरलाई सुरक्षात्मक लुगा, सुरक्षा पेटी, पञ्जा, मास्क, हेल्मेट, बुट आदि प्रदान गर्नुपर्ने ।
- ठेकेदारलाई कडाइका साथ एकै पद वा दर्जामा रहेका कामदारलाई ज्याला, तलब वा अन्य सुविधामा भेदभाव नगर्न निर्देशन दिनुपर्ने ।
- द्वन्द्वलाई कम गर्ने उद्देश्यले ठेकेदारले स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकताका साथ रोजगारी दिइनुपर्ने ।
- सञ्चालनको क्रममा विश्वविद्यालय परिसरभित्रै प्राथमिक उपचारको सुविधा दिइनुपर्ने ।
- नेपाल भेहिकल मास इमिसन स्ट्यान्डर्ड, २०६९ को प्रावधानलाई पालना गरेका र हरियो स्टिकर प्राप्त गरेका सवारीसाधन मात्रै निर्माण कार्यका क्रममा प्रयोग गरिनुपर्ने ।
- भण्डारण गरिएका निर्माण सामग्री ईँटा, एग्रीगेट्स लगायत परियोजनाको उत्तरी सीमामा रहेको बाटोमा उड्ने धुलोलाई नियन्त्रण गर्न लगातार पानीले भिजाउने काम गरिनुपर्ने ।
- निर्माण सामग्री (सिमेन्ट, माटो, बालुवा आदि)को आपूर्ति र भण्डारण गर्दा पोली सिट्सको प्रयोग गरि छोपिनुपर्ने ।
- निर्माण कार्यबाट उत्पादन हुने ठोस फोहोरलाई जलाउन पूर्ण प्रतिबन्ध लगाइनुपर्ने ।
- निर्माण सामग्रीहरूको भण्डारण कुनै पनि सार्वजनिक स्थलमा नगरिने ।
- मजदुर क्याम्पहरू कडाइका साथ निर्माणस्थलभित्रै निर्माण गरिनुपर्ने ।
- ४ आर (रिफ्युज, रिड्युस, रियुज र रिसाइकल) सिद्धान्तअनुसार ठोस फोहोरको व्यवस्थापन स्रोतमै जैविक र अजैविक फोहोर छुट्याएर साथै रिसाइकल र रियुज गर्न मिल्ने फोहोर निश्चित बिक्रेतालाई बिक्री गर्ने गरी कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिनुपर्ने ।
- कामदारले उत्पादन गर्ने फोहोर कुनै पनि सार्वजनिक स्थल वा अरूको जग्गामा फाल्न पूर्ण प्रतिबन्ध लगाइनुपर्ने; फोहोर सङ्कलन गर्दा जैविक र अजैविक फोहोर छुट्याएर राख्न फरक फरक डब्बा राखिनुपर्ने ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन २०६८ को प्रावधानअनुसार उत्पादित ठोस फोहोरको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने ।
- पुर्नप्रयोग (रियुजेबल) गर्न मिल्ने कुनै पनि सामग्रीको अधिकतम प्रयोग गर्दै बाँकी सामग्री भने बिक्री गरिनुपर्ने । रिसाइकल र रियुजेबल सामग्री बिक्री गर्ने तथा परियोजनामा काम नलाग्ने निर्माण सामग्री भने निश्चित बिक्रेतालाई बिक्री गरिनुपर्ने ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- निर्माण कार्यहरूबाट उत्पादन भएका ठोस फोहोरलाई छुट्टै डिब्बामा सङ्कलन गरी त्यसबाट हुनसक्ने वातावरणीय प्रभाव र काम नै प्रभावित पार्न सक्ने अवस्था रोक्न हरेक दिन त्यसको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने ।
- ध्वनि प्रदूषण रोक्न उपकरणको सञ्चालन गर्दा तिनलाई बन्द प्रणालीमा समाहित गरिनुपर्ने ।
- फोहोर पानीलाई शुद्धीकरण गर्नका लागि Sewage Treatment प्रक्रियाको स्थापना गरिनुपर्ने ।
- भवनको डिजाइन र निर्माणमा राष्ट्रिय भवन संहितामा रहेको भूकम्प प्रतिरोधी प्रावधानलाई पालना गरिनुपर्ने ।
- छत, बरन्डा आदिबाट सङ्कलित आकाशे पानीलाई शुद्धीकरण गरी जमिनमुनि रिचार्जका लागि निश्चित स्थानमा पठाइनुपर्ने ।
- विश्वविद्यालयभित्र र राजमार्ग लगायत सडक क्षेत्रमा गति सीमित लेखिएका ट्राफिक संकेत, स्पिड ब्रेकर राखिनुपर्ने ।
- विश्वविद्यालय निर्माणको क्रममा परिसरभित्र मापदण्डअनुसार हरित क्षेत्रको निर्माण गरिनुपर्ने ।
- विभिन्न बोटबिरुवा तथा फूलको व्यवस्था मिलाई प्राकृतिक सौन्दर्यतामा कुनै हास आउन नदिइनुपर्ने
- हटाइएको वा काटिएको एक रूख बराबर १० (१:१०) बिरुवा अर्थात २०,५२० बिरुवा क्षतिपूर्ति स्वरूप रोपिने छन् । भवनको सौन्दर्य र वायु प्रदूषण नियन्त्रणका लागि तोकिएका बोटबिरुवा रोपिने छन् ।
- रूख काट्नु परेकोले त्यसका लागि महानगरपालिका र डिभिजन वन कार्यालयबाट पूर्वस्वीकृति लिइनुपर्ने ।
- वनजन्य उत्पादनको सङ्कलनको ओसारपसार रोक्न नियमित रूपमा ढुवानी गर्ने साधनको जाँच गरिने छ ।
- सूर्योदयदेखि सूर्यास्तसम्मको समयमा मात्र विश्वविद्यालय निर्माणको कार्य गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ भने अन्य समयमा निर्माणलाई पूर्ण रूपमा बन्दैज लगाइनुपर्ने ।
- वन प्रवेश क्षेत्रमा साइनबोर्डमा बाह्य मानिसको प्रवेशमा निषेध गरिएको छ भनेर लेखी वन प्रवेशमा रोक लगाइनुपर्ने ।
- इन्धनको रूपमा काष्ठजन्य वस्तुको प्रयोगले स्वास्थ्यमा पार्ने असरबारे स्थानीय तथा विभिन्न व्यवसाय सञ्चालन गरेका मानिससँग अन्तर्क्रियात्मक कार्यक्रमको आयोजना गरिनुपर्ने ।

वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

आयोजनाको असर, स्थिति, तिनका न्यूनीकरणका उपाय, अनुगमनको तरिका, समय तालिका र जिम्मेवार निकाय समेटेर वातावरणीय लाभवृद्धि तथा न्यूनीकरण व्यवस्थापन योजना तथा

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन अनुगमन योजना तयार पारिएको छ । प्रस्तावित आयोजनाका भौतिक, जैविक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक वातावरण अन्तर्गतका विभिन्न अनुगमनका सूचक पनि पत्ता लगाइएका छन् । आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव व्यवस्थापन कार्यान्वयनको लागि रु. ५,२१,११,००० (अनुकूलनको लागि रु. ११,००,००० र न्यूनीकरणको लागि रु. ५,१०,११,०००) रकमको विनियोजन गरिएको छ । रु. ४७,२०,००० वातावरणीय अनुगमन कार्यान्वयनमा र रु. ६,००,००० वातावरणीय परीक्षणमा खर्च हुने अनुमान गरिएको छ । प्रस्तावकले वातावरणीय व्यवस्थापन एकाइ र ठेकदार एवं निर्माणसम्बन्धी कानुनी प्रावधानका अतिरिक्त वातावरणीय व्यवस्थापन कार्यक्रममा रहेका सम्पूर्ण वातावरणीय न्यूनीकरण उपायको खर्च र सरकारी निकायहरूको कानुनी भूमिकाको लागि आवश्यक खर्च समेत व्यहोर्ने छ ।

निष्कर्ष

यस स्तरको आयोजनाका लागि आयोजनाबाट हुने नकारात्मक असर नगण्य छन् र सकारात्मक प्रभाव अधिक रहेका छन् । धेरैजसो असर स्थानीय स्तरमै निर्माणको चरणमा मात्र सीमित छन् । आयोजनाबाट हुने अधिकांश नकारात्मक असरलाई दिइएका न्यूनीकरणका उपायमार्फत कम गर्न तथा आवश्यक क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न सकिन्छ । नकारात्मक असरहरूलाई स्थानीय स्तरमा र निर्माण चरणमै सीमित गर्न सकिन्छ । वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाभित्र समेटिएका उपाय अवलम्बन गरिए परियोजना क्षेत्रमा भौतिक, जैविक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा ठूलो असर पर्ने देखिँदैन । त्यसैले आयोजनाको प्रकृति, यसको अवस्थिति, स्थानीय जनसमुदायको आयोजना प्रतिको रुचि, स्थानीयस्तरमा यस परियोजनाले गर्ने आर्थिक वृद्धि तथा पहिचान गरिएका सम्भावित नकारात्मक असरलाई मध्यनजर गर्दै वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनले निर्दिष्ट गरे अनुरूपको नकारात्मक प्रभावको न्यूनीकरण तथा सकारात्मक प्रभावको अभिवृद्धिका उपाय अवलम्बन गरी आयोजना सञ्चालन गर्न उपयुक्त देखिन्छ ।

EXECUTIVE SUMMARY

BACKGROUND

Education is the key for sustainable development. Education leads to social and economic development. So, the development of education is considered essential for the overall development of the country. It provides many employment opportunities which help in uplifting the living standards of the people as well as increase the income level of the people and pave the way for the development of the country as a whole.

Every developed country in the world has made education accessible to the people. This has led to achieve many new and amazing successes. In Nepal also the educational sector is becoming more prioritized than other sectors and Right to Education is one of the basic rights of the people. Even the government is trying to increase the literacy rate of the entire country by providing access to education to the people.

Pokhara University, Kaski has proposed the project "Pokhara University's Building Expansion Project" at Pokhara Metropolitan-30, Kaski District. The University has a master plan to conduct various Bachelors and Masters level programs such as Business, Engineering and Social Engineering.

RELEVANCE AND PURPOSE OF THE PROPOSAL

Even though Kaski district have a quality technical education and skill teaching institution, in order to get quality education in some sectors, students from this district need to move to other districts. In such a situation, the operation of this University will give the opportunity to the students to get quality education in the Hometown. Therefore, the relevance of this project is to strengthen the quality of education in the country.

The proposed proposal about the construction of educational institution's main objective is to provide literacy to about 2032 students under various programs. Thus, the project aims to strengthen the overall education sector of the country.

LEGAL PROVISION

As per Schedule 3 H- (2) of the Environment Protection Act 2077, environmental impact assessment has to be done accordingly for the construction of this proposed building.

Environment Protection Act 2077	Provision of Environmental Impact Assessment	Project's Situation
Schedule 3H-2	Built-up area > 10,000 m ²	15,510.42 m ²

EXISTING ENVIRONMENTAL CONDITIONS

PHYSICAL ENVIRONMENT

The proposed project is located in Ward No. 30, Pokhara Metropolitan City, Kaski District, Gandaki Province. When studied from a geological point of view, it is found that the proposed area is under the Lesser Himalayan zone. This area is surrounded by the crystalline rocks of Main Central Thrust and Higher Himalayan Zone. The project site is 679 m above mean sea level. The project site is located at 28.129086° North Latitude and 84.080103° East Longitude. The project site has residual soil which is slightly colluvial. This area is made up of Residual under which more or medium Withered Metamorphic Rock is mixed with Phyllite and Schist with Meta sandstone. The stone of this area belongs to the third group which has medium to low Lithological Slide Potential. This area is suitable for building medium to large physical infrastructure and buildings. The annual average rainfall of the project site is 3172.1 mm, while the maximum average temperature is 27.56 degrees and the minimum average temperature is 16.3 degrees Celsius. It can be seen that the settlement is developing around the project construction area. Based on soil classification,

it seems that the project site is at high seismic risk based on the value of Peak Ground Acceleration recurrence. Ghotghote river flows from north to south in the central part of the project site, while Seti river flows from north to south in the west.

BIOLOGICAL ENVIRONMENT

In the 10.75 hectare area where the proposed project will be built, there is a private forest spread over 5.643 hectares of Pokhara University. Among the main types of plants found here, *Senegalia catechu* (खयर), *Bombax ceiba* (सिमल), *Dalbergia sissoo* (सिसौ), *Shorea robusta* (साल), *Schima wallichii* (चिलाउने), *Ziziphus mauritiana* (वयर) are the most common species. Some of the grass species found are *Imperata cylindrica* (सिरू घाँस), *Cynodon dactylon* (दुबो), *Mikania micrantha* (लहरे वनमारा), *Bidens pilosa* (कुरो), *Eulaliopsis binata* (बाबियो), *Artemisia vulgaris* (तितेपाते), *Jatropha curcas* (सजीवन), *Ageratina adenaphora* (निलो गन्ने).

The most common wild animals *Canis aureus* (स्याल), *Herpestes auropunctatus* (न्याउरीमुसा), *Felis chaus* (वन विरालो), *Panthera pardus* (चितुवा), *Muntiacus vaginalis* (मृग), *Manis crassicaudata* (सालक), *Maccaca mulatta* (बाँदर), *Oryctolagus cuniculus* (खरायो), *Rattus* sps (मुसा) and other mammals are found in this area. Birds found around the project site are *Columba livia* (परेवा), *Streptopelia tranquebarica* (ढुकुर), *Corvus splendens* (काग), *Urocissa erythrorhyncha* (लामपुच्छे), *Psittacula krameri* (सुगा), *Aquila nipalensis* (चिल). The major reptiles found around the project area are *Hemidactylus frenatu* (छेपारो) and *Rana tigrina* (पानी भ्यागुता).

SOCIO-ECONOMIC ENVIRONMENT

The area affected by this proposal (Pokhara Metropolitan) is mainly inhabited by the hill Brahmin caste, while other castes include Chhetri, Gurung, Magar, Vishwakarma, Tamang, Newar, etc. The major festivals celebrated in this region include Badadashain, Tihar, Saune/Maghe Sankranti, Makar Sankranti, Ram Navami, Mahashivratri, Haritalika Teej, Sri Panchami, Sri Krishna Janmashtami, Vivah Panchami, Holi, Chaite Dashain, Matatirtha Aunsi, Akshaya Tiritiya, Harishayani-Haribodhani Ekadashi, Naga Panchami, Raksha Bandhan, Janai Purnima, Kushe Aunsi, Balachaturdashi, Kojagrat Purnima, Sri Swasthani Purnima etc.

POSITIVE IMPACT

The project site is located in Gagangauda, Musetunda, Pokhara Metropolitan City, ward no. 30, Kaski district. The project site is close to the urban core with good urban road network and public transport facilities. Because of this, access to physical and social facilities is easy. Alternative schedules (construction work will be done in the morning and afternoon to prevent possible traffic jams and the impact of loud noise at night), process (reuse of solid waste and composting of organic manure) will be adopted.

Positive influence

- After getting quality education, the educational condition of the entire district will improve.

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- The regular movement of students, teachers, administration and others employed in University will improve the local economy as a result of business activities opened to meet their needs.
- Adoption of quality education will increase the ability of the students to get employment according to their ability and become self-reliant in the future.
- Since education is the basic foundation of development, society will automatically develop after the establishment of University.
- Permanent and temporary employment opportunities will be available after the establishment of the educational building.
- After the establishment of the educational building, other facilities will also be added due to which the price of the land will also increase.
- By involving the locals in the construction work, employment will be provided according to the skills. Permanent and temporary employment opportunities will be available during the operation.
- Due to being involved in construction work, the skills of the workers in the respective fields will be significantly developed.
- Due to the migration of people, it seems that there will be an increase in public transport, business activities around places of touristic and cultural importance and economic activities up to the district headquarters.
- During free time, students and academics will go to nearby tourist and religious places. Such actions will contribute to the promotion of the area and will have a positive impact on tourism development.

NEGATIVE IMPACT

- The trees of the private forest in that place have to be cut for the construction of the physical structure.
- The use of land for construction will permanently convert the construction area into a built-up area.
- There will be safety risks due to accidents during construction.
- During the construction of the building, all vegetation in the project area will be removed, which will have a negative impact on the environment.
- Tree felling and land leveling for construction will affect the wildlife and birds living in the forest area.
- It seems that the workers can poach wild animals and birds found in the surrounding forest of the project area.
- During the construction and operation of the project, it seems that illegal timber trade from the forests around the project will be utilized to meet the increasing demand for fuel.
- During the construction phase, the regular movement of vehicles carrying construction materials and other vehicles will cause air pollution around the project site by emission of harmful gases CO_x, SO_x, NO_x etc.
- Poor management of solid waste will increase the risk of odor spread in the project area which will also affect health.
- As paved roads, buildings and parking areas increase, the possibility of recharge of rainwater under the ground decreases, due to which the amount of water on the ground surface increases, and the water under the ground may dry up.

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- Commuting to the university through regular vehicles and walking on highways also increases the risk of accidents.
- Construction of physical structure by cutting down trees in the area where there is currently private forest will reduce the natural beauty.
- If not enough attention is paid to cleanliness, workers may be infected with various diseases such as diarrhoea, malaria, typhoid, jaundice, hepatitis B, covid-19 etc.

IMPACT MITIGATION MEASURES

MEASURES TO INCREASE POSITIVE IMPACT

- Contractors should be requested to prioritize local residents for project construction based on their skills, knowledge and qualifications
- The contractor should take full responsibility for increasing the skills and knowledge of the unskilled manpower in the construction work
- In order to improve the educational situation, professors who are full of theoretical and practical knowledge should be employed
- An orientation program should be conducted to encourage local people to open businesses near University and gain financial benefits
- Adequate arrangements for internships should be made for the students after graduation
- To make it easier for students to live in the country, the university should ensure employment
- The university administration should play a role in upgrading existing public services as well as expanding new services
- Proposer to construct green area as per government norms and current design
- Proponent to plant different species of plants in green area

MEASURES TO REDUCE NEGATIVE IMPACT:

- Providing protective clothing, safety belts, gloves, masks, helmets, boots, etc. to workers/ labourers
- To instruct the contractor strictly not to discriminate in wages, salaries or other benefits between workers of the same rank or post
- In order to reduce the conflict, the contractor should give priority to local manpower for employment
- First aid facilities should be provided within the University premises during operation
- Only vehicles that comply with the provisions of Nepal Vehicle Mass Emission Standard, 2069 and have received a green sticker should be used during the construction work.
- Continuous drenching of stored construction materials including bricks, aggregates and road along the northern boundary of the project should be done to control dust blowing.
- Supply and storage of construction materials (cement, soil, sand etc.) should be covered using poly sheets.
- Complete ban on burning of solid waste generated from construction activities
- No storage of construction materials in any public place

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- Labor camps should be built strictly within the construction site
- According to the 4R (Refuse, Reduce, Reuse and Recycle) principle, solid waste management should be strictly implemented by separating biodegradable and non-biodegradable waste at source and selling recyclable and reusable waste to certain vendors.
- There should be a complete ban on throwing waste produced by workers in any public place or on other people's land; When collecting garbage, different bins should be kept to separate the biodegradable and non-biodegradable waste
- The solid waste produced should be managed according to the provisions of the Waste Management Act 2068
- Making maximum use of any material that can be reused (reusable), the remaining material should be sold and the recycled, reusable materials and the construction materials that are not used in the project should be sold to a certain seller.
- The solid waste generated from the construction works should be collected in separate bins and managed every day to prevent the environmental impact and work itself.
- To prevent noise pollution, the operation of equipment should be incorporated in a closed system
- Sewage Treatment Project should be established to purify the waste water
- Earthquake resistance provisions in the National Building Code should be followed in the design and construction of buildings
- Rain water collected from roofs, verandas etc. should be purified and sent to a specific place for underground recharge
- Speed limit signs, speed breakers should be placed inside the university and in road areas including highways
- During the construction of the university, green areas should be constructed within the premises as per the standards
- The arrangement of various plants and flowers should not detract from the natural beauty
- 10 plants per one removed or cut tree (1:10) i.e. 20,520 plants will be planted as compensation. Designated plants will be planted for the beauty of the building and air pollution control.
- As the tree has to be cut, prior approval should be taken from the Metropolitan and divisional forest office
- The means of transport will be checked regularly to prevent the collection of forest products.
- Arrangements will be made for university construction only during the time from sunrise to sunset, while construction should be completely banned at other times.
- Prohibition of forest entry should be written on the signboard in the forest entry area stating that the entry of outsiders is prohibited
- An interactive program should be organized with local people and people who run various businesses about the health effects of using wood products as fuel.

ENVIRONMENTAL MANAGEMENT PLAN

Environmental benefit enhancement, mitigation management plan and monitoring plan have been prepared covering the project's impact, status, mitigation measures, monitoring

method, schedule and responsible body. Various monitoring indicators under the physical, biological, social and cultural environment of the proposed project have also been discovered.

For implementation of environmental impact management of the project, NRs. 5,21,11,000 (Rs. 11,00,000 for adaptation and Rs. 5,10,11,000 for mitigation) has been allocated. NRs. 47,20,000 in implementing environmental monitoring plan and Rs. 6,00,000 is estimated to be spent on environmental testing. In addition to the legal provisions related to the environmental management unit, contractors and construction, the proponent will bear the expenses of all the environmental mitigation measures in the environmental management program and the necessary expenses for the legal role of the government agencies.

CONCLUSION

For a project of this level, the negative effects of the project are insignificant and the positive effects are more. Most of the impacts are limited to the construction phase at the local level. Most of the negative impacts from the project can be reduced through the given mitigation measures and the necessary compensation can be provided. The negative impacts can be limited at the local level and during the construction phase. If the measures included in the environmental management plan are adopted, there is no significant impact on the physical, biological, social and cultural environment in the project area. Therefore, taking into account the nature of the project and its location, the interest of the local communities towards the project, the economic growth of the project at the local level and the potential negative impacts identified, it seems appropriate to implement the project by adopting mitigation and enhancement measures as specified in the environmental impact assessment report.

संक्षिप्त शब्दावली

आ. व.	-	आर्थिक वर्ष
ई. स.	-	ईस्वी संवत्
क्र.स.	-	क्रम सङ्ख्या
गा.पा.	-	गाउँपालिका
घ.धु.	-	घरधुरी
जि.स.स.	-	जिल्ला समन्वय समिति
न.पा.	-	नगरपालिका
रु.	-	रुपियाँ
ने.स.	-	नेपाल सरकार
पो.वि.	-	पोखरा विश्वविद्यालय
म.न.पा.	-	महानगरपालिका
रा.वा.प्र.मू.नि.	-	राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका
व. वा. म.	-	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वा. प्र. मू.	-	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन
वा.सं.ऐ.	-	वातावरण संरक्षण ऐन
वा.सं.नि.	-	वातावरण संरक्षण नियमावली
सा.व.उ.स.	-	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति
त्रि.वि.	-	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मापन एकाइ		
कि. मि.	-	किलोमिटर
घ.मि.	-	घनमिटर
मि.	-	मिटर
मि. मि.	-	मिलिमिटर
CEDAW	-	Convention on Elimination on all forms of Discrimination Against Women
CITES	-	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora
CRC	-	Children's Right Convention
EN	-	Endangered
GIS	-	Geographic Information System
GON	-	Government of Nepal

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

GPS	-	Global Positioning System
Hz	-	Hertz
ILO	-	International Labour Organization
IPCC	-	Intergovernmental Panel on Climate Change
IUCN	-	International Union for Conservation of Nature
KII	-	Key Informant Interview
KLD	-	Kilo Litre per Day
KV	-	Kilo Volt
LC	-	Least Concerned
PSTD	-	Package Sewage Treatment Plant
PVC	-	Poly Vinyl Chloride
SOB	-	School of Business
SODSE	-	School of Development and Social Engineering
SOE	-	School of Engineering
TSP	-	Total Suspended Particles
TSS	-	Total Suspended Solids

विषय सूची

कार्यकारी सारांश.....	II
EXECUTIVE SUMMARY.....	XI
संक्षिप्त शब्दावली.....	XVII
विषय सूची.....	XIX
चित्रको सूची.....	XXIII
तालिका सूची.....	XXIII
परिच्छेद १ :पृष्ठभूमि.....	१
१.१ प्रतिवेदन तयार गर्ने संस्थाको नाम र ठेगाना.....	१
१.१.१ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना.....	१
१.१.२ परामर्शदाताको नाम र ठेगाना.....	१
१.२ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको औचित्यता.....	१
१.३ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्य.....	२
परिच्छेद २: प्रस्तावको परिचय.....	३
२.१ भूमिका.....	३
२.१.१ प्रस्ताव कार्यान्वयनको उद्देश्य.....	४
२.१.२ परियोजनाको औचित्य.....	४
२.२ प्रस्तावको विवरण.....	४
२.२.१ प्रस्तावको अवस्थिति:.....	४
२.२.२ परियोजनाको पहुँच.....	५
२.२.३ आयोजनाको अवयव.....	६
२.२.४ परियोजनाको विशेषता.....	९
२.२.५ आयोजनाको निर्माणका लागि आवश्यक जनशक्ति र निर्माण सामग्री.....	१२
२.२.६ परियोजना कार्यान्वयन गर्दा सरोकार राख्ने निकाय.....	१५
२.२.७ निर्माण तालिका.....	१५
परिच्छेद ३: प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाइएको विधि.....	१८
३.१ आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण (PROJECT/ IMPACT AREA DELINEATION).....	१८
३.१.१ प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र (DIRECT IMPACT ZONE).....	१८
३.१.२ अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र (INDIRECT IMPACT ZONE).....	१८
३.१.३ समग्र प्रभाव क्षेत्र.....	१९

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

३.२ क्षेत्र निर्धारण र कार्यसूची	१९
३.३ तथ्याङ्क सङ्कलन विधि	२०
३.३.१ सन्दर्भ सामग्री अध्ययन	२०
३.३.२ चेकलिष्ट र घरधुरी सर्वेक्षण प्रश्नावलीको तयारी.....	२०
३.३.३ स्थलगत अध्ययन.....	२०
३.४ सार्वजनिक सुनुवाइ तथा सार्वजनिक सूचना	२९
३.५ प्राप्त तथ्याङ्कको विश्लेषण.....	३१
३.६ सार्वजनिक सूचना प्रकाशन र लिखित राय सुझाव माग	३१
३.७ प्रभावको पहिचान, आकलन तथा उल्लेखनीयताको मूल्याङ्कन.....	३२
३.७.१ प्रभावको परिमाण	३२
३.७.२ प्रभावको हद	३३
३.७.३ प्रभावको अवधि.....	३३
३.८ सरोकारवाला निकायको सल्लाह, सुझाव तथा छलफल माईन्युत.....	३४
३.९ मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी	३४
परिच्छेद ४: प्रस्तावसँग सम्बन्धित नीति, कानून तथा मापदण्ड.....	३५
परिच्छेद ५ :विद्यमान वातावरणीय अवस्था.....	५६
५.१ भौतिक वातावरण	५६
५.२ जैविक वातावरण.....	६३
५.३ सामाजिक-आर्थिक वातावरण.....	६८
५.४ घरधुरी सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्क.....	७५
परिच्छेद ६: प्रस्तावको वैकल्पिक विश्लेषण	८८
६.१ आयोजना कार्यान्वयन नगर्ने विकल्प (NO PROJECT OPTION).....	८८
६.२ परियोजनाको विकल्प विश्लेषण	८८
६.३ वैकल्पिक डिजाइन र निर्माण दृष्टिकोण	८८
६.४ प्रविधि,सञ्चालनको प्रक्रिया,तालिका र प्रयोग गरिने सामग्री.....	८९
६.५ वातावरणीय व्यवस्थापन प्रणाली.....	९०
६.६ अन्य विषय.....	९०
परिच्छेद ७: प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने प्रभाव तथा संरक्षणका उपाय.....	९१
७.१ सकारात्मक प्रभाव	९२
७.२ नकारात्मक प्रभाव	९५

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

७.३ प्रभावको मूल्याङ्कन.....	१०४
परिच्छेद ८: अनुकूल प्रभाव अधिकतम अभिवृद्धि गर्ने तथा प्रतिकूल प्रभाव न्यून गर्ने उपाय	१०८
८.१ सकारात्मक प्रभावको प्रवर्धन.....	१०८
८.२ नकारात्मक प्रभावको न्यूनीकरण.....	११०
८.३ विपद् व्यवस्थापन	१५९
८.४ न्यूनीकरणलाई लाग्ने खर्च.....	१५९
परिच्छेद ९: प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अनुगमन गर्नुपर्ने पाटो.....	१६०
९.१ अनुगमनको आवश्यकता.....	१६०
९.२ अनुगमनको प्रकार	१६१
९.२.१ आधारभूत अनुगमन (BASELINE MONITORING).....	१६१
९.२.२ नियमपालन अनुगमन (COMPLIANCE MONITORING)	१६२
९.२.३ प्रभाव अनुगमन (IMPACT MONITORING).....	१६४
९.३ अनुगमन संयन्त्र र जिम्मेवारी	१६६
९.४ अनुगमनका लागि आवश्यक जनशक्ति र लागत.....	१६७
९.५ वातावरणीय व्यवस्थापन कार्ययोजना (EMAP).....	१६८
९.५.१ निकाय र उनीको भूमिका	१६८
९.५.२ वातावरणीय व्यवस्थापन भूमिका र जिम्मेवारी	१७१
परिच्छेद १०: वातावरणीय परीक्षण.....	१७५
१०.१ वातावरणीय परीक्षणका प्रकार.....	१७५
१०.२ वातावरणीय परीक्षणमा संलग्न हुने पक्ष.....	१७५
१०.३ स्वेच्छिक परीक्षणको लागि संलग्न संस्थाको आधारमा आन्तरिक परीक्षण.....	१७५
१०.४ वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा	१७६
परिच्छेद ११: निष्कर्ष तथा प्रतिबद्धता.....	१८०
११.१ निष्कर्ष.....	१८०
११.२ प्रतिबद्धता	१८०
सन्दर्भ सामग्री:.....	१८२
अनुसूची १: हावा, पानी र ध्वनि गुणस्तरको प्रयोगशाला रिपोर्ट/ माटोको परीक्षण प्रतिवेदन	
अनुसूची २: स्वीकृत कार्यसूचीको पत्र र कार्यसूची	
अनुसूची ३: सार्वजनिक सूचना र सूचना टाँस गरेको मुचुल्का	

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- अनुसूची ४: सार्वजनिक सुनुवाइको माइन्ड्युट
- अनुसूची ५: मिटिङ माइन्ड्युट/ सिफारिस पत्र
- अनुसूची ६: चेकलिस्ट र प्रश्नावली
- अनुसूची ७ जग्गा /नक्सा :स्वामित्व प्रमाणपत्र(लालपुर्जा)
- अनुसूची ८: काटिने रूखको विस्तृत विवरण
- अनुसूची ९: फोटो
- अनुसूची १०: टोली सदस्यको स्वघोषणापत्र र बायोडाटा (CV)

चित्रको सूची

चित्र २.१: आयोजना स्थल	३
चित्र २.२: परियोजना स्थलको अवस्थिति	५
चित्र २.३: आयोजना क्षेत्रको टोपो नक्सा.....	६
चित्र २.४: परियोजना स्थलको पहुँच गुगल नक्साबाट साभार	६
चित्र ३.१: आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र	१९
चित्र ५.१: स्थलाकृति नक्सामा प्रस्तावित परियोजना स्थलको अवस्थिति	५६
चित्र ५.२: भूगर्भ नक्सामा प्रस्तावित परियोजना स्थलको अवस्थिति.....	५७
चित्र ५.३: नेपालको सम्भावित भूकम्पीय खतरा आकलन नक्सा	५९
चित्र ५.४: पोखरा महानगरपालिकाको भूउपयोग (स्रोत: ESRI २०२०)	६०
चित्र ५.५: सेती नदी र घोटघोते खोलाद्वारा आयोजना स्थलमा भएको कटान.....	६१
चित्र ५.६: आयोजना स्थलमा अवस्थित पोखरा विश्वविद्यालयको निजी वन.....	६४

तालिका सूची

तालिका १.१: वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अन्तर्गतको आयोजनाको विवरण	२
तालिका २.१: आयोजनामा रहेका भौतिक संरचनाको विवरण.....	८
तालिका २.२: परियोजनाको विभिन्न विशेषता	९
तालिका २.३: भवन निर्माण आयोजनाका मुख्य संरचना तथा अन्य सम्बद्ध संरचना.....	१३
तालिका २.४: निर्माण सामग्रीको अनुमानित विवरण	१४
तालिका २.५: प्रस्तावित भवनको निर्माण कार्य तालिका/ प्रस्ताव कार्यान्वयन तालिका	१६
तालिका ३.१: वायुको गुणस्तरसम्बन्धी मापदण्ड	२२
तालिका ३.२: पेट्रोलियम पदार्थको खपतबाट हुने कार्बन उत्सर्जनको रूपान्तरण तालिका	२३
तालिका ३.३: पानीको गुणस्तर र मापन विधि	२३
तालिका ३.४: ध्वनिको गुणस्तरसम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड.....	२४
तालिका ३.५: ब्यासको श्रेणीअनुसार हाँगाको अनुपात निकाल्ने सूत्र	२६
तालिका ३.६: स्थानीयसँगको छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम विवरण ढाँचा	२९
तालिका ३.७: सार्वजनिक सुनुवाइको क्रममा उठेका मुख्य सवालको सम्बोधन.....	३०
तालिका ३.८: प्रभावको तह निर्धारणको तरिका	३३
तालिका ३.९: उल्लेखनीयताको मापन गर्ने तरिका.....	३३

तालिका ४.१: विचार गर्नुपर्ने नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिका	३५
तालिका नं. ४.२: वायु गुणस्तरसम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्डको विवरण.....	५२
तालिका ४.३: पैठारी गरिने नयाँ डिजेल जेनेरेटरबाट निष्काशन भई हावामा जाने धुवाँको उत्सर्जन सीमा	५३
तालिका ४.४: नेपालको राष्ट्रिय ध्वनि स्तरसम्बन्धी मापदण्ड विवरण	५३
तालिका ४.५ नेपालको खानेपानी र सिँचाइ पानीको गुणस्तर मापदण्ड	५४
तालिका ५.१: आयोजना क्षेत्रको तापक्रम र वर्षा	५८
तालिका ५.२: आयोजनाले चर्चेको जग्गाको भू-उपयोग	५८
तालिका ५.३: प्रस्ताव क्षेत्रको पिउने पानीको गुणस्तर	६२
तालिका ५.४: प्रस्ताव क्षेत्रमा रहेको घोटघोते खोलाको पानीको गुणस्तर	६३
तालिका ५.५: आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रभित्र पर्ने वनको विवरण	६४
तालिका ५.६: आयोजना क्षेत्र वरपर पाइने प्रमुख वनस्पतिको विवरण.....	६५
तालिका ५.७: आयोजना क्षेत्र वरपर पाइने प्रमुख घाँस प्रजातिको विवरण	६५
तालिका ५.८: आयोजना क्षेत्रमा पाइने प्रमुख स्तनधारीको विवरण	६६
तालिका ५.९: आयोजना क्षेत्रमा पाइने प्रमुख चराचुरुङ्गीको विवरण	६७
तालिका ५.१०: आयोजना स्थलमा पाइने प्रमुख उभयचर र सरीसृपको विवरण	६७
तालिका ५.११: आयोजना क्षेत्रमा पाइने माछाको प्रजाति	६८
तालिका ५.१२: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको जनसङ्ख्या र घरपरिवार.....	६८
तालिका ५.१३: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको जाति/जनजातिको विवरण.....	६९
तालिका ५.१४: मातृभाषाअनुसार जनसङ्ख्या विवरण.....	७०
तालिका ५.१५: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको खानेपानीको स्रोतअनुसार घरपरिवार सङ्ख्या..	७१
तालिका ५.१६: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको इन्धनको प्रयोगअनुसार घरपरिवार सङ्ख्या....	७१
तालिका ५.१७: बत्ती बालन प्रयोग गरिने इन्धनको प्रयोगअनुसार घरपरिवार सङ्ख्या	७२
तालिका ५.१८: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको शौचालयको किसिमअनुसार घरपरिवार सङ्ख्या	७२
तालिका ५.१९: धर्मअनुसार जनसङ्ख्या वितरण.....	७३
तालिका ५.२०: घरको प्रकारअनुसार घरधुरी वितरण	७४
तालिका ५.२१: रोजगारीको विवरण	७५
तालिका ५.२२: बसाइँसराइ जनसङ्ख्या विवरण	७५
तालिका ५.२३: सर्वेक्षण गरिएको घरधुरी र जनसङ्ख्याको वितरण	७६
तालिका ५.२४: सर्वेक्षण गरिएको घरधुरीको जातीय संरचना	७६

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

तालिका ५.२५: उमेर समूहको आधारमा सर्वेक्षण गरिएका जनसङ्ख्या वितरण	७७
तालिका ५.२६: धर्मको आधारमा घरधुरी विवरण.....	७७
तालिका ५.२७: शैक्षिक तहको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण	७७
तालिका ५.२८: स्वास्थ्य चेतनासम्बन्धी सर्वेक्षण गरिएका घरधुरी सङ्ख्या.....	७८
तालिका ५.२९: पेसाको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण	७९
तालिका ५.३०: जग्गाको स्वामित्वको आधारमा घरपरिवार सङ्ख्या	७९
तालिका ५.३१: सर्वेक्षण गरिएको घरधुरीको खाद्य पर्याप्तता.....	८०
तालिका ५.३२: खाद्यान्न अभाव हुँदा खाद्यान्न परिपूर्तिको लागि गरिने पेसा.....	८०
तालिका ५.३३: वार्षिक औसत आयको प्रकारअनुसार घरधुरीको आय.....	८१
तालिका ५.३४: मासिक खर्चको आधारमा सर्वेक्षण गरिएका घरधुरी सङ्ख्या.....	८१
तालिका ५.३५: सर्वेक्षण गरिएका घरधुरीको खर्चको आधारमा घरधुरी सङ्ख्या	८२
तालिका ५.३६: बाली उत्पादनसम्बन्धी विवरण	८३
तालिका ५.३७: फलफूल उत्पादनसम्बन्धी विवरण.....	८३
तालिका ५.३८: परियोजना क्षेत्रमा पालिने पशुधन सङ्ख्या.....	८४
तालिका ५.३९: विदेश गएका घरपरिवारका सदस्य सङ्ख्या.....	८४
तालिका ५.४०: खानेपानीको स्रोतको आधारमा सर्वेक्षण गरिएको घरधुरी सङ्ख्या	८४
तालिका ५.४१: शौचालयको प्रकारअनुसार घरधुरी सङ्ख्या.....	८५
तालिका ५.४२: खाना पकाउने इन्धनअनुसार घरधुरी सङ्ख्या	८५
तालिका ५.४३: आयोजना निर्माणका बारेमा जानकारी पाएका घरपरिवार सङ्ख्या	८६
तालिका ५.४४: आयोजन निर्माण तथा सञ्चालनबाट स्थानीयले लिएको आशा.....	८६
तालिका ५.४५: क्षतिपूर्ति वापत लिन चाहेको जनताको अपेक्षा	८७
तालिका ५.४६: परियोजना सञ्चालनबाट प्रभावित हुने जग्गा जमिनको विवरण	८७
तालिका ६.१: अन्य विविध विषय कार्यान्वयनको विकल्प	९०
तालिका ७.१: सकारात्मक प्रभावको मूल्याङ्कन.....	१०४
तालिका ७.२: प्रतिकूल असरको मूल्याङ्कन.....	१०५
तालिका ८.१: वातावरणीय प्रभाव तह निर्धारण र न्यूनीकरणका उपाय.....	१२१
तालिका ८.२: सकारात्मक प्रभावको संवर्धन र लागत	१३८
तालिका ८.३: नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपाय र लागत	१४२
तालिका ९.१: आधारभूत अनुगमनको विवरण.....	१६१
तालिका ९.२: नियमपालन अनुगमनको विवरण.....	१६३

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

तालिका ९.३: प्रभाव अनुगमनको विवरण.....	१६४
तालिका ९.४: अनुगमन संयन्त्र	१६६
तालिका ९.५: अनुगमन लागत.....	१६८
तालिका ९.६: सरोकारवाला र तिनको भूमिका	१७१
तालिका १०.१: वातावरण परीक्षणको लागत	१७६
तालिका १०.२: वातावरण परीक्षणको चेकलिष्ट	१७८

परिच्छेद १: पृष्ठभूमि

१.१ प्रतिवेदन तयार गर्ने संस्थाको नाम र ठेगाना

१.१.१ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना

पोखरा विश्वविद्यालयअन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवन र अन्य सम्बद्ध संरचनाको निर्माण कार्य तथा सञ्चालन कार्यको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गरी तयार पारिएको यो मस्यौदा प्रतिवेदन हो । यस प्रस्तावका प्रस्तावकको नाम र ठेगाना यस प्रकार छः

नाम: पोखरा विश्वविद्यालय

ठेगाना: पोखरा महानगरपालिका-३०, कास्की

फोन नं.: ०६१-५०४०४६

ईमेल: puits@pu.edu.np, info@pu.edu.np

१.१.२ परामर्शदाताको नाम र ठेगाना

श्रेष्ठ कन्सल्टेन्ट/ग्रिड/डि फोर्ट (जेभी) यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको परामर्शदाता रहेको छ ।

नाम: श्रेष्ठ कन्सल्टेन्ट/ग्रिड/डि फोर्ट (जेभी)

ठेगाना: एकान्तकुना, ललितपुर

फोन नं.: ०१-५५३२३०५

ईमेल: stha.consultant@gmail.com

१.२ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको औचित्यता

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची ३ को वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने प्रस्तावको खण्ड (ज) अन्तर्गत आवास, भवन तथा बस्ती विकास र सहरी विकास क्षेत्रको देहाय (२) अनुसार “१०,००० वर्गमिटर क्षेत्रफलभन्दा बढीको Built up area वा floor area भएको आवासीय, व्यावसायिक वा आवासीय र व्यावसायिक दुवै प्रकृति भएको संयुक्त भवन निर्माण गर्ने” प्रस्तावको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएको छ । पोखरा विश्वविद्यालयले आफ्नो भौतिक संरचना निर्माण आयोजना १५५१०.४२ वर्गमिटर क्षेत्रफलमा निर्माण गर्न लागेको हुनाले यस प्रस्तावको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

तालिका १.१: वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अन्तर्गतको आयोजनाको विवरण

वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रावधान	परियोजनाको अवस्थिति
अनुसूची ३ (ज)-२	Builtup Area >१०००० वर्गमिटर	१५५१०.४२ वर्गमिटर

१.३ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्य

अध्ययनको मूल उद्देश्य वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नु हो । साधारण उद्देश्य यस प्रकार छन् :

- परियोजना स्थलको हालको वातावरणलाई लिखित/कागजी रूपमा डकुमेन्ट गर्ने
- सम्भावित वातावरणीय जोखिमको पहिचान गरी त्यसको न्यूनीकरणको विधि पहिल्याएर वातावरणमा कम क्षति पुग्ने बारे प्रस्ताव गर्ने
- मूल्याङ्कन योजना तयार गर्ने
- निर्णय लिने निकायलाई वातावरणीय क्लियरेन्सका विषयमा सल्लाह दिने
- कुनै अनिश्चित पक्ष जुन वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन तयार गर्ने बखत समेट्न सकिँदैन वा थप वातावरणीय मूल्याङ्कन आवश्यक पर्छ, यस्ता सम्भावनाको पहिचान गर्ने
- वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कनको विषयमा राष्ट्रियस्तरको दैनिक पत्रिकामा सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरी सरोकारवालाको टिप्पणी, सुझाव सङ्कलन गर्ने
- निर्णय प्रक्रियामा नागरिकस्तरबाट आएका राय, सुझाव एवं मुद्दालाई सम्बोधन गर्ने
- पहिचान भएका विभिन्न विकल्पको जाँच गरी अनुकूल विकल्प छनोट गर्ने
- परियोजना निर्माणले वातावरणमा पार्न सक्ने नकारात्मक साथै सकारात्मक प्रभाव दुवैको अनुमान गर्ने
- सम्बन्धित निकायहरूसँगको समन्वयबाट क्षति न्यूनीकरणका साथै सुधार हुनसक्ने विषयको पहिचान गर्ने
- वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा सरोकारवाला निकायबाट पाइएको टिप्पणी तथा सुझावहरूलाई समावेश गरी वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार तयार गर्ने र नेपाल सरकारका निर्णयकर्तालाई सजिलो पार्नु हो ।

परिच्छेद २: प्रस्तावको परिचय

२.१ भूमिका

शिक्षा दिगो विकासको धरातल हो । शिक्षाको विकासले सामाजिक तथा आर्थिक विकासको मार्ग निर्देशन गर्दछ । देशको समग्र विकासमा शिक्षाको विकास अनिवार्य मानिन्छ । जनताको आयस्तर बढाउन शिक्षाको अहम् भूमिका रहेको छ ।

विश्वविद्यालयको निर्माणका क्रियाकलापले भौगोलिक, जैविक, सामाजिक तथा आर्थिक वातावरणमा नकारात्मक असर पर्ने गर्छ । यस्ता असरको अध्ययन गरी योजना कार्यान्वयन, डिजाइन तथा निर्माणको चरणमा ती असरले निम्त्याउने समस्याको समाधानको पहिचान र कार्यान्वयन गरी नकारात्मक असरलाई वातावरणीय दृष्टिकोणले स्वीकारयोग्य बनाउनु आवश्यकता रहेको छ । पोखरा विश्वविद्यालयको गुरुयोजनाअनुरूप यस आयोजना पोखरा महानगरपालिका, वडा नं. ३०, कास्की जिल्लामा निर्माण हुनेछ जसको सञ्चालनले नजिक तथा टाढा रहेका जेहेनदार तथा व्यावहारिक शिक्षा प्राप्तिको लक्ष्य बोकेका विद्यार्थीको लागि गुणस्तरीय शिक्षाको पहुँच बढाउने छ । यस जिल्ला तथा वरिपरिका क्षेत्रमा सुविधा सम्पन्न व्यावहारिक शिक्षा प्रदान गर्ने क्याम्पस भए पनि यस आयोजनाका कारण समग्र जिल्लाकै शिक्षा क्षेत्रमा नयाँ आयाम थप्ने छ । यस विश्वविद्यालयमा स्नातक तथा स्नातकोत्तर तहका विभिन्न कार्यक्रम जस्तै: इन्जिनियरिङ, व्यवस्थापन र सामाजिक इन्जिनियरिङसम्बन्धी कक्षाको सञ्चालन गर्ने गुरुयोजना रहेको छ ।

चित्र २.१: आयोजना स्थल

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन प्रस्तावित आयोजना पोखरा विश्वविद्यालयअन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवन र अन्य सम्बद्ध संरचनाको निर्माण कार्य तथा सञ्चालन कार्य गरिने छ । प्रस्तावित आयोजना गण्डकी प्रदेशअन्तर्गत पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३०, गगनगौडा, कास्की जिल्लामा अवस्थित रहेको छ । यस विश्वविद्यालयमा स्कुल स्तरभन्दा माथिको तहमा पढ्न चाहने विद्यार्थीको निम्ति विभिन्न विषय जस्तै सञ्चार विज्ञान, विज्ञानको प्रयोग, इञ्जिनियरिङ, सामाजिक तथा अन्य व्यवहारिक विषयवस्तुमा अध्ययन गर्ने ठोका खोली समग्र देशकै शिक्षा क्षेत्रमा टेवा पुग्ने छ ।

२.१.१ प्रस्ताव कार्यान्वयनको उद्देश्य

कास्कीमा गुणस्तरीय प्राविधिक शिक्षा तथा सीप सिकाउने शिक्षण संस्था भएता पनि नयाँ संकायमा गुणस्तरीय शिक्षा पाउनको निम्ति यस जिल्लाका विद्यार्थीलाई काठमाडौँ लगायत अरू जिल्लामा जानुपर्ने वा स्थानान्तरण गर्नुपर्ने अवस्था रही आएको छ । यस्तो अवस्थामा यस विश्वविद्यालयको सञ्चालनले विद्यार्थीहरूले गुणस्तरीय शिक्षा पायक पर्ने ठाउँमै पाउने अवसर मिल्नेछ र शिक्षाको लागि अरू जिल्ला जानुपर्ने बाध्यता हटाउने छ । प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्ने यस गुरुयोजनाका कारण सीपको विकास हुनेछ । तसर्थ देशको खस्किँदो शैक्षिक गुणस्तरलाई बलियो बनाउने उद्देश्यका साथ यो परियोजना अगाडि बढाइएको छ ।

२.१.२ परियोजनाको औचित्य

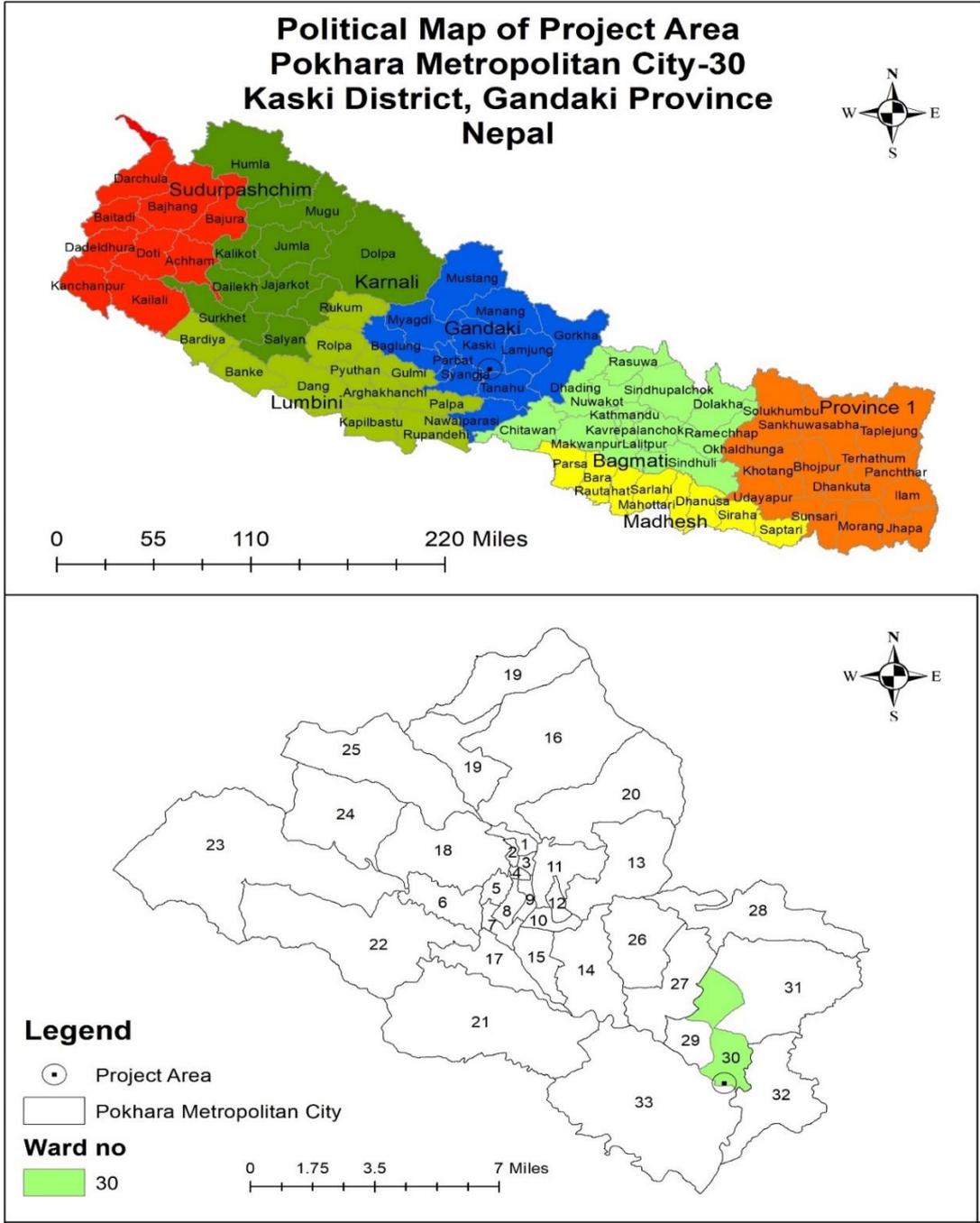
परिच्छेद २ को दफा ४ मा उल्लेख भएअनुरूप प्रस्तावकले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नुअघि ऐनको दफा ५ को उपदफा (१) बमोजिम क्षेत्र निर्धारण गरिएको छ । प्रस्ताव भवन निर्माणसम्बन्धी परियोजनामा आधारित छ भने यस प्रस्तावको सञ्चालन क्रममा झन्डै २,०३२ जना विद्यार्थीलाई विभिन्न कार्यक्रमअन्तर्गत शिक्षा प्रदान गर्नेछ । यसरी देशको समग्र शिक्षा क्षेत्रलाई नै यस परियोजनाले सहयोग पुऱ्याउने प्रक्षेपण गरिएको छ । त्यस्तै सञ्चालन क्रममा ३११ जना जनशक्तिलाई अस्थायी रूपमा रोजगारी दिलाउने तथा झन्डै १५० जनालाई स्थायी रूपमै रोजगारी प्रदान गर्ने छ ।

२.२ प्रस्तावको विवरण

२.२.१ प्रस्तावको अवस्थिति:

आयोजना क्षेत्र गण्डकी प्रदेशस्थित कास्की जिल्लाको पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३० स्थित गगनगौडा, मुसेटुँडामा पर्दछ । परियोजना स्थल समुद्री सतहबाट ६३० मि. उचाइमा रहेको छ र २८.१२९०८६° उत्तरी अक्षांश र ८४.०८०१०३° पूर्वी देशान्तर (Geographical Co-ordinate) मा पर्दछ । परियोजना स्थलले जम्मा १५,५१०.४२ वर्ग.मि. क्षेत्रफल ओगट्छ ।

।

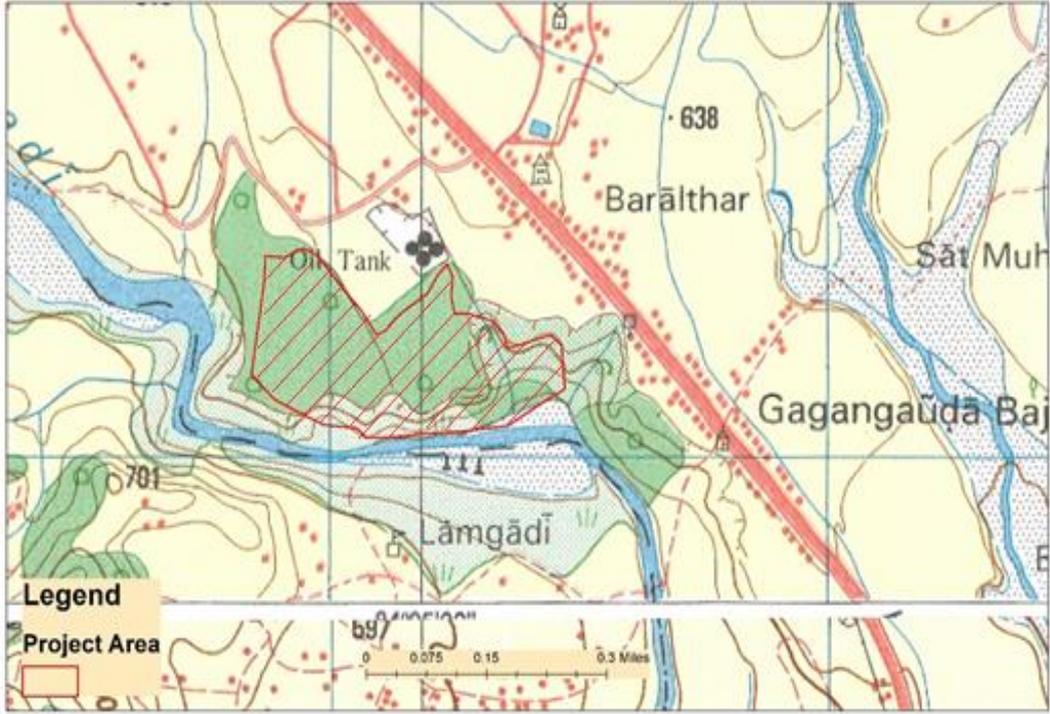

चित्र २.२: परियोजना स्थलको अवस्थिति

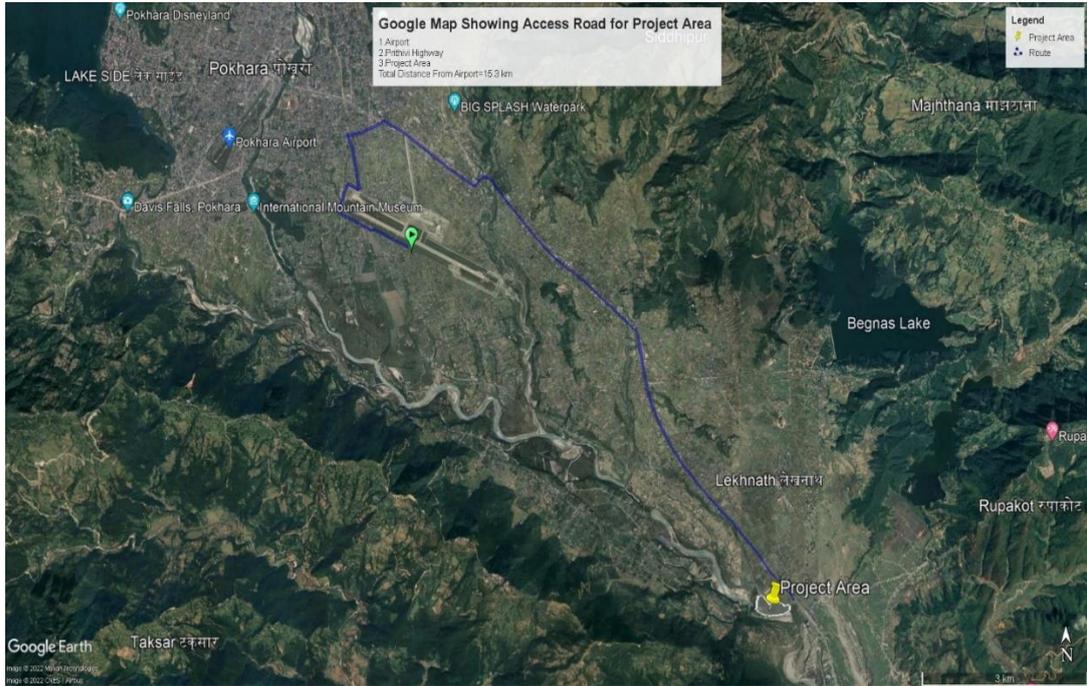
२.२.२ परियोजनाको पहुँच

परियोजना स्थललाई सबैतिर कालोपत्रे गरिएको सडकले घेरेको हुनाले परियोजना स्थल सहजै पुग्न सकिन्छ । परियोजना स्थल पृथ्वी राजमार्गमा पर्ने गगनगौडा बसपार्कबाट ४२० मिटर दक्षिण पश्चिमतर्फ अवस्थित छ भने पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलबाट १२.२ कि.मी. उत्तर पूर्वमा रहेको छ ।

Topographic Map of Project Area

चित्र २.३: आयोजना क्षेत्रको टोपो नक्सा

चित्र २.४: परियोजना स्थलको पहुँच गुगल नक्साबाट साभार

२.२.३ आयोजनाको अवयव

विश्वविद्यालय पूर्ण रूपमा सञ्चालनमा आउँदा झन्डै २,०३२ जना विद्यार्थीलाई इन्जिनियरिङ, म्यानेजमेन्ट र सामाजिक विज्ञान लगायतका कार्यक्रममार्फत अध्ययनको मौका मिल्ने छ । आयोजनाको अवयव तल दिइएको छः

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- शैक्षिक भवन
- होस्टेल भवन
- पुस्तकालय
- अडिटोरियम
- खोला नियन्त्रण
- प्रशासनिक भवन
- स्टाफ क्वार्टर भवन
- चमेना गृह
- गार्ड हाउस

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

आयोजनामा रहने भौतिक संरचनाको विवरण तल तालिकामा पेस गरिएको छ :

तालिका २.१: आयोजनामा रहेका भौतिक संरचनाको विवरण

क्र. स.	विवरण	तल्ला	% (जम्मा क्षेत्रफलबाट)	बेसमेन्ट	भूईँ तल्ला	पहिलो तल्ला	दोस्रो तल्ला	तेस्रो तल्ला	चौथो तल्ला	पाँचौ तल्ला	भरियाड	जम्मा व. मि.
१	गार्ड घर १	१ Truss	०.०४१	-	४४	-	-	-	-	-	-	४४
	गार्ड घर २	१ Truss	०.०४१	-	४४	-	-	-	-	-	-	४४
२	युनियन घर	३+sc	०.१५३	-	१६५	१६५	१६५	-	-	-	३१	५२६
३	डिन	४+sc	०.७१०	६५४.५५	७६३.५	७६३.५	६५४.५५	६५४.५५	-	-	५६.२९	३५४६.९४
४	सभा हल	२	०.८९२	-	९५८.५५	७९०.४१	-	-	-	-	-	१७४८.९६
५	पुस्तकालय	३.५+sc	१.१८७	-	१२७५.६२	११७१.५	११३४.५	१०४०	-	-	६६.४२	४६८८.०४
६	SOB-1	५+२c	१.७४४	१८७४.२५	१८७४.२५	१७६२.२५	१७६२.२५	१७६२.२५	१७६२.२५	-	८८.३९	१०८८५.८९
	SODSE-2	५+२c	१.७४४	१८७४.२५	१८७४.२५	१७६२.२५	१७६२.२५	१७६२.२५	१७६२.२५	-	८८.३९	१०८८५.८९
	SOE-3	६+sc	३.३६६	३२२७.५	३६१८.५	३५८८	३२००	३२३०	३२३०	२५६०	१९८	२२८५२
७	प्रशासन-१	४+sc	०.३९३	-	४२२	३६१	३६१	३६१	-	-	३२	१५३७
	प्रशासन-२	४+sc	०.३९३	-	४२२	३६१	३६१	३६१	-	-	३२	१५३७
	प्रशासन-३	४+sc	०.३९३	-	४२२	३६१	३६१	३६१	-	-	३२	१५३७
८	खाजा घर-१	२ (Truss)	०.४५४	-	४८८	४८८	-	-	-	-	-	९७६
	खाजा घर -२	२ (Truss)	०.४५४	-	४८८	४८८	-	-	-	-	-	९७६
	खाजा घर -३	२ (Truss)	०.४५४	-	४८८	४८८	-	-	-	-	-	९७६
	खाजा घर -४	१ (Truss)	०.४५४	-	४८८	-	-	-	-	-	-	४८८
९	कभड हल	१ (Truss)	०.७२३	-	७७६.७५	-	-	-	-	-	-	७७६.७५
१०	Heavy ल्याब	१ (Truss)	०.६९६	-	७४८	-	-	-	-	-	-	७४८
११	मर्मत ब्लक-१	१ (Truss)	०.०९३	-	१००	-	-	-	-	-	-	१००
१२	मर्मत ब्लक -२	१ (Truss)	०.०४७	-	५०	-	-	-	-	-	-	५०

२.२.४ परियोजनाको विशेषता

परियोजनाको विभिन्न विशेषताको तल समग्रमा विश्लेषण गरिएको छ ।

तालिका २.२: परियोजनाको विभिन्न विशेषता

परियोजनाको नाम	पोखरा विश्वविद्यालयअन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवन र अन्य सम्बद्ध संरचनाको निर्माण कार्य तथा सञ्चालन
परियोजनाको प्रकार	विश्वविद्यालय तथा व्यवस्थापन
प्रस्तावक	पोखरा विश्वविद्यालय, पोखरा म.न.पा. ३० कास्की
जग्गाको क्षेत्रफल	कित्ता नं. २०, १९७, २१२८ को २११.३ रोपनी जग्गा (१,०७,४९४.५७ वर्ग मिटर)
निर्माण क्षेत्रफल	१५,५१०.४२ वर्ग मि.
हरियाली क्षेत्रफल	९,५३४.७ वर्ग मि.
खुला क्षेत्रफल	३९,९७२.५६ वर्ग मि.
FAR	०.५९
Building coverage ratio (%)	१४.४%
पहुँचमार्गको नाम	पृथ्वी राजमार्ग
पहुँचमार्गबाट परियोजनासम्मको दूरी	४२० मि.
सडकको प्रकार	राजमार्ग
नगरपालिका/वडा	पोखरा म.न.पा- ३०
ठोस फोहोर व्यवस्थापन	
सङ्कलन प्रणाली	घरभित्रै सङ्कलन गर्ने, छुट्याउने र म.न.पा को फोहोर सङ्कलन प्रणालीमा पठाउने
फोहोर छुट्याउने	जैविक/अजैविक
फोहोर छुट्याउने विधि	कुहिने/नकुहिने फोहोर
व्यवस्थापन संयन्त्र	चक्रीय प्रणालीमार्फत स्रोत वर्गीकरण गरी विश्वविद्यालयभित्रै व्यवस्थापन गरिने र बाँकी फोहोर म.न.पा. को सङ्कलन प्रणालीमा पठाउने

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

फोहोर पानी व्यवस्थापन	<p>घरेलु फोहोर: घरबाट निस्कने मल र सुल्लेज (sewage and sullage) लाई पाइप प्रणालीको आधारमा छुट्टै प्रणाली कायम गरिनेछ । UPVC पाइपको मद्दतले शौचालयको फोहोर म्यान्होलमा (manhole) विसर्जन गरिनेछ र पछि दुवै प्रणालीको फोहोर पनि छुट्टाछुट्टै सङ्कलन गरी सोकपिटमा पठाइनेछ ।</p> <p>भान्साको फोहोर: भान्साको फोहोरलाई ग्रेस ट्र्याप (grease trap) गरी सोकपिटतर्फ पठाएर फोहोर पाइप प्रणालीमा निकासी गरिने छ ।</p> <p>यसका लागि PSTP (Package Sewage Treatment Plant) क्षमता गणना गरिनेछ जुन भवनले प्रयोग गर्ने कुल पानीको ८०% पानीलाई मानिनेछ । यस परियोजनामा विभिन्न भवनको लागि १.२ KLD देखि ६ KLD सम्म PTSD प्रस्ताव गरिएको छ ।</p>
खानेपानी	
खानेपानीको प्रयोग	६३,५०० लि. (दैनिक)
पानीको भण्डारण	२,००,००० लि.
विद्युत्	
प्रणाली	११/०.४ केभी, ५० Hz सहितको जेनेरेटर ब्याकअप
सबमिटरिङ	डुअल सोर्सेस सफ्टवेयरमा आधारित स्मार्ट सबमिटर हरेक फ्लोर र सब अकुपेन्सिजमा
ट्रान्सफर्मर	११/०.४ केभी ट्रान्सफर्मरसहितको सबस्टेसन
सडक बत्ती	फुटपाथ/सडक/सोलार वा स्ट्यान्ड अलोन वा केन्द्रीय वितरणबाट सडक बत्ती बालिने
दूरसञ्चार	
टेलिफोन	टेलिफोन नेटवर्क इन हाउस EPABX स्वीचिङ सबै आगमन कल नेपाल टेलिकम ल्यान्डलाइन
सिसिटीभी	भवनको चारै कुना, लबी, गेट (अगाडि र पछाडि दुवै)
टिभी केबल	आवश्यकताअनुसार नेटवर्कमा आधारित टेलिभिजन
ट्राफिक व्यवस्थापन	

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पार्किङ क्षमता	१४९४ वर्ग मि.; १० बस, दुई पाङ्ग्रे (खुला) १४०, कार (खुला) ३५, दुई पाङ्ग्रे (सेड) ६०, कार (सेड) ३०, दुई पाङ्ग्रे (खुला सडक छेउ) १५०
आगलागी सुरक्षाका उपाय	
आगलागीका लागि रिजर्भ पानी ट्याङ्कीको क्षमता	१,००,००० लि.
फायर अलार्म	छ
डेडिकेटेड फायर पम्प	छ
फायर इस्केप भर्याड (Fire escape staircase as per NBC)	छ
फायर एक्सतिनग्युसर	छ
फायर हाइड्रेन्ट	छ (हरेक तल्लामा)
स्मोक डिटेक्टर जडान	छ (सबै तल्ला र कार्यालयमा जडान हुनेछ)
वेट राइजर्स (Wet risers)	छ
सुरक्षा प्रणाली	
सेक्युरिटी	२४ घण्टा सुरक्षा प्रणाली रहने
गार्ड रूम	मूल इन्ट्रान्स ढोकामा
कम्पाउन्ड (Whole area fenced by)	कङ्क्रीटको पर्खाल (Concrete walls with adequate expansion joints)
सिसी क्यामरा जडान	भवनको चारै कुनासहित लबी, गेट
सेक्युरिटी गार्ड	व्यक्तिगत चेकजाँच, सिधा निगरानी र व्यवस्थापन
पावर सप्लाई	२४ घण्टा (डिजेल जेनेरेटरको ब्याकअप प्रणाली)
डिजाइनमा समेटिएका विषय र विचार	
भवन डिजाइनका आधार	भूमि उपयोग योजना, भवन निर्माण मापदण्ड र संहिता/फार, सेटब्याक, एक्सपान्सन जोइन्तलाई पूर्णपालना गरिने ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

वातावरणीय र ओरियन्टेसन पक्षको बारेमा	सबै युनिटमा घामको उज्यालो; उपयुक्त भेन्टिलेसन र क्रस ओपनिङ; बरन्डा; वातावरणमैत्री र मौलिक ल्यान्डस्केपको प्रयोग; सामाजिक र सांस्कृतिक पक्षलाई ध्यान दिइएको; दिगो र मर्मतयोग्य साथै ऊर्जामैत्री डिजाइनको दर्शन प्रयोग; सौन्दर्य बनाउन भरपूर प्रयास इत्यादि
अपाङ्ग मैत्री व्यवस्था	प्रवेश द्वारमा २.४ मिटर चौडाइको र्याम्पसहित अपाङ्गता र अशक्तमैत्री शौचालयको सुविधा
सुरक्षा	आगलागीको जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न: (क) भूकम्प प्रतिरोधी डिजाइन (ख) विद्युत् प्रणालीलाई सुरक्षित बनाउन उपकरण जडान (ग) सिसिटिभी र (घ) प्रोटेक्सन पाइल
विश्वविद्यालयको डिजाइनमा ध्यान दिइएका अन्य पक्ष	युटिलिटी पूर्वाधारको उचित प्रयोग; क्रियाकलापको जोनिङ; आधुनिक प्रविधिलाई आत्मसाथ; विस्तृत सियरवाल डिजाइनको प्रयोग
कुल खर्च	अनुमानित लागत रु. ६,६३९,६४३,४९९/-

२.२.५ आयोजनाको निर्माणका लागि आवश्यक जनशक्ति र निर्माण सामग्री

❖ जग्गाको क्षेत्रफल

भवन निर्माण आयोजनाका मुख्य संरचना तथा अन्य सम्बद्ध संरचना पोखरा विश्वविद्यालयको स्वामित्वमा रहेको कित्ता नं. २०, १९७, २१२८ को ४२५-१-१-२ रोपनी जग्गा (६२५६९६ वर्ग मिटर) अन्तर्गत घोटघोते खोला र सेती नदीको कटानबाट बाँकी रहेको २११.३ रोपनी जग्गाको (१,०७,४९४.५७ वर्ग मिटर) क्षेत्रफललाई योजना स्थलको रूपमा प्रयोग गरी विभिन्न भवन बन्ने छन् । भवन तथा अन्य आवश्यक सम्बद्ध संरचनाहरूको निर्माण सँगसँगै जग्गाको दक्षिणी तथा पश्चिमी खण्ड (सेती नदी र घोटघोते खोल्सीको किनार) मा भूस्खलन रोकथाम तथा खुला क्षेत्र सौन्दर्यकरण कार्य गरिनेछ । साथै, हाल जग्गाको मध्य भाग हुँदै बग्ने घोटघोते खोल्सीलाई जग्गाको सिमानातर्फ स्थानान्तर गरी व्यवस्थित रूपमा बगाइनेछ र उक्त खोल्सीलाई अन्ततः सेती नदीमा मिसाइने व्यवस्था गरिनेछ । यसका अतिरिक्त खेल मैदान, सवारी पार्किङ्ग क्षेत्र निर्माण गरिनेछ । भवनबाट निस्कने ढललाई आवश्यक प्रशोधन पश्चात मात्र नदी/ खोल्सीमा मिसाइनेछ । आयोजना वातावरणमैत्री ढङ्गले निर्माण गरिनेछ तथा हरियाली संरक्षण र प्रवर्द्धनलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

तालिका २.३ भवन निर्माण आयोजनाका मुख्य संरचना तथा अन्य सम्बद्ध संरचना

विवरण	आकार (वर्ग मि.)	इन्जिनियरिङ स्कुल (SOE)	व्यवस्थापन स्कुल (SOB)	विकास तथा सामाजिक इन्जिनियरिङ स्कुल (SODSE)
कक्षा कोठा	७.७x८.३	५३	२३	२१
स्नातकोत्तर	७.७x६.२	७	२२	२२
कम्प्युटर ल्याब	७.५x८.३	१२	२	२
कोर्डिनेटर	४x५.५	१४+३ (PHD)	३	३
कोर्डिनेटर	४x३.८	३	३	३
विभाग प्रमुख	५.५x४.४	७	५	५
फ्याकल्टी कोठा	२.८ x ३	८१	३९	३९
कोठा	३.०x२.५	५	३	३
प्यान्ट्री/भान्सा	२.६x२.१	५	३	३
हल	१६.७x७.५	२	१	१
कोठा	३x१.९	२	१४	१४
प्राथमिक उपचार कक्ष	३.०x२.७.२		१	१
ल्याब	७.२x१२.५	१०		१ (moot court)
मिनी पुस्तकालय		१	१	१
स्टुडियो Drawing Studio	१६.७x७.२	२		
शौचालय		प्रत्येक तल्लामा ३ (पुरुषको लागि ३ कमोड ४ युरिनल) (महिला ४ कमोड)	प्रत्येक तल्लामा ३ (पुरुषको लागि ३ कमोड ४ युरिनल) (महिला ४ कमोड)	प्रत्येक तल्लामा ३ (पुरुषको लागि ३ कमोड ४ युरिनल) (महिला ४ कमोड)
पार्किङ	१४९४	४८ कार, १८७ बाइक	३० कार, ९२ बाइक	३० कार, ९२ बाइक

❖ मानव जनशक्तिको आवश्यकता

परियोजनाको समापनपछि ३११ जना जति जनशक्तिलाई विभिन्न तहमा रोजगारीको अवसर मिल्नेछ भने परियोजनाको निर्माण अवधिभरिलाई दक्ष, अर्धदक्ष र अदक्ष कामदारको अनुमानित सङ्ख्या क्रमशः ३०, ५० र ७० जना रहेको छ । दक्ष जनशक्तिले प्रतिदिन १६० घण्टा, अर्धदक्षले प्रतिदिन २४० घण्टा र अदक्षले प्रतिदिन ४०० घण्टा काम गर्नेछन् । खुबी र क्षमतालाई आधार मानेर जागिरको लागि पहिलो प्राथमिकता स्थानीयलाई दिइनेछ ।

❖ मेसिनरी उपकरण

प्रस्तावित परियोजना निर्माणलाई आवश्यक पर्ने मेसिन तथा उपकरणहरू कङ्क्रिट पम्प, एक्साभेटर, लोडर, मिक्सर मेसिन, भाइब्रेटर, होइस्टिड मेसिन, कङ्क्रिट टेस्टिड मेसिन, कम्प्रेसर, जीप, ट्रक इत्यादि हुन्।

❖ प्रयोग हुने उर्जा

परियोजना निर्माणका साथै सञ्चालनका क्रममा पेट्रोलियम पदार्थ र विद्युतीयलाई मुख्य ऊर्जाको रूपमा प्रयोग गरिनेछ । बालुवा, ढुङ्गा, गिट्टी लगायतका निर्माण सामग्रीको निर्माण स्थलसम्म आवतजावत गर्न डिजेलको प्रयोग हुनेछ । विद्युतीय, पानी वितरण र साइट उत्खनन गर्नका लागि आवश्यक उपकरण तथा सामग्री ल्याउन पनि डिजेलकै प्रयोग हुनेछ । परियोजनाको सञ्चालन चरणमा विद्युतीय उपकरणको प्रयोग हुनेछ ।

❖ निर्माण सामग्रीको प्रयोग

स्थानीय निर्माण सामान जस्तै ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा निर्माण कार्यमा प्रयोग गरिनेछ । यी निर्माण सामग्री झन्डै ५ कि.मी. दक्षिणमा रहेको कोत्रे बजारबाट आयात गरिनेछ । निर्माण चरणमा प्रयोग हुने सामग्रीको विस्तृत जानकारी तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका २.४: निर्माण सामग्रीको अनुमानित विवरण

क्र.स.	निर्माण सामग्री	परिमाण	एकाइ
१.	सिमेन्ट	२,९४५	मेट्रिकटन
२.	बालुवा	५,२७०	घनमिटर
३.	गिट्टी	३,६६९	घनमिटर
४.	फलामे छड/रिबार	९६३	मेट्रिकटन
५.	ढुङ्गा/बोल्डर	६६८	घनमिटर
६.	इट्टा	७,६५,७६५	सङ्ख्या
७.	एएसी ब्लक	८६५	घनमिटर
८.	युपिभिसी झ्याल ढोका	३,४५६	वर्गमिटर
९.	इनामेल पेन्ट	२३५	लिट्र
१०.	इमल्सन पेन्ट	३,२४५	लिट्र
११.	वेदर कोट	६५,३४६	लिट्र
१२.	वाल क्येर पुटी	९६,७८५	केजी
१३.	सेरामिक टाइल	२,१३४	वर्गमिटर
१४.	आइरन सिट पाइलिंग	४५३	वर्गमिटर

स्रोत: बोलपत्र (BOQ Documents)

❖ क्याम्प क्षेत्र

निर्माण कार्यको अवधिभर क्याम्प क्षेत्रको व्यवस्थापन गरिनेछ । कामदारको बसोबासका निम्ति क्याम्प क्षेत्रको निर्माण गरिनेछ । परियोजना स्थलको उत्तरी क्षेत्रलाई क्याम्प क्षेत्रको रूपमा विस्तार गरिनेछ । क्याम्प क्षेत्र निर्माण कार्य सञ्चालन हुने क्षेत्रबाट १०० मिटरभित्र व्यवस्थापन गरिनेछ । कामदारले क्याम्प क्षेत्रलाई परियोजनाको समाप्तिपछि पुनः पुरानै स्वरूपमा परिवर्तन गर्नुपर्नेछ । क्याम्प क्षेत्रमा खानेपानी, सरसफाइ तथा फोहोर व्यवस्थापनको राम्रो व्यवस्था हुनेछ । अन्य भौतिक सुविधा मजदुर ऐनअनुसार व्यवस्थापन गरिने छ । सरसफाइको कार्य मजदुरले राम्रोसँग अगाडि बढाउने छन् । समकालीन शौचालयको निर्माण पनि क्याम्प क्षेत्रभित्र गरिनेछ । ढल सिवर सिस्टम (Sewer System) मार्फत व्यवस्थापन गरिनेछ । फोहोर व्यवस्थापनको निम्ति सेप्टिक ट्याङ्क (Septic Tank) को निर्माण गरिनेछ । जथाभावी फोहोर फ्याल्ने कामलाई निषेध गरिनेछ ।

❖ स्टक पाइलिङ क्षेत्र

परियोजनाले निर्माण कार्य नहुने क्षेत्रलाई नै स्टक पाइलिङ क्षेत्रको रूपमा प्रयोग गर्नेछ । यसरी स्टक पाइलिङ गरिएका सामग्री कामदारको क्याम्पबाट १०० मिटर टाढा राखिनेछ ।

❖ अन्य विवरण

परियोजनाको प्रकृति सेवा उन्मुख भएकाले ट्रान्सफर्मर, जेनेरेटर, फायर एक्सतिनग्युसर र स्मोक नियन्त्रण लगायतका उपकरणको जडान महत्त्वपूर्ण छ ।

२.२.६ परियोजना कार्यान्वयन गर्दा सरोकार राख्ने निकाय

यस प्रतिवेदनको प्रस्तावक पोखरा विश्वविद्यालय रहेको र यस प्रतिवेदन नेपाल सरकारको शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयमार्फत वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा बुझाएर स्वीकृति प्रदान गर्नेछ । परामर्शदाताले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन कार्यसूची/क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदनको आधारमा गरेको हो । यसरी बनाइएको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको स्वीकृति वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट लिइनेछ ।

२.२.७ निर्माण तालिका

प्रस्तावित परियोजनाको पूर्वतयारी अवधि १२ महिनासहित जम्मा निर्माणको अवधि ३६ महिना रहेको छ । परियोजनाको निर्माण कार्य वि.सं. २०८५ चैतसम्ममा सम्पन्न गर्ने लक्ष्यसहित तदारुकताका साथ अगाडि बढाइएको छ । परियोजना निर्माणको कार्य तालिका तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.५: प्रस्तावित भवनको निर्माण कार्य तालिका/ प्रस्ताव कार्यान्वयन तालिका

सि.न.	विवरण	महिना																														टिप्पणी						
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०		३१	३२	३३	३४	३५	३६
१	भवन निर्माण																																					
१.१	साईट सफा गर्ने काम (रुख र झाडी काट्ने सहित)	←	→																																			
१.२	जगको माटो खन्ने काम, पानी निकाल्ने र वालिङ्गको काम	←	→																																			
१.३	पीसीसी र आरसीसीको काम		←	→																																		
१.४	संरचनात्मक इस्पात कार्य			←	→																																	
१.५	ईटाको काम				←	→																																
१.६	ढोका र झ्यालहरू																																					
१.७	फ्लोरिङ्गको काम																																					
१.८	प्लाष्टरको काम																																					
१.९	सिलिड वर्क																																					
१.१०	एसीपी क्लेडिङ																																					
१.११	रंग रोगनको काम																																					
१.१२	विद्युतीय कार्य																																					
१.१३	वाटर सपलाइ तथा सेनेटरी वर्क																																					
१.१४	फायर फाइटिङ वर्क																																					
१.१५	आइटी वर्क																																					
१.१६	विविध कार्यहरू																																					
१.१७	काम पछि साइट क्लियरेन्स र हस्तान्तरण																																					
२	सडकको काम																																					
२.१	साइट परिचालन	←	→																																			
२.२	साइट सर्वेक्षण	←	→																																			
२.३	जनशक्ति व्यवस्थापन		←	→																																		
२.४	श्रम शिविर निर्माण		←	→																																		
२.५	साईट सफा गर्ने काम		←	→																																		
२.६	सडक निर्माण र नालीका लागि उत्खननमा माटोको काम		←	→																																		
२.७	सबग्रेड, सबबेस र बेस कोर्सको तयारी																																					
२.८	बिटुमिनियस निर्माण कार्य																																					
२.९	ढुङ्गाको काम		←	→																																		
२.१०	गेबियनको काम		←	→																																		
२.११	पीसीसी/आरसीसीको काम			←	→																																	
२.१२	बायो-इन्जिनियरिङको काम																																					
२.१३	विविध कार्यहरू																																					
३	वाटर सपलाइ वर्क																																					
३.१	साईट सफा गर्ने काम																																					
३.२	जगको माटो खन्ने काम, पानी निकाल्ने र वालिङ्गको काम																																					
३.३	ईटाको काम																																					
३.४	पीसीसी/आरसीसीको काम																																					
३.५	रंग रोगनको काम																																					
३.६	फर्माको काम																																					
३.७	फिटिङ र सहायक उपकरणको काम																																					
३.८	विविध कार्यहरू																																					

परिच्छेद ३: प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाइएको विधि

यस प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन तयार गर्दा वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमवली, २०७७ मा व्यवस्था भएका प्रावधानको ढाँचामा भएका कुरालाई अनुसरण गरिएको छ । यस प्रतिवेदन वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ नियम (५) को खण्ड (ग) सँग सम्बन्धित अनुसूची १२ मा दिइएको ढाँचाअनुसार तयार गरिएको छ । यस प्रतिवेदन तयार गर्दा परामर्शदाताका विज्ञहरूको संलग्नतामा आयोजित स्थलगत अवलोकनबाट प्रभावित क्षेत्रको विद्यमान भौतिक, रासायनिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणसम्बन्धी आवश्यक तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको थियो । उपयुक्त तथ्याङ्क सङ्कलन गर्दा स्वीकृत कार्यसूचीले निर्देशन गरे बमोजिमका विधि र प्रक्रिया अवलम्बन गरिएको थियो । तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न र प्रतिवेदन तयार गर्न प्रयोग गरिएका विधि तथा प्रक्रियाको यहाँ वर्णन गरिएको छ ।

३.१ आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण (Project/ Impact Area Delineation)

परियोजना पोखरा महानगरपालिका, वडा नं. ३०, कास्कीस्थित गगनगौडाको मुसेटुँडामा निर्माण हुनेछ । परियोजनाको घटकलाई आधार बनाएर प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र, अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र र समग्र प्रभाव क्षेत्र गरी तीन भागमा बाँडिएको छ ।

३.१.१ प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र (Direct Impact Zone)

आयोजना कार्यान्वयन स्थल, पोखरा महानगरपालिका, वडा नं. ३०, गगनगौडा मुसेटुँडाको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र भन्नाले निर्माणस्थल परिधिभित्रको क्षेत्र र निर्माण क्षेत्रदेखि २५० मि. वरपरको क्षेत्रलाई मानिनेछ । यस प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रभित्र निर्माणपश्चात संरचनाको छाँया पर्ने स्थानलाई पनि समावेश गरिएको छ । निर्माणस्थल, मक व्यवस्थापन साइट, निर्माण क्याम्पसाइट इत्यादि क्षेत्र प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा पर्छन् । यस क्षेत्रलाई मूल क्षेत्र पनि भनिन्छ ।

३.१.२ अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र (Indirect Impact Zone)

आयोजना कार्यान्वयन स्थलको सीमानाबाट २५० मिटरभन्दा बाहिरको क्षेत्र जसले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा वातावरणमा असर गर्दछ त्यस क्षेत्रलाई अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा वर्गीकरण गरिएको छ । यस क्षेत्रभित्र पोखरा म.न.पा. वडा नं. ३० वरपरका वडा नं. २९, ३१, ३२ र ३३ पर्छन् । यस क्षेत्रलाई वरपरको क्षेत्र पनि भनिन्छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन आयोजनामा परामर्शदाताहरूको अनुभव र स्थानीय व्यक्ति तथा सम्बन्धित सरोकारवालासँगको औपचारिक र अनौपचारिक छलफलको क्रममा उठाइएका मुद्दामा आधारित थियो ।

क्षेत्र निर्धारणको क्रममा पहिचान भएका वातावरणीय मुद्दालाई समावेश गरी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको लागि कार्यसूची तयार गरिएको थियो जसलाई वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट २०८०/०९/१२ मा स्वीकृत गरिएको थियो । वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन स्वीकृत कार्यसूचीमा समावेश वातावरणीय मुद्दाहरूको विस्तृत विश्लेषणमा केन्द्रित रहेको छ ।

३.३ तथ्याङ्क सङ्कलन विधि

३.३.१ सन्दर्भ सामग्री अध्ययन

आयोजना क्षेत्रको भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरणसँग सम्बन्धित द्वितीय तथ्याङ्क (Secondary Data) हासिल गर्ने ; सन्दर्भ सामग्री जस्तै आयोजनासँग सम्बन्धित नेपाल सरकारको नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिका, अघिल्ला मिल्दाजुल्दा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन, आयोजना कार्यान्वयन हुने पोखरा महानगरपालिकाको प्रोफाइल, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले प्रकाशन गरेको कास्कीको वस्तुगत विवरण आदिको पुनरवलोकन गरिएको थियो । त्यस्तै जैविक वातावरणसम्बन्धी जानकारीको लागि राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागले सन् २०१८ मा प्रकाशन गरेको Birds of Nepal (An Official Checklist), IUCN ले प्रकाशन गरेको The Status of Nepal's Mammals: The National Red List Series, नेपाल सरकारले सन् २००० मा प्रकाशन गरेको National Register of Medicinal Plants, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागले २०७५ सालमा प्रकाशन गरेको नेपालमा पाइने सङ्कटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पति आदिको अध्ययन गरी आवश्यक द्वितीय तथ्याङ्क हासिल गरिएको थियो । विशेषतः पोखरा विश्वविद्यालयको गुरुयोजनाको विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदनको अध्ययन गरी प्राविधिक र अप्राविधिक जानकारी प्राप्त गरिएको थियो ।

३.३.२ चेकलिष्ट र घरधुरी सर्वेक्षण प्रश्नावलीको तयारी

स्थलगत अध्ययनको क्रममा भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरणको अवस्था र सम्भावित प्रभावको पहिचान गर्नका लागि चेकलिष्ट तथा प्रश्नावली तयार गरिएको थियो । अध्ययनमा प्रयोग गरिएको चेकलिष्टलाई यो प्रतिवेदनको अनुसूची ६ मा राखिएको छ ।

३.३.३ स्थलगत अध्ययन

आयोजना क्षेत्रको आधारभूत जानकारी सङ्कलन गर्न, आयोजना निर्माण र सञ्चालनको क्रममा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभाव पहिचान गर्न र सरोकारवालालाई आयोजनाको बारेमा जानकारी

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन दिन टोली प्रमुखको नेतृत्वमा विषयगत विज्ञको टोलीले २०७८/०९/१५ देखि २०७८/०९/३० सम्म आयोजना क्षेत्रको स्थलगत भ्रमण गरेको थियो । स्थलगत भ्रमणको क्रममा टोलीले आयोजना क्षेत्र र वरपरका प्रभाव पर्नसक्ने क्षेत्रको भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरणबारे आधारभूत जानकारी सङ्कलन गरी यी पक्षमा पर्ने सम्भावित प्रभावहरू पहिचान गर्न सर्वेक्षण, निरीक्षण, अवलोकन, मापन, छलफल, अन्तर्वार्ता जस्ता विधिद्वारा विस्तृत अनुसन्धान गरेका थिए । स्थानीय र जिल्लास्तरमा आयोजनासँग सम्बन्धित विभिन्न सरोकारवालाको अधिकतम संलग्नता गराई वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको लागि आवश्यक सान्दर्भिक जानकारीहरू सङ्कलन गरिएको थियो ।

३.३.३.१ भौतिक वातावरणसम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन कार्य

प्रस्ताव कार्यन्वयन हुने क्षेत्रको भौतिक वातावरणसम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न अध्ययन टोलीद्वारा प्रस्ताव कार्यन्वयन क्षेत्रमा स्थलगत अवलोकन, पैदल मार्ग सर्वेक्षण र समूहगत छलफल गरियो । हावा, पानी र माटोको गुणस्तर अध्ययनको लागि सम्भावित प्रदूषणका स्रोतको स्थलगत अवलोकन गरिएको थियो । भू-क्षय, भू-स्थिरता र अन्य प्रकोपको जोखिमसम्बन्धी जानकारी प्रत्यक्ष स्थलगत अवलोकन र नक्साङ्कनद्वारा प्राप्त गरिएको थियो । फोहोरमैला व्यवस्थापन अभ्यासबारे जानकारी स्थलगत अवलोकन र आयोजनाको विस्तृत इन्जिनियरिङ रिपोर्टबाट प्राप्त गरिएको थियो । भौतिक वातावरणसम्बन्धी तथ्याङ्क निम्न विधिद्वारा सङ्कलन गरियो ।

क. तापक्रम र वर्षा: कास्की जिल्लाको बेगनास केन्द्रमा रहेको जल तथा मौसम विभागको स्टेशन (Station Index No.- 851) बाट प्राप्त सूचना/तथ्याङ्कलाई विश्लेषण गरी आयोजना क्षेत्रको तापक्रम, वर्षा, आर्द्रता जस्ता मौसमी परिमिति पत्ता लगाइएको थियो ।

ख. नदीका विशेषता: Project Identification Number- 02/2077-78/NCB02/2077-78/NCB (Consulting Services)/ PIU-TS/ PUIDP-XIV (Musetuda) डि.पि.आर. प्रतिवेदन र आयोजना क्षेत्रको स्थलगत अध्ययन तथा अवलोकनको क्रममा चेकलिस्टको प्रयोग गरी आयोजना स्थल भएर बग्ने नदी/खोला/खोल्सीको विवरण सूचीकृत गरी खोला, खोल्सीमा प्रदूषणको अवस्था, नदी कटानको अवस्था, नदी जन्य सामग्रीको उपलब्धता आदि बारे तथ्याङ्क सङ्कलन गरी विश्लेषण गरियो ।

ग. वायुको गुणस्तर: भवन निर्माण हुने स्थलको २४ घण्टाको वायुको गुणस्तरसम्बन्धी विभिन्न परिमिति (PM_{2.5}, PM₁₀, Humidity, TSP, SO_x, NO_x, CO) Greentech Respirable Dust Sampler (GTI-151) बाट मापन गरिएको थियो । यसको लागि Greentech Respirable Dust Sampler

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन (GTI-151) बाट बिहान ८ देखि ९ बजेको समयमा, दिउँसो १ देखि २ बजेको समयमा र साँझ ५ देखि ६ बजेको समयमा वायुको गुणस्तर मापन गरिएको थियो । यी समय परियोजना स्थलमा कामदारहरूको कार्यभारसँग सम्बन्धित छन् जसमा बिहान र बेलुका कम कार्यभार तथा दिउँसो धेरै कार्यभार हुने मानिएको छ । यसरी मापन गरिएको वायुको गुणस्तरलाई वायुसम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ सँग तुलना गरी त्यसको विश्लेषण गरिएको छ ।

तालिका ३.१: वायुको गुणस्तरसम्बन्धी मापदण्ड

Parameters	Units	Averaging time	Concentration in Ambient Air, maximum	Test Methods
TSP (Total Suspended Particulates)	µg/m ³	Annual	-	High Volume Sampling and Gravimetric Analysis
		24-hours*	230	
PM10	µg/m ³	Annual	-	High Volume Sampler and Gravimetric Analysis, TOEM, Beta Attenuation
		24-hours*	120	
Sulphur Dioxide	µg/m ³	Annual	50	Ultraviolet Fluorescence West and Gaeke Method
		24-hours**	70	Same as annual
Nitrogen Dioxide	µg/m ³	Annual	40	Chemiluminescence
		24-hours**	80	Same as annual
Carbon Monoxide	µg/m ³	8 hours**	10,000	Non Dispersive InfraRed spectrophotometer(NDIR)
Lead	µg/m ³	Annual**	0.5	High Volume Sampling, followed by atomic absorption spectrometry
Benzene	µg/m ³	Annual**	5	Gas Chromatographic Technique
PM2.5	µg/m ³	24-hours*	40	PM2.5 sampling gravimetric analysis
Ozone	µg/m ³	8 hours*	157	UV spectrophotometer

प्रस्तावको कार्यान्वयन गर्दा सवारीसाधन र मेसिनरीमा पेट्रोलियम पदार्थको प्रयोगबाट हुनसक्ने सम्भावित कार्बन उत्सर्जनको मात्रा IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories, 2006 ले निर्दिष्ट गरेबमोजिम पत्ता लगाइएको छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

तालिका ३.२: पेट्रोलियम पदार्थको खपतबाट हुने कार्बन उत्सर्जनको रूपान्तरण तालिका

क्र. स.	पेट्रोलियम पदार्थ	IPCC एकाइ	IPCC निर्देशिका अनुसार विभिन्न पेट्रोलियम पदार्थको CO ₂ उत्सर्जन मान (के.जी.)	
			CO ₂ उत्सर्जन प्रतिग्यालन	CO ₂ उत्सर्जन प्रतिलिटर
१	पेट्रोल	ग्यालन	८.७८	२.३१९४३१७१३
२	डिजेल	ग्यालन	१०.२१	२.६९७१९७९२६
३	एलपिजी	ग्यालन	५.६८	१.५००४९७९६५
४	मट्टीतेल	ग्यालन	७५.२	१९.८६५७४७७

नोट -: ग्यालन = ३.७८५४१ लिटर

(स्रोत: IPCC Guidelines for National Green House Gas Inventories, 2006)

घ. पानीको गुणस्तर: आयोजना कार्यान्वयन गर्दा पानीको गुणस्तरमा प्रभाव पर्नसक्ने घोटघोते खोलाको पानी र खाने पानीको नमुना बिहान ८ देखि १० बजेको बीचमा सङ्कलन गरी नेपाल सरकारद्वारा मान्यता प्राप्त प्रयोगशालामा परीक्षण गरी उक्त पानीको विभिन्न गुण जस्तै रड, Electrical Conductivity, अम्लियपना, Total Suspended Solids, Turbidity, Ammonia, Chloride आदिको परीक्षण गरिएको थियो । जाँच गरिएको पानीको गुणस्तरलाई राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०७९, Generic standards and IFC guidelines र WHO guideline values सँग तुलना गरी विश्लेषण गरियो ।

तालिका ३.३: पानीको गुणस्तर र मापन विधि

क्र.म.	गुण	एकाइ	विधि
१	रड (Color)	TCU	पानीको नमुना सङ्कलन गरी प्रयोगशालामा परीक्षण (वा पानीको गुणस्तर मापन किटको प्रयोग गरी)
२	Electrical Conductivity	μS/cm	
३	अम्लीय (Acid)		
४	pH		
५	Total Suspended Solids	mg/L	
६	Turbidity	NTU	
७	Chloride	mg/L	
८	फलाम (Iron)	mg/L	
९	Nitrate	mg/L	
१०	Nitrite	mg/L	
११	Ammonia	mg/L	
१२	Total Hardness as CaCO ₃	mg/L	

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.म.	गुण	एकाइ	विधि
१३	Total Alkalinity	mg/L	
१४	Grease	mg/L	
१५	Coliform		

(स्रोत: National Drinking Water Quality Standard, 2079)

ड. ध्वनिको गुणस्तर: GREENTECH RESPIRABLE DUST SAMPLER (GTI-151) को सहायताले लगातार दुई दिन बिहान, दिउँसो र बेलुका (प्रत्येक पटक ६० मिनेटमा) आयोजना कार्यान्वयन क्षेत्रको विभिन्न स्थान जस्तै: प्रत्यक्ष प्रभाव र अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रका भागमा पर्ने बस्तीको ध्वनिको गुणस्तर मापन गरिएको थियो । आयोजना स्थलको औषत ध्वनिको स्तर (L_{eq} : Equivalent Noise Level) निम्न सूत्रको प्रयोग गरी पत्ता लगाइयो ।

$$L_{eq} = 10 \log \left(\sum_{i=1}^n f_i 10^{L_i/10} \right) dB (A)$$

जहाँ,

f_i = ध्वनिको तीव्रता मापन गरिएको समयको अंश (fraction of time for which the sound level persists)

i = समय अन्तराल (time interval)

n = मापनको मात्रा (number of observations)

L_i = ध्वनिको तीव्रता (sound intensity) जाँच गरिएको ध्वनिको गुणस्तरलाई ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ सँग तुलना गरी विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका ३.४: ध्वनिको गुणस्तरसम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड

Area	Noise Limit L_{eq} (dB)	
	Day	Night
Industrial	75	70
Business	65	55
Rural Residential	45	40
Urban Residential	55	50
Mixed Residential	63	55
Peace Zone	50	40

S.N.	Equipment	Maximum Limit L_{eq} (dB)
1	Water pump	65
2	Diesel Generator	90
3	Entertainment	70

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

च. भौगर्भिक अध्ययन: स्थलगत अध्ययन तथा अवलोकनको क्रममा आयोजना क्षेत्रमा पाइने माटोको विवरण सङ्कलन गरियो र भौगर्भिक नक्साको आधारमा आयोजना स्थलको माटोको प्रकार, चट्टानको प्रकार र भौगर्भिक संरचनाको गठनको बारेमा सूचीकरण गरी विश्लेषण गरियो ।

छ. अस्थिर स्थानको विवरण: स्थलगत भ्रमणको क्रममा आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रभित्र रहेको माटो/चट्टान रहेको क्षेत्र, जमिन भाँसिदै गरेको क्षेत्र, जमिनमा सतही पानी बगेको धार, गहिरो र ठूलो पानी बगेको धार, बोटबिरुवाको आवरण आदिको अध्ययन र अवलोकन गरी चेकलिस्टको आधारमा पहिरो तथा अस्थिर ठाउँको लम्बाइ, चौडाइ, गहिराइ तथा सक्रियता आदिको मापन गरी सूचीकरण गरिएको थियो । ती स्थानको GPS को प्रयोगले अक्षांश र देशान्तरको समेत टिपोट गरियो ।

ज. आयोजनाका सहायक सुविधा: आयोजनाका विभिन्न सहायक सुविधा जस्तै: कामदार शिविर, निर्माण सामग्री भण्डारण स्थल, विग्रन व्यवस्थापन स्थल, खानी उत्खनन क्षेत्र आदिको लागि स्थलगत अध्ययन तथा अवलोकन गरी अस्थायी रूपमा जग्गा पहिचान गर्नुका साथै उक्त स्थानहरूको GPS को प्रयोगले अक्षांश र देशान्तरको टिपोट गरियो ।

झ. भू-उपयोग: स्थलगत अध्ययन र अवलोकनको क्रममा चेकलिस्ट अनुसार भूउपयोगसम्बन्धी सूचना तथा तथ्याङ्क जस्तै आयोजनालाई आवश्यक पर्ने निजी जग्गा, वन क्षेत्र, खाली जग्गा, जग्गाको लम्बाइ र चौडाइ सङ्कलन गरियो । स्थलगत सर्वेक्षणबाट आएको तथ्याङ्कलाई GIS को माध्यमले विश्लेषण गरी आयोजनालाई आवश्यक पर्ने निजी जग्गा, वन क्षेत्र, खाली जग्गा आदिको क्षेत्रफल मापन गरिएको थियो ।

ञ. अन्य: यसका अतिरिक्त वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनमा संलग्न अध्ययन टोलीले स्थानीय बासिन्दासँग त्यस क्षेत्रको भौतिक अवस्था खास गरेर फोहोरमैला व्यवस्थापन पद्धति, चट्टान, माटो, भूक्षय हुने क्षेत्र, जलाधार क्षेत्र, बाढीको अवस्था तथा खोलानालामा पानीको अवस्थाबारे समूहगत छलफल गरी प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा पर्नसक्ने सम्भावित प्रभावका बारेमा समेत जानकारी सङ्कलन गरिएको थियो ।

३.३.३.२ जैविक वातावरण

आयोजना क्षेत्रको स्थलगत अवलोकन तथा अध्ययन गरी निम्न विधिद्वारा जैविक वातावरणसम्बन्धी तथ्याङ्क/सूचना सङ्कलन गरिएको छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन क. हटाउनु पर्ने रूखको लागत सङ्कलन: स्थलगत अध्ययनको क्रममा आयोजना कार्यान्वयन गर्दा कटान गर्नुपर्ने वनस्पतिको विवरण डिभिजन वन कार्यालय, पोखरासँग समन्वय गरी निकालिएको छ जसमा GPS को प्रयोगले अक्षांश र देशान्तरसहित प्रजाति र सङ्ख्या टिपोट गरियो । अध्ययनको क्रममा आयोजनाको लागि कटान गर्नुपर्ने रूखको पूर्ण गणना गर्नुका साथै प्रजातिको टिपोट गरी Clinometer को सहायताले तिनको उचाइ (height) र dbh टेपको प्रयोग गरी छातीको उचाइमा ब्यास (dbh) पनि मापन गरिएको थियो । वन नियमावली २०७९ को अनुसूची-९ मा उल्लेख भएको सूत्र प्रयोग गरी आयोजना स्थलबाट कटान हुने रूखका आयतनसमेत आकलन गरियो ।

$$\text{रूखको आयतन (घ.मि.)} = \text{काठको आयतन} + \text{हाँगाहरूको आयतन}$$

$$\text{काठको आयतन (घ.मि.)} = \text{Exp} [a + b * \text{Ln}(d) + c * \text{Ln}(h)]$$

जहाँ,

a, b र c = रूखको प्रजातिअनुसार वन नियमावली २०७९ को अनुसूची-९ को तालिका नं.

१मा दिइएका मान

d = जमिनबाट रूखको १.३ मिटर उचाइमा नापिएको डायमिटर (dbh) मिटरमा

h = रूखको फेददेखि टुप्पोसम्म नापिएको रूखको उचाइ मिटरमा

$$\text{हाँगाहरूको आयतन (घ.मि.)} = \text{हाँगाको अनुपात} * \text{काठको आयतन}$$

हाँगाको अनुपात तलको तालिकामा दिइएको सूत्रको प्रयोग गरेर पत्ता लगाइएको छ ।

तालिका ३.५: ब्यासको श्रेणीअनुसार हाँगाको अनुपात निकाल्ने सूत्र

क्र.स.	ब्यासको श्रेणी (Diameter क्लास)	हाँगाको अनुपात (R)
१.	१० से.मी. भन्दा सानो	सानो (s)
२.	१० से.मी. देखि ४० से.मी. सम्म	$[(d-10) * m + (40-d)*s] / 30$
३.	४० से.मी. देखि ७० से.मी. सम्म	$[(d-40) * b + (70-d)*m] / 30$
४.	७० से.मी. भन्दा माथि	ठूलो (b)

जहाँ, d = रूखको डायमिटर, s, m र b = वन नियमावली २०७९ को अनुसूची- ९ को तालिका नं. २ मा दिइएका मान

(स्रोत: वन नियमावली, २०७९)

ख. वनस्पति : आयोजना क्षेत्र वरपर रूख, शाक र घाँसको प्रजाति अध्ययन गर्न पूर्वपश्चिम दिशामा transect बनाई सोही transect मा क्रमशः १०मि. x १०मि., ५मि. x ५मि. र १मि. x १मि. को चतुर्भुज यदृच्छिक रूपमा बनाइएको थियो । चेकलिष्ट प्रयोग गरेर संरक्षित वनस्पतिका

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन प्रजातिको विवरण अनुसूची-६ बमोजिम टिपोट गरियो र स्थलगत अध्ययन तथा अवलोकन र स्थानीय मुख्य जानकार व्यक्तिसँग छलफल गरी चेकलिस्टका आधारमा आयोजना क्षेत्रअन्तर्गत पाइने वनस्पतिको प्रकार, वन्यजन्तु र रूखको अवस्थाका बारे टिपोट गरियो । साथै समूहगत छलफलमार्फत आयोजना क्षेत्रको वनस्पति, उपभोक्ता समूहको व्यवस्थापनको सवाल र उनीहरूको सार्वजनिक सरोकारको जानकारीसमेत सङ्कलन गरिएको छ । स्थलगत सर्वेक्षणको क्रममा GPS को प्रयोगले आयोजनालाई आवश्यक पर्ने हरियाली क्षेत्रको अक्षांश र देशान्तरको टिपोट गरियो र यसबाट आएको तथ्याङ्कलाई GIS को माध्यमले आयोजनालाई आवश्यक पर्ने हरियाली क्षेत्रको विश्लेषण गरियो ।

ग) वन्यजन्तुको विवरण : द्वितीय स्रोतका तथ्याङ्कको पुनरवलोकन, आयोजना प्रभावित क्षेत्रको स्थलगत अध्ययन र अवलोकन, आयोजना प्रभावित क्षेत्रका स्थानीयसँग समूहगत छलफल, आयोजना प्रभावित क्षेत्रका मुख्य जानकार व्यक्तिसँग (सा.व.उ.स. को अध्यक्ष, शिक्षक, स्थानीय बुद्धिजीवी, स्थानीय सरकारी कर्मचारी आदि) छलफल गरी आयोजना क्षेत्रमा पाइने वन्यजन्तु (स्तनधारी, चराचुरुङ्गी, जलचर, उभयचर, सरीसृप)को प्रजाति, संरक्षित वन्यजन्तु, वन्यजन्तु आवतजावत गर्ने क्षेत्र, वन्यजन्तुको बासस्थान, विचरण क्षेत्र र जैविक मार्गसम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन गरिने छ । संरक्षित वन्यजन्तुका प्रजातिको विवरण अनुसूची ६ बमोजिम टिपोट गरिएको थियो । स्थलगत अध्ययन र अवलोकनको क्रममा आयोजना क्षेत्रमा आवतजावत गर्ने वन्यजन्तुका बारेमा तथ्याङ्क हासिल गर्न बिहान, दिउँसो तथा साँझपख प्रत्यक्ष अवलोकन गर्नुका साथै वन्यजन्तुको उपस्थिति जनाउने आवाज, पदचिह्न, प्वाँख आदिको सङ्कलन गरी पहिचान गरिएको थियो । माछाबारे जानकारी लिन घोटघोते खोला र सेती नदीमा भेटिएका माछा साथै माछा मार्ने स्थानीय व्यक्तिबाट जानकारी सङ्कलन गर्नुका साथै सोको नाम र प्रकृति समेतको अध्ययन गरिएको थियो ।

३.३.३.३ सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक वातावरण

क. अन्तर्वार्ता

सामाजिक सर्वेक्षण गर्नुपूर्व आयोजना क्षेत्रको सामाजिक आर्थिक अवस्थाको बारेमा जानकारी लिन आयोजना सञ्चालन क्षेत्रमा समूहगत छलफल गरिएको थियो । उक्त छलफलको आधारमा सामाजिक विशेषज्ञद्वारा सर्वेक्षणका लागि उपयुक्त नमुना विधि र नमुना आकार निर्धारण गरियो । प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणसम्बन्धी विवरण सङ्कलन गर्नको लागि सहभागितामूलक ग्रामीण लेखाजोखा विधिद्वारा घरधुरी सर्वेक्षण प्रश्नावली (अनुसूची-६) तयार गरिएको थियो । आयोजना प्रभावित क्षेत्रको सामाजिक-आर्थिक तथा

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन सांस्कृतिक वातावरणसम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न घरधुरी सर्वेक्षण प्रश्नावलीको प्रयोग गर्नुका साथै सम्बन्धित विषयका जानकार व्यक्तिसँग समेत अन्तर्वार्ता लिइएको थियो ।

ख. सार्वजनिक छलफल

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्र र आसपासका क्षेत्रमा रहेका बासिन्दाको विगत तथा वर्तमानको जनसङ्ख्या, पेसा, बसाइँसराइ, उद्योग र रोजगारी, जमिनको स्वामित्व तथा उपभोग प्रणाली, शैक्षिक तथा स्वास्थ्य अवस्था, महिला तथा पिछडिएका वर्गको अवस्थाबारे जानकारी सङ्कलन गर्न सार्वजनिक छलफल, लक्षित समूह छलफल, मुख्य सूचनादाता सर्वेक्षण (अनुसूची-५) आदिको सञ्चालन गरिएको थियो । आयोजना प्रभावित क्षेत्रको सार्वजनिक सवाल, धार्मिक तथा सांस्कृतिक महत्त्वका स्थान, पर्यटकीय स्थल लगायत सो क्षेत्रमा रहेका सरकारी तथा गैरसरकारी सङ्घसंस्था, भौतिक विकासका पूर्वाधार जस्तै सडक, विद्युत्, खानेपानी, अस्पताल, विद्यालय, सञ्चार आदिबारे जानकारी लिन आयोजना प्रभावित क्षेत्रअन्तर्गतका सार्वजनिक स्थानमा सार्वजनिक छलफल, लक्षित समूह छलफल, मुख्य सूचनादाता सर्वेक्षण (अनुसूची-५) आदिको सञ्चालन गर्नुका साथै प्रत्यक्ष अवलोकन विधिको प्रयोग गरिएको थियो ।

आयोजना प्रभावित क्षेत्रको द्वितीय तथ्याङ्क स्थानीय तहको प्रोफाइल, जि.स.स. को प्रोफाइल, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय र अन्य उपलब्ध स्रोतबाट सङ्कलन गरियो ।

ग. सरोकारवालासँग परामर्श

आयोजना क्षेत्रको निरीक्षण गर्ने क्रममा स्थानीय र सरोकारवालासँग भेटघाट गरी परामर्श बैठक तथा अन्तरक्रियात्मक कार्यक्रमको आयोजना गरिएको थियो । सरोकारवालासँग परामर्श कार्यक्रमको आयोजना स्थानीय जनप्रतिनिधिको उपस्थितिमा गरियो भने परियोजनाले प्रत्यक्ष असर पार्ने स्थानीय बासिन्दाको उल्लेख्य सहभागिताको निम्ति समूह परिचालन गरी प्रचारप्रसारको गरिएको थियो । सामाजिक अगुवा, सामाजिक अभियन्ता, शिक्षक, महानगरपालिकाका प्रतिनिधि तथा सङ्गठन जस्तै गैरसरकारी संस्था, सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति र अन्य सङ्गठनको सरोकारवालासँग परामर्श कार्यक्रममा उपस्थिति रहेको थियो ।

यस्तो कार्यक्रम गराउनुको औचित्य तल उल्लेख गरिएको छः

- स्थानीय तथा सरोकारवालासँग रायसुझाव लिन;
- सम्भावित वातावरणीय समस्याबारे जानकारी पाउन र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा कार्यक्रमबाट पाइएको राय तथा सुझावलाई समेट्न ।

यस कार्यक्रममा स्थानीय तथा सरोकारवालाबाट पाइएको राय सुझाव, विचार र चासोलाई वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा समावेश गर्न टिपोट गरिएको थियो । यस्ता राय

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन सुझाव, विचार र चासोलाई अत्यावश्यक जानकारीका रूपमा लिई वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ। विभिन्न ठाउँ, मितिमा गरिने स्थानीयसँगको छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रमको परिणाम र सहभागिता सङ्ख्यालाई तल देखाएअनुसार समेटिएको छ। तालिका ३.६: स्थानीयसँगको छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम विवरण ढाँचा

कार्यक्रम गरिएको ठाउँ	मिति	कार्यक्रमको परिणाम (संक्षिप्तमा)	सहभागिता सङ्ख्या
खुदी, ढुङ्गेपाटन	२०७८/०९/२१	वा.प्र.मू. कार्यसूची र क्षेत्र निर्धारणको तयारीको क्रममा गरिएको थियो; आयोजनाको बारेमा सुझाव सङ्कलनको लागि यस कार्यक्रमको आयोजना गरिएको थियो; सूचना प्रवाह र सुझाव सङ्कलन गरी कार्यक्रम समाप्त गरिएको थियो ।	१०
पोखरा-३०, कास्की	२०८०/११/०३	वा.प्र.मू. प्रतिवेदनको सार्वजनिक सुनुवाइको लागि यस कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको थियो, यस कार्यक्रमले आयोजनाको पूर्वतर्फ रहेको आयल निगमबाट हुनसक्ने जोखिमलाई मध्यनजर गर्दै आयोजना अघि बढाउने निर्णय भएको थियो र सरोकारवाला र प्रस्तावक मिलेर पो.वि.को जग्गा संरक्षणमा सहकार्य गर्ने निर्णय लिइएको थियो ।	२१

३.४ सार्वजनिक सुनुवाइ तथा सार्वजनिक सूचना

वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ को दफा ३ को उपदफा (५) को प्रयोजनको लागि तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ५ को उपनियम १(ख) अनुसार अनुसूची-७ बमोजिम तयार गरिएको कार्यसूची सोही नियमावलीको नियम ५ को उपनियम ५ अनुसार स्वीकृत गरेपश्चात प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययन प्रतिवेदन तयारीको सिलसिलामा पोखरा महानगरपालिका, वडा नं ३० मा वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को नियम ६(१) बमोजिम मिति २०८०/११/०३ गते पोखरा महानगरपालिका, वडा नं. ३० स्थित पोखरा विश्वविद्यालयको केन्द्रीय कार्यालयको सभाहलमा प्रस्तावको बारेमा सार्वजनिक सुनुवाइको आयोजना गरी राय सुझाव सङ्कलन गरिएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाइका क्रममा प्रभावित स्थानीय समुदाय, वन उपभोक्ता समूहको प्रतिनिधि, प्रस्तावकको प्रतिनिधि तथा स्थानीय तहका प्रतिनिधिलगायत अन्य सरोकारवालालाई समेत सहभागी गराइएको थियो । उक्त सुनुवाइबाट प्राप्त राय सुझाव, उपस्थिति, तस्वीर तथा श्रव्यदृश्यलाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ । सार्वजनिक सुनुवाइ हुने मिति, स्थान, समय र आयोजनाको सम्बन्धमा प्रचार प्रसार गर्नका लागि

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन आदर्श समाज नामक राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा नेपाली भाषाको प्रयोग गरी मिति २०८०/१०/२५ मा सूचना प्रकाशन गरिएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाइ गर्ने प्रयोजनको लागि सोको मिति, समय, स्थान र आयोजनाको सम्बन्धमा प्रचारप्रसार गर्नका लागि स्थानीय पत्रिका प्रकाशन, सम्बन्धित सङ्घसंस्था, कार्यालयहरूमा पत्राचार र अन्य माध्यमको प्रयोग गर्नुका साथै पोखरा महानगरपालिका, वडा नं २९, वडा नं ३० को वडा कार्यालय र आयोजना प्रभावित क्षेत्रको सार्वजनिक स्थानमा सूचना टाँस गरिएको थियो ।_सूचना टाँसपछि सम्बन्धित निकाय तथा स्थानीय संघ संस्थाबाट सुझावपत्र सङ्कलन गर्ने काम पनि गरिएको थियो । अध्ययन टोलीले स्थानीय बासिन्दा तथा सम्बन्धित स्थानीय पदाधिकारीसँग फिल्ड सर्भेको क्रममा समस्या तथा सुझाव सङ्कलन गरेको थियो ।

औपचारिक रूपमा सञ्चालन गरिएको र परामर्शदाताद्वारा आयोजित यस सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रमका क्रममा अध्ययन टोली सदस्यद्वारा आयोजनाका विशेषताको बारेमा जानकारी दिँदै वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको सारांश वाचन गरी सुनाएका थिए । आयोजकका तर्फबाट प्रस्तुतिपछि मन्तव्य, वक्तव्य र रायसुझावको लागि समय प्रदान गरिएको थियो । वक्ताहरूलाई पर्याप्त समय दिइएको थियो र सम्भव भएसम्म सबै प्रश्नहरूको उत्तर दिने प्रयास गरिएको थियो । कार्यक्रमका फोटोग्राफ र भिडियो क्लिप पनि रेकर्ड गरिएको थियो । उपस्थित भएका सहभागीहरूको माइनुट गरी तिनका रायसुझाव पनि टिपोट गरिएको थियो । ती रायसुझावलाई प्रतिवेदनमा सम्बोधन गरिएको छ ।

तालिका ३.७: सार्वजनिक सुनुवाइको क्रममा उठेका मुख्य सवालको सम्बोधन

क्र.स.	सवाल	सम्बोधन
१	आयल निगम र पोखरा विश्वविद्यालय (आयोजना क्षेत्र) बीचमा रहेको फुटबल ग्राउण्डको स्तरोन्नति गरी अन्तराष्ट्रिय स्तरको बनाउन आवश्यक भएको भनी सरोकारवालाद्वारा माग भई आएकोमा सो सम्बन्धमा विश्वविद्यालयसँग समेत आवश्यक पहल गर्ने	
२	पो.वि.ले पो.म.न.पा.-३० मुसेटुँडामा रहेको आफ्नो जग्गाको रेखाङ्कन गरी उचित संरक्षण गर्ने	
३	पो.वि.ले मुसेटुँडामा रहेको आफ्नो जग्गा संरक्षणका लागि घोटघोते खोलाको उचित व्यवस्थापन तथा भू-क्षय नियन्त्रण गरी संरक्षणको सुनिश्चितता गर्ने	

क्र.स.	सवाल	सम्बोधन
४	नेपाल आयल निगममार्फत भविष्यमा हुनसक्ने जोखिम न्यूनीकरणका लागि पो.वि.ले थप अध्ययन गर्ने तथा स्थानीय र आयल निगमसँग सहकार्य र समन्वय गरी अघि बढ्ने	
५	पोखरा म.न.पा. वडा नं. २९ र ३० का स्थानीयवासी र सरोकारवालाहरूले मुसेटुँडाको लागि जग्गा संरक्षणमा विगतदेखि निभाउँदै आएको भूमिकाको कदर गर्दै भविष्यमा पनि थप समन्वय र सहकार्य गर्ने	

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ६(१) बमोजिम सार्वजनिक सुनुवाइ आयोजना सम्पन्न भएपश्चात प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावको लिखित राय/सुझावको लागि सोही नियमावलीको अनुसूची-९ बमोजिमको ढाँचामा तयार गरिएको सूचनालाई प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने पोखरा विश्वविद्यालय, पोखरा महानगरपालिका, वडा नं २९ एवं वडा नं ३० को वडा कार्यालय, सो क्षेत्रमा रहेको शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्था, सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय तथा स्थानीय सार्वजनिक स्थलहरूको सूचना पाटीमा सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको छ । वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ७ को उपनियम २ बमोजिम सार्वजनिक स्थलमा नियमावलीको अनुसूची ९ बमोजिमको ढाँचामा सात (७) दिने सूचना मिति २०८०/१२/०४ मा पत्रिकामा प्रकाशित गरिएको र सो सूचना सम्बन्धित सङ्घसंस्था, महानगरपालिका, सरकारी कार्यालयहरूमा पत्राचार गरी प्रस्ताव कार्यान्वयन हुँदा स्थानीय वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावका बारेमा लिखित राय सुझाव दिन अनुरोध गरिएको छ । सो प्रस्तावित आयोजनाले स्थानीय वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावका बारेमा लिखित राय/सुझाव सहितको सिफारिसपत्र सङ्कलन गरिएको छ । उक्त कार्यक्रमको अभिलेख तथा त्यसबाट प्राप्त भएका राय सुझाव टिपोट गरी मस्यौदा प्रतिवेदनमा समावेश गरी अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

३.५ सार्वजनिक सूचना प्रकाशन र लिखित राय सुझाव माग

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ७ को उपनियम २ बमोजिम प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने स्थानीय तह तथा त्यस क्षेत्रमा रहेका सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय, व्यक्ति वा संस्थालाई प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावको सम्बन्धमा सात (७) दिनभित्र लिखित रायसुझाव उपलब्ध गराउन नियमावलीको अनुसूची ९ बमोजिमको ढाँचामा त्यस्तो स्थानीय तहको कार्यालय, सो क्षेत्रमा रहेको शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्था वा सार्वजनिक

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन स्थलमा सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको थियो । सोही बमोजिमको सूचना २०८०/१२/०४ गतेको आर्थिक राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा प्रकाशन गरिएको थियो । यस प्रकार प्राप्त रायसुझावलाई प्रतिवेदनको अनुसूची ५ मा राखिएको छ ।

३.६ प्राप्त तथ्याङ्कको समीक्षा एवं विश्लेषण

स्थलगत भ्रमणबाट प्राप्त सूचनाको अध्ययन तथा सन्दर्भ ग्रन्थ तथा सामग्रीको पुनरवलोकनबाट प्राप्त जानकारीलाई प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा हुने वा हुन सक्ने सम्भाव्य प्रतिकूल र अनुकूल प्रभावको पहिचान गरी तिनलाई भौतिक, जैविक, सामाजिक-सांस्कृतिक-आर्थिक गरी तीन शीर्षकमा छुट्याएर वर्गीकरण गरिएको छ ।

सङ्कलन गरिएका सूचना/तथ्याङ्कलाई Arc Map Version १०.२, Autocad, MS- Excel र GIS को प्रयोगबाट विश्लेषण गरिएको थियो । सन्दर्भ सामग्रीको पुनरवलोकन तथा स्थलगत सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्क/सूचनालाई विश्लेषण गरी आवश्यकता अनुसार नक्सा, चित्र र तालिकामा प्रस्तुत गरिएको थियो ।

३.७ प्रभावको पहिचान, आकलन तथा उल्लेखनीयताको मूल्याङ्कन

आयोजना क्षेत्रको स्थलगत अध्ययनबाट प्राप्त त्यहाँको विद्यमान वातावरणीय अवस्थासम्बन्धी सूचना तथा सन्दर्भग्रन्थ तथा सामग्रीको पुनरवलोकनबाट प्राप्त जानकारीको आधारमा आयोजनासम्बन्धी क्रियाकलापलाई मध्यनजर गर्दै प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा हुने वा हुनसक्ने सम्भाव्य प्रतिकूल र अनुकूल प्रभावको पहिचान गरिएको थियो । त्यसैगरी स्थानीय सरोकारवालासँग औपचारिक एवं अनौपचारिक परामर्श तथा छलफलका क्रममा उठेका सवाललाई पनि टिपोट गरिएको थियो ।

पहिचान गरिएका प्रभावलाई वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ ले सुझाएबमोजिम तिनको परिमाण, सीमा र समयावधिको आधारमा विभिन्न अङ्कमान प्रदान गरी तह निर्धारण र उल्लेखनीयताको मूल्याङ्कन गरिएको थियो । प्रभावका यी पक्षको विस्तार तल गरिएको छ:

३.७.१ प्रभावको परिमाण

- **कम प्रभाव (L) :** कुनै पनि प्रभावलाई पुनः पुरानै अवस्थामा फर्काउन सकिने भए यसले सम्भावित सुधारलाई सङ्केत गर्छ । यस्तो अवस्थामा प्रभावको परिमाणलाई कम मान्न सकिन्छ ।
- **मध्यम प्रभाव (M):** स्रोतसाधनलाई केही असुविधा भए पनि पुनःप्रयोग गर्न मिल्ने गरी कुनै प्रभाव परेको खण्डमा यसलाई मध्यम परिमाण बुझ्न सकिन्छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- उच्च प्रभाव (H): न्यूनीकरण गर्ने नसक्ने कुनै पनि प्रतिकूल प्रभाव भएमा यसको परिमाण उच्च मानिन्छ ।

३.७.२ प्रभावको हद

- स्थान निर्दिष्ट (SS): कुनै पनि प्रभाव साइटभित्र मात्रै सीमित भएमा ।
- स्थानीय (L): छिमेकी वडासम्म कामको प्रभाव परेमा ।
- क्षेत्रीय (R): कामको प्रभाव सारा जिल्लाभर वा अझै बढी क्षेत्रमा परेमा ।

३.७.३ प्रभावको अवधि

- छोटो समय (ST): परियोजनाको निर्माण प्रारम्भ भएको कम्तीमा तीन वर्षसम्म मात्रै प्रभाव कायम रहेमा ।
- मध्यमकालीन (MT): कामबाट सिर्जित कुनै पनि प्रभाव तीन वर्षभन्दा बढी तर २० वर्षसम्म कायम रहेमा ।
- दीर्घकालीन (LT): परियोजनाको कामबाट २० वर्षभन्दा बढी प्रभाव रहेमा ।

स्रोत: वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७

प्रभावको परिमाण, सीमा र समयावधिको आधारमा तिनलाई अङ्कमान गर्ने विधि तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३.८: प्रभावको तह निर्धारणको तरिका

परिमाण	अङ्कमान	सीमा	अङ्कमान	अवधि	अङ्कमान
उच्च/बृहत्	६०	क्षेत्रीय	६०	दीर्घकालीन	२०
मध्यम	२०	स्थानीय	२०	मध्यकालीन	१०
निम्न	१०	स्थान निर्दिष्ट	१०	अल्पकालीन	०५

स्रोत: वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७

प्रभावको परिमाण, सीमा र अवधिको आधारमा प्रदान गरिएको अङ्कमानलाई जोडी प्राप्त कुल अङ्कमानको आधारमा तिनको उल्लेखनीयताको निक्यौल गरिएको थियो । यो प्रक्रिया तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३.९: उल्लेखनीयताको मापन गर्ने तरिका

जम्मा अङ्कमान	उल्लेखनीयता
७४ भन्दा माथि	धेरै उल्लेखनीय अथवा धेरै महत्त्वपूर्ण
४५ देखि ७४ सम्म	उल्लेखनीय अथवा महत्त्वपूर्ण
४५ भन्दा तल	उल्लेखहीन अथवा महत्त्वहीन

स्रोत: विज्ञ विश्लेषण

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन भौतिक, जैविक, सामाजिक आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरणमा प्रभाव पार्ने पक्षको न्यूनीकरणका उपायसमेत प्रस्ताव गरिएको छ । यसको म्याट्रिक्स पनि विकास गरिएको छ ।

आधारभूत, अनुपालन र प्रभाव अनुगमनलाई समावेश गरेर भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरणका लागि वातावरणीय अनुगमन योजनासमेत प्रस्ताव गरिएको छ । प्रभाव न्यूनीकरणका उपायको कार्यान्वयनका लागि अनुगमन तालिका, प्यारामिटर्स, लोकेशन र जिम्मेवार हुनुपर्ने निकाय सिफारिस गरिएको छ ।

३.८ सरोकारवाला निकायको सल्लाह, सुझाव तथा छलफल माईन्युट

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ७ अनुसार स्थानीय तथा सरोकारवाला निकायको रायसुझाव सल्लाह, तथा छलफलको माइन्युट अनुसूची ५ मा संलग्न गरिएको छ ।

३.९ मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ मा व्यवस्था भएका प्रक्रियाहरूको अनुसरण गरी प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय अध्ययन गरियो । वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ७ को उपनियम (५) को खण्ड (ग) सँग सम्बन्धित अनुसूची १२ ले प्रस्तुत गरेको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको ढाँचामा उल्लेख गरिएका विषय र स्वीकृत क्षेत्र निर्धारण तथा कार्यसूचीले प्रस्तुत गरेका पक्षलाई समेटेर वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ५ को उपनियम १(ख) अनुसार अनुसूची- ७ बमोजिम तयार गरिएको कार्यसूची सोही नियमावलीको नियम ५ को उपनियम ५ अनुसार स्वीकृत गरेपश्चात स्थलगत अध्ययन तथा अवलोकनबाट सङ्कलन गरिएको तथ्याङ्क/सूचना/राय सुझाव, नियम ६(१) बमोजिम मिति २०८०/११/०३ गरिएको सार्वजनिक सुनुवाइ र नियम ७ को उपनियम (२) अनुसार मिति २०८०/१२/०४ मा आदर्श समाज पत्रिकामा सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरी सोही नियमावलीको स्वीकृत कार्यसूची (अनुसूची-२) तथा वा.सं.नि. २०७७ (संशोधित-मिति-२०७८/०२/१०) को आधारमा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसूची ११ ले निर्दिष्ट गरेको टेम्प्लेट बमोजिमको ढाँचामा तयार गरी यस प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । नियमावलीमा उल्लेख भएबमोजिम अध्ययन प्रक्रियामा प्रकाशन गरिएका सूचना, सूचना टाँसका प्रमाण, लिखित रायसुझावका प्रतिहरू, बैठक वा सार्वजनिक सुनुवाइका माइन्युट, सम्बन्धित स्थानीय निकायका सिफारिसका प्रतिहरू र स्वीकृत कार्यसूचीलाई पनि अनुसूचीका रूपमा प्रतिवेदनमा संलग्न गरी प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि पेस गरिएको छ ।

परिच्छेद ४: प्रस्तावसँग सम्बन्धित नीति, कानून तथा मापदण्ड

वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्दा तल उल्लेखित ऐन, कानून, नीति, निर्देशिकाको समीक्षा गरीएको छः

तालिका ४.१: विचार गर्नुपर्ने नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिका

नेपालको संविधान	
नेपालको संविधान	नेपालको संविधानले समग्र राष्ट्रको सन्तुलित विकासका लागि आर्थिक लगानीको समान वितरण गर्दै सबै क्षेत्रका जनतालाई शिक्षा, स्वास्थ्य, आवास तथा रोजगारी जस्ता पूर्वाधार विकासमार्फत जनताको जीवनस्तर वृद्धि गर्ने नीति लिएको छ । संविधानको धारा ३० ले नेपाली जनताको स्वच्छ तथा स्वास्थ्य वातावरणमा बाँच्न पाउने अधिकार सुनिश्चित गर्दै वातावरणीय प्रदूषण वा क्षयीकरणबाट क्षति पुग्ने पीडितलाई कानूनसम्मत ढङ्गले क्षतिपूर्ति पाउने अधिकारसमेत सुनिश्चित गरेको छ ।
ऐन	
कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार (निवारण) ऐन, २०७१	सुरक्षित, स्वच्छ तथा मर्यादित वातावरणमा काम गर्न पाउने प्रत्येक व्यक्तिको अधिकारलाई सुनिश्चित गर्दै कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहारलाई निवारण गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ८३ बमोजिम यो ऐन बनेको हो ।
खानेपानी तथा सरसफाइ ऐन, २०७९	स्वच्छ तथा गुणस्तरीय खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा प्राप्त गर्ने नागरिकको मौलिक अधिकारको सम्मान, संरक्षण र परिपूर्ति गरी स्वच्छ तथा गुणस्तरीय खानेपानी र सरसफाइ सेवा सही रूपमा उपलब्ध गराउन र ढल निकास तथा फोहोरपानीको व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले यो ऐन बनाइएको हो ।
जलस्रोत ऐन, २०४९	नेपालभित्रको भूसतहमा वा भूमिगत वा अन्य कुनै अवस्थामा रहेको जलस्रोतको समुचित उपयोग, संरक्षण, व्यवस्थापन र विकास गर्न एवं जलस्रोतको लाभदायक उपयोगको निर्धारण गर्ने, त्यस्तो उपयोगबाट हुने वातावरणीय तथा अन्य हानीकारक प्रभावको रोकथाम गर्ने एवं जलस्रोतलाई प्रदूषणमुक्त राख्ने सम्बन्धमा कानुनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले दफा ४०

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

	बमोजिम जलस्रोतको सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न यो ऐन बनेको छ ।
नेपाल खानेपानी संस्थान ऐन, २०४५	ऐनको परिच्छेद ३ मा नेपाल खानेपानी संस्थान गठन गर्ने प्रावधान छ । सफा खानेपानीको नियमित वितरण र नेपाल सरकारले राजपत्रमा जारी गर्दै निश्चित स्थानमा ढल निकासको उचित व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी दिइएको छ । खानेपानी संस्थान स्वायत्त र कर्पोरेट संस्था हो । ऐनको परिच्छेद ५ मा संस्थानको काम, कर्तव्य र अधिकारको व्यवस्था गरेको छ ।
पोखरा विश्वविद्यालय ऐन, २०५६	उच्च शिक्षामा निजी क्षेत्रको सहभागितामा अधिकाधिक वृद्धि गरी कला, विज्ञान, व्यवस्थापन, कानून, शिक्षा, प्राविधिक तथा अन्य व्यवसायिक विषयमा गुणात्मक एवं स्तरयुक्त उच्च शिक्षाको अवसर सबै क्षेत्रका सर्वसाधारणलाई सर्वसुलभ रूपमा उपलब्ध गराई राष्ट्रिय विकासमा दक्ष जनशक्तिको आपूर्तिलाई सुनिश्चित तुल्याउन र प्रतिस्पर्धाको आधारमा उच्च शिक्षाको गुणस्तरमा अभिवृद्धि गर्दै देशको शैक्षिक एवं प्राज्ञिक वातावरणलाई बढी स्वच्छ, मर्यादित र उपलब्धिमूलक तुल्याउन पोखरा विश्वविद्यालयको स्थापना र सञ्चालन गर्न वाञ्छनीय भएकोले यो ऐन बनाइएको छ ।
प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन, २०१३	यस ऐनमा निर्माणसम्बन्धी मापदण्ड समेटिएका छन् । पुरातत्व विभागले प्राविधिक समितिसँगको सल्लाहमा स्मारक क्षेत्रको महत्त्वलाई ध्यानमा राखेर त्यस क्षेत्रभित्र निर्माण हुने, मर्मतसम्भार वा पुनर्निर्माण कुनै पनि निजी घरले पालना गर्नुपर्ने डिजाइन र अन्य मापदण्डसहित त्यस क्षेत्रका सरोकारवालाले देखे गरी सूचना प्रकाशित गर्नुपर्ने छ ।
फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८	फोहरमैलालाई स्रोतमा न्यूनीकरण, पुनः प्रयोग, प्रशोधन वा विसर्जन गरी फोहरमैलाको व्यवस्थित तथा प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न तथा फोहरमैलाबाट जनस्वास्थ्य तथा वातावरणमा पर्नसक्ने प्रतिकूल प्रभावलाई कम गरी स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण कायम गर्नका लागि फोहरमैला व्यवस्थापन जस्तो अत्यन्त जरूरी सेवासम्बन्धी कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न यो ऐन जारी गरिएको हो । दफा ४ उपदफा (१) यस ऐनबमोजिम फोहरमैला व्यवस्थापन गर्ने गराउने दायित्व स्थानीय तहको हुनेछ तर उपदफा (२)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

	<p>मा हानिकारक फोहरमैला, स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैला, रासायनिक फोहरमैला वा औद्योगिक फोहरमैला प्रशोधन र व्यवस्थापन गर्ने दायित्व निर्धारित मापदण्डको अधीनमा रही त्यस्तो फोहरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति वा निकायको हुने उल्लेख रहेको छ ।</p> <p>दफा १० (१) अनुसार स्थानीय तहले फोहरमैला न्यूनीकरण, पुनः प्रयोग तथा पुनः चक्रीय प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्न आवश्यक कार्य गर्नेछ र यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक निर्देशिका बनाई लागू गर्न सक्नेछ ।</p>
<p>बाल श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) ऐन, २०५६</p>	<p>बालश्रम ऐन २०५६ (निवारण र नियमन) नेपालमा प्रयोग गरिने बालश्रमसम्बन्धी प्रमुख ऐन हो । यो ऐनको दफा २(क) ले १६ वर्षभन्दा कम उमेरका व्यक्तिलाई “बालक” भनेर परिभाषित गरेको छ । उक्त ऐनको दफा ३ को उपदफा १ मा १४ वर्षमुनिका बालकलाई मजदुर (श्रमिक) का रूपमा भर्ना गर्न हुन्न भनेर स्पष्ट उल्लेख भएको छ । तर दफा ३ ले १६ वर्षमुनिकालाई सार्वजनिक यातायात र निर्माणसम्बन्धी काम जस्ता बढी जोखिम हुने क्षेत्रका काममा लगाउन बन्देज लगाएको छ । अर्को अर्थमा भन्ने हो भने सामरिक सडकअन्तर्गतका योजनामा ठेक्का व्यवस्था गरी गरिने निर्माण काममा १६ वर्षभन्दा कम उमेरकालाई निर्माण काममा संलग्न गराउन मिल्दैन ।</p>
<p>बालबालिकासम्बन्धी ऐन, २०७५</p>	<p>बालबालिकाको अधिकारको सम्मान, संरक्षण, प्रवर्द्धन र परिपूर्ति गरी बालबालिकाको सर्वोत्तम हित कायम गर्न बालबालिकासम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न वाञ्छनीय भएकोले बालबालिकासम्बन्धी ऐन प्रस्ताव गरिएको छ ।</p>
<p>भवन ऐन, २०५५</p>	<p>भवन निर्माण कार्यलाई नियमन गर्न आवश्यक प्रावधानका साथै भवनलाई भूकम्प, आगलागी र अन्य प्राकृतिक प्रकोपबाट जोगाउने उद्देश्यले संसदबाट भवन ऐन पारित भएको थियो ।</p>
<p>भू तथा जलाधार संरक्षण ऐन २०३९</p>	<p>नेपालका जलाधार क्षेत्रलाई व्यवस्थित गर्नका लागि भू तथा जलाधार संरक्षण ऐन २०३९ जारी गरिएको हो । ऐनको दफा ३ ले सरकारलाई जुनसुकै क्षेत्रलाई संरक्षित जलाधार क्षेत्र (जलाधार आरक्ष) भनेर घोषणा गर्नसक्ने अधिकार दिएको छ । ऐनको दफा ४ ले जलाधार संरक्षण अधिकृतलाई संरक्षित</p>

	<p>जलाधार क्षेत्रभित्र निम्नबमोजिमको काम गर्नसक्ने अधिकार दिएको छः</p> <ul style="list-style-type: none"> • पहिरो जान सक्ने क्षेत्रका वनस्पतिको संरक्षण गर्ने र यस्ता क्षेत्रमा वृक्षरोपण गर्ने काम । • भू तथा जलाधार संरक्षणसँग सम्बन्धित कृषि क्षेत्रका विद्यमान अभ्यासलाई नियमन गर्ने काम ।
<p>राष्ट्रिय निकुन्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९</p>	<p>नेपाल सरकारले आवश्यक ठानेमा कुनै क्षेत्रलाई त्यसको चार किल्लासमेत खोलिएको सूचना नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित गरी राष्ट्रिय निकुन्ज, आरक्ष, वा संरक्षण क्षेत्र घोषणा गर्न सक्नेछ । घोषणा गरिएको राष्ट्रिय निकुन्ज, आरक्ष, वा संरक्षण क्षेत्रको संरक्षण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय निकुन्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागबाट स्वीकृत व्यवस्थापन योजनाअनुसार गर्नुपर्ने छ । घोषणा गरिएको कुनै संरक्षण क्षेत्रको व्यवस्थापन गर्न नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी सो सूचना तोकिएको अवधिसम्मको लागि प्रकृति तथा प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण गर्ने उद्देश्य लिई स्थापना भएको संस्थालाई सुम्पन सक्नेछ ।</p>
<p>वन ऐन, २०७६</p>	<p>वन ऐन, २०७६ को दफा ४२ को उपदफा २ अनुरूप आयोजना सञ्चालनको वन क्षेत्र उपलब्ध गराउँदा जति वन क्षेत्र प्रयोग गर्नुपर्ने हो कम्तीमा त्यति नै क्षेत्रमा रूख रोपनको लागि सम्भव भएसम्म आयोजना स्थलको नजिक पर्ने राष्ट्रिय वन क्षेत्रसँग जोडिएको र समान भौगोलिक र पारिस्थितिकीय क्षेत्रमा पर्ने तथा वनको विकास गर्न सकिने भूबनोट भएको जग्गा उपलब्ध गराउनुपर्ने भनेर उल्लेख गरिएको छ ।</p>
<p>भूउपयोग ऐन, २०७६</p>	<p>भूमिको वर्गीकरण, समुचित उपयोग र प्रभावकारी व्यवस्थापनको माध्यमबाट अधिकतम र दिगो लाभ हासिल गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले, यो ऐन बनाइएको छ । यस ऐनले भूउपयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्ने प्रावधान, भूउपयोग क्षेत्र, भूमिको वर्गीकरण, भूउपयोग योजनाका कार्यक्रम गर्न नक्सा तथा योजना बनाउनुपर्ने जस्ता कुराहरू उल्लेख गरिएको छ ।</p>
<p>जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५</p>	<p>नेपालको संविधानले प्रत्याभूत गरेको निःशुल्क आधारभूत स्वास्थ्य सेवा तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा पाउने हक कार्यान्वयन गर्न र स्वास्थ्य सेवालार्ई नियमित, प्रभावकारी,</p>

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

	<p>गुणस्तरीय तथा सर्वसुलभ तुल्याई नागरिकको पहुँच स्थापित गर्नको लागि आवश्यक कानुनी व्यवस्था गर्न बाञ्छनीय भएकोले यो ऐन बनाइएको छ । यस ऐनले सेवाग्राहीको अधिकार, कर्तव्य तथा स्वास्थ्य संस्थाको दायित्व, स्वास्थ्य प्रणाली र सेवा व्यवस्थापनसम्बन्धी नियम जस्ता विषय उल्लेख गरेको छ ।</p>
<p>वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६</p>	<p>वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ मा सडक लगायत विकासका योजनामा वातावरणीय पक्षलाई साथसाथै लैजानुपर्ने विषयलाई संस्थागत गर्नका लागि प्रावधान राखिएका छन् । ऐनले विकास र वातावरण एक अर्काका परिपूरक भएको विषयलाई स्वीकार गरी विकास योजनाबाट मानिस, पशुपक्षी र वनस्पतिका प्रजातिमा तथा उनीहरूको भौतिक अवस्थामा पर्ने वातावरणीय क्षति न्यूनीकरण गर्ने विषयमा चासो देखाएको छ । यसले वातावरणमा प्रतिकूल असर उत्पन्न गर्ने कुनै पनि वस्तु, इन्धन यन्त्र उपकरण वा प्लान्टको प्रयोगमा बन्देज लगाउनसक्ने अधिकार पनि वन तथा वातावरण मन्त्रालयलाई दिएको छ । कुनै संस्था वा व्यक्तिको क्रियाकलापबाट प्रदूषण भएमा वा वातावरण अथवा कसैको व्यक्तिगत सम्पत्तिमा क्षति पुगेमा त्यसरी क्षति पुर्याउने संस्था वा व्यक्तिले प्रभावित व्यक्तिलाई उचित क्षतिपुर्ति दिनुपर्ने प्रावधान पनि ऐनमा छ ।</p> <p>दफा ३५ को उपदफा (१) बमोजिम, वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृत गराउनुपर्ने प्रस्तावको हकमा त्यस्तो प्रतिवेदन स्वीकृत नगराई वा स्वीकृत प्रतिवेदनको विपरीत हुने गरी कुनै प्रस्ताव कार्यान्वयन गरेमा ५० लाख रुपियाँसम्म जरिवाना तिर्नुपर्ने प्रावधान रहेको छ ।</p>
<p>विपत् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४</p>	<p>यस ऐनको दफा २० सार्वजनिक संस्था तथा व्यवसायिक प्रतिष्ठानको दायित्व क) आफ्नो भवन, उद्योग, कार्यालय वा व्यवसायिक केन्द्रमा विपत्का घटना हुन नदिन विपत् सुरक्षा औजार, उपकरण, सामग्री, आपतकालीन निकास लगायत तोकिएबमोजिमका अन्य व्यवस्था गर्ने रहेको छ ।</p>
<p>विरूवा संरक्षण ऐन, २०६४</p>	<p>यो ऐनको उद्देश्य विरूवा वा विरूवासम्बन्धी वस्तुको आयात वा निर्यात गर्दा हानीकारक कीट वा रोग नियन्त्रण गर्नु हो । ऐनमा नेपाल सरकारले राजपत्रमा सूचना जारी गरी कुनै पनि</p>

	विरूवा वा विरूवासम्बन्धी वस्तुको आयातमा प्रतिबन्ध लगाउनसक्ने व्यवस्था गरेको छ ।
श्रम ऐन, २०७४	श्रमिकको हक, हित तथा सुविधाको व्यवस्था गर्न, श्रमिक र रोजगारदाताको अधिकार तथा कर्तव्यको स्पष्ट व्यवस्था गरी असल श्रम सम्बन्धको विकास गर्न, श्रम शोषणका सबै अवस्थालाई अन्त्य गरी उत्पादकत्व वृद्धि गर्न श्रमसम्बन्धी कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न यो ऐन जारी गरिएको हो । दफा ५ बालबालिकालाई काममा लगाउन नहुने र दफा ६(१) रोजगारदाताले श्रमिकलाई धर्म, वर्ण, लिङ्ग, जातजाति, उत्पत्ति, भाषा वा वैचारिक आस्था वा अन्य त्यस्तै आधारमध्ये कुनै कुराको आधारमा भेदभाव गर्न पाइने छैन ।
सङ्कटापन वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार नियमन तथा नियन्त्रण ऐन, २०७४	दुर्लभ वा लोपोन्मुख वन्यजन्तु वा वनस्पति वा सोको नमुनाको कारोबार वा व्यापार गर्न वा गराउन हुँदैन । कसैले पनि दुर्लभ वा लोपोन्मुख वन्यजन्तु वा वनस्पति वा सोको नमुना खरिद बिक्री गर्न, आफूसँग राख्न, प्रयोग गर्न, रोप्न, हुर्काउन, नियन्त्रित प्रजनन गर्न, ओसारपसार गर्न वा निकासी वा पैठारी गर्न वा गराउन हुँदैन । अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले सङ्कटापन वन्यजन्तु वा वनस्पति वा सोको नमुनाको निकासी गरेको भएमा व्यवस्थापन निकाय वा सो निकायले अख्तियारी दिएको निकायले निकासी गरिएको मुलुकको अधिकार प्राप्त अधिकारीसँग यस दफाको प्रयोजनका लागि नियमित रूपमा तोकिएबमोजिम सम्पर्क गर्नुपर्ने छ ।
सङ्क्रामक रोग ऐन, २०२०	नेपाल सरकारले सङ्क्रामक रोगको रोकथाम गर्ने व्यवस्था गर्न बनेको यस ऐनले नेपालभर वा कुनै भागमा कुनै सङ्क्रामक रोग फैलिएमा वा फैलिने सम्भावना देखिएमा त्यस्तो रोगले उग्र उप लिन नपाउने गरी रोगको निर्मूल गर्न वा रोकथाम गर्नको लागि आवश्यक व्यवस्था र सजाय गर्ने भनी उल्लेख गरेको छ ।
सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध ऐन, २०७७	मलुकले अङ्गीकार गरेको बहुलवादमा आधारित बहुदलीय प्रतिस्पर्धात्मक सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीको सुदृढीकरणका लागि नेपालको संविधानबमोजिम राज्यशक्तिको प्रयोग गर्ने सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको अन्तरसम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व, समन्वय र पारस्परिक

	<p>सहयोगको आधारमा व्यवस्थित गर्न वाञ्छनीय भएकोले सङ्घीय संसदले यो ऐन बनाएको हो ।</p>
<p>सार्वजनिक सडक ऐन, २०३१</p>	<p>यो ऐन सर्वसाधारण जनताको सुविधा तथा आर्थिक हित कायम राख्नको लागि सबै किसिमको सार्वजनिक सडकको वर्गीकरण गरी तिनीहरूको निर्माण, सम्भार, विस्तार वा सुधार गर्न आवश्यक पर्ने जग्गा प्राप्त गर्न र त्यसको लागि मुनासिब माफिकको मुआब्जा वितरण गर्न सार्वजनिक सडकबाट लाभान्वित हुने सडक छेउका जग्गावालाबाट विकास कर असुल गर्ने व्यवस्थासहित लागू गरिएको थियो ।</p> <p>ऐनको दफा ३ बमोजिम सडकसीमा तोकिएकोमा सडकसीमाको र सडकसीमा नतोकिएकोमा सार्वजनिक सडकको किनाराबाट ६-६ मिटरमा नबढ्ने गरी नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोकेको फासलाभिन्न पर्खालबाहेक अन्य कुनै किसिमको स्थायी बनोट (स्ट्रक्चर) वा भवन कसैले निर्माण गर्न नपाउने गरी निषेध गर्नसक्ने व्यवस्था गरेको छ । सडक विभागलाई यससम्बन्धी अधिकार दिइएको छ ।</p> <p>धारा १६ ले सडक विभागले आवश्यकताअनुसार सार्वजनिक सडकको दायाँबायाँ रूख लगाउनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । ती रूखको रेखदेख र संरक्षण गर्ने कर्तव्य सम्बन्धित गाउँ विकास समितिको हुने व्यवस्था गरिएको थियो । यस्तै ऐनले सार्वजनिक सडकको निर्माण, मर्मत वा सम्भारको सम्बन्धमा कुनै आसपासको जग्गाबाट माटो, ढुङ्गा वा बालुवा लिन आवश्यक परेमा सडक विभागको आदेशानुसार आवश्यक परिमाणमा माटो, ढुङ्गा वा बालुवा लिन सकिनेछ । त्यस्तो जग्गाबाट माटो, ढुङ्गा वा बालुवा लिँदा त्यसमा रहेको कुनै बाली रूख विरूवा वा अन्य कुनै वस्तुको नोक्सानी भएमा क्षतिपूर्ति दिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ ।</p>
<p>स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४</p>	<p>नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिम स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको सञ्चालन गर्नको लागि सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गर्दै सहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी सुलभ र</p>

	गणुस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न, लोकतन्त्रका लाभको समानुपातिक समावेशी र न्यायोचित वितरण गरी कानुनी राज्य र दिगो विकासको अवधारणाअनुरूप समाजवाद उन्मुख सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीलाई स्थानीय तहदेखि नै सुदृढीकरण गर्न यो ऐनले मार्ग प्रशस्त गर्दछ ।
नियमावली तथा निर्देशिका	
जलस्रोत नियमावली, २०५०	नियम १४ बमोजिम सर्वेक्षणको अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले आफूले गरेको सर्वेक्षणबमोजिम जलस्रोतको उपयोगसम्बन्धी कार्य पनि गर्न चाहेमा सर्वेक्षण कार्य पूरा गर्नुपर्ने म्यादभित्रै नियम १७ बमोजिमका विवरण खुलाई दरखास्त दिएमा यस नियमावलीको अन्य व्यवस्थाको अधीनमा रही दरखास्तवालालाई प्राथमिकताको साथ नियम २० बमोजिम जलस्रोत उपयोगको अनुमतिपत्र दिन सकिने छ । यस नियमावलीबमोजिम जलस्रोतको उपयोगसम्बन्धी कार्य सञ्चालन गर्न अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिलाई अनुमतिपत्रमा उल्लेख भएबमोजिमको कामको लागि सोही अनुमतिपत्रमा तोकिएको स्थान र क्षेत्रसम्मको जलस्रोतको उपयोग गर्ने अधिकार प्राप्त हुनेछ ।
पोखरा महानगरपालिकाको शिक्षा नियमावली, २०७६	नेपालको संविधानको धारा २२६ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपालको संविधान, २०७२ को अनुसूची ८ क्रमसङ्ख्या ८ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ (ज) मा रहेको शिक्षासम्बन्धी कार्य क्षेत्रलाई कार्यान्वयन गर्न महानगरपालिकाको क्षेत्रभित्र हाल सञ्चालनमा रहेको र सञ्चालन हुने शैक्षिक संस्थाको सुशासन, प्रभावकारी व्यवस्थापन, सार्वजनिक जवाफदेहिता, गुणस्तर निर्माण विकास गरी शिक्षामा सबैको पहुँच वृद्धि गर्दै नैतिक, व्यावहारिक, व्यावसायिक र प्राविधिक शिक्षातर्फ आकर्षित गराउँदै स्वरोजगार वृद्धि गर्न, महानगरपालिकाको स्थानीय आवश्यकता परिपूर्ति गर्दै दिगो शैक्षिक विकासका लागि पोखरा लेखनाथ महानगरसभाले यस नियमावली जारी गरेको हो ।
फोहोरमैला व्यवस्थापन नियमावली, २०७०	फोहोरमैला व्यवस्थापन नियमावली फोहोरमैला ऐनको दफा ५० ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी बनाइएको छ । सम्बन्धित निकायले ऐनको दफा ६ बमोजिम कम्तीमा जैविक र अजैविक लगायतका फोहोरमैलालाई स्रोतमै छुट्याउने

	<p>छुट्टाछुट्टै पृथकीकरण तथा व्यवस्थापन गर्ने गरी तोक्नु पर्नेछ । यसरी तोकिएकोमा फोहरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति, संस्था वा निकायले सोहीबमोजिम पृथकीकरण गर्नुपर्ने छ । फोहरमैला व्यवस्थापन स्थलको सञ्चालन गर्दा निस्कने लिचेट, ग्यास र दुर्गन्ध लगायतका कारणबाट त्यस क्षेत्रको वातावरणमा पर्न सक्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपाय अवलम्बन गर्नुपर्दछ ।</p>
<p>बाल श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) नियमावली, २०६२</p>	<p>बाल श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) ऐन, २०५६ को दफा २७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले यस नियमावली बनाएको छ । यस नियमावलीको दफा ६ अनुसार कुनै पनि प्रतिष्ठानमा काम गर्ने बालकले श्रम ऐन, २०४८ बमोजिम नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी समय समयमा तोकिदिएको पारिश्रमिक र भत्तामा कम नहुने गरी मासिक पारिश्रमिक र भत्ता पाउने भनी प्रावधान रहेको छ । साथै यस नियमावलीमा बालको स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धमा अपनाउनुपर्ने व्यवस्थापकले मिलाउनुपर्ने प्रावधान राखिएका छन् ।</p>
<p>भवन नियमावली, २०६६</p>	<p>नियमावलीको दफा ३ ले भवन ऐन, २०५५ को दफा ११ मा भएकै प्रावधानलाई महत्त्व दिएको छ । यसको उपदफाले भवनको डिजाइन अनिवार्य रूपमा स्वीकृतिको निवेदन दिने समयमा पेश गर्नुपर्ने प्रावधान समेटेको छ । यस्तै, भवन ऐन २०५५ अन्तर्गत नियमावलीले क र ख प्रकारका भवन निर्माणका लागि नक्सा र डिजाइन र ग प्रकारको भवन निर्माणको लागि घरको नक्सा बुझाउनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । दफा ३(३) अनुसार नगर विकास कार्यालयले पाएका डकुमेन्टको समीक्षा र सोधखोज गर्नेछ ।</p>
<p>राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६</p>	<p>जलवायु परिवर्तनको कारण वर्षा प्रक्रिया (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, सघनवृष्टि) तथा ऋतुकालमा समेत परिवर्तन आएको छ । यसबाट जलस्रोत, कृषि, वन तथा जैविक विविधता, स्वास्थ्य, प्रकोप, पूर्वाधार विकास, पर्यटन तथा जीविकोपार्जनसँग सम्बन्धित विभिन्न क्षेत्रमा प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष प्रभाव परेको छ । जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरण गर्दै, जलवायु अनुकूलित हुँदै, न्यून कार्बनउन्मुख सामाजिक-आर्थिक विकास पथलाई अवलम्बन गर्दै जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी</p>

	<p>राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संयन्त्रमा भएको प्रतिवद्धताअनुरूप सहयोग तथा सहकार्यको प्रवर्धन गरी जीवनस्तरमा सुधार ल्याउनु यस नीतिको प्रमुख लक्ष्य रहेको छ ।</p> <p>यसका लागि जलवायु परिवर्तनले पारेको तथा पार्न सक्ने प्रभावको पहिचान, प्रभावको परिमाणात्मक किटान तथा सम्भावित जोखिमबाट सुरक्षित रहन अनुकूलनका उपाय अवलम्बन गरी जलवायु परिवर्तनका दुष्परिणामबाट बच्ने क्षमता विकास गर्ने कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिने यसको लक्ष्य रहेको छ ।</p>
<p>राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण नियमावली, २०३०</p>	<p>नेपालभित्र वन्यजन्तुको वैज्ञानिक अध्ययन, अनुसन्धान वा शैक्षिक प्रदर्शन गर्न इच्छुक ख्यातिप्राप्त स्वदेशी वा विदेशी सङ्घसंस्थाले अनुसूची-१७ बमोजिमको विस्तृत कार्ययोजनासहित विभागसमक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ । सो नियमबमोजिम स्वदेशी वा विदेशी सङ्घसंस्थालाई वन्यजन्तु प्रदान गर्दा अनुसूची-१९ बमोजिमको लागत लिई वैज्ञानिक अध्ययन, अनुसन्धान वा शैक्षिक प्रदर्शनीको लागि वन्यजन्तु प्रयोग गर्न अनुसूची-२० बमोजिमको ढाँचामा अनुमतिपत्र दिनुपर्नेछ । वैज्ञानिक अध्ययन, अनुसन्धान वा शैक्षिक प्रदर्शनीका लागि वन्यजन्तु प्राप्त गर्ने सङ्घसंस्थाले प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ३५ दिनभित्र विभागसमक्ष वार्षिक प्रतिवेदन पेस गर्नुपर्ने छ ।</p>
<p>राष्ट्रिय वन नीति, २०७५</p>	<p>यस नीतिको दूरदृष्टि “व्यवस्थित वन क्षेत्र र सन्तुलित पर्यावरणमार्फत नेपालको आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक समृद्धिमा योगदान” रहनेछ । यस नीतिको लक्ष्य वन, संरक्षित क्षेत्र, जलाधार, जैविक विविधता, वन्यजन्तु र वनस्पतिको दिगो र सहभागितामूलक व्यवस्थापनबाट वनजन्य वस्तु तथा सेवाको उत्पादन एवं मूल्य अभिवृद्धि र तिनको न्यायोचित वितरण गर्नु रहेको छ ।</p>
<p>राष्ट्रिय वातावरण नीति र कार्ययोजना २०५०</p>	<p>वातावरण संरक्षण परिषद्ले नेपाल वातावरण नीति र कार्ययोजना २०५० तर्जुमा गरेको हो । यस नीतिले नीतिगत क्षेत्र, सान्दर्भिक कार्य र निकायगत जिम्मेवारीलाई पाँच समूहमा विभाजन गरी छलफल गरेको छ ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्राकृतिक स्रोतको दिगो व्यवस्थापन • जनसङ्ख्या, स्वास्थ्य र गरिबी • राष्ट्रिय हितको रक्षा

	<ul style="list-style-type: none"> • वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभावको न्यूनीकरण • कानुनी, संस्था, शिक्षा र सार्वजनिक स्रोत
<p>राष्ट्रिय वातावरण नीति, २०७६</p>	<p>यस नीतिको मुख्य उद्देश्यमा सबै प्रकारको प्रदूषण रोक्न, नियन्त्रण र न्यूनतम गर्न, सबै स्रोतबाट फोहोर व्यवस्थापन, सहरी क्षेत्रको हरियाली विस्तार गर्न, विकासको सबै आयाममा वातावरणीय मुद्दाको मूलधार, प्रदूषण पीडितलाई वातावरणीय न्याय सुनिश्चित गर्न, प्राकृतिक स्रोतको दिगो उपयोग, अनुसन्धान र जहाँसम्म सम्भव भएसम्म वातावरणको संरक्षण र व्यवस्थापनको क्षमता अभिवृद्धि, पुनःप्रयोग र उपलब्ध संसाधनको पुनःप्रक्रियाका बारेमा सम्बोधन गरेको छ । यो नीतिले सबै प्रकारको प्रदूषण नियन्त्रण गर्न प्रभावकारी प्रणाली बनाउँदछ, अस्पताल, उद्योग र यातायात प्रणालीको सञ्चालनमा वातावरणमैत्री टेक्नोलोजीलाई प्रोत्साहित गर्दछ तथा उद्देश्य प्राप्त गर्नका लागि रसायनलाई उत्पादनमा नियन्त्रण गर्दछ ।</p>
<p>राष्ट्रिय विज्ञान प्रविधि तथा नवप्रवर्तन नीति, २०७६</p>	<p>नेपालको संविधानले विज्ञान प्रविधिलाई देशको समग्र र दिगो विकाससँग आवद्ध गरेको छ । सोबमोजिम वैज्ञानिक अध्ययन, अनुसन्धान एवं विज्ञान र प्रविधिको उन्नयन र विकासमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने तथा वैज्ञानिक, प्राविधिक र विशिष्ट प्रतिभाको संरक्षण गर्ने उद्देश्यसहित तीव्र रूपमा भइरहेको प्रविधिको विकासको भरपुर उपयोग गर्दै दिगो विकासको लक्ष्य प्राप्त गर्नका लागि “समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली” को राष्ट्रिय लक्ष्य हासिल गर्नका लागि मौजुदा नीतिमा समय सापेक्ष परिमार्जन गरी यो नीति तर्जुमा गरिएको छ ।</p> <p>यस नीतिको मुख्य उद्देश्य अनुसन्धान र विकासमा प्रतिबद्ध प्रतिस्पर्धी जनशक्ति विकास गर्न विद्यालय तथा विश्वविद्यालय, तालिम प्रदायक संस्था र अनुसन्धानमूलक निकायको संस्थागत क्षमताको अभिवृद्धि गर्ने रहेको छ ।</p>
<p>राष्ट्रिय शिक्षा नीति, २०७६</p>	<p>नेपालको संविधानको धारा ३१ मा शिक्षासम्बन्धी हक उल्लेखित छ । उक्त धाराले प्रत्येक नागरिकलाई आधारभूत शिक्षामा पहुँचको हक हुने, प्रत्येक नागरिकलाई राज्यबाट आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क तथा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा निःशुल्क पाउने, अपाङ्गता भएका र आर्थिक रूपले विपन्न नागरिकलाई कानुनबमोजिम निःशुल्क उच्च शिक्षा पाउने, नेपालमा बसोबास गर्ने प्रत्येक नेपाली</p>

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

	<p>समुदायलाई कानुनबमोजिम आफ्नो मातृभाषामा शिक्षा पाउने र त्यसका लागि विद्यालय तथा शैक्षिक संस्था स्थापना र सञ्चालन गर्न पाउने हक हुने जस्ता शिक्षासम्बन्धी मौलिक हकको प्रत्याभूत गरेको छ । यो संवैधानिक प्रावधानलाई कार्यान्वयन गर्न सुदृढ राष्ट्रिय शिक्षा प्रणालीको विकास जरूरी भएको छ ।</p>
<p>वन पैदावर सङ्कलन तथा विक्री वितरण निर्देशिका, २०७३</p>	<p>यो निर्देशिका सडक विभागले तयार पारेको छ र यसमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्न आयोजनाको विभिन्न चरणमा वातावरण अध्ययन गर्न प्रक्रियाका बारेमा वर्णन गरेको छ । आयोजनाका लागि नयाँ भवन र बाटो बनाउन तथा पुरानो बाटो अपग्रेड गर्न यो निर्देशिका अनुसार गर्नुपर्ने हुन्छ ।</p>
<p>वन नियमावली, २०५१</p>	<p>सरकारद्वारा व्यवस्थित वनको व्यवस्थापनको लागि विभागले देहायका कुरा खुलाई एक वा एकभन्दा बढी ठाउँको निमित्त भूबनोट तथा प्राकृतिक सीमानाको आधारमा वन व्यवस्थापन कार्ययोजना तयार गर्नुपर्ने छ ।</p>
<p>वातावरणीय संरक्षण नियमावली, २०७७</p>	<p>वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को दफा ३ को उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि प्रस्तावकले अनुसूची-१ मा उल्लेखित प्रस्तावको हकमा सारांश वातावरणीय अध्ययन, अनुसूची-२ मा उल्लेखित प्रस्तावको हकमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण र अनुसूची-३ मा उल्लेखित प्रस्तावको हकमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नुपर्छ ।</p> <p>प्रस्तावकले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नुअघि दफा ५ को उपदफा (१) बमोजिम क्षेत्र निर्धारण गर्नुपर्छ ।</p> <p>वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ लाई प्रभावकारी रूपले कार्यान्वयन गराउने सिलसिलामा वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ मा लागु गरिएको छ । वातावरण संरक्षण नियमावलीमा इ.आइ.ए., आइ.इ.इ. आवश्यक पर्ने योजनाको तयारी र स्वीकृतिका लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने प्रक्रियाबारे विस्तारमा उल्लेख भएको छ । यसअन्तर्गत क्षेत्र निर्धारणसम्बन्धी कागजात, कार्यसूची, सूचना प्रसारण, सार्वजनिक छलफल, सार्वजनिक सुनुवाइ, वातावरणीय अनुगमन र वातावरणीय परीक्षण पर्छन् । वातावरण संरक्षण नियमावलीमा भएको व्यवस्थाअनुसार कार्यक्षेत्र र कार्यसूची</p>

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

	तयार गर्नुभन्दा अगाडि सार्वजनिक छलफल र वा.प्र.मू. प्रतिवेदन स्वीकृत हुनुभन्दा अगाडि सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्छ । वातावरणसम्बन्धी ऐनमा वातावरणीय मूल्याङ्कन स्वीकृतिको प्रक्रियाबारे उल्लेख भएको छ ।
विपत् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६	यस निमावलीको नियम ८ स्थानीय विपत् व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिका अन्तर्गत(१-ग) अनुसार भौतिक संरचना निर्माण गर्दा राष्ट्रिय भवनसंहिता, भवन निर्माण मापदण्ड लगायत अन्य स्वीकृत निर्देशिका वा मापदण्डको पालना भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन गरी पालन गर्न लगाउने रहेको छ ।
विपत् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५	यस नीतिको मुख्य उद्देश्य विपत् जोखिमको बुझाइ अभिवृद्धि गर्ने तथा सबै तह र वर्गमा विपत् जोखिमसम्बन्धी जानकारीको पहुँच सुनिश्चित गर्ने, विपत् जोखिम न्यूनीकरणलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका क्रियाकलापसँग एकाकार गर्दै समग्र विकास प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गर्ने र विपत् व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको सुदृढीकरण तथा बहुप्रकोप पूर्व सूचना प्रणालीको विकास एवं विस्तार गरी विपत् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी बनाउने रहेको छ ।
शिक्षा (नवौं संशोधन) नियमावली, २०७७	नेपाल सरकारले शैक्षिक व्यवस्थापनमा तीन तहका सरकारको स्पष्ट क्षेत्राधिकार समेटेर सङ्घीय शिक्षा नियमावली ल्याएको हो । यसका आधारमा प्रदेश सरकारलाई आफ्नै शिक्षा ऐन र प्रदेश भित्र लागू हुने नियम बनाउन सुझाव दिइएको छ । यी ऐन र नियमको कार्यान्वयनले सबै स्थानीय तहका लागि स्पष्ट दिशानिर्देश प्रदान गर्नसक्छ जसले गर्दा तिनीहरूले पनि आआफ्नो स्थानीय शिक्षा ऐन र नियम तयार गरी कार्यान्वयन गर्न सकून् ।
श्रम नियमावली, २०७५	ऐन र यस नियमावलीबमोजिम श्रमिक र रोजगारदाताबीच गरिने रोजगार सम्झौतामा ऐनको दफा ११ को उपदफा (३) मा उल्लेख गरिएका विषयका अतिरिक्त देहायका विवरणसमेत खलाउनु पर्नेछ । रोजगारदाताले कामको प्रकृतिको आधारमा काम गर्ने समयको निर्धारण गरी सोको जानकारी सबै श्रमिकलाई गराउनु पर्दछ । रोजगारदाताले तीन वर्ष उमेर ननाघेको शिशु भएका महिला श्रमिकलाई शिशुलाई स्तनपान तथा हेरचाहको लागि र गर्भवती महिला श्रमिकलाई ऐन दफा

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

	२८ को उपदफा (२) बमोजिमको विश्रामको समय बाहेक एकैपटक वा पटक पटक गरी थप आधा घण्टा विश्रामको लागि समय दिनुपर्ने छ । त्यसरी प्रदान गरिएको थप विश्रामको समयलाई काम गर्ने समयमा गणना गरिने छ ।
सङ्कटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारलाई नियमन तथा नियन्त्रण नियमावली, २०७६	सङ्कटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार तथा नियन्त्रण ऐन, २०७३ को दफा ३७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले ऐनको दफा ३, ८ वा १० को प्रयोजनको लागि अनमतिपत्र लिन चाहने व्यक्ति, संस्था वा निकायले देहाय बमोजिमको ढाँचामा व्यवस्थापन निकाय समक्ष निवेदन दिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ ।
सार्वजनिक पूर्वाधार निर्माण, सञ्चालन र हस्तान्तरणसम्बन्धी नीति, २०००	यस नीतिमा सरकारले आवश्यक जग्गा अधिग्रहण गर्न सक्नेछ र प्रचलित नियमबमोजिम सहूलियत दरमा दिने तर बाँकी खर्च निजी क्षेत्रले वहन गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।
मार्गदर्शन/ म्यानुअल/ मापदण्ड/ संहिता/ कार्यविधि	
डिजेल जेनेरेटरबाट निष्काशन भई हावामा जाने धुवाँसम्बन्धी मापदण्ड, २०६९	नेपाल सरकारले ८ किलोवाट ५६० किलोवाट क्षमताको नयाँ र पुरानो भएको डिजेल जेनेरेटरका लागि डिजेल जेनेरेटरबाट हुने उत्सर्जनसम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड ल्याएको छ । उत्सर्जन सीमा चार प्रमुख प्यारामिटर CO, HC, NO _x र PM का लागि अधिकतम सीमा तोकिएको छ ।
नेपाल भेहिकल मास इमिसन स्ट्यान्डर्ड, २०६९	नेपाल सरकारले सवारीसाधनबाट हुने उत्सर्जन नियमन गर्ने उद्देश्यले नेपाल भेहिकल मास इमिसन स्ट्यान्डर्ड, २०६९ वा यूरो ३ लागू गरेको थियो । यो मापदण्ड मुख्यतया पेट्रोल र डिजलका सवारीसाधनमा आधारित छ र कार्बन प्यारामिटर जस्तै कार्बोन मोनोअक्साइड, हाइड्रोकार्बन, नाइट्रोजन अक्साइड र पार्टिकुलेट पदार्थहरूलाई मानिएको छ । यसका अतिरिक्त यी मापदण्ड सवारीसाधनको अनुमोदन गरिएको प्रकार र उत्पादनको यकिनमा आधारित छन् ।
बस्ती विकास, सहरी योजना तथा भवन निर्माणसम्बन्धी आधारभूत मार्गदर्शन, २०७२	जोखिम नक्साङ्कनका आधारमा जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिले बाढी, पैरो, भूक्षय आदि जोखिमका आधारमा जोखिमयुक्त क्षेत्रको पहिचान गरी सो क्षेत्रमा भवन निर्माण गर्न प्रतिबन्ध लगाउन स्थानीय निकायले सिफारिस गरेमा उक्त क्षेत्रमा भवन निर्माण गर्न पाइने छैन । साथै विमानस्थलको सीमाबाट ५०० मि. आसपासमा

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

	१७ मिटरभन्दा अग्ला भवन निर्माण गर्नु परेमा हवाई उड्डयन प्राधिकरणको सहमति आवश्यक पर्नेछ ।
राष्ट्रिय खानेपानीको गुणस्तर मापदण्ड, २०६२	यसले विभिन्न फिजियोकेमिकल प्यारामिटरहरूको साथसाथै पिउने पानीको लागि सूक्ष्मजीवको लागि सीमा तय गरेको छ ताकि खानेपानीको गुणस्तरलाई नियन्त्रण गर्न सकियोस् ।
राष्ट्रिय ध्वनिको गुणस्तर मापदण्ड, २०६९	राष्ट्रिय ध्वनिको गुणस्तर मापदण्ड, २०६९ ले परिवेश ध्वनिको गुणस्तर निर्माण र सञ्चालन चरणका बेलामा आयोजनाले आवाजको गुणस्तरका लागि निर्धारित मापदण्डको पालना गर्नुपर्ने छ । कुनै पनि विकासका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्दा ध्वनिको उत्सर्जन मापदण्ड २०६९ भित्र रहनुपर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ ।
राष्ट्रिय भवन संहिता, २०७२	राष्ट्रिय भवन संहिता मन्त्रिपरिषद्को निर्णयबाट लागू भएको थियो । संहिता मुख्यतया भवनहरूको मजबुती, निर्माण र आगलागी जोखिमको सुरक्षा, निर्माण सामग्री इत्यादिसँग सम्बन्धित छ । भवनको डिजाइनदेखि निर्माण गतिविधिसम्म संलग्न व्यक्तिले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिताबारे उल्लेख गरिएको छ । जसबाट नेपालको निर्माण क्षेत्र थप सुधार र परिस्कृत हुँदै जाने विश्वास लिइएको छ ।
राष्ट्रिय वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०	यस निर्देशिकाले आयोजनाको स्क्रिनिङ, क्षेत्र निर्धारण, कार्यसूचीको तयारी, वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको तयारी, प्रभाव पहिचान, आकलन तथा प्रभाव न्यूनीकरणका सम्बन्धमा मार्गनिर्देश गरेको छ । त्यसैगरी वातावरणीय अध्ययनको पुनरवलोकन, वातावरणीय अनुगमन तथा लेखा परीक्षण गर्ने सम्बन्धी पनि मार्गनिर्देश गरेको छ ।
राष्ट्रिय वायुको गुणस्तर मापदण्ड, २०६९	वायुको गुणस्तरसम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ ले ९ थरि प्यारामिटरका लागि गुणस्तर मापदण्ड तय गरेको छ जुन यस प्रकार छन् ; Total Suspended Particle, PM ₁₀ , CO ₂ SO ₄ , NO _x , CO, Lead, Benzene, PM _{2.5} र O ₃ । आयोजना निर्माण र सञ्चालनको बेलामा आयोजनाले वायु गुणस्तरका लागि तय गरिएका मापदण्डको पालना गर्नुपर्ने छ ।
अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि तथा महासन्धि	
CITES महासन्धी (१९७३)	नेपाल १९७५ मा जङ्गली जीवजन्तु र वनस्पतिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार सम्मेलनको (CITES) पक्ष राष्ट्र भयो । यो सम्मेलन

	<p>लोपोन्मुख जङ्गली वनस्पति र जीवजन्तुको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारलाई नियन्त्रित गर्न अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगलाई सहयोग पुऱ्याएको छ । नेपालको राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा यस सन्धिअन्तर्गत पक्ष राष्ट्रलाई सन्धिको प्रावधानभन्दा बाहेकको अवस्थामा साइटिस सूची I, II र III मा समावेश भएका प्रजातिको व्यापार गर्न बन्देज गर्दछ । सङ्कटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पति प्रजातिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारसम्बन्धी महासन्धि १९७९ ले निम्न मापदण्डअनुसार प्रजातिलाई वर्गीकृत गर्दछः प्रजाति लोप हुने खतरा, प्रजाति जो लोपोन्मुख हुनसक्छ, संरक्षित प्रजाति पर्दछ । यस आयोजनाले सम्भव भएसम्म साइटिस प्रजातिमा प्रभाव कम गर्नेछ र यस्ता प्रजातिको अवैध व्यापारमा संलग्न हुनबाट श्रमिकलाई निरूत्साहित गर्नेछ ।</p>
<p>जनजातिसम्बन्धी महासन्धि, (१९८९)</p>	<p>सम्मेलनको धारा ७ ले आदिवासी र जनजातिलाई विकास प्रक्रियाको लागि प्राथमिकता तय गर्ने अधिकार प्रदान गर्दछ । यद्यपि राष्ट्रिय विकास योजना र कार्यक्रमका लागि योजना र कार्यक्रमको निर्माणका लागि उनीहरूसँग परामर्श आवश्यक गर्दछ । यसले परम्परागत रूपमा उपयोग गरिएका क्षेत्रमा भूमि र प्राकृतिक स्रोतमा आदिवासीको अधिकारको रक्षा गर्दछ ।</p>
<p>जैविक विविधता महासन्धि (१९९२)</p>	<p>जैविक विविधता सम्मेलन, १९९२ ब्राजिलको रियो दि जेनेरियोमा सङ्घीय राष्ट्रसङ्घीय वातावरण र विकास सम्मेलनमा हस्ताक्षरका लागि खोलिएको थियो । यो सम्मेलनलाई नेपालले १९९९ मा पक्षराष्ट्र बन्नका लागि अनुमोदन गर्‍यो । सम्मेलनको धारा १ ले पक्षराष्ट्रलाई प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय संरक्षणको लागि आवश्यक प्रक्रिया लागू गर्न आग्रह गर्दछ । सम्मेलनले जैविक विविधता संरक्षणमा अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगमा पनि जोड दिएको छ ।</p>
<p>बालबालिकाको अधिकारसम्बन्धी महासन्धि (CRC), १९७६</p>	<p>बालबालिकाको अधिकारसम्बन्धी महासन्धि (CRC) नागरिक, सांस्कृतिक, आर्थिक, राजनीतिक र सामाजिक अधिकारलगायत मानव अधिकारको पूर्ण दायरा समावेश गर्ने पहिलो कानुनी रूपमा बाध्यकारी अन्तर्राष्ट्रिय औजार हो । यो महासन्धिले लगभग सार्वभौमिक स्वीकृति हासिल गरेको छ, जुन अहिले १९३ पक्षहरूद्वारा अनुमोदन भइसकेको छ । यस महासन्धिले बाल अधिकारलाई ५४ लेख र दुई ऐच्छिक प्रोटोकलमा</p>

	<p>परिभाषित गरेको छ । यसले बालबालिकालाई आधारभूत मानव अधिकारको व्याख्या गर्छ जसमा बाँच्नको अधिकार, पूर्ण रूपमा विकास गर्न, हानिकारक प्रभाव, दुरुपयोग र शोषणबाट सुरक्षा गर्न, र पारिवारिक, सांस्कृतिक र सामाजिक जीवनमा पूर्ण रूपमा सहभागी हुन । महासन्धिको चार मुख्य सिद्धान्त गैरभेदभाव हुन्: बच्चाको सर्वोत्तम चासोको लागि समर्पण; जीवन, बाँच्नको र विकासको अधिकार र बच्चाको विचारको सम्मान जस्ता विषय उल्लेख गरिएको छ ।</p>
<p>महिला विरुद्ध सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि (CEDAW), १९७९</p>	<p>महिला विरुद्ध सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि (CEDAW) एउटा अन्तर्राष्ट्रिय कानुनी औजार हो जसले सबै क्षेत्रमा महिला र केटीहरू विरुद्ध हुने भेदभावलाई हटाउन र महिला र केटीहरूको समान अधिकारलाई प्रवर्धन गर्न आवश्यक छ ।</p> <p>CEDAW लाई प्रायः महिला अधिकारको अन्तर्राष्ट्रिय बिलको रूपमा वर्णन गरिएको छ र यो प्रमुख अन्तर्राष्ट्रिय सम्झौतामध्ये एक हो जसले लैङ्गिक समानता हासिल गर्न र सबै महिला र केटीहरूलाई सशक्तीकरण गर्न सङ्घीय राष्ट्र महिलाको कामलाई मार्गदर्शन गर्दछ ।</p>
<p>आदिवासी तथा जनजातिसम्बन्धी (ILO) महासन्धि नं. १६९</p>	<p>महासन्धि नं. १६९ ले आदिवासी र जनजातिको संस्कृति र संस्थालाई सम्मान गर्नुपर्छ र उनीहरूको राष्ट्रिय समाजमा निरन्तर अस्तित्व, आफ्नै संस्था स्थापना गर्न र आफ्नै विकासको मार्ग निर्धारण गर्ने उनीहरूको अधिकारको मान्यता राख्छ ।</p> <p>महासन्धि नं. १६९ आदिवासी र जनजाति जनताको आफ्नै संस्था, जीवन शैली र आर्थिक विकासमाथि नियन्त्रण राख्ने र आफ्नो पहिचान, भाषा र धर्मको संरक्षण र विकास गर्ने आकांक्षालाई राज्यको ढाँचाभित्रको मान्यतामा आधारित छ ।</p>

मापदण्ड

वायुको गुणस्तरसम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम १५ अनुसार नेपाल सरकारले विभिन्न नेपाल सरकारको वायु गुणस्तर मापदण्ड तोकेको छ । यी सूचकमा पि.एम._{२.५}, पि.एम._{१०}, कार्बन मोनोअक्साइड, सल्फर डाइअक्साइड, लिड, बेन्जेन, कुल निलम्बित कण र ओजोनलाई समावेश गरिएको छ । यसले वायुको गुणस्तरसम्बन्धी विभिन्न आधारभूत सूचकको सीमा तोकेको छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

तालिका नं. ४.२: वायु गुणस्तरसम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्डको विवरण

प्यारामिटर	एकाइ	औसत समय	परिवेशको वायुको अधिकतम मान
कुल निलम्बित कण	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	वार्षिक	-
		२४- घण्टा*	२३०
पि. एम १०	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	वार्षिक	-
		२४- घण्टा*	१२०
सल्फर डाइअक्साइड	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	वार्षिक**	५०
		२४- घण्टा*	७०
नाइट्रोजन डाइअक्साइड	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	वार्षिक	७०
		२४- घण्टा*	४०
कार्बन मोनोअक्साइड	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	८- घण्टा*	८०
लिड	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	वार्षिक**	१०,०००
बेन्जेन	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	वार्षिक**	०.५
पि.एम. २.५	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	८- घण्टा*	५
ओजोन	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	८- घण्टा*	१५७

(स्रोत: नेपाल राजपत्र, २०६१)

डिजेल जेनेरेटरबाट निष्कासन भई हावामा जाने धुवाँको लागि उत्सर्जन सीमा, २०६९

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ को नियम १५ अनुसार नेपाल सरकारले विभिन्न वातावरण प्रदूषणसम्बन्धी मापदण्ड तोकेको छ । यस व्यवस्थाअनुसार नेपाल सरकारले २०६९ कात्तिक १३ मा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी डिजेल जेनेरेटरबाट निष्काशन भई हावामा जाने धुवाँसम्बन्धी मापदण्ड, २०६९ लागू गरेको छ । पैठारी गरिने डिजेल जेनेरेटरका लागि उत्सर्जन मापदण्ड भारतसँग समानस्तर छ भने हाल सञ्चालनमा रहेको छ र यसको विवरण तल दिइएको छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन तालिका ४.३: पैठारी गरिने नयाँ डिजेल जेनेरेटरबाट निष्काशन भई हावामा जाने धुवाँको उत्सर्जन सीमा

उत्सर्जन सीमा			
वर्ग (कि.वा.)	CO	HC+ NO _x	PM
< ८ कि.वा.	८	७.५०	०.८०
८ ≤ कि.वा. < ११	६.६०	७.५०	०.८०
११ ≤ कि.वा. < ३७	५.५०	७.५०	०.६०
३७ ≤ कि.वा. < ७५	५	४.७०	०.४०
७५ ≤ कि.वा. < १३०	३	४	०.३०
१३० ≤ कि.वा. < ५६०	३.५०	४	०.२०

(स्रोत: नेपाल राजपत्र, २०६१)

ध्वनिको गुणस्तरसम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम १४ बमोजिम नेपाल सरकारले औद्योगिक क्षेत्र, ग्रामीण बस्ती क्षेत्र, शान्ति क्षेत्र, मिश्रित बस्ती क्षेत्र र अन्य क्षेत्रमा ध्वनिको तहको बारेमा विभिन्न राष्ट्रिय मापदण्ड तोकेको छ ।

तालिका ४.४: नेपालको राष्ट्रिय ध्वनि स्तरसम्बन्धी मापदण्ड विवरण

क्र. स.	क्षेत्र	इजाजत प्राप्त ध्वनिको स्तर (औसत स्तर Decibel मा)	
		दिउँसोको समय	रातिको समय
१	औद्योगिक क्षेत्र	७५	७०
२	व्यापारिक क्षेत्र	६५	५५
३	ग्रामिण बस्ती क्षेत्र	४५	४०
४	सहरी बस्ती क्षेत्र	५५	५०
५	मिश्रित बस्ती क्षेत्र	६३	५५
६	संरक्षित क्षेत्र	५०	४०
७	Water pump	६५	
८	Diesel Generator	९०	
९	Entertainment	७०	

(स्रोत: नेपाल राजपत्र, २०६१)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

राष्ट्रिय खानेपानी र सिँचाइ पानीको गुणस्तर मापदण्ड, २०६४

यसले विभिन्न फिजियोकेमिकल प्यारामिटरको साथसाथै पिउने पानीको लागि सूक्ष्म जीवको लागि सीमा तय गरेको छ ।

तालिका ४.५ नेपालको खानेपानी र सिँचाइ पानीको गुणस्तर मापदण्ड

वर्ग	पारामिटर	एकाइ	राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०६२	राष्ट्रिय सिँचाइको पानीको गुणस्तर मापदण्ड, २०६२
भौतिक	धमिलोपन (Turbidity)	NTU	५ (१०)	-
	हाइड्रोजन बिभव (pH)		६.५-८.५*	६.५-८.५
	रङ्ग (Colour)	TCU	५ (१५)	
	स्वाद तथा गन्ध (Taste and Odour)		आपत्तीजनक हुनु नहुने	
	कुल घुलित ठोस पदार्थ (Total Dissolved Solids)	mg/L	१,०००	४०-५४०
	विद्युतीय सबाहकता (Electrical Conductivity)	μS/cm	१,५००	४०-५४०
रसायनिक	फलाम (Iron)	mg/L	०.३ (३)	<५
	म्यानगानिज (Manganese)	mg/L	०.२	<०.०२
	आर्सेनिक (Arsenic)	mg/L	०.०५	<०.१
	क्याडमियम (Cadmium)	mg/L	०.००३	०.०१-०.०५
	क्रोमियम (Chromium)	mg/L	०.०५	<०.१-१
	साइनाइड (Cyanide)	mg/L	०.०७	
	फ्लोराइड (Fluoride)	mg/L	०.५-१.५*	<२-१५
	सीसा (Lead)	mg/L	०.०१	<०.२-२
	आमोनिया (Ammonia)	mg/L	१.५	
	क्लोराइड (Chloride)	mg/L	२५०	<१००-७००
	सल्फेट (Sulphate)	mg/L	२५०	
	नाइट्रेट (Nitrate)	mg/L	५०	
	तामा (Copper)	mg/L	१	<०.२-५
	कुल कडापन (Total Hardness)	mg/L	५००	
	क्याल्सियम (Calcium)	mg/L	२००	
जस्ता (Zinc)	mg/L	३	<०.१-५	
पारो (Mercury)	mg/L	०.००१		
आलुमिनियम (Aluminium)	mg/L	०.२	<५-२०	

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

वर्ग	पारामिटर	एकाइ	राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०६२	राष्ट्रिय सिँचाइको पानीको गुणस्तर मापदण्ड, २०६२
	क्लोरीन अवशेष (Residual Chlorine)	mg/L	०.१-०.२*	
	Sodium Adsorption Ratio (SAR)			<२-१०
	Sodium	mg/L		<७०-४६०
सूक्ष्म जैविक	कुल कोलिफर्म (Total Coliform)	MPN/१०० मि.लि.	(९५ प्रतिशत नमुना)	<१-१००

(स्रोत: National Drinking Water Quality Standards and Directives, 2005 and Nepal Water Quality Guideline for Irrigation Water, 2008)

परिच्छेद ५: विद्यमान वातावरणीय अवस्था

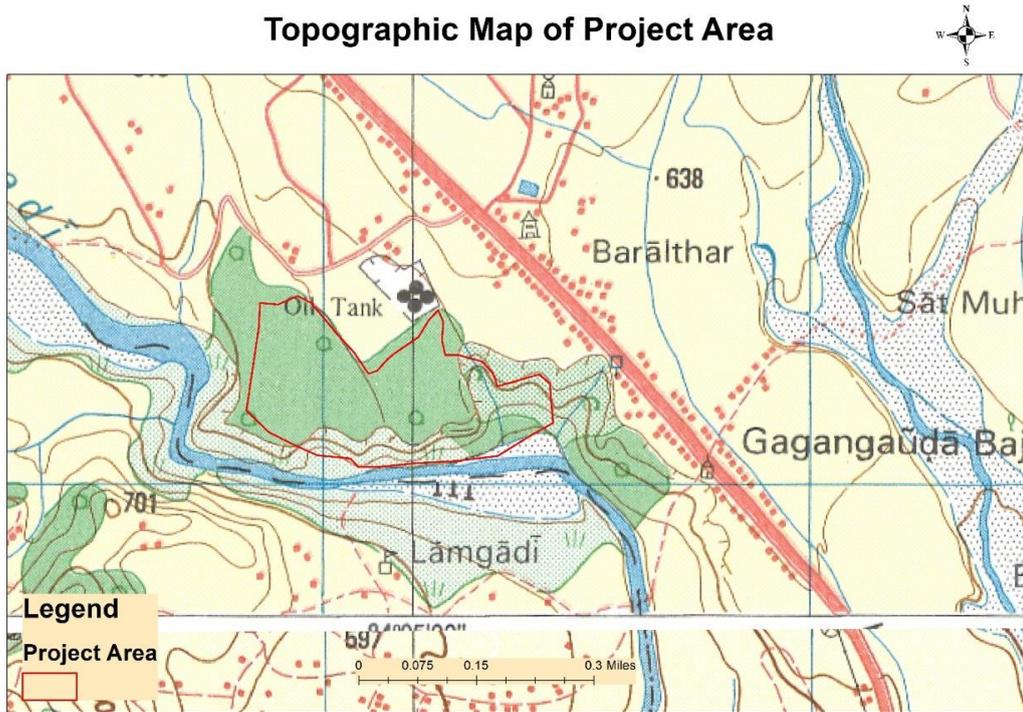
यस परिच्छेदमा प्रस्ताव क्षेत्रको वस्तुगत वातावरणीय अवस्थाको चित्रण गरिएको छ । यी जानकारी सन्दर्भ सामग्री तथा प्रस्ताव क्षेत्रको भ्रमणबाट प्राप्त गरिएका हुन् । प्रस्ताव क्षेत्रको भौतिक, जैविक तथा सांस्कृतिक, सामाजिक, आर्थिक लगायत वातावरणसम्बन्धी वस्तुगत वातावरणीय अवस्था निम्नानुसार छन् ।

५.१ भौतिक वातावरण

❖ स्थलाकृति (टोपोग्राफी)

भूगर्भशास्त्रीय दृष्टिकोणबाट अध्ययन गर्दा प्रस्तावित क्षेत्र Lesser Himalayan zone क्षेत्रअन्तर्गत रहेको पाइन्छ । यस क्षेत्र वरिपरि मेन सेन्ट्रल थ्रष्ट (Main Central Thrust) र Higher Himalayan Zone को क्रिस्टलाइन ढुङ्गाले घेरेको छ । आयोजना स्थल समुद्री सतहदेखि ६७९ मिटर उचाइमा रहेको छ । आयोजना स्थल २८.१२९०८६° उत्तरी अक्षांस र ८४.०८०१०३° पूर्वी देशान्तरमा अवस्थित रहेको छ ।

Topographic Map of Project Area

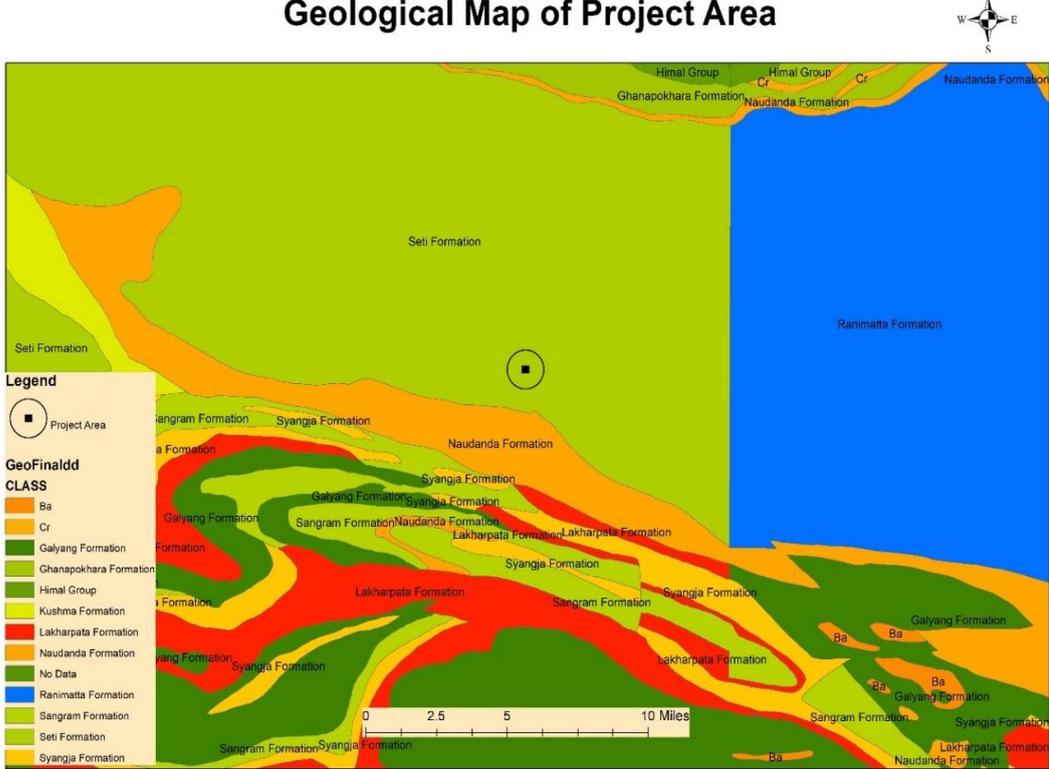
चित्र ५.१: स्थलाकृति नक्सामा प्रस्तावित परियोजना स्थलको अवस्थिति

❖ माटोको प्रकार एवं भूगर्भ

आयोजना स्थलमा Residual Soil रहेको छ जुन थोरै Colluvial छ । यस क्षेत्र Residual ले बनेको छ जसको मुनि धेरै अथवा मध्यम Withered Metamorphic Rock Phyllite र Schist with Metasandstone मिसिएको छ । यस क्षेत्रमा पहेंलोदेखि खैरो Residual जसको टुक्राको भाग ०.५-१ मिटर बाक्लो रहेको छ र यसको मुनि Regolith तथा Withered rock पाइन्छ

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन । सबैभन्दा बढी पाइने ढुङ्गा भनेको Phyllitic schist र Metasandstone हुन् । आयोजना स्थल सेती फर्मेसनमा रहेको छ ।

Geological Map of Project Area

चित्र ५.२: भूगर्भ नक्सामा प्रस्तावित परियोजना स्थलको अवस्थिति
(स्रोत: हिमायलन म्यापहाउस)

❖ आयोजना स्थलको स्थिरता

यस क्षेत्र वरिपरिको ढुङ्गालाई Slide Potential Classification अनुसार वर्गीकरण गर्न सकिन्छ । वर्गीकरण गरिएको समूहमा यस क्षेत्रका ढुङ्गा तेस्रो समूहमा पर्दछ जसको मध्यदेखि न्यून Lithological Slide Potential हुने गर्दछ । यस क्षेत्र मध्यदेखि ठूला भौतिक पूर्वाधार तथा भवन बनाउनको निम्ति उपयुक्त छ जुन Residual soil को Compactness र ढुङ्गाको आधारसम्म साँघुरो गहिराइ रहेको कारणले सम्भव भएको हो ।

❖ जलवायु/मौसमको विवरण

नेपालमा पाइने मौसमी क्षेत्रको विशिष्टीकरणका दृष्टिकोणले प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रमा समशीतोष्ण हावापानी पाइन्छ । पोखरा विमानस्थलमा रहेको जल तथा मौसम विभागको स्टेशनबाट प्राप्त पाँच वर्षको सूचना तथ्याङ्कलाई (२०१३-२०१७ ई.स.) विश्लेषण गर्दा आयोजना स्थलको औसत वार्षिक वर्षा ३१७२.१ मिलिमिटर परेको रेकर्ड छ भने अधिकतम औसत तापक्रम २७.५६ डिग्री र न्यूनतम औसत तापक्रम १६.३ डिग्री सेल्सियस रहेको छ ।

तालिका ५.१: आयोजना क्षेत्रको तापक्रम र वर्षा

वर्ष (सन्)	वार्षिक तापक्रम (डिग्री सेल्सियसमा)			औसत वर्षा (मि. मि)
	न्यूनतम	अधिकतम	औसत	
२०१३	१६.१	२७.१	२१.६	२९९७.७
२०१४	१५.९	२७.५	२१.७	३३३१
२०१५	१६.४	२७.३	२१.९	३००८.३
२०१६	१६.७	२८.०	२२.३	३४५८.३
२०१७	१६.४	२७.९	२२.१	३०६५.२
औसत	१६.३	२७.५६	२१.९२	३१७२.१

(स्रोत: Environment Statistics of Nepal, 2019)

❖ भूउपयोग

पोखरा महानगरपालिका गण्डकी प्रदेशको कास्की जिल्लामा पर्दछ । प्राकृतिक सम्पदा र भव्य प्राकृतिक सौन्दर्यले भरिपूर्ण पोखरा सहर पर्यटकले रोजेको उत्कृष्ट गन्तव्य हो । यहाँ माछापुच्छ्रे, अन्नपूर्ण, फेवाताल, बेगनास ताल, रुपा ताल जस्ता हिमाल र ताल छन् । अन्य धेरै प्राकृतिक र सांस्कृतिक रूपमा महत्त्वपूर्ण स्थान यस सहरको आकर्षणको बिन्दु हुन् ।

विद्यमान भूउपयोगको अवस्था हेर्ने हो भने यस महानगरपालिकामा वन र कृषि क्षेत्रले सबैभन्दा बढी भूमि ओगटेको पाइन्छ । बस्ती क्षेत्रमा आवासीय क्षेत्र, व्यवसायिक क्षेत्र, औद्योगिक क्षेत्र रहेका छन् । यस क्षेत्रका प्रमुख नदी सेती नदी र यसका सहायक नदीका किनारमा रहेका छन् । आयोजना निर्माण क्षेत्र वरपर बस्ती विकास भैरहेको देख्न सकिन्छ । यस महानगरपालिकाको भू-उपयोगको क्षेत्रफल तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छः

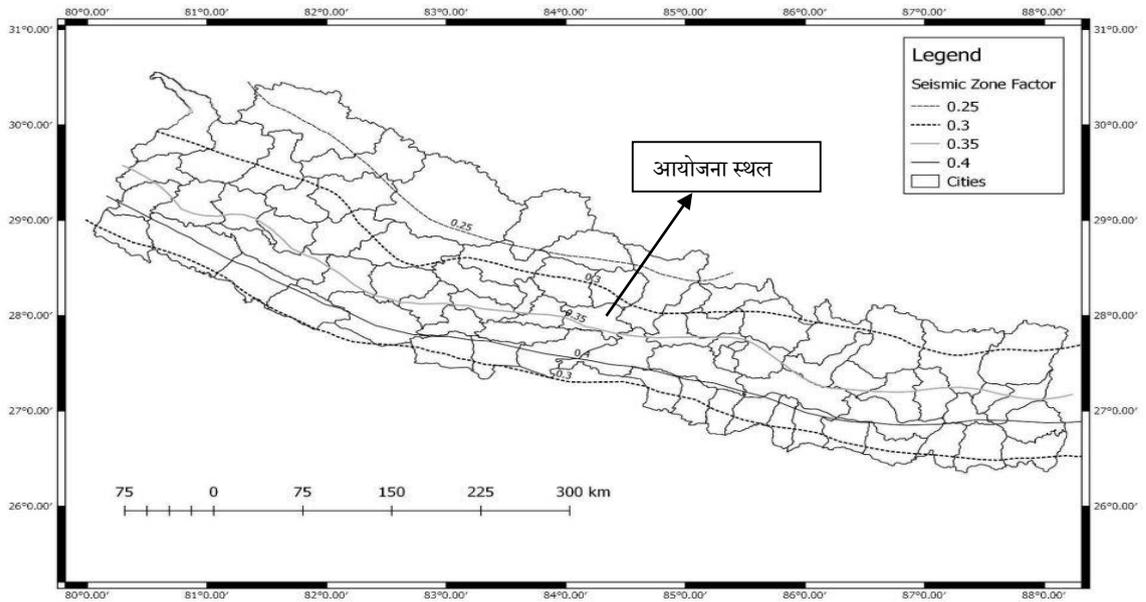
तालिका ५.२: आयोजनाले चर्चेको जग्गाको भू-उपयोग

क्र.स.	विवरण	क्षेत्रफल	
		हेक्टरमा	प्रतिशतमा
१	महानगरको कुल क्षेत्रफल	४६४२४	१००%
२	महानगरको कुल वन क्षेत्र	१९१३३	४१.२१%
३	निर्माण गरिएका क्षेत्र	३७३०	८.०३%
४	जलाधार क्षेत्र	१३७१	२.९५%
५	खेतीयोग्य जमिन	२१३८५	४६.०६%
६	खुल्ला क्षेत्र	११००	२.३७%
७	घाँसे मैदान	२५५	०.५५%
८	बालुवा/ग्राभेल	४४०	०.९५%

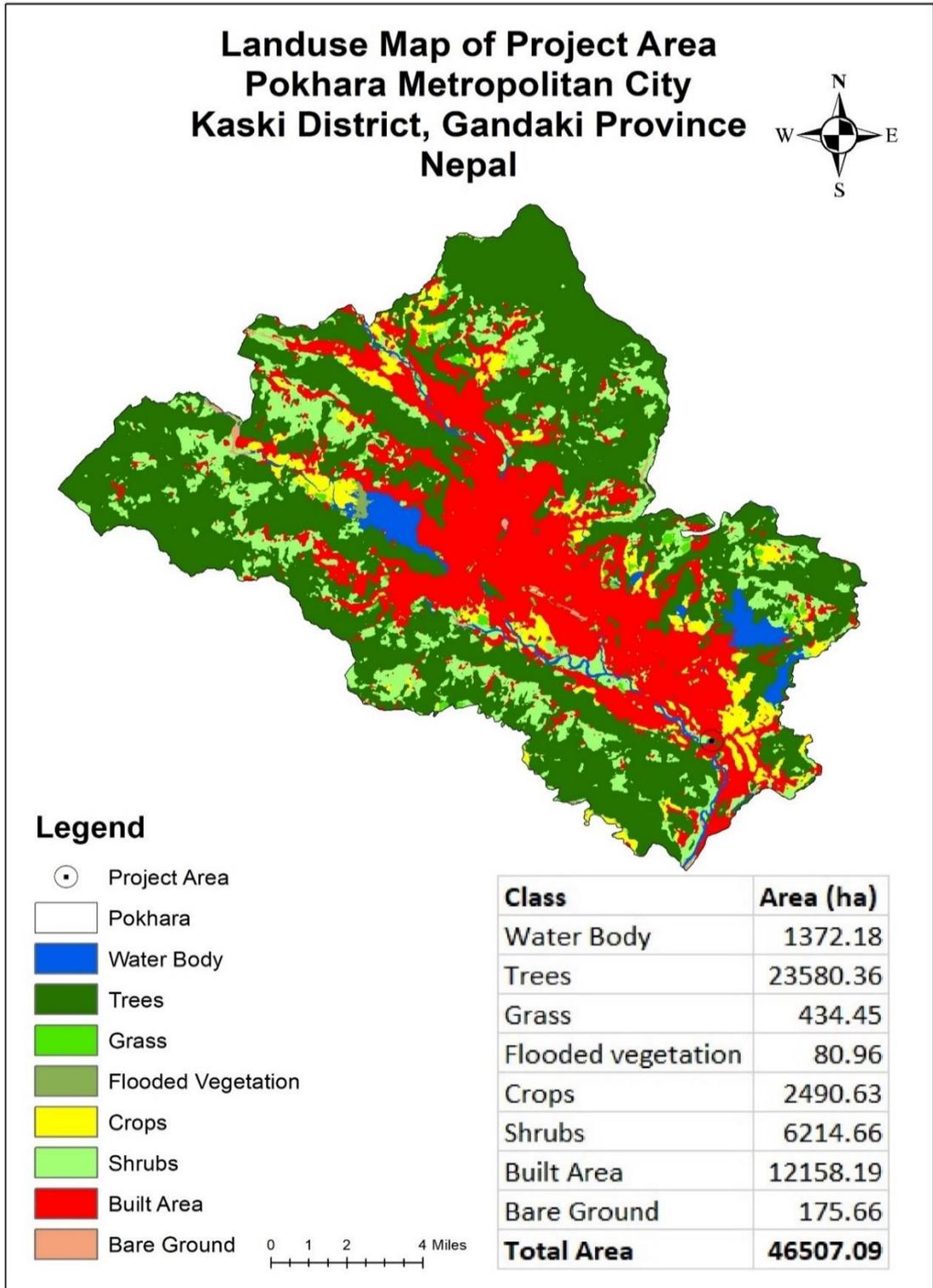
(Bhattarai and Lal, 2021) Bhattarai, D., & Lal, A. C. (2021). Urban Spatial Transformation: A case study of Pokhara Metropolitan City.

❖ भूकम्पीय विवरण

सहरी विकास मन्त्रालयले प्रकाशन गरेको नेपाल राष्ट्रिय भवन संहिता: NBC: १०५: २०२० अन्तर्गत नेपाल भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण ढाँचा (डिजाइन) मा समावेश नेपालको सम्भावित भूकम्पीय खतरा आकलन नक्साअनुसार आयोजना स्थलको ४७५ वर्षको माटोको वर्गीकरणको आधारमा Peak Ground Acceleration पुनरावृत्तिको मान (Seismic Zone Factor) ०.३ देखि ०.३५ को बीचमा रहेको देखिन्छ (नक्सा नं. ५.३) । माटोको वर्गीकरणको आधारमा Peak Ground Acceleration पुनरावृत्तिको मानले आयोजना स्थल उच्च भूकम्पीय जोखिममा रहेको देखिन्छ ।

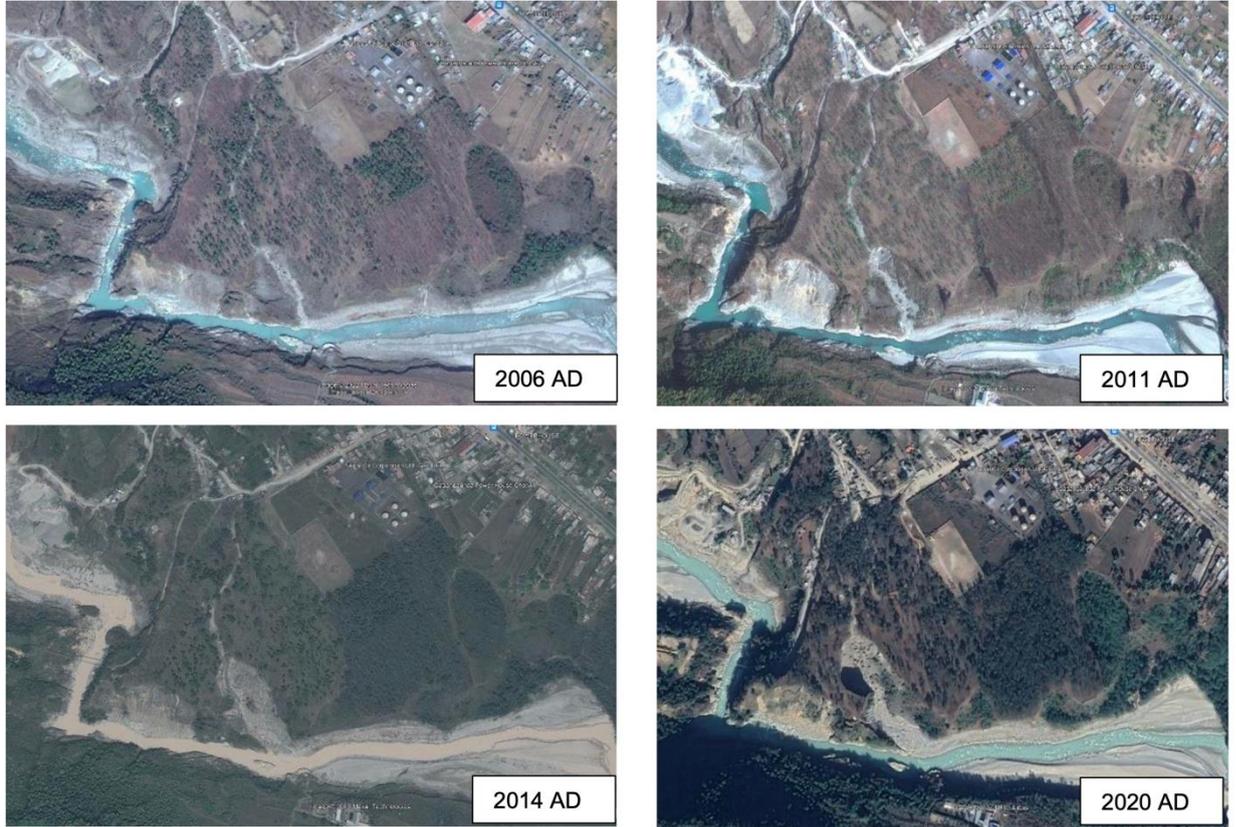
चित्र ५.३: नेपालको सम्भावित भूकम्पीय खतरा आकलन नक्सा
(स्रोत: सहरी विकास मन्त्रालय, २०७७)

चित्र ५.४: पोखरा महानगरपालिकाको भूउपयोग (स्रोत: ESRI २०२०)

❖ नदी खोल्सीको विवरण

आयोजना सञ्चालन हुने स्थलको मध्य भागको उत्तरदेखि दक्षिणतर्फ घोटघोते खोला बग्दछ भने पश्चिममा सेती नदी (उत्तरदेखि दक्षिणतर्फ) बग्दछ । घोटघोते विशेष गरी बस्तीको बीचबाट बग्ने खहरे नाला वा खोल्सीको आकारको छ भने सेती नदी अन्नपूर्ण जलाधारको एक महत्त्वपूर्ण नदी हो ।

चित्र ५.५: सेती नदी र घोटघोते खोलाद्वारा आयोजना स्थलमा भएको कटान

❖ वायु, ध्वनि र पानीको गुणस्तर

आयोजना कार्यान्वयन हुने स्थानको उत्तरपश्चिम क्षेत्रमा क्रसर उद्योग रहेको छ । जसको कारण अन्य वायु प्रदूषण गर्ने ठूला उद्योग नभए पनि यस क्षेत्रको वायुमा धुलोको कणको (Total Suspended Particles) घनत्व उच्च रहेको अनुमान गर्न सकिन्छ । सवारी साधनबाट निस्कने धुवाँ, खुल्ला रूपमा फोहोर जलाउने कार्यले समेत वायु प्रदूषण गरेको देखिन्छ । आयोजना स्थलको उत्तरपश्चिमको कच्चा सडक र पूर्वी भागको कच्चा मैदानमा सवारीसाधनको आवागमन, निर्माण गतिविधि, सडक सफा गर्ने जस्ता कार्यले वायु प्रदूषण गरेको देखिन्छ । क्षेत्र निर्धारण र कार्यसूचीको स्वीकृतिपछि गरिने आयोजनाको स्थलगत सर्वेक्षणमा वायु र ध्वनिको गुणस्तर

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन मापन गरी वा.प्र.मू. अध्ययनको प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ । आयोजना कार्यान्वयन हुने स्थलमा सेती नदी र घोटघोते खोल्सीमा आयोजना कार्यान्वयन र सञ्चालनले असर पर्नसक्ने हुन्छ । त्यसकारण यस कार्यसूचीको स्वीकृतिपश्चात स्थलगत सर्वेक्षणको क्रममा यिनै असर पर्नसक्ने पानीका मुहानको पानीको नमुना सङ्कलन गरी नेपाल सरकारद्वारा मान्यता प्राप्त प्रयोगशालामा परीक्षण गरी उक्त पानीको गुणस्तर मापन गरी यस वा.प्र.मू. अध्ययनको प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

प्रस्ताव क्षेत्रको बस्तीमा रहेको पिउने पानीको धारामा गरिएको नमुना परीक्षणअनुसार प्रयोगशालामा APHA, २२nd EDITION मा उल्लेखित प्रक्रियाबाट जाँच गर्दा pH Value ७.८५ देखिएको छ भने Total Hardness Value १३४.० mg/L as CaCO₃ देखिएको छ । यस नमुना परीक्षणपछि आएका रसायनिक परमितिका मानहरू नेपाल खानेपानी गुणस्तर मापदण्डले दिएको मानसँग तुलना गर्दा मापदण्डभित्र रहेको देखिएको (अनुसूची १) छ । अन्य अवलोकन गरिएका प्राप्त मानहरू निम्न तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ५.३: प्रस्ताव क्षेत्रको पिउने पानीको गुणस्तर

Parameters	Units	NDWQS	Observed Value
pH	-	६.५-८.५	७.८५
रंग	TCU	५	<०.१
Turbidity	NTU	५(१०)	१.०
Electrical Conductivity	µs/cm	१५००	४६२.०
Total Hardness	mg/L as CaCO ₃	५००	१३४.०
Chloride	mg/L	२५०	११.७८
Calcium	mg/L	२००	२३.८
Ammonia	mg/L	१.५	०.२३
Iron	mg/L	०.३ (३)	<०.०१
Mangancsc	mg/L	०.२	<०.०१
Nitrate	mg/L	५०	३.८
Total Coliform	CFU/१००mL	Nil	Nil
<i>E. Coli</i>	CFU/१००mL	Nil	Nil

प्रस्ताव क्षेत्रमा रहेको घोटघोते खोलाको पानीको नमुना परीक्षणअनुसार प्रयोगशालामा APHA, २२nd EDITION मा उल्लेखित प्रक्रियाबाट जाँच गर्दा pH Value ८.०७, Total Suspended Solids Value २०.० mg/L, BOD Value १३.४ mg/L देखिएको छ । घोटघोते खोलाको रसायनिक परमितिका मानहरू APHA ले दिएको Generic Standard Value भित्र परेको देखिएको (अनुसूची १) छ । अन्य अवलोकन गरिएका प्राप्त मानहरू निम्न तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ५.४: प्रस्ताव क्षेत्रमा रहेको घोटघोते खोलाको पानीको गुणस्तर

Parameters	Units	Observed Value
pH	-	८.०७
Electrical Conductivity	µs/cm	३९७.०
Turbidity	NTU	३८.८
Total Suspended Solids	mg/L	२०.०
Temperature (Lab)	°C	२१.८
BOD	mg/L	१३.४
COD	mg/L	२१.६
Oil & Grease	mg/L	<१.०
Sulphide	mg/L	<०.२
Total Alkalinity	mg/L as CaCO ₃	२४.०
Bicarbonate Alkalinity	mg/L as CaCO ₃	२४.०
Carbonate Alkalinity	mg/L as CaCO ₃	<२.०
Hydroxide Alkalinity	mg/L as CaCO ₃	<२.०
Ammonia	mg/L	<०.०२
Calcium	mg/L	५५.६
Magnesium	mg/L	१४.३३
Nitrate	mg/L	८.३

प्रस्तावित आयोजनास्थलको मापन गरिएको वायु तथा ध्वनीको गुणस्तरको रिपोर्ट अनुसार ध्वनीको गुणस्तर अधिकतम ५२.८ र न्यूनतम ४४.४ डेसिबल पाईएको छ जुन National Ambient Air Quality Standard, 2069 अनुसारको गुणस्तरभित्र पाइएको छ । त्यस्तै उक्त क्षेत्रको वायुको गुणस्तर मापन गर्दा TSPM- १३४.७ µg/m³, PM₁₀ ५५.९ µg/m³, PM_{2.5} २३.४ µg/m³, SO₂ ५.३ µg/m³, NO₂ ५.१ µg/m³ पाइएको छ । वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्डको विवरण, नेपाल राजपत्र, २०६१ मा उल्लेख गरिएको अधिकतम मान भित्रनै रहेको पाइएको छ । वायु तथा ध्वनीको गुणस्तरको रिपोर्ट अनुसूची १ मा समावेश गरिएको छ ।

५.२ जैविक वातावरण

❖ वनको विवरण

यस आयोजना स्थल पो.म.न.पा. वडा नं. ३० गगनगौडाको मुसेटुँडाको पोखरा विश्वविद्यालयको स्वामित्वमा रहेको निजी जग्गामा सन् २००१ देखि २००३ सम्म स्थानीयको पहलमा वृक्षरोपण गरी मुख्यतः खयर, सिसौ र सिमलको वन विकास गरी जमिनको संरक्षण गरिएको पाइयो ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन उक्त वन क्षेत्रमा हाल ३५०० देखि ४००० को हाराहारीमा रूख संरक्षित छन् । अहिले उक्त वन क्षेत्र स्थानीयले चरीचरणको लागि पनि प्रयोग गरिरहेका छन् । हालको वन क्षेत्रमा परियोजना निर्माण गर्दा त्यस क्षेत्रमा रहेका रूख काटिनुपर्ने हुन्छ । यहाँको वनको स्वामित्व पोखरा विश्वविद्यालय मातहतमा रहेता पनि स्थानीय सरोकारवाला रहेकाले यस क्षेत्रबाट प्राप्त वनजन्य उत्पादनलाई वन डिभिजन कार्यालयको सहयोगमा व्यवस्थापन गरिने छ ।

तालिका ५.५: आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रभित्र पर्ने वनको विवरण

क्र.स.	वनको नाम	प्रमुख वनस्पति	स्थान
१	निजी वन	खयर, खनिया, सिसौ	पो. म. न. पा. वडा नं. ३० गगनगौडा, मुसेटुँडा

(स्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, २०७९)

चित्र ५.६: आयोजना स्थलमा अवस्थित पोखरा विश्वविद्यालयको निजी वन

❖ वनस्पतिको विवरण

आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र नजिकका वन खेत तथा खोल्सी किनारमा पाइने प्रजातिमा खयर (*Senegalia catechu*), सिमल (*Bombax ceiba*), सिसौ (*Dalbergia sissoo*), साल (*Shorea robusta*), चिलाउने (*Schima wallichii*), खनिया (*Ficus Semicordata*), वयर (*Ziziphus mauritiana*) रहेका छन् । त्यस्तै केही पाइने घाँस प्रजातिमा सिरू घाँस (*Imperata cylindrica*), दुबो (*Cynodon dactylon*), निलो गन्ने (*Ageratina adhenaphora*), कुरो (*Bidens pilosa*), बाबियो (*Eulaliopsis binata*), खैर (*Senegalia catechu*), तितेपाते (*Artemisia vulgaris*), सजीवन (*Jatropha curcas*), वनमारा (*Mikania micrantha*) हुन् ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन आयोजना क्षेत्रमा कटान गरिने रूखको विवरण यसै प्रतिवेदनको अनुसूची-८ मा समावेश गरिएको छ ।

तालिका ५.६: आयोजना क्षेत्र वरपर पाइने प्रमुख वनस्पतिको विवरण

क्र.स.	स्थानीय नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	संरक्षित अवस्था		
				GoN	IUCN	CITES
१	सिमल	Red cotton tree	<i>Bombax ceiba</i>	P	LC	
२	पिपल	Sacred fig	<i>Ficus religiosa</i>		LC	
३	खोतेसल्ला	Chir pine	<i>Pinus roxburghii</i>		LC	
४	जामुन	Malabar plum	<i>Syzygium cumini</i>		LC	
५	खयर	Black catechu	<i>Senegalia catechu</i>		LC	
६	सिसौ	Indian rosewood	<i>Dalbergia sissoo</i>		LC	
७	साल	Sal tree	<i>Shorea robusta</i>	P	LC	
८	चिलाउने	Needle wood tree	<i>Schima wallichii</i>		LC	
९	बयर	Indian plum	<i>Ziziphus mauritiana</i>		LC	
१०	सजीवन	Physic nut	<i>Jatropha curcas</i>		LC	
११	खनिया	Wild fig tree	<i>Ficus Semicordata</i>		LC	

(स्रोत: IUCN, 2020; CITES, 2019; NPWCA, 1992)

तालिका ५.७: आयोजना क्षेत्र वरपर पाइने प्रमुख घाँस प्रजातिको विवरण

क्र.स.	स्थानीय नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	संरक्षित अवस्था		
				GoN	IUCN	CITES
१	बाबियो	Sabai grass	<i>Eulaliopsis binata</i>		LC	
२	सिरू	Weed catalogue	<i>Imperata cylindrica.</i>		LC	
३	तितेपाती	Sweet wormwood	<i>Artemisia vulgaris</i>		LC	
४	नीलो गन्ने	Catweed	<i>Ageratina adhenaphora</i>		LC	
५	लहरे वनमारा	Widespread weed	<i>Mikania micrantha</i>		LC	
६	कुरो	Spanish needle	<i>Bidens pilosa</i>		LC	

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	स्थानीय नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	संरक्षित अवस्था		
				GoN	IUCN	CITES
७	दुबो	Bermuda grass	<i>Cynodon dactylon</i>		LC	

(स्रोत: IUCN, 2020; CITES, 2019; NPWCA, 1992)

❖ वन्यजन्तुको विवरण

आयोजना क्षेत्रमा पाइने प्रमुख वन्यजन्तुको विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

❖ स्तनधारी

यस भेगमा पाइने जङ्गली जनावरमा स्याल (*Canis aureus*), न्याउरीमुसा (*Herpestes auropunctatus*), वन विरालो (*Felis chaus*), चितुवा (*Panthera pardus*), मृग (*Muntiacus vaginalis*), सालक (*Manis crassicaudata*), बाँदर (*Maccaca mulatta*), खरायो (*Oryctolagus cuniculus*), मुसा (*Rattus sps*) आदि रहेका छन् ।

तालिका ५.८: आयोजना क्षेत्रमा पाइने प्रमुख स्तनधारीको विवरण

क्र.स.	स्थानीय नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	संरक्षित अवस्था		
				GoN.	IUCN	CITES
१	स्याल	Jackel	<i>Canis aureus</i>		LC	
२	न्याउरीमुसा	Mongoose	<i>Herpestes auropunctatus</i>		LC	
३	वन विरालो	Wild cat	<i>Felis chaus</i>		LC	II
४	चितुवा	Leopard	<i>Panthera pardus</i>		VU	I
५	मृग	Deer	<i>Muntiacus vaginalis</i>		NT	I
६	सालक	Pangolin	<i>Manis crassicaudata</i>		EN	I
७	बाँदर	Monkey	<i>Maccaca mulatta</i>		LC	II
८	मुसा	Mouse	<i>Rattus sps</i>		LC	
९	खरायो	Rabbit	<i>Oryctolagus cuniculus</i>		LC	

(स्रोत: IUCN, 2020; CITES, 2019; NPWCA, 1992)

❖ चराचुरुङ्गी, उभयचर र सरीसृप

यहाँ चरा चुरुङ्गीमा परेवा (*Columba livia*), ढुकुर (*Streptopelia tranquebarica*), काग (*Corvus splendens*), लामपुच्छे (*Urocissa erythrorhyncha*), सुगा (*Psittacula krameri*), चिल (*Aquila nipalensis*) आदि पाइन्छन् ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन यहाँ उभयचर र सरीसृपमा पानी साँप (*Xenochrophis piscator*), धामन (*Ptyas mucosus*), भ्यागुता (*Rana tigrina*), छेपारो (*Hemidactylus frenatu*) छन् ।

तालिका ५.९: आयोजना क्षेत्रमा पाइने प्रमुख चराचुरुङ्गीको विवरण

क्र.स.	स्थानीय नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	संरक्षित अवस्था		
				GoN	IUCN	CITES
१	परेवा	Pigeon	<i>Columba livia</i>		LC	
२	काग	Crow	<i>Carvus splendens</i>		LC	
३	ढुकुर	Dove	<i>Streptopelia tranquebarica</i>		LC	
४	लामपुच्छे	Red billed blue magpie	<i>Urocissa erythrorhyncha</i>		LC	
५	सुगा	Parakeet	<i>Psittacula krameri</i>		LC	
६	रूपी	Common Myna	<i>Acridotheres tristis</i>		LC	
७	चिल	Eagle	<i>Aquila nipalensis</i>		EN	
८	गिद्ध	Vulture	<i>Gyps himalayensis</i>		NT	
९	भंगेरा	Sparrow	<i>Passer montanus</i>		LC	
१०	बकुल्ला	Hérons	<i>Egretta intermedia</i>		LC	
११	गौथली	Barn swallow	<i>Hirundo rustica</i>		LC	
१२	चिबे	Black drongo	<i>Dicrurus macrocercus</i>		LC	
१३	लाटो कोसेरो	Eurasian eagle-owl	<i>Bubo bubo</i>		LC	
१४	तित्रा	Black francolin	<i>Francolinus francolinus</i>		LC	
१५	भाद्राई	Long tailed shrike	<i>Lanius schach</i>		LC	
१६	लहाँचे	White throated kingfisher	<i>Halcyon smyrnensis</i>		LC	

(स्रोत: IUCN, 2020; CITES, 2019; NPWCA, 1992)

तालिका ५.१०: आयोजना स्थलमा पाइने प्रमुख उभयचर र सरीसृपको विवरण

क्र.स.	स्थानीय नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	संरक्षित अवस्था		
				GoN	IUCN	CITES
१	पानी साँप	Water snake	<i>Xenochrophis piscator</i>		LC	

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	स्थानीय नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	संरक्षित अवस्था		
				GoN	IUCN	CITES
२	धामन	Rat snake	<i>Ptyas mucosus</i>		LC	
३	भ्यागुता	Frog	<i>Rana tigrina</i>		LC	II
४	छेपारो	Lizard	<i>Hemidactylus frenatu</i>		LC	

(स्रोत: IUCN, 2020; CITES, 2019; NPWCA, 1992)

❖ माछा

घोतघोते खोलामा र सेती नदीमा केही प्रजातिका माछा पाइने गर्दछ । घोतघोते खोलामा र सेती नदीमा पाइने माछाको बारेमा जानकारी स्थानीयबाट प्राप्त भयो जसलाई तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका ५.११: आयोजना क्षेत्रमा पाइने माछाको प्रजाति

क्र.स.	स्थानीय नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	संरक्षित अवस्था		
				GoN	IUCN	CITES
१	मशीर	Masheer	<i>Tor tor</i>		LC	
२	असला	Trout	<i>Schizothorax spp.</i>		LC	
३	सिद्रे	Barb fish	<i>Puntius sophore</i>		LC	
४	फकेटा	Barila	<i>Barilius barila</i>		LC	
५	तेङ्ग्रा		<i>Mystus spp.</i>			

(स्रोत: IUCN, 2020; CITES, 2019; NPWCA, 1992)

५.३ सामाजिक-आर्थिक वातावरण

❖ प्रभावित क्षेत्रको घरधुरी र जनसङ्ख्याको विवरण

आयोजना प्रभावित क्षेत्र गण्डकी प्रदेश, कास्की जिल्ला, पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३०, गगनगौडा-मुसेटुँडामा पर्दछ । आयोजना प्रभावित क्षेत्रको तुलनात्मक जनसङ्ख्या विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ५.१२: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको जनसङ्ख्या र घरपरिवार

क्र.स.	जनसङ्ख्या विवरण	कास्की जिल्ला	पोखरा महानगरपालिका	प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र (वडा नं. ३०)
१	कुल जनसङ्ख्या	६,००,०५१	५,१३,५०४	१६,१९२

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	जनसङ्ख्या विवरण	कास्की जिल्ला	पोखरा महानगरपालिका	प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र (वडा नं. ३०)
२	पुरुष (जनसङ्ख्या)	२,९२,७९१	२,४७,४९५	७,७०२
३	महिला (जनसङ्ख्या)	३,०७,२६०	२,६६,००९	८,४९०
४	जम्मा घरधुरी	१,६०,६५१	१,४०,४५९	
५	औसत घरपरिवार आकार	३.७४	३.६६	
६	जनघनत्व (प्रतिवर्ग किमी)	२९८	१,१०६	
७	लिङ्ग अनुपात (पुरुषप्रति १०० महिला)	९५.३	९३.०	९०.७
८	साक्षरता दर (%)		८८.७	
८.१	पुरुष		९४.२	
८.२	महिला		८३.७	

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

❖ आयोजना क्षेत्रमा जाति/जनजातिको विवरण

नेपाल एक बहुजातीय, बहुभाषिक तथा बहुसांस्कृतिक विविधता रहेको मुलुक हो । यहाँ विभिन्न जातजाति तथा भाषाभाषिका मानिसको बसोबास रहेको पाइन्छ । यस क्षेत्रमा बसोबास गर्ने जातजातिमध्ये सबैभन्दा धेरै १,३५,८९६ अर्थात् २६.४६ प्रतिशत ब्राह्मण (पहाडी) रहेका छन् भने दोस्रोमा ७७,३८१ अर्थात् १५.०७ प्रतिशत क्षेत्री र तेस्रोमा ७६,७७४ अर्थात् १४.९५ प्रतिशत गुरुड रहेका छन् । अन्य जातजातिमा मगर, विश्वकर्मा, नेवार, मिजार, तामाङ, ठकुरी आदि रहेका छन् । यससम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ५.१३: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको जाति/जनजातिको विवरण

क्र.स.	जाति र जनजातिको विवरण	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
१	ब्राह्मण (पहाडी)	१,३५,८९६	२६.४
२	क्षेत्री	७७,३८१	१५.०७
३	गुरुड	७६,७७४	१४.९५
४	मगर	५२,७३३	१०.२७
५	विश्वकर्मा	४२,२१०	८.२२
६	नेवार	२४,०८१	४.६९
७	परियार	१८,६४२	३.६३

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	जाति र जनजातिको विवरण	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
८	मिजार	१६,८९०	३.२९
९	तामाङ	१३,६४८	२.६६
१०	ठकुरी	७,७२१	१.५०
११	अन्य	४७,५२८	९.२६

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

❖ मातृभाषा

पोखरा महानगरपालिकामा विविध जातजाति र भाषाभाषीका मानिसको बसोबास रहेकोले जातीयताअनुसार मातृभाषा बोल्ने पनि फरक फरक रहेका छन् । यहाँका सबैभन्दा धेरै ७७.७५ प्रतिशत जनसङ्ख्याले नेपाली भाषा बोल्ने गर्छन् भने दोस्रोमा १०.४६ प्रतिशत जनसङ्ख्याले गुरुङ भाषा बोल्ने गर्छन् । यस क्षेत्रमा बोलिने अन्य भाषामा मगरढुट, नेपाल भाषा (नेवारी), तामाङ, भोजपुरी, हिन्दी, थारू आदि रहेका छन् । यससम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ५.१४: मातृभाषाअनुसार जनसङ्ख्या विवरण

क्र.स.	मातृभाषा	सङ्ख्या	प्रतिशत
१	नेपाली	३,९९,२७३	७७.७५
२	गुरुङ	५३,७२०	१०.४६
३	मगरढुट	२१,३४४	४.१६
४	नेपाल भाषा (नेवारी)	१०,९४४	२.१३
५	तामाङ	७,३७८	१.४४
६	भोजपुरी	४,९३३	०.९६
७	हिन्दी	२,४०८	०.४७
८	थारू	१,८०७	०.३५
९	मैथिली	१,७२४	०.३४
१०	अन्य	९,९७३	१.९४
जम्मा		५,१३,५०४	१००

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

❖ आयोजना क्षेत्रमा साक्षरताको विवरण

यस क्षेत्रको साक्षरता दर हेर्दा पुरुषको ९४.२ प्रतिशत रहेको छ भने महिलाको ८३.७ प्रतिशत रहेको छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

❖ खानेपानीको स्रोतअनुसार घरपरिवार सङ्ख्या

आयोजना क्षेत्रमा बसोबास गर्ने कुल एक लाख ४० हजार ४५९ घरधुरीमध्ये सबैभन्दा धेरै ९१ हजार ५१८ अर्थात् ६५.१६ प्रतिशत घरधुरीले खानेपानीको स्रोतको रूपमा धारा/पाइप (घरपरिसरभित्र) प्रयोग गर्ने गरेका छन् भने सबैभन्दा कम २२८ अर्थात् ०.१६ प्रतिशतले ट्युबवेल/हाते पम्प प्रयोग गर्ने गरेका छन् । खानेपानीको स्रोतअनुसार घरपरिवार सङ्ख्यालाई तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ५.१५: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको खानेपानीको स्रोतअनुसार घरपरिवार सङ्ख्या

क्र.स.	खानेपानीको स्रोत	घरपरिवार सङ्ख्या	प्रतिशत
१	धारा/पाइप (घरपरिसरभित्र)	९१,५१८	६५.२
२	धारा/पाइप (घरपरिसरबाहिर)	२०,६७२	१४.७
३	ट्युबवेल/हाते पम्प	२८१	०.२
४	ढाकिएको इनार/कुवा	६२१	०.४
५	खुल्ला इनार/कुवा	८१८	०.६
६	मूल धारा	७,१३	५.१
७	खोला झरना	२८१	०.२
८	जार बोतल	१८,५५५	१३.२
९	अन्य	६२१	०.४

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

❖ खाना पकाउने इन्धनको प्रयोगअनुसार घरपरिवार सङ्ख्या

पोखरा महानगरपालिकाका कुल एक लाख ४० हजार ४५९ घरधुरीमध्ये सबैभन्दा धेरै एक लाख २७ हजार ५७१ अर्थात् ९०.८२ प्रतिशत घरधुरीले खाना पकाउने इन्धनको रूपमा एलपी ग्यास प्रयोग गर्ने गरेका छन् भने सबैभन्दा कम चार घरपरिवारले मात्र खाना पकाउने इन्धनको रूपमा गुइँठा/गोरहा प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ । खाना पकाउने इन्धनको रूपमा प्रयोग गरिने अन्य स्रोतमा काठ/दाउरा, बिजुली, बायोग्यास, मट्टीतेलआदि रहेका छन् । यससम्बन्धी विवरण तलको तालिमका स्पष्ट पारिएको छ ।

तालिका ५.१६: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको इन्धनको प्रयोगअनुसार घरपरिवार सङ्ख्या

क्र.स.	इन्धनको स्रोत	घरपरिवार सङ्ख्या	प्रतिशत
१	एलपी ग्यास	१२७,५७१	९०.८
२	दाउरा	११,८९३	८.५
३	बायो ग्यास	५४३	०.४

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	इन्धनको स्रोत	घरपरिवार सङ्ख्या	प्रतिशत
४	केरोसिन	२९	०.०२
५	बिजुली	३७२	०.३
६	अरू	४३	०.०३
	जम्मा	१,४०,४५९	१००

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

❖ बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने इन्धनको प्रयोगअनुसार घरपरिवार सङ्ख्या

पोखरा महानगरपालिकाका कुल एक लाख ४० हजार ४५९ घरधुरीमध्ये सबैभन्दा धेरै एक लाख ३९ हजार ७९६ अर्थात् ९९.५३ प्रतिशत घरधुरीले बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने इन्धनका रूपमा बिजुली बत्ती प्रयोग गर्ने गरेका छन् भने अन्यमा सौर्य उर्जा, मट्टीतेल आदि रहेका छन् । यससम्बन्धी विवरण तलको तालिमका स्पष्ट पारिएको छ ।

तालिका ५.१७: बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने इन्धनको प्रयोगअनुसार घरपरिवार सङ्ख्या

क्र.सं.	इन्धनको स्रोत	घरपरिवार सङ्ख्या	प्रतिशत
१	बिजुली	१,३९,७९६	९९.५३
२	सोलार/सौर्य उर्जा	५१७	०.४
३	मट्टीतेल	७३	०.०५
४	अन्य	६७	०.०५
	जम्मा	१,४०,४५९	१००

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

❖ शौचालयको किसिमअनुसार घरपरिवार सङ्ख्या

पोखरा महानगरपालिकाका एक लाख ४० हजार ४५९ घरपरिवारमध्ये एक लाख २७ हजार २८० अर्थात् ९०.६२ प्रतिशत घरधुरीले फलस भएको (सेफ्टिक ट्याङ्की), एक हजार ७८५ अर्थात् १.२७ प्रतिशतले फलस भएको (सार्वजनिक ढल), १० हजार ७७७ अर्थात् ७.६७ प्रतिशतले साधारण शौचालय प्रयोग गर्ने गरेको तथाङ्कीले देखाएको छ भने ३३२ घरधुरीले सार्वजनिक शौचालय प्रयोग गर्ने गरेको र चर्पी नभएको घरपरिवार सङ्ख्या २८५ रहेको तथाङ्कीले देखाएको छ । तलको तालिकामा यससम्बन्धी विवरणलाई प्रष्ट पारिएको छ ।

तालिका ५.१८: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको शौचालयको किसिमअनुसार घरपरिवार सङ्ख्या

क्र.स.	शौचालयको किसिम	घरपरिवार सङ्ख्या	प्रतिशत
१	फलस भएको (सार्वजनिक ढल)	१२७,२८०	९०.६
२	फलस भएको (सेफ्टिक ट्याङ्की)	१७८५	१.३

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	शौचालयको किसिम	घरपरिवार सङ्ख्या	प्रतिशत
३	साधारण	१०,७७७	७.७
४	सार्वजनिक	३३२	०.२४
५	चर्पी नभएको	२८५	०.२
जम्मा		१,४०,४५९	१००

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

❖ धार्मिक/सांस्कृतिक र धार्मिक क्षेत्र

आयोजना प्रभावित क्षेत्रमा विभिन्न जातजाति, भाषाभाषी, धर्म मान्ने मानिसको बसोबास रहेको छ भने यहाँका अधिकांश जनसङ्ख्याले हिन्दू धर्म मान्ने गरेको पाइएको छ । यहाँका बासिन्दाले दसैं, तिहार, होली, कृष्ण जनमाष्टमी, तीज, महाशिवरात्रि, चैते दसैं, बुद्ध जयन्ती, श्रीपञ्चमी, जनैपूर्णिमा, सोनाम ल्होसारआदि चाड मनाउने गर्छन् । प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्रमा कुनै ठूला धार्मिक मन्दिर छैनन् । पोखरा महानगरपालिकामा बसोबास गर्ने जनसङ्ख्यामध्ये ४,१८,६२८ (८१.५%) ले हिन्दु धर्म मान्ने गरेका छन् । त्यसैगरी, अरू धर्म मान्नेमा क्रमशः ६३,००५ (१२.३%) बौद्ध धर्म, ५,३९० (१.०५%) ईस्लाम, १२,७५८ (२.५%) क्रिस्चियन धर्म तथा १३,७२३ जना भने किरात, प्रकृति, बोन, जेन, बहै तथा सिख धर्म मान्ने मानिसहरु रहेका छन् । परियोजना क्षेत्रका अधिकांश जनसङ्ख्याले हिन्दु धर्म मान्ने गरेका छन् । यससम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छः

तालिका ५.१९: धर्मअनुसार जनसङ्ख्या वितरण

क्र.सं.	धर्म	पोखरा महानगरपालिका	
		जनसङ्ख्या	प्रतिशत (%)
१	हिन्दु	४,१८,६२८	८१.५
२	बौद्ध	६३,००५	१२.३
३	इस्लाम	५,३९०	१.०५
४	क्रिस्चियन	१२,७५८	२.५
५	किरात	१,१७१	०.२
६	प्रकृति	१६३५	०.३
७	बोन	१०,८३४	२.१
८	अन्य	८३	०.०१५

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

❖ आवासको प्रकार

पोखरा महानगरपालिकामा बनेका घरका प्रकारमध्ये सिमेन्टले बनेको (४५.७%), आरसीसी पिल्लर भएको घर (४४.२%), माटोले बनेको (९.७%), काठको पिल्लर भएको घर (०.२%), तथा अन्य (०.२%) प्रकारका घर रहेका छन् । परियोजना प्रभावित वडाका बस्तीमा बनेका धेरै जसो घरहरू पक्की र अर्ध पक्की घर रहेका छन् । पोखरा महानगरपालिकामा घरको प्रकारअनुसार घरधुरीको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएका छन्:

तालिका ५.२०: घरको प्रकारअनुसार घरधुरी वितरण

क्र.सं.	विवरण	पोखरा महानगरपालिका	
		घरधुरी	प्रतिशत
१	सिमेन्टले बनेको	६४,२२१	४५.७
२	आरसीसी पिल्लर भएको	६२,०६३	४४.२
३	माटोले बनेको	१३,६४४	९.७
४	काठको पिल्लर भएको घर	२३४	०.२
५	अन्य	२९७	०.२

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

❖ आर्थिक गतिविधि

परियोजना क्षेत्रका अधिकांश मानिसको जीवनस्तर राष्ट्रिय औसतको तुलनामा राम्रो छ । पोखरा नेपालकको प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्य पनि हो । यस क्षेत्रको अर्थतन्त्र मुख्यतया पर्यटन, व्यापार र व्यापारद्वारा समर्थित छ । पर्यटनसँग सम्बन्धित व्यवसाय प्रतिदिन बढ्दै गएकोले स्थानीय अर्थतन्त्रमा सेवा क्षेत्रको महत्त्वपूर्ण हिस्सा छ ।

परियोजना क्षेत्रमा जीविकोपार्जनका अन्य गतिविधि कृषि, सेवा, स्थानीय व्यापार, रोजगारी/रेमिट्यान्स र दैनिक श्रम हुन् । आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकको चहलपहल बढ्दै गएकोले सो क्षेत्रमा नोकरी, व्यापार, व्यवसाय र स्वरोजगारमा लागेको जनसङ्ख्या धेरै छ भने उद्योगधन्दा सञ्चालन गरी उत्पादनमूलक काममा लागेका जनसङ्ख्या पनि रहेको छ । पर्यटकीय स्थलमा पर्ने भएकोले यस क्षेत्रमा राम्रो सडक सेवाको माग रहेको छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

तालिका ५.२१: रोजगारीको विवरण

क्र.सं	रोजगारीको अवस्था	सङ्ख्या	प्रतिशत
१	काम गरेको	१६७,१४४	९०.७
२	काम नगरेको	१७,१६२	९.३
	जम्मा	१८४,३०६	१००

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

❖ बसाइँसराइ

असल जीवन प्राप्तिका लागि चुलो-अगेना नै सारेर एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा सर्ने प्रक्रियालाई वा भौगोलिक गतिशीलतालाई बसाइँसराइ भनिन्छ। यस प्रक्रियाले सामाजिक व्यवहार, सम्बन्ध तथा विचारमा समेत थुप्रै परिवर्तन ल्याउँदछ। बसाइँसराइले सामाजिक सांस्कृतिक परिवर्तनमा थप उर्जा प्रदान गर्दछ। सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक, भौगोलिक आदि थुप्रै कारणले गर्दा मानिस आफू बसिरहेको स्थान छोडेर गन्तव्य स्थानमा जाने गर्दछन् जस्तै गाउँबाट सहर, गाउँबाट गाउँ, हिमाल र पहाडबाट तराई बसाइँसराइ गर्ने पद्धतिले समाजमा आमूल परिवर्तन ल्याएको देखिन्छ। आयोजना क्षेत्रमा बसोबास गर्ने कुल ५१३,५०४ मध्य त्यही पालिकामा बस्दै आएका मानिसको सङ्ख्या ४७.२% रहेको छ भने त्यही जिल्लाको अरू पालिकाबाट आएको मानिसको सङ्ख्या १०.६% रहेको छ। आयोजना क्षेत्रको बसाइँसराइको विस्तृत विवरण तल तालिकामा दिएको छ।

तालिका ५.२२: बसाइँसराइ जनसङ्ख्या विवरण

क्र.सं.	पूर्व निवास स्थानद्वारा जनसङ्ख्या	सङ्ख्या	प्रतिशत
१	एउटै पालिका	२४२,१८५	४७.२
२	सोही जिल्लाको अन्य पालिका	५४,३७६	१०.६
३	फरक जिल्ला	१९६,२६६	३८.२
४	विदेशी मुलुक	२०,६७७	४

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

५.४ घरधुरी सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्क

❖ जनसङ्ख्या र घरधुरी

प्रत्यक्ष प्रभावित वडा नं. ३०, गगनगौडा-मुसेटुँडा बस्तीमा बसोबास गर्ने करिव २६० घरधुरी मध्ये ५० घरधुरीको स्थलगत सर्वेक्षण गरिएको थियो। सर्वेक्षण गरिएका ५० घरधुरीका

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन २५० जनसङ्ख्यामध्ये पुरुष १२० जना र महिला १३० जना रहेका छन् । नमुना परिवारको औसत परिवार आकार पाँच छ भने पुरुष महिला लिङ्ग अनुपात ९२ रहेको छ ।

तालिका ५.२३: सर्वेक्षण गरिएको घरधुरी र जनसङ्ख्याको वितरण

विवरण	सङ्ख्या	प्रतिशत
कुल जनसङ्ख्या	२५०	
कुल घरधुरी	५०	
महिला (जनसङ्ख्या)	१३०	५२
पुरुष (जनसङ्ख्या)	१२०	४८
लिङ्ग अनुपात	९२	
औसत परिवार आकार	५	

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ जातीय संरचना

सर्वेक्षण गरिएका कुल ५० घरधुरीका जातजाति जनजाति, ब्राह्मण, क्षेत्री, दलित र ठकुरी रहेका छन् । यीमध्ये सबैभन्दा धेरै ४० प्रतिशत जनजाति दोस्रोमा क्रमशः २०, २० प्रतिशत क्षेत्री र दलित, ब्राह्मण १० प्रतिशत र सबैभन्दा कम चार प्रतिशत ठकुरी रहेका छन् । यससम्बन्धी थप विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका ५.२४: सर्वेक्षण गरिएको घरधुरीको जातीय संरचना

क्र.स.	जातजाति	घरधुरी	प्रतिशत
१	जनजाती	२०	४०
२	क्षेत्री	१०	२०
३	दलित	१०	२०
४	ब्राह्मण	५	१०
५	नेवार	३	६
६	ठकुरी	२	४
जम्मा		५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ उमेर समूहको आधारमा सर्वेक्षण गरिएका जनसङ्ख्या वितरण

सर्वेक्षण गरिएका कुल २५० जनसङ्ख्याको उमेरअनुसार वर्गीकरण गर्दा सबैभन्दा धेरै ६५.२ प्रतिशत जनसङ्ख्या १६ देखि ५९ वर्षका छन् । यो उमेर समूहलाई आर्थिक रूपमा सक्रिय हुने उमेर पनि भनिन्छ । त्यसैगरी जन्मेदेखि पाँच वर्षका आश्रित बालबालिका ७.६ प्रतिशत,

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन छुदेखि १५ वर्ष उमेरका आश्रित बालबालिका १४ प्रतिशत रहेका छन् , ६० वर्षभन्दा माथिका वृद्धवृद्धा १३.२ प्रतिशत रहेका छन् । यससम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ५.२५: उमेर समूहको आधारमा सर्वेक्षण गरिएका जनसङ्ख्या वितरण

क्र.स.	उमेर	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
१	०-५	१९	७.६
२	६-१५	३५	१४.०
३	१६-५९	१६३	६५.२
४	६० भन्दा माथि	३३	१३.२
जम्मा		२५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ धर्म

सर्वेक्षण गरिएका कुल ५० घरधुरीमध्ये ४९ घरधुरीले हिन्दु धर्म मान्ने गरेको तथ्याङ्कले देखाएको छ भने एक घरधुरीले बौद्ध धर्म मान्ने गरेका छन् । यससम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ५.२६: धर्मको आधारमा घरधुरी विवरण

क्र.स.	धर्म	घरधुरी	प्रतिशत
१	हिन्दु	४९	९८
२	बौद्ध	१	२
जम्मा		५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ शैक्षिक तह

योजना प्रभावित वडामा बसोबास गर्ने सर्वेक्षण गरेका कुल २५० जनसङ्ख्याको शैक्षिक तह हेर्दा सबैभन्दा धेरै माध्यमिक र कक्षा १२ सम्मको शिक्षा लिएका जनसङ्ख्या क्रमशः १९.६ प्रतिशत, १९.६ प्रतिशत रहेका छन् भने स्नातकोत्तरसम्म पढेका तीनजना रहेका छन् । यससम्बन्धी थप विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ५.२७: शैक्षिक तहको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण

क्र.स.	शैक्षिक तह	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
१	प्राथमिक	२३	९.२
२	निम्न माध्यमिक	२६	१०.४

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	शैक्षिक तह	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
३	माध्यामिक	४९	१९.६
४	उच्च माध्यामिक	४९	१९.६
५	स्नातक	१०	४.०
६	स्नातकोत्तर	३	१.२
७	साक्षर	४४	१७.६
८	निरक्षर	२७	१०.८
९	लामा	१	०.४
१०	विद्यालय छोडेको	३	१.२
११	नखुलेको	१५	६.०
जम्मा		२५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ स्वास्थ्य

यस स्थानमा बसोबास गर्ने मानिस स्वास्थ्यप्रति सचेत रहेको देखिन्छ । सर्वेक्षण गरिएका कुल ५० घरधुरीमध्ये लगभग सबै जसो स्वास्थ्यसम्बन्धी समस्या आउँदा, सुत्केरी गराउन स्वास्थ्य चौकी वा अस्पताल जाने गरेको पाइएको छ । सर्वेक्षण स्थलमा सामान्यतया बालबालिकामा सामान्य रुघा खोकी, जोरो, पखाला, पिसापमा खराबी जस्ता समस्या देखिने गरेको छ भने गत वर्ष कोरोना, दमको रोग, बृद्ध, विष सेवन जस्ता कारण ज्यान गुमाउनेको सङ्ख्या छ रहेको छ । स्वास्थ्यसम्बन्धी थप जानकारी तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ५.२८: स्वास्थ्य चेतनासम्बन्धी सर्वेक्षण गरिएका घरधुरी सङ्ख्या

क्र.स.	विवरण	घरधुरी
१	बालबालिकालाई खोप लगाउने	५०
२	स्वास्थ्य चौकी जाने	४७
३	सुत्केरी गराउन अस्पताल जाने	४४
४	घरमा सुत्केरी गराउने	६
५	वैद्य	२
६	धामीझाक्री	१

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

❖ पेसासम्बन्धी विवरण

खेतीपाती, व्यापार, व्यवसाय, पशुपालन मजदुर परियोजना क्षेत्रका परिवारको मुख्य पेसा हो । परम्परागत कृषि खेती नेपालको ग्रामीण क्षेत्रको प्रमुख पेसा हो । सर्वेक्षण गरेका कुल ५० घरधुरीका २५० जनसङ्ख्यामध्ये सबैभन्दा धेरै ४५ अर्थात १८ प्रतिशत जनसङ्ख्याले व्यापार र सबैभन्दा कम ५ अर्थात २ प्रतिशतले सरकारी जागिर खाने गरेको पाइएको छ । त्यसैगरी वैदेशिक रोजगारमा जानेको जनसङ्ख्या २८ अर्थात ११.२ प्रतिशत रहेको छ । तलको तालिकामा यससम्बन्धी थप विवरण दिइएको छ ।

तालिका ५.२९: पेसाको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण

क्र.स.	पेसा	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
१	व्यापार	४५	१८.०
२	बेरोजगार	२७	१०.८
३	वैदेशिक रोजगार	२८	११.२
४	निजी जागिर	२५	१०.०
५	खेती	१९	७.६
६	मजदुरी	१५	६.०
७	सरकारी जागिर	५	२.०
८	अन्य	८६	३४.४
	जम्मा	२५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ जग्गाको स्वामित्वको आधारमा घरधुरी सङ्ख्या

सर्वेक्षण गरिएका ५० घरधुरीमध्ये ९० प्रतिशत घरधुरीको जग्गा आफ्नै स्वामित्व रहेको छ भने चार प्रतिशतको आफ्नै स्वामित्वमा जग्गा नभएको र नखुलेको छ प्रतिशत रहेको छ । तलको तालिकामा यससम्बन्धी विवरणलाई देखाइएको छ ।

तालिका ५.३०: जग्गाको स्वामित्वको आधारमा घरपरिवार सङ्ख्या

क्र.स.	विवरण	घरधुरी	प्रतिशत
१	आफ्नो स्वामित्वमा जग्गा हुने घरपरिवार	४५	९०.०
२	आफ्नो स्वामित्वमा जग्गा नहुने घरपरिवार	२	४.०
३	नखुलेको	३	६.०
	जम्मा	५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

❖ खाद्य पर्याप्तता

कुल सर्वेक्षण गरिएका ५० घरधुरीमध्ये ३८ प्रतिशतलाई आफ्नो उत्पादनले नौदेखि १२ महिना खान पुग्छ भने दुई प्रतिशतलाई मात्र तीनदेखि छ महिना खान पुग्छ । सात प्रतिशतले भने बचत गर्ने गरेका छन् । यसबाट योजना प्रभावित वडामा खाद्य पर्याप्तता रहेको देखिन्छ । यससम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ५.३१: सर्वेक्षण गरिएको घरधुरीको खाद्य पर्याप्तता

क्र.स.	खाद्य पर्याप्तता (महिनामा)	घरधुरी	प्रतिशत
१	३-६	२	४.०
२	६-९	३	६.०
३	९-१२	३८	७६.०
४	बचत	७	१४.०
	जम्मा	५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ खाद्यान्न परिपूर्तिको लागि गरिने पेसा

कुल सर्वेक्षण गरिएका ५० घरधुरीमध्ये ३० प्रतिशतले खाद्यान्न अभाव हुँदा खाद्यान्न परिपूर्तिको लागि व्यवसाय गर्ने गर्दछन् भने ३२ प्रतिशतले वैदेशिक रोजगारमा जाने गरेको बताएका छन् । १४ प्रतिशतले भने ज्याला मजदुरीको काम गर्ने गरेका छन् । यससम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ५.३२: खाद्यान्न अभाव हुँदा खाद्यान्न परिपूर्तिको लागि गरिने पेसा

क्र.स.	खर्चका स्रोत	घरधुरी	प्रतिशत
१	व्यवसाय	१५	३०.०
२	जागिर	१२	२४.०
३	वैदेशिक रोजगार	१६	३२.०
४	ज्याला मजदुरी	७	१४.०
	जम्मा	५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ आयस्रोत

यस क्षेत्रमा बसोबास गर्ने मानिसको आम्दानीका मुख्य स्रोतमा व्यापार व्यवसाय, ज्याला मजदुरी, वैदेशिक रोजगार, कृषि आदि रहेका छन् । तलको तालिकामा यससम्बन्धी विवरण देखाइएको छ ।

तालिका ५.३३: वार्षिक औसत आयको प्रकारअनुसार घरधुरीको आय

क्र.स.	आम्दानीका स्रोत	जम्मा औसत वार्षिक आम्दानी रु. मा	प्रतिशत
१	व्यापार व्यवसाय	७९,७०,०००	३५.७१
२	वैदेशिक रोजगार	५७,७०,०००	२५.८५
३	जागिरबाट	३७,२४,०००	१६.६९
४	अन्य	१८,८०,०००	८.४२
५	ज्याला मजदुरी	९,६०,०००	४.३०
६	पेन्सन/बृद्ध भत्ताबाट	८,०४,०००	३.६०
७	पशु चौपाया बिक्री	३,००,०००	१.३४
८	भाडा तथा व्याजबाट	५,०४,०००	२.२६
९	अन्न बाली	२,९७,०००	१.३३
१०	तरकारी तथा फलफूल	१,१०,०००	०.४९
	जम्मा	२,२३,१९,०००	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ मासिक खर्च

सर्वेक्षण गरिएका ५० घरधुरीमध्ये सबैभन्दा धेरै १५ घरधुरीले मासिक ११ देखि २० हजारसम्म खर्च गर्ने बताएका छन् भने सबैभन्दा थोरै ५० देखि ६० हजारभन्दा माथि खर्च गर्ने घरधुरीको सङ्ख्या तीन रहेको छ ।

तालिका ५.३४: मासिक खर्चको आधारमा सर्वेक्षण गरिएका घरधुरी सङ्ख्या

क्र. सं.	मासिक खर्च (हजारमा)	घरधुरी	प्रतिशत
१	०-१०	४	८.०
२	११-२०	१५	३०.०
३	२१-३०	८	१६.०
४	३१-४०	६	१२.०
५	४१-५०	४	८.०
६	५१-६०	३	६.०
७	६० भन्दा माथि	३	६.०
८	नखुलेको	७	१४.०
	जम्मा	५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

❖ खर्चका स्रोत

सर्वेक्षण गरिएका घरधुरीमध्ये खाद्यान्नमा हुने खर्च सबैभन्दा बढी ४३.३० प्रतिशत त्यसपछि शिक्षामा १४.७६ प्रतिशत, चाडपर्व, दान धर्म १०.९८ प्रतिशत खर्च हुनेगरेको छ । सर्वेक्षण गरिएको घरपरिवारको अन्य खर्चका औसत वार्षिक खर्च तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ५.३५: सर्वेक्षण गरिएका घरधुरीको खर्चको आधारमा घरधुरी सङ्ख्या

क्र.स.	खर्चका स्रोत	जम्मा औसत वार्षिक खर्च रु. मा	प्रतिशत
१	खानेकुरामा	८७,३५,०००	४३.३०
२	शिक्षा	२९,७७,०००	१४.७६
३	लत्ताकपडा	१५,५९,०००	७.७३
४	चाडपर्व, दान धर्म	२२,१५,०००	१०.९८
५	औषधि उपचार	१४,७५,०००	७.३१
६	इन्धन	१३,८०,०००	६.८४
७	कर, शुल्क, जरिवाना	६,४४,०००	३.१९
८	सुनचाँदी गहना	४,२५,०००	२.११
९	आय आर्जन व्यापार व्यवसाय	३,९०,०००	१.९३
१०	खेतीपाती बस्तुभाउ	१,१४,०००	०.५७
११	यातायात सञ्चार	१,५९,५००	०.७९
१२	अन्य	१,००,०००	०.५०
	जम्मा	२,०१,७३,५००	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ बाली उत्पादन

खेतीपाती, पशुपालन मजदुर परियोजना क्षेत्रका परिवारको मुख्य पेसा हो । परम्परागत कृषि खेती नेपालको ग्रामीण क्षेत्रको प्रमुख पेसा हो । परियोजना क्षेत्रका परिवारले उब्जाउने प्रमुख बालीमा धान, गहुँ, मकै, तोरी र तरकारीमा आलु काउली, प्रमुख फलफूलमा कागती, आँप, मेवा, अम्बा, लिच्ची, कटहर केरा रहेका छन् । तलको तालिकामा क्रमस यससम्बन्धी विवरण दिइएको छ ।

तालिका ५.३६: बाली उत्पादनसम्बन्धी विवरण

क्र.स.	विवरण	घरधुरी	प्रतिशत
१	धान	१०	२०.०
२	मकै	१५	३०.०
३	गहु	८	१६.०
४	तोरी	६	१२.०
५	आलु	६	१२.०
६	तरकारी	५	१०.०
	जम्मा	५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ फलफूल उत्पादनसम्बन्धी विवरण

स्थलगत सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्कअनुसार सर्वेक्षण गरिएका ५० घरधुरीले जम्मा ४० वटा विभिन्न प्रकारका फलफूल रोपेका छन् । यस स्थानमा रहेका प्रमुख फलफूलमा आँप, मेवा कागती अम्बा, केरा आदि रहेका छन् ।

तालिका ५.३७: फलफूल उत्पादनसम्बन्धी विवरण

क्र.स.	फलफूलको नाम	सङ्ख्या
१	आँप	८
२	केरा	१५
३	अम्बा	६
४	कागती	५
५	कटहर	२
६	नास्पाती	१
७	मेवा	३
	जम्मा	४०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ पशुपालनसम्बन्धी विवरण

यस क्षेत्रका मानिसले पाल्ने पशुधनको कुल सङ्ख्या ३५१ रहेको छ । यहाँका प्रमुख पशु गाई, भैंसी, बाख्रा/भेंडा, खसी बोका, सुँगुर बंगुर हुन् । मुख्यतया, पशुपालन दूध, घिउ, मासु र मलको लागि हो भने कुखुरा, हाँस पालन मासु र अण्डाको लागि राखिएको छ । यससम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

तालिका ५.३८: परियोजना क्षेत्रमा पालिने पशुधन सङ्ख्या

क्र.स.	पशु	सङ्ख्या
१	कुखुरा, हाँस	३१०
२	भेडा, बाखा, खसी, बोका	२८
३	सुँगुर, बंगुर	१३
	जम्मा	३५१

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ वैदेशिक रोजगार

सर्वेक्षण गरेका ५० घरधुरीबाट २२ जना मानिस विभिन्न सिलसिलामा विभिन्न देशमा गएका छन् जसमा पढ्न, आर्थिक अवस्था सुधार्नका लागि विदेशिने गरेका छन् । आयोजना स्थलमा वैदेशिक रेमिट्यान्स एक करोड ३६ लाख ८४ हजार रुपियाँ आउने पाइएको छ । तलको तालिकामा यससम्बन्धी विवरणलाई देखाइएको छ ।

तालिका ५.३९: विदेश गएका घरपरिवारका सदस्य सङ्ख्या

क्र.स.	देश	सङ्ख्या
१	अमेरिका/जापान	५
२	साउदी आरब	४
३	दुबइ	६
४	कुवेत	३
५	मलेसिया	२
६	भारत	२
	जम्मा	२२

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ पिउने पानीको आपूर्ति

परियोजना क्षेत्रमा बसोबास गर्नेमा सर्वेक्षण गरिएका कुल ५० मध्ये ९६ प्रतिशत घरधुरीले खानेपानीको मुख्य स्रोतको रूपमा धारा प्रयोग गर्ने गर्दछन् भने खानेपानीको स्रोतको सरसफाइको अवस्था सामान्य रहेको देखिएको छ । त्यसैगरी दुई प्रतिशतले भने कुवा र ह्यान्ड पम्प प्रयोग गर्ने गरेको बताएका छन् । तलको तालिकामा यससम्बन्धी विवरण देखाइएको छ ।

तालिका ५.४०: खानेपानीको स्रोतको आधारमा सर्वेक्षण गरिएको घरधुरी सङ्ख्या

क्र.स.	खानेपानीको स्रोत	घरधुरी	प्रतिशत
१	धारा	४८	९६.०

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	खानेपानीको स्रोत	घरधुरी	प्रतिशत
२	कुवा	१	२.०
३	ह्यान्ड पम्प	१	२.०
	जम्मा	५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ शौचालयको प्रकार

परियोजना क्षेत्रमा बसोबास गर्नेमा सर्वेक्षण गरिएका सबै घरधुरीले आफ्नो घरमा शौचालय भएको बताएका छन् भने ९४ प्रतिशत पक्की र छ प्रतिशत खाल्टे शौचालय भएको बताएका छन् । तलको तालिकामा यससम्बन्धी विवरण देखाइएको छ ।

तालिका ५.४१: शौचालयको प्रकारअनुसार घरधुरी सङ्ख्या

क्र. सं.	शौचालयको प्रकार	घरधुरी	प्रतिशत
१	पक्की	४७	९४
२	खाल्टे	३	६
	जम्मा	५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ खाना पकाउने इन्धन अनुसार घरधुरी सङ्ख्या

परियोजना क्षेत्रमा बसोबास गर्नेमा सर्वेक्षण गरिएका कुल ५० मध्ये ८८ प्रतिशत घरधुरीले खाना पकाउने इन्धनको रूपमा एल. पी. ग्यास र १२ प्रतिशतले दाउरा प्रयोग गर्ने गरेका छन् । तलको तालिकामा यससम्बन्धी विवरण देखाइएको छ ।

तालिका ५.४२: खाना पकाउने इन्धनअनुसार घरधुरी सङ्ख्या

क्र. सं.	विवरण	घरधुरी	प्रतिशत
१	एल. पी. ग्यास	४४	८८
२	दाउरा	६	१२
	जम्मा	५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ निर्णयमा महिलाको पहुँच

परियोजना क्षेत्र पुरुष प्रधान समाज हो । परियोजना क्षेत्रका अधिकांश महिला घरायसी काममा संलग्न छन् । उनीहरू आफ्नो अधिकांश समय गृहिणीको हैसियतमा घरायसी काममा बिताउँछन् जस्तै घाँस दाउरा, खाना पकाउने, लुगा धुने, बालबालिका तथा वृद्धवृद्धाको हेरचाह र परिवारका

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन अन्य सदस्यको हेरचाह गर्ने, किनमेल गर्ने, विवाह तथा सामाजिक कार्यमा सहभागी हुने गर्छन् । आर्थिक गतिविधि र निर्णय गर्ने प्रक्रिया अधिकांश पुरुषद्वारा नै गरिन्छ ।

❖ आयोजनासम्बन्धी चेतना

आयोजना स्थानका ९२ प्रतिशत जनसङ्ख्याले आयोजनाको बारेमा जानकारी पाएको र आठ प्रतिशतले भने थाहा नपाएको बताएका छन् । तलको तालिकामा यससम्बन्धी विवरणलाई देखाइएको छ ।

तालिका ५.४३: आयोजना निर्माणका बारेमा जानकारी पाएका घरपरिवार सङ्ख्या

क्र.स.	विवरण	घरधुरी	प्रतिशत
१	जानकारी पाएका	४६	९२
२	जानकारी नपाएका	४	८
	जम्मा	५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ आयोजन निर्माण तथा सञ्चालनबाट स्थानीयले लिएको आशा

सर्वेक्षणमा परेका घरधुरीहरूले प्रस्तावित परियोजनाको कार्यान्वयनप्रति सकारात्मक धारणा देखाएका छन् । रोजगारी पाउने, राम्रो बस्ती र आर्थिक विकास, घरजग्गाको मुआब्जा राम्रो पाउने र स्थानीय क्षेत्रको विकास हुने जस्ता सकारात्मक अपेक्षा गरेका छन् ।

तालिका ५.४४: आयोजन निर्माण तथा सञ्चालनबाट स्थानीयले लिएको आशा

क्र.स.	विवरण	घरधुरी	प्रतिशत
१	घर जग्गाको मुआब्जा राम्रो पाउने	३	६
२	रोजगारी पाउने	४७	९४
३	राम्रो बस्ती/आर्थिक विकासको सुविधा पाउने		
४	स्थानीय क्षेत्रको विकास हुने		
	जम्मा	५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ क्षतिपूर्ति

सर्वेक्षण गरिएका ५० घरधुरीले योजनाको निर्माणको क्रममा कुनै किसिमको क्षति भएमा क्षतिपूर्तिको अपेक्षा गरेका छन् जसमा २५ घरधुरीले घरको सट्टा घर चाहेका छन्, २१ घरधुरीले जग्गाको सट्टा जग्गा र चार घरधुरीले आवश्यक मुआब्जा रकम चाहेको सर्वेक्षणले देखाएको छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

तालिका ५.४५: क्षतिपूर्ति वापत लिन चाहेको जनताको अपेक्षा

क्र.स.	विवरण	घरधुरी	प्रतिशत
१	घरको सट्टा घर	२५	५०
२	जग्गाको सट्टा जग्गा	२१	४२
३	मुवाब्जा रकम	४	८
	जम्मा	५०	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

❖ परियोजना सञ्चाल बाट प्रभावित हुने जग्गा जमिनको विवरण

आयोजना प्रभावित क्षेत्रमा छ आना जग्गामा निर्मित जस्ता पाताले छाएको तीन कोठाको कच्ची घर (अनुमानित मूल्य १० लाख रुपियाँ) प्रभावित हुने सर्वेक्षणले देखाएको छ ।

तालिका ५.४६: परियोजना सञ्चालनबाट प्रभावित हुने जग्गा जमिनको विवरण

क्र.स.	स्थान	वडा	मूल्य
१	मुसेटुडा	२९	२००००००
२	पावरहाउस	३०	

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७९

परिच्छेद ६: प्रस्तावको वैकल्पिक विश्लेषण

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको लागि विकल्पको विश्लेषण एक अभिन्न पाटो हो । कुनै पनि परियोजनाको विभिन्न महत्त्वपूर्ण क्षेत्र जस्तै प्राविधिक, आर्थिक, वातावरणीय र सामाजिक पक्षलाई आत्मसात गर्दै विभिन्न विकल्पको खोजी गर्ने यस परिच्छेदको प्रमुख उद्देश्य रहन्छ । प्रस्तावित परियोजनाका लागि छलफल गरिएका विकल्पमा आयोजनास्थल छनोट, डिजाइन विकल्प, प्रविधि, कार्यान्वयन प्रक्रिया र समय तालिका, शैक्षिक क्षेत्रको विकास र परियोजना कार्यान्वयन नगर्ने विकल्पमा केन्द्रित छन् ।

६.१ आयोजना कार्यान्वयन नगर्ने विकल्प (No Project Option)

यो विकल्प भनेको प्रस्तावित क्षेत्रलाई विद्यमान अवस्थामा छोडिने भन्ने मानिन्छ । यसले परियोजनाको कार्यान्वयन रोक्छ र विभिन्न क्षेत्र जस्तै सामाजिक, आर्थिक विकासको क्रमलाई रोक लगाउँछ । परियोजना कार्यान्वयन भएको खण्डमा दक्ष जनशक्तिको विकास, रोजगारीको अवसर, स्थानीय तथा राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको सुधार जस्ता फाइदा हुन्छन् तर कार्यान्वयन नहुँदा यी फाइदा गुमाउनुपर्ने हुन्छ । तसर्थ “नो प्रोजेक्ट अप्सन” यस आयोजनामा लागू नहुने देखिन्छ ।

६.२ परियोजनाको विकल्प विश्लेषण

परियोजनाको निमित्त पोखरा महानगरपालिका-३०, गगनगौडा, मुसेटुँडामा पर्ने कित्ता नं. २०, १९७, २१२८ को २११.३ रोपनी जग्गा (१०७४९४.५७ वर्ग मिटर) स्थलको आवश्यकता पर्ने हुन्छ । यस जग्गा पोखरा विश्वविद्यालयको नै निजी जग्गा रहेको छ । यस आयोजना निर्माणको लागि अरू स्थलको विकल्प नरहेकोले यस स्थलमा नै प्रस्तावित आयोजना निर्माण गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

६.३ वैकल्पिक डिजाइन र निर्माण दृष्टिकोण

परियोजनाको डिजाइन गर्दा हाल कायम रहेको योजनासम्बन्धी कानून तथा नियम, निर्देशिका (Guidelines) तथा भवन निर्माण मापदण्ड विचार गरेर तयार भएको छ । डिजाइन तथा प्लानिग चरणमा एकभन्दा बढी विकल्पमा छलफल भएका थिए र छलफलबाट एक विकल्पलाई छानिएको थियो । डिजाइन लागत, दीर्घकालीन, कार्यान्वयन गर्न सहजता, वातावरणमैत्री प्रविधिको प्रयोग, आर्किटेक्चर विशेषताका आधारमा तुलना गरिएको थियो । प्रस्ताव गरिएको यस डिजाइन माथि उल्लेखित विभिन्न कुरा आत्मसात गरेको हुनाले छानिएको विकल्प उत्कृष्ट विकल्प थियो ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन भवन बनाउँदा मुख्य रूपमा सिमेन्ट, गिट्टी, बालुवा, इट्टा, फर्मा इत्यादिको प्रयोग हुन्छ । आर. सी. सी. विल्डिङ बनाउन तुलनात्मक रूपमा बढी समय लाग्छ र निर्माण पछि विल्डिङका बिम, पिल्लर पुनः प्रयोग गर्न मिल्दैन । यही कुरालाई विचार गरी डिजाइनअनुसार निर्माण चरणमा मेटालिक सामग्रीको पिल्लर, बिम, फर्माको प्रयोग गरिने छ । यी प्रयोग भएका मेटालिक सामग्री परेको खण्डमा अर्को स्थानमा पुनः प्रयोग गर्न मिल्छ र तुलनात्मक हिसाबमा आर.सी.सी. भन्दा कम खर्चिलो पनि हुन्छ र उत्तिकै भूकम्प प्रतिरोधी पनि हुन्छ ।

एकै विल्डिङलाई अग्लो र धेरै तल्लाको बनाउनु पर्दा ठुलो जग चाहिने र फ्लोर एरिया रेसिओ (Floor Area Ratio) मिलाउन विल्डिङको प्लिन्थ एरिया ठूलो चाहिने हुन्छ जसले गर्दा सो विल्डिङलाई भूकम्प प्रतिरोधी बनाउँदा ठुलो खर्च पनि लाग्ने हुन्छ । यही कुरा विचार गर्दै डिजाइनमा विल्डिङको प्रयोगअनुसार छुट्टाछुट्टै मेटालिक सामग्री प्रयोग गरी विल्डिङ बनाइने छ ।

६.४ प्रविधि, सञ्चालनको प्रक्रिया, तालिका र प्रयोग गरिने सामग्री

निर्माण पद्धति निर्माण उपकरणको गहन प्रविधिमा र सम्भव भएसम्म स्थानीय स्रोतको अधिकतम उपयोगमा आधारित हुनेछ । यसो हुनाले परियोजनाको लागत तथा गुणस्तर सुनिश्चित हुनेछ । निर्माण अनि सञ्चालन अवधिमा स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ । यसको प्रतिफल स्वरूप स्थानीय तहमा दक्ष जनशक्ति उत्पादन हुनेछ, अहिलेको विद्यमान चलन (पढाइको लागि अरू देश जानुपर्ने) को आवश्यकतामा कमी आउनेछ, कामदार शिविरको आवश्यकता कम हुनेछ । त्यसैगरी, स्थानीय तहमै अवसर प्राप्त भएसँगै आर्थिक अवस्था पनि उकासिने छ ।

निर्माण तथा सञ्चालनको चरणमा हुन सक्ने ध्वनि प्रदूषण नियन्त्रण गर्न जेनेरेटरमा एबजर्बर (Absorber) प्रयोग गरिने छ । रातको समयमा ध्वनिको प्रभाव नहोस् भनी निर्माणको काम बिहान र दिउँसोको समयमा गरिने छ । सम्भव भएसम्म जेनेरेटरलाई बस्तीभन्दा टाढा राखिने छ । प्रस्तावित परियोजनाको स्थल मध्यपहाडी क्षेत्रमा पर्ने हुनाले निर्माणको काम गर्दा गर्मीका कारण काम रोक्नु पर्ने बाध्यता रहने छैन ।

ढुङ्गा, बालुवा र गिट्टी स्थानीय स्तरमा उपलब्ध हुनेछ भने सिमेन्ट नजिकैको बजारबाट आपूर्ति गरिने छ । रड, स्टिल जस्ता निर्माण सामग्री स्थानीय वा नजिकको बजारमा उपलब्ध नभएको खण्डमा अन्य ठूलो बजारबाट आपूर्ति गरिने छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

६.५ वातावरणीय व्यवस्थापन प्रणाली

यस परियोजनाले वातावरणलाई हुने असर कम गर्न वातावरण व्यवस्थापनका लागि पनि विचार गरिने छ । ठोस फोहोर जैविक र अजैविक छुट्याई नकुहिने फोहोरको व्यवस्थापन गर्न 4R प्रिन्सिपलअनुसार रिड्युस, रियूज, रिसाइकल, रिकभर (Reduce, Reuse, Recycle, Recover) अपनाइन्छ भने कुहिने फोहोरको व्यवस्थापन गर्न बायोग्यास उत्पादनमा जोड दिइनेछ । हरियाली क्षेत्र, खुल्ला क्षेत्र पनि डिजाइनमा समेटिएको छ । प्रस्तावित परियोजनाको सुन्दरता बढाउन तथा वातावरण दृष्टिकोणले रूख अनि फूल अनि साना बिरुवाको स्थापना गरिने छ ।

६.६ अन्य विषय

तालिका ६.१: अन्य विविध विषय कार्यान्वयनको विकल्प

विकल्प	कार्यान्वयन नगर्ने	कार्यान्वयन गर्ने
डिजाइन	कुनै पनि डिजाइनको काम गर्न नपर्ने	देशमा बन्ने नयाँ संरचनाको डिजाइन हुने
आयोजना स्थल	प्रस्तावित स्थल यथास्थितिमा रहने	सामुदायिक वन क्षेत्रमा आंशिक भर पर्ने, स्थानीयबासीले कमाउँदै आएको जग्गा उद्योग क्षेत्रको लागि प्रयोग हुने
पूर्वाधार विकास	नयाँ पूर्वाधारको विकास नहुने	नयाँ पूर्वाधारको विकास हुने
आर्थिक विकास	उद्योगको सङ्ख्या यथावत रहने	उद्योगको सङ्ख्या बढ्नाले उत्पादन बढ्ने र कामको लागि विदेश पलायन हुनु नपर्ने
निर्माण समय तालिका	कुनै नयाँ कामको लागि समय छुट्टयाउन नपर्ने	निर्माणका क्रममा वरपर पर्ने असरलाई नियाली कार्य तालिका पालना गरिने
सञ्चालन विधि	निर्माण नहुनाले कुनै पनि सञ्चालन विधि नचाहिने	सञ्चालनका क्रममा नयाँ सीप र प्रविधि सिक्न सकिने
कच्चा पदार्थ	उत्खनन स्थलको प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण हुने	उत्खनन स्थलबाट कच्चा सामग्री ल्याइने हुँदा नकारात्मक असर पर्ने
वनको जग्गाको प्रयोग	वनको जग्गाको प्रयोग नहुने; स्थानीयद्वारा वन उत्पादनको उपयोगको निरन्तरता	हालको निजी वन भवन निर्माणको लागि प्रयोग गर्ने

यसरी परियोजना कार्यान्वयन नगर्दा भन्दा गर्दा पूर्वाधार विकास हुने, आर्थिक विकास हुने र स्थानीय तथा राष्ट्रिय शैक्षिक स्तरको विकास हुने भएकोले परियोजना कार्यान्वयन गर्दा बढी फाइदा हुनेछ ।

परिच्छेद ७: प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने प्रभाव तथा संरक्षणका उपाय

कुनै पनि विकासका क्रियाकलाप कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय वातावरणको भौतिक, जैविक, सामाजिक आर्थिक र सांस्कृतिक पक्षमा परिवर्तन आउनु स्वभाविक हो। परियोजनाले अनुकूल र प्रतिकूल दुवै प्रभाव पार्छ। यस अध्ययनको क्रममा, वातावरणीय आधारभूत जानकारी/सूचना र क्रियाकलापका आधारमा वातावरणीय प्रभावका विभिन्न पक्षको पहिचान गरी विश्लेषण गरिएको छ।

वातावरणमा पर्ने असरलाई तिनको महत्त्वको वातावरणीय सूचाङ्कको आधारमा भौतिक, जैविक, सामाजिक आर्थिक र सांस्कृतिकमा वर्गीकरण गरी निर्माण र सञ्चालन चरणमा पर्ने असर पहिचान गरिएको थियो। प्राथमिक असरको पहिचानपश्चात्, प्रभावको गम्भिरतालाई अध्ययन गरी अत्यन्तै गम्भीर असरलाई वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्दा समाधान गरिएको छ। असरलाई चयन गर्न सरोकारवाला तथा अध्ययन टोलीले पहिल्याएको प्रभावको महत्त्वका आधारमा प्रस्तुत गरिएको छ। यी समस्यालाई प्राथमिकतामा राखी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गरिएको छ। पहिचान भएका अधिकांश प्रभावलाई विज्ञताको आधार र विगतका परियोजनामा हासिल गरेको अनुभवको आधारमा हरसम्भव तरिकाले विश्लेषण गरिएको छ। हरेक वातावरणीय प्रभावका मुद्दालाई त्यसको वर्तमान अवस्थामा रही जाँच गरिएको छ। फलस्वरूप परियोजनाको निर्माण र सञ्चालन चरणमा हुने प्रतिकूल प्रभावलाई न्यूनीकरण गरिने छ। त्यस्तै नकारात्मक प्रभावहरू मात्रै प्राथमिकतामा पर्ने नभई आयोजना कार्यान्वयन गर्दा आउने सकारात्मक प्रभावको समेत विश्लेषण गरिएको छ। वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनले सकारात्मक प्रभावको परिमाण पहिचान गरी Cost-Benefit Analysis सँग सम्बन्ध जोड्दछ। यसरी परियोजनाले भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने प्रभावलाई स्थानीय, सरोकारवाला तथा अध्ययन टोलीले पहिल्याएको प्रभावको महत्त्वका आधारमा प्रस्तुत गरिएको छ। यस प्रतिवेदनमा सबै असरहरूलाई परिमाण, हद/तह र अवधिको आधारमा अनुमान गरिएको छ। प्रस्तावित परियोजनाको निर्माण र सञ्चालनबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भावित प्रभावहरू (प्रतिकूल र अनुकूल) बारे तल व्याख्या गरिएको छ।

७.१ सकारात्मक प्रभाव

निर्माण चरण

- **स्थानीयलाई रोजगारीको अवसर**

यस आयोजना समयमै सम्पन्न गर्न ३० दक्ष, ५० अर्धदक्ष र ७० अदक्ष जनशक्ति गरी कुल १५० जनालाई रोजगारी सिर्जना हुनेछ । प्रस्ताव कार्यान्वयन हुँदा प्रस्तावमा उल्लेखित प्राय सबै क्रियाकलापमा स्थानीय जनताले सीप र दक्षताको आधारमा रोजगारीको अवसर प्राप्त गर्नेछन् । यो प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण उच्च, सीमा स्थानीय र अवधि अल्पकालीन हुनेछ ।

- **सम्बन्धित क्षेत्रमा स्थानीय सीपको अभिवृद्धि**

निर्माण चरणमा भवन निर्माणको लागि ठूलो सङ्ख्यामा श्रम बलको प्रयोग गर्न आवश्यक छ । प्रस्तावित आयोजनाको एउटा रणनीति भनेको आयोजनाबाट प्रभावित भएको मानिने स्थानीय जनताको रोजगारमा बढी जोड दिनु हो । प्रस्तावको कार्यान्वयन स्थानीय समुदायको संलग्नतामा हुने भएकोले स्थानीय श्रमिकमा निर्माणसम्बन्धी नयाँ सीप तथा प्रविधिको हस्तान्तरण हुनु गई दक्षता र प्राविधिक ज्ञानको विकास हुनेछ जसले गर्दा श्रमिक तथा उनीहरूका आश्रितको उत्थानमा सहयोग पुग्नेछ । यस प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थानीय र अवधि दीर्घकालीन हुनेछ ।

- **आर्थिक अवसर जस्तै: व्यवसाय, घर भाडा इत्यादिमा वृद्धि र स्थानीय अर्थतन्त्रमा प्रभाव**

निर्माणस्थल वरपर निर्माण अवधिभर विभिन्न प्रकारका व्यापारिक क्रियाकलापको सुरुवात हुनेछ । मजदुर, निर्माणसम्बद्ध विभिन्न कर्मचारी र परियोजनामा आबद्ध टोलीको मागलाई ध्यानमा राखेर चिया तथा खाजा पसल, किराना, लज तथा रेष्टुरेन्ट लगायतका सुविधा थप हुँदै जानेछन् । निर्माण सामग्री बेच्ने व्यापारी र आपूर्तिकर्तालाई समेत निर्माण सामग्री: बालुवा, सिमेन्ट, छड, विद्युतीय, सरसफाइ र प्लम्बिङका सामग्रीको बिक्रीबाट थप आम्दानीको बाटो खुल्नेछ । उक्त अम्दानीबाट परियोजना निर्माण पछिलाई पनि व्यवसाय विकास गर्न सघाउ पुग्ने देखिन्छ । यो प्रभाव अप्रत्यक्ष हो, परिमाण मध्यम, हद स्थानीय स्तरसम्म र दीर्घकालसम्म हुनेछ ।

सञ्चालन चरण

- **स्थानीय अर्थतन्त्र र व्यवसाय विकासमा वृद्धि**

आयोजनाले गर्दा शैक्षिक क्षेत्रको विकास र सवारीसाधनको आवतजावतमा समेत वृद्धि हुनगर्दा बेरोजगार रहेका स्थानीय युवा जनशक्तिलाई विश्वविद्यालय र वरिपरिका व्यापारिक क्षेत्रमा सीप अनुरूपको काम मिल्ने र गाडी चालक, सवारीसाधन मर्मत तथा अन्य प्राविधिक क्षेत्र प्रति आकर्षित गर्नेछ । प्रस्तावित शैक्षिक क्षेत्रमा सिर्जना हुने रोजगारका अवसरका कारण यहाँका स्थानीयले रोजगार पाउने छन् जसले स्थानीय आर्थिक अवस्था उकास्नेछ । त्यस्तै, आयोजना निर्माणको अवस्थामा यस ठाउँमा रहेका सडक छेउका बस्तीमा बजारको विकास हुनुका साथै सडक आसपासका क्षेत्रहरूमा होटेल व्यवसाय सञ्चालनमा आउनेछन् । यो प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण उच्च, सीमा स्थान निर्दिष्ट र अवधि दीर्घकालीन हुनेछ ।

- **शैक्षिक अवस्थामा सुधार**

स्थानीय विद्यार्थीले गुणस्तरीय प्राविधिक शिक्षाको पहुँच पाएपछि समग्र जिल्ला तथा छिमेकी जिल्लाकै शैक्षिक अवस्थामा क्रमशः सुधार आउँदै जाने छ । यसरी शिक्षित जनशक्तिको उत्पादन हुने बित्तिकै शैक्षिक क्षेत्रको विकास हुने निश्चित नै छ । यसको प्रभाव प्रत्यक्ष, उच्च परिमाण, स्थानीय हदसम्म र दीर्घकालसम्म हुनेछ । यो प्रभाव उच्च देखिन्छ ।

- **सीपमूलक दक्षताले आत्मनिर्भर हुने क्षमतामा वृद्धि**

निर्माण चरणमा आयोजनाको लागि ठूलो सङ्ख्यामा श्रम बलको प्रयोग गर्न आवश्यक छ । प्रस्तावित आयोजनाको एउटा रणनीति भनेको आयोजनाबाट प्रभावित भएको मानिने स्थानीय जनताको रोजगारमा बढी जोड दिनु हो । प्रस्तावको कार्यान्वयन स्थानीय समुदायको संलग्नतामा हुने भएकोले स्थानीय श्रमिकहरूमा निर्माणसम्बन्धी नयाँ सीप तथा प्राविधिको हस्तान्तरण हुन गई दक्षता र प्राविधिक ज्ञानको विकास हुनेछ जसले गर्दा श्रमिक तथा उनीहरूका आश्रितको उत्थानमा सहयोग पुग्नेछ । यस प्रभावको प्रकृति अप्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थानीय र अवधि दीर्घकालीन हुनेछ ।

- **समाजको समग्र विकासमा भूमिका खेल्ने**

आयोजनाको कमाइमार्फत आर्थिक रूपमा बलियो भए पश्चात स्थानीयहरूले आफ्नो वरिपरिको समाजको विकासमा जोड दिन थाल्दछन् । अन्ततः समाजमा रहेका सार्वजनिक पूर्वाधारको संरक्षण तथा मर्मत सम्भार गर्न तत्परता देखाउने प्रक्षेपण गरिएको छ । यसरी समयको

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन गतिसँगै समाजकै विकास हुनेछ । यसको प्रभाव प्रकृति अप्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थानीय र अवधि अल्पकालीन हुनेछ ।

- **स्थायी तथा अस्थायी जागिरको सुनिश्चितता**

यस आयोजना सञ्चालन भएपश्चात यस आयोजनालाई आवश्यक पर्ने प्राविधिक तथा अप्राविधिक जनशक्ति साना तथा माथिल्ला तहका जागिरमा काम गर्ने मौका मिल्नेछ । यस आयोजनाले स्थानीय जनतामात्र नभई उच्च दक्ष र योग्य जनशक्तिलाई प्रतिस्पर्धात्मक वातावरणमा काम गर्ने अवसर दिनेछ । यी काम आवश्यकताअनुसार स्थायी वा अस्थायी हुन सक्छन् तर यसले प्रस्तावित क्षेत्रमा सजिलै देखिने वैदेशिक रोजगारीको वर्तमान समस्या समाधान गर्न सक्छ । यस प्रभावको प्रकृति अप्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थानीय र अवधि दीर्घकालीन हुनेछ ।

- **मान्छेको स्थानान्तरण**

कामको अवसर र आर्थिक सहजताको मौका रहेको यस आयोजना निर्माण र सञ्चालनसँगै यस क्षेत्रमा मान्छे स्थानान्तरण हुने देखिन्छ । भौगोलिक हिसाबले समथर र विकास उन्मुख परियोजनाका कारण यहाँ मानिसहरू आकर्षित हुनेछन् भने उच्च शिक्षाका लागि विदेशिने चक्र पनि टुट्ने छ र लाखौं नेपाली मुद्रा विदेशिनाबाट रोकिने छ । यस प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थानीय र अवधि दीर्घकालीन हुनेछ ।

- **जीवनस्तरमा अभिवृद्धि**

आर्थिक रूपमा बलियो भएपछि यहाँका बासिन्दाको जीवनस्तर अभिवृद्धि हुनेछ । यहाँ बसोबास गर्ने स्थानीयले गुणस्तरीय शिक्षामा पहुँच प्राप्त गर्न र आफ्नो भावी पुस्तालाई राम्रो परिवर्तन दिन सक्षम हुनेछन् । त्यसैगरी प्रस्तावित शैक्षिक क्षेत्रमा काम गरेर आर्जन गरेको पैसाको सहयोगमा उनीहरूको खानपान र बस्ने घरको हिसाबले उनीहरूको जीवनशैलीमा पनि परिवर्तन आउनेछ । यस प्रभावको प्रकृति अप्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थानीय र अवधि दीर्घकालीन हुनेछ ।

- **जग्गा जमिनको भाउमा सुधार**

प्रस्तावित आयोजना सञ्चालनको क्रममा आयोजना क्षेत्र आसपास बजार क्षेत्र विस्तार हुन गई सार्वजनिक सेवा सुविधा जस्तै: पानी, बत्ती, टेलिफोन, इन्टरनेट, विद्यालय, अस्पताल आदिमा निरन्तर विकास हुनेछ । आयोजना कार्यान्वयन हुने आसपासका क्षेत्रहरूको जग्गाको मूल्यमा

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन वृद्धि हुने देखिन्छ । यस प्रभावको प्रकृति अप्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थानीय र अवधि दीर्घकालीन हुनेछ ।

- **पर्यटन प्रवर्धन**

यस क्षेत्रमा प्रस्तावित पोखरा विश्वविद्यालयको आयोजनासँगै अन्य पूर्वाधार; जस्तै सडक सञ्जाल, होटेल व्यवसाय आदिको पनि विकास हुँदै जानेछ । जसको परिणाम स्वरूप, मानिसहरूले वरपरका क्षेत्रहरूमा पहुँच बढ्नेछ र एक महत्त्वपूर्ण पर्यटन क्षेत्रको रूपमा विकास हुन सक्नेछ । यस प्रभावको प्रकृति अप्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थानीय र अवधि दीर्घकालीन हुनेछ ।

- **योजनाबद्ध हरित क्षेत्र**

सरकारी मापदण्ड साथै वर्तमान डिजाइनमा परियोजनाको हरित क्षेत्रमा घाँस, फूल, धुपी साथै अन्य आकर्षक बोटबिरुवा रोपिने छन् । यो प्रभाव अप्रत्यक्ष हो, परिमाण मध्यम, हद स्थान विशेष र दीर्घकालसम्म हुनेछ ।

- **महिला र विपन्न वर्गको सशक्तिकरण**

यस आयोजना सञ्चालनपछि सिर्जना भएको आर्थिक र रोजगारीका अवसरले महिला र सामाजिक रूपबाट विपन्न वर्गको सामाजिक स्थिति बढाउनेछ । महिला तथा दलितलाई हुने दुर्व्यवहार बिस्तारै कम हुनेछन् । यो प्रभाव प्रत्यक्ष हो, परिमाण मध्यम, हद स्थान विशेष र दीर्घकालसम्म हुनेछ ।

७ २. नकारात्मक प्रभाव

भौतिक वातावरण

निर्माण चरण

- **भू-परिदृश्य र भू-उपयोगशैलीमा परिवर्तन**

आयोजनाको कार्यान्वयनका लागि अधिग्रहित जग्गा जमिन प्रयोगमा दीर्घकालीन स्थायी परिवर्तन हुन सक्छ । कङ्क्रीट भवनको निर्माणका कारण वन जङ्गल र खुल्ला क्षेत्रको नोक्सान हुनेछ । यसको साथै अस्थायी रूपमा निर्माण सामग्री, श्रम शिविर इत्यादि भण्डारणको कारण पनि भू-उपयोग परिवर्तन हुनेछ । अनुमान गरिएको प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण न्यून, सीमा स्थान निर्दिष्ट र अवधि मध्यकालीन रहनेछ ।

- **हावा र पानीको गुणस्तर**

निर्माणमा प्रयोग हुने यन्त्र उपकरण र गाडीबाट निस्कने हरित गृह ग्यास (SO₂, CO₂, NO_x), निर्माण सामग्रीको ओसारपसारको क्रममा र आयोजना स्थलमा निर्माण अवधिमा उड्ने धुलो तथा कामदार शिविरमा खाना पकाउने इन्धनको रूपमा मट्टितेल र दाउराको प्रयोगले आयोजना क्षेत्र आसपास वायु प्रदूषण हुने देखिन्छ । जसको कारणले स्थानीय बासिन्दा र कामदारहरूको स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्न जाने देखिन्छ । त्यस्तै, निर्माणको क्रममा निस्कासन भएको फोहोरमैला विसर्जन गर्दा, कामदार शिविरका कामदारले नुहाउँदा, कपडा धुँदा, भाडा माइदा, दिसा पिसाब गर्दा र ठोस तथा तरल जन्य फोहोर मैलाको विसर्जन गर्दा नजिकको खोला तथा पानीको मुहानहरू प्रदूषित हुने अनुमान गरिएको छ । जसले गर्दा मानव स्वास्थ्य र पूरै जल पारिस्थितिक प्रणालीमा प्रभाव पर्ने अनुमान गरिएको छ । यस प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थानीय र अवधि अल्पकालीन रहनेछ ।

- **निर्माण सामग्रीको भण्डारण, निर्माण क्याम्प र मजदुर क्याम्प**

निर्माण कार्यलाई आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्री जस्तै माटो, ढुङ्गा, गिट्टी, ग्राभेल, चिप्स, इँटा, बालुवा, सिमेन्ट आदिको भण्डारण धेरै मात्रामा गर्नुपर्ने हुन्छ । यस आयोजनाको लागि अस्थायी रूपमा निर्माण सामग्रीको भण्डारण गर्न १.२ हे. जमिन आवश्यक पर्दछ । यसरी भण्डारण गरेको निर्माण सामग्रीको साना कणलाई हावाले उडाएर आयोजना क्षेत्र आसपासको वायु प्रदूषण गर्नुका साथै आकाशबाट परेको पानीले उक्त कणलाई बगाएर नजिक रहेका खेती योग्य भूमि प्रदूषण गर्नुका साथै पानीको स्रोतसमेत प्रदूषित हुने सम्भावना देखिन्छ । यस प्रभावको प्रकृति अप्रत्यक्ष, परिमाण न्यून, सीमा स्थान निर्दिष्ट र अवधि अल्पकालीन रहनेछ ।

- **फोहोरमैला निस्कासन तथा व्यवस्थापन**

निर्माणको क्रममा निस्कासन हुने फोहोर जस्तै सिमेन्टका बोरा, तारका टुक्रा, फलामका टुक्रा, इटाका टुक्रा, रड आदि र कामदार शिविरबाट निस्कने ठोस तथा तरल जन्य फोहोर मैलाको अव्यवस्थित विसर्जन नजिकको खोला र खोल्सीमा हुन सक्ने देखिन्छ । यसको कारणले प्राकृतिक सौन्दर्य र सार्वजनिक स्वास्थ्य र सुरक्षामा नकारात्मक प्रभाव हुने अनुमान गरिएको छ । यस प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थानीय र अवधि अल्पकालीन रहनेछ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- **भूमिगत निर्माणले जमिनमुनिको पानीमा ल्याउने समस्या**

यस आयोजना निर्माण हुने स्थल सेती नदीको किनारमा पर्दछ र यस क्षेत्रका बासिन्दाका लागि भूमिगत पानी एक महत्त्वपूर्ण पानीको स्रोत हो । यहाँका बासिन्दा इनार र कुवाका पानी पनि प्रयोग गर्ने गर्दछन् । तर भवन निर्माण र पक्की संरचनाले गर्दा जमिनमा पानी रिचार्ज (Recharge), कम हुने र पहिले जस्तो उपयोगका लागि पानी पर्याप्त नहुन सक्छ । यस प्रभाव दीर्घकालीन भएमा पानीको रासायनिक गुणमा पनि फरक आउन सक्नेछ । यस प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थानीय र अवधि दीर्घकालीन रहनेछ ।

- **मक डिस्पोजल/व्यवस्थापन**

निर्माण कार्यका कारण साइट र मजदुरका कारण विभिन्न प्रकारका ठोस फोहोर उत्पादन हुन सक्छन् । औषतमा निर्माण चरणमा प्रतिदिन एक घन मिटर ठोस फोहोर उत्पादन हुने अनुमान गरिएको छ । उत्पादित फोहोरको उचित व्यवस्थापन नभएमा जमिन तथा स्वास्थ्यमा समेत प्रतिकूल प्रभाव पर्न सक्छ । ठोस निर्माण फोहोरमा डेब्रिस, टुटेफुटेका ईँटा, काम नलाग्ने छडका टुक्रा, बालुवा, ढुङ्गा, जमिन उत्खननबाट निस्केका सामग्री, खेर जाने सिमेन्ट र स्यान्ड मिक्स र प्याकिड सामग्री हुने छन् । यो प्रभाव प्रत्यक्ष हो, परिमाण न्यून, हद स्थानीय स्तरमा र छोटो समयसम्म प्रभाव पर्नेछ ।

- **ध्वनि र कम्पन**

सवारीसाधन र निर्माण उपकरणको नियमित सञ्चालनले परियोजना स्थल वरपर ध्वनिको स्तर बढ्ने देखिन्छ । नेशनल एमबियन्ट साउन्ड क्वालिटी स्ट्यान्डर्ड, २०६९ अनुसार ध्वनिको स्तर करिब ६० डीबीदेखि ८० डीबीसम्म रहने अपेक्षा गरिएको छ । तर ८५-९० डीबीसम्मको ध्वनि करिब ८ घण्टासम्म सहन त सकिन्छ तर यसले कामदारलाई मानसिक समस्या (Irritate) पर्न सक्छ ।

त्यसबाहेक विभिन्न कार्य जस्तै ह्याम्मरिड, उत्खनन, ड्रिलिड, बेन्डिड, फोरगिड, वेल्डिड, जेनेरेटर सञ्चालन, निर्माण सामग्रीको लोडिड र अनलोडिड इत्यादिका कारण ध्वनिको स्तर बढ्ने देखिन्छ । भारवहन क्षमता बढी भएका सवारीसाधनको आवत जावत, हेभी उपकरणको सञ्चालन, कङ्क्रिट भाइब्रेटरका कारण कम्पन सिर्जना हुने देखिन्छ । जसका कारण ध्वनिभन्दा बढी कम्पन भई भुइँ नै हल्लिने सम्भावना रहन्छ । यो प्रभाव अप्रत्यक्ष हो, परिमाण मध्यम, हद साइटमा मात्रै र छोटो समयसम्म प्रभाव पर्नेछ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- **पानी निकासी सुविधा/फोहोर पानीको व्यवस्थापनसम्बन्धी समस्या**
सञ्चालनभन्दा निर्माण चरणमा फोहोर पानीको उत्पादन तुलनात्मक रूपमा कम हुन्छ । पानी निकासी प्रणालीमा फोहोर पानीको मात्रा बढ्ने छ । परियोजना निर्माणका क्रममा उत्पादन हुने फोहोरजन्य पानीको उचित व्यवस्था नगरिए हैजा, झाडापखाला, टाइफाइड, मलेरिया जस्ता प्रकोपहरू देखा पर्न सक्छन् । यो प्रभाव प्रत्यक्ष हो, परिमाण मध्यम, हद साइटमा मात्रै र छोटो समयसम्म प्रभाव पार्नेछ ।
- **निर्माणले माटोको स्थिरतामा पार्न सक्ने प्रभाव**
विश्वविद्यालयको निर्माणका कारण नजिकैका स्थानमा स्लोपको सन्तुलनमा असर पुग्ने सम्भावना रहन्छ । यसले नजिकै रहेको राजमार्गमा यातायात अबरुद्ध पार्न समेत सक्दछ । यो प्रभाव प्रत्यक्ष हो, परिमाण मध्यम, हद स्थानीय स्तरमा र छोटो समयसम्म प्रभाव पार्नेछ ।
- **पेट्रोलियम पदार्थ, पेन्टस् र अन्य रसायन पोखिनु**
निर्माणको चरणमा पेट्रोलियम पदार्थ, गिजलगायतका रसायन पोखिएमा वा चुहावट भएमा यसले माटोमा प्रभाव पार्ने देखिन्छ । सवारीसाधनको सञ्चालन र मर्मतसँगै उपकरणको मर्मत गर्दा यस्ता रसायनिक पदार्थहरू पोखिने वा चुहिने हुन सक्छ । यस्तै, पेन्टसमा लिड हुने भएकाले यो पोखिँदा वा चुहिएमा माटोमा प्रतिकूल प्रभाव पर्छ । यो प्रभाव अप्रत्यक्ष हो, परिमाण न्यून, हद साइटमा मात्रै र छोटो समयसम्म प्रभाव पार्नेछ ।

सञ्चालन चरण

- **फोहोर निस्कासन र व्यवस्थापन**
प्रस्तावित पोखरा विश्वविद्यालयको सञ्चालनपछि यस आयोजना छेउका घना बस्ती र आसपासका क्षेत्रमा बजार विस्तार हुनु गई ठुलो सङ्ख्यामा होटेल तथा व्यापार व्यवसाय सञ्चालनमा आउनेछन् । उक्त बजार क्षेत्र भित्रबाट धेरै मात्रामा ठोस र तरलजन्य फोहोर निस्कासन हुने गर्दछ । त्यस्तै, यस आयोजनाको भवनबाट पनि ठोस र तरल जन्य फोहोर निस्कने हुनाले उक्त निस्कासित फोहोर मैलालाई उचित व्यवस्थापन नगरेको खण्डमा आयोजना क्षेत्र भएर बग्ने खोलाखोल्सीको जल प्रदूषण, प्राकृतिक सौन्दर्य तथा मानव स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्ने देखिन्छ । यो प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थान निर्दिष्ट र अवधि दीर्घकालीन रहनेछ ।

- **विपद्को समयमा हुने जोखिम**

यस आयोजनाको सञ्चालनसँगै विभिन्न पूर्वाधार जस्तै: ठुला भवन, सडक सञ्जाल, उद्योग र घरहरू निर्माण र सञ्चालनमा आउनेछन् । जसका कारण आकस्मिक जोखिम जस्तै बाढी, भूकम्पका बेला यी पूर्वाधारका कारण मानविक क्षति पनि हुन सक्छन् । विपद्को बेला यी सिर्जनाका कारण मानिस सुरक्षित स्थानमा जान नसक्ने र अल्पकालमै ज्यान गुमाउन सक्नेछन् । यो प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण उच्च सीमा स्थान निर्दिष्ट र अवधि दीर्घकालीन रहनेछ ।

- **पानी निकासीको समस्या**

विश्वविद्यालय सञ्चालनको बेला धेरै मात्रामा पानीको आवश्यकता पर्ने गर्दछ । प्रस्तावित शैक्षिक क्षेत्रमा १२ प्रकारका भवन निर्माण र सञ्चालन गर्ने योजना रहेको छ । जसका कारण यी भवनलाई चाहिने पानीको मात्रा पुर्याउन बस्तीमा दिइएको पानी पनि परियोजनातर्फ लगनुपर्ने हुन्छ र स्थानीयका लागि आवश्यक शुद्ध पानी पर्याप्त नहुन सक्दछ । यो प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण उच्च सीमा स्थान निर्दिष्ट र अवधि अल्पकालीन रहनेछ ।

- **जमिनमुनिको पानीको निकासीले पार्ने असर र जमिनमुनिको पानी सतह**

जमिनमुनि जलस्रोतबाट बढी मात्रामा पानी निकाल्ने हुनाले यस क्षेत्रको पानीको तह समयसँगै घट्दै गएको छ । यसले बोटबिरुवा र कृषि प्रणालीलाई असर गर्छ र लामो समयसम्म दैनिक प्रयोगका लागि पानीको अभाव सिर्जना गर्दछ । प्रस्तावित पोखरा विश्वविद्यालयको भवन निर्माणका कारण विभिन्न संरचना बनाइने छ जुन कङ्क्रीट, सिमेन्ट रोडा आदिले बनेको हुन्छ । यी संरचनाका कारण यस क्षेत्रको भूपरिदृश्यमा फरक आउने छ भने आकाशे पानी पनि सजिलै जमिनभित्र जान सक्ने छैन र Recharge पनि कम हुनेछ । यो प्रभावको प्रकृति अप्रत्यक्ष, परिमाण उच्च सीमा स्थान निर्दिष्ट र अवधि दीर्घकालीन रहनेछ ।

- **ट्राफिक व्यवस्थापन**

विश्वविद्यालय सञ्चालनका क्रममा यस क्षेत्र वरपर ट्राफिक चाप बढ्ने छ । नियमित रूपमा शीक्षालय आवतजावत गर्ने विद्यार्थी तथा कर्मचारीले गर्दा ट्राफिक चाप बढ्ने छ । सञ्चालन चरणमा करिब १० बस, ३५ कार र १४० मोटरसाइकल कर्मचारी तथा विद्यार्थीले नियमित प्रयोग गर्ने कारण ट्राफिक चाप बढ्ने देखिन्छ । राजमार्गको बाटो हुँदै नियमित सवारीसाधन र हिडाइको माध्यमले विश्वविद्यालयमा ओहोरदोहोर गर्दा दुर्घटनाको जोखिम बढ्छ । यस

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन कारणले बेलाबेलामा राजमार्ग सञ्चालन अवरुद्ध पनि हुन सक्नेछ । यो प्रभाव अप्रत्यक्ष हो, परिमाण मध्यम, हद स्थान विशेष र दीर्घकालीन समयसम्म प्रभाव पार्नेछ ।

- **प्राकृतिक सौन्दर्यतामा हास**

हाल निजी वन रहेको क्षेत्रमा रूखको कटान गरी भौतिक संरचनाको निर्माणले प्राकृतिक सौन्दर्यतामा हास आउने छ । यो प्रभाव अप्रत्यक्ष हो, परिमाण न्यून, हद स्थान विशिष्ट र दीर्घकालीन समयसम्म प्रभाव पार्नेछ ।

जैविक वातावरण

निर्माण चरण

- **वनस्पति हटाउनाले पार्ने प्रभाव**

परियोजना निर्माण अवधिमा, आवश्यक पूर्वाधारको लागि ठाउँ बनाउन २०५२ रूख काट्नुपर्ने हुन्छ । यसमा पोखरा विश्वविद्यालय मातहतको निजी जङ्गल र त्यसका रूख समावेश हुन्छन् जहाँ परियोजना निर्माण हुनेछ । यस क्रियाकलाप सबैभन्दा राम्रो लागत लाभ विश्लेषण हेरी गरिएको हुन्छ तर यसका कारण महत्त्वपूर्ण जैविक सम्पत्तिमा असर पर्नेछ । यो प्रभाव प्रत्यक्ष हो, परिमाण उच्च, हद स्थान विशिष्ट र दीर्घकालीन समयसम्म प्रभाव पार्नेछ ।

- **चराचुरुङ्गीलाई आइपर्ने अवरोध**

प्रस्तावित आयोजना सेती नदीको पूर्वी किनारमा अवस्थित छ । त्यसकारण यो ठाउँ चराहरूको जनसङ्ख्याको लागि एक हटस्पट हुन सक्छ किनकि नदीको तटले उत्कृष्ट खाना खाने ठाउँको रूपमा काम गर्दछ । बिना बाधा उड्ने चराहरू अब शैक्षिक क्षेत्र पार गरेर जानुपर्दछ । यो प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण उच्च सीमा स्थान निर्दिष्ट र अवधि दीर्घकालीन रहनेछ ।

- **वनस्पति तथा जीवजन्तुको वासस्थान तथा हिँडडुलमा अवरोध**

प्रस्तावित आयोजना सेती नदीको पूर्वी किनारमा अवस्थित छ र आयोजनाको बीचबाट घोटघोते खोला पनि बग्ने गर्दछ । त्यसैले यो ठाउँमा पाइने जनावरको लागि करिडोर हुनसक्छ । उक्त आयोजनाको निर्माणको क्रममा, यस क्षेत्रमा वन्यजन्तुको आवतजावतमा बाधा पुर्याउन र उनीहरूको आचरणमा बाधा पुर्याउन सक्छ । यो प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण उच्च सीमा स्थान निर्दिष्ट र अवधि दीर्घकालीन रहनेछ ।

- **वनस्पति गैरकानुनी व्यापार**

आयोजना क्षेत्र वरपरका वन जङ्गलबाट विभिन्न प्रजातिका वनस्पति, वन पैदावार र वन्यजन्तुको गैरकानुनी व्यापार हुनसक्ने देखिन्छ जसको कारणले आयोजना स्थलको जैविक विविधता नष्ट हुनेछ । यो प्रभावको प्रकृति अप्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थानीय र अवधि मध्यकालीन रहनेछ ।

- **माछाको बसाइँसराइ**

जस्तै आयोजना निर्माणको चरणमा निर्माण कार्य, निर्माण सामग्रीको ढुवानी, उत्खनन, हेभी इक्विपमेन्टको सञ्चालन आदि कार्य नजिक रहेको सेती र घोटघोते खोलाको माछालाई असर पर्ने देखिन्छ । यो प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थानीय र अवधि मध्यकालीन रहनेछ ।

सञ्चालन चरण

- **वन्यजन्तुमा असर**

प्रस्तावित विश्वविद्यालय निर्माण भएपछि वन क्षेत्रमा सवारीसाधनको चाप बढ्न गई वन क्षेत्रमा चराचुरुङ्गी र वन्यजन्तुको आवतजावतमा बाधा पुग्ने देखिन्छ । वन क्षेत्रमा अनावश्यक रूपमा हल्लाखल्ला गर्ने, अव्यवस्थित रूपमा फोहोर फ्याक्ने जस्ता क्रियाकलापहरूले चराचुरुङ्गी र वन्यजन्तु तर्सिने, डराउने तथा वन्यजन्तुको स्वास्थ्यमा र बासस्थानमा प्रतिकूल असर पर्न जाने देखिन्छ । यो प्रभाव प्रत्यक्ष हो, परिमाण न्यून, हद साइटमा मात्रै र छोटो समयसम्म प्रभाव पार्नेछ ।

- **वनस्पती र वन्यजन्तुको तस्करी**

सञ्चालन क्रममा विश्वविद्यालय क्षेत्र वरपर मानव जातिको आवतजावत तथा आर्थिक गतिविधिको दर बढ्ने छ । यसरी बाह्य मानिसको उपस्थितिले नजिकका वन क्षेत्रबाट हुनसक्ने वनस्पति र जीवजन्तुको तस्करीको जोखिम बढ्ने छ । यो प्रभाव अप्रत्यक्ष हो, परिमाण न्यून, हद साइटमा मात्रै र लामो समयसम्म प्रभाव पार्नेछ ।

- **वनपैदावारको बढी अवमूल्यन**

विश्वविद्यालयको बढ्दो चाप र गतिविधिलाई पूर्ति गर्न खुलेका खाजा घर, रेष्टुरेन्ट, क्याफे तथा अन्य पसलले इन्धनको माग पुऱ्याउन वन क्षेत्रमा अनाधिकृत प्रवेशको घटना बढ्ने र माग पूर्ति गर्नको निम्ति नजिकका वनमा पाइने वनपैदावारको अनावश्यक दुरुपयोग गर्न

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन सक्नेछन्। यो प्रभाव प्रत्यक्ष हो, परिमाण न्यून, हृद साइटमा मात्रै र लामो समयसम्म प्रभाव पार्नेछ ।

सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण

निर्माण चरण

• पेसागत स्वास्थ्य र सुरक्षा

यस आयोजनाको निर्माण कार्यमा खाटिएका कामदारलाई सुरक्षा उपाय नअपनाउनाले विभिन्न प्रकृतिका मेसिनरी यन्त्र उपकरण सञ्चालन गर्दा चोटपटक लाग्न सक्छ तथा निर्माण कार्यमा स्वास्थ्यका दृष्टिले संवेदनशील मानिने रासायनिक पदार्थको प्रयोगले कामदारको स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्न सक्छ । आयोजना स्थलबाट निर्माण अवधिमा उत्पन्न धुलो धुवाँको कारणले निर्माण कार्यमा खाटिएका कामदारमा श्वास प्रश्वाससम्बन्धी रोग, आँखा चिलाउने रोग, मानसिक रोग, मुटुको समस्या देखा पर्न सक्छन् । ढुवानी साधनको आवतजावतले आकिस्मक दुर्घटनाको सम्भावना पनि त्यतिकै रहन्छ । यो प्रभावको प्रकृति अप्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थान निर्दिष्ट र अवधि दीर्घकालीन रहनेछ ।

• स्वास्थ्य तथा सरसफाइ

आयोजना स्थलमा कामदार शिविरमा शुद्ध पिउनेपानी र सफा शौचालयको व्यवस्था नहुँदा झाडापखाला, हैजाको प्रकोप फैलन गई निर्माण कार्यमा खाटिएका कामदारको स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्न सक्ने देखिन्छ । कामदार शिविर र कार्य स्थलबाट उत्पन्न हुने तरलजन्य फोहोरको उचित निस्कासन नहुँदा कामदार शिविर मात्र नभई स्थानीय वासिन्दाहरूलाई पनि स्वास्थ्यमा प्रभाव पर्न सक्ने देखिन्छ । यो प्रभावको प्रकृति अप्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थान निर्दिष्ट र अवधि अल्पकालीन रहनेछ ।

• बालबालिका र विपन्न समूहको शोषण

निर्माणको चरणमा विपन्न समूह (दलित, गरिब र सीमान्तकृत व्यक्ति) तथा बालबालिकाको शोषण हुन सक्ने सम्भावना रहन्छ । पाउनुपर्ने भन्दा कम ज्याला दिएर श्रम शोषण हुन सक्ने पनि देखिन्छ । यसबाहेक परियोजनाबाट यसअघि उल्लेख गरिए बाहेकका सीमान्तकृत समूहहरू प्रभावित हुने छैनन् । यो प्रभावको प्रकृति अप्रत्यक्ष, परिमाण न्यून, सीमा स्थान निर्दिष्ट र अवधि अल्पकालीन रहनेछ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- **सामाजिक व्यवहारमा परिवर्तन**

भवन निर्माण आयोजनाको लागि ठूलो सङ्ख्यामा कामदारको आवश्यकता हुनेछ । यस क्षेत्रमा आर्थिक गतिविधि बढ्नाले आवश्यक वस्तुको मूल्य बढ्नेछ, जसले बजारको मुद्रास्फिती हुनेछ । कामदारको आवगमनले आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुनेछ, जसका कारण मानिसहरूको व्यवहारमा परिवर्तन आउनेछ । यसले मदिरा सेवन, जुवा खेल्ने, लागु पदार्थको दुर्व्यसन आदि जस्ता प्रतिकूल गतिविधिलाई निम्त्याई सामाजिक सद्भावलाई खतरामा पार्नेछ । यसले स्थानीय व्यक्ति र आप्रवासी श्रमशक्तिको बीचमा द्वन्द्वको कारण पनि बन्न सक्छ । यो प्रभावको प्रकृति प्रत्यक्ष, परिमाण मध्यम, सीमा स्थान स्थानीय र अवधि अल्पकालीन रहनेछ ।

- **स्थानीय सेवामा पर्ने प्रभाव**

आयोजनाको निर्माण विस्तार र कामदारको आगमनको क्रममा स्थानीय व्यापार प्रभावित हुनेछ । सामानको मूल्य बढेपछि बजार चक्र प्रभावित हुनेछ । यसले त्यहाँ आएका कामदारलाई मात्र नभई सुरुदेखि नै बसोबास गर्ने स्थानीयलाई पनि असर गर्छ । तसर्थ उनीहरूले पहिले प्राप्त गरेका सेवाको प्रकार गुणात्मक र मात्रात्मक दुवै रूपमा प्रभावित हुनेछ । यो प्रभावको प्रकृति अप्रत्यक्ष, परिमाण न्यून, सीमा स्थान निर्दिष्ट र अवधि अल्पकालीन रहनेछ ।

सञ्चालन चरणमा

- **व्यवसायिक स्वास्थ्य र सुरक्षा जोखिम**

आयोजना सञ्चालनमा आएपछि सुरक्षाको उचित उपाय नहुँदा विश्वविद्यालयको विभिन्न विभागमा काम गर्ने मजदुर प्रभावित हुन सक्छन् । कान कम सुन्दै जाने, धुवाँधुलोले गर्दा आँखा र फोक्सोमा असर गर्ने, आगलागी हुन सक्ने, रसायनको अनुचित भण्डारणका कारण विस्फोट हुन सक्ने आदि व्यावसायिक वातावरणमा देखिने केही दुर्घटना हुन् । व्यावसायिक सुरक्षा र जोखिम सम्बोधन गर्नु महत्त्वपूर्ण विषय हो, ताकि कार्य वातावरणमा व्यावसायिक दुर्घटनाहरू कम गर्न सकिन्छ । यो प्रभावको प्रकृति अप्रत्यक्ष, परिमाण न्यून, सीमा स्थान निर्दिष्ट र अवधि अल्पकालीन रहनेछ ।

- **सामाजिक द्वन्द्व**

सञ्चालनको क्रममा बाह्य विद्यार्थी र कर्मचारीको उपस्थिति विश्वविद्यालय क्षेत्रमा हुनेछ । यस्तोमा स्थानीयसँग रीतिरिवाज, चालचलन, वेशभूषा, संस्कृति आदि कुराको मेल नखान

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन सक्छ । विद्यार्थी तथा शिक्षक वर्गले स्थानीयको आस्था विपरीत कार्य जस्तै मदिरा सेवन, जुवा खेल्ने, लागुपदार्थको दुर्व्यसन आदि इत्यादि क्रियाकलाप गरेमा स्थानीय बासिन्दासँग झगडा हुनसक्ने छ । यो प्रभाव अप्रत्यक्ष हो, परिमाण मध्यम, हद साइटमा मात्रै र छोटो समयसम्म प्रभाव पार्नेछ ।

७.३ प्रभावको मूल्याङ्कन

प्रभाव दुई प्रकारका रहेका छन्- एउटा पहिचान भएको र अर्को अनुमानित । प्रभाव मूल्याङ्कनबाट परियोजनाले वातावरणमा पार्ने प्रभाव अध्ययन गरिएको छ । प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष, पुरानै अवस्थामा फर्काउन सकिने प्रभाव हो वा होइन साथै राष्ट्रिय नीति, नियम तथा निर्देशिका पालना भएको छ वा छैन भन्ने मूल्याङ्कन गरिएको छ । पहिचान र अनुमानित प्रभावलाई समूहगत रूपमा छुट्याउँदा यसले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष कस्तो प्रभाव पार्छ भन्ने बुझ्न सहज हुन्छ । प्रभावको महत्त्व कति छ भन्नेलाई प्रतिकको प्रयोग गरिएको छ- धेरै महत्त्वपूर्ण/उल्लेखनीय (***) , महत्त्वपूर्ण/उल्लेखनीय(**) र कम महत्त्वपूर्ण/उल्लेखहीन (*) । परियोजनाका लागि ७० भन्दा बढी अङ्क प्राप्त गर्ने प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण, ४५-७० लाई महत्त्वपूर्ण र ४५ भन्दा कम भएमा कम महत्त्वपूर्ण प्रभाव मानिनेछ ।

तालिका ७.१: सकारात्मक प्रभावको मूल्याङ्कन

क्र.स.	प्रभाव	प्रकृति	परिमाण	सीमा	अवधि	कूल अङ्क	महत्त्व (सिग्निफिकेन्स)
<i>निर्माणको चरण</i>							
१	रोजगारीको अवसर	D	H ६०	L २०	ST ०५	८५	***
२	सम्बन्धित क्षेत्रमा स्थानीय सीपको वृद्धि	D	M २०	L २०	LT २०	६०	**
३	आर्थिक अवसरमा वृद्धि	D	M २०	L २०	LT २०	६०	**
<i>सञ्चालनको चरण</i>							
१	शैक्षिक अवस्थामा सुधार	D	H ६०	L २०	LT २०	१००	***
२	स्थानीय अर्थतन्त्र र व्यवसाय विकासमा वृद्धि	D	H ६०	L २०	LT २०	१००	***
३	आत्मनिर्भर हुने क्षमतामा वृद्धि	ID	H ६०	L २०	LT २०	१००	***

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	प्रकृति	परिमाण	सीमा	अवधि	कूल अङ्क	महत्त्व (सिग्निफिकेन्स)
४	समाजको समग्र विकासमा भूमिका खेल्ने	ID	M २०	L २०	LT २०	६०	**
५	रोजगारीको सुनिश्चितता	ID	H ६०	L २०	LT २०	१००	***
६	मानिसहरूको स्थानान्तरण	ID	M २०	L २०	LT २०	६०	**
७	जीवनस्तरमा अभिवृद्धि	ID	M २०	L २०	LT २०	६०	**
८	जग्गाको मूल्यमा सुधार	ID	M २०	SS १०	MT १०	४०	*
९	पर्यटन विकास	ID	M २०	SS २०	MT १०	५०	**
१०	योजनाबद्ध हरित क्षेत्र	ID	M २०	SS १०	LT २०	५०	**
११	महिला र विपन्न वर्गको सशक्तिकरण	I	M २०	SS १०	LT २०	५०	**

तालिका ७.२: प्रतिकूल असरको मूल्याङ्कन

क्र.स.	प्रभाव	प्रकृति	परिमाण	सीमा	अवधि	रेटिङ	महत्त्व (सिग्निफिकेन्स)
भौतिक वातावरण							
निर्माणको चरण							
१	भूबनोट र भूमि उपयोगशैलीमा परिवर्तन	D	L १०	SS १०	LT २०	४०	*
२	हावा र पानीको गुणस्तर	D	L १०	SS १०	ST ५	२५	*
३	निर्माण सामग्रीको भण्डारण	D	L १०	SS १०	MT १०	३०	*
४	उत्पादन हुने फोहोर	ID	L १०	SS १०	MT ०५	२५	*
५	भूमिगत निर्माणले जमिनमुनिको पानीमा ल्याउने समस्या	D	M २०	L २०	LT २०	६०	**

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

६	मक डिस्पोजल/ व्यवस्थापन	D	L १०	L २०	MT १०	४०	*
७	ध्वनि र कम्पन	ID	M २०	SS १०	MT १०	४०	*
८	पानी निकासी सुविधा/ फोहोर पानीको व्यवस्थापनसम्बन्धी समस्या	D	M २०	SS १०	MT १०	४०	*
९	निर्माणले माटोको स्थिरतामा पार्न सक्ने प्रभाव	ID	L १०	SS १०	ST ०५	२५	*
१०	पेट्रोलियम पदार्थ, पेन्टस् र अन्य रसायन पोखिनु	ID	L १०	SS १०	ST ०५	२५	*
सञ्चालनको चरण							
१	फोहोर उत्पादन	D	L १०	SS १०	ST ०५	२५	*
२	विपद्को समयमा हुने जोखिम	ID	H ६०	SS १०	ST ०५	७५	***
३	पानी सञ्चयसम्बन्धी समस्या	ID	M २०	L २०	LT २०	६०	**
४	ट्राफिक व्यवस्थापन	ID	M २०	L १०	LT २०	५०	**
५	प्राकृतिक सौन्दर्यतामा हास	ID	L १०	SS १०	LT २०	४०	*
जैविक वातावरण							
निर्माण चरण							
१	वनस्पति हटाउनाले पार्ने प्रभाव	D	H ६०	L २०	LT २०	१००	***
२	वन विनास	D	M २०	SS १०	MT २०	५०	**
३	वनस्पति तथा जीवजन्तुको वासस्थान तथा हिँडडुलमा अवरोध	D	M २०	L २०	LT २०	६०	**

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

३	वनस्पति गैरकानुनी व्यापार	ID	H ६०	SS १०	MT २०	४०	***
४	चराचुरुङ्गीलाई आइपर्ने अवरोध	D	M २०	SS १०	LT २०	५०	**
५	माछाको बसाइँसराइ	ID	L १०	L २०	LT २०	५०	**
सञ्चालनको चरण							
१	वन्यजन्तुमा असर	D	L १०	SS १०	LT २०	४०	**
२	वनस्पती र वन्यजन्तुको तस्करी	ID	L १०	SS १०	LT २०	४०	**
३	वनपैदावरको बढी अवमूल्यन	ID	L १०	SS १०	LT २०	४०	**
सामाजिक आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण							
निर्माणको चरण							
१	पेसागत स्वास्थ्य र सुरक्षा	D	M २०	SS १०	MT १०	४०	*
२	स्वास्थ्य तथा सरसफाइ	D	M २०	SS १०	MT १०	४०	*
३	बालबालिका र विपन्न समूहको शोषण	D	L १०	L २०	MT १०	४०	*
४	सामाजिक द्वन्द्व	D	L १०	SS १०	MT १०	३०	*
५	स्थानीय सेवामा पर्ने प्रभाव	ID	L १०	SS १०	MT १०	३०	*
६	सामाजिक व्यवहारमा प्रभाव	ID	L १०	SS १०	MT १०	३०	*
सञ्चालन चरण							
१	स्वास्थ्य र सुरक्षा जोखिम	D	M २०	SS १०	ST ०५	३५	*
२	सामाजिक द्वन्द्व	D	M २०	SS १०	ST ०५	३५	*

परिच्छेद ८: अनुकूल प्रभाव अधिकतम अभिवृद्धि गर्ने तथा प्रतिकूल प्रभाव न्यून गर्ने उपाय

वातावरणीय असरलाई कम गर्न र कम प्रभाव पार्ने थप प्रभावकारी उपाय स्थित सकारात्मक प्रभावको फाइदालाई अधिकतम पार्ने उपायको पहिचान गर्नेछ । प्रस्तावक आयोजनाको कार्यान्वयन र संरचना चरणहरूमा चित्रण गरिएका सबै न्यूनीकरणका उपायको कार्यान्वयन गर्न प्रतिबद्ध छ । प्रतिकूल वातावरणीय प्रभावलाई न्यूनतम गर्न र क्षतिपूर्ति दिन आवश्यक पर्ने कुनै थप उपाय अवलम्बन गर्न प्रस्तावको उत्तरदायित्व रहनेछ । नकारात्मक प्रभावको न्यूनीकरणका उपायको कार्यान्वयन वातावरण संरक्षण ऐन, २०७७ को दफा १० को उपदफा (५) बमोजिम प्रभावित स्थानीय समुदायमार्फत कार्यान्वयन गरिने छ । प्रतिकूल प्रभावलाई हटाउने वा न्यून गर्ने उपायलाई ३ प्रकारले वर्गीकरण गर्न सकिनेछ ।

- क्षतिपूर्तिका उपायको अवलम्बन
- सुधारात्मक उपायको अवलम्बन
- प्रतिरोधात्मक उपायको अवलम्बन

आयोजना कार्यान्वयनका सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरी र नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने उपायहरूलाई बुँदागत रूपमा तल दिइएको छ ।

८.१ सकारात्मक प्रभावको प्रवर्धन

निर्माण चरण

रोजगारीको अवसर

निर्माण व्यवसायीलाई स्थानीयवासीको सीप, ज्ञान र योग्यताका आधारमा परियोजना निर्माणका लागि प्राथमिकतामा राख्न अनुरोध गरिने छ ।

सम्बन्धित क्षेत्रमा स्थानीय सीपको वृद्धि

निर्माण व्यवसायीले निर्माण कार्यमा अदक्ष जनशक्तिको सीप र ज्ञान वृद्धि गराउने पूर्ण जिम्मेवारी लिनुपर्छ । परियोजना निर्माणबाट प्राप्त हुने सीप र ज्ञानलाई भविष्यमा मजदुर तथा कामदारले यही प्रकृतिको अन्य परियोजना निर्माणमा प्रयोग गर्न सक्छन् ।

विभिन्न क्षेत्रमा आर्थिक अवसरको वृद्धि

निर्माण व्यवसायीले स्थानीय आपूर्तिकर्ताले चाहेमा उनीहरूलाई प्राथमिकता दिएर आवश्यक वस्तु तथा सामग्री आपसी समझदारीमा मूल्य र परिमाण तोकी ल्याएर फाइदा लिन सक्नेछन् ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

सञ्चालन चरण

शैक्षिक अवस्थामा सुधार

शैक्षिक अवस्थामा सुधार ल्याउनको निम्ति सैद्धान्तिक तथा व्यावहारिक ज्ञानले भरिपूर्ण प्राध्यापकलाई रोजगारी दिइनेछ । यसको साथसाथै विद्यार्थीलाई व्यावहारिक ज्ञान प्रदान गर्नको निम्ति फिल्ड अध्ययनको उपयुक्त व्यवस्था गर्नुको साथै हरेक शैक्षिक सत्रमा व्यावहारिक ज्ञान झल्काउने प्रोजेक्ट बुझाउनै पर्ने व्यवस्था हुनेछ । यस अतिरिक्त हरेक सम्भव पाठ्यक्रममा ल्याबद्वारा सिकाइने व्यवस्था गरिने छ ।

स्थानीय अर्थतन्त्र र व्यवसाय विकासमा वृद्धि

परियोजनाले समुदायमा चिया पसल, रेष्टुरेन्ट आदि व्यवसाय बढाउछ । विश्वविद्यालय नजिकै स्थानीयलाई व्यवसाय खोली आर्थिक लाभ उठाउनको निम्ति प्रोत्साहन गरिनेछ । यसको निम्ति अभिमुखीकरण अभियान चलाइनेछ ।

आत्मनिर्भर हुने क्षमतामा वृद्धि

विश्वविद्यालयको सिकाइले विद्यार्थीलाई आत्मनिर्भर हुने पर्याप्त साहस मिल्नेछ । अझ विद्यार्थीलाई पढाई अन्त्य भएपश्चात इन्टर्नसिपको पर्याप्त व्यवस्था गरिने छ जसले विद्यार्थीलाई सिक्रिएका कस्ता शिक्षा व्यावहारिक वातावरणमा काम लाग्दो रहेछ भन्ने थाहा हुनेछ । अध्ययनको क्रममा उत्कृष्ट हुने विद्यार्थीलाई विश्वविद्यालय भित्रै रोजगारीको अवसर मिलाइनेछ । यस कार्यले विद्यार्थीलाई आत्मनिर्भर बनाउन सक्नेछ ।

समाजको समग्र विकासमा भूमिका खेल्ने

शिक्षा प्राप्तिपछि विद्यार्थीहरू पलायन भई समाजको विकास नहुने तितो यथार्थ बदल्नको निम्ति विद्यार्थीलाई यही जीवनयापन गर्न सजिलो पार्ने उद्देश्यले विश्वविद्यालयले रोजगारीको सुनिश्चितता गर्नेछ । पठनपाठनको क्रममा विद्यार्थीलाई स्वदेशमै बसी समाज विकासमा योगदान गर्न प्रोत्साहन गरिरहनुका साथै विश्वविद्यालयबाट उत्तीर्ण भएका विद्यार्थीलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न लगाई अध्ययनरत विद्यार्थीलाई स्वदेशमै काम गर्न सन्देश दिइनेछ ।

रोजगारीको सुनिश्चितता

विश्वविद्यालयले सीप, ज्ञान र योग्यताका आधारमा स्थानीय, महिला र पिछडिएका वर्गलाई रोजगारीको लागि प्राथमिकतामा राख्नु पर्दछ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

मानिसको स्थानान्तरण

विश्वविद्यालयले बाहिरी दुनियाँमा आफ्नो प्रतिष्ठा कायम राख्न सक्नुपर्छ जसका कारणले मानिसहरू गुणस्तरीय शिक्षा प्राप्त गर्न कै निम्ति टाढाटाढाबाट विश्वविद्यालय आउनेछन् जसले गर्दा परियोजना क्षेत्र आसपासका क्षेत्रमा आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुन सकोस् ।

जग्गाको मूल्यमा सुधार

परियोजना क्षेत्र वरपर वर्तमान समयमा रही आएको सार्वजनिक सेवाको स्तरोन्नति गर्नुको साथै नयाँ सेवाको विस्तारको निम्ति विश्वविद्यालय प्रशासनले भूमिका निर्वाह गर्नुपर्छ । साथै स्थानीयलाई जग्गा जमीन जोड्नुको फाइदाबारे अभिमुखीकरण कार्यक्रमको पनि आयोजना गर्नुपर्छ ।

पर्यटन विकास

विश्वविद्यालयले विभिन्न कार्यक्रमको सञ्चालन गरी म.न.पा. र जिल्लामा अवस्थित पर्यटकीय तथा धार्मिक स्थलबारे जानकारी प्रदान गर्न सक्नेछ जसले समग्र म.न.पा. तथा जिल्लाकै पर्यटन विकासमा टेवा पुग्नेछ ।

योजनाबद्ध हरित क्षेत्र

सरकारी मापदण्ड र हालको डिजाइनअनुसार प्रस्तावकर्ताले हरित क्षेत्र निर्माण गर्नेछ । प्रस्तावकर्ताले विभिन्न प्रजातिका बोटबिरुवा हरित क्षेत्रमा रोप्नेछ । स्थानीय वातावरणलाई सुहाउँदो घाँस, फूल, धुपी र अन्य आकर्षक बोटबिरुवा हरित क्षेत्र र सडक छेउमा रोपिनेछन् । मालीले समग्र हरित क्षेत्रको हेरचाह गर्नेछन् ।

महिला र विपन्न वर्गको सशक्तीकरण

महिला र विपन्न वर्गलाई सचेतना र प्रशिक्षण कार्यक्रमको माध्यमबाट थप सशक्त बनाइनेछ । आयोजना सञ्चालन चरणमा महिला र विपन्न वर्गलाई विभिन्न क्षेत्रमा समावेश गरेर उनीहरूलाई आफ्नो जीवनमा स्वतन्त्रता र आत्मविश्वास बढाउन सहयोग पुग्नेछ ।

८.२ नकरात्मक प्रभावको न्यूनीकरण

भौतिक वातावरण

निर्माणको चरण

भूबनोट र भूमि उपयोगशैलीमा परिवर्तन

- प्रस्तावकर्ताले सम्बद्ध निकायले स्वीकृत गरेको योजना पूर्ण पालना गर्नेछ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- १०.७५ हे. अधिग्रहण जमिनमा १.५ हे. भवन क्षेत्रमा भवन निर्माण हुनाले भूमि उपयोगशालीमा हरियाली उल्लेख्य रूपमा संरक्षण गरिने ।

हावा र पानीको गुणस्तर

- नेपाल भेहिकल मास इमिसन स्ट्यान्डर्ड, २०६९ को प्रावधानलाई पालना गरेका र हरियो स्टीकर प्राप्त गरेका सवारीसाधनहरू मात्रै निर्माण कार्यका क्रममा प्रयोग गरिने छ ।
- भण्डारण गरिएका निर्माण सामग्रीहरू ईंटा, एग्ग्रेट्स लगायत र परियोजनाको उत्तरी सीमामा रहेको बाटोमा उड्ने धुलोलाई नियन्त्रण गर्न लगातार पानीले भिजाउने काम हुनेछ ।
- निर्माण सामग्री (सिमेन्ट, माटो, बालुवा आदि) को आपूर्ति र भण्डारण गर्दा पोली सिट्सको प्रयोग गरी छोपिने छ ।
- निर्माण कार्यबाट उत्पादन हुने ठोस फोहोरलाई जलाउन पूर्ण प्रतिबन्ध लगाइने छ । पानीको कुनै पनि सतही स्रोत नभएका कारण परियोजनाको निर्माणबाट प्रदूषित हुने अवस्था छैन ।
- निर्माण सामग्रीको भण्डारण परियोजना स्थलमा बत्ते हरित र खुला क्षेत्रको जग्गामा बन्द प्रणालीभिन्न राखिने छ ।
- आवश्यकताअनुसार भण्डारणलाई घटाउँदै स्वच्छ निर्माण सामग्रीको प्रयोग गरिने छ ।
- निर्माण सामग्रीको भण्डारण कुनै पनि सार्वजनिक स्थलमा गरिने छैन ।
- मजदुर क्याम्पहरू कडाइका साथ निर्माणस्थलभिन्नै निर्माण गरिने छन् ।

उत्पादन हुने फोहोर

- चार आर (रिफ्युज, रिड्युस, रियुज र रिसाइकल) सिद्धान्तअनुसार ठोस फोहोरको व्यवस्थापन स्रोतमै बायोडिग्रेडेबल र नन् बायोडिग्रेडेबल फोहोर छुट्याएर साथै रिसाइकल र रियुज गर्न मिल्ने फोहोर निश्चित बिक्रेताहरूलाई बिक्री गर्ने गरी कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिने छ ।
- कामदारले उत्पादन गर्ने फोहोर कुनै पनि सार्वजनिक स्थल वा अरुको जग्गामा फाल्न पूर्ण प्रतिबन्ध लगाइनेछ ।
- कामदार क्याम्पमा फोहोर सङ्कलन गर्दा बायोडिग्रेडेबल र नन् बायोडिग्रेडेबल फोहोर छुट्याएर राख्न फरक फरक डब्बा राखिने छन् ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ को प्रावधानअनुसार उत्पादित ठोस फोहोरको व्यवस्थापन गरिने छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- पुनः प्रयोग (रियुजेबल) गर्न मिल्ने कुनै पनि सामग्रीको अधिकतम प्रयोग गर्दै बाँकी सामग्री भने बिक्री गरिने छ ।
- पुनः प्रसोधन र पुनः प्रयोग योग्य सामग्री बिक्री गर्ने र परियोजनामा काम नलाग्ने निर्माण सामग्रीहरू भने निश्चित बिक्रेतालाई बिक्री गरिने छ ।
- फोहोर सङ्कलनका लागि उचित भण्डारण प्रणाली निर्माण गर्दै परियोजनास्थलभन्दा बाहिर कहींकतै पनि नफाल्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- पोखरा महानगरपालिकासँग समन्वय गरी बाँकी रहेका फोहोरको उचित व्यवस्थापन गरिने छ ।

निर्माण सामग्रीको भण्डारण र मजदुर क्याम्प

- निर्माण सामग्रीको भण्डारण परियोजना स्थलमा बत्ते हरित र खुला क्षेत्रको जग्गामा बन्द प्रणालीभिन्न राखिनुपर्ने ।
- आवश्यकताअनुसार भण्डारणलाई घटाउँदै स्वच्छ निर्माण सामग्रीको प्रयोग गरिनुपर्ने ।
- निर्माण सामग्रीको भण्डारण कुनै पनि सार्वजनिक स्थलमा नगरिने ।
- मजदुर क्याम्प कडाइका साथ निर्माणस्थलभिन्नै निर्माण गरिनुपर्ने ।

जमिनमुनिको पानीको सतहमा पर्ने असर

- पेभ्ड एरिया, खुला क्षेत्र, सडक आदिबाट सङ्कलित स्ट्रोम पानी (Storm Water) लाई २० फिट गहिरो Recharge Pit मा पठाइने छ ।

मक डिस्पोजल/व्यवस्थापन

- निर्माण कार्यबाट उत्पादन भएका ठोस फोहोरलाई छुट्टै डिब्बाहरूमा सङ्कलन गरी त्यसबाट हुनसक्ने वातावरणीय प्रभाव र काम नै प्रभावित पार्नसक्ने अवस्था रोक्न हरेक दिन त्यसको व्यवस्थापन गरिने छ ।
- नगरपालिकाको नीतिअनुसार विभिन्न प्रकारका फोहोर सङ्कलन गरी निश्चित डब्बामा छुट्याएर राख्ने र नियमित रूपमा त्यसको व्यवस्थापन गरिने छ ।

ध्वनि र कम्पन

- नेपाल भेहिकल मास इमिसन स्ट्यान्डर्ड, २०६९ को प्रावधानलाई पालना गर्दै पुराना उपकरण र सवारीसाधनको प्रयोग नगर्ने ।
- उपकरण सञ्चालनमा खटिने मजदुर/कामदारलाई इयर प्लग्स (ear plugs) प्रदान गर्ने

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- निर्माण कार्य गर्मीमा बिहान ६ देखि साँझ ७ बजेसम्म र जाडोमा बिहान ७ देखि साँझ ६ बजेसम्म गर्ने ।
- ध्वनि प्रदूषण रोक्न उपकरणको सञ्चालन गर्दा तिनलाई बन्द प्रणालीमा समाहित गर्ने

पानी निकासी सुविधा/फोहोर पानीको व्यवस्थापनसम्बन्धी समस्या

- परियोजना स्थलको दक्षिणी भेगमा अस्थायी सेप्टिक ट्याङ्कीको सहायताले फोहोर पानीलाई ढल सफा गर्ने ट्याङ्करको सहायतामा सरसफाइ गरिने छ ।

निर्माणले माटोको स्थिरतामा पार्नसक्ने प्रभाव

- स्थिरताको हिसाबमा भूगर्भविद्ले यस स्थानको स्थिरताको अध्ययन गर्दा निर्माण कार्यको लागी एकदम उपयुक्त भनी घोषणा गर्नुभएको हो । तथापि आयोजना क्षेत्र वरपर जहाँ भिर अवस्थित छन् त्यहाँ बायो इन्जिनियरिङको माध्यमले भिरालो ठाउँलाई भू-क्षयबाट जोगाउने कार्य गरिने छ ।

पेट्रोलियम पदार्थ, पेन्टस् र अन्य रसायन पोखिनु

- लिड विनाको रडको प्रयोग असम्भव प्रायः छ किनभने नेपाली बजारमा लिड विनाको रड पाउँदैन । त्यसैले कम मात्रामा लिड हुने रडको मात्रै प्रयोग गरिने छ ।
- ग्रीज, पेन्टस् र पेट्रोलिय पदार्थहरूको सङ्कलन गरी रिसाइकलका लागि बिक्री गरिने छ । मान्यता प्राप्त ग्यारेजमा मात्रै सवारीसाधनको नियमित मर्मतसम्भार गरिने छ ।

सञ्चालनको चरणमा

विश्वविद्यालयबाट उत्पादन हुने ठोस फोहोरको व्यवस्थापन

- दुवै कुहिने (Biodegradable) र नकुहिने (Non-biodegradable) फोहोरलाई छुट्याएर चार आर सिद्धान्तका आधारमा ठोस फोहोरको व्यवस्थापन गरिने छ ।
- जैविक र अजैविक फोहोरका लागि फरक रडका डब्बाहरू उपलब्ध गराएर फोहोर छुट्याउने र फाल्ने (सङ्कलन) संयन्त्र निर्माण गरिने छ ।
- नकुहिने किसिमका फोहोरको रिसाइकल र रियुजका लागि निश्चित बिक्रेतालाई बिक्री गरिने छ ।
- भान्छा र अन्य स्थानबाट उत्पादन हुने जैविक फोहोरलाई स्थानीयवासी र क्लबहरूसँगको सहकार्य र समन्वयमा कम्पोस्ट मल उत्पादन गरिने छ ।
- महानगरपालिकासँग समन्वय गरी बाँकी रहेका ठोस फोहोरको डम्पिङ साइटमा व्यवस्थापन गर्ने ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- फोहोर सङ्कलन भाँडाहरूलाई विश्वविद्यालय परिसरभित्रै राख्ने ।
- विश्वविद्यालय परिसरभित्र जथाभावी फोहोर फालेमा कारवाही गर्ने नियम राखिने छ ।
- विद्यार्थीलाई पठनपाठन गर्ने क्षेत्रलाई सफा राख्नुपर्छ भनी बेलाबेलामा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

फोहोर पानीको डिस्पोजल

- फोहोर पानीलाई शुद्धीकरण गर्नका लागि Sewage Treatment आयोजनाको स्थापना गरिने छ ।
- Sewage Treatment आयोजनालाई विश्वविद्यालय परिसरको दक्षिणी क्षेत्रमा स्थापना गरिने छ ।
- Sewage Treatment ले कुल १.२ KLD – ६ KLD फोहोर पानी प्रशोधन गर्न सक्छ ।
- वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ को प्रावधानअनुसार वन तथा वातावरण मन्त्रालयको मापदण्डलाई आधार मान्दा उक्त प्लान्टबाट प्रशोधित पानीलाई परियोजनास्थलमा रहेका सतही पानीका स्रोतमा मिसाउन मिल्ने गुणस्तरको हुनेछ ।

विपद्को समयमा रहने जोखिम

- भवनको डिजाइन र निर्माणमा राष्ट्रिय भवन संहितामा रहेको भूकम्प प्रतिरोधी प्रावधानलाई पालना गरिने छ ।
- कर्पोरेट कार्यालयका कर्मचारी र सम्बन्धित व्यक्तिलाई भूकम्प सुरक्षा र आगलागी सुरक्षा सम्बन्धि तालिमको आयोजना र पूर्वअभ्यास गराइनेछ ।
- आपतकालीन द्वार र बाटो सजिलै थाहा पाउने गरी उपयुक्त सङ्केत र जानकारीमूलक सन्देशहरू रङ्गिन स्वरूपमा राखिने छन् ।
- भवनको डिजाइन र निर्माणमा राष्ट्रिय भवन संहितामा रहेको आगलागी सुरक्षासम्बन्धी प्रावधान पालना गरिने छ ।
- कुनै पनि दुर्घटना भएमा प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक प्राथमिक उपचारको सामान (First aid kit) को व्यवस्था गरिने छ । आगलागी नियन्त्रणका लागि भवनमा फायर एक्विटनग्युसर रहने छन् ।
- आगलागी सम्भावित स्थानमा स्मोक डिटेक्टर जडान गरिने छ ।
- विद्युतीय सुरक्षालाई ध्यान दिएर अर्थिड गरिने छ ।
- प्रकोप पछाडिको राहतका लागि भवन वरपर खुला क्षेत्रको व्यवस्था गरिने छ ।

ड्रेनेजका मुद्दा

- छतमा जम्मा भएको आकासे पानीलाई आकाशे पानी सङ्कलन प्रविधिबाट सङ्कलन गरिने छ
- आकाशे पानी सङ्कलनबाट बढी भएको पानीलाई पानी निकासी प्रणालीमा पठाइनेछ ।
- सतहमा जम्मा हुने पानीलाई पानी निकासी प्रणालीमा पठाइनेछ ।
- परियोजनास्थल क्षेत्रको पानी र ढल निकासी प्रणालीको सञ्चालन, मर्मत र अपग्रेडका लागि नगरपालिका र स्थानीयवासीसँग आवश्यक समन्वय गरिने छ ।

जमिनमुनिको पानीको निकासीले पार्ने असर र जमिनमुनिको पानी सतह

- छत, बरन्डा आदिबाट सङ्कलित आकाशे पानीलाई शुद्धीकरण गरी जमिनमुनि रिचार्जका लागि निश्चित स्थानमा पठाइने छ ।
- Paved area, खुला क्षेत्र, सडक आदिबाट सङ्कलित स्ट्रोम पानी (Storm Water) लाई ढल प्रणालीमा पठाइनेछ ।
- हरित क्षेत्र स्वीकृत भएको डिजाइनअनुसार निर्माण गरिने छ । जसका कारण आकाशे पानी जमिनमा सोसिनमा सहयोग पुग्छ ।
- आकाशे पानी सङ्कलन प्रविधिको जडानले जमिनमुनिको पानीको मात्रा बढाउन मद्दत गर्दछ ।
- विश्वविद्यालय परिसरभित्र पानी बचतको रणनीति लागू गरिने छ । जनचेतना कार्यक्रमको आयोजना गरी विद्यार्थी, शिक्षक वर्ग र कर्मचारीलाई पानी संरक्षण गर्न प्रेरित गरिने छ ।
- विश्वविद्यालयमा पानीको बोतल र ट्याङ्करको पानीका लागि निजी क्षेत्रलाई जिम्मा दिइने छ । यसले जमिनमुनिको पानी दोहनको चापलाई केही सहज बनाउँछ ।

ट्राफिक व्यवस्थापन

- विश्वविद्यालय वरपरको सडक वा कुनै पनि स्थानमा अव्यवस्थित पार्किङलाई प्रतिबन्ध लगाइने छ ।
- विश्वविद्यालयभित्र र राजमार्ग लगायत सडक क्षेत्रमा गति सीमित लेखिएका ट्राफिक सङ्केत राखिने छन् ।
- महानगरपालिकासँग समन्वय गरी विश्वविद्यालय वरपरका क्षेत्रमा स्पिड ब्रेकर निर्माण गर्ने प्रबन्ध मिलाइने छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- विश्वविद्यालय क्षेत्र नजिकको धेरै मोड भएको राजमार्गको बाटोमा महानगरपालिकाको समन्वयमा लुकिड ग्लासको प्रबन्ध गरिने छ ।
- विश्वविद्यालय क्षेत्रभित्र पनि सवारीसाधनको गतिलाई सीमित राखिने छ ।
- डिजाइनअनुसार सवारीसाधनको पार्किङ क्षेत्र छुट्याइने छ ।
- विश्वविद्यालयको व्यवस्थापन पक्षले हरसमय ट्राफिक व्यवस्थापनको लागि ट्राफिक प्रहरीसँग आवश्यक समन्वयको साथै स्थानीयलाई समेत ट्राफिक व्यवस्थापनमा जागरूक र शिक्षित बनाइने छ ।

प्राकृतिक सौन्दर्यतामा हास

- विश्वविद्यालय निर्माणको क्रममा परिसरभित्र मापदण्डअनुसार हरित क्षेत्रको निर्माण गरिने छ ।
- विभिन्न बोटबिरुवा तथा फूलहरूको व्यवस्था मिलाई प्राकृतिक सौन्दर्यतामा कुनै हास आउन दिइने छैन ।

जैविक वातावरण

निर्माणको चरण

वनस्पति हटाउनाले पार्ने प्रभाव

- रूख हटाइनेमा एक रूख बराबर १० (१:१०) को दरले २०,५२० बिरुवा क्षतिपूर्तिस्वरूप रोपिने छन् । भवनको सौन्दर्य, ध्वनि र वायु प्रदूषण नियन्त्रणका लागि तोकिएका बोटबिरुवा रोपिने छन् ।
- परियोजनामा कार्यरत मजदुर तथा कर्मचारीलाई वनजङ्गलको फाइदा तथा वन फडानी गर्नाले वातावरणमा पार्ने प्रतिकूल असरबारे सचेतनात्मक अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- कामदार शिविरमा खाना पकाउन र अन्य प्रयोजनको लागि खाना पकाउने ग्यासको प्रयोग गर्न लगाइनेछ ।
- जथाभावी आगो बाल्ने र बलिरहेको चुरोटको ठुटो फ्यालेर हुनसक्ने सम्भावित आगलागीबारे कामदार माझ सचेतना कार्यक्रमको आयोजना गर्ने ।

चराचुरुङ्गी र जीवजन्तुमा हानि नोक्सानी

- ध्वनिको मात्रालाई मापदण्डभित्र राखिने छ र यसको निम्ति बढी ध्वनिको उत्पन्न यन्त्रहरूलाई बन्द प्रणालीभित्र समाहित गरिने छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- पुराना सवारीसाधनको प्रयोगलाई दुरुत्साहित गरिने छ भने नेपाल सरकारको ध्वनि तथा प्रदुषणसम्बन्धी मापदण्ड पूरा गरेका ढुवानीका सवारीसाधनलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।
- वन्यजन्तु मार्ने वा तर्साउने काममा पूर्ण रोक लगाइने ।
- क्याम्पमा आपूर्ति गर्ने माछा मासु निर्माण व्यवसायीले योजना स्थलभन्दा बाहिरैबाट ल्याउन लगाइनेछ ।
- सूर्योदयदेखि सूर्यास्तसम्मको समयमा मात्र विश्वविद्यालय निर्माणको कार्य गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ भने अन्य समयमा निर्माणलाई पूर्ण रूपमा बन्देज लगाइने छ ।

वनस्पति तथा जीवजन्तुको वासस्थान तथा हिँडडुलमा अवरोध

निर्माण गतिविधिका कारणले वनस्पति तथा जीवजन्तुको वासस्थान तथा हिँडडुलमा अवरोध हुनेछन् । यो प्रभावलाई कम गर्न सकिँदैन तर विभिन्न सावधानी र विधि प्रयोग गरेर कम गर्न सकिन्छ जस्तै उचित स्थानमा हर्न निषेधित चिह्न लगाउने, चालकलाई निर्देशन गर्ने वन क्षेत्र र वरपर हर्न प्रयोग नगर्न, धुलो न्यूनीकरण सावधानी आदि । अवैध गतिविधिलाई रोक्न आयोजना गतिविधि मुख्यतया वन ऐन तथा जलचर संरक्षण ऐन, वन नियमनसम्बन्धी प्रचलित कानूनबमोजिम नियमित गरिने छ यदि कुनै छ भने । यस आयोजनाले मजदुर, ड्राइभर वा अन्य रोजगारदातालाई समयमै जङ्गली जनावरको संरक्षणको महत्त्वको बारेमा जानकारी दिइनेछ ।

वनस्पति गैरकानुनी व्यापार

- वनजन्य उत्पादनको सङ्कलनको ओसारपसार रोक्न नियमित रूपमा ढुवानी गर्ने साधनको जाँच गरिने छ ।
- परियोजनामा कार्यरत मजदुर तथा कर्मचारीलाई शिकारसम्बन्धी कानुनी कार्वाही बारेमा सचेत गर्ने र वन्यजन्तुको शिकार गर्ने, मार्ने तथा अन्य कुनै प्रकारका गैरकानुनी कार्यलाई पूर्ण रूपमा प्रतिबन्ध लगाइनेछ ।

माछाको बसाइँसराइ

- आयोजना निर्माणको चरणमा निर्माण कार्य, निर्माण सामग्रीको ढुवानी, उत्खनन, हेभी इक्विपमेन्टको सञ्चालन आदि कार्यहरू नजिक रहेको सेती र घोटघोते खोलाभन्दा पर गरिने छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

सञ्चालन चरण

वन्यजन्तुमा असर

- वन क्षेत्रमा अनावश्यक हल्लाखल्ला र कोलाहल मच्चाउन नदिन हल्ला निषेध लेखिएको साइनबोर्डको प्रबन्ध गरिने छ ।
- विश्वविद्यालय परिसरमा बढ्ने सवारीको चापले पुन्याउन सक्ने वन्यजन्तु माथिको दुर्घटनालाई कम गर्न हर्न निषेध, गति सीमित र वन क्षेत्र भनी सचेतना जगाउने साइनबोर्डको प्रबन्ध मिलाइने छ ।

वनस्पती र वन्यजन्तुको तस्करी

- स्थानीय बाहेकका मानिसलाई वन क्षेत्रमा प्रवेश निषेध गरिने छ ।
- वन प्रवेश क्षेत्रमा साइनबोर्डमा बाह्य मानिसको प्रवेशमा निषेध गरिएको छ भनेर लेखी वन प्रवेशमा रोक लगाइनेछ ।
- कडाइका साथ कानून लागू गराउन स्थानीय निकायसँग समन्वय गर्ने र निगरानी तथा अनुगमनमा समुदायको सहभागिता जुटाइनेछ ।

वनपैदावरको बढी अवमूल्यन

- स्थानीय बासिन्दा तथा व्यवसायीलाई इन्धनको निम्ति ग्यासको प्रयोग बढाउन प्रोत्साहन गरिने छ ।
- वनपैदावरको अवमूल्यन गर्दा भोगनुपर्ने असरबारे स्थानीयलाई सचेत गराइने छ ।
- इन्धनको रूपमा काष्ठजन्य वस्तुको प्रयोगले स्वास्थ्यमा पार्ने असरबारे स्थानीय तथा विभिन्न व्यवसाय सञ्चालन गरेका मानिसहरूसँग अन्तर्क्रियात्मक कार्यक्रमको आयोजना गरिने छ ।

सामाजिक आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण

निर्माणको चरण

व्यवसायिक स्वास्थ्य र सुरक्षा जोखिम

- परियोजनाले निर्माण व्यवसायीलाई निम्न पक्ष कार्यान्वयन गरी व्यवसायिक स्वास्थ्य र सुरक्षा जोखिमको प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न लगाउने छ ।
- परियोजनास्थलको सीमालाई तारबार गर्ने ।
- उच्च जोखिम भएको निर्माण क्षेत्रमा जाली (Netting) लगाउने ।
- कामदार/मजदुरलाई सुरक्षात्मक लुगा, सुरक्षा पेटी, पञ्जा, मास्क, हेल्मेट, बुट आदि प्रदान गर्ने ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- हरेक साइटमा प्राथमिक उपचार किटको व्यवस्था गर्ने ।
- परियोजनाको कामको सिलसिलामा ज्यान गुमाउने र घाइते भएकालाई बीमाको व्यवस्था गर्ने ।
- श्रम ऐन, २०४८ को भाग ५ अनुसार निर्माण व्यवसायीले आफ्ना कामदारको पूर्ण सुरक्षा र हेरचाह गर्नुपर्ने छ ।

स्वास्थ्य र सरसफाइ

- साइटमा जैविक र अजैविक फोहोर सङ्कलनका लागि छुट्टाछुट्टै डब्बा राखिने छन् ।
- कामदारका लागि सेप्टिक ट्याङ्कसहितको अस्थायी शौचालय सुविधा दिइने र सरुवा रोग लागेका कामदारलाई निर्माणस्थलमा प्रतिबन्ध लगाइने छ ।
- आचारसंहिता निर्माण गरी कुनै पनि अवैध गतिविधिबाट सरुवा रोग फैलाउने कार्यलाई पूर्ण प्रतिबन्ध लगाइने छ ।

बालबालिका र विपन्न समूहको शोषण

- परियोजनाले निर्माण व्यवसायीलाई श्रम ऐन, २०४८ र बाल श्रम ऐन, २०५६ को पूर्ण पालना गराउने छ । निर्माण व्यवसायीलाई कडाइका साथ एकै पद वा दर्जामा रहेका कामदारलाई ज्याला, तलब वा अन्य सुविधामा भेदभाव नगर्न निर्देशन दिइने छ ।

सामाजिक द्वन्द्व

- निर्माण प्रस्तावित क्षेत्रमा सम्बद्ध कर्मचारी र कामदारबाहेक अरू कसैलाई पनि प्रवेश दिइने छैन ।
- द्वन्द्वलाई कम गर्ने उद्देश्यले निर्माण व्यवसायीले स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकताका साथ रोजगारी दिइने छ ।
- आचारसंहितामार्फत निर्माण व्यवसायीले आफ्ना कामदारलाई कुनै पनि प्रकारको अवैध गतिविधि संलग्न हुनबाट प्रतिबन्ध लगाउने छन् ।
- कामदार र स्थानीय बीचको सम्बन्ध सुमधुर बनाउन बिदाको दिन पारेर दुई महिनामा कम्तीमा एकपटक विभिन्न छलफल, अन्तर्क्रिया निरन्तर आयोजना गरिने छ ।
- स्थानीयले कुनै पनि कामदार/मजदुरको व्यवहारलाई लिएर गुनासो वा निवेदन गरेमा त्यसको वास्तविक अवस्थालाई मूल्याङ्कन गरेर सम्बोधन गरिने छ ।

स्थानीय सेवामा पर्ने प्रभाव

- परियोजनास्थलको निर्माणका क्रममा कुनै पनि सार्वजनिक सम्पत्तिमा क्षति पुगे बीमाको सुविधा दिइने छ । स्थानीय स्तरमा हाल कायम रहेको स्रोतको चापलाई थप भार नपर्ने

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन गरि निर्माण व्यवसायीले स्थानीयवासीलाई रोजगारीको अवसर दिइने छ । यसबाहेक निर्माण व्यवसायीले साइट र कामदार क्याम्पमा खानेपानी र अस्थायी शौचालयको सुविधा मिलाउने छ ।

सञ्चालन चरण

स्वास्थ्य र सुरक्षा जोखिम

- विश्वविद्यालय परिसरभित्रै प्राथमिक उपचारको सुविधा दिइने छ ।
- कोर क्षेत्र र साझा स्थानमा प्राथमिक उपचार किट राखिने छन् ।

सामाजिक द्वन्द्व

- कार्यालयका कर्मचारी र स्थानीयबीचको सम्बन्ध सुमधुर बनाउन विभिन्न छलफल, अन्तरक्रिया निरन्तर आयोजना गरिने छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

तालिका ८.१: वातावरणीय प्रभाव तह निर्धारण र न्यूनीकरणका उपाय

क्रियाकलाप	प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण								अनुकूल प्रभाव बढोत्तरी र प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिणाम	सीमा	अवधि	जम्मा आकलन	
अनुकूल प्रभाव										
निर्माण अवधि										
निर्माण उपकरणहरूको सञ्चालन, ढलान र पर्खाल निर्माण जस्ता शारीरिक श्रमका कार्य	निर्माण प्रविधि, सफ्ट इन्जिनियरिङ र संरचनाको निर्माणमा स्थानीयहरू लागूनाले स्थानीयको सीप बढ्ने		अप्रत्यक्ष	अनुकूल		मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	६०	अदक्ष श्रमिकको आवश्यकता पर्ने हुनाले निर्माणकर्तालाई स्थानीयवासीको सीप, ज्ञान र योग्यताका आधारमा परियोजना निर्माणका लागि स्थानीयलाई रोजगारीको प्राथमिकतामा राख्न अनुरोध गरिने छ
निर्माण अवधिमा दक्ष अदक्ष र अर्धदक्ष गरी १५० जनालाई रोजगारी दिने	रोजगारीको अवसर र आयस्तरमा वृद्धि	प्रत्यक्ष		अनुकूल		उच्च (६०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	८५	स्थानीय मजदुरहरूको विशेष गरी महिला, दलित तथा आर्थिक अवस्था कमजोर भएका समूहमा सीप विकास गर्नका लागि निर्माण प्रविधि, सफ्ट इन्जिनियरिङ संरचनाको निर्माण र कार्यान्वयनका बारे तालिमको कार्यक्रमले उनीहरूको प्राविधिक सीप बढाउन सक्ने;
निर्माण अवधिमा स्थानीय उत्पादन र निर्माणका सामग्री व्यापार बढ्ने	उद्यम विकास र व्यापार वृद्धि		अप्रत्यक्ष	अनुकूल		मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	६०	निर्माण अवधिमा निर्माण टोली र आयोजना टोलीले विभिन्न उद्दम जस्तै खाद्यान्न र चिया पसल, किराना पसल अत्यधिक व्यक्तिको सेवाका लागि विकास गर्न मानिसहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

आयोजना स्थलमा हुने कार्यमा स्थानीयको सहभागिता	स्थानीयको सीपमा वृद्धि हुने		अप्रत्यक्ष	अनुकूल		मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	६०	स्थानीय मजदुरको विशेष गरी महिला, दलित तथा आर्थिक अवस्था कमजोर भएका समूहमा सीप विकास गर्नका लागि निर्माण प्रविधि, सफ्ट इन्जिनियरिङ संरचनाको निर्माण र कार्यान्वयनका बारे तालिमको कार्यक्रमले उनीहरूको प्राविधिक सीप बढाउन सक्ने;
सञ्चालन चरण										
विद्यार्थीहरूले गुणस्तरीय प्राविधिक शिक्षाको पहुँच पाएपछि नयाँ विद्यार्थी भर्ना	समग्र जिल्ला तथा छिमेकी जिल्लाकै शैक्षिक अवस्थामा क्रमशः सुधार आउँदै जाने	प्रत्यक्ष		अनुकूल		उच्च (६०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	१००	सैद्धान्तिक तथा व्यवहारिक ज्ञानले भरिपूर्ण प्राध्यापकलाई रोजगारी दिइने; विद्यार्थीलाई व्यवहारिक ज्ञान प्रदान गर्नको निम्ति फिल्ड अध्ययनको उपयुक्त व्यवस्था गर्नुको साथै हरेक शैक्षिक सत्रमा व्यावहारिक ज्ञान झल्काउने प्रोजेक्ट बुझाउनै पर्ने व्यवस्था हुने
प्राविधिक शिक्षाको प्राप्तिपछि विद्यार्थीले भविष्यमा आफूले चाहेको जस्तो रोजगारी पाउने	आत्मनिर्भर हुने क्षमतामा वृद्धि		अप्रत्यक्ष	अनुकूल		उच्च (६०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	१००	शैक्षिक प्रणालीमा INTERVIEW र INTERNSHIPका मौका दिइने छ; उत्कृष्ट हुने विद्यार्थीलाई विश्वविद्यालयभित्रै रोजगारीको अवसर मिलाइने
प्राविधिक शिक्षाको प्राप्तिपछि विद्यार्थीले आफूले हासिल गरेको शिक्षालाई पहिला आफ्नै ठाउँमा कार्यान्वयन गर्न कटिबद्ध हुने	समाजको समग्र विकासमा भूमिका खेल्ने		अप्रत्यक्ष	अनुकूल		मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	६०	शैक्षिक प्रणालीमा INTERVIEW र INTERNSHIPका मौका दिइने छ; उत्कृष्ट हुने विद्यार्थीलाई विश्वविद्यालयभित्रै रोजगारीको अवसर मिलाइने

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

विश्वविद्यालय सञ्चालन क्रममा विश्वविद्यालय भित्रै १५० जना जनशक्तिलाई अ/स्थायी रूपमा रोजगारी प्रदान गरिने छ	रोजगारीको सुनिश्चितता	प्रत्यक्ष		अनुकूल		उच्च (६०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	१००	विश्वविद्यालयले सीप, ज्ञान र योग्यताका आधारमा स्थानीय, महिला र पिछ्छडिएका वर्गलाई रोजगारीको लागि प्राथमिकतामा राख्ने
गुणस्तरीय शिक्षाको खोजि गर्दै अन्य जिल्लाबाट समेत पनि अस्थायी वा स्थायी रूपले मानिसहरूले स्थानान्तरण हुने	मानिसहरूको स्थानान्तरण		अप्रत्यक्ष	अनुकूल		मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	६०	विश्वविद्यालयले विभिन्न कार्यक्रमको सञ्चालन गरि नगरपालिका र जिल्लामा अवस्थित पर्यटकीय तथा धार्मिक स्थलबारे जानकारी प्रदान गर्नसक्ने
विश्वविद्यालयको सञ्चालन पश्चात् आर्थिक गतिविधिहरू बढ्ने तथा थप पूर्वाधार निर्माणको कामहरू बढ्दै जाने	जग्गाको मूल्यमा सुधार		अप्रत्यक्ष	अनुकूल		उच्च (६०)	क्षेत्रिय (६०)	दीर्घकालीन (२०)	१४०	परियोजना क्षेत्र वरपर वर्तमान समयमा रहि आएको सार्वजनिक सेवाको स्तरोन्नति गर्नुको साथै नयाँ सेवाको विस्तारको निमित्त विश्वविद्यालय प्रशासनले भूमिका निर्वाह गर्नुपर्ने
विश्वविद्यालयमा प्राविधिक शिक्षा पाउने लक्ष्य बोकि अन्य जिल्लाबाट समेत विद्यार्थीको आवगमन हुने	पर्यटन विकास		अप्रत्यक्ष	अनुकूल		मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	मध्यकालीन (१०)	५०	न.पा./गा.पा.ले कोटा सिस्टममा विद्यार्थीलाई भर्ना गर्नसक्ने
प्रतिकूल प्रभाव										
निर्माण अवधि										
भौतिक वातावरण										
भवन निर्माणका लागि जग्गाको उपयोगले निर्माण क्षेत्रलाई स्थायी रूपमै	भूबनोट र भूमि उपयोगशैलीमा परिवर्तन	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	दीर्घकालीन (२०)	४०	प्रस्तावकर्ताले सम्बद्ध निकायले स्वीकृत गरेको योजना पूर्ण पालना गर्नेछ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

बिल्टअप एरियामा परिणत गरिदिने छ										१०.७५ हे. अधिग्रहण जमिनमा १.५ हे. क्षेत्रमा भवन निर्माण हुनाले भूमि उपयोगशलीमा हरियाली उल्लेख्य रूपमा संरक्षण गरिनेछ
निर्माणको चरणमा, निर्माण सामग्री बोकेका र अन्य सवारीसाधनको नियमित ओहोरदोहोरले परियोजना स्थल वरपर धुलो उड्ने र हानीकारक ग्यास CO _x , SO ₂ , NO _x आदिको उत्सर्जनले वायु प्रदूषण गराउने; निर्माण कार्य जस्तै: सिमेन्ट मिक्सिङ, बालुवा र एग्रीगेट्स, उत्खनन, लोडिङ र अनलोडिङ इत्यादिका कारण धुलोले वायु प्रदूषण गराउने	हावाको गुणस्तरमा नराम्रो प्रभाव	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	अल्पकालीन (५)	२५	नेपाल भेहिकल मास इमिसन स्ट्यान्डर्ड, २०६९ को प्रावधानलाई पालना गरेका र हरियो स्टीकर प्राप्त गरेका सवारीसाधनमात्रै निर्माण कार्यका क्रममा प्रयोग गरिने छ । भण्डारण गरिएका निर्माण सामग्री ईँटा, एग्रीगेट्स लगायत र परियोजनाको उत्तरी सीमामा रहेको बाटोमा उड्ने धुलोलाई नियन्त्रण गर्न लगातार पानीले भिजाउने काम हुनेछ ।
भण्डारण गरेको निर्माण सामग्रीको साना कणलाई हावाले उडाएर आयोजना क्षेत्र आसपास आकाशे पानीले उक्त कणहरूलाई बगाएर नजिक रहेका खेती योग्य भूमि प्रदूषण गर्नुका	पानीको गुणस्तरमा प्रभाव	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	अल्पकालीन (५)	२५	निर्माण सामग्री (सिमेन्ट, माटो, बालुवा आदि)को आपूर्ति र भण्डारण गर्दा पोली सिट्सको प्रयोग गरी छोपिने छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

साथै पानीको स्रोतसमेत प्रदूषित हुने										
ठूलो सङ्ख्यामा रहने मजदुर परियोजना स्थल वरपर नै बसोबास गर्ने छन् । जसका कारण ठोस फोहोर (प्लास्टिक, कुहिने फोहोर) बढ्ने	फोहोरमैलाको उत्पादन		अप्रत्यक्ष		प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	अल्पकालीन (५)	२५	४ आर (रिफ्युज, रिड्युस, रियुज र रिसाइकल) सिद्धान्तअनुसार ठोस फोहोरको व्यवस्थापन स्रोतमै जैविक र अजैविक फोहोर छुट्याएर रिसाइकल र रियुज गर्न मिल्ने फोहोर निश्चित बिक्रेताहरूलाई बिक्री गर्ने गरी कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिने छ । कामदारले उत्पादन गर्ने फोहोर कुनै पनि सार्वजनिकस्थल वा अरूको जग्गामा फाल्न पूर्ण प्रतिबन्ध लगाइनेछ । कामदार क्याम्पहरूमा फोहोर सङ्कलन गर्दा जैविक र अजैविक फोहोर छुट्याएर राख्न फरक फरक डब्बा राखिने छन् ।
औषतमा निर्माण चरणमा प्रतिदिन १ घन मिटर ठोस फोहोर उत्पादन हुने अनुमान	मक डिस्पोजल/ व्यवस्थापनमा प्रभाव	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	अल्पकालीन (५)	२५	निर्माण कार्यबाट उत्पादन भएका ठोस फोहोरलाई छुट्टै डिब्बामा सङ्कलन गरि त्यसबाट हुन सक्ने वातावरणीय प्रभाव र काम नै प्रभावित पार्न सक्ने अवस्था रोक्न हरेक दिन त्यसको व्यवस्थापन गरिने छ । नगरपालिकाको नीतिअनुसार विभिन्न प्रकारका फोहोरहरू सङ्कलन गरी निश्चित डिब्बामा छुट्याएर राख्ने र नियमित रूपमा त्यसको व्यवस्थापन गरिने छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

विभिन्न कार्य जस्तै ह्याम्मरिड, उत्खनन, ड्रिलिङ, बेन्डिङ, फोरगिङ, वेल्डिङ, जेनेरेटर सञ्चालन, निर्माण सामग्रीको लोडिङ र अनलोडिङ इत्यादिका कारण ध्वनिको स्तर बढ्ने	आयोजना क्षेत्रमा ध्वनि प्रदूषण र कम्पन		अप्रत्यक्ष		प्रतिकूल	मध्यम (२०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	अल्पकालीन (५)	३५	नेपाल भेहिकल मास इमिसन स्ट्यान्डर्ड, २०६९ को प्रावधानलाई पालना गर्दै पुराना उपकरण र सवारीसाधनको प्रयोग नगर्ने । उपकरण सञ्चालनमा खटिने मजदुर/ कामदारलाई इयर प्लग्स (EAR PLUGS) प्रदान गर्ने । निर्माणकार्य गर्मीमा बिहान ६ देखि साँझ ७ बजेसम्म र जाडोमा बिहान ७ देखि साँझ ६ बजेसम्म गर्ने । ध्वनि प्रदूषण रोक्न उपकरणको सञ्चालन गर्दा तिनलाई बन्द प्रणालीमा समाहित गर्ने ।
कामदार शिविरबाट फोहोर पानीको व्यवस्था नगरिए हैजा, झाडापखाला, टाइफाइड, मलेरिया जस्ता प्रकोप देखा पर्ने	पानी निकासी सुविधा/ फोहोर पानीको व्यवस्थापनसम्बन्धी समस्या	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	मध्यम (२०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	अल्पकालीन (५)	३५	परियोजना स्थलको दक्षिणी भेगमा अस्थायी सेप्टिक ट्याङ्कीको सहायताले फोहोर पानीलाई ढल सफा गर्ने ट्याङ्करको सहायतामा सरसफाइ गरिने छ ।
विश्वविद्यालयको निर्माणका कारण नजिकैका स्थानमा स्लोपको सन्तुलनमा असर पुग्ने	निर्माणले माटोको स्थिरतामा पार्न सक्ने प्रभाव	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	मध्यम (२०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	अल्पकालीन (५)	३५	स्थिरताको हिसाबमा भूगर्बविद्ले यस स्थानको स्थिरताको अध्ययन गर्दा निर्माण कार्यको लागि एकदम उपयुक्त भनी घोषणा गरिएको छ । तथापि आयोजना क्षेत्र वरपर जहाँ भिरहरू अवस्थित छन् त्यहाँ बायो इन्जिनियरिङ्ग को माध्यमले

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

										भिरालो ठाउँलाई भू-क्षयबाट जोगाउने कार्य गरिनेछ।
सवारीसाधनको सञ्चालन र मर्मतसँगै उपकरणहरूको मर्मत गर्दा यस्ता रसायनिक पदार्थहरू पोखिने वा चुहिने	रासायनिक प्रदूषण हुन सक्ने		अप्रत्यक्ष		प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	अल्पकालीन (५)	२५	लिड विनाको रडको प्रयोग असम्भव प्रायः छ किनभने नेपाली बजारमा लिड विनाको रड पाउँदैन। त्यसैकारण कम मात्रामा लिड हुने रडको मात्रै प्रयोग गरिने छ। ग्रिज, पेन्ट्स, र पेट्रोलियम पदार्थहरूको सङ्कलन गरी रिसाइकलका लागि बिक्री गरिने छ। मान्यता प्राप्त ग्यारेजमा मात्रै सवारीसाधनको नियमित मर्मतसम्भार गरिने छ।
सञ्चालन चरण										
कागजी फोहोर धेरै उत्पादन हुने; खाजाको प्याकिड गरिएको प्लास्टिक र एलुमिनियम फोइल पनि दैनिक फोहोरको रूपमा थपिने	फोहोर मैला उत्पादन	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	अल्पकालीन (५)	२५	दुवै जैविक र अजैविक फोहोरलाई छुट्याएर चार आर सिद्धान्तका आधारमा ठोस फोहोरको व्यवस्थापन गरिने छ। जैविक र अजैविक फोहोरका लागि फरक रडका डब्बाहरू उपलब्ध गराएर फोहोर छुट्याउने र फाल्ने (सङ्कलन) संयन्त्र निर्माण गरिने छ। नकुहिने किसिमका फोहोरको रिसाइकल र रियुजका लागि निश्चित बिक्रेतालाई बिक्री गरिने छ। भान्छा र अन्य स्थानबाट उत्पादन हुने जैविक फोहोरलाई स्थानीयवासी र

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

										<p>क्लबसँगको सहकार्य र समन्वयमा कम्पोस्ट मल उत्पादन गरिने छ ।</p> <p>महानगरपालिकासँग समन्वय गरी बाँकी रहेका ठोस फोहोरको डम्पिङ साइटमा व्यवस्थापन गर्ने ।</p> <p>फोहोर सङ्कलन भाँडालाई विश्वविद्यालय परिसरभित्रै राख्ने ।</p> <p>विश्वविद्यालय परिसरभित्र जथाभावी फोहोर फालेमा कारवाही गर्ने नियम राखिने छ ।</p>
<p>विद्युत सट भएर आगलागी हुन सक्ने; भूकम्पको दृष्टिकोणले समेत संवेदनशील क्षेत्रमा अवस्थित यस परियोजनास्थलमा भूकम्प आएको बेला भौतिक क्षति भई मानवीय क्षति हुन सक्ने</p>	<p>विपद्को समयमा हुने जोखिम</p>		<p>अप्रत्यक्ष</p>	<p>प्रतिकूल</p>	<p>उच्च (६०)</p>	<p>स्थान निर्दिष्ट (१०)</p>	<p>अल्पकालीन (५)</p>	<p>७५</p>	<p>भवनको डिजाइन र निर्माणमा राष्ट्रिय भवन संहितामा रहेको भूकम्प प्रतिरोधी प्रावधानलाई पालना गरिने छ ।</p> <p>कर्पोरेट कार्यालयका कर्मचारी र सम्बन्धित व्यक्तिहरूलाई भूकम्प सुरक्षा र आगलागी सुरक्षासम्बन्धी तालिमको आयोजना र पूर्वअभ्यास गराइने छ ।</p> <p>आपतकालीन द्वार र बाटो सजिलै थाहा पाउने गरी उपयुक्त संकेत र जानकारीमूलक सन्देशहरू रङ्गिन स्वरूपमा राखिने छन् ।</p> <p>भवनको डिजाइन र निर्माणमा राष्ट्रिय भवन संहितामा रहेको आगलागी सुरक्षासम्बन्धी प्रावधान पालना गरिने छ ।</p>	

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

										कुनै पनि दुर्घटना भएमा प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक प्राथमिक उपचारको सामान (FIRST AID KIT) को व्यवस्था गरिने छ । आगलागी नियन्त्रणका लागि भवनमा फायर एक्विपमेन्टसुर रहेने छन् । आगलागी सम्भावित स्थानमा स्मोक डिटेक्टर जडान गरिने छ ।
पक्की सडक, भवन र पार्किङ क्षेत्र बढ्ने	आकाशे पानी जमिनमुनि रिचार्ज हुन सक्ने सम्भावना घट्छ जसको कारण जमिनको सतहमा पानीको मात्रा बढ्न जान्छ भने जमिन मुनिको पानी चाँहि सुक्न सक्ने		अप्रत्यक्ष	प्रतिकूल	मध्यम (२०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	दीर्घकालीन (२०)	५०	छत, बरन्डा आदिबाट सङ्कलित आकाशे पानीलाई शुद्धीकरण गरी जमिनमुनि रिचार्जका लागि निश्चित स्थानमा पठाइने छ । पेभ्ड एरिया, खुला क्षेत्र, सडक आदिबाट सङ्कलित स्ट्रोम पानी (STORM WATER) लाई ढल प्रणालीमा पठाइने छ । हरित क्षेत्र स्वीकृत भएको डिजाइन अनुसार निर्माण गरिने छ । जसका कारण आकाशे पानीको पर्कोलेसनमा सहयोग पुग्छ । रेन वाटर हार्भेस्टिङ प्रविधिको जडानले जमिनमुनिको पानीको मात्रा बढाउन मद्दत गर्दछ । विश्वविद्यालय परिसरभित्र पानी बचतको रणनीति लागू गरिने छ । जनचेतना कार्यक्रमको आयोजना गरी विद्यार्थी,	

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

									शिक्षक वर्ग र कर्मचारीलाई पानी संरक्षण गर्न प्रेरित गरिने छ । विश्वविद्यालयमा पानीको वितरणका बोतल र ट्याङ्करको पानीका लागि निजी क्षेत्रलाई जिम्मा दिइने छ । यसले जमिनमुनिको पानी दोहनको चापलाई केही सहज बनाउँछ ।
सञ्चालन चरणमा करिब ३५ कार र ९५ मोटरसाइकल कर्मचारी तथा विद्यार्थीले नियमित प्रयोग गर्ने	ट्राफिक व्यवस्थापनमा समस्या		अप्रत्यक्ष	प्रतिकूल	मध्यम (२०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	दीर्घकालीन (२०)	५०	विश्वविद्यालय वरपरको सडक वा कुनै पनि स्थानमा अव्यवस्थित पार्किङलाई प्रतिबन्ध लगाइने छ । विश्वविद्यालयभित्र र राजमार्ग लगायत सडक क्षेत्रमा गति सीमित लेखिएका ट्राफिक सङ्केत राखिने छन् । नगरपालिकासँग समन्वय गरी शिक्षालय वरपरका क्षेत्रमा स्पिड ब्रेकर निर्माण गर्ने प्रबन्ध मिलाइने छ । विश्वविद्यालय क्षेत्र नजिकको धेरै मोड भएको राजमार्गको बाटोमा नगरपालिकाको समन्वयमा लुकिड ग्लासको प्रबन्ध गरिने छ । विश्वविद्यालय क्षेत्रभित्र पनि सवारीसाधनको गतिलाई सीमित राखिने छ । डिजाइन अनुसार सवारीसाधनको पार्किङ क्षेत्र छुट्याइने छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

										विश्वविद्यालयको व्यवस्थापन पक्षले हरसमय ट्राफिक व्यवस्थापनको लागि ट्राफिक प्रहरीसँग आवश्यक समन्वय र पहलकदमीको साथै स्थानीयलाई समेत ट्राफिक व्यवस्थापनमा जागरुक र शिक्षित बनाइने छ ।
हाल सामुदायिक वन रहेको क्षेत्रमा रूखहरूको कटान गरि भौतिक संरचनाको निर्माण	प्राकृतिक सौन्दर्यतामा हास		अप्रत्यक्ष		प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	दीर्घकालीन (२०)	४०	विश्वविद्यालय निर्माणको क्रममा परिसर भित्र मापदण्डअनुसार हरित क्षेत्रको निर्माण गरिने छ। विभिन्न बोटबिरुवा तथा फूलको व्यवस्था मिलाई प्राकृतिक सौन्दर्यतामा कुनै हास आउन दिइने छैन।
आयोजना क्षेत्र वरपर इन्धन जलाउने	जलवायु परिवर्तन हुन सक्ने		अप्रत्यक्ष		प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	दीर्घकालीन (२०)	४०	विश्वविद्यालय निर्माणको क्रममा परिसर भित्र मापदण्डअनुसार हरित क्षेत्रको निर्माण गरिने छ। चाहिने मात्रामा भन्दा बढी डिजेलबाट चल्ने उपकरण प्रयोग गरिने छैन।
जैविक वातावरण										
निर्माण चरण										
विश्वविद्यालय निर्माणको निम्ति पहिलो र दोस्रो चरणको निर्माण गर्दा कुल २,०५२ रूखको कटान गर्नुपर्ने; जसमा खयर,	वनको विनाश हुने	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	उच्च (६०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	दीर्घकालीन (२०)	९०	२०५२ रूख हटाइनेमा एक रूख बराबर १० (१:१०) को दरले २०,५२० बिरुवा क्षतिपूर्तिस्वरूप रोपिने छन् । भवनको सौन्दर्य, ध्वनि र वायु प्रदूषण नियन्त्रणका लागि तोकिएका बोटबिरुवा रोपिने छन् ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

<p>खनियो, सिसौका रूख काटिनु</p>										<p>परियोजनामा कार्यरत मजदुर तथा कर्मचारीलाई वनजङ्गलको फाइदा तथा वन फडानी गर्नाले वातावरणमा पार्ने प्रतिकूल असरबारे सचेतनात्मक अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । रूख काट्नै परेमा नगरपालिका, वन कार्यालय तथा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिबाट पूर्वस्वीकृति लिइनेछ । मजदुरलाई नजिकको वन प्रवेश क्षेत्रमा साइनबोर्डमा बाह्य मानिसको प्रवेशमा निषेध गरिएको छ भनेर लेखी वन प्रवेशमा रोक लगाइनेछ । कामदार शिविरमा खाना पकाउन र अन्य प्रयोजनको लागि खाना पकाउने ग्यासको प्रयोग गर्न लगाइनेछ ।</p>
<p>सवारीसाधनको आवतजावत र बाह्य कामदारको उपस्थितिले गर्दा परियोजना स्थल क्षेत्र वरपरका जंगलमा वन्यजन्तु एवं वन पैदावरको गैरकानुनी व्यापार हुनसक्ने</p>	<p>वन पैदावार र वन्यजन्तुको चोरी निकासी</p>	<p>प्रत्यक्ष</p>		<p>प्रतिकूल</p>	<p>न्यून (१०)</p>	<p>स्थान निर्दिष्ट (१०)</p>	<p>अल्पकालीन (५)</p>	<p>२५</p>	<p>वनजन्य उत्पादनको सङ्कलनको ओसारपसार रोक्न नियमित रूपमा ढुवानी गर्ने साधनको जाँच गरिने छ । परियोजनामा कार्यरत मजदुर तथा कर्मचारीलाई शिकारसम्बन्धी कानुनी कार्वाही बारेमा सचेत गर्ने र वन्यजन्तुको शिकार गर्ने, मार्ने तथा अन्य कुनै प्रकारका गैरकानुनी कार्यलाई पूर्ण रूपमा प्रतिबन्ध लगाइनेछ ।</p>	

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

निर्माण कार्य वन क्षेत्रमा हुने र रूख कटान गर्दा, जमिनको सतह मिलान गर्दा र निर्माण कार्यले पैदा गर्ने अत्याधिक ध्वनि निस्कने	वन क्षेत्रमा बसोबास गर्ने वन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गी आफैमा पनि र बासस्थानमा समेत असर पर्ने	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	अल्पकालीन (५)	२५	ध्वनिको मात्रालाई मापदण्डभित्र राखिने छ र यसको निम्ति बढी ध्वनिको उत्पन्न यन्त्रहरूलाई बन्द प्रणालीभित्र समाहित गरिने छ । पुराना सवारीसाधनको प्रयोगलाई दुरुत्साहित गरिने छ भने नेपाल सरकारको ध्वनि तथा प्रदुषणसम्बन्धी मापदण्ड पूरा गरेका ढुवानीका सवारीसाधनलाई प्रोत्साहित गरिने छ । सूर्योदयदेखि सूर्यास्तसम्मको समयमा मात्र विश्वविद्यालय निर्माणको कार्य गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ भने अन्य समयमा निर्माणलाई पूर्ण रूपमा बन्दैज लगाइने छ ।
सञ्चालन चरण										
प्रस्तावित विश्वविद्यालय निर्माण भएपछि वन क्षेत्रमा सवारीसाधनको चाप बढ्न सक्ने, हल्लाखल्ला गर्ने, अव्यवस्थित रूपमा फोहोर फ्याक्ने	चराचुरुङ्गी र वन्यजन्तु तर्सिने, डराउने तथा वन्यजन्तुको स्वास्थ्यमा र बासस्थानमा प्रतिकूल असर पर्न सक्ने	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	अल्पकालीन (५)	२५	वन क्षेत्रमा अनावश्यक हल्लाखल्ला र कोलाहल मच्चाउन नदिन हल्ला निषेध लेखिएको साइनबोर्डको प्रबन्ध गरिने छ । विश्वविद्यालय परिसरमा बढ्ने सवारीको चापले पुन्याउन सक्ने वन्यजन्तु माथिको दुर्घटनालाई कम गर्न हर्न निषेध, गति सीमित र वन क्षेत्र भनी सचेतना जगाउने साइनबोर्डको प्रबन्ध मिलाइने छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

सञ्चालन क्रममा विश्वविद्यालय क्षेत्र वरपर मानव जातिको आवतजावत तथा आर्थिक गतिविधि बढ्ने	नजिकका वन क्षेत्रबाट हुनसक्ने वनस्पति र जीवजन्तुको तस्करीको जोखिम बढ्ने		अप्रत्यक्ष		प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	दीर्घकालीन (२०)	४०	स्थानीय बाहेकका मानिसहरूलाई वन क्षेत्रमा प्रवेश निषेध गरिने छ । वन प्रवेश क्षेत्रमा साइनबोर्डमा बाह्य मानिसको प्रवेशमा निषेध गरिएको छ भनेर लेखी वन प्रवेशमा रोक लगाइनेछ । कडाइका साथ कानुन लागू गराउन स्थानीय निकायसँग समन्वय गर्ने र निगरानी तथा अनुगमनमा समुदायको सहभागिता जुटाइनेछ ।
विश्वविद्यालयको बढ्दो चाप र गतिविधिलाई पूर्ति गर्न खुलेका खाजा घर, रेष्टुरेन्ट, क्याफे तथा अन्य पसलले इन्ध को माग बढ्ने	नजिकका वनमा पाइने वनपैदावरको अनावश्यक दुरुपयोग गर्नसक्ने	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	दीर्घकालीन (२०)	४०	स्थानीय बासिन्दा तथा व्यवसायीलाई इन्धनको निम्ति ग्यासको प्रयोग बढाउन प्रोत्साहन गरिने छ । वनपैदावरको अवमूल्यन गर्दा भोगनुपर्ने असरबारे स्थानीयलाई सचेत गराइने छ । इन्धनको रूपमा काष्ठजन्य वस्तुको प्रयोगले स्वास्थ्यमा पर्ने असरबारे स्थानीय तथा विभिन्न व्यवसाय सञ्चाल गरेका मानिससँग अन्तर्क्रियात्मक कार्यक्रमको आयोजना गर्ने ।
आर्थिक सामाजिक र सांस्कृतिक वातावरण										
निर्माण चरण										
स्काफोल्डिङ वा अन्य संरचनाबाट झरेर हुने दुर्घटनाबाट घाइते हुन	व्यवसायिक स्वास्थ्य र सुरक्षा जोखिम बढ्ने	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	मध्यम (२०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	अल्पकालीन (५)	३५	परियोजनाले निर्माण कर्तालाई निम्न पक्षहरू कार्यान्वयन गरि व्यवसायिक

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

सक्ने; निर्माण कार्यमा सिर्जना हुने धुलोले श्वासप्रश्वाससँगै विभिन्न किसिमका अन्य रोगले सताउने										स्वास्थ्य र सुरक्षा जोखिमको प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न लगाउने छ । परियोजनास्थलको सीमालाई तारबार गर्ने उच्च जोखिम भएको निर्माण क्षेत्रमा जाली (NETTING) लगाउने कामदार/मजदुरहरूलाई सुरक्षात्मक लुगा, सुरक्षा पेटी, पञ्जा, मास्क, हेल्मेट, बुट आदि प्रदान गर्ने हरेक साइटमा प्राथमिक उपचार किटको व्यवस्था गर्ने । परियोजनाको कामको सिलसिलामा ज्यान गुमाउने र घाइते भएकालाई बीमाको व्यवस्था गर्ने । श्रम ऐन २०४८ को भाग ५ अनुसार निर्माणकर्ताले आफ्ना कामदारको पूर्ण सुरक्षा र हेरचाह गर्नुपर्ने छ ।
निर्माण क्षेत्रमा उत्पादन हुने ठोस तथा तरल फोहोरले कामदारहरूलाई विभिन्न रोग जस्तै झाडापखाला, मलेरिया, टाइफाइड, जन्डिस, हेपटाइटिस बी, कोभिड-१९ आदिको सङ्क्रमण हुनसक्ने	सङ्क्रामक रोगको प्रभाव	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	मध्यम (२०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	मध्यकालीन (१०)	४०	साइटमा जैविक र अजैविक फोहोर सङ्कलनका लागि छुट्टाछुट्टै डब्बा राखिने छन् । कामदारहरूका लागि सेप्टिक ट्यांक सहितको अस्थायी शौचालय सुविधा दिइने र सरुवा रोग लागेका कामदारलाई निर्माणस्थलमा प्रतिबन्ध लगाइने छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

										आचारसंहिता निर्माण गरी कुनै पनि अवैध गतिविधिबाट सुरुवा रोग फैलाउने कार्यलाई पूर्ण प्रतिबन्ध लगाइने छ ।
पाउनु पर्नेभन्दा कम ज्याला दिएर विपन्न समूह (दलित, गरिब र सीमान्तकृत व्यक्तिहरू)को शोषण हुन सक्ने	बालबालिका र विपन्न समूहको शोषण	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थानीय (२०)	मध्यकालीन (१०)	४०	परियोजनाले निर्माण कर्तालाई श्रम ऐन, २०४८ र बाल श्रम ऐन, २०५६को पूर्ण पालना गराउने छ । निर्माणकर्तालाई कडाइका साथ एकै पद वा दर्जामा रहेका कामदारलाई ज्याला, तलब वा अन्य सुविधामा भेदभाव नगर्न निर्देशन दिइने छ ।
बाहिरबाट आएका कामदार/ मजदुरबाट विभिन्न आपराधिक घटना हुन सक्ने; स्थानीयको सामाजिक प्रतिष्ठा र मूल्यमान्यतामा आँच पुग्ने	आयोजना क्षेत्रमा सामाजिक द्वन्द्व	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	मध्यकालीन (१०)	३०	निर्माण प्रस्तावित क्षेत्रमा सम्बद्ध कर्मचारी र कामदार बाहेक अरु कसैलाई पनि प्रवेश दिइने छैन । द्वन्द्वलाई कम गर्ने उद्देश्यले निर्माण कर्ताले स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकताका साथ रोजगारी दिइने छ । आचारसंहितामार्फत निर्माणकर्ताले आफ्ना कामदारलाई कुनै पनि प्रकारको अवैध गतिविधि संलग्न हुनबाट प्रतिबन्ध लगाउने छन् । कामदार र स्थानीयबीचको सम्बन्ध सुमधुर बनाउन बिदाको दिन पारेर दुई महिनामा कम्तीमा एकपटक विभिन्न छलफल, अन्तर्क्रिया निरन्तर आयोजना गरिने छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

										स्थानीयले कुनै पनि कामदार/मजदुरको व्यवहारलाई लिएर गुनासो वा निवेदन गरेमा त्यसको वास्तविक अवस्थालाई मूल्याङ्कन गरेर सम्बोधन गरिने छ ।
निर्माण स्थलमा बढ्दो कामदारको सङ्ख्याको कारण खानेपानी प्रणाली, ढल प्रणाली, विद्युत, इन्टरनेट जस्ता सेवामा केही हदसम्म असर पुग्ने	स्थानीय सेवामा पर्ने प्रभाव		अप्रत्यक्ष		प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	मध्यकालीन (१०)	३०	परियोजनास्थलको निर्माणका क्रममा कुनै पनि सार्वजनिक सम्पत्तिमा क्षति पुगे बीमाको सुविधा दिइने छ । स्थानीयस्तरमा हाल कायम रहेको स्रोतको चापलाई थप भार नपर्ने गरी निर्माणकर्ताले स्थानीयवासीलाई रोजगारीको अवसर दिने छ ।
सञ्चालन चरण										
सर्ट सर्किटबाट हुनसक्ने आगलागी, भूकम्पको कारण मानवमा हुने क्षति जस्ता घटनाको साथै अन्य सामान्य र ठूला दुर्घटना	स्वास्थ्य र सुरक्षा जोखिम		अप्रत्यक्ष		प्रतिकूल	मध्यम (२०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	अल्पकालीन (५)	३५	विश्वविद्यालय परिसरभित्रै प्राथमिक उपचारको सुविधा दिइने छ । कोर क्षेत्र र साझा स्थानहरूमा प्राथमिक उपचार किट राखिने छन्
बाहिरबाट आएका विद्यार्थी र कर्मचारीका भिन्न संस्कृति र रीतिरिवाजले स्थानीयको सामाजिक प्रतिष्ठा र मूल्यमान्यतामा आँच पुग्न सक्ने	आयोजना क्षेत्रमा सामाजिक द्वन्द्व	प्रत्यक्ष			प्रतिकूल	न्यून (१०)	स्थान निर्दिष्ट (१०)	मध्यकालीन (१०)	३०	कार्यालयका कर्मचारी र स्थानीयबीचको सम्बन्ध सुमधुर बनाउन विभिन्न छलफल, अन्तर्क्रिया निरन्तर आयोजना गरिने छ ।

तालिका ८.२: सकारात्मक प्रभावको संवर्धन र लागत

क्र.स.	प्रभाव	संवर्धन विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
निर्माण चरण						
१.	रोजगारीको अवसर	निर्माण व्यवसायीलाई स्थानीयवासीहरूको सीप, ज्ञान र योग्यताका आधारमा परियोजना निर्माणका लागि प्राथमिकतामा राख्न अनुरोध गरिने छ।	निर्माण चरण	परियोजना स्थल	निर्माण व्यवसायी र प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत नलाग्ने
२.	सम्बन्धित क्षेत्रमा स्थानीय सीपको वृद्धि	निर्माण व्यवसायीले निर्माण कार्यमा अदक्ष जनशक्तिको सीप र ज्ञान वृद्धि गराउने पूर्ण जिम्मेवारी लिनुपर्छ। परियोजना निर्माणबाट प्राप्त हुने सीप र ज्ञानलाई भविष्यमा मजदुर तथा कामदारले यही प्रकृतिको अन्य परियोजना निर्माणमा प्रयोग गर्न सक्छन्।	निर्माण चरण	परियोजना स्थल	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत नलाग्ने
३.	विभिन्न क्षेत्रमा आर्थिक अवसरको वृद्धि	निर्माण व्यवसायीले स्थानीय आपूर्तिकर्ताले चाहेमा उनीहरूलाई प्राथमिकता दिएर आवश्यक वस्तु तथा सामग्रीहरू आपसी समझदारीमा मूल्य र परिमाण तोकी ल्याएर फाइदा लिन सक्नेछन्।	निर्माण चरण	परियोजना स्थल नजिकका क्षेत्र	निर्माण व्यवसायी र प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत नलाग्ने
सञ्चालन चरण						
१.	शैक्षिक अवस्थामा सुधार	शैक्षिक अवस्थामा सुधार ल्याउनको निम्ति सैद्धान्तिक तथा व्यावहारिक ज्ञानले भरिपूर्ण प्राध्यापक लाई रोजगारी दिइनुपर्ने यसको साथसाथै विद्यार्थीलाई व्यावहारिक ज्ञान प्रदान गर्नको निम्ति फिल्ड अध्ययनको उपयुक्त व्यवस्था गर्नुको साथै हरेक	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत नलाग्ने

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	संवर्धन विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
		शैक्षिक सत्रमा व्यावहारिक ज्ञान झल्काउने प्रोजेक्ट बुझाउने पने व्यवस्था हुनुपर्ने । यस अतिरिक्त हरेक सम्भव पाठ्यक्रममा ल्याबद्वारा सिकाइने व्यवस्था गरिनुपर्ने ।				
२.	स्थानीय अर्थतन्त्र र व्यवसाय विकासमा वृद्धि	परियोजनाले समुदायमा चिया पसल, रेष्टुरेन्टआदि व्यवसाय बढाउछ । विश्वविद्यालय नजिकै स्थानीयलाई व्यवसाय खोली आर्थिक लाभ उठाउनको निम्ति प्रोत्साहन गर्न अभिमुखीकरण कार्यक्रम चलाउनुपर्ने ।	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल नजिकका क्षेत्र	प्रस्तावक	१,००,०००
३.	आत्मनिर्भर हुने क्षमतामा वृद्धि	विश्वविद्यालयको सिकाइले विद्यार्थीलाई आत्मनिर्भर हुने पर्याप्त साहस मिल्ने छ । अझ विद्यार्थीलाई पढाइ अन्त्य भएपछि इन्टर्नसिपको पर्याप्त व्यवस्था गरिने छ जसले विद्यार्थीलाई सिकिएका कस्ता शिक्षा बाहिरी दुनियाँमा काम लाग्दो रहेछ भन्ने थाहा हुनेछ । अध्ययनको क्रममा उत्कृष्ट हुने विद्यार्थीलाई विश्वविद्यालयभित्रै रोजगारीको अवसर मिलाइने । यस कार्यले विद्यार्थीलाई थप आत्मबल मिलाई आत्मनिर्भर बनाउन सक्नेछ ।	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत नलाग्ने

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	संवर्धन विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
४.	समाजको विकासमा खेल्ने समग्र भूमिका	शिक्षा प्राप्ति पश्चात विद्यार्थीहरू पलायन भई समाजको विकास नहुने तितो यथार्थ बदलनको निम्ति विद्यार्थीलाई यहीं जीवनयापन गर्न सजिलो पार्ने उद्देश्यले विश्वविद्यालयले रोजगारीको सुनिश्चितता गर्ने छ । पठनपाठनको क्रममा विद्यार्थीलाई स्वदेशमै बसी समाज विकासमा योगदान गर्न प्रोत्साहन गरिरहनुका साथै विश्वविद्यालयबाट पास भएका विद्यार्थीलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न लगाई अध्ययनरत विद्यार्थीलाई स्वदेशमै काम सन्देश दिइ राखेछ ।	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत नलाग्ने
५.	रोजगारीको सुनिश्चितता	विश्वविद्यालयले सीप, ज्ञान र योग्यताका आधारमा स्थानीय, महिला र पिछ्छडिएका वर्गलाई रोजगारीको लागी प्राथमिकतामा राख्नु पर्दछ ।	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत नलाग्ने
६.	मानिसहरूको स्थानान्तरण	विश्वविद्यालयले बाहिरी दुनियाँमा आफ्नो प्रतिष्ठा कायम राख्न सक्नुपर्छ जसको कारणले मानिसहरू गुणस्तरीय शिक्षा प्राप्त गर्न कै निम्ति टाढाटाढाबाट विश्वविद्यालय अवस्थित क्षेत्रमा आउन जसको कारण परियोजना क्षेत्र आसपासका क्षेत्रमा आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुन सकोस् ।	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत नलाग्ने
७.	जग्गाको सुधार मूल्यमा	परियोजना क्षेत्र वरपर वर्तमान समयमा रही आएको सार्वजनिक सेवाहरूको स्तरोन्नति गर्नुको साथै नयाँ सेवाको विस्तारको निम्ति विश्वविद्यालय प्रशासनले भूमिका निर्वाह गर्नुपर्छ । साथै	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल र	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत नलाग्ने

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	संवर्धन विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
		स्थानीयलाई जग्गा जमीन जोड्नुको फाइदाबारे अभिमुखीकरण कार्यक्रमको पनि आयोजना गर्नुपर्छ ।		नजिकका क्षेत्र		
८.	पर्यटन विकास	विश्वविद्यालयले विभिन्न कार्यक्रमको सञ्चालन गरी न.पा. र जिल्लामा अवस्थित पर्यटकीय तथा धार्मिक स्थल बारे जानकारी प्रदान गर्न सक्नेछ, जसले समग्र म.न.पा. तथा जिल्लाकै पर्यटन विकासमा टेवा पुग्नेछ ।	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत नलाग्ने
९.	योजनाबद्ध हरित क्षेत्र	सरकारी मापदण्ड र हालको डिजाइनअनुसार प्रस्तावकर्ताले हरित क्षेत्र निर्माण गर्नेछ । प्रस्तावकर्ताले विभिन्न प्रजातिका बोटबिरुवा हरित क्षेत्रमा रोप्नेछ । स्थानीय वातावरणलाई सुहाउँदो घाँस, फूल, धुपी र अन्य आकर्षक बोटबिरुवा हरित क्षेत्र र सडक छेउमा रोपिने छन् । मालिले समग्र हरित क्षेत्रको हेरचाह गर्नेछन् ।	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	१०,००,०००
१०	महिला र विपन्न वर्गको सशक्तीकरण	महिला र विपन्न वर्गलाई सचेतना र प्रशिक्षण कार्यक्रमको माध्यमबाट थप सशक्त बनाइने छ । आयोजना सञ्चालन चरणमा महिला र विपन्न वर्गलाई विभिन्न क्षेत्रमा समावेश गरेर उनीहरूलाई आफ्नो जीवनमा स्वतन्त्रता र आत्मविश्वास बढाउन सहयोग पुग्नेछ ।	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत नलाग्ने
	जम्मा					११,००,०००

तालिका ८.३: नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपाय र लागत

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
भौतिक वातावरण						
क. निर्माण चरण						
१	भूबनोट र भूमि उपयोगशैलीमा परिवर्तन	<ul style="list-style-type: none"> प्रस्तावकर्ताले सम्बद्ध निकायले स्वीकृत गरेको योजना पूर्ण पालना गर्नेछ । १०.७५ हे. अधिग्रहण जमिनमा १.५ हे. क्षेत्रमा भवन निर्माण हुनाले भूमि उपयोगशैलीमा हरियाली उल्लेख्य रूपमा संरक्षण गरिने । 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	हरित क्षेत्र प्रवर्द्धन खर्चमा समेटिएको छ
२	हावा र पानीको गुणस्तर	<ul style="list-style-type: none"> नेपाल भेहिकल मास इमिसन स्ट्यान्डर्ड, २०६९ को प्रावधानलाई पालना गरेका र हरियो स्टीकर प्राप्त गरेका सवारीसाधन मात्रै निर्माण कार्यका क्रममा प्रयोग गरिने छ । भण्डारण गरिएका निर्माण सामग्रीहरू ईटा, एग्रीगेट्स लगायत र परियोजनाको उत्तरी सीमामा रहेको बाटोमा उड्ने धुलोलाई नियन्त्रण गर्न लगातार पानीले भिजाउने काम हुनेछ । निर्माण सामग्री (सिमेन्ट, माटो, बालुवा आदि) को आपूर्ति र भण्डारण गर्दा पोली सिट्सको प्रयोग गरी छोपिने छ । निर्माण कार्यबाट उत्पादन हुने ठोस फोहोरलाई जलाउन पूर्ण प्रतिबन्ध लगाइने छ । पानीको कुनै पनि सतही स्रोत नभएका कारण परियोजनाको निर्माणबाट प्रदूषित हुने अवस्था छैन । 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल	निर्माण व्यवसायी	५०,०००

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
		<ul style="list-style-type: none"> निर्माण सामग्रीको भण्डारण र मजदुर क्याम्प । निर्माण सामग्रीको भण्डारण परियोजना स्थलमा बन्ने हरित र खुला क्षेत्रको जग्गामा बन्द प्रणालीभिन्न राखिने छ । आवश्यकताअनुसार भण्डारणलाई घटाउँदै स्वच्छ निर्माण सामग्रीको प्रयोग गरिने छ । निर्माण सामग्रीको भण्डारण कुनै पनि सार्वजनिक स्थलमा गरिने छैन । मजदुर क्याम्पहरू कडाइका साथ निर्माणस्थल भित्रै निर्माण गरिने छन् । 				
३	निर्माण सामग्रीको भण्डारण र मजदुर क्याम्प	<ul style="list-style-type: none"> निर्माण सामग्रीहरूको भण्डारण परियोजना स्थलमा बन्ने हरित र खुला क्षेत्रको जग्गामा बन्द प्रणालीभिन्न राखिनुपर्ने । आवश्यकताअनुसार भण्डारणलाई घटाउँदै स्वच्छ निर्माण सामग्रीहरूको प्रयोग गरिनुपर्ने । निर्माण सामग्रीको भण्डारण कुनै पनि सार्वजनिक स्थलमा नगरिने । मजदुर क्याम्प कडाइका साथ निर्माण स्थलभित्रै निर्माण गरिनुपर्ने । 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल	निर्माण व्यवसायी	७५,०००
४	उत्पादन हुने फोहोर	<ul style="list-style-type: none"> चार आर (रिफ्युज, रिड्युस, रियुज र रिसाइकल) सिद्धान्तअनुसार ठोस फोहोरको व्यवस्थापन स्रोतमै बायोडिग्रेडेबल र नन् 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल र	निर्माण व्यवसायी	५,००,०००

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
		<p>बायोडिग्रेडेबल फोहोर छुट्याएर साथै रिसाइकल र रियुज गर्न मिल्ने फोहोर निश्चित बिक्रेतालाई बिक्री गर्ने गरी कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिने छ ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • कामदारले उत्पादन गर्ने फोहोर कुनै पनि सार्वजनिक स्थल वा अरूको जग्गामा फाल्न पूर्ण प्रतिबन्ध लगाइनेछ । • कामदार क्याम्पहरूमा फोहोर सङ्कलन गर्दा बायोडिग्रेडेबल र नन् बायोडिग्रेडेबल फोहोर छुट्याएर राख्न फरक फरक डब्बाहरू राखिने छन् । • फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन २०६८ को प्रावधानअनुसार उत्पादित ठोस फोहोरको व्यवस्थापन गरिनेछ । • पुनः प्रयोग (रियुजेबल) गर्न मिल्ने कुनै पनि सामग्रीको अधिकतम प्रयोग गर्दै बाँकी सामग्री भने बिक्री गरिनेछ । • पुनः प्रशोधन र पुनः प्रयोग योग्य सामग्री बिक्री गर्ने र परियोजनामा काम नलाग्ने निर्माण सामग्रीहरू भने निश्चित बिक्रेतालाई बिक्री गरिनेछ । • फोहोर सङ्कलनका लागि उचित भण्डारण प्रणाली निर्माण गर्दै परियोजनास्थल भन्दा बाहिर कहींकतै पनि नफाल्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । 		वरपरका क्षेत्र		

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
		<ul style="list-style-type: none"> पोखरा महानगरपालिकासँग समन्वय गरी बाँकी रहेका फोहोरको उचित व्यवस्थापन गरिनेछ । 				
५	जमिनमुनिको पानीको टेबलमा पर्ने असर	<ul style="list-style-type: none"> पेभ्ड एरिया, खुला क्षेत्र, सडक आदिबाट सङ्कलित स्ट्रोम पानी (Storm Water) लाई २० फिट गहिरो Recharge Pit मा पठाइनेछ । 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत नलाग्ने
६	मक डिस्पोजल/ व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> निर्माण कार्यहरूबाट उत्पादन भएका ठोस फोहोरलाई छुट्टै डिब्बाहरूमा सङ्कलन गरी त्यसबाट हुन सक्ने वातावरणीय प्रभाव र काम नै प्रभावित पार्न सक्ने अवस्था रोक्न हरेक दिन त्यसको व्यवस्थापन गरिने छ । महानगरपालिकाको नीतिअनुसार विभिन्न प्रकारका फोहोर सङ्कलन गरि निश्चित डिब्बाहरूमा छुट्याएर राख्ने र नियमित रूपमा त्यसको व्यवस्थापन गरिने छ । 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल	निर्माण व्यवसायी	५,००,०००
७	ध्वनि र कम्पन	<ul style="list-style-type: none"> नेपाल भेहिकल मास इमिसन स्ट्यान्डर्ड, २०६९ को प्रावधानलाई पालना गर्दै पुराना उपकरण र सवारीसाधनको प्रयोग नगर्ने । उपकरण सञ्चालनमा खटिने मजदुर/कामदारलाई इयर प्लग्स (ear plugs) प्रदान गर्ने । निर्माणकार्य गर्मीमा बिहान ६ देखि साँझ ७ बजेसम्म र जाडोमा बिहान ७ देखि साँझ ६ बजेसम्म गर्ने । 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल	निर्माण व्यवसायी	२,००,००० (कुनै बीमा गर्नु पर्ने थप हुने खर्च)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
		<ul style="list-style-type: none"> ध्वनि प्रदूषण रोक्न उपकरणको सञ्चालन गर्दा तिनलाई बन्द प्रणालीमा समाहित गर्ने । 				
८	पानी निकासीको सुविधा/फोहोर पानीको व्यवस्थापनसम्बन्धी समस्या	परियोजना स्थलको दक्षिणी भेगमा अस्थायी सेप्टिक ट्याङ्कीको सहायताले फोहोर पानीलाई ढल सफा गर्ने ट्याङ्करको सहायतामा सरसफाइ गरिने छ ।	निर्माण चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावकर निर्माण व्यवसायी	१०,००,०००
९.	निर्माणले माटोको स्थिरतामा पार्न सक्ने प्रभाव	स्थिरताको हिसाबमा भूगर्भविद्वले यस स्थानको स्थिरताको अध्ययन गर्दा निर्माण कार्यको लागी एकदम उपयुक्त भनी घोषणा गर्नुभएको छ । तथापि आयोजना क्षेत्र वरपर जहाँ भिरहरू अवस्थित छन् त्यहाँ बायो इन्जिनियरिङको माध्यमले भिरालो ठाउँलाई भू-क्षयबाट जोगाउने कार्य गरिने छ ।	निर्माण चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावकर र निर्माण व्यवसायी	५,००,०००
१०	पेट्रोलियम पदार्थ, पेन्टस् र अन्य रसायन पोखिनु	<ul style="list-style-type: none"> लिड विनाको रडको प्रयोग असम्भव प्रायः छ किनभने नेपाली बजारमा लिड विनाको रड पाउँदैन । त्यसैकारण कम मात्रामा लिड हुने रडको मात्रै प्रयोग गरिने छ । ग्रिज, पेन्टस् र पेट्रोलिय पदार्थको सङ्कलन गरी रिसाइकलका लागि ब्रिक्री गरिने छ । मान्यता प्राप्त ग्यारेजमा मात्रै सवारीसाधनहरूको नियमित मर्मतसम्भार गरिने छ । 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत नलाग्ने

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
ख. सञ्चालन चरण						
१	विश्वविद्यालयबाट उत्पादन हुने ठोस फोहोरको व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> दुवै कुहिने (Biodegradable) र नकुहिने (Non-biodegradable) फोहोरलाई छुट्याएर ४ आर सिद्धान्तका आधारमा ठोस फोहोरको व्यवस्थापन गरिने छ । जैविक र अजैविक फोहोरका लागि फरक रडका डब्बाहरू उपलब्ध गराएर फोहोर छुट्याउने र फाल्ने (सङ्कलन) संयन्त्र निर्माण गरिने छ । नकुहिने किसिमका फोहोरको रिसाइकल र रियुजका लागि निश्चित बिक्रेतालाई बिक्री गरिने छ । भान्छा र अन्य स्थानबाट उत्पादन हुने जैविक फोहोरलाई स्थानीयवासी र क्लबसँगको सहकार्य र समन्वयमा कम्पोस्ट मल उत्पादन गरिने छ । महानगरपालिकासँग समन्वय गरी बाँकी रहेका ठोस फोहोरको डम्पिङ साइटमा व्यवस्थापन गर्ने । फोहोर सङ्कलन भाँडालाई विश्वविद्यालय परिसरभित्रै राख्ने । विश्वविद्यालय परिसरभित्र जथाभावी फोहोर फालेमा कारवाही गर्ने नियम राखिने छ । विद्यार्थीलाई पठनपाठन गर्ने क्षेत्रलाई सफा राख्नुपर्छ भनी बेलाबेलामा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । 	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल तथा वरपर का क्षेत्र	प्रस्तावक	६,००,०००

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
२.	फोहोर पानीको डिस्पोजल	<ul style="list-style-type: none"> फोहोर पानीलाई शुद्धीकरण गर्नका लागि Sewage Treatment आयोजनाको स्थापना गरिने छ । Sewage Treatment आयोजनालाई विश्वविद्यालय परिसरको दक्षिणी क्षेत्रमा स्थापना गरिने छ । Sewage Treatment ले कुल १.२-६ KLD फोहोर पानी प्रशोधन गर्न सक्छ । वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को प्रावधानअनुसार वन तथा वातावरण मन्त्रालयको मापदण्डलाई आधार मान्दा उक्त प्लान्टबाट प्रशोधित पानीलाई परियोजनास्थलमा रहेका सतही पानीका स्रोतहरूमा मिसाउन मिल्ने गुणस्तरको हुनेछ । 	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	३५,००,०००
३.	विपद्को समयमा रहने जोखिम	<ul style="list-style-type: none"> भवनको डिजाइन र निर्माणमा राष्ट्रिय भवनसंहितामा रहेको भूकम्प प्रतिरोधी प्रावधानलाई पालना गरिने छ । कर्पोरेट कार्यालयका कर्मचारी र सम्बन्धित व्यक्तिलाई भूकम्प सुरक्षा र आगलागी सुरक्षासम्बन्धी तालिमको आयोजना र पूर्वअभ्यास गराइने छ । आपतकालीन द्वार र बाटो सजिलै थाहा पाउने गरी उपयुक्त सङ्केत र जानकारीमूलक सन्देशहरू रङ्गिन स्वरूपमा राखिने छन् । 	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	१५,००,०००

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
		<ul style="list-style-type: none"> • भवनको डिजाइन र निर्माणमा राष्ट्रिय भवनसंहितामा रहेको आगलागी सुरक्षासम्बन्धी प्रावधान पालना गरिने छ । • कुनै पनि दुर्घटना भएमा प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक प्राथमिक उपचारको सामान (First aid kit) को व्यवस्था गरिने छ । आगलागी नियन्त्रणका लागि भवनमा फायर एक्टिभग्युसर रहने छन् । • आगलागी सम्भावित स्थानहरूमा स्मोक डिटेक्टर जडान गरिनेछ । • विद्युतीय सुरक्षालाई ध्यान दिएर अर्थिड गरिनेछ । • प्रकोप पछाडिको राहतका लागि भवन वरपर खुला क्षेत्रको व्यवस्था गरिनेछ । 				
४.	ड्रेनेजका मुद्दा	<ul style="list-style-type: none"> • छतमा जम्मा भएको आकासे पानीलाई आकाशे पानी सङ्कलन प्रविधिबाट सङ्कलन गरिनेछ । • आकाशे पानी सङ्कलनबाट बढी भएको पानीलाई पानी निकासी प्रणालीमा पठाइनेछ । • सतहमा जम्मा हुने पानीलाई पानी निकासी प्रणालीमा पठाइनेछ । 	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	१५,००,०००

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
		<ul style="list-style-type: none"> परियोजनास्थल क्षेत्रको पानी र ढल निकासी प्रणालीको सञ्चालन, मर्मत र अपग्रेडका लागि महानगरपालिका र स्थानीयवासीसँग आवश्यक समन्वय गरिनेछ । 				
५.	जमिन मुनिको पानीमा पर्ने असर	<ul style="list-style-type: none"> छत, बरन्डा आदिबाट संकलित आकासे पानीलाई शुद्धीकरण गरि जमिनमुनि रिचार्जका लागि निश्चित स्थानमा पठाइनेछ । पेभ्ड एरिया, खुला क्षेत्र, सडक आदिबाट सङ्कलित स्ट्रोम पानी (Storm Water)लाई ढल प्रणालीमा पठाइनेछ । हरित क्षेत्र स्वीकृत भएको डिजाइनअनुसार निर्माण गरिनेछ जसका कारण आकाशे पानीको पर्कोलेसनमा सहयोग पुग्छ । आकाशे पानी सङ्कलन प्रविधिको जडानले जमिनमुनिको पानीको मात्रा बढाउन मद्दत गर्दछ । विश्वविद्यालय परिसरभित्र पानी बचतको रणनीति लागू गरिने छ । जनचेतना कार्यक्रमको आयोजना गरी विद्यार्थी, शिक्षक वर्ग र कर्मचारीलाई पानी संरक्षण गर्न प्रेरित गरिनेछ । विश्वविद्यालयमा पानीको वितरणका बोटल र ट्याङ्करको पानीका लागि निजी क्षेत्रलाई जिम्मा दिइने छ । यसले जमिनमुनिको पानी दोहनको चापलाई केही सहज बनाउँछ । 	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	थप लागत छैन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
६.	ट्राफिक व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> विश्वविद्यालय वरपरको सडक वा कुनै पनि स्थानमा अव्यवस्थित पार्किङलाई प्रतिबन्ध लगाइनेछ । विश्वविद्यालयभित्र र राजमार्ग लगायत सडक क्षेत्रमा गति सीमित लेखिएका ट्राफिक सङ्केत राखिनेछन् । महानगरपालिकासँग समन्वय गरी शिक्षालय वरपरका क्षेत्रमा स्पिड ब्रेकर निर्माण गर्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ । विश्वविद्यालय क्षेत्र नजिकको धेरै मोड भएको राजमार्गको बाटोमा महानगरपालिकाको समन्वयमा लुकिड ग्लासको प्रबन्ध गरिनेछ । विश्वविद्यालय क्षेत्रभित्र पनि सवारीसाधनको गतिलाई सीमित राखिनेछ । डिजाइनअनुसार सवारीसाधनको पार्किङ क्षेत्र छुट्याइनेछ । विश्वविद्यालयको व्यवस्थापन पक्षले हरसमय ट्राफिक व्यवस्थापनको लागि ट्राफिक प्रहरीसँग आवश्यक समन्वय र पहलकदमीको साथै स्थानीयलाई समेत ट्राफिक व्यवस्थापनमा जागरुक र शिक्षित बनाइनेछ । 	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल र वरपरका क्षेत्र	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	२५,००,०००
७.	प्राकृतिक सौन्दर्यतामा हास	<ul style="list-style-type: none"> विश्वविद्यालय निर्माणको क्रममा परिसरभित्र मापदण्डअनुसार हरित क्षेत्रको निर्माण गरिनेछ । 	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	१०,००,०००

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
		<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न बोटबिरुवा तथा फूलको व्यवस्था मिलाई प्राकृतिक सौन्दर्यतामा कुनै हास आउन दिइने छैन । 				
जैविक वातावरण						
क. निर्माणको चरण						
१	वनस्पति हटाउनाले पार्ने प्रभाव	<ul style="list-style-type: none"> रूख हटाइनेमा एक रूख बराबर १० (१:१०) को दरले बिरुवा क्षतिपूर्तिस्वरूप रोपिने छन् । भवनको सौन्दर्य, ध्वनि र वायु प्रदूषण नियन्त्रणका लागि तोकिएका बोटबिरुवा रोपिने छन् । परियोजनामा कार्यरत मजदुर तथा कर्मचारीलाई वनजङ्गलको फाइदा तथा वन फडानी गर्नाले वातावरणमा पार्ने प्रतिकूल असरबारे सचेतनात्मक अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । कामदार शिविरमा खाना पकाउन र अन्य प्रयोजनको लागि खाना पकाउने ग्यासको प्रयोग गर्न लगाइनेछ । जथाभावी आगो बाल्ने र बलिरहेको चुरोटको ठुटो फ्यालेर हुनसक्ने सम्भावित आगलागीबारे कामदार माझ सचेतना कार्यक्रमको आयोजना गर्ने । 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक, डिभिजन वन कार्यालय र निर्माण व्यवसायी	३,३५,८६,००० (पाँच वर्षसम्म हेरालुको खर्च सहित)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
२	चराचुरुङ्गी र जीवजन्तुमा हानी नोक्सानी	<ul style="list-style-type: none"> ध्वनिको मात्रालाई मापदण्डभित्र राखिने छ र यसको निम्ति बढी ध्वनिको उत्पन्न यन्त्रहरूलाई बन्द प्रणालीभित्र समाहित गरिनेछ । पुराना सवारीसाधनको प्रयोगलाई दुरुत्साहित गरिने छ भने नेपाल सरकारको ध्वनि तथा प्रदुषण सम्बन्धी मापदण्ड पूरा गरेका ढुवानीका सवारीसाधनलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । वन्यजन्तु मार्ने वा तर्साउने काममा पूर्ण रोक लगाइने क्याम्पमा आपूर्ति गर्ने माछा मासु निर्माण व्यवसायीले योजना स्थलभन्दा बाहिरैबाट ल्याउन लगाइनेछ । सूर्योदयदेखि सूर्यास्तसम्मको समयमा मात्र विश्वविद्यालय निर्माणको कार्य गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ भने अन्य समयमा निर्माणलाई पूर्ण रूपमा बन्दैज लगाइने छ । 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल वरपरको क्षेत्र	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	२,५०,०००
३	वनस्पति तथा जीवजन्तुको वासस्थान तथा हिँडडुलमा अवरोध;	निर्माण गतिविधिको बखत वनस्पति तथा जीवजन्तुको वासस्थान तथा हिँडडुलमा अवरोध हुनेछन् । यो प्रभावलाई कम गर्न सर्किँदै न तर विभिन्न सावधानी र विधि प्रयोग गरेर कम गर्न सकिन्छ, जस्तै उचित स्थानमा हर्न निषेधित चिह्न लगाउने, चालकलाई निर्देशन गर्ने वन क्षेत्र र वरपर हर्न प्रयोग नगर्नु, धुलो न्यूनीकरण सावधानी आदि । अवैध गतिविधिलाई रोक्न आयोजना गतिविधि मुख्यतया वन ऐन तथा जलचर संरक्षण ऐन, वन नियमनसम्बन्धी प्रचलित	निर्माण चरण	परियोजना स्थल वरपरको क्षेत्र	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	थप लागत छैन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
		कानुनबमोजिम नियमित गरिनेछ यदि कुनै छ भने । यस आयोजनाले मजदुर, ड्राइभर वा अन्य रोजगारदातालाई समयमै तालिम, वा आचारसंहिताद्वारा जङ्गली जनावरहरूको संरक्षणको महत्त्वको बारेमा जानकारी दिइनेछ ।				
४	वनस्पति गैरकानुनी व्यापार	<ul style="list-style-type: none"> वनजन्य उत्पादनको सङ्कलनको ओसारपसार रोक्न नियमित रूपमा ढुवानी गर्ने साधनको जाँच गरिने छ । परियोजनामा कार्यरत मजदुर तथा कर्मचारीलाई शिकारसम्बन्धी कानुनी कार्वाही बारेमा सचेत गर्ने र वन्यजन्तुको शिकार गर्ने, मार्ने तथा अन्य कुनै प्रकारका गैरकानुनी कार्यलाई पूर्ण रूपमा प्रतिबन्ध लगाइनेछ । 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल वरपरको क्षेत्र	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	थप लागत छैन
४	माछाको बसाइँसराइ	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना निर्माणको चरणमा निर्माण कार्य, निर्माण सामग्रीको ढुवानी, उत्खनन, हेभी इक्विपमेन्टको सञ्चालनआदि कार्यहरू नजिक रहेको सेती र घोटघोते खोलाभन्दा पर गरिनेछ । 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल नजिक रहेको सेती र घोटघोते खोला	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	थप लागत छैन
ख. सञ्चालन चरण						
१	वन्यजन्तुमा असर	<ul style="list-style-type: none"> वन क्षेत्रमा अनावश्यक हल्लाखल्ला र कोलाहल मच्चाउन नदिन हल्ला निषेध लेखिएको साइनबोर्डको प्रबन्ध गरिनेछ । 	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	५,००,०००

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
		<ul style="list-style-type: none"> विश्वविद्यालय परिसरमा बढ्ने सवारीको चापले पुन्याउनसक्ने वन्यजन्तु माथिको दुर्घटनालाई कम गर्न हर्न निषेध, गति सीमित र वन क्षेत्र भनी सचेतना जगाउने साइनबोर्डको प्रबन्ध मिलाइने छ । 		वरपरको क्षेत्र		
२	वनस्पती र वन्यजन्तुको तस्करी	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय बाहेकका मानिसलाई वन क्षेत्रमा प्रवेश निषेध गरिने छ । वन प्रवेश क्षेत्रमा साइनबोर्डमा बाह्य मानिसहरूको प्रवेशमा निषेध गरिएको छ भनेर लेखी वन प्रवेशमा रोक लगाइनेछ । कडाइका साथ कानून लागू गराउन स्थानीय निकायसँग समन्वय गर्ने र निगरानी तथा अनुगमनमा समुदायको सहभागिता जुटाइनेछ । 	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल वरपरको क्षेत्र	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	२,५०,०००
३	वनपैदावरको बढी अवमूल्यन	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय बासिन्दा तथा व्यवसायीलाई इन्धनको निमित्त ग्यासको प्रयोग बढाउन प्रोत्साहन गरिनेछ । वनपैदावरको अवमूल्यन गर्दा भोग्नु पर्ने असरबारे स्थानीयलाई सचेत गराइनेछ । इन्धनको रूपमा काष्ठजन्य वस्तुको प्रयोगले स्वास्थ्यमा पार्ने असरबारे स्थानीय तथा विभिन्न व्यवसाय सञ्चाल गरेका मानिसहरूसँग अन्तर्क्रियात्मक कार्यक्रमको आयोजना गर्ने । 	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल वरपरको क्षेत्र	प्रस्तावक	थप लागत छैन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
सामाजिक आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण						
क. निर्माणको चरण						
१	व्यवसायिक स्वास्थ्य र सुरक्षा जोखिम	परियोजनाले निर्माण व्यवसायीलाई निम्न पक्ष कार्यान्वयन गरी व्यावसायिक स्वास्थ्य र सुरक्षा जोखिमको प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न लगाउने छ । <ul style="list-style-type: none"> परियोजनास्थलको सीमालाई तारबार गर्ने उच्च जोखिम भएको निर्माण क्षेत्रमा जाली (Netting) लगाउने कामदार/मजदुरहरूलाई सुरक्षात्मक लुगा, सुरक्षा पेटी, पञ्जा, मास्क, हेल्मेट, बटु आदि प्रदान गर्ने हरेक साइटमा प्राथमिक उपचार किटको व्यवस्था गर्ने परियोजनाको कामको सिलसिलामा ज्यान गुमाउने र घाइते भएकालाई बीमाको व्यवस्था गर्ने श्रम ऐन २०४८ को भाग ५ अनुसार निर्माण व्यवसायीले आफ्ना कामदारहरूको पूर्ण सुरक्षा र हेरचाह गर्नुपर्ने छ । 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	१५,००,०००
२	स्वास्थ्य र सरसफाइ	<ul style="list-style-type: none"> साइटमा जैविक र अजैविक फोहोर सङ्कलनका लागि छुट्टाछुट्टै डब्बा राखिने छन् । कामदारहरूका लागि सेप्टिक ट्याङ्कसहितको अस्थायी शौचालय सुविधा दिइने र सरुवा रोग लागेका कामदारलाई निर्माणस्थलमा प्रतिबन्ध लगाइने छ । 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल वरपरको क्षेत्र	निर्माण व्यवसायी	थप लागत छैन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
		<ul style="list-style-type: none"> आचारसंहिता निर्माण गरि कुनै पनि अवैध गतिविधिबाट सरुवा रोग फैलाउने कार्यलाई पूर्ण प्रतिबन्ध लगाइने छ 				
३	बालबालिका र विपन्न समूहको शोषण	परियोजनाले निर्माण व्यवसायीलाई श्रम ऐन, २०४८ र बाल श्रम ऐन, २०५६को पूर्ण पालना गराउने छ । निर्माण व्यवसायीलाई कडाइका साथ एकै पद वा दर्जामा रहेका कामदारलाई ज्याला, तलब वा अन्य सुविधामा भेदभाव नगर्न निर्देशन दिइने छ ।	निर्माण चरण	परियोजना स्थल	निर्माण व्यवसायी	थप लागत छैन
४	सामाजिक द्वन्द्व	<ul style="list-style-type: none"> निर्माण प्रस्तावित क्षेत्रमा सम्बद्ध कर्मचारी र कामदारबाहेक अरु कसैलाई पनि प्रवेश दिइने छैन । द्वन्द्वलाई कम गर्ने उद्देश्यले निर्माण व्यवसायीले स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकताका साथ रोजगारी दिइने छ । आचारसंहितामार्फत निर्माण व्यवसायीले आफ्ना कामदारलाई कुनै पनि प्रकारको अवैध गतिविधि संलग्न हुनबाट प्रतिबन्ध लगाउने छन् । कामदार र स्थानीय बीचको सम्बन्ध सुमधुर बनाउन बिदाको दिन पारेर दुई महिनामा कम्तीमा एकपटक विभिन्न छलफल, अन्तर्क्रियाहरू निरन्तर आयोजना गरिने छ । स्थानीयले कुनै पनि कामदार/मजदुरको व्यवहारलाई लिएर गुनासो वा निवेदन गरेमा त्यसको वास्तविक अवस्थालाई मूल्याङ्कन गरेर सम्बोधन गरिनेछ । 	निर्माण चरण	परियोजना स्थल वरपरको क्षेत्र	निर्माण व्यवसायी	थप लागत छैन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	प्रभाव	न्यूनीकरणका विधि	कार्यान्वयन हुने समय	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन गर्ने पक्ष	अनुमानित लागत
५	स्थानीय सेवामा पर्ने प्रभाव	परियोजनास्थलको निर्माणका क्रममा कुनै पनि सार्वजनिक सम्पत्तिमा क्षति पुगे बीमाको सुविधा दिइने छ । स्थानीय स्तरमा हाल कायम रहेको स्रोतको चापलाई थप भार नपर्ने गरी निर्माण व्यवसायीले स्थानीयवासीलाई रोजगारीको अवसर दिने छ । यसबाहेक निर्माण व्यवसायीले साइट र कामदार क्याम्पमा खानेपानी र अस्थायी शौचालयको सुविधा मिलाउने छ ।	निर्माण चरण	परियोजना स्थल वरपरको क्षेत्र	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	थप लागत छैन
ख. सञ्चालन चरण						
१	स्वास्थ्य र सुरक्षा जोखिम	<ul style="list-style-type: none"> विश्वविद्यालय परिसरभित्रै प्राथमिक उपचारको सुविधा दिइनेछ कोर क्षेत्र र साझा स्थानमा प्राथमिक उपचार किट राखिने छन् । 	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल	प्रस्तावक र निर्माण व्यवसायी	१५,००,०००
२	सामाजिक द्वन्द्व	<ul style="list-style-type: none"> विश्वविद्यालयका कर्मचारी/विद्यार्थी र स्थानीय बीचको सम्बन्ध सुमधुर बनाउन विभिन्न छलफल, अन्तर्क्रिया निरन्तर आयोजना गरिनुपर्ने साझा सार्वजनिक स्रोतहरूको उपयोग स्थानीयहरूसँगको द्विपक्षीय समन्वयमा प्रयोग गरिनुपर्ने 	सञ्चालन चरण	परियोजना स्थल वरपरको क्षेत्र	प्रस्तावक	थप लागत छैन
जम्मा						५,१०,११,०००

८.३ विपद् व्यवस्थापन

निर्माण चरण

निर्माण स्थलको सुरक्षाको लागि आवश्यक मजबुत फाउन्डेसनको व्यवस्था गरिएको छ। मानवीय सुरक्षाको लागि निर्माण स्थल प्रवेश गर्नुअघि आवश्यक हेल्मेट तथा बुट अनिवार्य गरिने छ।

सञ्चालन चरण

भवन सञ्चालनमा आउँदा व्यावसायिक स्वास्थ्य तथा सुरक्षा मापदण्ड कडाइका साथ अपनाइने छ।

आपत्कालीन बाहिर निस्कने द्वार, स्मोक डिटेक्टर, आगो निभाउने उपकरण भवनमा पर्याप्त जडित गरिने छन्।

८.४ न्यूनीकरणलाई लाग्ने खर्च

निर्माणको चरणमा परियोजनाले चरणबद्ध रूपमा व्यवस्थित तरिकाले वातावरणीय सुधार र प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका उपाय सञ्चालन गर्दै लगिने छ। वातावरण संरक्षणका उपायलाई लाग्ने अनुमानित खर्चलाई परियोजनाको लागतमा समावेश गरिएको छ। परियोजनाले वातावरणीय फाइदाको वृद्धि र असरको न्यूनीकरणका उपाय कार्यान्वयन गर्ने छ। परियोजना सम्पूर्ण न्यूनीकरण उपायका लागि जिम्मेवार हुनेछ। न्यूनीकरणका उपायलाई आवश्यक पर्ने अधिकांश खर्च परियोजनाको लागतमा समावेश गरिएको छ। वातावरणीय अनुकूलनको लागि रु ११,००,००० र प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका लागि रु ५,१०,११,००० गरी उपाय कार्यान्वयनको अनुमानित जम्मा खर्च रु. ५,२१,११,००० (पाँच करोड २१ लाख ११ हजार) रहेको छ।

परिच्छेद ९: प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अनुगमन गर्नुपर्ने पाटो

९.१ अनुगमनको आवश्यकता

परियोजनाले आवश्यक सरकारी मापदण्ड, कार्यान्वयनको डिग्री र वातावरण संरक्षणमा प्रभावकारी कदम चालेको खण्डमा वातावरणीय अनुगमनले व्यवस्थित किसिमले डेटा सङ्कलन गरी वातावरणमा पर्ने प्रभाव निक्यौल गर्दछ । अनुगमन परियोजना निर्माणको क्रममा न्यूनीकरणका उपाय कार्यान्वयनको एउटा अभिन्न अङ्ग बन्नु पर्दछ । जसका कारण सोही समयमा महत्त्वपूर्ण जानकारी, सूचना पाउने भएकाले परियोजना कार्यान्वयनको गुणस्तरमा सुधार गर्न सकिन्छ । वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा अनुगमनको प्रकार, सूचक, तालिका र जिम्मेवारीको पहिचान हुनुपर्ने आवश्यकता राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० ले गरेको छ । उक्त कानुनी व्यवस्थाले शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई वातावरणीय न्यूनीकरणका उपाय थप गर्न र कुनै पनि परियोजनाले स्वीकृत गराएको प्रस्ताव कार्यान्वयनमा लैजादा प्रतिकूल प्रभावको स्तर बढ्न गएमा सुधार गर्न निर्देशन दिन सक्ने अधिकार प्रत्यायोजन गरेको छ । तल उल्लेखित बुँदाले अनुगमनको प्रकार, प्यारामिटर्स, लोकेसन, तालिका र अनुगमनको जिम्मेवारी समेटिएका छन् ।

वातावरणीय अनुगमनको विधि र जिम्मेवारी त्यसको प्रकृति र वातावरणीय प्यारामिटर्सको प्रकारमा निहित रहन्छ । साधारण रूपमा, अवलोकन, निरीक्षण, अन्तरवार्ता, गणना र/वा मापनलगायतका विधिहरू अनुगमनका क्रममा प्रयोग गरिन्छ । वातावरणीय प्रभावको प्रकृति र कभरेजलाई आधार मानेर अनुगमन कुनै निश्चित लोकेशन वा पूरै परियोजनास्थल भरी हुन सक्छ ।

प्रस्तावकर्ताले इनबिल्ट अनुगमन संयन्त्रको विकास गरेर वातावरणीय सुधारमा आफ्नो प्रतिबद्धता र निर्माण एवं सञ्चालनको चरणमा वातावरणीय रूपमा पर्ने प्रतिकूल प्रभावको न्यूनीकरण गरेर देखाउनु पर्नेछ ।

वातावरण संरक्षण कानूनअनुसार शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय र पोखरा विश्वविद्यालय परियोजना कार्यान्वयनले पर्ने प्रभावको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने जिम्मेवार निकाय हो । शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय/पोखरा विश्वविद्यालयले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनअनुसार प्रस्तावकर्ताले वातावरणीय परामर्शदाता नियुक्त गरेको छ वा छैन र निर्धारित गरिएका न्यूनीकरणका उपाय कार्यान्वयन भएको छ वा छैन भन्ने बारे जाँच गर्दछ ।

पोखरा विश्वविद्यालयले र सम्बन्धित स्थानीय तहले परियोजनास्तरको अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ । अनुगमन टोली गठन गर्दा त्यसको स्वतन्त्रतामा खलल नपुग्ने गरी

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन अनुगमनको काम कार्यान्वयन गर्ने टोलीभन्दा फरक हुनुपर्छ । साथै परियोजनाको अनुगमन टोलीमा सम्बन्धित व्यक्ति रहनु पर्नेछ, उदाहरणको लागि सामाजिक, गैरसरकारी क्षेत्र आदिका व्यक्ति । प्रस्तावकर्ताले नियुक्त गरेको बाह्य टोलीले वातावरणीय पक्षको आवधिक रूपमा अनुगमनको जिम्मा लिँदै पोखरा विश्वविद्यालयको नियमित सुपरिवेक्षण र मार्गदर्शनलाई ध्यान दिनु पर्नेछ ।

९.२ अनुगमनको प्रकार

अनुगमन प्रस्तावित कार्यको नियमित अवलोकन र जाँच गरी कुनै पनि परियोजनाको निर्माण र सञ्चालनका क्रममा के परिवर्तन भएका छन् र के गलत हुँदै छन् र त्यसको सुधार गर्ने महत्त्वपूर्ण विधि हो । सामान्यतया, अनुगमन तीन पक्षमा गर्ने गरिन्छ :

९.२.१ आधारभूत अनुगमन (Baseline Monitoring)

वातावरणीय सूचाङ्कको आधारभूत अवस्था पत्ता लगाउन आधारभूत अनुगमन गर्ने गरिन्छ । यसलाई प्रिअडिट अध्ययन पनि भन्ने गरिन्छ । यो सर्वेक्षण हो जसले डकुमेन्टमा परियोजनाको भौतिक, जैविक, आर्थिक सामाजिक र सांस्कृतिक स्रोतको अवस्थाबारे विस्तृत जानकारी राखिएको हुन्छ । वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन तयार भएको तुरुन्तै कुनै पनि परियोजना कार्यान्वयन भए आधारभूत अनुगमन आवश्यक पर्दैन थियो । तथापि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन र निर्माण चरणको बीचमा समय लागेमा त्यस समयमा देखिने गरी कुनै वातावरणीय सूचाङ्क परिवर्तन भए आधारभूत अनुगमन हुनु जरुरी हुन्छ ।

तालिका ९.१: आधारभूत अनुगमनको विवरण

सूचाङ्क	सूचक	विधि	स्थान	तालिका	जिम्मेवारी	लागत
पानीको गुणस्तर	रङ, odor, discharge., turbidity, pH, electrical conductivity, Dissolved oxygen (DO), Total Dissolved solids, Total Suspended solids, HCO ₃ ⁻ , BOD, COD	नमुना सङ्कलन र प्रयोगशालापरीक्षण	परियोजनाको साइट	पूर्व — निर्माण	पोखरा विश्वविद्यालय	५०,०००

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

सूचाङ्क	सूचक	विधि	स्थान	तालिका	जिम्मेवारी	लागत
वायुको गुणस्तर	PM ₁₀ , SO ₂ , NO _x , टिएसपी	उच्च मात्राको नमुना, निरीक्षण र मापन	परियोजना स्थलभित्र र वरिपरि	पूर्व निर्माण	पोखरा विश्वविद्यालय	२,००,०००
ध्वनिको गुणस्तर	ध्वनिको स्तर (dB)	अवलोकन / निरीक्षण/ मापन	परियोजना स्थलभित्र र वरिपरि	पूर्व निर्माण	पोखरा विश्वविद्यालय	५०,०००
ट्राफिक व्यवस्थापन	ट्राफिक घनत्व	ट्राफिक सर्वेक्षण	परियोजना स्थल तर्फको बाटो र वरिपरि	पूर्व निर्माण	पोखरा विश्वविद्यालय	५०,०००
सामाजिक क्रियाकलाप	हरेक दिनका गतिविधि	स्थानीयवासी र स्थानीय तहसँग छलफल	परियोजना स्थल	पूर्व निर्माण	पोखरा विश्वविद्यालय	२०,०००
कुल						३,७०,०००

९.२.२ नियमपालन अनुगमन (Compliance Monitoring)

यो अनुगमन वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेख भएबमोजिम परियोजनाको पूर्वनिर्माण, निर्माण र सञ्चालनको चरणमा वातावरणीय आवश्यकताको कार्यान्वयनको अवस्था कस्तो छ भन्ने पत्ता लगाउन गरिन्छ । यो अनुगमनले आवधिक स्याम्पलिङ वा निश्चित प्यारामिटरलाई कैद गर्छ र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन अनुमोदनको क्रममा तय गरिएका कुनै पनि सर्तको कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दछ । सर्त सहितको कम्प्लायन्स प्रस्तावकर्ता वा अन्य सङ्घसंस्था र व्यक्तिमा फरक हुन सक्छ । प्रस्तावकर्ताले निम्न विषय सुनिश्चित गर्नुपर्छ:

- डिजाइन र बोलपत्रको कागजातसँग ईएमपिएस (EMPS)लाई समावेश गर्नुपर्छ
- EMP कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट छुट्याउने
- सामाजिक सेवासुविधाको पुनःस्थापना आदि

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

तालिका ९.२: नियमपालन अनुगमनको विवरण

सूचाङ्क	सूचक	विधि	स्थान	तालिका	लागत
स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन अनुसारको निर्माण	स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन	अवलोकन र निरीक्षण	परियोजना स्थल	मासिक	१,००,०००
इन्जिनियरिङ मूल्य मान्यताको पालना	स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अनुसारको निर्माण पद्धति	अवलोकन र निरीक्षण	परियोजना स्थल	मासिक	१,५०,०००
वायु प्रदूषणको नियन्त्रण	पानीले छर्किने र भिजाउने, सवारीसाधनको नियमित मर्मतसम्भार र निर्माण सामग्रीको भण्डारण	अवलोकन र निरीक्षण	परियोजना स्थल	मासिक	१,५०,०००
ठोस फोहोरको व्यवस्थापन	दृष्य निरीक्षण, ओडोर (odor)	अवलोकन र निरीक्षण	परियोजना स्थल	वर्षको ३ पटक	१,५०,०००
पानीको गुणस्तर	रङ, odor, प्रवाह, turbidity, pH, Electircal conductivity, Dissolved oxygen (DO), Total Dissolved solids, Total Suspended Solids, HCO ₃ ⁻ , BOD, COD	पानीको नमुना सङ्कलन र परीक्षण	परियोजना स्थल	वर्षको ४ पटक	१,००,०००
वायु र ध्वनिको गुणस्तर	TSP, PM ₁₀ , SO ₂ , NO _x	नमुना सङ्कलन र प्रयोगशाला को विश्लेषण	परियोजना स्थल	वर्षको २ पटक	१,५०,०००
ट्राफिक व्यवस्थापन	ट्राफिक घनत्व	अवलोकन र निरीक्षण	परियोजना स्थल तर्फको बाटो र वरिपरि	वार्षिक रूपमा	१,००,०००
ल्यान्डस्केप व्यवस्थापन	हरित क्षेत्रको पुनर्प्राप्ति	अवलोकन र निरीक्षण	परियोजना स्थल	वर्षको २ पटक	१,००,०००
फुटबल ग्राउण्डको उचित व्यवस्थापन	राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा खेल हुन सक्ने वा नसक्ने	अवलोकन, निरीक्षण	आयल निगम र परियोजना क्षेत्र बीचको फुटबल ग्राउण्ड	वर्षको १ पटक	३,००,०००

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

स्थानीयवासी लाई रोजगारीको अवसर	स्थानीय ठेगानासहित मजदुर/कामदारको सङ्ख्या	रोजगारीको विवरण	परियोजना साइट	वर्षको १ पटक	१,५०,०००
स्थानीय सामाजिक सेवाहरूमा चाप	महानगरपालिकाको वडामा प्रभावित हुने नयाँ मान्छेको सङ्ख्या	म.न.पा, विद्यालय, क्लिनिक, अस्पतालको विवरण	परियोजना साइट	वर्षको १ पटक	२,००,०००
स्वास्थ्य र सुरक्षाका उपाय	कामदार/मजदुरलाई हेल्मेट, चोटपटकका घटना आदि	साइट अवलोकन	परियोजना साइट	महिनामा १ पटक	१,५०,०००
जम्मा					१८,००,०००

९.२.३ प्रभाव अनुगमन (Impact Monitoring)

योजनाअनुसार वातावरण मूल्याङ्कनले वातावरणीय अनुगमन योजना (EMP) कार्यान्वयन गर्न प्रस्ताव गर्छ । वातावरणीय अनुगमन योजनाको भावनाअनुसार कार्यान्वयनपछि यसको प्रभावकारिताबारे बुझ्नु जरुरी हुन्छ । यो अनुगमनले वातावरणीय परिवर्तन भएमा पत्ता लगाउँछ र अन्तर्निहित भिन्नताले वातावरण प्रणालीमा दीर्घकालीन प्रवृत्ति विकास गर्नेबारे अनुमान गर्छ र लक्ष्य वा मापदण्डका विरुद्ध विभिन्न तुलना गरी निष्कर्ष निकाल्छ ।

तालिका ९.३: प्रभाव अनुगमनको विवरण

प्यारामिटर	सूचक	स्थान	तालिका	विधि	जिम्मेवारी	लागत
पानीको गुणस्तर	रङ, odor, प्रवाह, turbidity, pH, Electircal conductivity, Dissolved oxygen (DO), Total Dissolved solids, Total Suspended Solids, HCO ₃ ⁻ , BOD, COD	परियोजना स्थलको धारा र पानी आउने ठाउँ	वर्षको चार पटक	नमुना सङ्कलन र प्रयोगशाला परीक्षण	पोखरा विश्वविद्यालय, महानगरपालिका	१,००,०००
फोहोर पानी	इफ्लूएन्टस् परीक्षण (Effluents): BOD, COD, DO	परियोजनास्थलको डिस्चार्ज	वर्षमा २ पटक	नमुना सङ्कलन र प्रयोगशाला परीक्षण	पोखरा विश्वविद्यालय, महानगरपालिका	१,००,०००

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

प्यारामिटरस	सूचक	स्थान	तालिका	विधि	जिम्मेवारी	लागत
वायुको गुणस्तर	निर्माण उपकरणको सञ्चालन अवस्था	परियोजना स्थलमा उपकरणको धुँवा उत्सर्जन	महिनामा १ पटक	अबजर्भेसन र निरीक्षण	पोखरा विश्वविद्यालय, महानगरपालिका	१,५०,०००
ट्राफिक जाम र व्यवस्थापन	ट्राफिक जाम र मूल्याङ्कन	परियोजना स्थल जोड्ने बाटो	वर्षमा २ पटक	अबजर्भेसन	पोखरा विश्वविद्यालय, महानगरपालिका	१,००,०००
ठोस फोहोर डिस्पोजल	परियोजनास्थल वरिपरिको सरसफाइ	परियोजना स्थल	वर्षको ३ पटक	वाक ओभर सर्भे	पोखरा विश्वविद्यालय, महानगरपालिका	२,००,०००
हानीकारक फोहोर शुद्धीकरण	शुद्धीकरण गरिएको फोहोरको गुणस्तर जाँच	परियोजना स्थल	आधा वर्ष	नमुना सङ्कलन र प्रयोगशाला परीक्षण		२,००,०००
फुटबल ग्राउण्डको उचित व्यवस्थापन	यस ठाउँमा खेल्ने मानिसहरू वा फुटबल टिमको सङ्ख्या	स्तरोन्नति गरिएको ग्राउण्ड	वर्षको १ पटक	नगरपालिका, वडा कार्यालयको विवरण	पोखरा विश्वविद्यालय, महानगरपालिका	३,००,०००
स्थानीयवासी लाई रोजगारीको अवसर	स्थानीय ठेगानासहित मजदुर/कामदार को सङ्ख्या	परियोजना स्थल	वर्षको १ पटक	रोजगारीको विवरण	महानगरपालिका	४,००,०००
स्थानीय सामाजिक सेवामा चाप	वडा कार्यालयमा दर्ता भएका प्रभावित हुने नयाँ मान्छेको सङ्ख्या	परियोजना स्थल	वर्षको १ पटक	नगरपालिका, वडा कार्यालय, विद्यालय, क्लिनिक, अस्पतालको विवरण	महानगरपालिका	१,५०,०००
स्वास्थ्य र सुरक्षाका उपाय	कामदार/ मजदुरलाई हेल्मेट, चोटपटकका घटनाआदि	परियोजना स्थल	वर्षको १ पटक	साइट अबजर्भेसन	पोखरा विश्वविद्यालय	२,००,०००

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

प्यारामिटरस	सूचक	स्थान	तालिका	विधि	जिम्मेवारी	लागत
विपद् व्यवस्थापन	आगलागी नियन्त्रण प्रणालीको सञ्चालन अवस्था	परियोजना स्थल	हरेक ३ महिना	नमुना सङ्कलन र परीक्षण	पोखरा विश्वविद्यालय	३,५०,०००
ल्यान्डस्केप व्यवस्थापन	हरित क्षेत्रको पुनर्प्राप्ति	परियोजना स्थल	वर्षको २ पटक	अबजर्भेस, निरीक्षण र मर्मत	पोखरा विश्वविद्यालय, महानगरपालिका	२,००,०००
आर्थिक गति विधिहरू	नयाँ व्यवसायको स्थापना	ZOI वरिपरि	हरेक वर्ष	उद्योग मन्त्रालयको विवरण/रेकर्डहरूको समीक्षा	महानगरपालिका	१,००,०००
कुल						२५,५०,०००

९.३ अनुगमन संयन्त्र र जिम्मेवारी

अनुगमनमा प्रत्यक्ष संलग्न निकाय शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय र पोखरा विश्वविद्यालय हो । प्रस्तावित परियोजनाको निर्माण र सञ्चालनको अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी पोखरा विश्वविद्यालयको हो । सो कार्यमा विश्वविद्यालयलाई सम्बन्धित स्थानीय तह, वडा कार्यालय र अन्य सरोकारवाला निकायले आवश्यक सहयोग गर्ने छन् । कामको चाप र सम्बन्धित प्राविधिकको कमीका कारण विश्वविद्यालयसँग वातावरणीय अनुगमन गर्ने क्षमता सीमित रहेको छ । जसका कारण अरू कार्यालयले वातावरणसम्बन्धी कामको सिलसिलामा आवश्यक सहयोग गर्नुपर्ने देखिन्छ । परियोजनाले नियुक्त गरेको वातावरणीय परामर्शदाताले नियमित अनुगमन गरि उचित निर्माण अभ्यास र न्यूनीकरणका उपायको कार्यान्वयन गराउनु आवश्यक रहन्छ । नियमित अनुगमन कार्यबाहेक, कामको आवधिक मूल्याङ्कन गरी न्यूनीकरणका उपायको कार्यान्वयन र आवश्यक परेमा नयाँ वातावरणीय समस्या आइपरे त्यसको समाधानमा भूमिका निर्वाह गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

तालिका ९.४: अनुगमन संयन्त्र

क्र.स.	भूमिका र जिम्मेवारी	संस्था	समय तालिका
१	स्वीकृत वातावरणीय व्यवस्थापन योजना, प्रभाव मूल्याङ्कनका उपायहरू विरुद्धका प्रस्ताव,	पोखरा विश्वविद्यालय/ प्रस्तावकर्ता	निर्माण/सञ्चालनको चरणमा कम्तीमा २ पटक

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	भूमिका र जिम्मेवारी	संस्था	समय तालिका
	निर्माण र सञ्चालनका कुनै गतिविधि भए नभएको अनुगमन गर्ने		
२	मन्त्रालयलाई अनुगमनका गतिविधिमा सहयोग गर्ने, अवलम्बन गर्नुपर्ने सबै वातावरणीय उपायहरू पूर्ण रूपमा पालना गरिएको बारे सुनिश्चित गर्ने	पोखरा विश्वविद्यालय/ प्रस्तावकर्ता	प्रस्ताव कार्यान्वयन र सञ्चालनका विभिन्न चरणमा
३	अवलम्बन गर्नुपर्ने सबै वातावरणीय उपायको पूर्ण कार्यान्वयनबारे सुनिश्चित गर्ने	प्रस्तावकर्ता/सम्बन्धित स्थानीय तह	निर्माणपछि र निर्माणको क्रममा
४	सबै न्यूनीकरणका उपाय, अनुगमन र त्यसका लागि लाग्ने लागत अन्तिम डिजाइनमा समावेश गरि सुनिश्चित गर्ने	पोखरा विश्वविद्यालय/ प्रस्तावकर्ता	अन्तिम डिजाइनका क्रममा र प्रस्ताव स्वीकृत हुनु अघि

९.४ अनुगमनका लागि आवश्यक जनशक्ति र लागत

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसार शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय कानुनी रूपमा जिम्मेवार अनुगमन गर्ने निकाय हो । इन बिल्ट अनुगमन प्रणालीको विकास गर्दै परियोजनाले आफ्नै प्रशासनिक अङ्गको रूपमा छुट्टै वातावरणीय युनिट गठन गर्ने योजना बनाएको छ । आवश्यक परेको खण्डमा प्रस्तावकर्ताले प्राविधिक सहायताको माग गर्ने छ । वातावरणीय अनुगमन परामर्शदाताले ठेकेदारले गर्ने न्यूनीकरणका उपाय कार्यान्वयन लगायतका गतिविधिको अनुगमन गर्नेछ । शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय र पोखरा विश्वविद्यालयले आवश्यक परेमा अनुगमन परिणामको मूल्याङ्कन गर्नेछ । वातावरण संरक्षण नियमावलीको नियम, ४५ उपनियम २ ले मन्त्रालयलाई वातावरणीय न्यूनीकरणका उपायहरू थप गर्न र कुनै पनि परियोजनाले स्वीकृत गराएको प्रस्ताव कार्यान्वयनमा लैजादा प्रतिकूल प्रभावको स्तर बढ्न गएमा सुधार गर्न निर्देशन दिन सक्ने अधिकार प्रत्यायोजन गरेको छ । वातावरणीय अनुगमनका लागि कुल अनुमानित लागत रु. ४७,२०,००० र अन्य विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ । अनुगमन खर्चमा आधारभूत अनुगमन, अनुपालन अनुगमन र प्रभाव अनुगमन समेटिएका छन् । तीन प्रकारका अनुगमनको खर्च विवरण तलको तालिका मा दिइएको छ ।

तालिका ९.५: अनुगमन लागत

अनुगमनको प्रकार	मूल्य (रु.)
आधारभूत अनुगमन	३,७०,०००
अनुपालन अनुगमन	१८,००,०००
प्रभाव अनुगमन	२५,५०,०००
जम्मा	४७,२०,०००

वातावरणीय अनुगमन गर्न वातावरणीय विज्ञ, सामाजिक अर्थशास्त्री, जियोलोजिस्ट र सिभिल इन्जिनियर आवश्यक पर्छ ।

९.५ वातावरणीय व्यवस्थापन कार्ययोजना (EMAP)

वातावरणीय व्यवस्थापन कार्ययोजना विभिन्न समस्या र मुद्दाहरूसँग काम गर्ने एक व्यवस्थित तरिका हो जहाँ मूल्याङ्कन गरिएका प्रभाव महत्त्वपूर्ण मानिन्छन् । EMAP ले प्राविधिक कामलाई परिभाषित गरेको हुनुपर्छ, जसमा आवश्यक कार्य, प्रतिवेदन, आवश्यक सीपयुक्त कामदार, आपूर्ति र उपकरण; योजना कार्यान्वयन गर्न लाग्ने अनुमानित लागतको लेखाजोखा; योजनाको कार्यान्वयन, प्रस्तावित कर्मचारीसहित, विभिन्न निकायको सहभागिता र इनपुट्सको तालिका लगायतको पनि परिभाषा आवश्यक पर्छ । यस विश्वविद्यालयको EMAP ले व्यवस्थापनको आधारभूत अवधारणा जसलाई POSDCORB भनिन्छ र यसलाई वातावरणीय व्यवस्थापनमा मिल्ने गरी समावेश गरिएको छ । यो अवधारणाले योजना, सङ्गठन, कर्मचारी, निर्देशन, समन्वय, रिपोर्टिङ र बजेटलाई समावेश गर्न केन्द्रित हुन्छ । यो फराकिलो फ्रेमवर्कभित्र ५क (के, कसरी, कहाँ, कहिले र कसलाई) लाई वर्णन गरी लाभदायी प्रभावको वृद्धि र प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका उपाय र वातावरणीय अनुगमन कार्य कार्यान्वयन गर्न आवश्यक सम्बोधन गरिएको छ । यसमा अनुमानित बजेट, संगठनात्मक संरचना, आवश्यक कर्मचारी र रिपोर्टिङसहित परियोजना निर्माणको चरणमा आवश्यक समन्वय समावेश गरिएको छ । EMAP को तयारीले न्यूनीकरणका उपाय कार्यान्वयन र अनुगमनका आवश्यकतालाई सघाउ पुग्ने छ । न्यूनीकरणका उपायका लागि निकाय र उनीहरूको भूमिका, वातावरणीय व्यवस्थापन गतिविधि, वातावरणीय व्यवस्थापनको संगठनात्मक संरचना र बजेटको पक्ष समावेश गरिएका छन् ।

९.५.१ निकाय र उनीको भूमिका

वन तथा वातावरण मन्त्रालय वातावरणसम्बन्धी नीति, योजना र कार्यक्रम तयार र कार्यान्वयन गराउने म्यान्डेट प्राप्त राष्ट्रियस्तरको प्रमुख निकाय हो भने गण्डकी प्रदेशको सन्दर्भमा वन तथा वातावरण मन्त्रालयले सङ्घीय स्तरीय नियमको कार्यान्वयन गर्दछ । वातावरणसम्बन्धी नियम र निर्देशन, वातावरणीय मापदण्डको विकास र लागू गर्ने, प्रदूषण नियन्त्रण, वातावरणसम्बन्धी

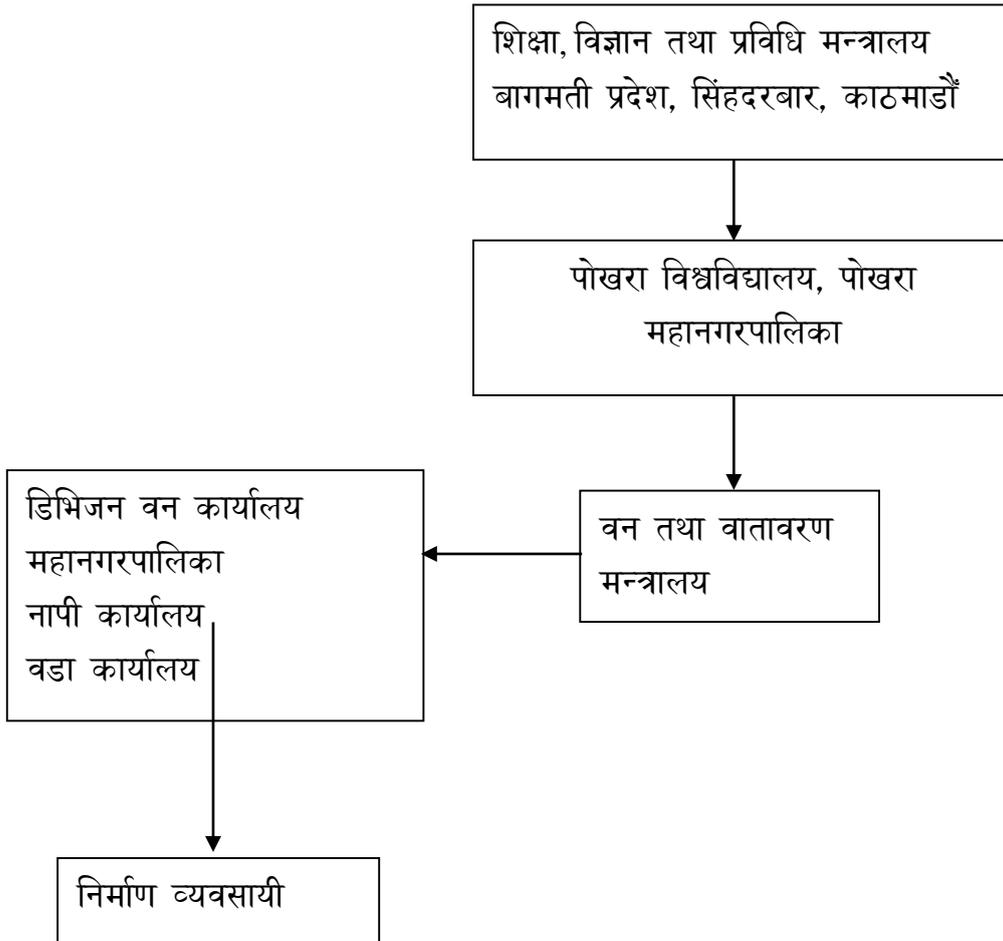
पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन अध्ययन र अनुसन्धान; अन्य निकायले कार्यान्वयन गरिरहेका कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी मन्त्रालयलको रहेको छ । आयोजनाको अनुगमन कार्य गर्दा आयोजनासँग सम्बन्ध राख्ने विभिन्न निकाय, आयोजना कार्यालय, सामुदायिक वन, आयोजनाबाट प्रभावित हुने स्थानीय तह (पोखरा महानगरपालिका) तथा वडा कार्यालयको सहकार्यमा गरिने छ ।

प्रस्तावित परियोजनाको निर्माणसँग सम्बन्धित वातावरणीय व्यवस्थापन तथा अनुगमनको जिम्मेवारीमा विभिन्न निकाय/संस्थालाई आयोजनाको फरक फरक गतिविधिको लागि फरक फरक दायित्वसहित संलग्न हुनेछन् । सङ्घीय शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय र पोखरा विश्वविद्यालय यस आयोजनाको लागि वातावरणीय अनुगमनको कार्यको लागि मुख्य जिम्मेवार निकाय हुनेछन् । वातावरणीय सुरक्षा उपायको कार्यान्वयन तथा अनुगमनको लागि जिम्मेवार मुख्य निकाय/संस्था निम्नबमोजिम रहेका छन् ।

- वन विभाग तथा डिभिजन वन कार्यालय
- वन तथा वातावरण मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेश
- वन तथा वातावरण मन्त्रालय
- सङ्घीय सरकार-शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, बागमती प्रदेश
- पोखरा विश्वविद्यालय, गण्डकी प्रदेश
- निर्माण व्यवसायी (विशेष गरि निर्माण कार्य)
- प्रस्तावित भवन निर्माणको विस्तृत डिजाइनको समीक्षा र अनुमोदन
- प्रस्तावित भवन निर्माण गतिविधिसम्बन्धी स्थानीय संस्था लगायत सरकारका अन्य सरकारी निकायहरूबाट आवश्यक अनुमतिहरू प्राप्त गरी सुरक्षित गर्ने काम (डिभिजन वन कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला नापी कार्यालय, जिल्ला मालपोत कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, पोखरा महानगरपालिका)
- प्रस्तावित आयोजनाको लागि आवश्यक सहायक सुविधा (श्रमिक शिविर, उत्खनन क्षेत्र, भण्डारण क्षेत्र)को गतिविधिको समीक्षा र अनुमोदन
- निर्माण व्यवसायीले भवन हस्तान्तरण गरिसकेपछि भवनको मर्मत ,वातावरणीय अनुगमन र व्यवस्थापन
- आयोजनाको लागि आवश्यक पर्ने रूख कटानको अनुमति तथा रूख कटानसम्बन्धी कार्यहरू
- आयोजनाको लागि आवश्यक पर्ने वन क्षेत्रको भोगाधिकारसम्बन्धी कार्यको सिफारिस गर्ने
- आयोजना क्षेत्रको वन क्षेत्रको अनुगमन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- आयोजनाको लागि आवश्यक पर्ने रूख कटानको अनुमति
- आयोजना क्षेत्रको वन क्षेत्रको अनुगमन
- निर्माण व्यवसायी
- आयोजना निर्माण कार्य डिजाइन मापदण्ड, सम्झौतापत्र तथा अनुमोदित वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा समावेश वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको पूर्ण सम्मानका साथ भवन परिसर निर्माणको कार्य

चित्र नं. १०: वातावरण व्यवस्थापन सङ्गठनको संरचना

वातावरण व्यवस्थापन योजना कुनै पनि प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा यसका गतिविधिबाट वातावरणमा पर्न सक्ने असर र त्यसलाई न्यूनीकरण गर्न गरिने प्रस्तावित एकीकृत प्रयासको योजना हो । वातावरण व्यवस्थापन योजना विशेष गरी प्रभाव मूल्याङ्कन गर्दा अति महत्त्वपूर्ण प्रभाव भनी पहिचान गरिएका प्रभावको हकमा निर्माण गरिएको छ । प्रस्ताव सञ्चालनको क्रममा पर्न सक्ने विभिन्न वातावरणीय असर तथा ध्यान पुऱ्याउनुपर्ने वातावरणीय सवाल, प्रस्तावको लाभवृद्धिका उपाय, नकरात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपाय, त्यसको कार्यान्वयन तथा वातावरणीय अनुगमनका

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन लागि संस्थागत जिम्मेवारी, वातावरणीय संवर्धन तथा नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण लागतसमेत समावेश हुनेगरी वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार पारिएको छ ।

प्रस्तावित पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरण व्यवस्थापन योजनाले व्यवस्थापनको आधारभूत धारणालाई अङ्गीकार गरेको छ । यस धारणाअनुसार योजना निर्माणले आवश्यक कदम, साङ्गठनिक संरचना, मानवीय स्रोत, निश्चित निर्देशन, समन्वय, प्रतिवेदन र बजेट विनियोजन समेतलाई समेटेदछ । वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाले वातावरण संरक्षणका उपाय उपयुक्त रूपमा कार्यान्वयन भए नभएको, ती उपाय प्रभावकारी भए नभएको निश्चित गर्न महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ ।

९.५.२ वातावरणीय व्यवस्थापन भूमिका र जिम्मेवारी

वातावरण संरक्षणका लागि प्रस्ताव गरिएका कुराको कार्यान्वयन तथा पालना भए नभएको सम्बन्धमा र प्रभाव न्यूनीकरणका उपाय अवलम्बन गरिए नगरिएको सम्बन्धमा अनुगमन गर्ने उद्देश्यले वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ ले पनि वातावरणीय अनुगमनलाई अनिवार्य गरेको छ र सो कार्यका लागि प्रस्तावक नै जिम्मेवार रहने उल्लेख गरेको छ । यसअनुसार वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्ने र गराउने जिम्मेवारी पोखरा विश्वविद्यालयको रहने छ । यसका अलावा अन्य सरोकारवाला निकायको पनि अनुगमनमा महत्त्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । प्रस्तावको वातावरणीय व्यवस्थापनका लागि प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा सम्बन्धित मुख्य सरोकारवाला निकाय र तिनको मुख्य भूमिका तथा जिम्मेवारी तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ:

तालिका ९.६: सरोकारवाला र तिनको भूमिका

क्र.स.	सरोकारवाला निकाय	भूमिका र जिम्मेवारी	समय तालिका
क)	सङ्घीय स्तरको		
१	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	वातावरणसम्बन्धी नियम, निर्देशिका र मापदण्ड तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु वा.प्र.मू. र सोसम्बन्धी प्रदिवेदन पुनरवलोकन गरी स्वीकृत गर्ने वन क्षेत्रको भोगाधिकार हस्तान्तरण र रूख कटानको सम्बन्धमा प्रस्तावकद्वारा पेस गरिएका प्रतिवेदन र कागजात अध्ययन गरी मन्त्रिपरिषदमा सिफारिस गर्ने	निर्माण पूर्व वा.प्र.मू. स्वीकृत भएपछि

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	सरोकारवाला निकाय	भूमिका र जिम्मेवारी	समय तालिका
		प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा परेको प्रतिकूल प्रभाव, त्यस्ता प्रभावलाई कम गर्न अपनाएको उपाय तथा त्यस्तो उपायको प्रभावकारिता र न्यूनीकरण हुन नसकेको वा आंकलन नै नभएको प्रतिकूल प्रभाव उत्पन्न भएकोमा सो समेतको विश्लेषण गरी वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन अद्यावधिक राख्नु	कार्यान्वयन सुरु गरी सेवा वा वस्तु उत्पादन वा वितरण सुरु गरेको दुई वर्ष भुक्तान भएको मितिले छ महिनाभित्र
३	पोखरा विश्वविद्यालय	आयोजनाको डिजाइन र वातावरणीय अध्ययन प्रक्रिया अघि बढाउने र सोको लागि परामर्शदाता छनोट गर्ने र अध्ययनसम्बन्धी आवश्यक समन्वय र सहजीकरण गर्ने	निर्माण पूर्व
		स्वीकृत वा.प्र.मू.मा उल्लेखित न्यूनीकरणका र बढोत्तरीका उपाय र राष्ट्रिय वातावरणीय मापदण्डअनुसार आयोजनाको प्रारूप परिमार्जन गर्ने र बोलपत्र कागजात तयार गर्ने	निर्माण पूर्व वा.प्र.मू. स्वीकृति पश्चात
		आयोजना निर्माण र सञ्चालनका लागि आवश्यक अनुमति र स्वीकृति प्राप्त गर्ने	निर्माण पूर्व
		आयोजना निर्माणको अनुगमन गरी वातावरणीय सुधारात्मक कार्यको लागि सुझाव दिने	निर्माणको समयमा
		वा.प्र.मू.मा उल्लेखित वातावरणीय व्यास्थापनका क्रियाकलापको सही कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्नु	निर्माण र सञ्चालनको समयमा
		वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार आयोजनाको वातावरणीय अनुगमन गरी प्रतिवेदन अद्यावधिक गरी राख्ने र सम्बन्धित मन्त्रालयले माग गर्दा उपलब्ध गराउने	निर्माण र सञ्चालनको समयमा
४	वातावरण विभाग	वा.प्र.मू. अनुरूप आयोजना कार्यान्वयन भए नभएको/अनुपालन अनुगमन गर्ने केन्द्रीय तहको निकाय	निर्माण र सञ्चालन चरणमा

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	सरोकारवाला निकाय	भूमिका र जिम्मेवारी	समय तालिका
५	निर्माण सुपरिवेक्षक	निर्माण सम्झौतापत्रमा उल्लेख भएका जिम्मेवारी (निर्माण र वातावरणीय अनुपालन) परिपालनामा निर्माण व्यवसायीलाई आवश्यक सुझाव दिने	निर्माण चरणमा नियमित रूपमा
		सम्झौता पत्रमा समावेश नभएका प्रस्तावकको सामाजिक-आर्थिक, भौतिक, सांस्कृतिक, रासायनिक र जैविक वातावरणीय जिम्मेवारीहरूको कार्यान्वयनको अनुगमन र आवश्यक कार्यको लागि सुझाव दिने	निर्माण चरणमा नियमित रूपमा
		आयोजना निर्माणको वातावरणीय अनुगमन प्रतिवेदन तयार गरी समीक्षाका लागि प्रस्तावकमार्फत सरोकारवालालाई पठाउने	निर्माण चरणमा नियमित रूपमा
६	निर्माण व्यवसायी	वा.प्र.मू.मा उल्लेख गरिएअनुरूप वातावरणीय व्यवस्थापनका क्रियाकलाप अवलम्बन गर्दै आयोजना निर्माण गर्नु	निर्माणको समयमा
		वातावरणीय न्यूनीकरणका उपायहरूको कार्यान्वयन र प्रभावकारिताको पहिलो अनुगमन गर्ने र अभिलेख राख्ने	निर्माणको समयमा
		सुपरिवेक्षण ईन्जिनियरहरूले निर्देश गरेअनुसार सुधारात्मक कार्य कार्यान्वयन गर्ने	निर्माणको समयमा
ख)	प्रदेश र स्थानीय तहमा		
१	डिभिजन वन कार्यालय	वन तथा वातावरण माग गरिएबमोजिम आयोजनाले माग गरेको वन क्षेत्रको स्थलगत विवरणहरू (चार किल्ला, कोर्डिनेट, क्षेत्र, वनको किसिम, हटाउनुपर्ने रूख विरुवाको विवरण, आदि) सहितको कागजात मन्त्रालयमा पठाउने	निर्माण पूर्व
		आयोजना स्तरमा जैविक वातावरण संरक्षणसम्बन्धी क्रियाकलापको अनुगमन गर्नु	निर्माण चरण
		आयोजनाद्वारा गरिने क्षतिपूर्ति वृक्षरोपण र अन्य वृक्षरोपणका काममा समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्नु	निर्माण र सञ्चालन चरण

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	सरोकारवाला निकाय	भूमिका र जिम्मेवारी	समय तालिका
		आयोजनास्तरमा जैविक वातावरणमा पर्ने प्रभाव न्यूनीकरण र संरक्षणका उपायको कार्यान्वयनमा प्रस्तावकसँग समन्वय र सहकार्य गर्नु	निर्माण र सञ्चालन चरण
२	स्थानीय सरकार (नगरपालिका र वडा)	प्रस्तावकलाई रायसुझावसहित सिफारिस प्रदान गर्ने र आयोजना कार्यान्वयनमा प्रस्तावकलाई सहयोग पुऱ्याउने	निर्माणपूर्व र निर्माण चरणमा
		आयोजना निर्माणको अनुगमन गर्ने र प्रस्तावकद्वारा तयार गरिएको प्रतिवेदनको समीक्षा गर्ने	निर्माण र सञ्चालनको समयमा
		सामुदायिक परिचालनसँग सम्बन्धित कार्यमा प्रस्तावकलाई सुझाव दिने र सहयोग गर्ने	निर्माणपूर्व र निर्माणको चरणमा
३	गैरसरकारी संस्था, सामुदायिक संस्था, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	प्रभाव न्यूनीकरण र संरक्षणका उपाय कार्यान्वयन गर्न प्रस्तावकसँग समन्वय र सहकार्य गर्नु	निर्माण र सञ्चालनको समयमा
		वातावरणीय व्यवस्थापनको प्रभावकारिताका सम्बन्धमा प्रस्तावकलाई सहयोग पुऱ्याउने	निर्माण र सञ्चालनको समयमा
		प्रस्तावकद्वारा आयोजित सार्वजनिक परामर्श र सचेतना कार्यक्रममा सहयोग गर्ने	निर्माण र सञ्चालनको समयमा
		अनुगमन प्रतिवेदनको समीक्षा गर्ने र प्रस्तावकलाई सुझाव दिने	निर्माण र सञ्चालनको समयमा

परिच्छेद १०: वातावरणीय परीक्षण

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७७ को परिच्छेद २ को दफा ९ मा सेवा सुरु भएपछि वातावरणीय परीक्षण गर्नुपर्ने प्रावधान राखिएको छ । यस दफाअनुसार कुनै पनि आयोजनाले आफ्नो सेवा सुचारु गरेको दुई वर्ष, भुक्तान गरेको मितिले छ महिनाभित्र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट वातावरणमा परेका प्रभाव, न्यूनीकरणका लागि अपनाइएको उपाय, त्यस्तो उपायको प्रभावकारिता तथा आकलन नगरिएका प्रभावको विश्लेषण गरी वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन अद्यावधिक रूपमा राख्नुपर्ने प्रावधान तोकेको छ ।

१०.१ वातावरणीय परीक्षणका प्रकार

- (क) निर्णय तहको परीक्षण: यसले निर्णय तहको उपकरणको रूपमा वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रभावकारीताको परीक्षण गर्दछ ।
- (ख) कार्यान्वयन परीक्षण: यस परीक्षणले अध्ययनमा सहमत भएका कुराको कार्यान्वयन भएको वा नभएको परीक्षण गर्दछ ।
- (ग) कार्यको प्रभावकारीता परीक्षण: यसले प्रस्ताव कार्यान्वयन तथा व्यवस्थापन कार्यको प्रभावकारीता परीक्षण गर्दछ ।
- (घ) आयोजनाको प्रभाव परीक्षण: यस परीक्षणले प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा आएका परिवर्तनहरूको परीक्षण गर्दछ ।
- (ङ) आकलन गरिएको प्रविधि परीक्षण: यस परीक्षणले वातावरणीय प्रभावको न्यूनीकरणका लागि पूर्वानुमान गरिएका प्रविधिको सटिकता तथा उपयोगिताको परीक्षण गर्दछ ।
- (च) वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रक्रिया परीक्षण: यसले आलोचनात्मक रूपमा वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कनको बखत अपनाइएका विधि र दृष्टिकोणको परीक्षण गर्दछ ।

१०.२ वातावरणीय परीक्षणमा संलग्न हुने पक्ष

- (क) परीक्षक: परीक्षक भन्नाले सम्बन्धित निकाय हुनेछ ।
- (ख) परीक्षित पक्ष (प्रस्तावसँग सरोकार भएको): परीक्षित पक्ष भन्नाले प्रस्तावक हुनेछ ।
- (ग) तेश्रो पक्ष: तेश्रो पक्ष भन्नाले वातावरणीय परीक्षणमा सहभागी हुने कतै सरोकार नभएका परामर्शदाता संस्था वा परीक्षक वा परीक्षितले तोकेको निकाय हुनेछ ।

१०.३ स्वेच्छिक परीक्षणको लागि संलग्न संस्थाको आधारमा आन्तरिक परीक्षण

स्वेच्छिक परीक्षणको लागि संलग्न संस्थाको आधारमा आन्तरिक परीक्षणका लागि निम्न विधि प्रयोग गरिने छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- (क) आन्तरिक परीक्षण: आन्तरिक परीक्षण प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा निर्दिष्ट उद्देश्य हासिल गर्न गरिएको उपायको नियमित, मितव्ययी, कार्यदक्ष र प्रभावकारी भए नभएको परीक्षण गरी व्यवस्थापनलाई सुझाव प्रदान गर्नका लागि गरिन्छ । यसका लागि प्रस्ताव आफैँले आफ्ना कर्मचारीहरूको संलग्नतामा यस्ता कार्य गर्न सक्नेछ ।
- (ख) बाह्य परीक्षण: प्रस्तावक स्वयंले आन्तरिक परीक्षण नगरेमा कुनै तेस्रो पक्षद्वारा गरिने परीक्षणलाई बाह्य परीक्षण भनिन्छ ।
- (ग) बाध्यकारी परीक्षण: प्रस्तावकले आन्तरिक तथा बाह्य परीक्षण कुनै पनि नगराएमा अनुगमन गर्ने निकाय स्वयंले परीक्षण गराउनुपर्ने अवस्थालाई बाध्यकारी परीक्षण भनिन्छ ।
- (घ) स्वैच्छिक परीक्षण: स्वैच्छिकले समयमा निहित नभएर कुनै घटनाको आधारमा गरिने परीक्षणलाई स्वैच्छिक परीक्षण भनिन्छ ।

१०.४ वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा

वातावरणीय परीक्षणको ढाँचा यसप्रकार रहनेछ ।

अध्याय १: कार्यकारी सारांश

अध्याय २: परीक्षण प्रशासनिक तथा परीक्षण कार्य विवरण, आयोजना स्थलमा गरिएका अन्तर्वार्ता, परीक्षण गर्ने पक्ष तथा परीक्षणका क्षेत्र र विधि तथा तथ्याङ्क र विवरण

अध्याय ३: परीक्षणको पूर्ण विवरण

अध्याय ४: आयोजना सम्बन्धमा पालना गर्नुपर्ने सुझाव तथा सुधारात्मक कार्य

अनुसूची १: सम्बन्धित तथ्याङ्क र विवरण

अनुसूची २: परीक्षणमा समावेश भएका जनशक्ति

अनुसूची ३: वातावरणीय परीक्षणको चेकलिष्ट

वातावरण परिक्षणमा निम्न खर्च लाग्नेछ ।

तालिका १०.१: वातावरण परीक्षणको लागत

क्र. स.	जनशक्ति	समय	रकम
१	वातावरणविद्	१ महिना	१,२०,०००
२	वन विज्ञ	१ महिना	१,१०,०००
३	समाजशास्त्री	१ महिना	१,००,०००

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

४	सिभिल इन्जिनियर	१ महिना	१,१०,०००
५	प्रयोगशालामा परीक्षण	करिब	८०,०००
६	अन्य खर्च	करिब	८०,०००
	जम्मा		६,००,०००

तालिका १०.२: वातावरण परीक्षणको चेकलिष्ट

क्र.स.	विवरण	आयोजनाको क्रियाकलाप	अनुमान गरिएको प्रभाव	खास प्रभाव	न्यूनीकरणका उपाय	प्रभावकारीता	सूचना	तथ्याङ्कको स्रोत
भौतिक पक्ष								
१	वायुको गुण							
२	पानीको गुण							
३	ध्वनिको मात्रा							
४	भूउपयोग							
५	जलस्रोत							
जैविक पक्ष								
१	वन जंगल							
२	वनस्पति							
३	जीवजन्तु							
४	गैरकाष्ठ							
५	माछा							
६	दुर्लभ र सङ्कटापन्न प्रजाति							

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	विवरण	आयोजनाको क्रियाकलाप	अनुमान गरिएको प्रभाव	खास प्रभाव	न्यूनीकरणका उपाय	प्रभावकारीता	सूचना	तथ्याङ्कको स्रोत
७	संरक्षण क्षेत्र							
सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक पक्ष								
१	शिक्षा							
२	कृषि							
३	रोजगारी							
४	बसाइँसराइ							
५	स्वास्थ्य र सरसफाइ							
६	वातावरणीय सौन्दर्यता							
७	लैङ्गिक सवाल							
८	धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्थिति							
९	सामाजिक स्थिति							

परिच्छेद ११: निष्कर्ष तथा प्रतिबद्धता

११.१ निष्कर्ष

पोखरा विश्वविद्यालयद्वारा प्रस्तावित भौतिक संरचना निर्माण आयोजना निर्माणको लागि गरिएको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनले विभिन्न सरोकारवाला जस्तै: सरकारी निकाय, स्थानीयवासी र विज्ञहरूबाट प्राप्त सम्बन्धित मुद्दा तथा जाहेरीलाई क्रमिक रूपमा विश्लेषण गरी सम्बोधन गरिएको छ । यस अध्ययनले नेपाल सरकारले जारी गरेका सबै कानून, नियम र निर्देशिकाहरूलाई कडाइका साथ पालना गरी वन तथा वातावरण मन्त्रालयले तयार गरेको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रक्रियाअनुसार नै बनाइएको छ । वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनले परियोजना निर्माणले हाल कायम भौतिक, जैविक र सामाजिक आर्थिक वातावरणमा केही लाभदायकका साथै केही प्रतिकूल प्रभाव पर्ने पत्ता लगाएको छ । पहिचान भएका प्रतिकूल प्रभावहरू अस्थायी प्रकृतिका छन् र यसको न्यूनीकरणका लागि उपाय प्रस्ताव गरिएको छ । परियोजनाको कार्यान्वयनले पार्ने नकारात्मक प्रभावभन्दा सकारात्मक प्रभाव धेरै गुणा महत्त्वपूर्ण रहेको र प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरण उपायको कार्यान्वयन, अनुगमन योजना प्रतिवेदनले निश्चित गरेको तालिकाअनुसार कार्यान्वयन गरेमा, वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन पढतिले यस परियोजनाको निर्माण वातावरणीय दृष्टिकोणले एकदमै कार्यान्वयनयोग्य रहेको ठहरिएको छ । वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन पढतिले यस परियोजनाको कार्यान्वयनले स्थानीयस्तरमै आर्थिक तथा सामाजिक विकास हुने सम्भावना पनि औल्याएको छ । तसर्थ यस परियोजनाको कार्यान्वयन गर्नुपर्ने निष्कर्षमा पुगिएको छ ।

११.२ प्रतिबद्धता

- नेपाल सरकारको भवन नियमावली २०६६ तथा राष्ट्रिय भवन संहिता २०७२ लाई पूर्ण पालना गरि परियोजनाको निर्माण गरिने छ ।
- प्रस्तावकर्ताले परियोजना निर्माण गतिविधिका क्रममा आइपर्ने र यस प्रतिवेदनमा समावेश भएका र नभएका अन्य सबै कानूनलाई सदैव पालना गर्नेछ ।
- निर्माण स्थलमा बाल श्रमको पूर्ण रूपमा प्रतिबन्ध लगाइने छ ।
- फोहोरमैला निष्कासन हुने स्रोतमा जैविक र अजैविक फोहोरको वर्गीकरण गरेर फोहोरमैलालाई छुट्टाछुट्टै रडको बिनमा व्यवस्थापन कार्य गर्न लगाउनेछ ।
- वातावरणीय व्यवस्थापन योजनामा दिइएका न्यूनीकरणका उपायको अनिवार्य कार्यान्वयन र त्यसको नियमित अनुगमन गरिने छ ।

- पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन
- निर्माण कार्यमा संलग्न मानवलाई काम गर्दा व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्रीको प्रयोग, प्राथमिक उपचारका लागि चाहिने सामान, शौचालय, सफा पिउने पानी र सरसफाइमा चाहिने सामानको व्यवस्था अनिवार्य रूपमा मिलाइने छ ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन
सन्दर्भ सामग्री:

- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना, २०७८
- नेपाल सरकार, वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३
- नेपाल सरकार, वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७
- पोखरा महानगरपालिकाको प्रोफाइल, २०७८
- राष्ट्रिय योजना आयोग तथा आइ.यु.सि.यन., राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०
- वन नियमावली, २०७९
- वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४
- CBS (2019): “*Environment Statistics of Nepal*”, Central Bureau of Statistics, Thapathali, Kathmandu, Nepal.
- Department of National Parks and Wildlife Conservation and Bird Conservation Nepal (2018). *Birds of Nepal: An Official Checklist*, Kathmandu, Nepal.
- Drinking Water Quality Standards, 2005 Implementation Directives for National Drinking Water Quality Standards, 2005, Ministry of Physical Planning and Works, Singhadarbar, Kathmandu
- <http://www.lawcommission.gov.np/>
- IPCC (2006). IPCC Guidelines for national greenhouse gas inventories, Prepared by the National Greenhouse Gas Inventories Programme, IGES, Japan.
- IUCN (2011). *The Status of Nepal Mammals: The National Red List Series*, Department of National Parks and Wildlife Conservation Kathmandu, Nepal.
- IUCN Nepal. 2000. *National Register of Medicinal Plants*. Kathmandu: IUCN Nepal.

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

अनुसूची

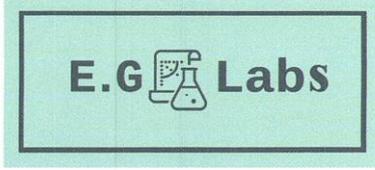
पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

अनुसूची १: हावा, पानी र ध्वनि गुणस्तरको प्रयोगशाला रिपोर्ट/ माटोको परिक्षण
प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क) हावा, पानी र ध्वनि गुणस्तरको प्रयोगशाला रिपोर्ट

Regd. No. 229234/076/077

E.G. LABS PVT. LTD.

Gongabu-26, Kathmandu Metropolitan City, Nepal
Cell: 9851126060, 9860040787
E-mail: labs.eg20@gmail.com

Laboratory Analysis Report (Air Quality)

Client: Shrestha Consultant Pvt. Ltd.		Address: Kathmandu		
Sampling date: 29 - 30 May, 2024		GPS coordinates: 28° 7'54.04"N 84° 4'42.70"E		
Analysis period: 29 May 2024 - 04 June, 2024				
Number of samples : 1	Monitoring instrument: Greentech Respirable Dust Sampler (GTI - 151)			
Monitoring Locations: Pokhara University Master Plan Site, Musetuda, Pokhara Metropolitan City, Ward No. 30				
Parameters	Unit	NAAQS	Result	Test Methods
TSPM	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	230	134.7	IS 5182 (Part 14)-2000 (reaffirmed 2005)
PM ₁₀	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	120	55.9	IS 5182 (Part -23):2006
PM _{2.5}	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	40	23.4	Federal Reference Method: 5(4):339-342, USEPA
SO ₂	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	70	5.3	IS 5182 Part 2
NO ₂	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	80	5.1	IS 5182 (Part 6)-2006

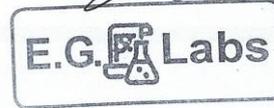
NAAQS: National Ambient Air Quality Standard, 2069

Remarks: The observed values of the specified parameters are found complied with the NAAQS.

Sampled by

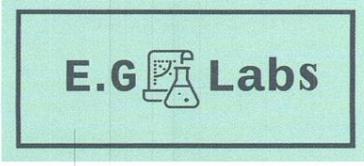
Analyzed by

Authorized signature

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

Regd. No. 229234/076/077

E.G. LABS PVT. LTD.

Gongabu-26, Kathmandu Metropolitan City, Nepal
Cell: 9851126060, 9860040787
E-mail: labs.eg20@gmail.com

Noise Level Monitoring Report

Client: Shrestha Consultant Pvt. Ltd.		Address: Kathmandu	
Sampling date: 29 - 30 May, 2024		GPS coordinates: 28° 7'54.04"N 84° 4'42.70"E	
Analysis period: 29 May 2024 - 04 June, 2024			
Number of samples : 1	Monitoring instrument: Greentech Respirable Dust Sampler (GTI - 151)		
Monitoring Locations: Pokhara University Master Plan Site, Musetuda, Pokhara Metropolitan City, Ward No. 30			
Time	Lmax	Lmin	Leq
7:00 AM	59.1	41.5	48.2
8:00 AM	62.0	40.4	44.8
9:00 AM	57.5	45.8	52.8
10:00 AM	63.8	43.0	46.8
11:00 AM	62.9	44.1	51.5
12:00 PM	61.3	45.1	53.5
13:00 PM	51.8	43.1	49.2
14:00 PM	55.8	44.1	48.5
15:00 PM	66.9	47.6	51.6
16:00 PM	57.0	45.3	51.4
17:00 PM	58.2	46.3	50.7
18:00 PM	67.3	46.7	49.1
19:00 PM	68.1	48.9	51.3
20:00 PM	65.4	46.4	49.1
21:00 PM	66.4	45.0	48.4
22:00 PM	60.7	43.8	47.1
23:00 PM	67.3	44.4	51.4
12:00 AM	62.0	43.6	46.6
1:00 AM	54.1	42.7	44.4
2:00 AM	55.9	40.7	45.3
3:00 AM	54.3	43.6	49.5
4:00 AM	57.8	43.4	48.9
5:00 AM	56.0	41.6	46.9
6:00 AM	56.4	43.8	52.4

Sampled by

Analyzed by

Authorized signature

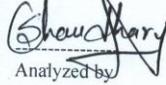

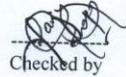
Water test reports

Report No.:13/083 Entry No.: E.G labs /082/10 Sample :Ghat Ghat Khola Client: Shrestha Grid Dfort J/V Address of client: Kathmandu, Nepal			Date received: 15/08/2082 Date complete: 19/08/2082 Sample by : Client Location: Pokhara Metropolitan city-30	
Parameters	Unit	Generic Standards	Results	Test method
Physical Parameters				
pH	-	5.5-9	7.21	4500-H ⁺ B, APHA, 22 nd EDITION
Electrical conductivity	μS/cm	-	348	2510 B, APHA, 22 nd EDITION
Turbidity	NTU	-	24.6	2130 B., APHA, 22 nd EDITION
Total Suspended Solids	mg/l	200	10.0	2540 D., APHA, 22 nd EDITION
Lab Temperature	°c	-	17.1	2550 B, APHA, 22 nd EDITION
Organic and Nutrient Parameters				
BOD	mg/l	100	6.4	2510 B, APHA, 22 nd EDITION
COD	mg/l	250	16.4	5220 B., APHA, 22 nd EDITION
Oil and greases	mg/l	10	<1.0	5520 B., APHA, 17 th EDITION
Chemical Parameters				
Sulphide	mg/l	2	<0.2	4500-S ²⁻ F., APHA, 22 nd EDITION
Total Alkalinity	mg/l as CaCO ₃	-	20.0	2320 B., APHA, 22 nd EDITION
Bicarbonate Alkalinity	mg/l as CaCO ₃	-	20.0	2320 B., APHA, 22 nd EDITION
Carbonate Alkalinity	mg/l as CaCO ₃	-	<2.0	2320 B., APHA, 22 nd EDITION
Hydroxide Alkalinity	mg/l as CaCO ₃	-	<2.0	2320 B., APHA, 22 nd EDITION
Ammonia	mg/l	50	0.15	5520 B., APHA, 17 th EDITION
Calcium	mg/l	200	43.8	3500-Ca, B.APHA, 22 nd EDITION
Magnesium	mg/l	-	11.2	3500-Mg B, APHA, 22 nd EDITION
Nitrate	mg/l as NO ₃	-	6.8	4500-NO ₃ B, APHA, 22 nd EDITION

* - Standard values for water quality to be discharged into surface water. APHA – American Public Health Association

Remarks: Observed values of the tested parameters are within the permitted limit of generic standard.

Analyzed by

Checked by

Authorized Signature

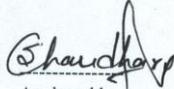
E.G. Labs

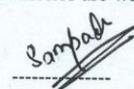
Water test report

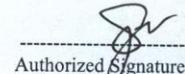
Report No.13/083		Date received: 15/08/2082		
Entry No. E.G. Labs/083/10		Date completed:19/08 /2082		
Sample: Drinking Water		Sample by: Client		
Client: Shrestha Grid Dfort J/V		Location: Pokhara Metropolitan		
Address of client: Kathmandu, Nepal		City-30		
Parameter	Unit	NDWQS	Observed value	Test method
Physical parameters				
pH	-	6.5-8.5	6.98	4500-H ⁺ B, APHA, 22 nd EDITION
Colour	TCU	5(15)	<0.1	2120 B, APHA, 22 nd EDITION
Electrical Conductivity	µS/cm	1500	448.0	2510 B, APHA, 22 nd EDITION
Chemical Parameters				
Total Hardness	mg/l as CaCO ₃	500	138.0	2340 C, APHA, 22 nd EDITION
Chloride	mg/l	250	7.95	4500-Cl ⁻ B, APHA, 22 nd EDITION
Calcium	mg/l	200	36.4	3500-Ca. B, APHA, 22 nd EDITION
Nitrate	mg/l as NO ₃	50	0.02	4500-NO ₃ -B, APHA, 22 nd EDITION
Iron	mg/l	0.3(3)	0.02	3112 B., APHA, 22 nd EDITION
Manganese	mg/l	0.2	<0.01	3112 B, APHA, 22 nd EDITION
Ammonia	mg/l	-	<0.02	4500-NH ₃ C., APHA, 17 th EDITION
Biological Parameters				
Total Coliform	CFU/100 ml	Nil	Nil	9221 C, APHA, 22 nd EDITION
<i>E. Coli</i>	CFU/100 ml	Nil	Nil	9221 C, APHA, 22 nd EDITION

NDWQS: National Drinking Water Quality Standard (2079), *- Values are upper and lower limits, 0 – Values are acceptable only when alternative is not available.

Remarks: Observed values of the tested parameters are within the permitted limit of NDWQS.

Analyzed by

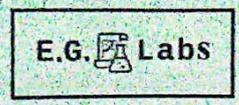

Checked by

Authorized signature

E.G. Labs

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

Regd. No. 229234/076/077

E.G. LABS PVT. LTD.

Gongabu-26, Kathmandu Metropolitan City, Nepal
Cell: 9851126060, 9860040787
E-mail: labs.eg20@gmail.com

Water Test Report

Report No : 14B- 01 - 2081		Date received : 26-12-2080		
Entry No. : E.G.Labs/080/10		Date completed : 03-01-2081		
Sample : River Water (Khotkhole Khola)		Sampled by : Client		
Client : Shrestha Consultant Pvt. Ltd. , Kathmandu		Location : Pokhara Metropolitan City - 30		
Parameters	Unit	Generic Standard*	Observed Values	Test Methods
Physical Parameters				
pH	-	5.5 - 9	8.07	4500-H ⁺ B, APHA, 22 nd EDITION
Electrical Conductivity	µs/cm	-	397.0	2540 C., APHA, 22 nd EDITION
Turbidity	NTU	-	38.8	2130 B, APHA, 22 nd EDITION
Total Suspended Solids	mg/l	200	20.0	2540 D., APHA, 22 nd EDITION
Temperature (Lab)	°C	-	21.8	2550 B, APHA, 22 nd EDITION
Organic and Nutrient Parameters				
BOD	mg/l	100	13.4	5210 B., APHA, 22 nd EDITION
COD	mg/l	250	21.6	5220 B., APHA, 22 nd EDITION
Oil & Grease	mg/l	10	<1.0	5520 B., APHA, 17 th EDITION
Chemical Parameters				
Sulphide	mg/l	2	<0.2	4500-S ²⁻ F., APHA, 22 nd EDITION
Total Alkalinity	mg/l as CaCO ₃	-	24.0	2320 B, APHA, 22 nd EDITION
Bicarbonate Alkalinity	mg/l as CaCO ₃	-	24.0	2320 B, APHA, 22 nd EDITION
Carbonate Alkalinity	mg/l as CaCO ₃	-	<2.0	2320 B, APHA, 22 nd EDITION
Hydroxide Alkalinity	mg/l as CaCO ₃	-	<2.0	2320 B, APHA, 22 nd EDITION
Ammonia	mg/l	50	<0.02	4500-NH ₃ C., APHA, 17 th EDITION
Calcium	mg/l	-	55.6	3500 - Ca B, APHA, 22 nd EDITION
Magnesium	mg/l	-	14.33	3500-Mg B, APHA, 22 nd EDITION
Nitrate	mg/l	-	8.3	4500-NO ₃ - B, APHA, 22 nd EDITION

* - Standard values for water quality to be discharged into surface water. APHA – American Public Health Association

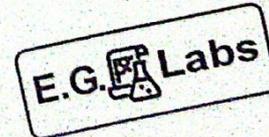
** - General EHS Guidelines: Environmental Waste Water and Ambient Water Quality, 30 April 2007

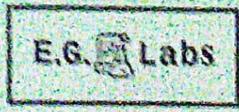
Remarks: Observed values of the tested parameters are within the permissible range of generic standards and IFC guidelines.

Analyzed by

Checked by

Authorized Signature

E.G. LABS PVT. LTD.

Gongabu-26, Kathmandu Metropolitan City, Nepal
 Cell: 9851126060, 9860040787
 E-mail: labs.eg20@gmail.com

Water Test Report

Report No. : 14A-01-2081	Date received : 26-12-2080
Entry No. : E.G.Labs/081/14	Date completed : 03-01-2081
Sample : Drinking Water (City Supply)	Sampled by : Client
Client : Shrestha Consultant Pvt. Ltd., Kathmandu	Location : Pokhara Metropolitan City - 30

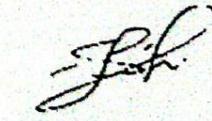
Parameters	Unit	NDWQS	WHO GV	Observed Values	Test Methods
Physical Parameters					
pH	-	6.5 - 8.5	6.5-8.5	7.85	4500-H ⁺ B, APHA, 22 nd EDITION
Colour	TCU	5	5	<0.1	2120 B, APHA, 22 nd EDITION
Turbidity	NTU	5 (10)	5	1.0	2130 B, APHA, 22 nd EDITION
Electrical Conductivity	µs/cm	1500	-	462.0	2540 C., APHA, 22 nd EDITION
Chemical Parameters					
Total Hardness	mg/l as CaCO ₃	500	500	134.0	2340 C, APHA, 22 nd EDITION
Chloride	mg/l	250	250	11.78	4500-Cl ⁻ B, APHA, 22 nd EDITION
Calcium	mg/l	200	-	23.8	3500 - Ca B, APHA, 22 nd EDITION
Ammonia	mg/l	1.5	1.5	0.23	4500-NH ₃ C., APHA, 17 TH EDITION
Iron	mg/l	0.3 (3)	0.3	<0.01	3500-FeB. , APHA, 22 nd EDITION
Manganese	mg/l	0.2	0.2	<0.01	3500-Mn. , APHA, 22 nd EDITION
Nitrate	mg/l	50	50	3.8	4500-NO ₃ - B., APHA, 22 nd EDITION
Microbiological Parameters					
Total Coliform	CFU/100 ml	Nil	Nil	Nil	9221 C., APHA, 22 nd EDITION
E. Coli	CFU/100 ml	Nil	Nil	Nil	9221 C., APHA, 22 nd EDITION

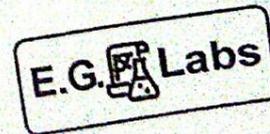
NDWQS: National Drinking Water Quality Standard (2079), * - Values are upper and lower limit, () - Values are acceptable only when an alternative is not available
 WHO GV: World Health Organization Guideline Value 2006.

Remarks: The test parameters are within the permissible limit of NDWQS and WHO guideline values.

 Analyzed by

 Checked by

 Authorized Signature

ख) माटोको परिक्षण प्रतिवेदन

उप—माटोको विवरण

१.५ मिटर गहिराइसम्मको उप—माटोमा (sub-soil) कडा खैरो सिल्ट मिश्रित बलौटे माटो (silty sand) सहित ढुंगा—गिटीहरू भेटिएका छन्। माटोको घनत्व उच्च रहेको देखिन्छ र यसले राम्रो वहन क्षमता संकेत गर्दछ।

Bearing Capacity of Soil at Proposed Site

Trial Pit	Allowable Bearing Pressure (kPa)	Remarks
1-3	677.433	Less than the allowable pressure is recommended
4-6	531.432	
7-9	718.976	
10-13	640.89	
14-17	771.205	

(Source: Lab Test 2079)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

अनुसूची २: स्वीकृत कार्यसूचीको पत्र र कार्यसूची

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय

पो.ब.नं. : ३९८७
सिंहदरवार, काठमाडौं

पत्र संख्या :-
चलानी नं. ५३९

(वातावरण तथा जैविक विविधता महाशाखा)

मिति :-

मिति: २०८०/०९/२४
मै १९४४
Pokhara University
Project Implementation (PIU/TS)

श्री शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय,
सिंहदरवार, काठमाडौं।

Reg. No.: २०३
Date: २०८०/१०/१२

विषय:- क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूची स्वीकृत गरिएको सम्बन्धमा।

तहाँ मन्त्रालयको प.सं. ०७९/०८० च.नं. १३६ मिति २०८०/०९/०७ को पत्रसाथ प्राप्त श्री पोखरा विश्वविद्यालय, प्रस्तावक रहेको पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनका लागि तयार गरिएको क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूची उपर कारवाही हुँदा प्रस्तावकबाट प्राप्त क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूची (कार्तिक, २०८०) प्रचलित कानूनको विपरित नहुनेगरी वातावरणीय प्रभाव अध्ययन गर्दा पालना गर्ने भनी प्रतिवद्धता जनाइएका विषयहरू र वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा नियमावली, २०७७ को अधिनमा रही वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नेगरी तपसिलका शर्तसहित वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ५ को उपदफा (१) र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ को उपनियम (७) बमोजिम क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा नियम ५ को उपनियम (५) बमोजिम कार्यसूची वन तथा वातावरण मन्त्रालय (मा.मन्त्रीस्तर) को मिति २०८०/०९/१२ को निर्णयानुसार स्वीकृत गरिएको व्यहोरा अनुरोध छ।

सर्तहरू:

१. वातावरणीय प्रभाव अध्ययनको क्रममा कुनै नयाँ थप सवाल पहिचान हुन आएमा तिनलाई समेत वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदनमा सम्बोधन गर्नु पर्नेछ।
२. कार्यसूचीले औल्याएका सवालहरू अनुसार प्रभाव तथा प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू क्रमबद्ध रूपमा प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ।
३. प्रस्ताव कार्यान्वयन तथा सञ्चालनको सन्दर्भमा वातावरणसँग सम्बन्धित तथा सम्बन्धित क्षेत्रसँग सम्बन्धित ऐन, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड तथा परिपत्रहरूको पूर्ण रूपमा पालना गर्नुपर्नेछ।
४. वातावरण व्यवस्थापन योजनामा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि र नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू के, कहाँ, कसरी, कसले र कहिले गर्नेबारे स्पष्ट उल्लेख भएको हुनु पर्नेछ।
५. वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदनमा आयोजनाको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्ययोजना समावेश गर्नु पर्नेछ।

फोन नं. :- ४२९९७०३, ४२९९७३७, ४२९९५९९, ४२९९८६४, फ्याक्स नं. :- ४२९९८६८

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पत्रोत्तरमा पत्र संख्या मिति उल्लेखित हुन अपेक्षित छ ।

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
(वातावरण तथा जैविक विविधता महाशाखा)

EX: पो.ब.नं. : ३९८७
सिंहदरवार, काठमाण्डौ

पत्र संख्या :-
बलानी नं. :-
प्राप्त पत्र संख्या र मिति :-

६. स्थानीय निकायको सिफारिश संलग्न गर्दा सार्वजनिक सुनुवाइको मिति पश्चातको हुनु पर्नेछ ।
७. प्रस्तावित आयोजना निर्माण तथा सञ्चालनको क्रममा उत्सर्जन हुनसक्ने जैविक रासायनिक प्रभावहरूको पहिचान गरी सो को न्यूनिकरणका उपायहरू वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदनमा स्पष्ट रूपमा उल्लेख हुनु पर्नेछ ।
८. वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन प्रतिवेदन तयारीको क्रममा गरिने सार्वजनिक सुनुवाईमा स्थानीय आयोजना प्रभावित घरपरिवारको सहभागिता पुष्टी हुने कागजात संलग्न गर्नु पर्नेछ ।
९. सार्वजनिक सुनुवाइमा उठेका सवालहरूलाई माईन्युटिङ्ग गरी सरोकारवालाहरूको हस्ताक्षर सहित प्रतिवेदनमा समावेश गर्नुपर्ने छ र ती सवालहरूको सम्बोधन हुनुपर्ने तथा यदी सम्बोधन नगरीने भएमा के कती कारणले सम्बोधन नहुने हो सो को उल्लेख गरिनु पर्नेछ ।

बोधार्थ:-
श्री पोखरा विश्वविद्यालय, पोखरा, कास्की ।

अमर बहादुर ओली
समाजशास्त्री

प्रतिवेदन २०११/१५
को.नं. १५
२०११/१०/१५

फोन नं. :- ४२११७०३, ४२११७३७, ४२११५९९, ४२११८६४ फ्याक्स नं. :- ४२११८६८

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

अनुसूची ३: सार्वजनिक सूचना र सूचना टाँस गरेको मुचुल्का

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

<p style="text-align: center;">पोखरा विश्वविद्यालय पोखरा महानगरपालिका-३०, खुदी दुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की, गण्डकी प्रदेश, नेपाल</p>	
<p>विश्वविद्यालयको प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरू निर्माण सम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारीको लागि क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना</p>	
<p>(प्रथम पटक प्रकाशित मिति : २०७८/०९/१५)</p>	
<p>पोखरा विश्वविद्यालयले प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक पोखरा महानगरपालिका वार्ड नं. ३० अन्तर्गत गगनगौडाको मुसेटुंडा स्थित आफ्नै जग्गामा जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू र अन्य सम्बद्ध संरचनाहरूको निर्माण गर्नु अघि वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तयार गर्ने सिलसिलामा निम्न वातावरणीय विषयहरूका बारे लिखित रायसुझाव लिनुपर्ने भएकोले सोही बमोजिम यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।</p>	
प्रस्तावको नाम :	पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू र अन्य सम्बद्ध संरचनाहरूको निर्माणको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन कार्य ।
प्रस्तावको नाम तथा ठेगाना :	पोखरा विश्वविद्यालय, पोखरा महानगरपालिका-३०, खुदी दुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की, गण्डकी प्रदेश, नेपाल ।
प्रस्तावको व्यहोरा :	पोखरा विश्वविद्यालयले विभिन्न शैक्षिक कार्यक्रमहरू विशेषगरी ईञ्जिनियरिङ्ग, व्यवस्थापन र मानविकी संकायहरूसँग आवद्ध शैक्षिक/प्रशासनिक कार्यक्रमहरू संचालन गर्न आफ्नो करिब २४१ रोपनी समथर जग्गामा भौतिक पूर्वाधारको विकास र विस्तार गर्ने लक्ष्य लिएको छ । पोखरा विश्व विद्यालयको स्वामित्वमा रहेका कित्ता नं २०, १९७, २१२८ को ४२५-१-१-२ रोपनी जग्गा (६२५६९६ बर्ग मिटर) क्षेत्रफलमा फैलिने गरी विभिन्न ब्लकमा भवनहरू बन्नेछन् । उक्त प्रस्तावित स्थान २८° ०७'४५" उत्तरी अक्षांस तथा ८४° ०४'४८" पूर्वी देशान्तरमा पर्दछ । आवश्यक भवनहरू निर्माण सँगसँगै सेती नदी कटान र भूक्षयबाट क्षयिकरण हुनसक्ने दक्षिणी, पश्चिमी जग्गा भूस्खलन रोकथाम, मध्य भाग भई बग्ने घातघाते खोल्सीको उत्तर-पश्चिमी खण्डमा विचलन/स्थानान्तरण कार्य खेलमैदान एवं सवारी पार्किङ्ग क्षेत्र निर्माण तथा खुल्ला क्षेत्र सौन्दर्यीकरण, व्यवस्थित ढल प्रशोधन गरी नदीमा मिसाइने आदि कार्यहरू वातावरणमैत्री एवं हरियाली कायम गरी आयोजना निर्माण गरिनेछ ।
प्रभावित स्थान	कास्की जिल्ला, पोखरा महानगरपालिका, वडा नं. ३०, गगनगौडा, मुसेटुंडा ।
प्रस्ताव संचालनबाट प्रभाव पर्न सक्ने वातावरणीय क्षेत्रहरू :	१) भौतिक २) जैविक ३) रासायनिक ४) सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक ५) मानवीय क्रियाकलापहरू र यिनका अवयवहरू तथा ती अवयव बिच अन्तरक्रिया र अन्तर सम्बन्ध आदि ।
<p>उक्त प्रस्तावबाट पर्न सक्ने प्रभावहरू टोल विकास समिति लगायत वडा तथा त्यस क्षेत्रका विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा सुरोकारवाला व्यक्ति वा संघ संस्थाहरूलाई यो सूचना प्रथम पटक प्रकाशित भएको मितिले १५ (पन्ध्र) दिन भित्र निम्न ठेगानामा आइपुग्ने गरी राय सुझाव उपलब्ध गराई दिन हुन अनुरोध गरिन्छ । यस बमोजिमको राय सुझावको प्रतिलिपी जिल्ला समन्वय समिति-कास्की, पोखरा महानगरपालिका तथा अन्य सम्बन्धित वडा कार्यालयलाई समेत दिन सकिने व्यहोरा अवगत गराइन्छ ।</p>	
<p>राय सुझाव पठाउन सकिने ठेगाना</p>	
<p>प्रस्तावक: पोखरा विश्वविद्यालय पोखरा महानगरपालिका-३०, खुदी दुङ्गेपाटन, कास्की, गण्डकी प्रदेश, नेपाल फोन नं. : ०६१-४०४०४६ ई-मेल : piuts@pu.edu.np, info@pu.edu.np वेब साइट : https://pu.edu.np</p>	<p>परामर्शदाता : श्रेष्ठ कन्सल्टेन्ट /ग्रिड /डि फोर्ट (जेभी) एकान्तकुना, ललितपुर, नेपाल (प्रदेश नं.३) फोन नं. : ०१-४५३२३०१ ई-मेल : stha.consultant@gmail.com</p>

क्षेत्र निर्धारणको निम्ति राष्ट्रिय दैनिक कान्तिपुरमा प्रकाशन गरिएको १५ दिने सार्वजनिक सूचना

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचनाहरू निर्माण आयोजनाका लागि
वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी

सार्वजनिक सुनुवाइको सूचना

(प्रथम पटक प्रकाशित मिति: २०८०।१०।२५)

गण्डकी प्रदेश, कास्की जिल्ला, पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३०, गगनगौडा, मुसेटुँडामा विश्वविद्यालयको प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक विभिन्न भौतिक संरचनाहरू निर्माण आयोजनाको निम्न बमोजिमको प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न लागिएको छ ।

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	पोखरा विश्वविद्यालय पोखरा महानगरपालिका ३०, कास्की फोन: ०६१-५०४०४६ इमेल: puits@pu.edu.np , info@pu.edu.np
प्रस्तावको व्यहोरा	पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक विश्वविद्यालयको जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू र अन्य भौतिक संरचनाहरू निर्माण तथा सञ्चालन कार्य ।
प्रभाव पर्न सक्ने जिल्ला/न.पा./गा.पा.	पोखरा महानगरपालिका, वडा नं ३०, गगनगौडा मुसेटुँडा ।
परामर्शदाता	श्रेष्ठ कन्सल्टेन्ट/ ग्रीड/ डि फोर्ट (जेभी) एकान्तकुना, ललितपुर, फोन: ०१-५५३२३०५ इमेल: indra@shresthaconsultant.com.np , stha.consultant@gmail.com

माथि उल्लेखित प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन तयारी गर्ने क्रममा वातावरण संरक्षण ऐन २०७६, को दफा ३ को उपदफा ५ बमोजिम सो क्षेत्रको प्राकृतिक भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली, सामाजिक प्रणाली, सांस्कृतिक प्रणाली र आर्थिक प्रणालीबीच के-कस्तो प्रभाव पर्दछ भनी र्याकिन गर्न सो स्थानको न.पा./गा.पा. तथा त्यस क्षेत्रका विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्थाकोहरूसँग अन्तरक्रिया गर्न सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्ने प्रावधान बमोजिम निम्नलिखित स्थान, मिति र समयमा सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम आयोजना हुने भएकोले उक्त कार्यक्रममा उपस्थित भई आफ्नो अमूल्य राय-सुझावहरू दिनु हुन अनुरोध गरिन्छ ।

सार्वजनिक सुनुवाइ हुने स्थान, मिति र समय

स्थान:	पोखरा विश्वविद्यालय, केन्द्रीय कार्यालयको सभाहल, पोखरा ३०, कास्की ।
मिति:	२०८०।११।०३
समय:	बिहान ११ बजे ।

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनसम्बन्धी सार्वजनिक सुनुवाइको लागि प्रकाशित सार्वजनिक सूचना

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालय
POKHARA UNIVERSITY
योजना कार्यान्वयन इकाई/प्राविधिक शाखा (PIU/TS)
Kaski, Nepal

चलानी नं.:/Ref. No.

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचनाहरू निर्माण आयोजनाको लागि

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी

सार्वजनिक सुनुवाईको सूचना

(प्रथम पटक प्रकाशित मिति: २०८०।१०।२५)

गण्डकी प्रदेश, कास्की जिल्ला, पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३०, गगनगौडा, मुसेटुडामा विश्वविद्यालयको प्रस्ताविक गुरुयोजना मुताविक विभिन्न भौतिक संरचनाहरू निर्माण आयोजनाको निम्न बमोजिमको प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न लागिएको छ।

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	पोखरा विश्वविद्यालय पोखरा महानगरपालिका ३०, कास्की फोन: ०६१-५०४०४६ इमेल: puits@pu.edu.np , info@pu.edu.np
प्रस्तावको व्यहोरा	पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक विश्वविद्यालयको जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/ प्रशासनिक भवनहरू र अन्य भौतिक संरचनाहरू निर्माण तथा सञ्चालन कार्य ।
प्रभाव पर्न सक्ने जिल्ला/न.पा./गा.पा.	पोखरा महानगरपालिका, वडा नं ३०, गगनगौडा मुसेटुडा ।
परामर्शदाता	श्रेष्ठ कन्सल्टेन्ट/ ग्रिड/ डि फोर्ट (जेभी) एकान्तकुना, ललितपुर, फोन: ०१-५५३२३०५ ईमेल: indra@shresthaconsultant.com.np , stha.consultant@gmail.com

माथि उल्लेखित प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन तयारी गर्ने क्रममा वातावरण संरक्षण ऐन २०७६, को दफा ३ को उपदफा ५ बमोजिम सो क्षेत्रको प्राकृतिक भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली, सामाजिक प्रणाली, साँस्कृतिक प्रणाली र आर्थिक प्रणालीबीच के कस्तो प्रभाव पर्दछ भनी यकिन गर्न सो स्थानको न.पा./गा.पा. तथा त्यस क्षेत्रका विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्थाकोहरूसंग अन्तरक्रिया गर्न सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्रावधान बमोजिम निम्नलिखित स्थान, मिति र समयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम आयोजना हुने भएकोले उक्त कार्यक्रममा उपस्थित भई आफ्नो अमूल्य राय-सुझावहरू दिनु हुन अनुरोध गरिन्छ ।

सार्वजनिक सुनुवाई हुने स्थान, मिति र समय

स्थान:	पोखरा विश्वविद्यालय, केन्द्रीय कार्यालयको सभाहल, पोखरा ३०, कास्की ।
मिति:	२०८०।११।०३
समय:	बिहान ११ बजे ।

P.O. Box: 427, Pokhara Metropolitan City-30, Lekhnath, Kaski, Nepal. E-mail: info@pu.edu.np

URL: <https://pu.edu.np>, Tel.: +977-61-504046/504039

पोखरा विश्वविद्यालयबाट सार्वजनिक सुनुवाईको सूचना

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

 <p>पोखरा विश्वविद्यालय, योजना कार्यान्वयन इकाइ/ प्राविधिक शाखा (PIU/TS) पोखरा विश्वविद्यालयको प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविकका भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (EIA) को प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना</p>	
<p>(प्रथम पटक प्रकाशित मिति : २०८०।१२।०४ आदर्श समाज राष्ट्रिय दैनिक)</p> <p>गण्डकी प्रदेश, कास्की जिल्ला, पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३० गगनगौडा, मुसेटुँडामा पोखरा विश्वविद्यालयको प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविकका भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको निम्न बमोजिमको प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न लागिएको छ ।</p>	
प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	पोखरा विश्वविद्यालय पोखरा महानगरपालिका ३०, कास्की, फोन: ०६१-५०४०४६ इमेल: piuts@pu.edu.np, info@pu.edu.np
प्रस्तावको व्यहोरा	पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक विश्वविद्यालयको २११.३ रोपनी (१०७४९४.५७ वर्ग मि.) को आफ्नै स्वामित्वमा रहको विश्वविद्यालयको जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/ प्रशासनिक भवनहरु र अन्य भौतिक संरचना निर्माण तथा सञ्चालन कार्य गरिनेछ । यस मध्ये निर्माण १५,५१०.४२ वर्ग मि. क्षेत्रफलमा मात्र गरिनेछ । यस आयोजनामा गार्ड घरहरु, युनियन घर, डीन कार्यालय, सभा हल, पुस्तकालय, School of Business, School of Development and Social Engineering, School या Engineering, प्रशासनिक भवनहरु, कभर्ड हल, Heavy ल्याब, मर्मत ब्लकहरु र खाजा घरहरु गरी जम्मा २० वटा भवन संरचनाहरु बन्नेछन् ।
प्रभाव पर्न सक्ने जिल्ला/ न.पा./गा.पा.	पोखरा महानगरपालिका, वडा नं ३०, गगनगौडा मुसेटुँडा ।
परामर्शदाता	श्रेष्ठ कन्सल्टेन्ट/ गिड/ डि फोर्ट (जेभी) एकान्तकुना, ललितपुर, फोन: ०१-५५३२३०५ इमेल: stha.consultant@gmail.com
<p>माथि उल्लिखित प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन तयारी गर्ने क्रममा सो क्षेत्रको प्राकृतिक भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली, सामाजिक प्रणाली, सांस्कृतिक प्रणाली र आर्थिक प्रणालीबीच के कस्तो प्रभाव पर्दछ भनी यकिन गर्न सो स्थानको न.पा./गा.पा. तथा त्यस क्षेत्रका विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्थाको लिखित राय सुझाव लिन आवश्यक भएकोले यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशन भएको मितिले सात दिन भित्र निम्न ठेगानामा आई पुग्ने गरी लिखित राय सुझाव उपलब्ध गराई दिनु हुन अनुरोध गरिन्छ ।</p> <p style="text-align: center;">राय सुझावको लागि पत्राचारको ठेगाना:</p>	
प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	पोखरा विश्वविद्यालय पोखरा महानगरपालिका ३०, कास्की, फोन: ०६१-५०४०४६ इमेल: piuts@pu.edu.np, info@pu.edu.np
परामर्शदाताको नाम र ठेगाना	श्रेष्ठ कन्सल्टेन्ट/ गिड/ डि फोर्ट (जेभी) एकान्तकुना, ललितपुर, फोन: ०१-५५३२३०५ इमेल: stha.consultant@gmail.com

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारीसम्बन्धी राय सुझावको लागि प्रकाशित ७ दिने सार्वजनिक सूचना

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

सूचना टाँस गरिएको प्रमाण/मुचुल्का

त्रिभुवन माध्यमिक विद्यालय, ढुङ्गेपाटन, कास्की
(२०७८/०९/२१)

लेखनाथ खानेपानी उपभोक्ता संस्था, ढुङ्गेपाटन,
कास्की (२०७८/०९/२०)

पोखरा वडा नं. २९ को वडा कार्यालय
(२०७८/०९/२१)

गुरुकुल विद्याश्रम, गगनगौडा, लेखनाथ
(२०७८/०९/२२)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्षेत्र निर्धारण सम्बन्धित सूचना टाँसको पत्र

पत्र संख्या: ०७८/७९
चलानी नं.: १६१६

श्री पोखरा विश्वविद्यालय,
पोखरा -३०,
पोखरा महानगरपालिका ।

पोखरा महानगरपालिका

नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

पोखरा, कास्की
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

पोखरा महानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
पोखरा, कास्की
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

फोन नं. ५२११०५, ५०२
फ्याक्स: ५२०६००
मिति : २०७८/०९/२३

विषय :- सूचना टाँस सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत विषयमा तहाँ विश्वविद्यालयको पत्र संख्या ०७८/७९ च.नं. ४५१ मिति २०७८/०९/१९ गतेको पत्रसाथ प्राप्त सूचना आजैको मितिमा यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस भएको व्यहोरा जानकारीको लागि अनुरोध छ ।

(Signature)
२०७८/०९/२३

सविना गौतम
शाखा अधिकृत
शाखा अधिकृत

वेबसाइट : pokharamun.gov.np ईमेल: info@pokharamun.gov.np
"नतिजामुखी प्रशासन: समृद्धि र सुशासन"

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ (२) सँग सम्बन्धित
अनुसूची-४ बमोजिम सूचना टाँसेको मुचुल्का

पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी ढुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की अन्तर्गत प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरु निर्माण सम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को प्रतिवेदन तयारीको लागि क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यस/कार्यालय अन्तर्गतकार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस भएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने :

हस्ताक्षर : विमला

कर्मचारीको नाम : विमला खरेल

पद : कार्यालय सहोदारी

कार्यालयको नाम : पोखरा महानगरपालिका

कार्यालयको छाप :

मिति : २०७८/०९/२२.....

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ (२) सँग सम्बन्धित
अनुसूची-४ बमोजिम सूचना टाँसेको मुचुल्का

पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी ढुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की अन्तर्गत प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरु निर्माण सम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को प्रतिवेदन तयारीको लागि क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यसकार्यालय अर्न्तगतकार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस भएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने :

हस्ताक्षर :

कर्मचारीको नाम : अनुजु बन्नाल

पद : स. लेखापाल

कार्यालयको नाम : श्री गौगान मा. वि.

कार्यालयको छाप :

मिति : २०७८/०९/

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

नेपाल आयल निगम लि.
गणकी प्रादेशिक कार्यालय
पोखरा।

श्री पोखरा विश्वविद्यालय
बुट्टी, पोखरा।

मिति: २०७८/९/२२

विषय: सूचना टाँसको जानकारी सम्बन्धमा।

प्रस्तुत सम्बन्धमा, त्यस कार्यालय कार मिति:-

२०७८/९/१२ गतेका दिन रातिदसै दैनिक पत्रिका आन्तरिक
प्रकाशित सूचना यस कार्यालयको सूचनापारोमा टाँस
गरिएको स्पष्टो अनुसन्धान छ।

hridhan
०७९-९-२२
कोषाध्यक्ष
व.स. (प्रशासन)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

श्री त्रिभुवन शान्ति नमूना माध्यमिक विद्यालय
Shree Tribhuwan Shanti Model Secondary School

पोखरा लेखनाथ महानगरपालिका-३०, खुदी, ढुङ्गेपाटन, कास्की

फोन: ६१-५६०३३६

पत्र संख्या:-

स्था: २०२६

Estd : 2026

चलानी नं:-

मिति: २०७८।०५।२१

विषय:- आतङ्कारी प्राण संरक्षणमा।

श्री पोखरा विश्व विद्यालय,
पोखरा महानगरपालिका
वडा नं ३०, खुदी, ढुङ्गेपाटन
कास्की

प्रस्तुत विषयमा संरक्षणमा पोखरा विश्व विद्यालय, खुदी, ढुङ्गेपाटन
लेखनाथ कास्की द्वारा मिति २०७८।०५।२१ मा आतङ्कारी प्राण संरक्षण
हेतुमा प्रकाशित अर्जित प्रस्तावित भवन तथा पूर्णधार निर्माण
संरक्षण वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) प्रतिवेदन तयारीको
लागी नैत्र निर्धारण (Scoping) संरक्षण आवश्यक सूचना यस्त
कार्यालयमा प्राप्त गरिएको छ। हामी यो आतङ्कारी प्राण संरक्षणको
सुझाव छ।

पधानाध्यापक
श्री त्रिभुवन शान्ति मा. वि.
पोखरा-३०, कास्की

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ (२) सँग सम्बन्धित
अनुसूची-४ बमोजिम सूचना टाँसेको मुचुल्का

पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी दुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की अन्तर्गत प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरू निर्माण सम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को प्रतिवेदन तयारीको लागि क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यस श्री विश्वविद्यालय शास्त्रिणा-वि. कार्यालय अर्न्तगत कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस भएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने :

हस्ताक्षर :

कर्मचारीको नाम : अ-जु पौडेल अ-जु

पद : कार्यालय सहायक

कार्यालयको नाम : श्री विश्वविद्यालय शास्त्रिणा-वि.

कार्यालयको छाप :

मिति : २०७८/०९/२९.....

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

श्री त्रिभुवन शान्ति नमूना माध्यमिक विद्यालय
Shree Tribhuwan Shanti Model Secondary School

पोखरा लेखनाथ महानगरपालिका-३०, खुदी, दुङ्गेपाटन, कास्की

फोन: ६१-५६०३३६

पत्र संख्या:-

चलानी नं:-

स्था: २०३६

Est. 2026

वि.सं. ३०

कास्की

मिति: २०७८.१२.२५

विषय:- जानकारी सम्बन्धमा।

श्री पोखरा विश्व विद्यालय
पोखरा महानगरपालिका
वडा नं ३०, खुदी, दुङ्गेपाटन
कास्की,

प्रस्तुत विषयमा सम्बन्धमा पोखरा विश्व विद्यालय, खुदी, दुङ्गेपाटन
लेखनाथ कास्की, अन्तर्गत प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारका निर्माण
कार्यका लागि ५ विभिन्न विषयहरू जस्तै इन्जिनियरीङ, व्यवस्थापन
र मानविकी र कार्यको शैली र कार्यक्रम हुन् र चाला डाकी हुने
सुधारालाभ तथा सुधारालाभ विषयमा रंग सम्बन्धित विभिन्न
साय सुझाव हुन् जसले उपजशायक छल्लेख गरेर जानकारीको
लागि पढाइको त्यहीँ जानकारी डाकिने।

प्रधानाध्यापक
श्री त्रिभुवन शान्ति मा. वि.
पोखरा-३०, कास्की

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

हामी तपसिल बमोजिमका व्यक्ति विशेषहरु आम्हि सिधुय दैनिक "कान्तिपुर" राष्ट्रिय पत्रिकामा मिति २०७८/०९/१५ गते प्रकाशित पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी दुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की प्रस्तावक रहेको प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरु निर्माणको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) प्रतिवेदन तयार गर्ने सिलसिलामा क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचनाको प्रतिलिपी १ (एक) थान यसजिल्ला वडा नं. ३०, पोखरा महानगरपालिकाकोमा आज मिति २०७८/०९/.....गतेबजे हामीहरुको रोहवरमा टाँस गरी यो मुचुल्कामा सहि छाप गरिदियौं ।

१. कास्की जिल्ला पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३० वस्ने वर्ष ५० को श्री शिवप्रसाद श्रेष्ठ हस्ताक्षर शिवप्रसाद श्रेष्ठ

२. कास्की जिल्ला पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३० वस्ने वर्ष ५० को श्री अनवरुद्ध श्रेष्ठ हस्ताक्षर अनवरुद्ध श्रेष्ठ

३. कास्की जिल्ला पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३० वस्ने वर्ष ५० को श्री लोकमान श्रेष्ठ हस्ताक्षर लोकमान श्रेष्ठ

४. कास्की जिल्ला पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३० वस्ने वर्ष ३६ को श्री लक्ष्मण थापा हस्ताक्षर लक्ष्मण थापा

५. कास्की जिल्ला पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३० वस्ने वर्ष ३८ को श्री राज श्रेष्ठ हस्ताक्षर राज श्रेष्ठ

६.जिल्ला..... महानगरपालिका वडा नं. वस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर

७.जिल्ला..... महानगरपालिका वडा नं. वस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर

८.जिल्ला..... महानगरपालिका वडा नं. वस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर

९.जिल्ला..... महानगरपालिका वडा नं. वस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर

१०.जिल्ला..... नगरपालिका वडा नं. वस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर

इति सम्बत् २०७८ साल पुष महिना गते रोज मा शुभम् ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

प्रदेश सरकार
उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन विभाग कार्यालय
डिमिजन वन कार्यालय, कास्की
सब डिभिजन कार्यालय
गण्डकी प्रदेश, पोखरा, नेपाल

फोन: ५२०१७१

घ.सं ०६८/६५
-च.सं. ८९

विषय: सुचना राईको जानकारीको बारे।

श्री पोखरा विश्वविद्यालय सुपरी

प्रस्तुत विषयमा मसुदा अपेक्षा काट नम्बर २०६८/९८/१८
गते कान्तिपुर मा प्रकाशित सुचना मसुदा अपेक्षाको सुचना
पढीमा राईको बारे। अनुसन्धान छ।

(
२०६८/०५/१२
बामपन्थी वि.सं.
सं. ९० अ.
सहायक वन अधिकारी

"निजामती कर्मचारीको प्रतिबद्धता, पारदर्शिता र चुस्तता"
dfokaski@gmail.com, www.dfokaski.gov.np

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

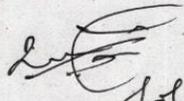
प्रदेश सरकार
उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन निदेशनालय
डिभिजन वन कार्यालय, कास्की
सब डिभिजन कार्यालय
मण्डली प्रदेश, पोखरा, नेपाल

फोन: ५२०१७१

नेपालीयत ... स्वदेशी ...
प.सं. ०६८/०६९
सं.सं. ५१
मिति २०६८/०९/२२

विषय:- राय सुभाब रतम्बधमा ।
✓ श्री पोखरा विश्व विद्यालय
रुकुहे, ढुङ्गोपाटा ।
— x —

परलत विषयमा तहाँ विश्व विद्यालयले पोखरा म.न.पा.
चडा नं. ६० गजानगौडा बासे हुडाका भवन तथा सुकाधा निर्माणका
लागी गरिने वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को लागि
मह कार्यालयमा र दिइएको राय सुभाब यसै मत्रालय सल्लाग
राखी फाट्टसो लहरेरु भणुपध इ।

२०६८/०९/२२
सहायक वन अधिकृत

“निजामती कर्मचारीको प्रतिबद्धता, पारदर्शिता र चुस्तता”
dfokaski@gmail.com, www.dfokaski.gov.np

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

हामी तपसिल बमोजिमका व्यक्ति विशेषहरु आगे राष्ट्रिय दैनिक "कान्तिपुर" राष्ट्रिय पत्रिकामा मिति २०७८/०९/१५ गते प्रकाशित पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी ढुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की प्रस्तावक रहेको प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरु निर्माणको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) प्रतिवेदन तयार गर्ने सिलसिलामा क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचनाको प्रतिलिपी १ (एक) थान यसजिल्ला वडा नं. ३०, पोखरा महानगरपालिकाकोमा आज मिति २०७८/०९/.....गतेवजे हामीहरुको रोहवरमा टाँस गरी यो मुचुल्कामा सहि छाप गरिदियो।

१. ~~कास्की~~ जिल्ला ~~पोखरा~~ महानगरपालिका वडा नं. २६ बस्ने वर्ष ४३ को श्री ~~नाथलक्ष्मी~~ हस्ताक्षर ~~YR~~

२. ~~कास्की~~ जिल्ला ~~पोखरा~~ महानगरपालिका वडा नं. २० बस्ने वर्ष ४० को श्री ~~रविन्द्र~~ हस्ताक्षर ~~Shrestha~~

३. ~~कास्की~~ जिल्ला ~~पोखरा~~ महानगरपालिका वडा नं. २२ बस्ने वर्ष ४६ को श्री ~~राजेश्वर~~ हस्ताक्षर ~~Shrestha~~

४. ~~कास्की~~ जिल्ला ~~पोखरा~~ महानगरपालिका वडा नं. २४ बस्ने वर्ष ४६ को श्री ~~राजेश्वर~~ हस्ताक्षर ~~Shrestha~~

५.जिल्ला..... महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर

६.जिल्ला..... महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर

७.जिल्ला..... महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर

८.जिल्ला..... महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर

९.जिल्ला..... महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर

१०.जिल्ला..... नगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर

इति सम्बत् २०७८ साल पुष महिना गते रोज मा शुभम् ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

Gurukul Vidhyashram

Ref.No. _____

Date: _____

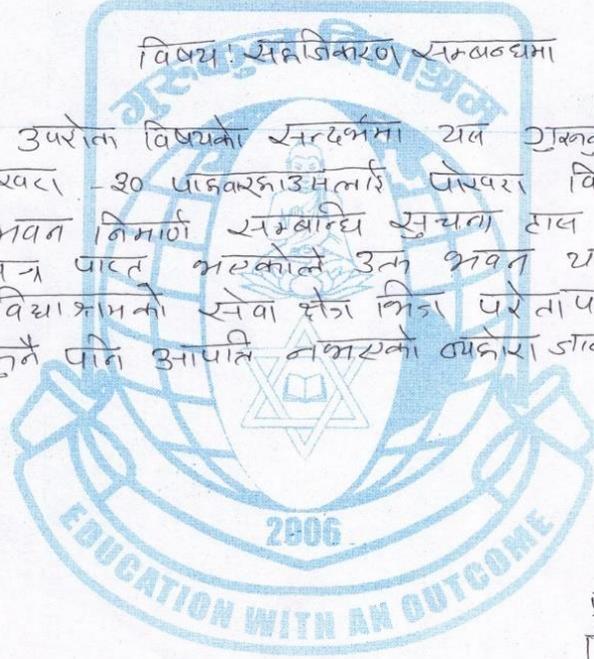

मिति २०६८/०९/२९

श्रीमान कुलपति ज्यू
पोखरा विश्वविद्यालय
पोखरा - ३० कास्की

विषय: सतर्जिकरण सम्बन्धमा

उपरोक्त विषयको सन्दर्भमा यस गुरुकुल विद्याश्रम
पोखरा - ३० पादवरकाउमलाई पोखरा विश्वविद्यालयको
भवन निर्माण सम्बन्धि सूचना हाल जारीको
पत्र पाएर भएकाले उक्त भवन यस गुरुकुल
विद्याश्रमको सेवा क्षेत्र भित्र परेतापनि हाम्रो
कुनै पनि आपत्ति नभएको व्यक्त गर्न जानकारि गरिएको छ।

प्राचार्य
मिलन के.सी

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

तपसिल

पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी दुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की अन्तर्गत पोखरा महानगरपालिका/ वडा नं. ३० गगनगौडाको मुसेटुँडा स्थित आफ्नै जग्गामा प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरु निर्माण आयोजनाका लागि सरोकारवालाहरुबाट प्राप्त राय सुभाबहरु

स्थान :

मिति : २०७८/०९/११

राय सुभाबहरु :

- १- सर्वेअन्दा महत्त्वपूर्ण पोखरा विश्वविद्यालयले आफ्नो मुल्यवान जग्गा संरक्षणमा तुरुन्त तदारुकता देखाउनु पर्ने ।
- २- भौतिक तथा प्रशासकीय भवन हरू निर्माण कार्यमा स्थानीय वासीनवा हरूको पूर्ण समर्थन रहने ।
- ३- पक्क-पक्क निर्माणका कुरा उठेदे भएता पनि यत्किता वर्ष किती सकेकति प्रयासीघ निर्माणको चरणमा लै जानु पर्ने ।

४-

५-

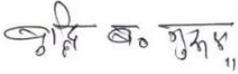
पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ (२) सँग सम्बन्धित
अनुसूची-४ बमोजिम सूचना टाँसेको मुचुल्का

पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी ढुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की अन्तर्गत प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरू निर्माण सम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को प्रतिवेदन तयारीको लागि क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यस/कार्यालय अन्तर्गत श्री. सुरेश्वर ताम्रा समाज कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस भएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने :

हस्ताक्षर :

कर्मचारीको नाम :

पद : स-सचिव

कार्यालयको नाम : श्री सुरेश्वर ताम्रा समाज

कार्यालयको छाप :

मिति : २०७८/०९/११

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ (२) सँग सम्बन्धित
अनुसूची-४ बमोजिम सूचना टाँसेको मुचुल्का

पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी दुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की अन्तर्गत प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरू निर्माण सम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को प्रतिवेदन तयारीको लागि क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यस Gurukul vidhyshram कार्यालय अन्तर्गत
Ro- कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस भएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने :

हस्ताक्षर :

कर्मचारीको नाम : Rashni Pun.

पद : Accountant
कार्यालयको नाम : Gurukul
Accountant.

कार्यालयको छाप :

मिति : २०७८/०९/२२.

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

हामी तपसिल बमोजिमका व्यक्ति विशेषहरु आगे राष्ट्रिय दैनिक "कान्तिपुर" राष्ट्रिय पत्रिकामा मिति २०७८/०९/१५ गते प्रकाशित पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी दुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की प्रस्तावक रहेको प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरु निर्माणको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) प्रतिवेदन तयार गर्ने सिलसिलामा क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचनाको प्रतिलिपी १ (एक) थान यस जिल्ला वडा नं. ३०, पोखरा महानगरपालिकाको मा आज मिति २०७८/०९/..... गते बजे हामीहरुको कोठामा टाँस गरी यो मुचुल्कामा सहि छाप गरिदियौं ।

१. Kaski जिल्ला, Pokhara ३० महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष ३० को श्री Mandip K.C हस्ताक्षर
२. Kaski जिल्ला, Pokhara ३० महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष ३० को श्री Madanki C हस्ताक्षर
३. Kaski जिल्ला, Pokhara ३० महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष ३७ को श्री Nilisha Thakuri हस्ताक्षर
४. Kaski जिल्ला, Pokhara ३० महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष ३० को श्री Hari Adhikari हस्ताक्षर
५. जिल्ला, महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर
६. जिल्ला, महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर
७. जिल्ला, महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर
८. जिल्ला, महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर
९. जिल्ला, महानगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर
१०. जिल्ला, नगरपालिका वडा नं. बस्ने वर्ष को श्री हस्ताक्षर

इति सम्वत् २०७८ साल पुष महिना गते रोज मा शुभम् ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

दर्ता नं. ७३/०५८/०५९

“घर घरमा पानी सभ्यताको निशानी, आफ्नो घर आँगन टोल आफैँ सफा राखौं”

लेखनाथ खानेपानी उपभोक्ता संस्था

पोखरा महानगरपालिका-३०, हुंगोपाटन, कास्की,
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

पत्र संख्या : ०६८/०६९
चलानी नं. : १२२

मिति: २०७८/०९/२०

श्री पोखरा विश्वविद्यालय
पोखरा - ३०, हुंगोपाटन, कास्की

विषय : सुचना टाँसको जानकारी सम्बन्धमा ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा त्यस कार्यालयबाट मिति २०७८/०९/१५ गते कान्तिपुर राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित सुचना यस कार्यालयको सुचना पाटीमा टाँस भएको व्यहोरा अनुरोध गर्दछु ।

शिब प्रसाद अमात्य
कार्यालय प्रमुख

फोन नं.: ०६९-५०४९६५, फ्याक्स नं.: ०६९- ५०४०५८
वेब साईट: lekhnathkhanepani.wixsite.com/lwusc, ईमेल: lstwssuc@gmail.com
ईमेल: lekhnathkhanepani55@gmail.com

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ (२) सँग सम्बन्धित
अनुसूची-४ बमोजिम सूचना टाँसेको मुचुल्का

पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी दुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की अन्तर्गत प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरू निर्माण सम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को प्रतिवेदन तयारीको लागि क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यस/कार्यालय अन्तर्गतकार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस भएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने

हस्ताक्षर :

कर्मचारीको नाम : इन्द्र प्रसाद पराजुली

पद : सहायक कुम्हार

कार्यालयको नाम : लेखनाथ खानेपानी उपमहानगरपालिका कार्यालय

कार्यालयको छाप :

मिति : २०७८/०९/२०.....

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ (२) सँग सम्बन्धित
अनुसूची-४ बमोजिम सूचना टाँसेको मुचुल्का

पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी ढुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की अन्तर्गत प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरु निर्माण सम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को प्रतिवेदन तयारीको लागि क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यस ...२५...नं.:...१५१...कार्यालय अन्तर्गत
२५कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस भएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने :

हस्ताक्षर :

कर्मचारीको नाम : कालिदास श्रेष्ठ

पद : क्र. १०

कार्यालयको नाम : २५ नं. वडा कार्यालय

कार्यालयको छाप :

मिति : २०७८/०९/२९.....

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

०६९-५०४०३०

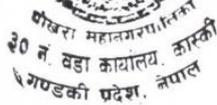
पोखरा महानगरपालिका

३० नं. वडा कार्यालय

गण्डकी प्रदेश, नेपाल
खुदी, दुम्रेपाटन, पोखरा, कास्की

प.सं. ०७८/०७९

च.नं. २२८५

मिति :- २०७८/०९/१९

श्री पोखरा विश्व विद्यालय
योजना कार्यान्वयन ईकाई प्राविधिक शाखा
लेखनाथ, पोखरा, कास्की ।

विषय :- जानकारी सम्बन्धमा

प्रस्तुत विषयमा त्यहाँ रहेको कार्यालयको च.न ४५९ मिति २०७८/०९/१९ गतेको पत्रानुसार विश्व विद्यालयको प्रस्तावित भवन तथा पुर्वाधारहरु निर्माण सम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारीको लागि क्षेत्र निर्धारण सम्बन्धी सार्वजनिक सुचना प्राप्त भई एक प्रति यस कार्यालयको सुचना पाटीमा टाँस गरेको व्यहोरा जानकारी गराईन्छ ।

०६९/०५/२९

(सोमलाल कडेल)

वडा सदस्य

वडा सदस्य

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ (२) सँग सम्बन्धित
अनुसूची-४ बमोजिम सूचना टाँसेको मुचुल्का

पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी ढुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की अन्तर्गत प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरू निर्माण सम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को प्रतिवेदन तयारीको लागि क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यस/.....कार्यालय अन्तर्गतकार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस भएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने :

हस्ताक्षर :

कर्मचारीको नाम : *विष्णु शर्मा कुजेल*

पद : *को.स*

कार्यालयको नाम : *पोखरा २० तथा कार्यालय*

कार्यालयको छाप :

मिति : २०७८/०९/१९

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

नेपाल सरकार

०६१-५०४१२३

गृह मन्त्रालय

ईलाका प्रशासन कार्यालय

प.सं. २०७८/०७९

च.नं. ३२५

लेखनाथ, कास्की, नेपाल

URL: aaolekhnaath.moha.gov.np

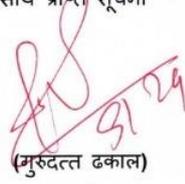
Email: aaolekhnaath@gmail.com

मिति: २०७८/०९/२१

श्री पोखरा विश्वविद्यालय
कास्की ।

विषय:- सूचना टाँस सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत विषयमा तहाँ कार्यालयको चलानी नं. ४५१, मिति २०७८/०९/१९ गतेको पत्रसाथ प्राप्त सूचना यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरिएको व्यहोरा अनुरोध छ ।

(गुरुदत्त ढकाल)

उपसचिव

उपसचिव

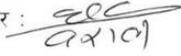
"सक्षम निजामती प्रशासन: विकास, समृद्धी र स्थासन"

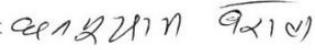
पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ (२) सँग सम्बन्धित
अनुसूची-४ बमोजिम सूचना टाँसेको मुचुल्का

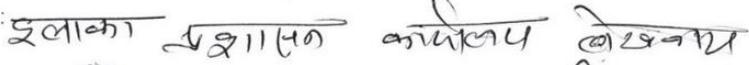
पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी ढुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की अन्तर्गत प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरु निर्माण सम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को प्रतिवेदन तयारीको लागि क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यस कार्यालय अन्तर्गत कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस भएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने :

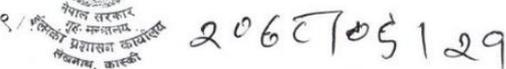
हस्ताक्षर :

कर्मचारीको नाम :

पद :

कार्यालयको नाम :

कार्यालयको छाप :

मिति : २०७८/०९/

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय

प.सं.: ०७८/०७९

च.नं.: १०४

शहिदचोक, पोखरा,
गण्डकी प्रदेश, नेपाल ।

मिति: २०७८ / ०९ / २०

विषय: सूचना टाँस गरि जानकारी पठाइएको सम्बन्धमा ।

श्री पोखरा विश्वविद्यालय
पोखरा ।

प्रस्तुत विषयमा तहाँ कार्यालयको प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन EIA को प्रतिवेदन तयारीको लागि क्षेत्र निर्धारण Scoping सम्बन्धी कान्तिपुर राष्ट्रिय दैनिकमा प्रकाशित सार्वजनिक सूचना यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस भएको व्यहोरा जानकारीका लागि अनुरोध छ ।

गोपी कृष्ण अर्याल

शाखा अधिकृत
गण्डकी प्रदेश

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ (२) सँग सम्बन्धित
अनुसूची-४ बमोजिम सूचना टाँसेको मुचुल्का

पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी ढुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की अन्तर्गत प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरु निर्माण सम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को प्रतिवेदन तयारीको लागि क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यस/कार्यालय अन्तर्गतकार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस भएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने :

हस्ताक्षर :

कर्मचारीको नाम : *राजिन्द्र विष्ट*

पद : *कार्यालय सहायक*

कार्यालयको नाम : *जिल्ला समन्वय समिति कास्की*

कार्यालयको छाप :

मिति : २०७८/०९/२०.....

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
वडा प्रहरी कार्यालय गगनगौडा, कास्की
(प्रशासन शाखा)

फोन नम्बर १००
०६१-५२००३३, ४२१०५५
Email;
wpo.gagangauda@gmail.com

॥ गगनगौडा, कास्की

पत्र संख्या:- २०७८/२०७९
प्राप्त पत्र संख्या र मिति ;

चलानी नम्बर - ५०

मिति :- २०७८।०९।२० गते ।

बिषय:- सुचना टाँस गरेको सम्बन्धमा ।

श्री पोखरा विश्वविद्यालय, ढुङ्गेपाटन, कास्की ।

प्रस्तुत बिषयमा त्यस कार्यालयबाट "कान्तिपुर" राष्ट्रिय दैनिकमा प्रकाशित प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धमा गरिएको वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन (EIA) प्रतिवेदन सम्बन्धी सुचना यस कार्यालयको सुचना पाटीमा टाँस गरिएको व्यहोरा जानकारीको लागी अनुरोध गरिएको छ ।

प्रहरी नायव निरीक्षक
(हिरा थापा मगर)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ (२) सँग सम्बन्धित
अनुसूची-४ बमोजिम सूचना टाँसेको मुचुल्का

पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी दुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की अन्तर्गत प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरु निर्माण सम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को प्रतिवेदन तयारीको लागि क्षेत्र निर्धारण (Scoping) सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यस~~कास्की~~...../~~प्रहरी~~.....कार्यालय अन्तर्गत~~वातावरण~~.....कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस भएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने :

हस्ताक्षर :

कर्मचारीको नाम :

राधेश्वर सिंह खड्का

पद :

प्रमुख जवान

कार्यालयको नाम :

पोखरा विश्वविद्यालय वातावरण संरक्षण कार्यालय कास्की

कार्यालयको छाप :

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
वातावरण संरक्षण कार्यालय
कास्की

मिति :

२०७८/०९/२०.०६.२०

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

प.सं.: ०८०/०८१
च.नं.: १६६

जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय
कास्की

शहिदचोक, पोखरा,
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

मिति: २०८०/ १२/ ०७

विषय: सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको बारे ।

श्री पोखरा विश्वविद्यालय

पोखरा महानगरपालिका, गण्डकी प्रदेश ।

उपरोक्त सम्वन्धमा आज मिति २०८० चैत ७ गतेका दिन, पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताबिक जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू र अन्य सम्बद्ध संरचनाहरूको निर्माण कार्य तथा सञ्चालनको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी सम्वन्धी, प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको मिति: २०८० चैत ४ गते प्रकाशित सार्वजनिक सूचना परामर्शदाताको प्रतिनिधिले यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँसेको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने पदाधिकारीको नाम: नवराज बराल

कार्यालय/पद: जिल्ला समन्वय अधिकारी

दस्तखत:

मिति: २०८० चैत ७

नवराज बराल
जिल्ला समन्वय अधिकारी

फोन नं ०६१-४६४३४६, ४६३५६२, ४६५०७४, ४६५२०५ वेबसाइट: www.ddckaski.gov.np ईमेल :ddckaski@gmail.com

"व्यवसायिक र सिर्जनशील प्रशासन: विकास, समृद्धि र सशासन"

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

प.सं.: ०८०/०८१
च.नं.:

जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय

शहिदचोक, पोखरा,
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

मिति: २०८०/१२/०७

विषय: सार्वजनिक स्थलमा सूचना टाँसिको मुचुल्काको ढाँचा ।

आज मिति २०८० चैत ७ गतेका दिन, पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताबिक जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न भौतिक/प्रशासनिक भवनहरू र अन्य सम्बद्ध संरचनाहरूको निर्माण कार्य तथा सञ्चालनको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको मिति: २०८० चैत ४ गते प्रकाशित सार्वजनिक सूचना परामर्शदाताको प्रतिनिधिले निम्न बमोजिमको प्रमाणित सार्वजनिक सूचना धान एक (१) यस गण्डकी प्रदेश, कास्की जिल्ला, पोखरा महानगरपालिका, बडा नम्बर ६, शहिद चोकमा तपसिलका हामीहरूको रोहवरमा टाँस गरी यो मुचुल्कामा सहि छाप गरिदियो ।

पोखरा विश्वविद्यालय
POKHARA UNIVERSITY
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

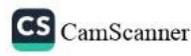
पोखरा विश्वविद्यालय, गण्डकी प्रदेश, नेपालको तर्फबाट जारी गरिएको सूचना (२०८०/०८१)
सार्वजनिक स्थलमा सूचना टाँसिको मुचुल्काको ढाँचा

यसमा तलमा तलको सूचना टाँस गर्नका लागि निम्न सूचनाहरू पढ्नुपर्नेछ।

सूचनाको विषय	पोखरा विश्वविद्यालय, गण्डकी प्रदेश, नेपालको तर्फबाट जारी गरिएको सूचना (२०८०/०८१) सार्वजनिक स्थलमा सूचना टाँसिको मुचुल्काको ढाँचा
सूचनाको मिति	२०८० चैत ७ गते
सूचनाको स्थान	पोखरा महानगरपालिका, बडा नम्बर ६, शहिद चोकमा
सूचनाको विवरण	पोखरा विश्वविद्यालय, गण्डकी प्रदेश, नेपालको तर्फबाट जारी गरिएको सूचना (२०८०/०८१) सार्वजनिक स्थलमा सूचना टाँसिको मुचुल्काको ढाँचा
सूचनाको विवरण	पोखरा विश्वविद्यालय, गण्डकी प्रदेश, नेपालको तर्फबाट जारी गरिएको सूचना (२०८०/०८१) सार्वजनिक स्थलमा सूचना टाँसिको मुचुल्काको ढाँचा

तपसिल:

- कास्की जिल्ला, पोखरा, पा./गा.पा. बडा नम्बर ६, चवसने बर्ष १५ को, लोचिन्द्र वि. ३.
- कास्की जिल्ला, पोखरा, पा./गा.पा. बडा नम्बर ६, चवसने बर्ष १५ को, सरोज कुपाडी
- कास्की जिल्ला, पोखरा, पा./गा.पा. बडा नम्बर ६, चवसने बर्ष १५ को, सुकतोषी ढुगाना

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

०२०/१९/१६

पोखरा विश्वविद्यालय
योजना कार्यान्वयन इकाई/प्राविधिक शाखा (PIU/IS)
POKHARA UNIVERSITY

Kaski, Nepal

चलानी नं.:/Ref. No. 153/2080/081/PIU/IS

मिति : २०८०/१२/०४

श्री कार्यालय प्रमुखज्यू
जिल्ला समन्वय समिति
पोखरा, कास्की।

[Handwritten signatures and initials]

विषय: सूचना टाँसको जानकारी एवम् आवश्यक समन्वयको लागि।

महोदय,

उल्लेखित विषयका सम्बन्धमा पोखरा विश्वविद्यालयले पो. म. न. पा., वडा नं. ३० गगनगौडा मुसेटुंडाका लागि तयार गरेको प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक मुसेटुंडाको जग्गा संरक्षण, विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू तथा अन्य संरचनाहरूको निर्माण तथा संचालनका लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने र यसका लागि प्रस्तावकले (पोखरा विश्वविद्यालयले) प्रमाणित गरी मिति २०८० चैत्र ४ गतेका दिन आदर्श समाज राष्ट्रिय दैनिकमा सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरेको जानकारी गर्नुदछु।

साथै उक्त सार्वजनिक सूचना त्यस कार्यालयको सूचना पाटीमा पनि टाँस गरीने भएकाले सोको जानकारी पोखरा विश्वविद्यालयलाई उपलब्ध गराई दिनुहुन अनुरोध छ।

विश्वविद्यालयबाट प्रमाणित गरिएको सार्वजनिक सूचनाको छायांप्रति यमै पत्रका साथ सलमन गरिएको छ।

[Handwritten signature]

प्रा. डा. दिपक बहादुर भण्डारी
रजिष्ट्रार

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

सं. नं. ७३/०२६/०२९

"घर घरमा पानी सम्पत्ताको निगानी, आफ्नो घर आँगन टोल आफैँ सफा राखौं"

लेखनाथ खानेपानी उपभोक्ता संस्था

पोखरा महानगरपालिका-३०, घुडी, दुधैपाटन, कास्की,
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

पत्र संख्या : २०८०१०८९
चलानी नं. : १८२

मिति: २०८०/१२/६....

श्री पोखरा विश्वविद्यालय
पोखरा महानगरपालिका, गण्डकी प्रदेश ।

विषय: सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको बारे ।

उपरोक्त सम्बन्धमा, आज मिति २०८० चैत ६ गतेका दिन, पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताबिक जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू र अन्य सम्बद्ध संरचनाहरूको निर्माण कार्य तथा सञ्चालनको वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको मिति: २०८० चैत ४ गते प्रकाशित सार्वजनिक सूचना परामर्शदाताको प्रतिनिधिले यस लेखनाथ खानेपानी उपभोक्ता संस्था..... कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँसेको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने पदाधिकारीको नाम: **शिव प्रसाद अमात्य**

कार्यालय/पद: **का.प्र.**

दस्तखत: **[Signature]**

मिति: २०८० चैत ६

शिव प्रसाद अमात्य
कार्यालय प्रमुख

फोन नं.: ०६९-५०४९६५, फ्याक्स नं.: ०६९- ५०४०५८
वेब साईट: lekhnathkhanepani.wixsite.com/lwusc, ईमेल: lstwssuc@gmail.com
ईमेल: lekhnathkhanepani55@gmail.com

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालय
योजना कार्यान्वयन इभेनई/प्राविधिक शाखा (MUTS)
POKHARA UNIVERSITY

दर्ता नं ४६२
२०७०/१२/६

Kaski, Nepal

चलानी नं.:/Ref. No. 159/2080/081/PRUTS

मिति : २०८०/१२/०५

श्री आयोजना प्रमुखज्यू
लेखनाथ साना सहरी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना
पो. म. न. पा., वडा नं. ३०, कास्की।

विषय: सूचना टाँसको जानकारी एवम् आवश्यक समन्वयको लागि।

महोदय,

उल्लेखित विषयका सम्बन्धमा पोखरा विश्वविद्यालयले पो. म. न. पा., वडा नं. ३० गगनगौडा मुसेटुँडाका लागि तयार गरेको प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक मुसेटुँडाको जग्गा संरक्षण, विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू तथा अन्य संरचनाहरूको निर्माण तथा संचालनका लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने र यसका लागि प्रस्तावकले (पोखरा विश्वविद्यालयले) प्रमाणित गरी मिति २०८० चैत्र ४ गतेका दिन आदर्श समाज राष्ट्रिय दैनिकमा सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरेको जानकारी गराउँदछु।

साथै उक्त सार्वजनिक सूचना त्यस कार्यालयको सूचना पाटीमा पनि टाँस गरीने भएकाले सोको जानकारी पोखरा विश्वविद्यालयलाई उपलब्ध गराई दिनुहुन अनुरोध छ।

विश्वविद्यालयबाट प्रमाणित गरिएको सार्वजनिक सूचनाको छायोप्रति यसै पत्रका साथ संलग्न गरिएको छ।

प्रा. डा. दिपक बहादुर भण्डारी
रजिष्ट्रार

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

"सहकार, सुझाव र कार्यान्वित नेपाल आयात निगम लि. को प्रतिबद्धता"

नेपाल आयात निगम लि.

नेपाल आयात निगम लिमिटेड

(नेपाल सरकारको स्वामित्व प्राप्त)
गण्डकी प्रादेशिक कार्यालय, पोखरा

फोन नं. ०६१-४२११६५
इमेल: noc.pkr@noc.org.np

पत्र संख्या : २०८०/०६१, -११.१-६०८

मिति : २०८०/१२/०६

विषय: सूचना टाँस गरिएको थार ।

श्री पोखरा विश्वविद्यालय
पोखरा महानगरपालिका गण्डकी प्रदेश ।

उपरोक्त सम्बन्धमा आज मिति २०८० चैत ६ गतेका दिन, पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुशेखरा मुस्ताविक जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू र अन्य सम्बद्ध संरचनाहरूको निर्माण कार्य तथा सञ्चालनको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको मिति: २०८० चैत ४ गते प्रकाशित सार्वजनिक सूचना परामर्शदाताको प्रतिनिधिले नेपाल आयात निगम लिमिटेड, गण्डकी प्रादेशिक कार्यालय पोखराको सूचना पाटीमा टाँसेको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

सूचना टाँसको प्रमाणित गर्ने

पदाधिकारीको नाम: गंगा बहादुर मगर

कार्यालय पद: सहायक प्रबन्धक

दस्तखत:

मिति: २०८० चैत ६

केन्द्रीय कार्यालय : बबरमहल, काठमाडौं, पोष्ट बक्स नं. ११४०, फोन नं : ४२६२७८०, ४२६३४८१, ४२६३४८२, ४२६३४८४, ४२६४६०८
फ्याक्स : (९७७-१) ४२६३४९९, ४२६२६४४, E-mail: info@nepaloil.com.np, Url : www.nepaloil.com.np

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

"सहजता, शुद्धता र पारदर्शिता नेपाल आयल निगम लि.को प्रतिवद्धता"

नेपाल आयल निगम लिमिटेड

(नेपाल सरकारको स्वामित्व प्राप्त)
गण्डकी प्रादेशिक कार्यालय, पोखरा

फोन नं. ०६१-४२११६५/४२१०१०
ईमेल: noc.pkr@noc.org.np
वेबसाइट : www.noc.org.np

पत्र संख्या : २०८०।०८१
चलानी नं. :

मिति: २०८०।१२।०६

विषय: सार्वजनिक स्थलमा सूचना टाँसेको मुचुल्काको ढाँचा ।

आज मिति २०८० चैत ६ गतेका दिन, पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताबिक जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरु र अन्य सम्बद्ध संरचनाहरुको निर्माण कार्य तथा सञ्चालनको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको मिति: २०८० चैत ४ गते प्रकाशित सार्वजनिक सूचना परामर्शदाताको प्रतिनिधिले निम्न बमोजिमको प्रमाणित सार्वजनिक सूचना थान एक (१) यस गण्डकी प्रदेश, कास्की जिल्ला, पोखरा महानगरपालिका, वडा नम्बर ३० को नेपाल आयल निगम लिमिटेड, गण्डकी प्रादेशिक कार्यालय पोखरामा तपसिलका हामीहरुले रोहवरमा टाँस गरी यो मुचुल्कामा सहि छाप गरिदियो ।

पोखरा विश्वविद्यालय
POKHARA UNIVERSITY
संजना कामोत्थान युवा-संस्थान कास्की (P.U./13)
कास्की

संस्था: ए./Reg. No. 167/2058/BLPZ-176

पोखरा विश्वविद्यालय, पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३०, कास्की, पोखरा-३३२००५
पोखरा विश्वविद्यालयको प्रस्तावित गुरुयोजना मुताबिकका भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना

समाह्वान समिति सदस्यता सूची (२०८०-८१) र भौतिक/ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको सम्बन्धि मुताबिकका भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना

समाह्वान समिति सदस्यता सूची	पोखरा विश्वविद्यालय पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३०, कास्की, पोखरा-३३२००५ संस्था: ए./Reg. No. 167/2058/BLPZ-176
समाह्वान समिति सदस्यता सूची	पोखरा विश्वविद्यालय पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३०, कास्की, पोखरा-३३२००५ संस्था: ए./Reg. No. 167/2058/BLPZ-176
समाह्वान समिति सदस्यता सूची	पोखरा विश्वविद्यालय पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३०, कास्की, पोखरा-३३२००५ संस्था: ए./Reg. No. 167/2058/BLPZ-176

PO. Box: 427, Pokhara Metropolitan City-30, Lekhnatti, Kaski, Nepal. E-mail: info@pu.edu.np
URL: http://pu.edu.np. Tel: +977-61-564036/564039

तपसिल:

.....जिल्ला..... न.पा./गा.पा., वडा नम्बर..... वस्ने वर्ष.....को.....

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालय

योजना कार्यान्वयन इकाई/प्राविधिक शाखा (PIU/TS)

POKHARA UNIVERSITY

Kaski, Nepal

सिदानी
२०७१/१२/१६

चलानी नं.:/Ref. No. १८१/२०८०/०८१/PIU/TS

श्री कार्यालय प्रमुखज्यू
नेपाल आयल निगम
पो. म. न. पा., वडा नं. ३०, कास्की।

नेपाल आयल निगम लिमिटेड
गण्डकी प्रादेशिक कार्यालय, पोखरा

वर्ता नं.: ६४४
वर्ता मिति: २०७१/०२/१६

विषय: सूचना टाँसको जानकारी एवम् आवश्यक समन्वयको लागि।

महोदय,

उल्लेखित विषयका सम्बन्धमा पोखरा विश्वविद्यालयले पो. म. न. पा., वडा नं. ३० गगनगौडा मुसेटुँडाका लागि तयार गरेको प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक मुसेटुँडाको जग्गा संरक्षण, विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू तथा अन्य संरचनाहरूको निर्माण तथा संचालनका लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने र यसका लागि प्रस्तावकले (पोखरा विश्वविद्यालयले) प्रमाणित गरी मिति २०८० चैत्र ४ गतेका दिन आदर्श समाज राष्ट्रिय दैनिकमा सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरेको जानकारी गराउँदछु।

साथै उक्त सार्वजनिक सूचना त्यस कार्यालयको सूचना पाटीमा पनि टाँस गरीने भएकाले सोको जानकारी पोखरा विश्वविद्यालयलाई उपलब्ध गराई दिनुहुन अनुरोध छ।

विश्वविद्यालयबाट प्रमाणित गरिएको सार्वजनिक सूचनाको छयाँप्रति यसै पत्रका साथ संलग्न गरिएको छ।

प्रा. डा. दिपक बहादुर भण्डारी
रजिष्ट्रार

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

श्री त्रिभुवन शान्ति नमुना माध्यमिक विद्यालय

SHREE TRIBHUWAN SHANTI SECONDARY SCHOOL

पोखरा महानगरपालिका:- ३० खुदी, कास्की

स्थापना: २०२६

Estid.: 2026 B.S.

फोन नं. ०६१५०४१३६

मिति: २०८०/१२/०४

पत्र संख्या : २०८०

चलानी नं : २५६

विषय: सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको बारे ।

श्री पोखरा विश्वविद्यालय

पोखरा महानगरपालिका, गण्डकी प्रदेश ।

उपरोक्त सम्बन्धमा, आज मिति २०८० चैत ४ गतेका दिन, पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू र अन्य सम्बद्ध संरचनाहरूको निर्माण कार्य तथा सञ्चालनको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको मिति: २०८० चैत ४ गते प्रकाशित सार्वजनिक सूचना परामर्शदाताको प्रतिनिधिले यस श्री त्रिभुवन शान्ति नमुना माध्यमिक विद्यालयको सूचना पाटीमा टाँसेको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने पदाधिकारीको नाम: श्री रामचन्द्र भण्डारी

कार्यालय/पद: सह-प्र.अ.

दस्तखत:

मिति: २०८० चैत ५

सह-प्र.अ.

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालय
पोखरा कार्यन्वयन इकाई/प्राविधिक शाखा (PIU/IS)
POKHARA UNIVERSITY

Kaski, Nepal

चलानी नं.:/Ref. No. 159/2080/08/P1076

मिति : २०८०/१२/०५

श्री बडा अध्यक्षज्यू
पो. म. न. पा., बडा नं. ३०, कास्की ।

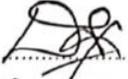
विषय: सूचना टाँसको जानकारी एवम् आवश्यक समन्वयको लागि ।

महोदय,

उल्लेखित विषयका सम्बन्धमा पोखरा विश्वविद्यालयले पो. म. न. पा., बडा नं. ३० गगनगौडा मुसेट्टुडाका लागि तयार गरेको प्रस्तावित गुरुयोजना मुताबिक मुसेट्टुडाको जग्गा संरक्षण, विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू तथा अन्य संरचनाहरूको निर्माण तथा संचालनका लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने र यसका लागि प्रस्तावकले (पोखरा विश्वविद्यालयले) प्रमाणित गरी मिति २०८० चैत्र ४ गतेका दिन आर्दश समाज राष्ट्रिय दैनिकमा सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरेको जानकारी गराउँदछु ।

साथै उक्त सार्वजनिक सूचना त्यस कार्यालयको सूचना पाटीमा पनि टाँस गरीने भएकाले सोको जानकारी पोखरा विश्वविद्यालयलाई उपलब्ध गराई दिनुहुन अनुरोध छ ।

विश्वविद्यालयबाट प्रमाणित गरिएको सार्वजनिक सूचनाको छयाँप्रति यसै पत्रका साथ संलग्न गरिएको छ ।

.....
प्रा. डा. दिपक बहादुर भण्डारी
रजिष्ट्रार

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

सुमन शर्मा सारि (५)

३०/०५/१६

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

गण्डकी प्रदेश सरकार
उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन निर्देशनालय

डिभिजन वन कार्यालय
सव-डिभिजन वन कार्यालय

लेखनाथ, खुदी, कास्की
नेपाल
२०७५
डिभिजन वन कार्यालय
लेखनाथ, कास्की

पत्र सख्या : २०८०/०८१
चलानी नम्बर : २४८

मिति : २०८०/१२/१३

विषय : सूचना टाँसको जानकारी पठाईएको बारे ।

श्री पोखरा विश्व विद्यालय
कास्की, पोखरा ।

प्रस्तुत विषयमा तहाँ कार्यालयको च.नं. ...१५९, मिति २०८०/१२/१३ गतेको पत्रसाथ प्राप्त हुन आएको पूर्ण व्यहोराको सूचना पाना १ (एक) मिति २०८०/१२/१३ गते यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरिएको हुँदा सोको जानकारी पठाईएको व्यहोरा अनुरोध छ ।

०८०/१२/१३
सरोज जमरकटल
वन अधिकृत
अधिकृतस्तर आठौं

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

बेचास सरकार
शुभ मन्त्रालय
बेचास प्रहरी

फोन नं.: १००
५२००३३
०६९-४२९०५२

वडा प्रहरी कार्यालय, गगनगौडा, कास्की

(..... कार्यालय शाखा)

पत्र संख्या : ०००/००९
प्राप्त पत्र संख्या र मिति :

संख्या नं. : ६०२

मिति : २०८०/१२/०९ गते

श्री पोखरा विश्वविद्यालय, कृषि कार्यालय,
पोखरा महानगरपालिका, गण्डकी प्रदेश ।

विषय : सुचना टाँस गरी मुचुक्का लगाए गरिएको बारे ।

उपरोक्त संस्करण, आज मिति २०८० चैत्र ६ गतेका दिन पोखरा विश्वविद्यालय कर्तव्य प्रस्ताविका मुद्रासहित मुद्रासहित (.....) गंगा संरक्षण तथा विभिन्न शौक्षिक / प्रशासनिक सम्बन्धित अन्य सम्बन्धित संरचनाहरूको निर्माण कार्य तथा सञ्चालनको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन लगाए सम्बन्धी प्रस्ताव टाँसको प्रमाणित गरिएको मिति २०८० चैत्र ४ गते प्रकाशित सार्वजनिक सुचना परामर्शदाताको अतिरिधिले यस वडा-प्रहरी कार्यालय गगनगौडा कास्की कार्यालयको सुचना गरिमा टाँसको समझौता प्रमाणित गरिन्छ ।

सुचना टाँसको प्रमाणित गर्ने प्रशासकीयको नाम :- पुष्कर के.सी.
कार्यालय / पद :- प्रहरी नायब निरीक्षक

दस्तखत :-
मिति :- २०८० चैत्र ६ गते ।

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

मिति: २०८०/१२/०६

बिषय: सार्वजनिक स्थलमा सूचना टाँसेको मुचुल्काको ढाँचा ।

आज मिति २०८० चैत ६ गतेका दिन, पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरु र अन्य सम्बद्ध संरचनाहरुको निर्माण कार्य तथा सञ्चालनको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको मिति: २०८० चैत ४ गते प्रकाशित सार्वजनिक सूचना परामर्शदाताको प्रतिनिधिले निम्न बमोजिमको प्रमाणित सार्वजनिक सूचना थान एक (१) यस गण्डकी प्रदेश, कास्की जिल्ला, पोखरा महानगरपालिका, वडा नम्बर ३० को उडा प्रज्ञा क्याम्पस (सार्वजनिक स्थलको नाम) मा तपसिलका हामीहरुले रोहवरमा टाँस गरी यो मुचुल्कामा सहि छाप गरिदियो ।

पोखरा विश्वविद्यालय
POKHARA UNIVERSITY
 पोखरा महानगरपालिका क्षेत्र, पोखरा महानगरपालिका (P.U./U)
 कास्की जिल्ला, पोखरा महानगरपालिका

संस्थाको नाम र ठेगाना: पोखरा विश्वविद्यालय, पोखरा महानगरपालिका क्षेत्र, पोखरा महानगरपालिका (P.U./U)
 पोखरा विश्वविद्यालयको प्रशासनिक मुख्यालयका सार्वजनिक सूचना टाँसको लागि तपसिलको नाम र ठेगाना: पोखरा महानगरपालिका क्षेत्र, पोखरा महानगरपालिका (P.U./U)

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	पोखरा विश्वविद्यालय, पोखरा महानगरपालिका क्षेत्र, पोखरा महानगरपालिका (P.U./U)
संस्थाको नाम र ठेगाना	पोखरा महानगरपालिका क्षेत्र, पोखरा महानगरपालिका (P.U./U)
संस्थाको नाम र ठेगाना	पोखरा महानगरपालिका क्षेत्र, पोखरा महानगरपालिका (P.U./U)
संस्थाको नाम र ठेगाना	पोखरा महानगरपालिका क्षेत्र, पोखरा महानगरपालिका (P.U./U)

PO. Box: 427, Pokhara Metropolitan City-30, Laktmali, Kaski, Nepal | E-mail: info@pu.edu.np
 URL: https://pu.edu.np, Tel: +977-61-504046/504049

तपसिल: वाइकी जिल्ला पोखरा न.पा./गा.पा., वडा नम्बर ३० बस्ने वर्ष ४९ को पुष्कर के सी

काइती जिल्ला पोखरा न.पा./गा.पा., वडा नम्बर ३० बस्ने वर्ष २४ को समीला वाइकी

वाइकी जिल्ला पोखरा न.पा./गा.पा., वडा नम्बर ६ बस्ने वर्ष २८ को अश्वत पौडेल

..... जिल्ला न.पा./गा.पा., वडा नम्बर बस्ने वर्ष को

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालय
POKHARA UNIVERSITY

याोजना कार्यान्वयन इकाई/प्राविधिक शाखा (PIUTS)

दस्तावेज नं. - ३९

दिनांक २०८०/१२/१६

Kaski, Nepal

मिति : २०८०/१२/०५

दस्तावेज नं.:/Ref. No. 159/2080/081/PIUTS

श्री कार्यालय प्रमुखज्यू

बडा प्रहरी कार्यालय

पो. म. न. पा., बडा नं. ३०, कास्की।

विषय: सूचना टाँसको जानकारी एवम् आवश्यक समन्वयको लागि।

महोदय,

उल्लेखित विषयका सम्बन्धमा पोखरा विश्वविद्यालयले पो. म. न. पा., बडा नं. ३० गगनगौडा मुसेटुँडाका लागि तयार गरेको प्रस्तावित गुरुयोजना मुताबिक मुसेटुँडाको जग्गा संरक्षण, विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू तथा अन्य संरचनाहरूको निर्माण तथा संचालनका लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने र यसका लागि प्रस्तावकले (पोखरा विश्वविद्यालयले) प्रमाणित गरी मिति २०८० चैत्र ४ गतेका दिन आदर्श समाज राष्ट्रिय दैनिकमा सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरेको जानकारी गराउँदछु।

साथै उक्त सार्वजनिक सूचना त्यस कार्यालयको सूचना पाटीमा पनि टाँस गरीने भएकाले सोको जानकारी पोखरा विश्वविद्यालयलाई उपलब्ध गराई दिनुहुन अनुरोध छ।

विश्वविद्यालयबाट प्रमाणित गरिएको सार्वजनिक सूचनाको छायाँप्रति यसै पत्रका साथ संलग्न गरिएको छ।

.....
प्रा. डा. दिपक बहादुर भण्डारी
रजिष्ट्रार

P.O. Box: 427, Pokhara Metropolitan City-30, Lekhnath, Kaski, Nepal. E-mail: info@pu.edu.np

URL: https://pu.edu.np, Tel.: +977-61-504046/504039

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

नेपाल सरकार

०६१-५०४१२३

गृह मन्त्रालय

जिल्ला प्रशासन कार्यालय

ईलाका प्रशासन कार्यालय

प.सं. २०८०/०८१

च.नं. ५०९

लेखनाथ, कास्की, नेपाल

URL: aaolekhnaath.moha.gov.np

Email: aaolekhnaath@gmail.com

मिति: २०८०/१२/०६

विषय: सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको बारे।

श्री पोखरा विश्वविद्यालय

पोखरा महानगरपालिका, गण्डकी प्रदेश।

उपरोक्त सम्बन्धमा, आज मिति २०८० चैत ६ गतेका दिन, पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू र अन्य सम्बद्ध संरचनाहरूको निर्माण कार्य तथा सञ्चालनको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको मिति: २०८० चैत ४ गते प्रकाशित सार्वजनिक सूचना परामर्शदाताको प्रतिनिधिले यस इलाका प्रशासन कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँसेको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने पदाधिकारीको नाम: निर्मल परियार

कार्यालय/पद: शाखा अधिकृत

दस्तखत:

मिति: २०८० चैत ६

शाखा अधिकृत

"व्यावसायिक र सृजनशील प्रशासन: विकास, समृद्धी र सुशासन"

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालय

योजना कार्यान्वयन इकाई/प्राविधिक शाखा (PIU/IS)

POKHARA UNIVERSITY

Kaski, Nepal

चलानी नं.:/Ref. No. 159/2080/081/PIU/IS

मिति : २०८०/१२/०५

श्री कार्यालय प्रमुखज्यू
ईलाका प्रशासन कार्यालय
पो. म. न. पा., वडा नं. ३०, कास्की।

विषय: सूचना टाँसको जानकारी एवम् आवश्यक समन्वयको लागि।

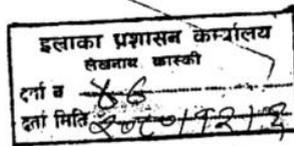
महोदय,

उल्लेखित विषयका सम्बन्धमा पोखरा विश्वविद्यालयले पो. म. न. पा., वडा नं. ३० गगनगौडा मुसेटुँडाका लागि तयार गरेको प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक मुसेटुँडाको जग्गा संरक्षण, विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू तथा अन्य संरचनाहरूको निर्माण तथा संचालनका लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने र यसका लागि प्रस्तावकले (पोखरा विश्वविद्यालयले) प्रमाणित गरी मिति २०८० चैत्र ४ गतेका दिन आर्दश समाज राष्ट्रिय दैनिकमा सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरेको जानकारी गराउँदछु।

साथै उक्त सार्वजनिक सूचना त्यस कार्यालयको सूचना पाटीमा पनि टाँस गरीने भएकाले सोको जानकारी पोखरा विश्वविद्यालयलाई उपलब्ध गराई दिनुहुन अनुरोध छ।

विश्वविद्यालयबाट प्रमाणित गरिएको सार्वजनिक सूचनाको छयाँप्रति यसै पत्रका साथ संलग्न गरिएको छ।

प्रा. डा. दिपक बहादुर भण्डारी
रजिष्ट्रार

P.O. Box: 427, Pokhara Metropolitan City-30, Lekhnath, Kaski, Nepal. E-mail: info@pu.edu.np
URL: https://pu.edu.np, Tel.: +977-61-504046/504039

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

प. सं. २०८०/०८१
घ.नं. २९५७

पोखरा महानगरपालिका

फोन नं. ०६१-५६,००५५
ईमेल pokharamun29@gmail.com
Website : www.pokharamun.gov.np

मिति: २०८०/१२/०६

विषय: सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको बारे ।

श्री पोखरा विश्वविद्यालय

पोखरा महानगरपालिका, गण्डकी प्रदेश ।

उपरोक्त सम्बन्धमा, आज मिति २०८० चैत ६ गतेका दिन, पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू र अन्य सम्बद्ध संरचनाहरूको निर्माण कार्य तथा सञ्चालनको वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको मिति: २०८० चैत ४ गते प्रकाशित सार्वजनिक सूचना परामर्शदाताको प्रतिनिधिले यस पोखरा महानगरपालिका वडा नं. २९ को कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँसेको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

सूचना टाँसेको प्रमाणित गर्ने पदाधिकारीको नाम: अविष्कार पौडेल

कार्यालय/पद: वडा सचिव

दस्तखत: [Signature]
मिति: २०८० चैत ६

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालय
पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन
पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन
पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

Kaski, Nepal

चलानी नं.:/Ref. No. 159/2080/081/PU/TS

मिति : २०८०/१२/०५

श्री वडा अध्यक्ष
पो. म. न. पा., वडा नं. २९, कास्की।

विषय: सूचना टाँसको जानकारी एवम् आवश्यक समन्वयको लागि।

महोदय,

उल्लेखित विषयका सम्बन्धमा पोखरा विश्वविद्यालयले पो. म. न. पा., वडा नं. ३० गगनगौडा मुसेटुडाका लागि तयार गरेको प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक मुसेटुडाको जग्गा संरक्षण, विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू तथा अन्य संरचनाहरूको निर्माण तथा संचालनका लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने र यसका लागि प्रस्तावकले (पोखरा विश्वविद्यालयले) प्रमाणित गरी मिति २०८० चैत्र ४ गतेका दिन आदर्श समाज राष्ट्रिय दैनिकमा सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरेको जानकारी गराउँदछु।

साथै उक्त सार्वजनिक सूचना त्यस कार्यालयको सूचना पाटीमा पनि टाँस गरीने भएकाले सोको जानकारी पोखरा विश्वविद्यालयलाई उपलब्ध गराई दिनुहुन अनुरोध छ।

विश्वविद्यालयबाट प्रमाणित गरिएको सार्वजनिक सूचनाको छयाँप्रति यसै पत्रका साथ संलग्न गरिएको छ।

प्रा. डा. दिपक बहादुर भण्डारी
राजेश्वर

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

अनुसूची ४: सार्वजनिक सुनुवाइको माइन्सुट

आज मिति २०८० फागुन ०३ गते बिहिवारका दिन पोखरा विश्वविद्यालयको मुसेटुंडाको गुरुयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) को सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको लागि पो. वि. वि. खीरपुर प्रा. डा. दिपक बहादुर भण्डारी ज्यूको अध्यक्षतामा पो. वि. वि. को सभा कक्षमा निम्न उपस्थितिमा तयारिल बमोजिम विषयमा इलाममा गरि निर्णय गरियो।

उपस्थिति :

- १ प्रा. डा. दिपक बहादुर भण्डारी - अध्यक्ष
- २ ई. विनोद प्रसाद ठकाल - सह-प्रसिध्द
प्राविधिक शाखा
- ३ ई. सुदीप अधिकारी - सहायक प्रशासक (प्राविधिक)
- ४ ई. राजन पौडेल - सहायक प्रशासक (इन्जिनियर)
- ५ ई. विजय के. सी - परामर्शदाता (वातावरण इन्जिनियर)
- ६ प्र. नमराज थापा, कार्यकारी निर्देशक, स्वास्थ्य संस्था
- ७ सोमर प्रसाद पौडेल, वीस नं. ३०, लामखोला शोक
- ८ सुमानाथ न्यायालय पो. ३०, " "
- ९ फणिन्द्र राज ठकाल पोखरा ३० ९८४६०२७२८५
- १० राम राज अधिकारी पोखरा ३० ३२२५०३९३९९
- ११ लोक राज ठकाल पोखरा ३० ९८४६२२५९८४
- १२ केशव कुमार नेपाल पोखरा २९ ९८५६०१३८८८
- १३ सन बहादुर कुम्भार " २९ ९८५६०५५७५०
- १४ डा. मोहन प. पौडेल " ३० ९८५६०-२९९८९

१५. राज कुमार अधिकारी (मुलेट्टा रेल. वि. क्ष. कट्याडा) सहित
१६. तेजेन्द्र गुप्ता (त्रि. ख. स. मन्. प ३५अध्यक्ष) सहित
- १७- गजराज सुता - पावरहाउस - ३० चौखटा (बिमान क्षेत्र) सहित
- १८ नारायण प्रसाद पण्डित (राज बजा रेल. वि. सिन्धु) सहित
- १९ जयनाथ गौड पञ्च सान्त वीर विद्या संस्था सहित
- २० अर्जुन अधिकारी (वर्तमान अवस्थिति रेलवे स्थल इन्जीनियर प्रवर्धन) सहित

किर कहाडा उरु नये पस्ती भमूत टैन सिवास ३७

प्रस्ताव :

- १) पोखरा म.न.पा.-३०, मुसेढुंडामा बन्नु लगेका संरचनाहरूको सम्बन्धमा सर्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा सरकारवालाहरू बट आएका रय-सुलाह तथा सुझाव संकलन गर्ने
- २) विविध

निर्णय :

- १) आथल निगम र पोखरा विश्वविद्यालय (आयोजना क्षेत्र) बीचमा रहेको फुटबल ग्राउण्डको स्तरोन्नति गरी अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको बनाउन आवश्यक भएको भनि सरकारवालाहरूद्वारा माग भई आएकोमा सो सम्बन्धमा विश्वविद्यालयसँग समेत आवश्यक पहल गर्ने।
- २) पो. वि. वि. ले. पो. म. न. पा. -३० मुसेढुंडामा रहेको आफ्नो जग्गाको रेखाङ्कन गरी उचित संरक्षण गर्ने।
- ३) पो. वि. वि. ले. मुसेढुंडामा रहेको आफ्नो जग्गा संरक्षणका लागि धोतधोते खोलको उचित व्यवस्थापन तथा भूस्थिति निर्धारण गरी संरक्षणको सनिश्चितता गर्ने।
- ४) आथल निगम मार्फत भविष्यमा हुनसक्ने जोखिम न्यूनीकरणका लागि पो. वि. वि. ले थप अध्ययन गर्ने तथा स्थानिय र आथल निगमसँग सहकार्य र समन्वय गरी अधि बन्ने।
- ५) पोखरा म.न.पा. वडा नं. २९ र ३० का स्थानियवासी र सरकारवालाहरूले मुसेढुंडाको लागि जग्गा संरक्षणमा कित देखि निम्नाउदै आएको भूमिकको कहर गर्दै भविष्यमा पुनि थप समन्वय र सहकार्य गर्ने।

(Handwritten signatures and marks at the bottom of the page)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

अनुसूची ५: मिटिङ माइन्सुट / सिफारिस पत्र

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

६. त्रिभुवन विश्व विद्यालय, पोखरा वि. वि. लगायत सप्तौ संस्था जा. वी. उत्थान मोटेल समूह पोखरा १९/३० को सहकारिता कक्षा कोषण स्थानिक रूपले खोले गरी हाल सम्म संरक्षण र सम्बर्धन गर्दै आएकोले उचित सम्बन्धमा गरी आवश्यक सहयोगको कला-कल्प बनाउनु पर्ने।

७. संयुक्त सम्बन्धमाट निर्माण भएको कंकट गारोले हालको यहाँ जग्गामा रहेको भवनमा कुटनी पिस्वनी सेभिन खोले जडान गरिएको र त्यसलाई पनि हाल नयाँ उत्पादन भइमा, रेन्ड देखा गर्दै भएको हुना त्यसलाई पनि मल स्थापन गर्नु पर्ने।

८. त्रिभुवा आदर्श गाठ पत्रकापत दुई केसकाय न. पा. पोखरा म न. १३३ मा रहेको उक्त जग्गा लगायत प्रधान फरक श्री श्रीक र काफेइन दुको पाकाभा पोखरा विश्व विद्यालयलाई आवेधान भएको कु. जग्गा १७४० स्यादस सय-चाचिस रैपनी जग्गा विभिन्न हाउस रहेको हुना यस क्षेत्रका बाकिहरूको भावनाको कद्र गर्दै यथायोग्य उपरोक्त गर्नु पर्ने।

९. यस क्षेत्रका बाकिहरू जग्गाको कानी लाई तन मन र धागले लक्ष्य पा गेको जग्गा प्राविधिक संस्था पोखरा विश्व विद्यालयलाई हस्तान्तर गरे पनि हाल सम्म इकोन विद्येन हुँदा नैराश्र्य भएका बाकिहरू हाल रचना निर्माणका कुपले दक्षित हुनु स्वभाविकै हो। यो कुपलाई प्रवसले रूपमा लिएर यसको श्रमगतताको लागि आवश्यक सहयोगको वाता. वण बनाउनु सम्बन्धीप स्थानीय बाकिहरू एवं संस्थाको कोषाल हुन आइदा निर्माणको सुदभिस प्राविधिक कापुली र वातावरणीय कुपलाई २०१९/२०२० को लागि गर्ने हो।

सोपानका मोडेल (एक-अक्षर) नयाँ उत्पादन भइको छ र लेखनार्थ १/१२ २०१९/२०२०

गुणेश्वर शर्मा प्रकाश मोडेल (एक-अक्षर) नयाँ उत्पादन भइको छ र लेखनार्थ १/१२ २०१९/२०२०

डिल्ली राम खर :-

तपसिल

पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी दुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की अन्तर्गत पोखरा महानगरपालिका/ वडा नं. ३० गगनगौडाको मुसेढुँडा स्थित आफ्नै जग्गामा प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरू निर्माण आयोजनाका लागि सरोकारवालाहरूबाट प्राप्त राय सुभावहरू

स्थान :

मिति : २०७८/०९/...२२

राय सुभावहरू :

- १- जे. वि. वि. को अन्तर्गत जल पन पुसी टुडा - जग्गामा भवन तथा पूर्वाधार निर्माण गर्दा
- २- सर्व प्रथम नेपाल आयल निगम को पक्क पक्कन वल्लु को असार मपन जारी - सिवा-धत विद्को राय अनुसार ~~जे~~ पुरी
- ३- कायम गारे ~~ले~~ सुरक्षा उपकरण प्रयोग गरी मात्र निर्माण पुग्ने उपयुक्त इन ~~ले~~ उपर जग्गा मा कम्पे वरु आरुको धात धोले रवाला लाई निर्माण थल गन्दा -
- ४- कारि ५०० मिटर माथी वारन डाइपट मारो जादे मिरकोउनु पन देरिखन्छ।
- ५- प्राचाजनको निर्मा ल्य वोरु परो अपरवल वार लागाइ ~~ले~~ विहनी लाका करव विरवाजगइ ~~ले~~ वातावरण ल्पट्ट हारे थाली ~~ले~~ सारवम पन देरिखन्छ।

८ यस वि वि को स्थापना कालमा
 गरिएको सबै सम्बन्धी कार्यहरू सबै
 पूर्ण रूपले प्रयोग गरिएको छैन।
 उच्च गुणवत्ताको सामग्री र जोडि
 लागेका पात मि सम्बन्धी शर्तहरू
 त्यस्ता जो वि को दिनेको कारण
 गर्ने सम्बन्धी सबै सम्बन्धी सम्बन्धी
 वना उन पत्र देखाइएको छ।
~~यसै वि बारे~~ ~~सम्बन्धी~~ ~~पत्र~~ ~~परिपत्र~~
९ नयाँ आवश्यक परमा आफ्ना
 क्षमता अनुसार विचार मिलाई
 मुद्दा दिइ रहने छ।
 सम्बन्धी

डिप्टी रातो पाइल
 एका वाडा सम्बन्धी (सम्बन्धी सम्बन्धी)
 १२

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

त्रिभुवन शक्ति मा.वि.मा भएको छलफलको माईन्युत

तपसिल

पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी ढुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कास्की अन्तर्गत पोखरा महानगरपालिका/ वडा नं. ३० गगनगौडाको मुसेटुँडा स्थित आफ्नै जग्गामा प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरु निर्माण आयोजनाका लागि सरोकारवालाहरुबाट प्राप्त राय सुभावहरु

स्थान : ~~पोखरा महानगरपालिका ३०~~
~~श्री त्रिभुवन शक्ति मा.वि.~~

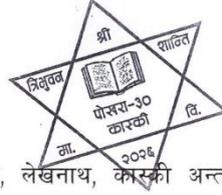

दि. मिति : २०७८/०९/२९

राय सुभावहरु :

- १- ~~सोअता कार्यन्वयन तोकियो भने सम्झौता गरि सम्झौता सम्झौता गर्नुपर्ने~~
- २- ~~स्थानीय समाजलाई प्रतिकूल नहुने गरि निर्माण कार्य गर्नुपर्ने~~
- ३- ~~स्थानीय जनतालाई अपतत्व बोध हुने गरि सहकारीतर्फ झुल्काउने कार्य गर्नुपर्ने~~
- ४- ~~संस्कृत प्रदान गर्ने अवसरहरुलाई न्यायीक वितरण हुनुपर्ने~~
- ५- ~~वातावरणीय र माँगो लिने अवसरलाई असहज हुने तर्फिने गरि कार्य गर्नुपर्ने~~

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालय, खुदी ढुङ्गेपाटन, लेखनाथ, कैलसी अन्तर्गत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) गर्नुपर्ने भएकोले सो कार्यका लागि क्षेत्र निर्धारण (Scoping) गर्दा प्रस्तावित भवन तथा पूर्वाधारहरू निर्माण आयोजनाको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावको सम्बन्धमा आयोजनाको अध्ययन टोली र निर्माण क्षेत्रका पोखरा महानगरपालिका/ वडा नं. ३० का सरोकारवाला व्यक्ति तथा संघ संस्थाहरूसँग आज मिति २०७८/०९/२९ गते यस नगरपालिकाको श्री विश्व प्रतिमान मा छलफल गरी तपसिल अनुसारका राय सुझावहरू संकलन गरियो ।

क्र.सं.	नाम, थर	पद	पेशा	ठेगाना	मोबाइल नं./ इ-मेल	हस्ताक्षर
१	मित्रलाल शर्मा	प्र.अ.	मित्रलाल	पोखरा-३० नगरपालिका-३०	९८५६६३० ५०२	
२	लौकरज ठाकुर	स.प्र.अ.	"	पोखरा - ३०	९८५६२२५ ९८५	
३	कुमल राज शर्मा	स.प्र.अ.	"	पोखरा - ३०	९८५६०९६०६९	
४	राम चन्द्र शर्मा		"	पोखरा - ३०	९८५६०९९००८	
५	लक्ष्मण थापा		"	पोखरा - ३०	९८५६०९९३९९	
६						
७						
८						
९						
१०						
११						
१२						
१३						
१४						
१५						

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्षेत्र निर्धारण र कार्यसूची प्रस्तुतीकरण गरिएको दिनको माईन्युत

आज मिति २०८०/०३/०४ गतेका दिन दिउँसो ३:०० वजे श्री पोखरा विश्वविद्यालय कास्की, प्रस्तावक रहेको गण्डकी कास्की जिल्लाको पोखरा महानगरपालिका वार्ड नम्बर ३० मा निर्माणका लागि पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक पूर्वाधार निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनका लागि तयार गरिएको क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूचीका सम्बन्धमा राय सुझाव प्रदान गर्न वन तथा वातावरण मन्त्रालयको सभाकक्षमा सह-सचिव श्री गणेशनाथ काफ्लेज्यूको अध्यक्षतामा वसेको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन प्रतिवेदन राय सुझाव समितिको बैठकको उपस्थिती यसप्रकार छ ।

क्र.स.	नाम,थर	पद/शुभिका	सम्बन्धित निकाय/ठेगाना	हस्ताक्षर
१	श्री गणेशनाथ काफ्ले	सह-सचिव	सम्बन्धित निकाय/ठेगाना	हस्ताक्षर
२	श्री आरती श्रेष्ठ	महानिर्देशक वी. नि.	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सिंहदरवार,	
३	श्री (मधुसागर)	उपसचिव	वातावरण विभाग, बबरमहल, शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, सिंहदरवार,	
४	श्री		पोखरा महानगरपालिका, कास्की	
५	श्री राजेश्वरी दाहाल	उपसचिव (उप)	कानून तथा फैसला कार्यान्वयन शाखा,	
६	श्री उपेन्द्र प्रसाद अधिकारी	विज्ञ, सामाजिक-सांस्कृतिक तथा आर्थिक वातावरण	काठमाडौं,	
७	श्री गोपाल कुमार श्रेष्ठ	विज्ञ, जैविक वातावरण	काठमाडौं,	
८	श्री अजयभक्त माथेमा	विज्ञ,भौतिक वातावरण	काठमाडौं,	
९	श्री मधुदेवी घिमिरे	EIA,शाखा प्रमुख	वन तथा वातावरण मन्त्रालय,	
१०	श्री अमर बहादुर ओली	समाजशास्त्री	वन तथा वातावरण मन्त्रालय,	
११	श्री खिलानाथ दाहाल	स.व.अ.	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	
१२	श्री सिर्जना शाह	स.वै.अ.	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	

आमन्त्रित विज्ञ अधिकृतहरु

क्र.स.	नाम,थर	पद/शुभिका	सम्बन्धित निकाय/ठेगाना	हस्ताक्षर
१३			कृषि तथा पशुपन्दी विकास मन्त्रालय	
१४				
१५	गिरिशक्ति (वतिव)	वी तथा वा ता (विज्ञ) वि		

प्रस्तावक र परामर्शदाताको तर्फबाट

क्र.स.	नाम,थर	पद/शुभिका	सम्बन्धित निकाय/ठेगाना	हस्ताक्षर
१६	ई. विनोद प्रसाद कान्त	सह-प्रशासक (प्रविधि)	पो.वि. केन्द्रीय कार्यालय	
१७	डॉ. विजय के.सी.	वातावरण इन्जिनियर	पोखरा	
१८	डॉ. पादुमा कडुशाल	शिक्षण इन्जिनियर (इन्जिनियर)	डिपार्टमेन्ट पोखरा	
१९	डॉ. बसन्ती शर्मा	छात्राध्यक्ष	पोखरा	
२०	मतीप अधिकारी	मन्त्रालय प्रशासक	पोखरा	
२१	डॉ. देवराज शर्मा	इन्जिनियर	पोखरा	
२२	सुयोग गठ्यादी	इन्जिनियर	पोखरा	
२३	निकिता शर्मा	वातावरण विद	"	
२४	सपना शर्मा मगर	छात्राध्यक्ष	"	

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

ख) सिफारिस पत्र

पोखरा महानगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

३० नं वडा कार्यालय
गण्डकी प्रदेश, कास्की ।

पत्रसंख्या २०८२/०८३

चलानी नं १८९६

ईमेल: pokharamun30@gmail.com

सम्पर्क नं ०६१५०४०३०

मिति: २०८२/०८/२३

श्री पोखरा विश्वविद्यालय,

योजना कार्यान्वयन इकाई, पोखरा महानगरपालिका-३०, कास्की

विषय: राय मुझाव महित सिफारिस गरिएको बारे ।

प्रस्तुत विषयमा पोखरा विश्वविद्यालयको मिति २०८०/१०/२५ मा प्रकाशित सूचना २०८०/११/०३ मितिको सार्वजनिक सुनुवाई अनुसार कार्यन्वयन हुने पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताबिक विश्वविद्यालयको जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू र अन्य भौतिक संरचनाहरू निर्माण तथा संचालन कार्य विषयको प्रस्तावकबाट यम क्षेत्रमा निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पर्न जाने देखिन्छ ।

क.सकारात्मक प्रभाव: उक्त जग्गामा विश्वविद्यालयका भवनहरू निर्माण हुदा शैक्षिक स्तर बढ्ने, विश्वविद्यालयबाट धेरै सेवा सुविधाहरू प्रवाह हुने र जग्गा संरक्षण हुने ।

ख.नकारात्मक प्रभाव: केही खयर र सिमौका रुखहरू मासिने उल्लिखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्यून गर्ने वातावरणीय व्यवस्थापनको योजना कार्यन्वयन गर्दा उल्लिखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव बढी देखिएकोले उल्लिखित प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्न मिल्ने व्यहोरा उल्लेख गरी यो सिफारिस गरिएको छ ।

Silkhia
०८/२२

दुर्गा प्रसाद सुवेदी

वडा अध्यक्ष

दुर्गा प्रसाद सुवेदी
वडा अध्यक्ष

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा महानगरपालिका

नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

न्यूरोड, पोखरा

घरनक्सा तथा अभिलेखिकरण शाखा

गण्डकी प्रदेश

पोखरा महानगरपालिका
न्यूरोड, कास्की
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

फोन नं. ०६१५५२२२९

ईमेल : pokharamungharnaksa@gmail.com

वेबसाइट : www.pokharamun.gov.np

पत्र सख्यां : ०८२/०८३

चलानी नं २२६५

मिति: २०८२/१०/२७

श्री पोखरा विश्वविद्यालय,

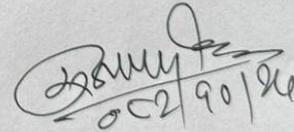
पोखरा महानगरपालिका-३०, लेखनाथ, कास्की

विषय: राय सुझाव सहित सिफारिस गरिएको बारे ।

प्रस्तुत विषयमा पोखरा विश्वविद्यालयको मिति २०८०/१०/२५ प्रकाशित सूचना २०८०/११/०३ मितिको सार्वजनिक सुनुवाई अनुसार कार्यन्वयन हुने पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताबिक विश्वविद्यालयको जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक /प्रशासनिक भवनहरू र अन्य भौतिक संरचनाहरू निर्माण तथा संचालन कार्य विषयको प्रस्तावकबाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पर्न जाने देखिन्छ ।

१. भौतिक संरचना निर्माण गर्दा NBC -२०६० अनुसार निर्माण गर्नुपर्ने ।
२. पोखरा विश्वविद्यालयबाट उत्पादन हुने फोहोरलाई Segregation गरि व्यवस्थापन गर्ने ।
३. आकासे पानीलाई सकभर प्रयोगमा ल्याउने गरि व्यवस्थापन गरिनुपर्ने ।
४. निर्माण हुने भौतिक संरचनाहरू भवनमा उर्जा प्रभावकारी हुने गरि निर्माण गरिनुपर्ने ।
५. निर्माण स्थलमा पर्याप्त मात्रामा हरियाली Green Zone को व्यवस्थापन हुनुपर्ने ।
६. भौतिक संरचना निर्माण गर्दा छर छिमेकी तथा बातावरणलाई असर नपुग्ने गरि निर्माण गर्नुपर्ने ।
७. रुखहरू काट्नु पर्ने भएमा सो को परिपूर्तिको लागि बातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ बमोजिम उपयुक्त ठाँउमा रोप्नुपर्ने छ ।

उल्लिखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्यून गर्ने वातावरणीय व्यवस्थापनको योजना कार्यन्वयन गर्दा उल्लिखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव बढी देखिएकोले उल्लिखित प्रस्ताव निम्न आधारमा कार्यन्वयन गर्न मिल्ने व्यहोरा उल्लेख गरी यो सिफारिस गरिएको छ ।

०८२/१०/२७

ई. सुरेन्द्र पौडेल

सिनियर इन्जिनियर

घर नक्सा तथा अभिलेखिकरण शाखा प्रमुख

सिनियर इन्जिनियर

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय

०६, १-५०५१२३

इलाका प्रशासन कार्यालय

प.सं. २०८२/०८३

च.नं. ८०६

लेखनाथ, कास्की, नेपाल

URL: aaolekhnaath.moha.gov.np

Email: aaolekhnaath@gmail.com

मिति : २०८२/०८/१९

श्री पोखरा विश्वविद्यालय,
पोखरा महानगरपालिका-३०, लेखनाथ, कास्की ।

विषय : राय सुझाव सम्बन्धमा ।

तहाँ विश्वविद्यालयको च.नं. २०/२०८२-०८३/PIUTS को पत्रको सन्दर्भमा लेखिदैछु । पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (EIA) को प्रतिवेदन तयार गर्दा यस कार्यालयको राय, सुझाव माग गरिएकोमा उक्त स्थानमा यदि प्राकृतिक रूपमा पानीका मुहानहरूको स्रोत रहेको भएमा उक्त स्थानको संरक्षण गर्दै जलचर, स्थलचर लगायतका जैविक अवयवको प्राकृतिक वासस्थानमा पर्न सक्ने नकारात्मक असरहरूलाई समेत न्यूनिकरण गर्दै उक्त आयोजना कार्यान्वयन गर्नुहुन निर्देशानुसार अनुरोध छ ।

(सन्दीप लामिछाने)
शाखा अधिकृत

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

"व्यवसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

गण्डकी प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण विभाग
वन निर्देशनालय

ईमेल : sdfolkhnath1@gmail.com

डिभिजन वन कार्यलय
सव-डिभिजन वन कार्यलय लेखनाथ

खुदी, कास्की
नेपाल
२०७५

पत्र संख्या: २०८२/०८३

चलानी नम्बर: ८७

मिति: २०८२/०८/१९

विषय: राय सुझाव सहित सिफारिस गरिएको बारे ।

श्री पोखरा विश्वविद्यालय,
पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३०, कास्की ।

प्रस्तुत विषयमा पोखरा विश्वविद्यालयले पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३०, गगनगौडा मुसेटुँडाको जग्गा संरक्षण, विभिन्न शैक्षिक र प्रशासनिक भवनहरूको निर्माणका लागि त्यहाँको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA Report). प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने र यसका लागि प्रस्तावकले (पोखरा विश्वविद्यालयले) प्रमाणित गरी मिति २०८० चैत्र ४ गतेका दिन आदर्श समाज राष्ट्रिय दैनिकमा सार्वजनिक सूचना समेत प्रकाशित गरिसकेको जानकारी गराउँदछु । साथै वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ८ बमोजिम आयोजना क्षेत्रका सरोकारवाला र विषयगत कार्यालयहरू सबैको लिखित राय, सल्लाह र सुझाव समेत संलग्न गरी वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा समावेश गर्न आवश्यक रहेको हुँदा संलग्न अनुसारको ढाँचामा त्यहाँको राय, सल्लाह र सुझाव उपलब्ध गराई दिनुहुन निर्देशानुसार अनुरोध गर्दछु भनी तहाँ विश्वविद्यालयको च.नं. २०/२०८२-०८३/PIU/TS, मिति २०८२/०८/१० गतेको पत्रबाट लेखि आएकोले उल्लिखित प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पर्न जाने देखिन्छ ।

क) सकारात्मक प्रभाव

- १) शैक्षिक पहुँचमा वृद्धि - नयाँ शैक्षिक तथा प्रशासनिक भवन निर्माणले गुणस्तरीय उच्च शिक्षामा पहुँच बढ्छ ।
- २) स्थानीय रोजगारी सृजना - निर्माण तथा सञ्चालन दुवै चरणमा स्थानीय तहमा रोजगारीका अवसर सिर्जना हुन्छ ।
- ३) भौतिक पूर्वाधारको विकास - सडक, बिजुली, खानेपानी, इन्टरनेटजस्ता सुविधा सुधार भई आसपास क्षेत्रको समग्र विकास हुन्छ ।
- ४) स्थानीय अर्थतन्त्रमा वृद्धि - छात्र-छात्रा, कर्मचारी तथा सेवाग्राहीका आवागमनले बजार, आवास, यातायात लगायत स्थानीय व्यापार-व्यवसाय सक्रिय बन्छ ।

ख) नकारात्मक प्रभाव

- १) जग्गा कटानी तथा भूमि उपयोग परिवर्तन - निर्माणका कारण कृषि/वन जस्ता विद्यमान उपयोग प्रभावित हुन सक्छ ।
- २) धूलो, ध्वनि तथा निर्माणजन्य प्रदूषण - निर्माण चरणमा हावा, ध्वनि र फोहोर उत्पादनले आसपास वातावरण प्रभावित गर्छ ।
- ३) स्थानीय बन्धन तथा बोटबिरुवामा असर - साइट क्लियरिङका कारण बासस्थान (Habitat) हास वा अवरोध हुन सक्छ ।
- ४) यातायात चाप तथा दुर्घटना जोखिम - विद्यार्थी तथा कर्मचारीहरूको आवागमनले सडकमा भीड, जोखिम र ट्राफिक दबाव बढ्न सक्छ ।

उल्लिखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभावलाई बढवा गर्ने, नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनीकरण र वातावरणीय क्षति हुने प्रभावलाई विकल्प सहित प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने गरी देहायका राय, सल्लाह र सुझावहरू सुझाएको व्यहोरा अनुरोध छ ।

- १) वातावरण संरक्षण ऐन/नियमावली, २०७७ तथा EIA प्रतिवेदनले सुझाएका न्यूनीकरण उपायहरू व्यवहारिक र कार्यान्वयन योग्य छन् तसर्थ यसलाई आधार बनाएर कार्यान्वयन गर्न उपयुक्त देखिन्छ ।
- २) नकारात्मक प्रभाव नियन्त्रण उपाय उपलब्धार्थ धूलो नियन्त्रण, फोहोर व्यवस्थापन, हरियाली पुनर्स्थापना, सुरक्षित निर्माण अभ्यास जस्ता उपायहरूले जोखिम न्यून गर्न सकिने छ ।
- ३) सरोकारवालाको सुझाव समावेश गरी स्थानीय सहमतिका आधारमा सञ्चालन गर्न सकिने वातावरण रहेकाले आवश्यकता अनुसार प्रस्ताव कार्यान्वयनमा ध्यान दिनु पर्ने ।
- ४) आयोजना सञ्चालन गर्दा रुखहरू हटाउनु पर्ने भएमा वन नियमावली, २०७९ बमोजिम वन क्षेत्र तथा रुख कटानको सट्टाभर्ना र वृक्षारोपण गर्नुपर्ने प्रावधान रहेकोले सोही अनुसार रुखहरू हटाउँदा डिभिजन वन कार्यालयबाट वन प्रवेश-पत्र (वन पेशी) लिएर मात्र रुख कटान गर्ने लगायतका अन्य तोकिएका काम कार्यवाहीहरू गर्नुपर्ने ।
- ५) विश्वविद्यालय विस्तारका लागि वैधानिक आवश्यकता, सार्वजनिक हित र शिक्षा क्षेत्रको विकास प्राथमिकताका आधारमा परियोजना कार्यान्वयन उपयुक्त छ तसर्थ EIA प्रतिवेदनले सुझाएका उपायहरू अवलम्बन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

०८/०८/१९
सरोज जोशी, जमरकटेल
वन कार्यलय प्रमुख
अधिकारी

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

दता नं. ७३/०५७/०५८
Regd No. 73/057/058

"घर घरमा पानी सभ्यताको निशानी, आफ्नो घर आँगन टोल आफैँ सफा राखौं"
लेखनाथ खानेपानी उपभोक्ता संस्था
Lekhnath Water Supply User Committee

पोखरा महानगरपालिका-३०, खुदी, धुङ्गेपटन, कास्की
Pokhara Metropolitan City-30, Khudi, Dhungepatan, Kaski
गण्डकी प्रदेश, नेपाल
Gandaki Province, Nepal

Regd No. Q7 32608/0

पत्र संख्या/Ref. No. : २०८२१०८३
चलानी नं./Dispatch No. : ५५

मिति/Date:

श्री वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाण्डौं

श्री पोखरा विश्वविद्यालय ज्यू
पोखरा-३०, लेखनाथ, कास्की

विषय : राय सुझाव सहित सिफारिस गरिएको बारे ।

उपरोक्त सम्बन्धमा पोखरा विश्वविद्यालयको मिति २०८२१०८१० गतेको चलानी नं.२०१२०८२१०८३ पत्र अनुसार आवश्यक सहयोग एवं समन्वयको लागि भनि पोखरा विश्वविद्यालयको प्रस्तावित गूरुयोजना मुताविकका भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी सार्वजनिक सूचनाबाट समेत जानकारी प्राप्त भएको अनुरोध गर्दै उक्त संरचना निर्माणले सकारात्मक प्रभाव पार्ने हुदाँ कार्यन्वयन गर्न मिल्ने व्यहोरा उल्लेख गरी यो सिफारिस गरिएको छ ।

मुर्गरी शर्मा
अध्यक्ष

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

फोन नम्बर १००
१८५६०९०३७०
Email:
wpo.gagangauda@gmail.com

॥ गगनगौडा, कास्की ॥

पत्र संख्या:-२०८२/२०८३
प्राप्त पत्र संख्या र मिति :-

चलानी नम्बर - २९

मिति :- २०८२।०८।११ गते ।
ने.सं.११४६ थिंलाख्व विहीवार ।

बिषय:- राय सुझाव सहित सिफरिस पठाईएको सम्बन्धमा ।

श्री वन तथा वातावरण मन्त्रालय ,
सिंहदरवार काठमाण्डौं ।
श्री पोखरा विश्वविद्यालय ,
खुदी ३० ढुङ्गोपाटन कास्की ।

प्रस्तुत बिषयमा पोखरा विश्वविद्यालयको मिति २०८०।१०।२५ गतेको प्रकाशित सूचना मिति २०८०।१०।०३ गतेको सार्वजनिक सुनुवाई अनुसार कार्यन्वयन हुने पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्ताविक गुरुयोजना मुताविक विश्वविद्यालयको जग्गा संरक्षण तथा बिभिन्न शैक्षिक / प्रशासनिक भवनहरुको र अन्नय भौतिक संरचनाहरु निर्माण तथा संचालन कार्य बिषयको प्रस्तावबाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पर्न जाने देखिन्छ ।

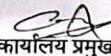
क.सकारात्मक प्रभाव

१. शैक्षिक पूर्वाधार बिकाशमा सहयोग हुने ।
२. स्थानिय स्तरमा रोजगारको सिर्जना हुने ।
३. स्थानिय स्तरको बिकाश तथा सेवामा पहुच सुधार हुने ।

ख.नकारात्मक प्रभाव

१. निर्माण चरणमा लार्पवाही गरेमा वातावरणमा असर पर्ने ।
२. निर्माण कार्य समयमै सम्पन्न नभए जोखिम हुने ।
३. निर्माण कार्य आसपासका क्षेत्रमा असर पर्ने ।

उल्लेखित प्रभावको अधर सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धी गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्यून गर्ने वातावरणीय व्यवस्थापनको योजना कार्यन्वयन गर्दा उल्लेखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव बढी देखिएकोले प्रस्ताव निम्न आधारमा कार्यन्वयन गर्न मिल्ने व्यहोरा उल्लेखित गरी यो सिफरिस गरी पठाएको व्योहारा अनुरोध गरिएको छ ।

कार्यालय प्रमुख
(बिष्णु बहादुर पल्ली मगर)
प्रहरी नायव निरीक्षक

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

श्री त्रिभुवन शान्ति माध्यमिक विद्यालय

पोखरा महानगरपालिका - ३०, खुदी, कास्की

स्थापना: २०२६

पत्र संख्या : २०८२

चलानी नं : १८३

फोन नं. ०६१५०८१३६

मिति २०८२/०८/११

श्री वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाण्डौं
श्री पोखरा विश्वविद्यालय
पोखरा महानगरपालिका
वडा नं. ३०, खुदी दुङ्गेपाटन

विषय: राय सुभाष सहित सिफारिस गरिएको सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत विषयका सम्बन्धमा पोखरा विश्वविद्यालयको मिति २०८०/१०/२५ गतेको प्रकाशित सूचना मिति २०८०/११/०३ सार्वजनिक सुनुवाई अनुसार कार्यान्वयन हुने पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गत प्रस्तावित गुरुयोजना मुताविक विश्वविद्यालयको जग्गा संरक्षण तथा विभिन्न शैक्षिक/प्रशासनिक भवनहरू र अन्य भौतिक निर्माण तथा संरचना कार्य विषयको प्रस्तावकबाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पर्न जाने देखिन्छ ।

क. सकारात्मक प्रभाव हरू :

१. शैक्षिक तथा प्रशासनिक पूर्वधार विकासमा सहयोग ।
२. स्थानिय रोजगार सिर्जना हुने ।
३. विकास तथा सेवामा पहुँच सुधार ।

ख. नकारात्मक प्रभाव:

१. निर्माण कार्य आसपासका क्षेत्रमा असर पर्ने

उल्लेखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्यून गर्ने वातावरणीय व्यवस्थापनको योजना कार्यान्वयन गर्दा उल्लेखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव बढि देखिएकोले प्रस्ताव निम्न आधारमा कार्यान्वयन गर्न मिल्ने व्यहोरा उल्लेखित गरी यो सिफारिस गरी पठाएको व्यहोरा अनुरोध गरिएको छ ।

प्रधानाध्यापक

श्री सोमत कुमारी लामिछाने

९८५६०५०५१४

प्रधानाध्यापक

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

"सहजता, सुदृढता र पारदर्शिता नेपाल आयल निगम लि. को प्रतिबद्धता"

नेपाल आयल निगम लिमिटेड

(नेपाल सरकारको स्वामित्व प्राप्त)

गण्डकी प्रादेशिक कार्यालय, पोखरा

फोन नं. ०६१-४२११६५

इमेल: noc.pkr@noc.org.np

मिति : २०८२/०८/१५

ने.स. ११४६

पत्र संख्या : २०८२/०८३, च.नं. ४५५

श्री पोखरा विश्वविद्यालय
पोखरा महानगरपालिका - ३० लेखनाथ, कास्की

विषय: राय, सल्लाह र सुझाव पेश गरीएको बारे।

महोदय

उपरोक्त सम्बन्धमा तहाँको चलानी नं २०/२०८२-८३/PIU/TS मिति २०८२/०८/१० मा पो.म.न.पा. ३० स्थित गगनगौंडामा पोखरा विश्वविद्यालय अन्तर्गतका विभिन्न शैक्षिक र प्रशासनिक भवनहरु निर्माण गर्न लागीएको हुँदा उक्त कार्यबाट यस कार्यालयलाई पर्न सक्ने असरहरु उल्लेख गरी यस कार्यालयबाट आवश्यक राय सल्लाह सुझावको लागी माग भइ आएकोमा यस कार्यालयलाई पर्न जाने विभिन्न प्रभावहरु निम्न बमोजिम रहेको जानकारी अनुरोध छ।

सकारात्मक प्रभाव

१. विश्वविद्यालयको विभिन्न संरचना तयार हुँदा समुदायमा शिक्षित जनशक्ति निर्माण भइ पछी गएर निगममा आवश्यक जनशक्ति तयार हुन सक्ने।
२. विश्वविद्यालय संरचना निर्माण हुँदा नजिकै समुदायमा अन्य पूर्वाधारहरु खडा भएर निगमलाई आवश्यक सामग्री नजिकै उपलब्ध हुन सक्ने।
३. विश्वविद्यालय नजिक हुँदा प्राज्ञिक निकायसँग समन्वय बढ्ने

नकारात्मक प्रभाव

१. निर्माणको क्रममा कामदारहरुको होहल्ला तथा झैँझगडा हुन सक्ने
२. निर्माणको क्रममा जथाभावी फोहर हुन सक्ने
३. यस कार्यालयमा १२२८० कि.लि. डिजेल र १११० कि.लि. पेट्रोल भण्डारण केन्द्र रहेको र दैनिक २५० देखि ३५० कि.लि. पेट्रोल र डीजेल छुट्टाछुट्टै रुपमा औसतपसर हुँदै आएकोमा यस्तो प्रज्वलनशिल पदार्थ रहेको क्षेत्रमा विश्वविद्यालयको संरचनाले थप संकटासन्नता पुर्याउन सक्ने
४. डिपो पेट्रोलियम पदार्थ भण्डारण गर्ने ठाउँ भएको हुँदा निर्माणको कार्य गर्दा डीपो नजिकै welding जस्ता आगोको झिल्का निस्कने कार्य गर्दा दुर्घटनाको जोखिम हुने
५. दैनिक अत्याधिक जमिनमुनिको पानी प्रयोग गरीदा नजिकैका संरचना भासिन सक्ने

(Handwritten signature and date)
२०८२/०८/१५

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

नेपाल आयल निगम लिमिटेड

(नेपाल सरकारको स्वामित्व प्राप्त)

गण्डकी प्रादेशिक कार्यालय, पोखरा

फोन नं. ०६१-४२११६५

इमेल: noc.pkr@noc.org.np

पत्र संख्या : २०८२/०८३, च.नं.

मिति : २०८२/०८/१५

ने.स. ११४६

६. सुरक्षाको दृष्टिले यस यस कार्यालयको साँध सिमानामा टाँसेर भवन संरचना बनाउँदा एवम् अग्ला भवन निर्माण गर्दा डीपोको सुरक्षामा जोखिम हुन सक्ने
७. यस कार्यालयले आफ्नो सुरक्षाको लागी अग्ला पर्खाल तथा सुरक्षा संयन्त्र खडा गर्नुपर्दा निगमको खर्च बढ्न जाने
८. होहल्ला बढ्न सक्ने
९. निगमको आफ्नै तेल ओसारपसार गर्ने टैकरहरु यस कार्यालयमा दैनिक आवागमन हुँने हुँदा विश्वविद्यालयका सवारी साधन पछी थपीएर बाटोमा सवारीसाधनको चाप बढी Traffic जाम जस्ता समस्या उत्पन्न हुन सक्ने
१०. यस डीपोको पुर्व र दक्षिणमा भएका रुखहरुले हुरी बतासको प्रकोप केही कम गरेको र हरीयाली वातावरण कायम गरीराखेको हुँदा ति रुखहरु नहुँदा हावाहुरीको जोखीम बढ्न सक्ने तथा पर्यावरणीय सुन्दरता हराएर जाने
११. विधेयार्थी आन्दोलन तथा हुलदंगा हुँदा सुरक्षाको प्रत्याभुती गर्न कठिन हुन सक्ने
१२. यस कार्यालयको दक्षिण पश्चिममा रहेको घोटघोते खोला र निगमको पर्खालबिचको बाटो साँघुरो भएको साथै घोटघोते खहरेले भूक्षय गरेको हुँदा निर्माणको क्रममा हेभी गाडीहरु त्यस बाटोबाट आवतजावत गर्दा निगमको सिमानानिरको जमिन भाँसिन सक्ने
१३. मुसेटँडा खेलमैदान भनिएको खाली जग्गा नेपाल आयल निगम लिमिटेडको स्वामित्वमा रहेकोले थप सजकता नअपनाइ सोको सिमानामा विकास निर्माणको योजनाहरु बनाउँदा सार्वजनिक सम्पतिको अतिक्रमण हुन सक्ने र सामाजिक मनमुटाव एवम् द्वन्द्व सृजना हुन सक्ने
१४. यस डीपोको नजिकै विश्वविद्यालय बन्दा पछी गएर वस्ती विकास भइ यस डीपोलाइ नै जोखिमको स्रोत मानी डीपो स्थानान्तरणको लागी दवाब आउन सक्ने

सुझावहरु

१. नेपाल आयल निगमको यस कार्यालयमा प्रज्वलनशील पदार्थको ओसारपसार र भण्डारण हुने भएकोले सुरक्षाको दृष्टिले राष्ट्रीय तथा अन्तरराष्ट्रीय कानून, नियम एवम् standards लाई अनुसरण गरी सुरक्षाको दृष्टिले मापदण्ड पुर्याइ हरेक कार्य गर्नु पर्ने

(Handwritten signature and date)
२०८२/०८/१५

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

नेपाल आयल निगम लिमिटेड

(नेपाल सरकारको स्वामित्व प्राप्त)

गण्डकी प्रादेशिक कार्यालय, पोखरा

फोन नं. ०६१-४२११६५

इमेल: noc.pkr@noc.org.np

पत्र संख्या : २०८२/०८३, च.नं.

मिति : २०८२/०८/१५

ने.स. ११४६

- यस कार्यालयको सीमानाबाट कम्तीमा पनि १०० मि. को दूरी सम्म मानिस भिडभाड हुने भवन, रासायनिक ल्याब, तथा संरचना निर्माण नगरींदा भविष्यमा हुनसक्ने जोखिमबाट टाढा टाढा हुन सक्ने।
- यस कार्यालयबाट प्रज्वलनशिल पदार्थको ग्याँस निस्कने हुँदा सोही बमोजिमको Oil Gas Fume डिटेक्टर संयन्त्र जडान गरी कार्य गर्दा उपयुक्त हुन सक्ने
- यस कार्यालयको साँध सिमानामा समन्वय गरी पर्खालहरु र सुरक्षा संयन्त्र जडान गर्दा उपयुक्त हुने
- यस कार्यालयमा पेट्रोलियम पदार्थको कारोबार हुने भएकोले आगोको झिल्का निस्कने कार्यहरु नगर्ने र अन्य काम गर्दा फायर सेफ्टीको प्रत्याभुती हुने गरी संवेदनशिल भएर कार्य गर्नु पर्ने
- यस कार्यालयको साँध नजिकै जेनेरेटर, बिधुतिय उपकरण, रासायनिक ल्याब, इत्यादिजस्ता सरसामान एवम् भण्डारण नबनाउने
- नेपाल आयल निगमको यस कार्यालयको साँध नजिकै अग्ला संरचना निर्माण गर्दा निगम लगायत वरपरको समाजलाई पनि जोखिम हुन सक्ने भएकोले सुरक्षाको दृष्टिले उपयुक्त हुने गरी निगमो सीमाना भन्दा टाढा सुरक्षीत स्थानमा त्यस्त संरचना बनाउनु पर्ने
- मुसेटुँडा खेलमैदान भनिएको खाली जग्गा नेपाल आयल निगम लिमिटेडको सम्पति भएकोले सरकारी सम्पतिको संरक्षण गर्नुपर्ने दायित्व सबैको रहेको र त्यसको पुर्ण संरक्षण गर्नुपर्ने।

गोपनीय
२०८२/०८/१५

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

अनुसूची ६: चेकलिस्ट र प्रश्नावली

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

अनुसूची ६.१: चेकलिस्टको ढाँचा

बस्ती स्तरिय सुचना सङ्कलन

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन

१. बस्तीको जानकारी

क. बस्तीको नाम:

ख. हालको गा.पा./न.पा. :

ग. हालको वार्ड नं. :

घ. साविक गाविस/न.पा, वार्ड नं.

ड. घरधुरी सङ्ख्या:

च. जम्मा जनसङ्ख्या छ. महिला/पुरुष जनसङ्ख्या:

२. सामाजिक तथ्याङ्क

क्र.स	विवरण	घरधुरी सङ्ख्या	धर्म
क.	मुख्य जातजाति		
१.१			
१.२			
ख.	बसाइसराई	घरधुरी सङ्ख्या	कैफियत
२.१	एक पुस्ता अगाडिदेखि		
२.२	२०-३० वर्ष अगाडिदेखि		
२.३	हालै (१ देखि २० वर्ष अगाडि)		
२.४	केही वर्ष अघि यस ठाँउ छोडेका परिवार		
ग.	पेसा	घरधुरी सङ्ख्या	कैफियत
३.१	कृषि		
३.२	व्यापार		
३.३	नोकरी		
३.४	ज्याला मजदुरी		
३.५	वैदेशिक रोजगार		
३.६	विद्यार्थी		
३.७	अन्य		
घ	जीविकोपार्जन	घरधुरी सङ्ख्या	कैफियत
४.१	आम्दानीले खान पुगी बचत समेत हुने		
४.२	जसोतसो खान पुग्ने		
४.३	खान नपुग्ने		
ड	घरको संरचना	घरधुरी सङ्ख्या	कैफियत
५.१	पक्की		
५.२	कच्ची		

३. स्वास्थ्य सेवा

क्र.स	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	स्थान	दूरी	कर्मचारी सङ्ख्या	उपलब्ध सेवा	आगन्तुक विरामी सङ्ख्या	देखिने मुख्य रोग
१.							
२.							

४ शिक्षा सेवा

४.१ शैक्षिक अवस्था

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

जनसङ्ख्या (नं. वा %)	निरक्षर	प्राथमिक तह	माध्यामिक तह	स्नातक वा सोभन्दा माथि
पुरुष				
महिला				

४.२ शैक्षिक संस्था

क्र. स.	स्कूलको नाम	प्रकार (सरकारी/निजी)	तह	विद्यार्थी सङ्ख्या	दूरी वा पुग्न लाग्ने समय	ठेगाना
१.						
२.						

५. खानेपानी तथा सरसफाइ

क. खानेपानीको आपूर्ति					
लाभान्वित घरधुरी (%)					
सामुदायिक धारा	खोलाको पानी	मुल/इनार/कुवा	पाइप	अन्य	
ख. चर्पी					
लाभान्वित घरधुरी (%)					
चर्पी नहुने	चर्पी हुने				
	स्थायी	अस्थायी			
	घर भित्र	घर बाहिर	खाल्डे चर्पी	अन्य	
ग. फोहोर मैलाको व्यवस्थापन					
लाभान्वित घरधुरी (%)					
गल्ने फोहोर		नगल्ने फोहोर			
कम्पोस्टिङ	अन्य	जलाउने	सार्वजनिक स्थानमा फ्याक्ने	नगरपालिकालाई पठाउने	अन्य

६. अन्य सेवा

सेवा				
क. खाना पकाउने इन्धन				
लाभान्वित घरधुरी (%)				
दाउरा	गुइठा	बायो ग्यास	एल.पि.जि.	अन्य
ख. उर्जा/बत्ती				
लाभान्वित घरधुरी (%)				
मट्टितेल	विजुली बत्ती	सोलार	अन्य	अन्य

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

ग. सञ्चार सेवा				
लेन लाइन	नेपाल टेलिकम	एन सेल	हुलाक सेवा	अन्य
घ. बजार				
१. स्थाई बजार क्षेत्र				
सङ्ख्या	नाम	प्रकार	दूरी	
२. अस्थायी बजार क्षेत्र				
सङ्ख्या	नाम	प्रकार	दूरी	
ङ. कल कारखाना				
ठूलो	मध्ययम	सानो	अन्य	अन्य
च. होटल, लज/पसल/अन्य (सङ्ख्यामा)				
होटल तथा लज	रेष्टुरेन्ट	चिया पसल	किराना पसल	अन्य (स्टेसनरी, कस्मेटिक, औषधि, फेन्सी, हार्डवेयर, स्पोर्ट मासु पसल, आदि)
छ. वित्तीय संस्था (सङ्ख्या)				
बैंक	लघुवित्त	सहकारी	अन्य	

७. जग्गा जमीनको अवस्था

जग्गा जमीन	२० रोपनी भन्दा माथि	१० देखि २० रोपनीसम्म	५ देखि १० रोपनीसम्म	५ रोपनीसम्म	जग्गा जमीन नभएको (सुकुम्बासी)
घरधुरी सङ्ख्या					
सिँचाइको अवस्था					
सिँचाइको सुविधा भएको जमीन (%)			सिँचाइको सुविधा नभएको जमीन (%)		

८. सामुदायिक प्रयोजनका भवन/स्थान

सामुदायिक भवन/स्थानको नाम	अवस्था	बाटो विस्तारले असर पार्ने/नपार्ने

९. यस क्षेत्रमा लगाइने प्रमुख वाली

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

१०. यस क्षेत्रमा गरिने प्रमुख पशुपालन
११. यस क्षेत्रमा पाइने प्रमुख बोट बिरुवा
१२. यस क्षेत्रमा पाइने प्रमुख जङ्गली जनावर
१३. यस क्षेत्रमा पाइने प्रमुख चराचुरुङ्गी
१४. यस क्षेत्रमा पाइने प्रमुख माछाका प्रजाति
१५. यस क्षेत्रमा पाइने सरीसृप प्रजाति
१६. प्रमुख मठमन्दिर तथा सांस्कृतिक धरोहर र त्यसको ऐतिहासिक महत्व
१७. यस क्षेत्रमा रहेको वा सम्भाव्य आर्थिक उन्नतिका क्षेत्र
१८. आयोजनाले पार्ने सकारात्मक प्रभाव वा फाइदा
१९. आयोजनाले पार्ने नकारात्मक प्रभाव वा असर
२०. आयोजनाप्रति जनसमुदायको धारणा
२१. आयोजनाप्रति तपाईंको सल्लाह सुझाव

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन
अनुसूची ६.२: प्रश्नावलीको ढाँचा:

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सिंहदरबार

पोखरा विश्वविद्यालयद्वारा

प्रस्तावित शैक्षिक प्रशासनिक भवन र अन्य सम्बद्ध संरचनाको निर्माण तथा सञ्चालनार्थ

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA)

घरघुरी सामाजिक आर्थिक सर्भेक्षण प्रश्नावली २०७८

सि.नं. :.....

मिति:...../...../.....

सर्वेक्षणकर्ता:.....

उत्तर दाताको नाम र थर :-

उमेर :-

लिङ्ग:- पुरुष महिला जात र जाति :- धर्म:-

पेसा :- जिल्ला:-

गा.पा.:- वडा नं.:- बस्ती र टोल :-

१ परिवार सङ्ख्या

क्र.स.	परिवारका सदस्यको नाम	लिङ्ग	उमेर	शिक्षा	आर्थिक गतिविधि	घरमुलिको नाता	कैफियत
१							
२							
३							
४							
५							
६							
७							

संकेत:

लिङ्ग १ पुरुष २ महिला

शिक्षा १. निरक्षर २. साक्षर ३. प्राथमिक ४. निम्न माध्यमिक ५. माध्यमिक ६. उच्च माध्यमिक ७. स्नातक
८. स्नातोकोत्तर वा सोभन्दा माथि ९. विद्यालय जाने उमेर नभएको १०. विद्यालय जाने उमेरमा विद्यालय
नगएको ११. विद्यालय जान छोडेको

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन
 आर्थिक गतिविधि १. खेती २. खेती अधियासमेत ३. मजदुरी ४. सरकारी जागिर ५. निजी जागिर ६. व्यापार
 ७. वैदेशिक रोजगार ८. बेरोजगार ९. अन्य
 नाता १. घरमुली २. श्रीमति ३. श्रीमान ४. छोरा ५. छोरी ६. दाजुभाइ ७. दिदिबहिनी ८. नातिनातिना ९.
 छोरा बुहारी १०. भाउजु बुहारी ११. भतिजा भतिजी १२. बाबुआमा

२ कृषि तथा खाद्यसुरक्षासम्बन्धी

२.१ तपाईंको आफ्नो जग्गाको वर्षको कति महिना खान पुग्छ ?

१. ३ देखि ६ महिना २. ६ देखि ९ महिना ३. ९ देखि १२ महिना ४. बचत

२.२ तपाईंको आफ्नो उत्पादनले खान नपुगेको अवस्थामा किनेर खानुपर्दा मासिक कति रुपियाँ लाग्छ ? रु.....

२.३ तपाईंको आफ्नो उत्पादनले खान नपुगेको अवस्थामा किनेर खानुपर्दा कुन स्रोतबाट व्यवस्था गर्नुहुन्छ ?

१. गाउँमा ज्याला मजदुरी गरेर २. गाउँभन्दा बाहिर ज्याला मजदुरी गरेर ३. पशुपक्षी बेचेर
 ४. ऋण काढेर ५. व्यवसायबाट ६. जागिरबाट ७. वैदेशिक रोजगारीबाट ८. अन्य

२.४ तपाईंको स्वामित्वमा जग्गा छ ?

१. छ २. छैन

२.५ छ भने कति छ ?

क्र.स	जग्गाको स्वामित्व तथा भोग चलन	क्षेत्रफल (रोपनीमा)				स्वामित्व		कैफियत
		खेत	बारी	खरवारी	निजी वन	महिला	पुरुष	
१	आफ्नो आफैँले कमाएको							
२	अरूको कमाइ आएको							
३	अरूलाई कमाउन दिएको							
४	जम्मा							

२.६ तपाईंको जग्गामा लगाउने मुख्य बाली कुन हो ? क्रमशः बताउनुहोस् ।

१..... २..... ३..... ४.....

५.....

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

३.१ आम्दानी तथा खर्चको विवरण

आम्दानीका स्रोत	मुख्यतया कसले राख्छ ?		औसत वार्षिक आम्दानी रु.	कैफियत
	महिला	पुरुष		
१. अन्नबाली बिक्रीबाट				
२. नगदे बालीबाट				
३. पशु चौपाय बिक्रीबाट				
४. दुग्ध उत्पादनबाट				
५. तरकारी तथा फलफूलबाट				
६. ज्याला मजदुरीबाट				
७. जागिरबाट				
८. व्यापार व्यवसायबाट				
९. विदेशबाट				
१०. भाडा तथा व्याजबाट				
११. पेन्सन/वृद्ध भत्ताबाट				
१२. अन्य				
जम्मा वार्षिक आम्दानी				

३.२ वार्षिक पारिवारिक खर्च

आम्दानीका स्रोत	मुख्यतया कसले राख्छ ?		औसत वार्षिक आम्दानी रु.	कैफियत
	महिला	पुरुष		
१. खानेकुरा				
२. लत्ताकपडा				
३. शिक्षा				
४. औषधि उपचार				
५. इन्धन				
६. खेतीपाती, वस्तुभाउ				
७. यातायात, सञ्चार				
८. चाड पर्व, दान				
९. सुनचाँदी गहना				
१०. कर, शुल्क, जरिवाना				
११. आय आर्जन/व्यापार व्यवसाय				
१२. अन्य				
जम्मा वार्षिक खर्च रु				

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन
४ खानेपानी, स्वास्थ्य तथा सरसफाइ

४.१ तपाईंको घरमा खानेपानीको मुख्य स्रोत के हो ?

१. धारा २. कुवा ३. इनार ४. ह्यान्ड पम्प ५. अन्य

४.२ तपाईंको घरमा चर्पी छ ? १. छ २. छैन

४.३ छ भने कस्तो प्रकारको छ ? १. खाल्टे २. पक्की

४.३ छैन भने दिसा गर्न कहाँ जानुहुन्छ ?.....

४.४ गर्भवती भएको बेलामा जचाउन स्वास्थ्य चौकी जाने गर्नुहुन्छ ?

१. जाने गर्छु २. जाँदैन

४.५ सुत्केरी कहाँ गराउनुहुन्छ ?

४.६ तपाईंले केटाकेटीलाई खोप लगाउने गर्नुभएको छ ? १. छ २. छैन

४.७ बालबालिकालाई लाग्ने प्रमुख रोग के के हुन थाहा छ ? नाम उल्लेख गर्नुहोस्

.....
.....

४.८ बिरामी हुँदा जचाउन कहाँ जाने गर्नुहुन्छ ?

१. अस्पताल २. धामिझाँक्री ३. वैद्य ४. अन्य

४.९ गत वर्ष तपाईंको घरमा कुनै सदस्यको मृत्यु भएको थियो ? १. थियो २ थिएन

४.१० थियो भने मृत्युको कारण.....

४.११ तपाईं खाना पकाउन के प्रयोग गर्नुहुन्छ ?

१. दाउरा २. ग्यास ३. मट्टितेल ४. गुइठा ५. अन्य

५. बसाइँसराइ

५.१ तपाईंको परिवारका कुनै सदस्य विदेश (भारत बाहेक) जानुभएको छ कि छैन ?

.....

५.२ छ भने कुन देशमा र किन?

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- ५.३ तपाईंको परिवारका कुनै सदस्य भारत जानुभएको छ कि छैन ?
- ५.४ छ भने किन र कुन समयमा.....
- ५.५ तपाईंको घरमा प्रतिवर्ष औसत Remittance amount कति हुन्छ ? रु
- ५.६ तपाईंको घरमा कुनै फलफूलका बोट छन् ? क) छन् ख) छैनन्

छन् भने निम्न विवरण दिनुहोस्:

फलफूलको नाम	रुखको सङ्ख्या	गत वर्षको उत्पादन	
		परिमाण (के. जी.)	बेचेको मूल्य
१ कागती			
२ सुन्तला			
३ आँप			
४ मेवा			
५ अम्बा			
६ लिची			
७ कटहर			
८ केरा			
९ स्याउ			
अन्य			
जम्मा :			

- ५.७) तपाईंले घरपालुवा जनावर पाल्नुभएको छ ? क) छ ख) छैन

पाल्नुभएको छ भने निम्न विवरण दिनुहोस्

क्र.स,	पशुपक्षीको प्रकार	सङ्ख्या	कुनै महिलाको स्वामित्वमा छ ?	सङ्ख्या
१	गाई			
२	भैंसी			
३	गोरू			
४	राँगा			
५.	भेडा, बाखा, खसी, बोका			
६	सुँगुर/बुँगुर			
७	कुखुरा, हाँस			
८	अन्य			

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

८. प्रस्तावित भवन निर्माण एवं सञ्चालनबाट पर्ने प्रभाव :

८.१. जग्गा/जमिन

८.१.१ यस प्रस्तावित भवन निर्माण एवं सञ्चालनबाट तपाईंको प्रभावित हुने जग्गा जमिनको निम्न लिखित विवरण दिनुहोस् ?

क्र.सं.	कित्ता (बडा/म.न.पा)	भवन निर्माण एवं सञ्चालनस्थल	ठाउँको नाम	वार्ड नं.	क्षेत्रफल रोपनीमा र मूल्य रु. हजारमा					
					खेत	मूल्य	बारी	मूल्य	खरबारी	मूल्य
१										
२										
३										
४										
५										
६										

८.२ घर/गोठ

८.२.१ यस प्रस्तावित भवन निर्माण एवं सञ्चालनबाट तपाईंको घर गोठ प्रभावित हुनेछ कि छैन ? क) छ ख) छैन

सङ्ख्या.....

८.२.२ प्रभावित हुने छ भने तपाईं अर्को घर कहाँ बनाउनुहुन्छ ?

क) यसै ठाउँमा ख) गाउँबाट बाहिर

८.२.३ छ भने, प्रभावित हुने घरको बारेमा निम्न जानकारी दिनुहोस् ?

घरको क्र.सं.	घर-१	घर-२
घरको किसिम		
तल्ला		
कोठाको सङ्ख्या		
छाना		
क्षेत्रफल (वर्ग फिटमा)		
घर बनेको साल		
घरको अनुमानित मूल्य (रु. हजारमा)		

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन
घरको किसिम

१. कच्ची क) ईँटा र माटोले जोडाइ तथा जस्तापाताको छाना र स्लेट/टाइलले
बनाएको

२. पक्की ख) आर सी. सी./आर बि. सी. ढलान गरेको र ईँटाले सिमेन्टेड गारो
भएको तथा ढलान छाना

१. ईँटा र माटो २. स्लेट, टाइल ३. जस्ता पाता ४. ढलान

५. अन्य

९. भवन निर्माण एवं सञ्चालनले पार्ने असरको लेखाजोखा गरी दिनुहोस्

क) फाइदाजनक असरको लेखाजोखा

सवाल (Issues)	सम्भावित असर	वातावरणीय प्रभाव (असर)						जम्मा प्रासाङ्क	प्रभावकारिता (Significance)	कैफियत
		प्रकृति	प्रत्यक्ष देखिने वा अनुमान गरिएको (Identified)	सम्भावित वा अनुमान गरिएको (Predicted)	मात्रा	परिधि	अवधि			

Note(नोट) प्रकृति: १. सिधै (Indirect) ३. फेरि पुनरावृत्ति हुने (Reversible) ४. कहिल्यै नफर्किने (Irreversible)
 मात्रा: १. उच्च (High), २. मध्यम (Moderate), ३. न्यून (Minor)
 परिधि: १. क्षेत्रीय (Regional), २. स्थानीय (Local), ३. रैथाने (Site Specific)
 अवधि: १. लामो (Long), २. मध्यम (Medium), ३. छोटो (Short Term)
 प्रभावकारिता: १. धेरै प्रभावकारी (Very Significant), २. प्रभावकारी (Significant), ३. प्रभावकारी नभएको (Insignificant)

१०. फाइदाजनक असरलाई बढावा दिन कसले के गर्नुपर्ला बताइदिनुहुन्छ कि ?

फाइदाजनक असर	बढावा दिने कार्य	कसले गर्नुपर्ला

११. भवन निर्माण एवं सञ्चालनले सिर्जना गर्ने प्रतिकूल असरलाई न्यूनीकरण गर्न वा असर पर्न नदिन कसले के गर्नुपर्ला त ?

प्रतिकूल असर	असर कम वा हटाउन सकिने उपाय	कसले गर्नुपर्ला

१२. अन्तमा भविष्यमा हुनसक्ने अन्य कुनै सम्भावित प्रभाव/असर बारेमा केही उल्लेख गर्नुहुन्छ कि ?

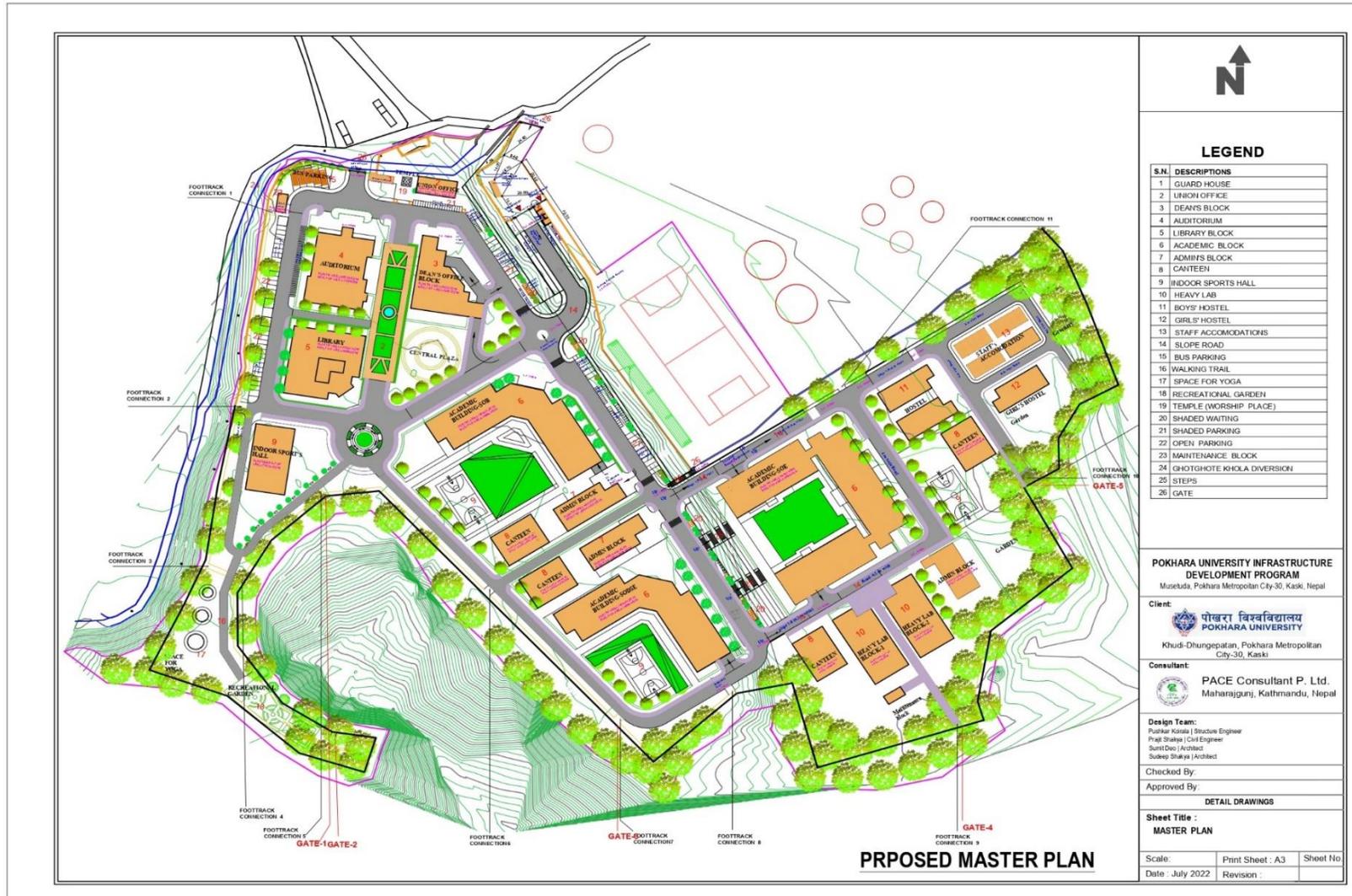
धन्यवाद

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

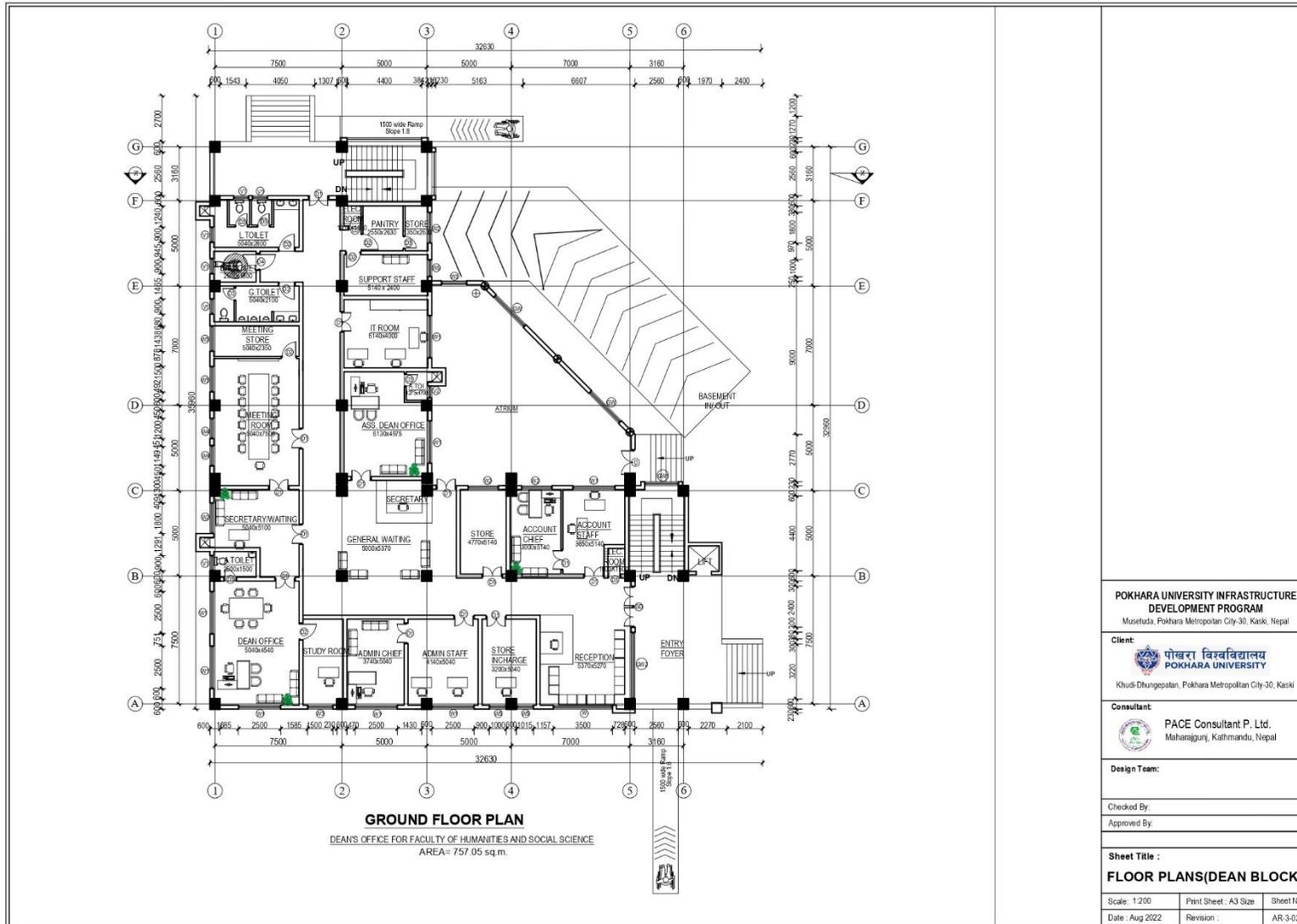
अनुसूची ७: नक्सा/ जग्गा स्वामित्व प्रमाणपत्र (लालपुरजा)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क) नक्सा

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

POKHARA UNIVERSITY INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT PROGRAM Musetuda, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski, Nepal		
Client	 पोखरा विश्वविद्यालय POKHARA UNIVERSITY Khusi-Dhungesaban, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski	
Consultant	 PACE Consultant P. Ltd. Mahanagurji, Kathmandu, Nepal	
Design Team:		
Checked By:		
Approved By:		
Sheet Title :		
FLOOR PLANS(DEAN BLOCK)		
Scale: 1:200	Print Sheet - A3 Size	Sheet No.
Date : Aug 2022	Revision :	AR-3-02

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

NORTH ELEVATION

SOUTH ELEVATION

**POKHARA UNIVERSITY INFRASTRUCTURE
DEVELOPMENT PROGRAM**
Musetuda, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski, Nepal

Client:
 **पोखरा विश्वविद्यालय
POKHARA UNIVERSITY**
Khudi-Dhungepattan, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski

Consultant:
 PACE Consultant P. Ltd.
Maharajgunj, Kathmandu, Nepal

Design Team:

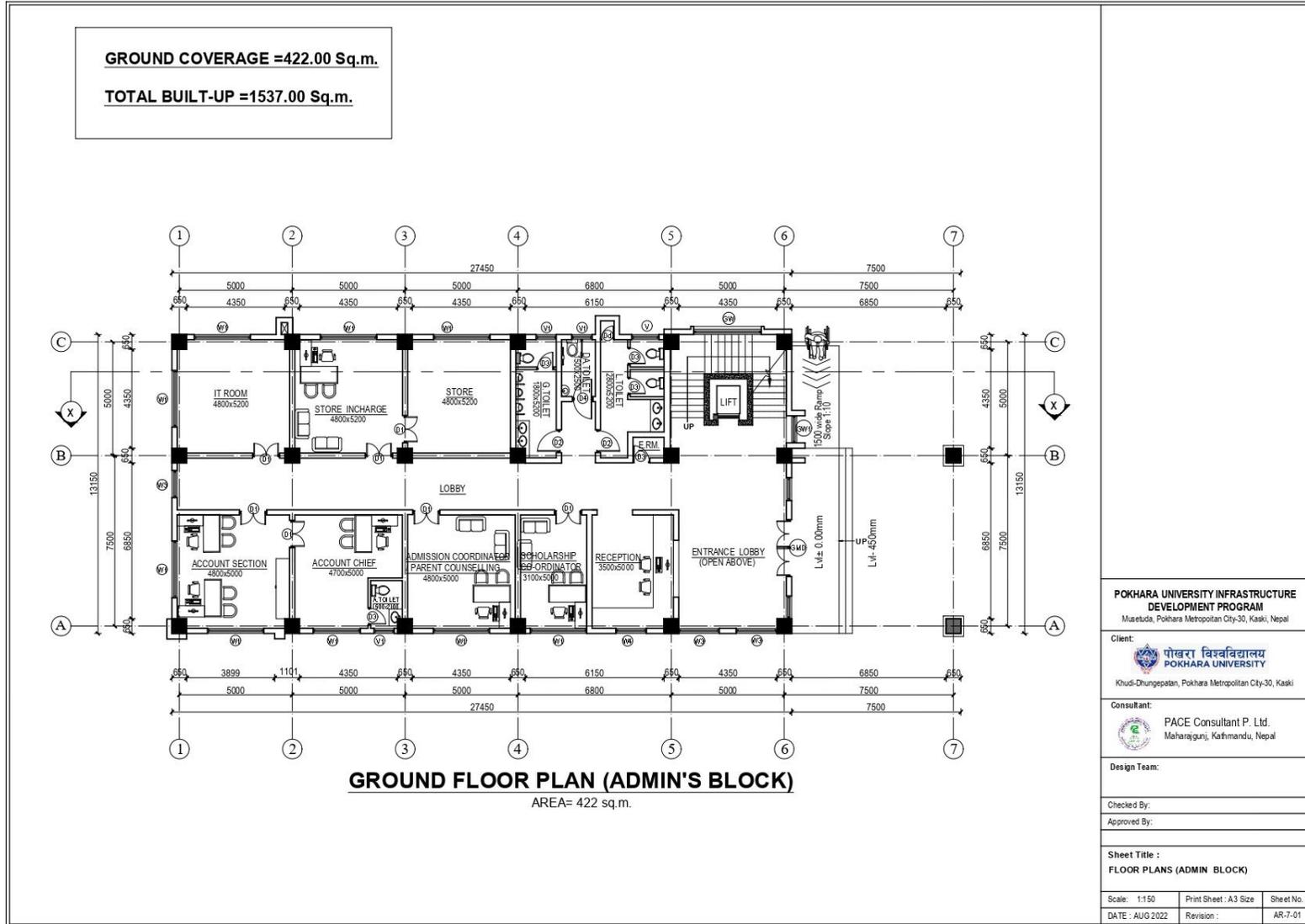
Checked By:

Approved By:

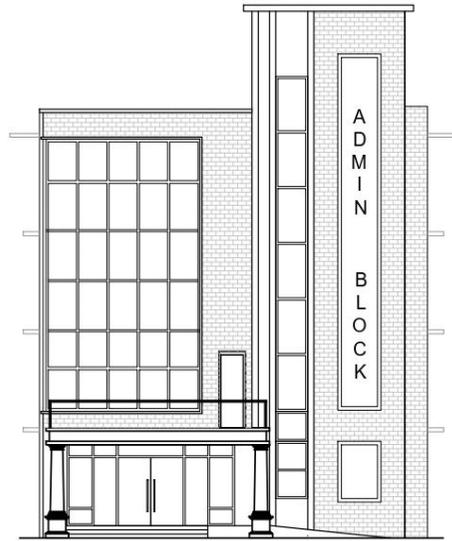
Sheet Title :
ELEVATIONS(DEAN BLOCK)

Scale: 1:200	Print Sheet: A3 Size	Sheet No.
Date: Aug 2022	Revision:	AR-3/07

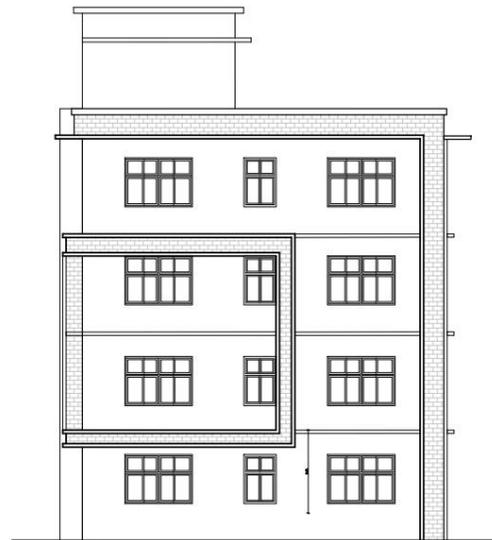
पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

EAST ELEVATION

WEST ELEVATION

**POKHARA UNIVERSITY INFRASTRUCTURE
DEVELOPMENT PROGRAM**
Mureluda, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski, Nepal

Client:
 पोखरा विश्वविद्यालय
POKHARA UNIVERSITY
 Khudi-Dhungelatan, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski

Consultant:
 PACE Consultant P. Ltd.
 Maharajgunj, Kathmandu, Nepal

Design Team:

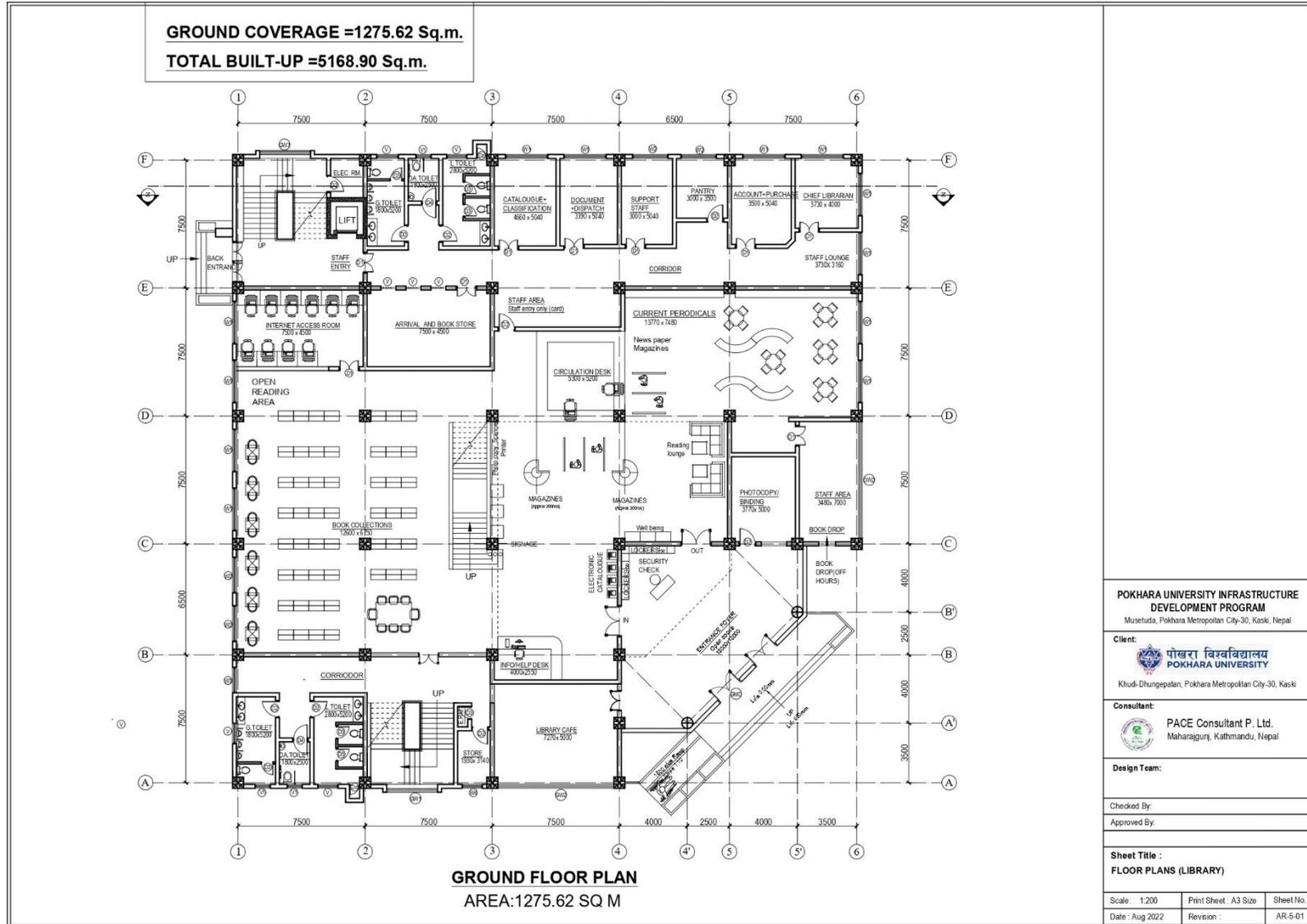
Checked By:

Approved By:

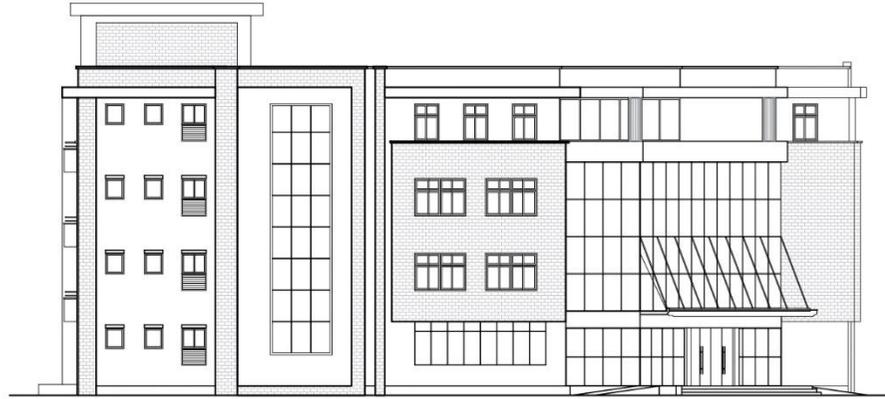
Sheet Title :
ELEVATIONS

Scale: 1:150	Print Sheet: A3 Size	Sheet No.
DATE: AUG 2022	Revision:	AR-7-08

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

SOUTH ELEVATION

EAST ELEVATION

**POKHARA UNIVERSITY INFRASTRUCTURE
DEVELOPMENT PROGRAM**
Musetuda, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski, Nepal

Client:

Khudi-Dhungepatan, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski

Consultant:

PACE Consultant P. Ltd.
Maharajgunj, Kathmandu, Nepal

Design Team:

Checked By:

Approved By:

Sheet Title :
ELEVATIONS (LIBRARY)

Scale: 1:200

Print Sheet: A3 Size

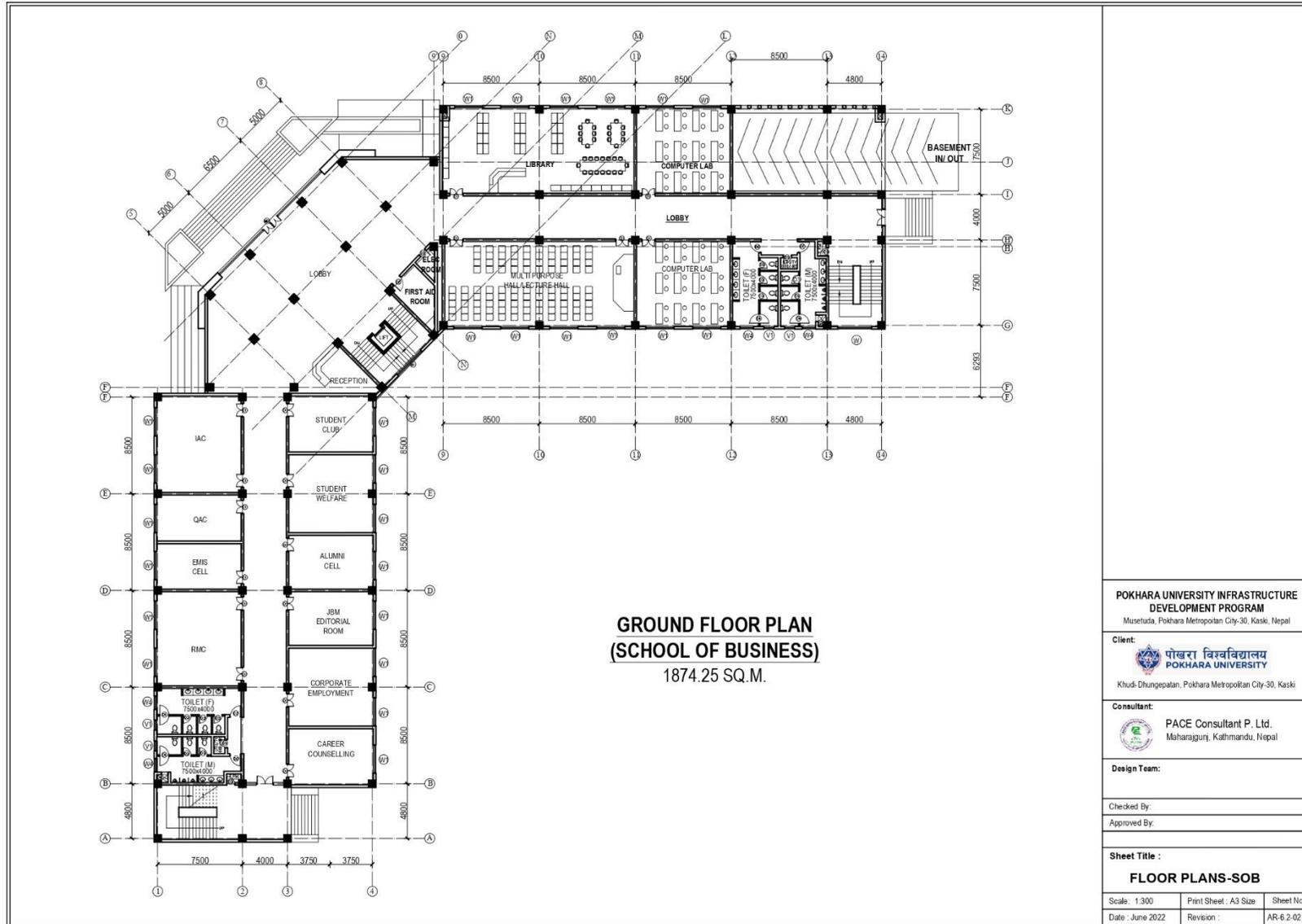
Sheet No:

Date: Aug 2022

Revision:

AR-5-06

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

**POKHARA UNIVERSITY INFRASTRUCTURE
DEVELOPMENT PROGRAM**
Musetuda, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski, Nepal

Client:
 **पोखरा विश्वविद्यालय
POKHARA UNIVERSITY**
Khudi-Dhungepatan, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski

Consultant:
 PACE Consultant P. Ltd.
Maharajgunj, Kathmandu, Nepal

Design Team:

Checked By:

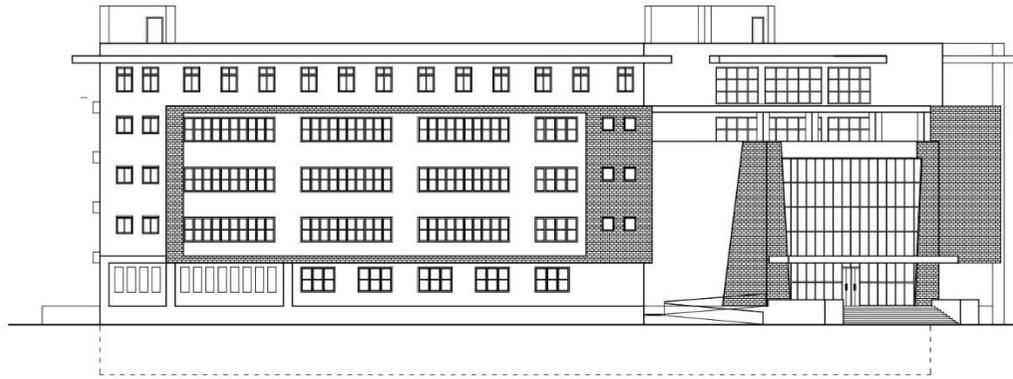
Approved By:

Sheet Title :

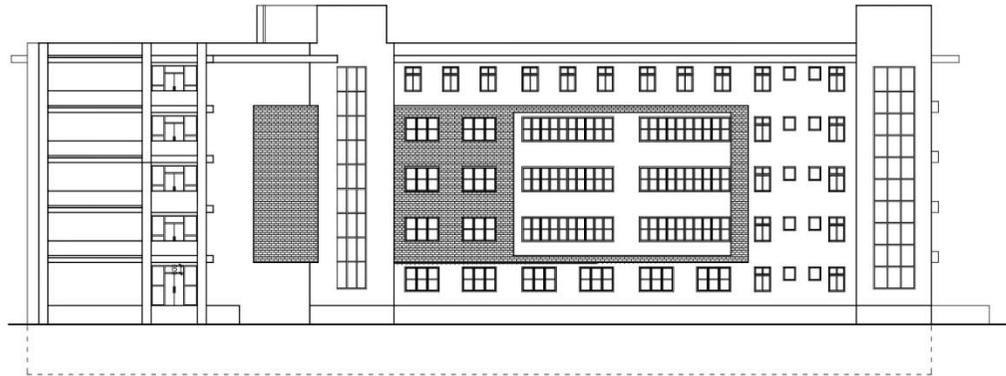
FLOOR PLANS-SOB

Scale: 1:300	Print Sheet: A3 Size	Sheet No.
Date: June 2022	Revision:	AR-6.2-02

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

EAST ELEVATION

WEST ELEVATION

**POKHARA UNIVERSITY INFRASTRUCTURE
DEVELOPMENT PROGRAM**
Muzetada, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski, Nepal

Client:

Khudi-Dhungepatan, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski

Consultant:

PACE Consultant P. Ltd.
Maharaguru, Kathmandu, Nepal

Design Team:

Checked By:

Approved By:

Sheet Title :

ELEVATIONS-SOB

Scale : 1:300

Print Sheet : A3 Size

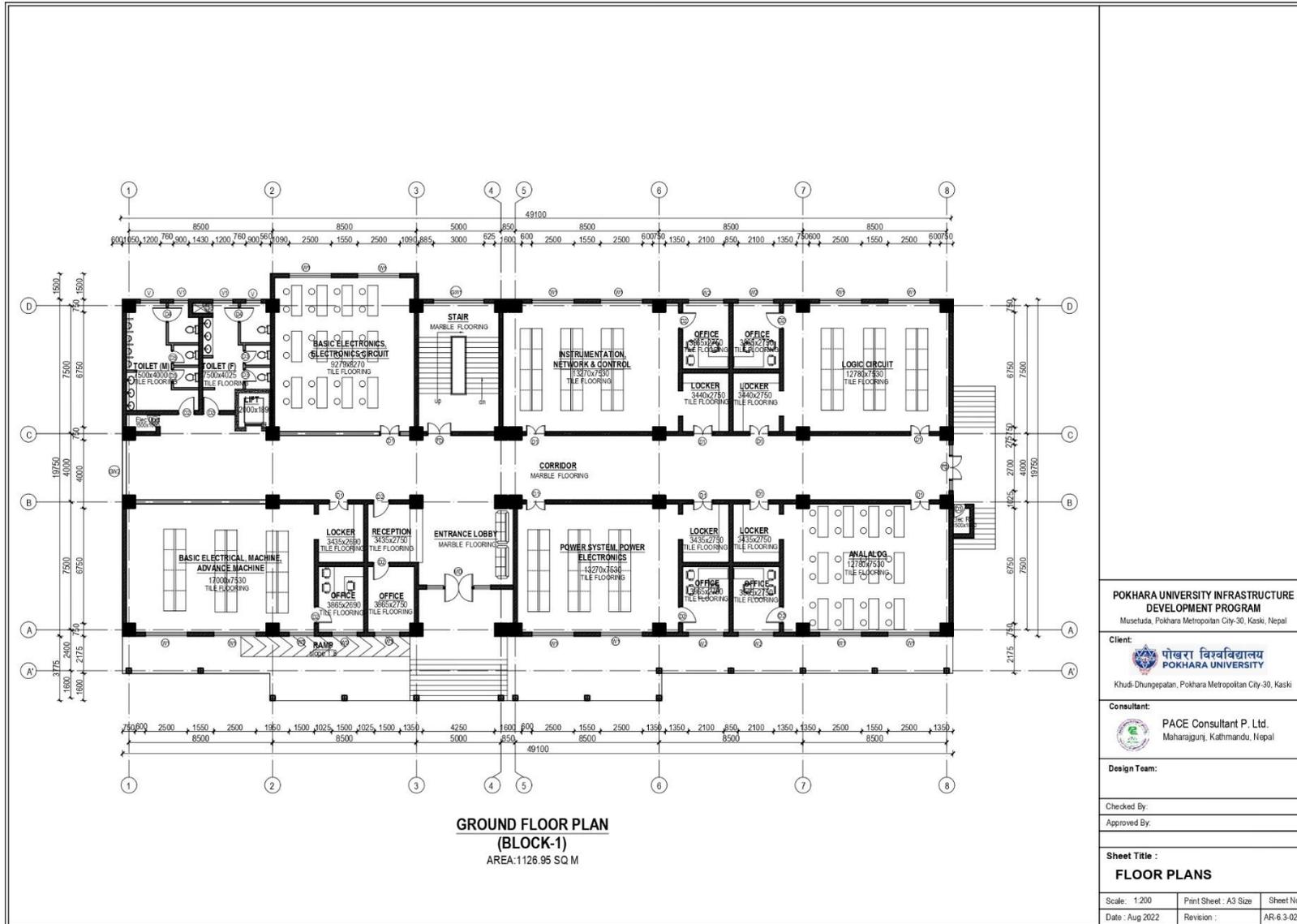
Sheet No

Date : June 2022

Revision :

AR-6.2-08

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

**POKHARA UNIVERSITY INFRASTRUCTURE
DEVELOPMENT PROGRAM**
Musetuda, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski, Nepal

Client:
 **पोखरा विश्वविद्यालय
POKHARA UNIVERSITY**
Khudi-Dhungepatan, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski

Consultant:
 PACE Consultant P. Ltd.
Maharajgunj, Kathmandu, Nepal

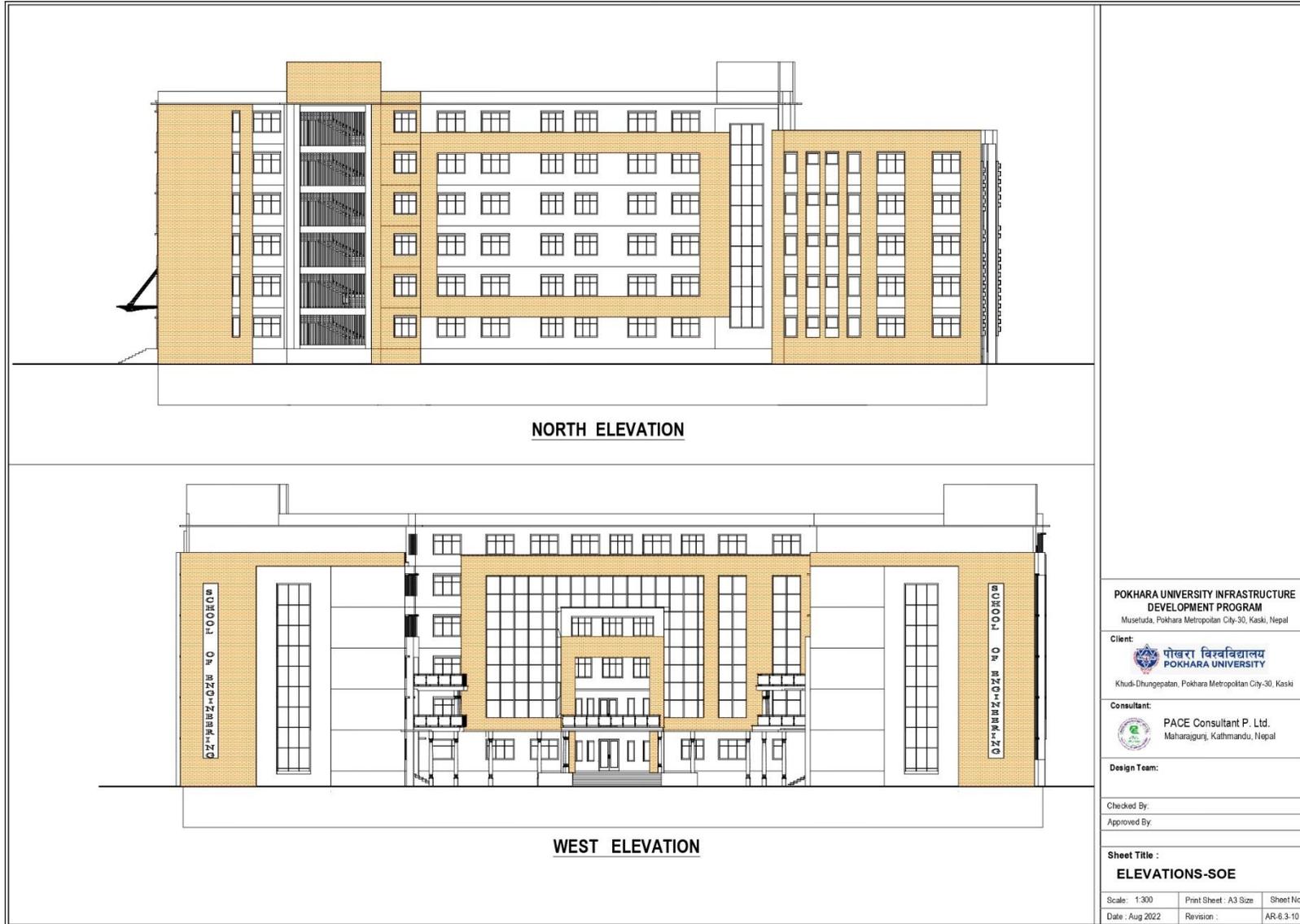
Design Team:

Checked By:
Approved By:

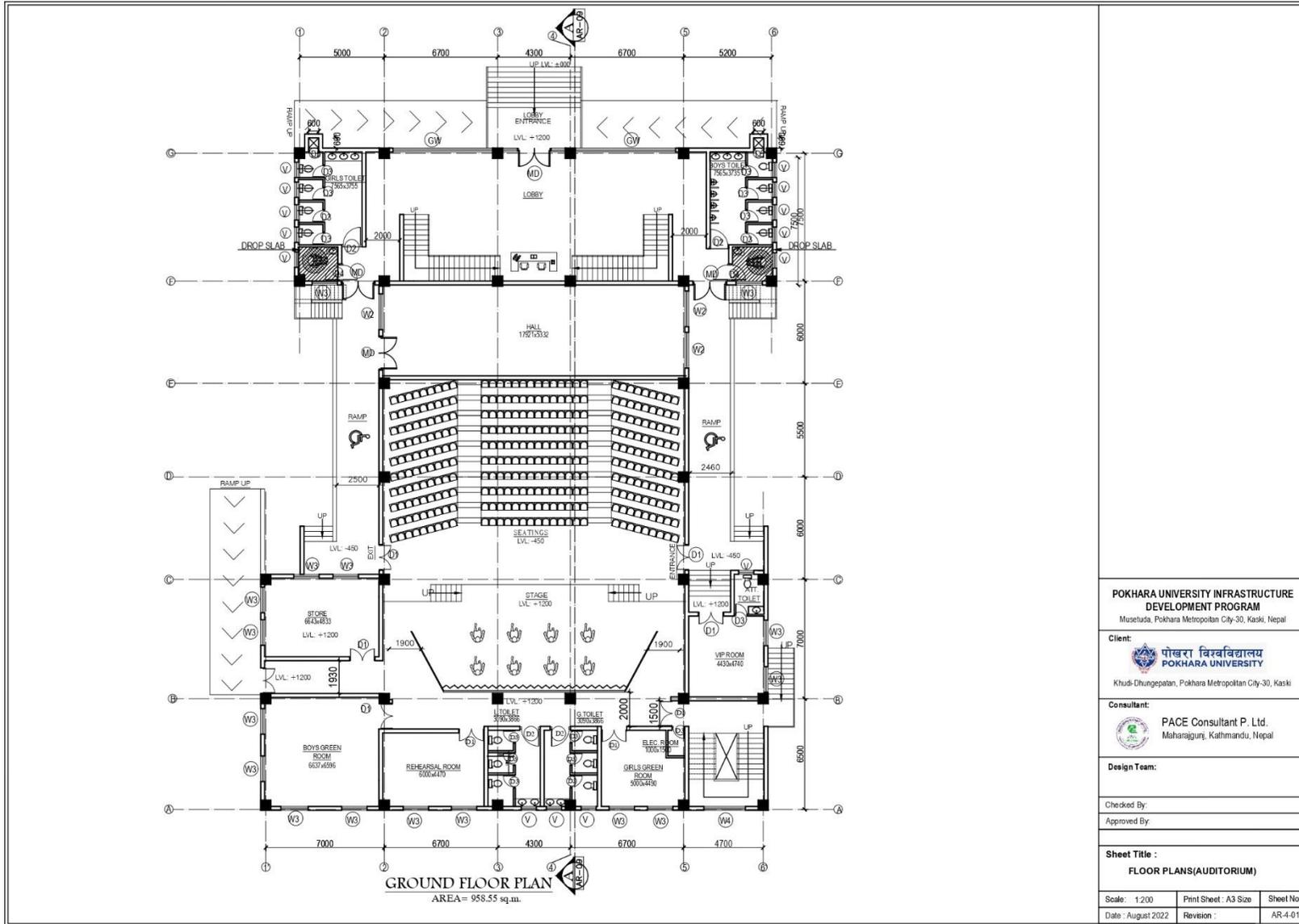
Sheet Title :
FLOOR PLANS

Scale: 1:200	Print Sheet: A3 Size	Sheet No.
Date: Aug 2022	Revision:	AR-6.3-02

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

POKHARA UNIVERSITY INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT PROGRAM
Museluda, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski, Nepal

Client:
पोखरा विश्वविद्यालय
POKHARA UNIVERSITY
Khudi-Dhungepatan, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski

Consultant:
PACE Consultant P. Ltd.
Maharajgunj, Kathmandu, Nepal

Design Team:

Checked By:

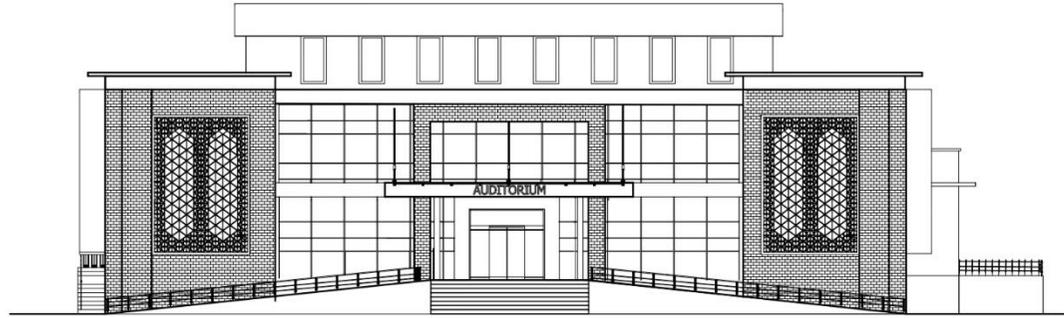
Approved By:

Sheet Title :
FLOOR PLANS(AUDITORIUM)

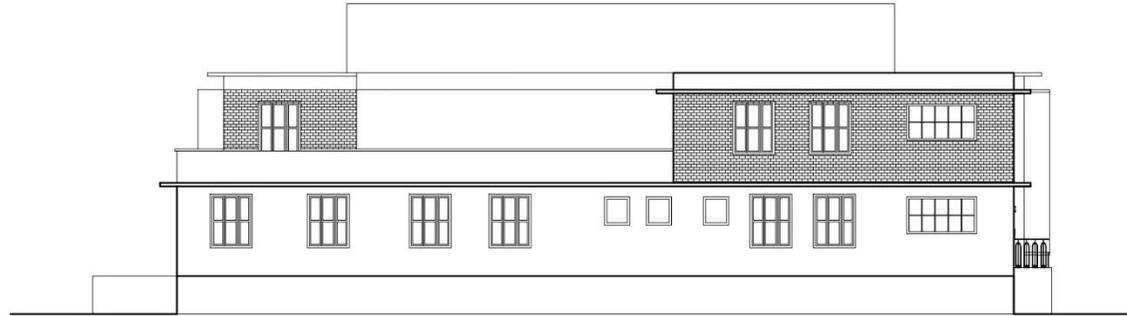
Scale: 1/200 Print Sheet: A3 Size Sheet No.

Date: August 2022 Revision: AR-4-01

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

NORTH ELEVATION

SOUTH ELEVATION

**POKHARA UNIVERSITY INFRASTRUCTURE
DEVELOPMENT PROGRAM**
Museluda, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski, Nepal

Client:
 पोखरा विश्वविद्यालय
POKHARA UNIVERSITY
Khudi-Dhungepatan, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski

Consultant:
 PACE Consultant P. Ltd.
Maharajuri, Kathmandu, Nepal

Design Team:

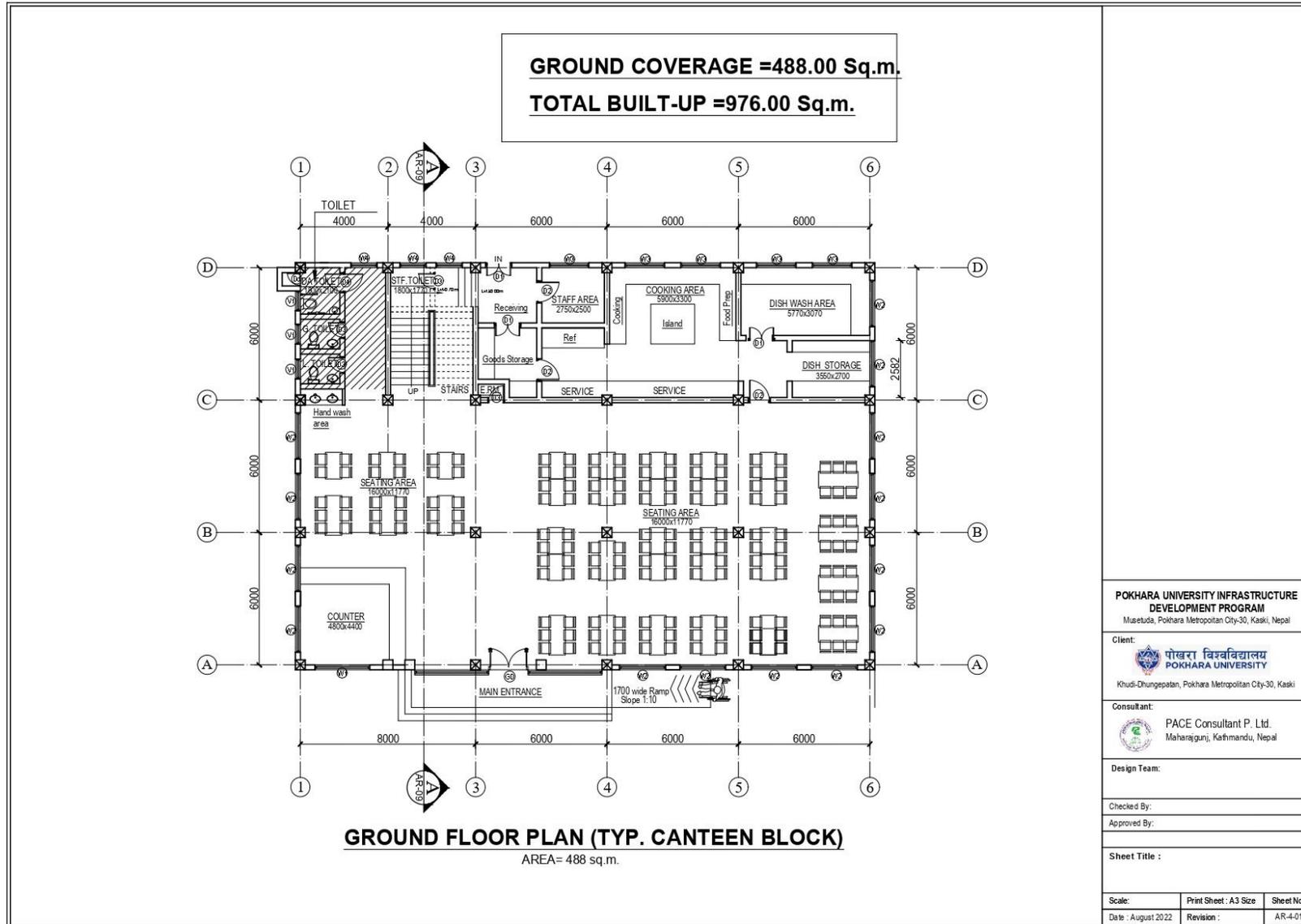
Checked By:

Approved By:

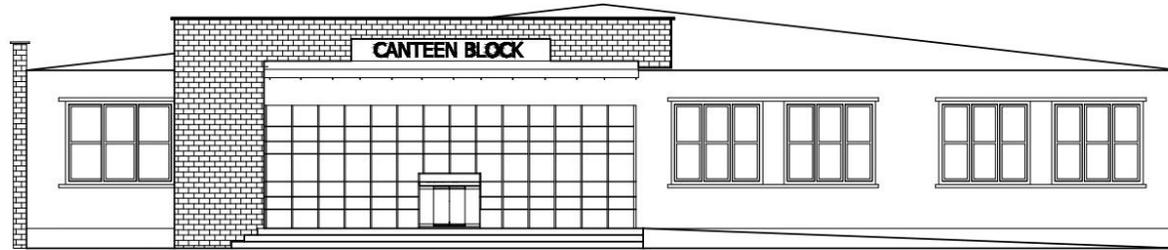
Sheet Title :
ELEVATIONS(AUDITORIUM)

Scale: 1:150	Print Sheet: A3 Size	Sheet No.
Date: August 2022	Revision:	AR-4-04

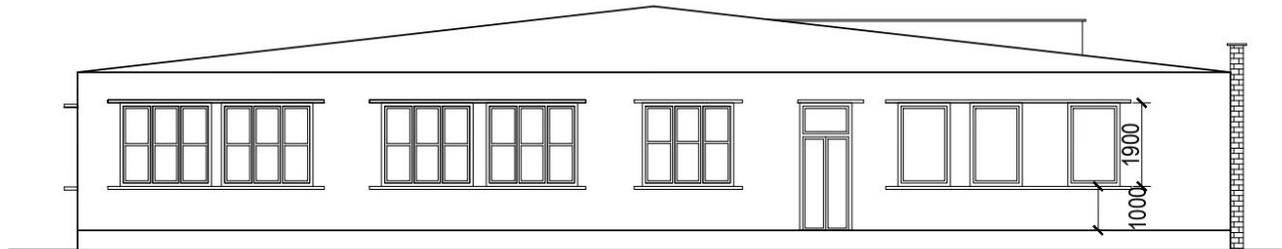
पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

SOUTH ELEVATION

NORTH ELEVATION

**POKHARA UNIVERSITY INFRASTRUCTURE
DEVELOPMENT PROGRAM**
Musetuda, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski, Nepal

Client:
 **पोखरा विश्वविद्यालय
POKHARA UNIVERSITY**
Khudi-Dhungepatan, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski

Consultant:
 PACE Consultant P. Ltd.
Maharajgunj, Kathmandu, Nepal

Design Team:

Checked By:

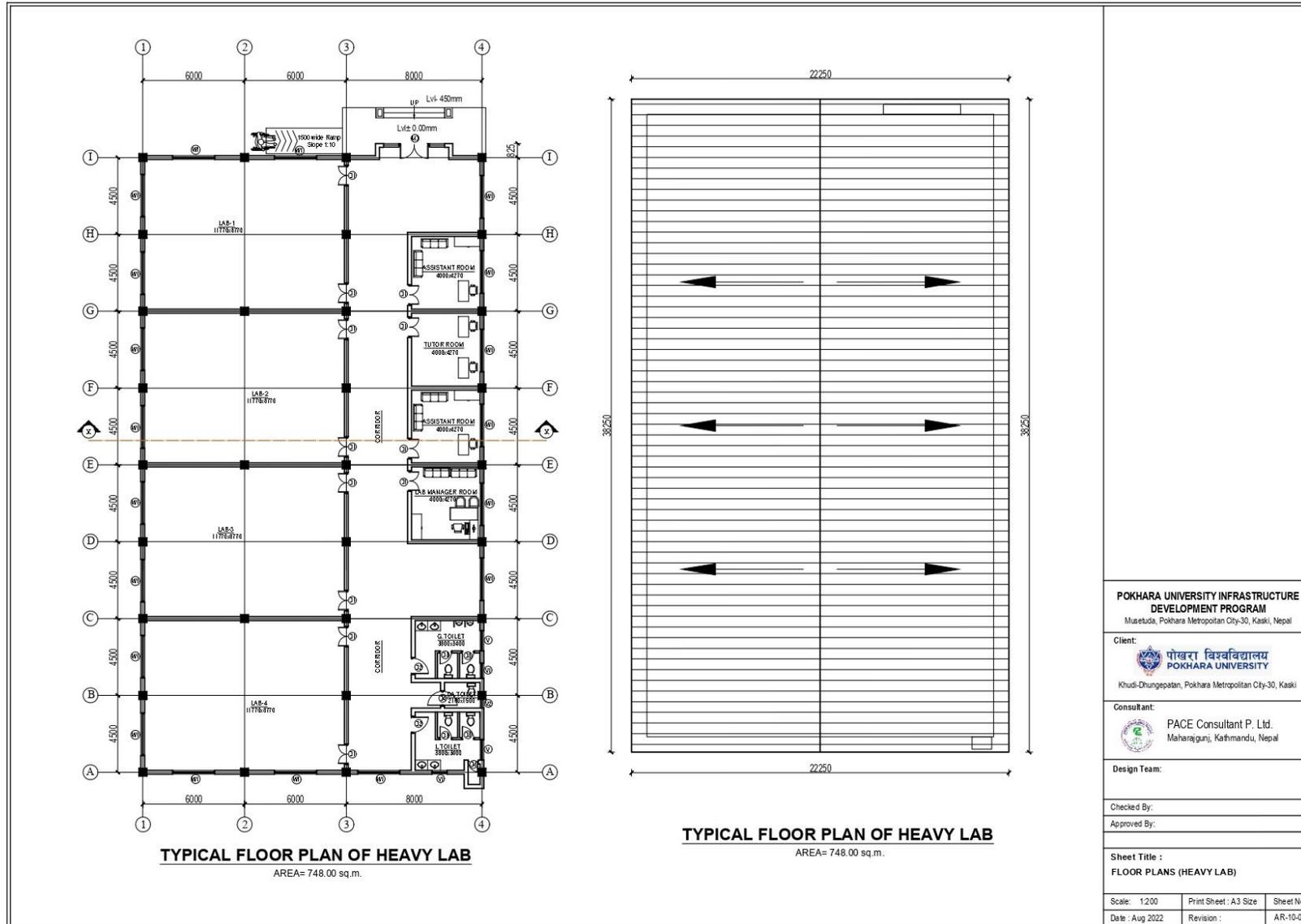
Approved By:

Sheet Title :

Scale: Print Sheet : A3 Size Sheet No.

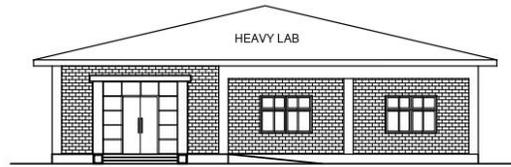
Date : August 2022 Revision : AR-4-01

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

POKHARA UNIVERSITY INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT PROGRAM Musebuda, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski, Nepal		
Client: पोखरा विश्वविद्यालय POKHARA UNIVERSITY Khudi-Chungepatan, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski		
Consultant: PACE Consultant P. Ltd. Maharajgunj, Kathmandu, Nepal		
Design Team:		
Checked By:		
Approved By:		
Sheet Title : FLOOR PLANS (HEAVY LAB)		
Scale: 1:200	Print Sheet : A3 Size	Sheet No.
Date : Aug 2022	Revision :	AR-10-01

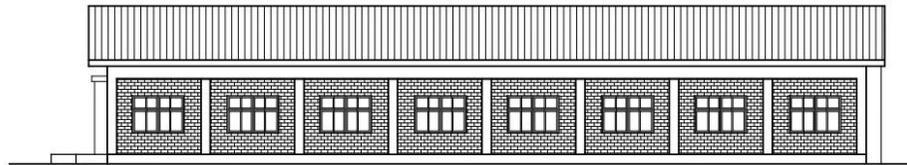
पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

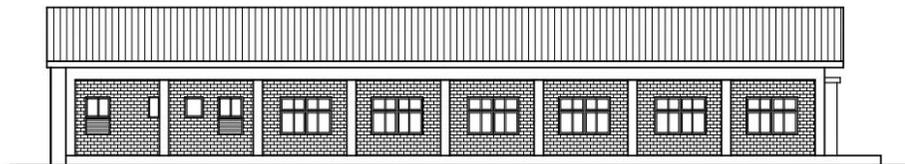
NORTH ELEVATION

SOUTH ELEVATION

WEST ELEVATION

EAST ELEVATION

**POKHARA UNIVERSITY INFRASTRUCTURE
DEVELOPMENT PROGRAM**
Musetuda, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski, Nepal

Client:
 **पोखरा विश्वविद्यालय
POKHARA UNIVERSITY**
Khudi-Chungepatan, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski

Consultant:
 PACE Consultant P. Ltd.
Maharagunj, Kathmandu, Nepal

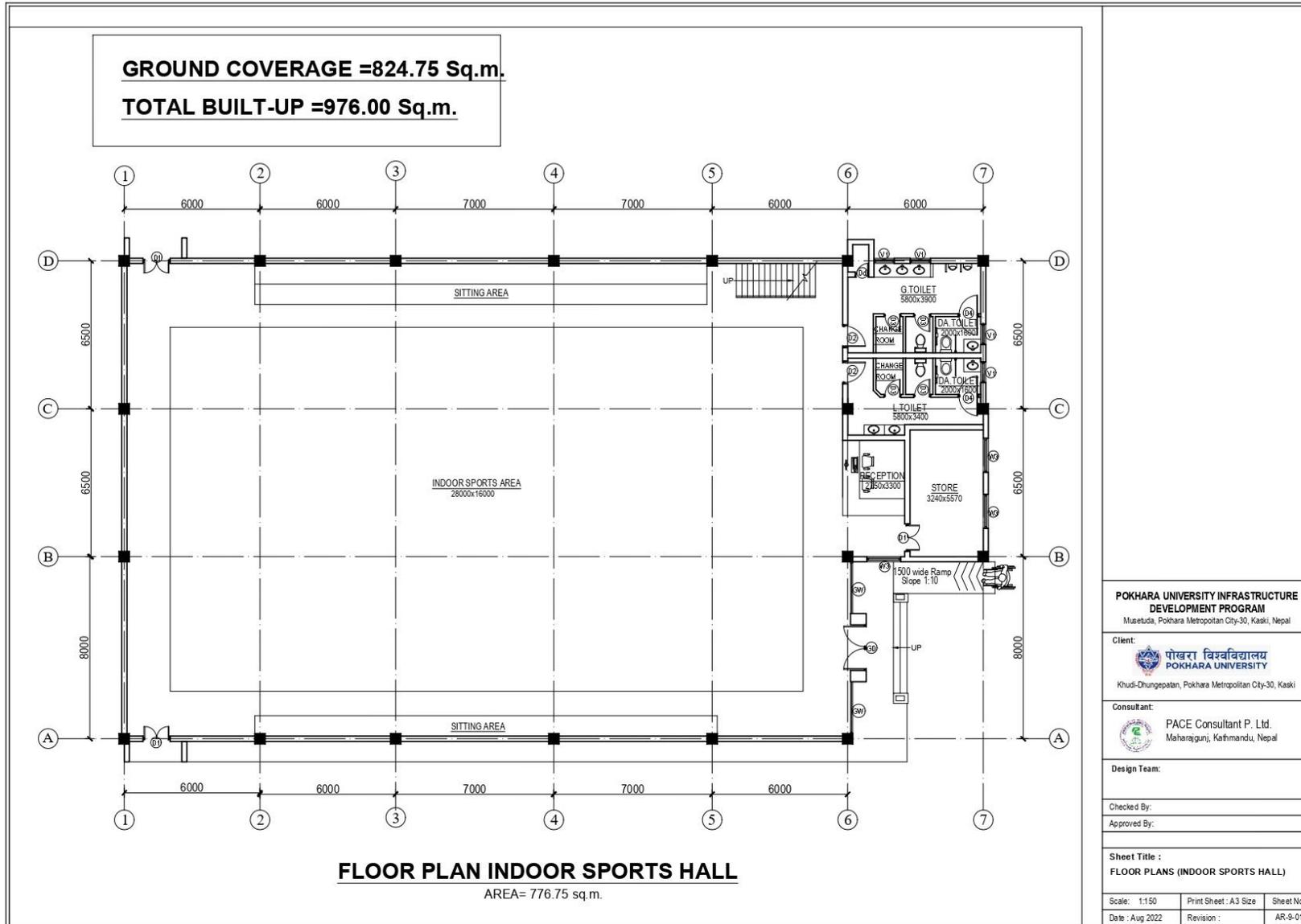
Design Team:

Checked By:

Approved By:

Sheet Title :
ELEVATIONS (HEAVY LAB)

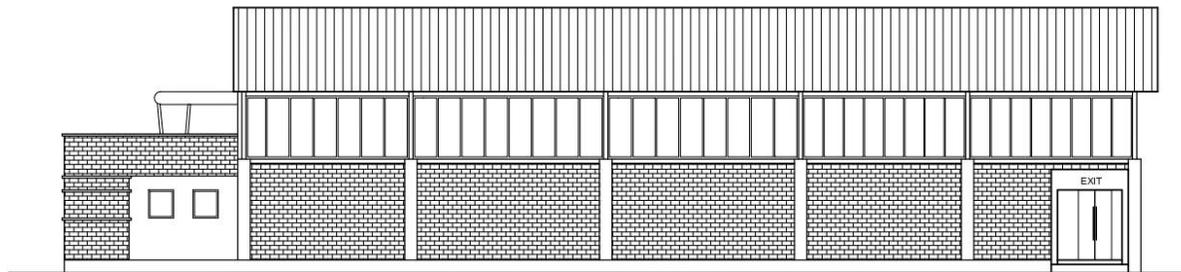
Scale: 1200	Print Sheet: A3 Size	Sheet No.
Date: Aug 2022	Revision:	AR-10-02

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

EAST ELEVATION

NORTH ELEVATION

**POKHARA UNIVERSITY INFRASTRUCTURE
DEVELOPMENT PROGRAM**
Musetuda, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski, Nepal

Client:
 **पोखरा विश्वविद्यालय
POKHARA UNIVERSITY**
Khudi-Chungepatan, Pokhara Metropolitan City-30, Kaski

Consultant:
 PACE Consultant P. Ltd.
Maharajgunj, Kathmandu, Nepal

Design Team:

Checked By:

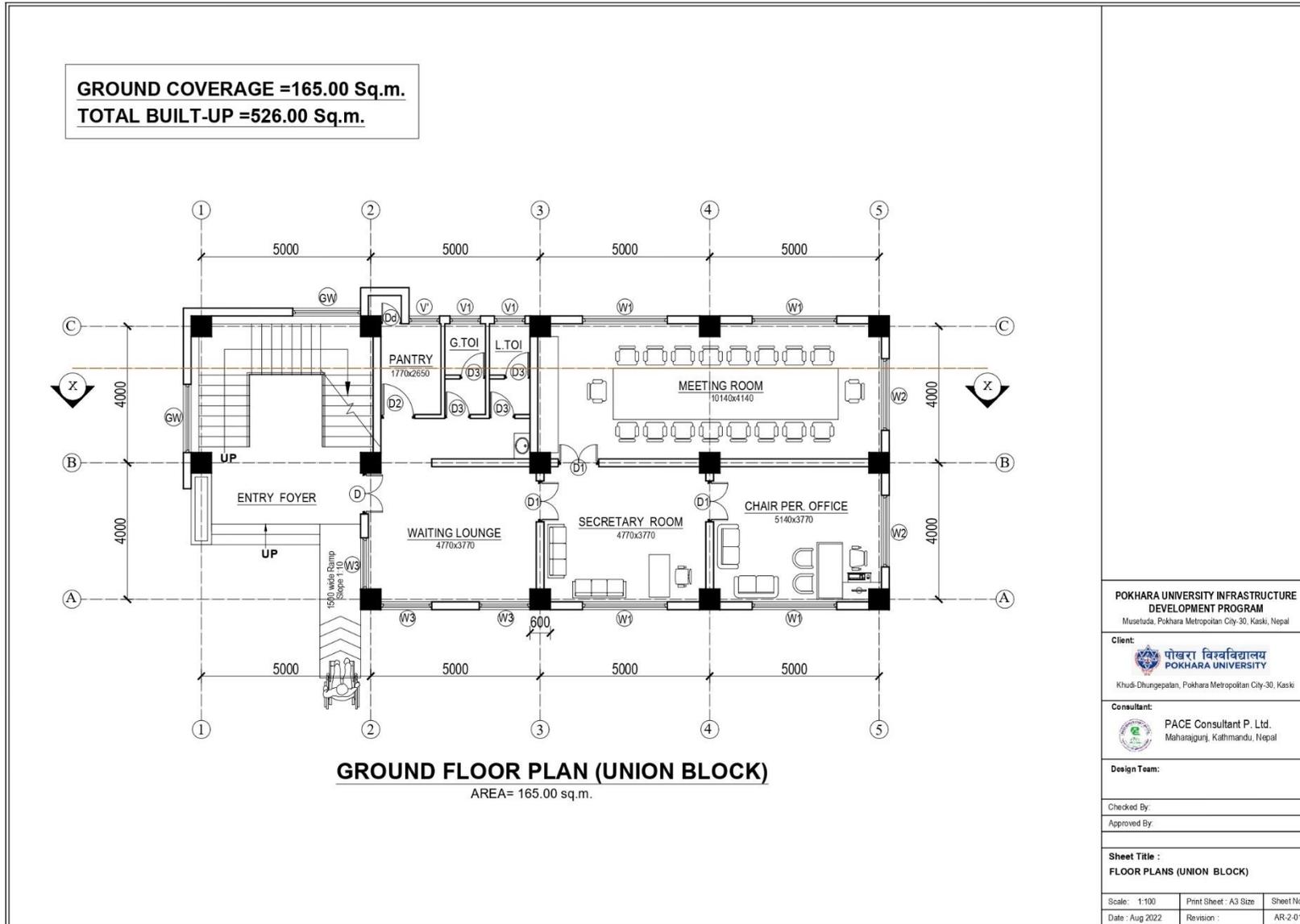
Approved By:

Sheet Title :
ELEVATIONS (INDOOR SPORTS HALL)

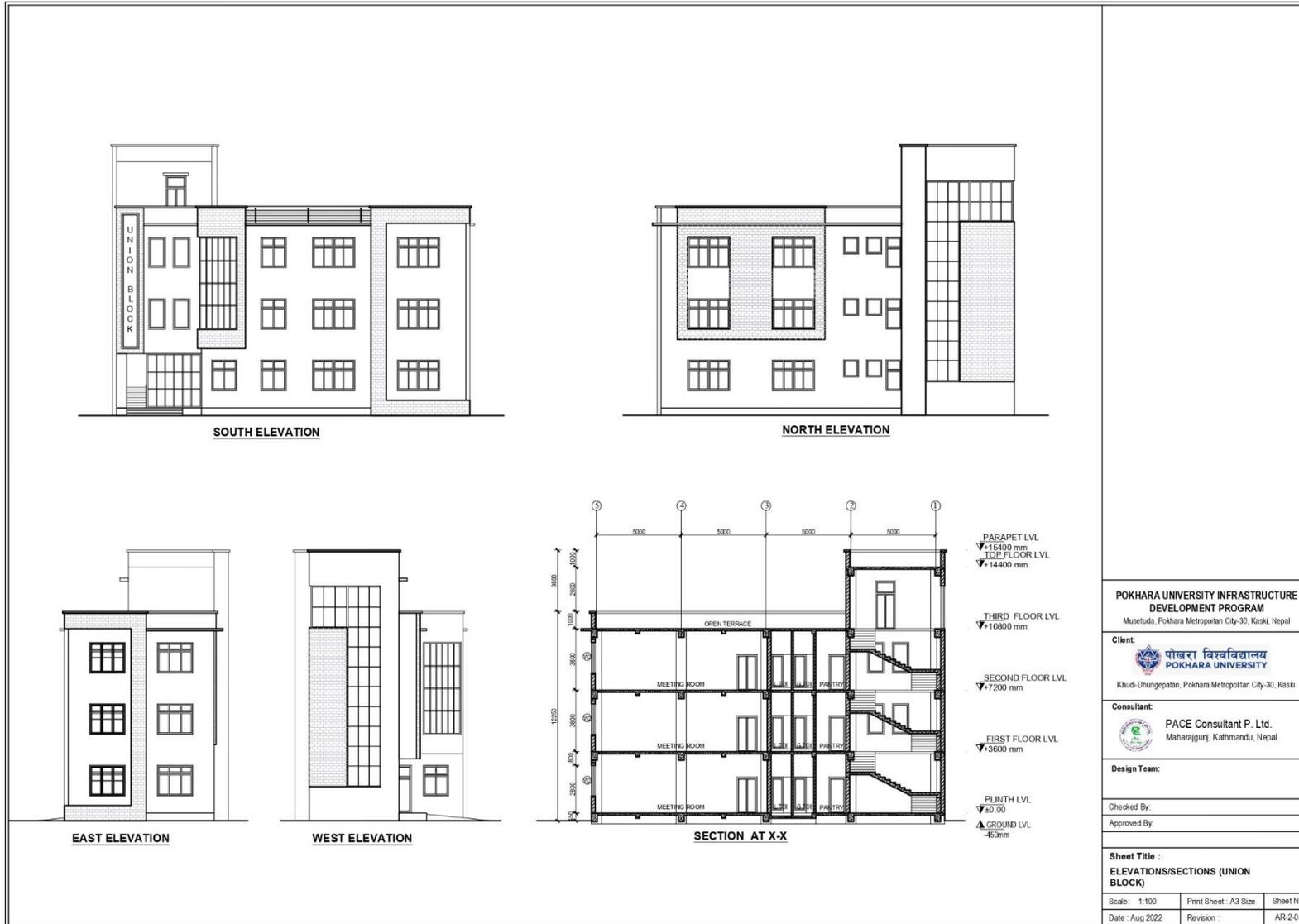
Scale: 1:150 Print Sheet : A3 Size Sheet No.:

Date : Aug 2022 Revision : AR-9-03

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

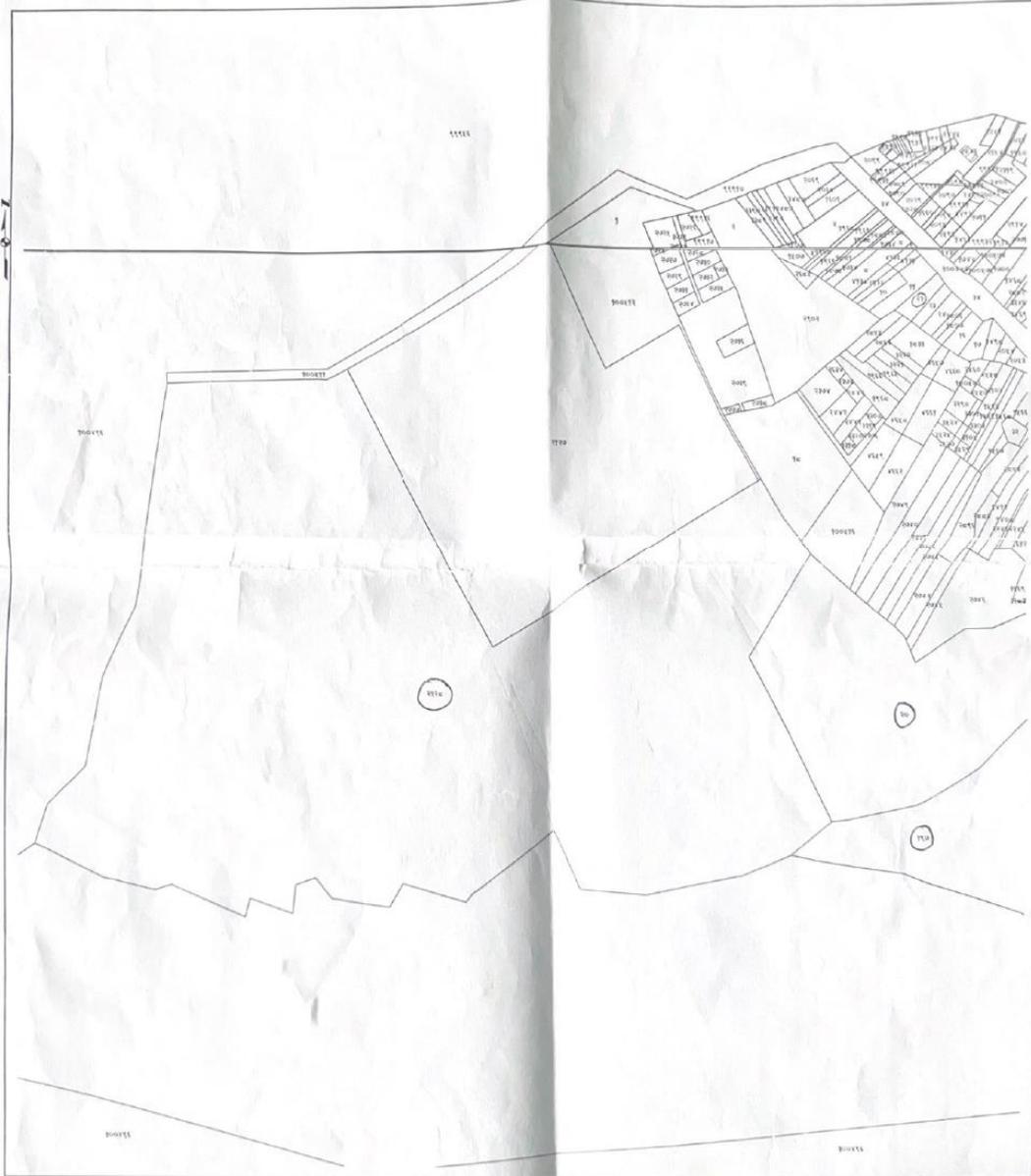
भूविज्ञान विभाग, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय
नापी विभाग
नापी कार्यालय लेखनाथ, कास्की

जिल्ला: कास्की
सीट नं. ०९४ १२०७

गा.वि.स./न.पा. इनामौर

बडा नं.३
स्केल १:२,५००

नक्शा प्रिन्ट (ब्लुप्रिन्टको सट्टामा उपलब्ध गराइएको)

श्री को पत्रानुसार र.नं. १४६२
पुनश्च: यो नक्सा, जिर्ण नक्साको जियोडेटावेसबाट प्रिन्ट गरिएको हुनाले कुनै त्रुटि भेटिएमा प्रमाणको आधारमा सुधार गर्न सकिने छ।

प्रिन्ट दिने ५१

को च.नं. मिति
मिति २०६९।१।१९ बाट लाग्ने राजश्व लिई तयार गरिएको।
प्रमाणको आधारमा सुधार गर्न सकिने छ।

स.सं.स.स.स.
स.सं.स.स.स.

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

अनुसूची ८: काटिने रूखको विस्तृत विवरण

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

क्र.स.	रुख	संख्या
१	खयर	१५६३
२	खिरो	१०
३	सिसौ	४७७
४	नीम	१
५	सिमल	१
जम्मा		२०५२

सुक्खा रुख: १४ वटा (सबै खयर)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

अनुसूची ९: फोटो

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

आयोजना स्थलको पूर्वी दिशामा रहेको नेपाल आयल निगम र फुटबल चौर
(२८° ७'४९.४२"उ., ८४° ४'४८.९७" पु.)

आयोजना स्थलभित्रको पश्चिम दिशामा रहेको गोरेटो
बाटो र सेती नदी
(२८° ७'४४.२७"उ., ८४° ४'५९.४७"पु.)

आयोजना स्थलभित्रको पश्चिम दिशामा सेती नदी तथा
घोतघोते खोलाले कटान/भूक्षय गराएको क्षेत्र
(२८° ७'४४.६०" उ, ८४° ४'४९.९७" पु)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

आयोजना स्थलभित्रको दक्षिण दिशामा रहेको
घोतघोते खोला
(२८° ७'४९.७६" उ., ८४° ४'४३.५१" पु.)

आयोजना स्थलभित्रको दक्षिण दिशामा रहेको
घोतघोते खोला
(२८° ७'४९.७६" उ., ८४° ४'४३.५१" पु.)

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

आयोजना सम्बन्धित सरोकारवाला, परामर्शदाता र प्रस्तावकर्ता

सुनुवाइमा उपस्थित स्थानीय र सरोकारवालाले आफ्नो राय प्रस्तुत गर्दै

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

अनुसूची १०: टोली सदस्यको स्वघोषणापत्र र बायोडाटा (CV)

प्रस्तावकको स्वघोषणापत्र

शीर्षकको नाम: पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना:

नाम: पोखरा विश्वविद्यालय

ठेगाना: पोखरा महानगरपालिका-३०, कास्की

फोन नं.: ०६१-५०४०४६

इमेल: puits@pu.edu.np, info@pu.edu.np

म निम्न घोषणा गर्दछु:

- (क) मैले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन टोलीलाई सही र सान्दर्भिक जानकारी प्रदान गरेको छु।
- (ख) मैले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन टोलीलाई व्यावसायिक र स्वतन्त्र रूपमा अध्ययन गर्न अनुमति दिएको छु।
- (ग) मैले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको सामग्री पढेको र बुझेको छु।
- (घ) म यस प्रतिवेदनमा प्रस्तावित सबै प्रभाव वृद्धि / न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू कार्यान्वयन गर्न सहमत छु र
- (ङ) शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयले यस प्रतिवेदनमा प्रस्तावित उपायहरू पर्याप्त छैन भने थप प्रभाव वृद्धि / न्यूनीकरण उपायहरू पनि लागु गर्न सक्दछ भन्नेमा सहमत छु।

हस्ताक्षर:

Sukanya
2022/07/19

नाम: इ. सुदिप अधिकारी

पद: सहायक प्रशासक

कार्यालयको छाप

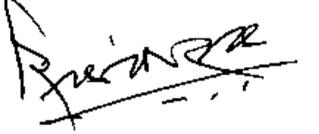

अध्ययन टोलीका सदस्यबाट घोषणापत्र

परियोजनाको शीर्षक: पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन

हामी निम्न घोषणा गर्छौं:

- i) मैले यो वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (वा. प्र. मु.) अध्ययनको सामग्री पढेको र जाँचेको छु।
- ii) मैले स्वीकार्य र मानक विधि प्रयोग गरी व्यवसायिक रूपमा अध्ययन सञ्चालन गरेको छु।
- iii) अध्ययन निष्कर्ष मेरो जानकारीअनुसार सही छन् र कुनै पनि तरिकाले परिवर्तन गरिएको छैन।

नाम	पद	दस्तखत
राजन राज पाण्डे	टोली प्रमुख	
शरद कुमार मानन्धर	वातावरण इन्जिनियर	
नारायणप्रसाद घिमिरे	जीवविज्ञ	
उज्ज्वलकृष्ण रघुवंशी	भूवैज्ञानिक	
सीताकुमारी केसी	समाजशास्त्री	

CURRICULUM VITAE (CV)

Position Title and No.	Team Leader
Name of Firm	Shrestha Consultant Pvt. Ltd.
Name of Expert	Mr. Rajan Raj Pandey
Date of Birth	28 November , 1961
Citizenship	Nepali

Education:

- **PhD Environmental Engineering**, Lincoln University College, KL, Malaysia
- **M. Sc. Environmental Engineering**, Tribhuvan University, Kathmandu, Nepal, 1999.
- **B. Sc. Civil Engineering**, Punjab University, Chandigarh, India 1984.

Awards and Membership

- **Nepal Engineering Council Reg. No. 1229 Civil “A”**
- Colombo Plan Scholarship to study B. Sc. in Civil Engineering
- **WHO Scholarship to study M. Sc. in Environmental Engineering**
- Member, Nepal Engineers Association

Adequacy for the Assignment:

Reference to Prior Work/Assignments that Best Illustrates Capability to Handle the Assigned Tasks
<p>Name of Assignment or Project: EIA Study and EMP Implementation of “Narayani River Training Works” within Chitwan National Park, Nepal; Position: EIA Team Leader; Year: Aug 2016 to Feb. 2021; Activities Performed: Responsible for overall coordination of the project, overall guidance to the team members Overall coordination and communication with different stakeholders collection of environmental data in and around the project vicinity, Environmental Impact Study, Socio-Economic Study, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts. From Aug 2016 to Feb. 2021</p>
<p>Name of Assignment or Project: Survey, design and report preparation of 2 WATSAN projects (over 5000 and 7000 population) and IEE study of both in Mid- hills of Nepal for DWSSM, Bagmati Province, Nepal; Position: Environmental Engg. Team Leader (part time); Year: Apr 2020- June 2021; Activities Performed: Responsible for overall coordination of the project, overall guidance to the team members Overall coordination and communication with different stakeholders collection of environmental data in and around the project vicinity, Environmental Impact Study, Socio-Economic Study, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts. From Apr 2020 to June 2021</p>
<p>Name of Assignment or Project: EIA study of ‘Lamki Branch Canal of Rani, Jamara, Kulariya Irrigation Project’ (WB supported), Kailali District, Nepal, (WB funded); Position: EIA Team Leader; Year: Jun 2016; Activities Performed: Responsible for overall coordination of the project, overall guidance to the team members Overall coordination and communication with different stakeholders collection of environmental data in and around the project vicinity, Environmental Impact Study, Socio-Economic Study, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts. Year: Jun 2016</p>
<p>Name of Assignment or Project: EIA Study for “River bed material Extraction from <i>Muguwa</i> and <i>Khairi</i> streams to utilize as construction material for ‘<i>Sikta</i> Irrigation Project” and submitted to Ministry of Irrigation, Nepal; Position: EIA Team Leader; Year: Feb- May 2015; Activities Performed: Responsible for overall coordination of the project, overall guidance to the team members Overall coordination and communication with different stakeholders collection of environmental data in and around the project vicinity, Environmental Impact Study, Socio-Economic Study, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts. From Feb to May 2015</p>
<p>Name of Assignment or Project: Completed EIA of ‘Brahmadev- Pancheshwor Access Road’ (an access road- 135 Kms. to the Dam site under the Mahakali Treaty between Nepal and India); Position: EIA Team Leader; Year: Feb 2013 to July 2015; Activities Performed: Responsible for overall coordination of the project, overall guidance to the team members Overall coordination and communication with different</p>

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

<p>stakeholders collection of environmental data in and around the project vicinity, Environmental Impact Study, Socio-Economic Study, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts. From Feb 2013 to July 2015</p>
<p>Name of Assignment or Project: EIA study of Kumaltari Irrigation Project (250 Ha command area) and submitted to the Ministry of Irrigation, Nepal for approval; Position: EIA Team Leader; Year: Feb 2014-June 2014; Activities Performed: Responsible for overall coordination of the project, overall guidance to the team members Overall coordination and communication with different stakeholders collection of environmental data in and around the project vicinity, Environmental Impact Study, Socio-Economic Study, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts. From Feb 2014- June 2014</p>
<p>Name of Assignment or Project: EIA study of Chhanna Irrigation Project planned in protected 'Khaptad National Park, Nepal' (covered with snow and frozen streams by early December); Position: EIA Team Leader;Year: Dec 2013; Activities Performed: Responsible for overall coordination of the project, overall guidance to the team members Overall coordination and communication with different stakeholders collection of environmental data in and around the project vicinity, Environmental Impact Study, Socio-Economic Study, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts. Year: Dec 2013</p>
<p>Name of Assignment or Project: Conducted 2 nos. of 5 day trainings, on “Environmental Impact Assessment and Environmental Audit” to the engineers of DWSS organized by National Water Supply and Sanitation Training Center (NWSSTC), Nepal; Position: Lead Trainer (Environmental Safeguards); Year: Nov 2012 & Mar 2014; Activities Performed: Responsible for overall coordination of the project, overall guidance to the team members Overall coordination and communication with different stakeholders collection of environmental data in and around the project vicinity, Environmental Impact Study, Socio-Economic Study, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts. From Nov 2012 & Mar 2014</p>
<p>Name of Assignment or Project: Completed the 'Survey/ Engineering and Environmental Design of Bagmati river Cleaning Program'- 8Kms. in Kathmandu, which included Design of 17 Kms. of Sewerage System, 3 Facultative Waste Stabilization Ponds, 1 Reed Bed, 3 Community Septic Tanks, River Training on both banks and Design of Road and Green Belt on both banks -including IEE. (ADB support) Position: Team Leader cum Env. Engineer; Year: 2003; Activities Performed: Responsible for overall coordination of the project, overall guidance to the team members Overall coordination and communication with different stakeholders collection of environmental data in and around the project vicinity, Environmental Impact Study, Socio-Economic Study, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts. Year: 2003</p>
<p>Name of Assignment or Project: Completed, IEE Study and Strategic IEE of 7 nos. of Rural Electrification Schemes (7 districts of central Nepal) both in ADB and Nepal Govt. formats for the Env. Division, Nepal Electricity Authority (NEA) – 15 reports altogether; Position: Team Leader cum Env. Engineer; Year: 2002; Activities Performed: Responsible for overall coordination of the project, overall guidance to the team members Overall coordination and communication with different stakeholders collection of environmental data in and around the project vicinity, Environmental Impact Study, Socio-Economic Study, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts. Year: 2002</p>
<p>Name of Assignment or Project: Completed IEE study of 'Sunkoshi Small Hydropower Project' – 2 MW capacity; Position: Env. Engineer; Year: 2001; Activities Performed: Responsible for overall coordination of the project, overall guidance to the team members Overall coordination and communication with different stakeholders collection of environmental data in and around the project vicinity, Environmental Impact Study, Socio-Economic Study, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts. Year: 2001</p>
<p>Name of Assignment or Project: Carried out IEE study and Preliminary EIA of proposed Second International Airport at Rudrapur, Lumbini, Nepal; Position: Env. Engineer; Year: 2000; Activities</p>

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

Performed: Responsible for overall coordination of the project, overall guidance to the team members Overall coordination and communication with different stakeholders collection of environmental data in and around the project vicinity, Environmental Impact Study, Socio-Economic Study, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts.
Year: 2000

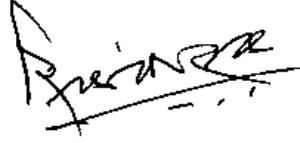
Expert's Contact Information:

Email: pandeynepal@yahoo.com

Mobile: 9841285593

Certification:

I, the undersigned, certify that to the best of my knowledge and belief, these data correctly describe me, my qualifications, and my experience.

Signature of Staff Member: **Mr. Rajan Raj Pandey**

CURRICULUM VITAE (CV)

Proposed Position	Biologist
Name of Consultant	Shrestha Consultant Pvt. Ltd.
Name of Expert	Dr. Narayan Prasad Ghimire
Date of Birth	23 January 1981
Nationality	Nepali

Education:

- **Ph. D. Entitled “Ecological study of surface water bodies in Sagarmatha National Park and Buffer Zone, Nepal”** in 2014
- **Masters in Science in Botany**, Central Department of Botany (T. U.), Kirtipur, Kathmandu in 2005.
- **Bachelor of Science in Botany**, Tribhuvan Multiple Campus (T.U.), Tansen, Palpa in 2003.

Adequacy for the Assignment:

Reference to Prior Work/ Assignments that Best Illustrates Capability to Handle the Assignment Tasks
<p>Name of Assignment or Project: Detail Architectural and Engineering Design and Construction Supervision of International Buddhist Conference and Meditation Hall and also preparation of <u>EIA</u>; Year: April 2017 to March 2020; Location: Lumbini; Main Project Features: The detail designed of the project has been developed as per Lumbini Master Plan, designed by Prof. Kenzō Tange, an eminent Japanese architect, and was approved by the Nepal Government and the United Nations in 1978; Details: Dome shape Sabha Hall, International Conference and Buddhist Meditation Hall having 5000 people capacity, Site Area: 39,060.84 Sqm, Total Plinth Area: 8386.88 Sqm; Total project cost: NRs. 358.50 Million; Client: Lumbini Development Trust; Employer: Shrestha Consultant Pvt. Ltd.; Position Held: Biologist; Activities Performed: Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation for projects.</p>
<p>Name of Assignment or Project: Preparation of <u>Initial Environment Examination (IEE)</u> of Development of Infrastructures for Integrated Check Post (ICP) at Nepalgunj, Nepal, Contract Amount: NRs. 369,510.00; Year: May 2018 to July 2020 (Intermittent input); Location: Nepalgunj Banke District Client: DUDBC, Babarmahal Kathmandu; Position Held: Biologist; Activities Performed: Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation for projects.</p>
<p>Name of Assignment or Project: Initial Environment Examination (IEE) study of Various Roads under Package No. DOR/GESU/337/073/74/034; Year: September 2017 to September 2019; Location: Various District; Main Project Features: Conduct Initial Environmental Examination (IEE) Study of following Roads:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Siladi-Ghamir-Arkhawang-Darlim-Bhimghite Road- 30 Km • Rakshe-Amarai-Kalyahar-Rajasthal-fulbari-Purkotdaha Road- 30 Km • Seugha-Simaghat-Purkotdaha Road- 30 Km • Tamghas-Khamsepani-Nayagau-Nadi-Suryatari-Puythan Road- 48 Km

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- Arbeni-Purtighat-Baralwa-Palungkhola Road- 18 Km
- Tamghas-Reshunga Road- 30 Km
- Resunga Nagar Chakrapath- 36 Km

Client: Geo-Environment & Social Unit, DoR, Chakupat, Lalitpur;

Year: September 2017 to September 2019

Position Held: Biologist; **Activities Performed:** Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation for projects.

Name of Assignment or Project: Preparation of Detailed Feasibility Study, ***EIA Study***, Detailed Architectural & **Engineering Design**, Working Drawing, Tender Document and **Construction Supervision** of following four markets:

- 1) Fruit and Vegetable Wholesale Market, Katahari, Biratnagar Morang; Site Area: 17881.00 Sqm, **Total Plinth Area: 2653.08 Sqm**; Total Floor Area: 3087.60 Sq. m. Total project cost: NRs. 15,48,49,061.00;
- 2) Fruit and Vegetable Wholesale Market, Butwal, Rupandehi, Site Area: 7102.00 Sqm, **Total Plinth Area: 2368 Sqm**; Total Floor Area: 2818.70 Sq. m. Total project cost: NRs. 5,21,52,131.86;
- 3) Livestock and Poultry Market, Damak, Jhapa; Site Area: 20698.00 Sqm, **Total Plinth Area: 1974.98 Sqm**; Total Floor Area: 2406.29 Sq. m. Project cost: NRs. 10,30,52,268.00;
- 4) Livestock and Poultry Wholesale Market, Mahendranagar-5, Dhanusha, **Total Plinth Area: 1050.80**;

Year: December 2014 to December 2018 (**Intermittent Input**);

Location: Biratnagar, Butwal, Jhapa, Janakpur

Client: Project for Agriculture Commercialization and Trade (PACT), MoALD, Maharajgunj, Kathmandu;

Position Held: Biologist; **Activities Performed:** Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation for projects.

Name of Assignment or Project: ***Initial Environment Examination*** study on Sustainable collection and extraction of stone, gravel and sand of Ratu River of Mahottari District, **Contract Amount:** NRs. 1,130,000.00;

Year: June 2018 to August 2018 (Intermittent input);

Location: Bardibas Municipality, Mahottari District

Client: Bardibas Municipality, Mahottari;

Position Held: Civil Engineer

Activities Performed:

Name of Assignment or Project: Feasibility of Industrial District, Daiji, Kanchanpur (198.71 Ha);

Year: March 2017 to Feb 2018; **Location:** Kanchanpur District; **Client:** Industrial District Management Limited (IDML), Balaju, Kathmandu; **Position Held:** Biologist; **Activities Performed:** Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation for projects.

Name of Assignment or Project: Consultancy services on Initial Environmental Examination (**IEE**) study of

1. Bhurunge Khola Bridge (Chhinchu-Jajarkot-Dunai Road) Jajarkot & Dolpa,

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

2. Dhungri Khola Bridge (Tamghas-Sandhikharka-Pyuthan Road) Arghakhachi and
3. Tadi Khola Bridge (Gangate-Tadi-Labdu-Samundrar-Golfu Road) Nuwakot
(GESU/BIMP/02/072/073);

Contract Amount: NRs. 8,20,000.00;

Year: April 2016 to June 2017 (Intermittent input);

Location: Jajarkot, Dolpa, Arghakhachi and Nuwakot;

Client: Geo-environment & Social Unit, Babarmahal, Kathmandu;

Position Held: Biologist: **Activities Performed:** Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation for projects.

Name of Assignment or Project: Initial Environment Examination study on Sustainable collection and extraction of stone, gravel and sand of

- Samari Khola
- Aagraa Khola
- Lpaa Khola
- Bakaiya Khola
- Bhorle Khahare Khola
- Bhimfedi Khola
- Sisneri Khola of Makwanpur District,

Year: April 2017 to June 2017;

Location: Makwanpur District;

Client: Office of District Development Committee, Makwanpur;

Position Held: Biologist: **Activities Performed:** Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation for projects.

Name of Assignment or Project: Detail Architectural and Engineering Design of Office Building of District Technical Office of Kailali District; **Year:** November 2016-Feb 2017; **Location:** Dhangadi, Kailali; **Client:** District Technical Office, Dhangadi, Kailali; **Position Held:** Biologist: **Activities Performed:** Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation for projects.

Name of Assignment or Project: Initial Environmental Examination (IEE) of Sustainable sediment extraction from

- Budhi Khola,
- Khadam Khola,
- Gachhiya Khola
- Lohandra Khola,

Contract Amount: NRs. 293,303.00

Location: Morang District;

Year: March 2016 to May 2016 (Intermittent input);

Location: Morang District;

Client: Office of District Development Committee, Morang;

Position Held: Biologist: **Activities Performed:** Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation for projects.

Name of Assignment or Project: Initial Environment Examination (**IEE**) study on Sustainable collection and extraction of stone, gravel & sand from **Java, Tila and Hima river of Jumla District, Contract Amount:** NRs. 1,300,000.00; **Year:** June 2016 to August 2016; **Location:** Jumla District; **Client:** Office of District Development Committee, Jumla; **Position Held:** Biologist; **Activities Performed:** Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation for projects.

Name of Assignment or Project: Detail Topographical Survey, Design, Road Inventory and Report Preparation of Chhorepatan- Kristi – Nirmal Pokhari- Bharat Pokhari Road-23.5 km, Kaski District; **Year:** June 2015-October 2015; **Location:** Kaski District; **Client:** District Technical Office, Kaski District; **Position Held:** Biologist; **Activities Performed:** Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation for projects.

Name of Assignment or Project: Detail Architectural and Engineering Design of Office Building of District Technical Office, Dolakha; **Year:** Dec 2014 to Feb 2015; **Location:** Charikot, Dolakha; **Client:** District Technical Office, Charikot, Dolakha;

From 2010 To date

Name of Assignment or Project: Design Drawings, planning Architectural / Interior Landscaping / Acoustic, Laundry, Boilers, Security Design/Drawings, Working /shop Drawings as Local Consultant for the “Sheraton Kathmandu Hotel”. Land Survey, By-laws analysis, Design/Drawings of boundary walls, Complete **EIA** & Approval, Structural Analysis and Report, municipal approval, design/drawing, **supervision** & testing of Foundation piles of load up to 500 ton and three storey basement excavation with protection piling works up to 22m depth of **3B + G+ 17** storey 210 plus Bed 5 star “Sheraton Kathmandu Hotel” **The total built up area: 438,566.17 sq. ft., Plinth area: 1940 Sq.m; Total project cost:** NRs. 10 Billion.; **Year:** January 2016 to July 2021 (Intermittent input); **Location:** Kathmandu District; **Client:** MIT GROUP HOLDINGS NEPAL PVT. LTD.; **Position Held:** Biologist; **Activities Performed:** Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation for projects.

Name of Assignment or Project: **Name of Assignment or Project:** Detail Design Drawing of Propose Resort Complex includes Landscaping, Vehicle Parking for 200 vehicles, Swimming Pool, Residential Cottage, Restaurant, Conference Hall, Fitness Centre Jacuzzi/Sauna etc. at Kurintar in front of Manakamana Cable Car at around 11 Ropanies 6 Anna of land and also successfully completed the consulting work for **IEE**. The Resort has main Building of **2B + 8 storey. Project cost is approximately:** NRs 11 crore; **Year: Completion** February 2016; **Location:** Gorkha; **Client:** New Society Builders P. Ltd; **Position Held:** Biologist; **Activities Performed:** Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation for projects.

From 2015 to July 2021 ((Intermittent input);

As a biologist he is responsible for the following Projects:

- Preparation of Detail Project Report (DPR) and Environment Impact Assessment (**EIA**) of Industrial District at Daiji, Kanchanpur. **Contract Amount: NRs. 47,15,000.00; Year:**
- Preparation of Detail Project Report (DPR) and Environment Impact Assessment (**EIA**) of Industrial District at Lamki Kailali. **Contract Amount: NRs. 60,57,500.00;**

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- Feasibility Study for identification of settlement for compact settlement development and preparation of Detail plan and detail engineering report of prioritized infrastructure project:
- Feasibility study of Ring road Alignment and preparation of detail Engineering Report in Kushma Municipality of parbat District:
- Detailed Engineering Survey, DCP Test, Design of Roads, concise **IEE Study** and Preparation of DPR of,
 - Ugratara – Melauli Road, Darcheldhura, Baitadi (78.504 Km)
 - Bhartola- Jojivi-Shera Road, Darchula (45.497 Km)

Contract Amount: NRs. 79,48,464.00

From June 2013 to 2021

Name of assignment or project: Lamahi-Ghorahi Transmission Line Project

Position held: Biological Expert

Activities performed: Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation, Maintain constant liaison with client and key stakeholders (Community Forest User Groups; Division Forest Offices), support in development of biological part of Environmental Management Action Plan (EMAP) and EIA report preparation.

From 2012 to 2013

Name of assignment or project: Upper Solu Khola Hhydroelectric Project

Position held: Biological Expert

Activities performed: Biological baseline data preparing and compilation, Impact identification and prediction by the project on biological environment, Formulate and design of site specific biological environmental mitigation measures and ensure its implementation, Maintain constant liaison with client and key stakeholders (Community Forest User Groups; Division Forest Offices), support in development of biological part of Environmental Management Action Plan (EMAP) and EIA report preparation.

From 2011 to 2012

Expert's Contact Information:

Email:

Phone: 5532305

Certification:

I, the undersigned, certify to the best of my knowledge and belief that these data correctly describes me, my qualifications and experience

CURRICULUM VITAE (CV)

Proposed Position	Geologist
Name of Firm	Shrestha Consultant Pvt. Ltd.
Name of Expert	Mr. Ujjwal Krishna Raghubansha
Date of Birth	24/10/1980
Citizenship	Nepali

Education:

Degree of Education	Institution / Board	Completion Year
M.Sc. in Engineering Geology	Central Department of Geology, TU, Nepal	2006

Membership in Professional Associations and Publications:

- Life Member, Nepal Geological Society (L.N.: 596).

Adequacy for the Assignment:

Reference to Prior Work/ Assignments that Best Illustrates Capability to Handle the Assignment Tasks
<p>Name of Assignment or Project: Preparation of Environmental Impact Assessment (EIA) of Dinesh Ramji Smriti Bahuprabidhik Shikshyala at ward no. 5, Chautara Sangachokgadi Municipality, Sindhupalchok.</p> <p>Name of Assignment or Project: Detail Architectural and Engineering Design and Construction Supervision of International Buddhist Conference and Meditation Hall and also preparation of EIA report; Year: April 2017 to March 2020; Location: Lumbini; Main Project Features: The detail designed of the project has been developed as per Lumbini Master Plan, designed by Prof. Kenzō Tange, an eminent Japanese architect, and was approved by the Nepal Government and the United Nations in 1978; Details: Dome shape Sabha Hall, International Conference and Buddhist Meditation Hall having 5000 people capacity, Site Area: 39,060.84 Sqm, Total Plinth Area: 8386.88 Sqm; Total project cost: NRs. 358.50 Million; Client: Lumbini Development Trust; Employer: Shrestha Consultant Pvt. Ltd.; Position Held: Senior Geologist; Activities Performed: Responsible for monitoring soil investigation, analyzing the bearing capacity, recommend the foundation type, check the quality of construction materials, laboratory tests for construction purposes as well as the stability analysis of unstable slopes. Actively involved as a geotechnical engineer for in-situ soil investigation, bore log preparation, laboratory testing, data analysis and manipulation, bearing capacity calculation, selection of foundation type and report preparation. Site Visit, Drilling, Soil Investigation and Geotechnical Report Preparation for the Project.</p>
<p>Name of Assignment or Project: Preparation of Initial Environment Examination of Development of Infrastructures for Integrated Check Post (ICP) at Nepalgunj, Nepal, Contract Amount: NRs. 369,510.00;</p> <p>Year: May 2018 to July 2020;</p> <p>Location: Nepalgunj Banke District</p> <p>Client: DUDBC, Babarmahal Kathmandu;</p> <p>Position Held: Senior Geologist; Activities Performed: Carry out desk study, review the existing documents, attend meeting with stakeholders, Performed the soil investigation work with field test and laboratory tests. Preparation of soil investigation report and other services as per the expertise.</p> <p>Name of Assignment or Project: Initial Environment Examination (IEE) study of Various Roads under Package No. DOR/GESU/337/073/74/034; Contract Amount: NRs. 18,55,000.00;</p> <p>Year: September 2017 to September 2019;</p>

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

Location: Various District;

Main Project Features: Conduct Initial Environmental Examination (IEE) Study of following Roads:

- Siladi-Ghamir-Arkhang-Darlim-Bhimghite Road- 30 Km
- Raksho-Amarai-Kalyahar-Rajasthal-fulbari-Purkotdaha Road- 30 Km
- Seugha-Simaghat-Purkotdaha Road- 30 Km
- Tamghas-Khamsepani-Nayagau-Nadi-Suryatari-Puythan Road- 48 Km
- Arbeni-Purtighat-Baralwa-Palungkhola Road- 18 Km
- Tamghas-Reshunga Road- 30 Km
- Resunga Nagar Chakrapath- 36 Km

Client: Geo-Environment & Social Unit, DoR, Chakapat, Lalitpur;

Position Held: Geologist; **Activities Performed:** Soil investigation of road alignments (DCP tests, sampling and lab testing), evaluation of sub grade, design of pavement support, assessment of slope conditions and design of stabilization measures at critical locations and construction materials investigation for the road.

Name of Assignment or Project: Detail Engineering Design, Drawing, Cost Estimate and Report Preparation of Cricket Stadium of Mayadevi Rural Municipality, Rupandehi District; **Year:** 5th May 2019 to 6th October 2019; **Location:** Rupandehi District; **Client:** Mayadevi Rural Municipality; **Position Held:** Senior Geologist; **Activities Performed:** Prepare the checklist and questionnaire regarding the geological features for the reconnaissance survey and detail field survey, Define roles and responsibilities of each Soil Investigation members, Extensively participate in the data collection process and its interpretation mostly concentrating on the geological aspect, Performed Geological assessment, Soil Investigation, Laboratory testing, calculation of bearing capacity, foundation design, Write report in the relevant sector in geological and geo technical aspect and support at designing phase.

Name of Assignment or Project: "Preparation Of Master Plan Of Bus Park, Vegetable & Fruit Market, Cold Store And Parashuram Municipality Garden At Jogbudha, Parshuram Municipality, Dadeldhura"

Year: February 2019 to July 2019;

Location: Dadeldhura

Client: Parshuram Municipality, Jogbudha, Dadeldhura, Sudoorpaschim Province;

Position Held: Senior Geologist; **Activities Performed:** Carry out desk study, review the existing documents, attend meeting with stakeholders, Performed the soil investigation work with field test and laboratory tests. Preparation of soil investigation report and other services as per the expertise.

Name of Assignment or Project:

- Preparation of Feasibility Study and Detailed Project Report of View Tower, Recreational Hall and Tourism Park in Shivalaya Hill Station at Gokulganga Rural Municipality, Ramechhap, Nepal.
- Preparation of Feasibility Study and Detailed Project Report of View Tower, Recreational Hall and Tourism Park in Hill Station at Mude, Lisankhupakhar Rural Municipality, Sindhupalchowk, Nepal.

Year: March 2019 to June 2019 (Intermittent input);

Location: Ramechhap, Sindhupalchowk

Client: Ministry of Industry, Tourism, Forest and Environment Tourism Development Project (TDP);

Position Held: Senior Geologist; **Activities Performed:** Carry out desk study, review the existing documents, attend meeting with stakeholders, Performed the soil investigation work with field test and laboratory tests. Preparation of soil investigation report and other services as per the

expertise.

Name of Assignment or Project: Preparation of Master Plan of Bus Park, Vegetable & Fruit Market, Cold Store and Parashuram Municipality Garden at Jogbudha, Parshuram Municipality, Dadeldhura; **Year:** Feb 2019 to July 2019; **Location:** Dadeldhura District; **Client:** Parshuram Municipality, Jogbudha, Dadeldhura, Sudoorpaschim Province; **Position Held:** Senior Geologist; **Activities Performed:** Prepare the checklist and questionnaire regarding the geological features for the reconnaissance survey and detail field survey, Define roles and responsibilities of each Soil Investigation members, Extensively participate in the data collection process and its interpretation mostly concentrating on the geological aspect, Performed Geological assessment, Soil Investigation, Laboratory testing, calculation of bearing capacity, foundation design, Write report in the relevant sector in geological and geo technical aspect and support at designing phase.

Name of Assignment or Project: Preparation of Rural Development Plan/Master Plan of Balephi Rural Municipality; **Year:** 1st August 2018 to 6th June 2019; **Location:** Sindhupalchowk District; **Client:** Balephi Rural Municipality; **Position Held:** Senior Geologist; **Activities Performed:** Prepare the checklist and questionnaire regarding the geological features for the reconnaissance survey and detail field survey, Define roles and responsibilities of each Soil Investigation members, Extensively participate in the data collection process and its interpretation mostly concentrating on the geological aspect, Performed Geological assessment, Soil Investigation. Write report in the relevant sector in geological and geo technical aspect and support.

Name of Assignment or Project: Feasibility Study of Industrial District, Daiji, Kanchanpur. (198.71Ha), Contract No.: ID-FS4-DID-QCBS-73/74; **Year:** March 2017 to January 2018; **Location:** Kanchanpur; **Client:** Industrial area Management Limited; **Position Held:** Senior Geologist; **Activities Performed:** Prepare the checklist and questionnaire regarding the geological features for the reconnaissance survey and detail field survey, Define roles and responsibilities of each Soil Investigation members, Extensively participate in the data collection process and its interpretation mostly concentrating on the geological aspect, Performed Geological assessment, Soil Investigation, Laboratory testing, calculation of bearing capacity, foundation design, Write report in the relevant sector in geological and geo technical aspect and support at designing phase.

Name of Assignment or Project: Preparation of Detailed Feasibility Study, **EIA Study**, Detailed Architectural & **Engineering Design**, Working Drawing, Tender Document and **Construction Supervision** of following four markets:

- 5) Fruit and Vegetable Wholesale Market, Katahari, Biratnagar Morang; Site Area: 17881.00 Sqm, **Total Plinth Area: 2653.08 Sqm**; Total Floor Area: 3087.60 Sq. m. Total project cost: NRs. 15,48,49,061.00;
- 6) Fruit and Vegetable Wholesale Market, Butwal, Rupandehi, Site Area: 7102.00 Sqm, **Total Plinth Area: 2368 Sqm**; Total Floor Area: 2818.70 Sq. m. Total project cost: NRs. 5,21,52,131.86;
- 7) Livestock and Poultry Market, Damak, Jhapa; Site Area: 20698.00 Sqm, **Total Plinth Area: 1974.98 Sqm**; Total Floor Area: 2406.29 Sq. m. Project cost: NRs. 10,30,52,268.00;
- 8) Livestock and Poultry Wholesale Market, Mahendranagar-5, Dhanusha, **Total Plinth Area: 1050.80**;

Year: December 2014 to December 2018 (**Intermittent Input**);

Location: Biratnagar, Butwal, Jhapa, Janakpur

Client: Project for Agriculture Commercialization and Trade (PACT), MoALD, Maharajgunj, Kathmandu;

Position Held: Senior Geologist; **Activities Performed:** Responsible for monitoring soil investigation, analyzing the bearing capacity, recommend the foundation type, check the quality of construction materials, laboratory tests for construction purposes as well as the stability analysis of unstable slopes. Actively involved as a geotechnical engineer for in-situ soil investigation, bore log preparation, laboratory testing, data analysis and manipulation, bearing capacity calculation, selection of foundation type and report preparation. Site Visit, Drilling, Soil Investigation and Geotechnical Report Preparation for the Project.

Name of Assignment or Project: Initial Environment Examination study on Sustainable collection and extraction of stone, gravel and sand of

- Samari Khola,
- Aagraa Khola,
- Ipa Khola,
- Bakaiya Khola,
- Bhorle Khahare Khola,
- Bhimfedi Khola
- Sisneri Khola of Makwanpur District,

Contract Amount: NRs. 10,92,000.00;;

Year: April 2017 to June 2017;

Location: Makwanpur District;

Client: Office of District Development Committee, Makwanpur;

Position Held: Senior Geologist; **Activities Performed:** Carry out desk study, review the existing documents, attend meeting with stakeholders, Performed the soil investigation work with field test and laboratory tests. Preparation of soil investigation report and other services as per the expertise.

Name of Assignment or Project: Consultancy services on Initial Environmental Examination (IEE) study of

1. Bhurunge Khola Bridge (Chhinchu-Jajarkot-Dunai Road) Jajarkot & Dolpa,
2. Dhungri Khola Bridge (Tamghas-Sandhikharka-Pyuthan Road) Arghakhachi and
3. Tadi Khola Bridge (Gangate-Tadi-Labdu-Samundratar-Golfu Road) Nuwakot (GESU/BIMP/02/072/073);

Contract Amount: NRs. 8,20,000.00;

Year: April 2016 to June 2017;

Location: Jajarkot, Dolpa, Arghakhachi and Nuwakot;

Client: Geo-environment & Social Unit, Babarmahal, Kathmandu;

Position Held: Senior Geologist; **Activities Performed:** Carry out desk study, review the existing documents, attend meeting with stakeholders, Performed the soil investigation work with field test and laboratory tests. Preparation of soil investigation report and other services as per the expertise.

Name of Assignment or Project: Initial Environment Examination (IEE) study on Sustainable collection and extraction of stone, gravel & sand from **Java, Tila and Hima river of Jumla District, Contract Amount:** NRs. 1,300,000.00;

Year: June 2016 to August 2016 (Intermittent input);

Location: Jumla District;

Client: Office of District Development Committee, Jumla;

Position Held: Senior Geologist; **Activities Performed:** Carry out desk study, review the existing documents, attend meeting with stakeholders, Performed the soil investigation work with field test and laboratory tests. Preparation of soil investigation report and other services as per the expertise.

Name of Assignment or Project: Initial Environmental Examination (IEE) of Sustainable sediment extraction from

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- Budhi Khola,
- Khadam Khola,
- Gachhiya Khola
- Lohandra Khola,

Contract Amount: NRs. 293,303.00

Location: Morang District;

Year: March 2016 to May 2016;

Location: Morang District;

Client: Office of District Development Committee, Morang;

Position Held: Senior Geologist; **Activities Performed:** Carry out desk study, review the existing documents, attend meeting with stakeholders, Performed the soil investigation work with field test and laboratory tests. Preparation of soil investigation report and other services as per the expertise.

From August 2013 to date (Intermittent Input);

Name of Assignment or Project: Design Drawings, planning Architectural / Interior Landscaping / Acoustic, Laundry, Boilers, Security Design/Drawings, Working /shop Drawings as Local Consultant for the "Sheraton Kathmandu Hotel". Land Survey, By-laws analysis, Design/Drawings of boundary walls, Complete **EIA** & Approval, Structural Analysis and Report, municipal approval, design/drawing, **supervision** & testing of Foundation piles of load up to 500 ton and three storey basement excavation with protection piling works up to 22m depth of **3B + G+ 17** storey 210 plus Bed 5 star "Sheraton Kathmandu Hotel" **The total built up area: 438,566.17 sq. ft., Plinth area: 1940 Sq.m; Total project cost:** NRs. 10 Billion.; **Year:** January 2016 to July 2021 (Intermittent input); **Location:** Kathmandu District; **Client:** MIT GROUP HOLDINGS NEPAL PVT. LTD.; **Position Held:** Geologist; **Activities Performed:** Responsible for monitoring soil investigation, analyzing the bearing capacity, recommend the foundation type, check the quality of construction materials, laboratory tests for construction purposes as well as the stability analysis of unstable slopes. Actively involved as a geotechnical engineer for in-situ soil investigation, bore log preparation, laboratory testing, data analysis and manipulation, bearing capacity calculation, selection of foundation type and report preparation. Site Visit, Drilling, Soil Investigation and Geotechnical Report Preparation for the Project.

Name of Assignment or Project: Master plan and Detailed Project report "DPR" of a **2B+10** storey commercial building of total built-up area 11,604 Sq.m. of Nepal Jaycees at Thapathali, Kathmandu; **Project features;** The building has some special features such as mechanized car showroom at upper floors, escalators, elevators, cinema hall etc.; **Year:** 7th November 2019 to 12th November 2020; **Location:** Kathmandu District; **Client:** JCI Nepal; **Position Held:** Geologist; **Activities Performed:** Responsible for monitoring soil investigation, analyzing the bearing capacity, recommend the foundation type, check the quality of construction materials, laboratory tests for construction purposes as well as the stability analysis of unstable slopes. Actively involved as a geotechnical engineer for in-situ soil investigation, bore log preparation, laboratory testing, data analysis and manipulation, bearing capacity calculation, selection of foundation type and report preparation. Site Visit, Drilling, Soil Investigation and Geotechnical Report Preparation for the Project.

Name of Assignment or Project: **Name of Assignment or Project: Detail Design** Drawing of Propose Resort Complex includes Landscaping, Vehicle Parking for 200 vehicles, Swimming Pool, Residential Cottage, Restaurant, Conference Hall, Fitness Centre Jacuzzi/Sauna etc. at Kurintar in front of Manakamana Cable Car at around 11 Ropanies 6 Anna of land and also successfully completed the consulting work for **IEE**. The Resort has main Building of **2B + 8 storey**. **Project cost is approximately:** NRs 11 crore; **Year: Completion** February 2016; **Location:** Gorkha; **Client:** New Society Builders P. Ltd; **Position Held:** Geologist; **Activities Performed:** Responsible for monitoring soil investigation, analyzing the bearing capacity,

recommend the foundation type, check the quality of construction materials, laboratory tests for construction purposes as well as the stability analysis of unstable slopes. Actively involved as a geotechnical engineer for in-situ soil investigation, bore log preparation, laboratory testing, data analysis and manipulation, bearing capacity calculation, selection of foundation type and report preparation. Site Visit, Drilling, Soil Investigation and Geotechnical Report Preparation for the Project.

From 2015 to July 2021 ((Intermittent input);

Name of Assignment or Project: Name of Assignment or Project: Preparation of Detail Project Report (DPR) and Environment Impact Assessment (**EIA**) of Industrial District at Daiji, Kanchanpur. **Contract Amount: NRs. 47,15,000.00; Year:** January 2018 to 2021(Intermittent input); **Location:** Daiji, Kanchanpur; **Client:** IDML Balaju Kathmandu; **Position Held:** Geologist; **Activities Performed:** Carry out desk study, review the existing documents, attend meeting with stakeholders, Performed the soil investigation work with field test and laboratory tests. Preparation of soil investigation report and other services as per the expertise.

Name of Assignment or Project: Name of Assignment or Project: Preparation of Detail Project Report (DPR) and Environment Impact Assessment (**EIA**) of Industrial District at Lamki Kailali. **Contract Amount: NRs. 60,57,500.00; Year:** January 2018 to 2021; **Location:** Lamki Kailali; **Client:** IDML Balaju Kathmandu; **Position Held:** Geologist; **Activities Performed:** Carry out desk study, review the existing documents, attend meeting with stakeholders, Performed the preliminary soil investigation work. Preparation of soil investigation report and other services as per the expertise.

Name of Assignment or Project: Name of Assignment or Project: Feasibility Study for identification of settlement for compact settlement development and preparation of Detail plan and detail engineering report of prioritized infrastructure project: **Year:** May 2017 to May 2018 (Intermittent input); **Location:** Nepal; **Client:** Department of Urban Development and Building construction; **Position Held:** Geologist; **Activities Performed:** Carry out desk study, review the existing documents, attend meeting with stakeholders, Performed the soil investigation work with field test and laboratory tests. Preparation of soil investigation report and other services as per the expertise.

Name of Assignment or Project: Name of Assignment or Project: Feasibility study of Ring road Alignment and preparation of detail Engineering Report in Kushma Municipality of parbat District: **Year:** April 2017 to Dec. 2017; **Location:** Parbat District; **Client:** DUDBC (Urban infrastructure development section); **Position Held:** Geologist; **Activities Performed:** Carry out desk study, review the existing documents, attend meeting with stakeholders, Performed the soil investigation work with field test and laboratory tests. Preparation of soil investigation report and other services as per the expertise.

Name of Assignment or Project: Name of Assignment or Project: Detailed Engineering Survey, DCP Test, Design of Roads, concise **IEE Study** and Preparation of DPR of,

- Ugratara – Melauli Road, Darcheldhura, Baitadi (78.504 Km)
- Bhartola- Jojivi-Shera Road, Darchula (45.497 Km)

Contract Amount: NRs. 79,48,464.00

Year: June 2013 to July 2014; **Location:** Dadeldhura, Baitadi & Darchula; **Client:** Department of Roads, planning & Design Branch; **Position Held:** Geologist; **Activities Performed:** Carry out desk study, review the existing documents, attend meeting with stakeholders, Performed the soil investigation work with field test and laboratory tests. Preparation of soil investigation report and other services as per the expertise.

From June 2013 to 2021

<p>Name of Assignment or Project: Khani Khola HEP Location: Khani Khola, Dolakha Main Project Feature: 40 MW HEP, Excavation of 2.00 Km long headrace tunnel (tunnel dimension: 2.5X2.5m) at 3500 m elevation and Power house Cavern (L:55 m, B:13 m, H:14.5). Activities Performed:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Preparation of tender documents, cost estimation for tendering, • Preparation of work schedule and work plans, • Construction management and planning for working sites, • Organize meetings with staffs and related stakeholders. • Organize trainings for staffs. • Evaluation and monitoring of site manpowers, site health and safety, geotechnical Incharge of running Sites, • Evaluation and monitoring of tunnel excavation, tunnel Instrumentation works and support activities; • Field supervision and Monitoring of Drilling with and without core recovery. • Handling the bill of quantity (BOQ), preparation of Interim Payment Certificate (IPC's) and billing, contracts/ agreements, and technical specifications matters and related correspondences. • Evaluation and monitoring of document works (daily progress reports, stock records, correspondences tender Documents). • HRT per month progress 65 to 85 m from a face.
<p>Name of Assignment or Project: Upper Chaku Khola HEP Location: Chaku Khola, Sindhupalchok Main Project Feature: 22 MW HEP, Ecavation of 1200m long headrace Tunnel (down slope) (tunnel dimension: 2.5X2.5m). Activities Performed:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Review of DPR, reports of geotechnical investigations and construction material survey, tunnel excavation, etc. • Planning and managing overall construction manpower, construction schedule, equipment etc. • Stabilized more than 40m long 1.5m wide shear zone in 2.5m dia. Tunnel. • Excavated tunnel in down face tunnel with high seepage and wide and continuous shear zone more than 200m long. • Organize trainings for staffs. • Excavation being carried out by drilling and blasting method, and manual mucking. • Preparation and reviewed civil construction tender document, specification, drilling report, engineering geological report and support pattern. • Construction management and planning for working sites. • Determination of rock mass rating (RMR) and Q system according to rock mass classification system for the above mention structures. • Preparation of Interim Payment Certificate (IPC's) and billing, contracts/ Handling the bill of quantity (BOQ), agreements, and technical specifications matters and related correspondences. • Evaluation and monitoring of site crew, site health and safety, geotechnical Incharge of running Sites
<p>Name of Assignment or Project: Rasuwagadhi HEP Location: Rasuwagadhi, Rasuwa. Year: 2012 October-2013 April Main Project Feature: 112 MW HEP, 150m long (6mX6m) Test Adit Tunnel. Activities Performed:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Support Design for the excavation of 150.0m long and 6.0m in diameter.

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

<ul style="list-style-type: none"> • Designed and constructed portal of the tunnel(5m long, 6m wide and 6 m high) • Overall Planning, Management and Supervise • construction crew to carryout excavation of Test Adit Tunnel (150m) • Stability analysis of the portal area by using geotechnical software • Blasting pattern Design and estimation of required quantity of explosives • Tunnel faces mapping and discontinuity survey • Evaluate and recommend support requirements for the test Adit tunnel including rib spacing, shotcrete/ fibre shotcrete thickness, rock bolt, dowels, etc. and scrutinize these at the time of installation. • Daily, weekly and monthly report preparation • Attended different meeting with Client and stakeholder. • Reporting all activities of site to the client • Handling the bill of quantity (BOQ) • Carry out field in situ tests.
<p>Name of Assignment or Project: Sanjen HEP Location: Sanjen, Rasuwa Main Project Feature: 42.5 MW HEP, Excavation of 300 m long horizontal shaft tunnel (tunnel diamension: 3.2mX3.2m) and slope excavation for portal (L:55 m, B:15 m, H:32m). excavation of semi open power house site with excavation volume of more than 38000m³. Activities Performed:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Preparation of tender documents, cost estimation for tendering, • Preparation of work schedule and work plans, • Tunnel Face Mapping, Slope Face Mapping and support design, • Quality control for support works (shotcrete, rock bolting, grouting, rib installation), • Conduct tests like core cutting, pull out test, Probe hole drilling etc. • Organize meetings with staffs and related stakeholders. • Organize trainings for staffs. • Evaluation and montoring of site manpowers, geotechnical Incharge of running Sites, • Evaluation and montoring of tunnel excavation, tunnel Instrumentation works and support activities; • Blasting pattern Design and estimation of required quantity of explosives • Field supervision and Monitoring of Drilling with and without core recovery. • Handling the bill of quantity (BOQ), preparation of Interim Payment Certificate (IPC's) and billing, contracts/ agreements, and technical specifications matters and related correspondences.
<p>Name of Assignment or Project: Melamchi Water Supply Project Year: 2011 December – 2012 September Location: Ambathan Headworks site Client: China Railway Construction Corporetion (CRCC) Position Held: Engineering Geologist</p>
<p>Main Project Feature: 26.5 km. long, 3.5 x 3.5 m. tunnel excavation for drinking water supply to Kathmandu valley. Activities Performed:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geotechnical Incharge of Ambathan Adit Site, • Tunnel Face Mapping, Slope Face Mapping and support design, • Tunnel Support Evaluation, • Probe hole drilling, monitoring of material testing lab at work site, • Core cutting, Pull-out tests and preparing daily progress reports and communication planning with Consultants. <p>As a Safety Officer for Ambathan Adit site-major tasks are:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regular inspection, planning and monitoring of safety issues.

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

<ul style="list-style-type: none">• Conduction of meetings and coordination with related stake holders.• Incident based and regular reporting for safety issues.• Awareness, advocacy and instruction works for safety at work site.
<p>Name of Assignment or Project: Various Project Conducted by Client Year: 2009 May -2011 December Location: Various Parts of Nepal Client: EMES PVT. LTD. Position Held: Team Leader / Engineering Geologist Main Project Feature: Detail Geotechnical Investigation and Drilling Management. Activities Performed: Major Tasks are site visit, Drilling Managements, monitoring and planning, Core Logging, Geotechnical Lab test monitoring and data analysis, Field based geo-technical Investigations (Trenching, pitting for hydraulic modeling, foundation study, reserve estimation for construction materials), GPS locating, Construction Material Survey and Report Writing. Logged about 3100m drill hole log data of various projects. Geological report writing for bridges, roads, buildings and hydropower. Communication with clients and stakeholders. Was appointed as a Team Leader and site incharge for some projects. <u>Detail Geotechnical Investigation and Drilling Projects conducted are as follow:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Upper Marsyangdi HEP, Manang and Lamjung.• Middle Bhotekoshi HEP, Sindupalchowk.• Benighat Bridge, Benighat, Dhading.• Bijayapur Khola HP Project, Kaski.• Mristi Khola HP project, Myagdi.• Nilgiri HP Project, Mustang.• Upper Trishuli –A HEP, Rasuwa.• Kaligandaki-Koban HEP, Mustang.• Kaveli HEP, Panchthar.• Second International Airport (SIA) Nijgadh, Bara.• Nyadi HEP, Lamjung.• Tamakoshi –A HEP, Ramechhap.• Upper Kaligandaki -A HEP, Myagdi.• Lower Manang Marsyangdi HEP, Manang.• Middle Tamor HEP, Taplejung.• Upper Tamor HEP, Taplejung.• Upper Trishuli-2 HEP, Rasuwa• Trishuli-Galchi HEP, Dhading• Geological reporting of Madhya Pahadi Lok Marga (Dharan to Hetauda)• Logging and geological reporting for different Bridges and Buildings
<p>Name of Assignment or Project: Various Project conducted by Client Year: 2006 April – 2009 May Location: Various Parts of Nepal Client: NILTARA W & E. PVT LTD. And various companies Position Held: Engineering Geologist Main Project Feature: Feasibility studies of many hydropower projects (with capacity from 2MW to above 100MW) in Nepal. Activities Performed: Major Tasks are site visit, preparation of Land use, general geological and engineering geological maps; Geo-technical analysis for foundations and tunnels, Rock support designing, Core Logging, Seismic analysis, GPS locating, Slope Stability and Hazard analysis, IEE studies, Construction Material Survey and Report Writing. Also done consulting services for different Consultancies, Hydropower companies and Government bodies for hydropower development.</p>

Feasibility Study Works Completed in Hydropower and Tunnel Sector

- Bhojpur Pikhwa HP Project, Bhojpur.
- Khani Khola(SASA) HP Project, Dolkha
- Review Study of Upper Dordi HP Project, Lamjung
- Rampur Irrigation Project, Okhaldhunga
- Review Study of Dordi HP Project, Lamjung
- Upper Mailung HP Project, Rasuwa.
- Milty Khola HP Project, Ramechhap.
- Madi Siti HP Project, Kaski.
- Dordi - I HP Project, Lamjung
- Yambalin HP Project, Sindupalchowk.
- Suri Khola HP Project, Dolakha.
- Pikhwa HP Project, Bhojpur.
- Chake Khola HP Project, Ramechhap.
- Rosi Mangaltar HP Project, Kavrepalanchowk.
- Detail Study of Chepe Khola HP Project, Gorkha with Chinese Technical Teams.
- Balephi Khola HP Project, Sindhupalchowk.
- Manang Marsyangdi HP Project, Manang.
- Daraudi Khola HP Project, Gorkha.
- Bakaiya Khola HP Project, Bara.
- Chepe Khola HP Project, Gorkha.
- Puwa Khola HP Project, Ilam.
- Buku Khola SHP Project, Okhaldhunga.

Name of Assignment or Project: Upper Seti Storage Hydro-electric Project.

Year: 2006 January – 2006 March

Location: Tanahu

Client: Nepal Environment and Scientific Services (P) Ltd.

Position Held: Engineering Geologist

Main Project Feature: 460MW Storage Hydro-electric Project

Activities Performed:

Study for E.I.A, Delineation of submersible zone of the project, evaluation of the effect due to the project, Geological Mapping, Geotechnical studies for dam site and reservoir area of the project.

Expert's Contact Information:

Email:

Phone: 5532305

Certification:

I, the undersigned, certify to the best of my knowledge and belief that these data correctly describes me, my qualifications and experience

CURRICULUM VITAE (CV)

Position Title and No.	Sociologist/ Socio-economist
Name of Firm	Shrestha Consultant Pvt. Ltd
Name of Expert	Ms. Sita Kumari K.C.
Date of Birth	22 February 1982
Citizenship	Nepali

Education:

S. No.	Level	Institution	Passed Year	Specialization
1	Masters	Tribhuvan University, Kirtipur	2010	Sociology
2	Bachelor	Tri-Chandra Multiple Campus, KTM	2005	Humanities & Social Science

Adequacy for the Assignment:

Reference to Prior Work/Assignments that Best Illustrates Capability to Handle the Assigned Tasks
<p>Name of Assignment or Project: Preparation of Environmental Impact Assessment (EIA) of Dinesh Ramji Memorial Polytechnic Institute at ward no. 5, Chautara Sangachokgadi Municipality, Sindhupalchok; Year: January 2021 to January 2022; Location: Sindhupalchok; Position Held: Socio-economist;</p> <p>Activities Performed: As a Socio-economist, she is responsible for Preparing the Questionnaires for socio-economic data collection, field visit, group discussion and interview with local people of the project area, coordinate with concerned stakeholders, government agencies etc. regarding the social and economic impact of the project area. Analyze the socio-economic data (Primary & Secondary Data) for EIA draft and final report.</p>
<p>Name of Assignment or Project: Preparation of Initial Environmental Examination (IEE) of Development of Infrastructures for Integrated Check Post (ICP) at Nepalgunj, Banke District; Year: 16th April 2018 to 12th July 2020;</p> <p>Location: Banke District;</p> <p>Client: DUDBC, Babarmahal Kathmandu;</p> <p>Position Held: Sociologist;</p> <p>Activities Performed: As a sociologist, she is responsible for Preparing the Questionnaires for socio-economic data collection, field visit, group discussion and interview with local people, coordinate with concerned stakeholders, government agencies about the social and economic impact of the project area. Analyze the socio-economic data (Primary & Secondary Data) for draft and final report.</p>
<p>Name of Assignment or Project: Preparation of Environmental Impact Assessment (EIA) of International Conference and Buddhist Meditation Hall Having 5000 People Capacity;</p> <p>Year: April, 2019 to March, 2020;</p> <p>Location: Banke District;</p> <p>Client: Lumbini Development Trust;</p> <p>Position Held: Socio-economist;</p> <p>Activities Performed: As a Socio-economist, she is responsible for Preparing the Questionnaires for socio-economic data collection, field visit, group discussion and interview with local people of the project area, coordinate with concerned stakeholders, government agencies etc. regarding the social and economic impact of the project area. Analyze the socio-economic data (Primary & Secondary Data) for EIA draft and final report.</p>

Name of Assignment or Project: Year: Preparation of Simi Zone Profile of Mugu District;

Year: 5th January, 2020 to 2nd March, 2020;

Location: Mugu District;

Client: Prime Minister Agriculture Modernization Project, Project Implementation Unit, Mugu;

Position Held: Socio-economist;

Activities Performed: As a Socio-economist she is responsible for Preparing the Questionnaires for socio-economic data collection, Conduct household survey of sample household of Simi Zone of Mugu District, Collect socio-economic data, Collect the relevant data from various government office, NGOs etc., Coordinate with concerned stakeholders, Government agencies, discussion and interview with Local People etc. Prepare the GIS map. Analyze the survey data (Primary & Secondary Data), Prepare final report of Simi Zone Profile of Mugu District and baseline survey of Mugu district.

Name of Assignment or Project: Preparation of Municipal Transport Master Plan of Mandandepur Municipality of Kavre District;

Year: 1st July, 2018 to 25th April, 2019;

Location : Kavre District ;

Client : Mandandepur Municipality;

Position Held: GESI Expert/ Sociologist;

Activities Performed: Carry out desk study, literature review, field visit, coordination with the client, line agency, donor agency, different offices, NGOs and related stakeholders, prepare the questionnaire, collect social data from local level people like different caste group, religious group, marginalized group, physically disable people etc. and Provide necessary support to the institution on GESI related issues; Lead the planning of GESI activities for the municipality and other Institution and facilitate the implementation of the approved plans; Contribute to producing resource materials on GESI related issues.

Name of Assignment or Project: Detailed Engineering Survey, Design Drawing & Detailed cost Estimate and DOR Report of Ghorahi Ring Road (Ganeshpur-Majga-Bukalidanda-Ekaldaghotahi-Armalya-Machhai-Andrbhralya-- Damodar Road Section) dang District. Road Length; 40.00 Km;

Year: 3 May,2019 to10 July,2019;

Location: Dang District;

Client: Urban Development and Building Office, Dang;

Position Held: Socio-economist;

Activities Performed: As a Socio-economist she is responsible for Prepare the Questionnaires for socio-economic data collection, focus group discussion with multi stakeholder regarding the social and economic impact of the road alignment area. Analyze the socio-economic data (Primary & Secondary Data) for draft and final report.

Name of Assignment or Project: Detailed Engineering Survey, Design and Cost Estimate of Chisapani-Rishidaha-Badimalika Road (Chisapani-Jungleghat-Turmakhand-Gairitad-Kalagaun-Darna-Majhethana-Jaygadh-Nandegada-Mellek-Sodasa-Rhishidah-Badimalika), Package no. TID&/CS/CRB-R/075/76-04;

Year: 15th April 2019 to 14th June 2019;

Location : Doti District ;

Client : Transport Infrastructure Directorate, Doti;

Position Held: Socio-economist;

Activities Performed: As a Socio-economist she is responsible for Prepare the Questionnaires for socio-economic data collection, focus group discussion with multi stakeholder regarding the

social and economic impact of the road alignment area. Analyze the socio-economic data (Primary & Secondary Data) for draft and final report.

Name of Assignment or Project: Preparation of Tourism Master Plan of Gajurmukhi Temple of Ilam district.

Year: 5th March 2017 to 4th June 2017

Location: Ilam district

Client: Ministry of Culture, Tourism & Civil Aviation

Position Held: GESI Expert/ Sociologist;

Activities Performed: Carry out desk study, literature review, field visit, coordination with the client, line agency, donor agency, different offices, NGOs and related stakeholders, prepare the questionnaire, collect social data from local level people like different caste group, religious group, marginalized group, physically disable people etc. and Provide necessary support to the institution on GESI related issues; Lead the planning of GESI activities for the municipality and other Institution and facilitate the implementation of the approved plans; Contribute to producing resource materials on GESI related issues.

Name of Assignment or Project: Preparation of Municipal Periodic Plan of Sharada Municipality, Salyan

Year: 2016/06/07 to 2016/11/17

Location: Salyan District

Client: Office of Sharada Municipality, Salyan

Position Held: GESI Expert/ Sociologist;

Activities Performed: Carry out desk study, literature review, field visit, coordination with the client, line agency, donor agency, different offices, NGOs and related stakeholders, prepare the questionnaire, collect social data from local level people like different caste group, religious group, marginalized group, physically disable people etc. and Provide necessary support to the institution on GESI related issues; Lead the planning of GESI activities for the municipality and other Institution and facilitate the implementation of the approved plans; Contribute to producing resource materials on GESI related issues.

Name of Assignment or Project: Preparation of Periodic District Development Plan of Morang District;

Year: 14th March 2016 to 31st August 2016;

Location: Morang District;

Client: Office of the District Development Committee, Biratnagar Morang;

Position Held: GESI Expert/ Sociologist;

Activities Performed: Carry out desk study, literature review, field visit, coordination with the client, line agency, donor agency, different offices, NGOs and related stakeholders, prepare the questionnaire, collect social data from local level people like different caste group, religious group, marginalized group, physically disable people etc. and Provide necessary support to the institution on GESI related issues; Lead the planning of GESI activities for the municipality and other Institution and facilitate the implementation of the approved plans; Contribute to producing resource materials on GESI related issues.

Name of Assignment or Project: Preparation of Periodic District Development Plan of Syangja District; **Year:** 13th January 2014 to 8th March 2016;

Location: Syangja District;

Client: Office of the District Development Committee, Syangja Morang;

Position Held: GESI Expert/ Sociologist;

Activities Performed: Carry out desk study, literature review, field visit, coordination with the client, line agency, donor agency, different offices, NGOs and related stakeholders, prepare the

questionnaire, collect social data from local level people like different caste group, religious group, marginalized group, physically disable people etc. and Provide necessary support to the institution on GESI related issues; Lead the planning of GESI activities for the municipality and other Institution and facilitate the implementation of the approved plans; Contribute to producing resource materials on GESI related issues.

Name of Assignment or Project: Preparation of Detailed Feasibility Study, **EIA Study**, Detailed Architectural & **Engineering Design**, Working Drawing, Tender Document and **Construction Supervision** of following four markets:

- 1) Fruit and Vegetable Wholesale Market, Katahari, Biratnagar Morang; Site Area: 17881.00 Sqm, **Total Plinth Area: 2653.08 Sqm**; Total Floor Area: 3087.60 Sq. m. Total project cost: NRs. 15,48,49,061.00;
- 2) Fruit and Vegetable Wholesale Market, Butwal, Rupandehi, Site Area: 7102.00 Sqm, **Total Plinth Area: 2368 Sqm**; Total Floor Area: 2818.70 Sq. m. Total project cost: NRs. 5,21,52,131.86;
- 3) Livestock and Poultry Market, Damak, Jhapa; Site Area: 20698.00 Sqm, **Total Plinth Area: 1974.98 Sqm**; Total Floor Area: 2406.29 Sq. m. Project cost: NRs. 10,30,52,268.00;
- 4) Livestock and Poultry Wholesale Market, Mahendranagar-5, Dhanusha, **Total Plinth Area: 1050.80**;

Year: December 2014 to December 2018 (**Intermittent Input**);

Location: Biratnagar, Butwal, Jhapa, Janakpur

Client: Project for Agriculture Commercialization and Trade (PACT), MoALD, Maharajgunj, Kathmandu;

Position Held: Socio-economist;

Activities Performed: As a Socio-economist, she is responsible for Preparing the Questionnaires for socio-economic data collection, field visit, group discussion and interview with local people of the project area, coordinate with concerned stakeholders, government agencies etc. regarding the social and economic impact of the project area. Analyze the socio-economic data (Primary & Secondary Data) for EIA draft and final report.

Name of Assignment or Project: Preparation of District Profile of Parsa District;

Year: Completion Year 29th June 2013;

Location: Parsa District;

Client: Office of District Development Committee, Parsa;

Position Held: Socio-economist;

Activities Performed: As a Socio-economist she is responsible for Prepare the Questionnaires for socio-economic data collection, Conduct household survey, Collect household survey and socio-economic data collection, Collect the relevant data from various government office etc., Prepare the District Profile of Parsa District.

From July 2010 To Till Date

Name of Assignment or Project: Preparation of **Initial Environmental Examination (IEE)** of Development of Infrastructures for Integrated Check Post (ICP) at Bhairahwa, Rupandehi District;

Year: May, 2018 to July 2020;

Location: Rupandehi District;

Client: DUDBC, Babarmahal Kathmandu;

Employer: Advance Engineering Design Consultant

Position Held: Socio-economist;

Activities Performed: As a Socio-economist, she is responsible for Preparing the Questionnaires for socio-economic data collection, field visit, group discussion and interview with impact area local people, coordinate with concerned stakeholders, government agencies etc. regarding the

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

social and economic impact of the project area. Analyze the socio-economic data (Primary & Secondary Data) for draft and final report.

Name of Assignment or Project: Preparation of Digital Municipal Profile of Budhanilkantha Municipality Kathmandu District;

Year: 10th October, 11th March, 2019;

Location: Kathmandu District;

Client: Budhanilkantha Municipality;

Position Held: Sociologist;

Activities Performed: As a Sociologist she is responsible for Prepare the Questionnaires for socio-economic data collection, Conduct household survey, Collect the data from software (Mobile App), Collect household, community and ward level data collection, Collect the relevant data from various government office, NGOs etc., Preparation the GIS Map, Analyze and Synthesis of survey data for Budhanilkantha municipal profile, Preparation for orientation workshop and validation workshop, discussion and interview with the local people, Prepare the draft and final municipal Profile of Budhanilkantha Municipality.

Name of Assignment or Project: Detailed Topographical Survey, Design, Drawing and Report Preparation of Five different roads as per TOR of Arjunchaupari Rural Municipality Salyan.a. Zero – Rapakot – Talpokhari Sadak -19Km, Arjunchaupari – Lamdanda Sadak -5 Km, Arjunchaupari – Bairage Sadak -6Km, Argaudi – Ramche – Talpokhari Sadak-11Km;

Year: April 2018 to July 2018;

Location: Syangja District;

Client: Arjunchaupari Rural Municipality, Syangja;

Position Held: Socio-economist;

Activities Performed: As a Socio-economist she is responsible for Prepare the Questionnaires for socio-economic data collection, focus group discussion with multi stakeholder regarding the social and economic impact of the road alignment area. Analyze the socio-economic data (Primary & Secondary Data) for draft and final report.

From April 2018 To July 2020 (Part Time)

Name of Assignment or Project: Detailed Engineering Survey, Design and Cost Estimate of Sadbanjh-Shribhabar-Hat-Darchula Road, Package no. TID7/CS/CRB-R/075/76-09;

Year: April 2019 to June 2019;

Location: Doti District;

Client : Transport Infrastructure Directorate, Doti;

Employer: Civil Link Engineering Consultant

Position Held:

Activities Performed: As a Socio-economist she is responsible for Prepare the Questionnaires for socio-economic data collection, focus group discussion with multi stakeholder regarding the social and economic impact of the road alignment area. Analyze the socio-economic data (Primary & Secondary Data) for draft and final report.

From April 2019 To June 2020 (Part Time)

Name of Assignment or Project: Preparation of Digital Children Profile of Tokha Municipality Kathmandu District;

Year: September 2019, March, 2020;

Location: Kathmandu District;

Client: Tokha Municipality;

Employer: Scholar Nepal Pvt. Ltd.

Position Held: Sociologist;

Activities Performed: responsible for Finalization questionnaires and orientation to data collectors about the household level data collection for the proposes of children profile, organized municipal and ward level orientation meeting, Use mobile Apps based questionnaires and GPS to collect data from every household and institutions including 3D Photographs, Data collection at ward level using GPS, Prepare thematic resource GIS map of the municipality, data tabulation and analysis, draft report presentation and validation with concerned stakeholders, prepare final digital children profile and hand over the concerned organization.

Name of Assignment or Project: Detailed Engineering Survey, Design and Cost Estimate of Khaptad-Martadi Road (Singata-Kanda-Jay Bageshwori-Gairikhand-Dogati-Adichaur-Martadi), Package no. TID7/CS/CRB-R/075/76-08;

Year: April 2019 to June 2019;

Location: Doti District;

Client: Transport Infrastructure Directorate, Doti;

Position Held: Socio-economist;

Activities Performed: responsible for Prepare the Questionnaires for socio-economic data collection, focus group discussion with multi stakeholder regarding the social and economic impact of the road alignment area. Analyze the socio-economic data (Primary & Secondary Data) for draft and final report.

Name of Assignment or Project: Digital Metropolitan City Profile of Morang District;

Year: 19th March, 7th December, 2019;

Location: Morang District;

Client: Biratnagar Metropolitan City;

Position Held: Sociologist;

Activities Performed: As a Sociologist she is responsible for Finalization questionnaires and orientation to data collectors about the household level data collection, conduct metropolitan City level and ward level orientation meeting, Use mobile Apps based questionnaires and GPS to collect data from every household and institutions including 3D Photographs, Data collection at ward level using GPS, Prepare thematic resource GIS map of metropolitan and wards, data tabulation and analysis, draft report presentation and validation with concerned stakeholders, prepare final digital profile of the concerned organization.

Name of Assignment or Project: Year: Preparation of Integrated Rural Development Plan/IRDP of Khalanga, Pyuthan District.;

Year: March, 2019 to June 2019;

Location: Pyuthan District;

Client: Office of the Mallarani Rural Municipality, Pyuthan;

Position Held: GESI Expert/ Sociologist;

Activities Performed: Carry out desk study, literature review, field visit, coordination with the client, line agency, donor agency, different offices, NGOs and related stakeholders, prepare the questionnaire, collect social data from local level people like different caste group, religious group, marginalized group, physically disable people etc. and Provide necessary support to the institution on GESI related issues; Lead the planning of GESI activities for the municipality and other Institution and facilitate the implementation of the approved plans; Contribute to producing resource materials on GESI related issues.

From March 2019 To March 2020 (Part Time)

Name of Assignment or Project: Detailed Engineering Survey, Design and Cost Estimate of Daiji-Pokhara-Dhungad Road (Daiji-Jogbudha-Chirkitte-Ghatal-Pokhara-Belapur-Dhunggad-Bajhang), Package no. TID7/CS/CRB-R/075/76-05;

Year: April 2019 to June 2019;

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

Location: Doti District;

Client : Transport Infrastructure Directorate, Doti;

Employer: Technocrat Consultancy Pvt. Ltd.

Position Held: Socio-economist;

Activities Performed: As a Socio-economist she is responsible for Prepare the Questionnaires for socio-economic data collection, focus group discussion with multi stakeholder regarding the social and economic impact of the road alignment area. Analyze the socio-economic data (Primary & Secondary Data) for draft and final report.

From April 2019 To June 2019 (Part Time)

Expert's contact information :

E-mail : kbcbsita@gmail.com

Phone : +977- 9849143610

Certification:

I, the undersigned, certify to the best of my knowledge and belief that these data correctly describes me, my qualifications and experience

CURRICULUM VITAE (CV)

Proposed Position	Environmental
Name of Firm	Shrestha Consultant Pvt. Ltd.
Name of Expert	Mr. Sharad Kumar Manandhar
Profession	Environmental Engineer
Date of Birth	1962-06-30
Citizenship	Nepalese

Education:

- **M.Sc. Degree in Environmental Management**, School of Environmental Management & Sustainable Development, Pokhara University, Nepal, Aug 2006.
- **Bachelor Degree in Civil Engineering**, IIT Roorkee, Roorkee, INDIA June 1989.
- **Certificate Level in Science**, Tri-Chandra Multiple Campus, Kathmandu, Nepal, April 1980.

Membership of Professional Associations :

- Nepal Engineering Council, Regd. No. 386, Civil "A"

Reference to Prior Work/Assignments that Best Illustrates Capability to Handle the Assigned Tasks
<p>Name of Assignment or Project: Review of Existing Design, Drawing of Existing Girls Hostel Block and Modify it to establish the 100 Bedded "Pokhara University Hospital", and Provide Detailed Survey, A & E Design, Drawing, Cost Estimate and Prepare the Tender Documents for the Proposed Hospital, Land Development and Allied Works at Existing Hospital Block Premises of Pokhara University; Year; September 2021 to November, 2021; Location; Pokhara, Nepal; Client; Pokhara University; Position Held; Environmental Engineer; Activities Performed; As an Environmental Engineer he is responsible for environmental analysis, identification of impact due to proposed project, develop mitigation plan and recommendation.</p>
<p>Name of Assignment or Project: Preparation of Environmental Impact Assessment (EIA) of Dinesh Ramji Memorial Polytechnic Institute at ward no. 5, Chautara Sangachokgadi Municipality, Sindhupalchok; Year; January 2021 to July, 2021; Location; Sindhupalchok; Client; Chautara Sangachokgadi Municipality, Sindhupalchok; Position Held; Team Leader/Environmental Engineer; Activities Performed; Responsible for overall coordination of the project, overall guidance to the team member regarding developing methodologies, overall coordination and communication with different stakeholders, Define role and responsibilities of each team members, Responsible for collection of environmental data in and around the project vicinity, Prepare the TOR, scoping documents, preparation of standard EIA report and documents, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts and other works as per TOR.</p>
<p>Name of Assignment or Project: Preparation of Initial Environment Examination of development of Infrastructures for Integrated Check Post (ICP) at Nepalgunj, Nepal, Contract Amount NRs. 369,510.00; Year; May 2018 to July, 2020; Location; Nepalgunj Banke District; Client; DUDBC, Babarmahal, Kathmandu; Position Held; Environmentalist; Activities Performed; Responsible for collection of environmental data in and around the project vicinity, Prepare the TOR, environmental impact study, socio-economic study, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts and other works as per TOR.</p>
<p>Name of Assignment or Project: Preparation of Environmental Impact Assessment of international Conference and Buddhist Meditation Hall and Detail Architectural and Engineering Design and Construction supervision of International Buddhist Conference and Meditation Centre; Main Project Features: The detail designed of the project has been developed as per Lumbini Master Plan, designed by Prof. Kenzō Tange, an eminent Japanese architect, and was approved by the Nepal Government and the United Nations in 1978; Details: Dome shape Sabha Hall, International Conference and Buddhist Meditation Hall having 5000 people capacity, Site Area: 39,060.84 Sqm, Total Plinth Area: 8386.88 Sqm; Total project cost: NRs. 358.50 Million; Year: April 2017 to March 2020; Location: Lumbini, Rupandehi District; Client: Lumbini Development Trust; Position</p>

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

Held; Team Leader/Environmental Engineer; **Activities Performed;** Responsible for overall coordination of the project, overall guidance to the team member regarding developing methodologies, overall coordination and communication with different stakeholders, Define role and responsibilities of each team members, Responsible for collection of environmental data in and around the project vicinity, Prepare the TOR, scoping documents, preparation of standard EIA report and documents, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts and other works as per TOR.

Name of Assignment or Project: Initial Environment Examination (IEE) study of Various Roads under Package No. **DOR/GESU/337/073/74/034**; **Year:** September 2017 to September 2019; **Location:** Various District;

Main Project Features: Conduct Initial Environmental Examination (IEE) Study of following Roads:

- Siladi-Ghamir-Arkhang-Darlim-Bhimghite Road- 30 Km
- Rakshe-Amarai-Kalyahar-Rajasthal-fulbari-Purkotdaha Road- 30 Km
- Seugha-Simaghat-Purkotdaha Road- 30 Km
- Tamghas-Khamsepani-Nayagau-Nadi-Suryatari-Puythan Road- 48 Km
- Arbeni-Purtighat-Baralwa-Palungkhola Road- 18 Km
- Tamghas-Reshunga Road- 30 Km
- Resunga Nagar Chakrapath- 36 Km

Client: Geo-Environment & Social Unit, DoR,Chakupat, Lalitpur; **Position Held;** Environmentalist; **Activities Performed;** Responsible for collection of environmental data in and around the project vicinity, Prepare the TOR, environmental impact study, socio-economic study, Draft Report and Final Report, analyze the data, distinguish adverse impacts of the proposed project on the environment and suggest mitigation measures to reduce or avoid adverse impacts and other works as per TOR.

From 2017 to date (Project based)

Employer: Ministry of Local Development, Dept. of Local Infrastructure Dev & Agricultural Roads, Shree Mahal, Pulchowk, Lalitpur; Roads, Shree Mahal, Pulchowk, Lalitpur Roads, Shree Mahal, Pulchowk, Lalitpur National Vigilance Centre, Singhadurbar, Nepal Construction Division Office, Chitwan

Position: Senior Divisional Engineer

Description of Duties:

- Involved in rural infrastructure development programmers and environmental development of rural areas.
- Involved in monitoring & supervision of rural road construction with labour based & environmental friendly approach.
- Involved in environmental study & **EIA/ IEE study** of rural roads in different district of Nepal.
- Involved in the Procurement, Construction & supervision of Jhoukhel Community Health Centre, Jhoukhel in Bhaktapur district with Indian Embassy support.
- Involved in planning & implementation of rural water supply schemes & Environmental awareness programmers in local community level.
- Involved in assessment of environmental study (**IEE study**) of brick industry & its environmental effects in the surrounding area in the Bhaktapur district.
- Involved in the various consultation & interaction meeting as a evaluation committee member for the Environmental study, **IEE/EIA study** nominated by Ministry of Federal Affairs & Local Development (MoFALD) for the study, review of **IEE/EIA** Report presentation of different infrastructure development projects under DRILP-AF implementing districts and other infrastructure projects under other districts under this department DoLIDAR. Again task includes **IEE/EIA** study for the extraction of construction materials like Sand, Gravel & Aggregate from different rivers in different district of Nepal.

From 17th August 2007 to 30th April 2014

Employer: Ministry of Local Development, Dept. of Local Infrastructure Dev & Agricultural Roads, Shree Mahal, Pulchowk, Lalitpur;

Position: Engineer

Description of Duties:

- Involved in various rural infrastructure development programmes in different districts of Nepal.
- Involved in environmental study, IEE study of rural roads in different district of Nepal.
- Involved in rural road construction with labour based & environmental friendly approach.
- Involved in social mobilization & motivation of local road users committee in rural road construction.

पोखरा विश्वविद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

- Involved in field supervisor training & field orientation to labour gang leaders & users group.
- Involved in the procurement, construction & supervision of various Community Buildings along the road Corridor influence area of Baglung – Kushmisera Road, Baglung district.
- Involved in planning & implementation of rural water supply schemes.
- Involved in Environmental awareness & local community mobilization.
- Involved in the GIS based Landslide Risk Assessment (LRA) study along Baglung-Kushmisera road corridor as a study Team member with Team leader Mr J Hanish, Geologist (German) deputed from Department of Mining & Geology, GoN.

From 01st Nov 2000 to 16th August 2007

Expert's Contact Information:

Email: sarojsayami@gmail.com

Phone: 9856043075

Certification:

I, the undersigned, certify to the best of my knowledge and belief that, these data correctly describe me, my qualifications and experience.

